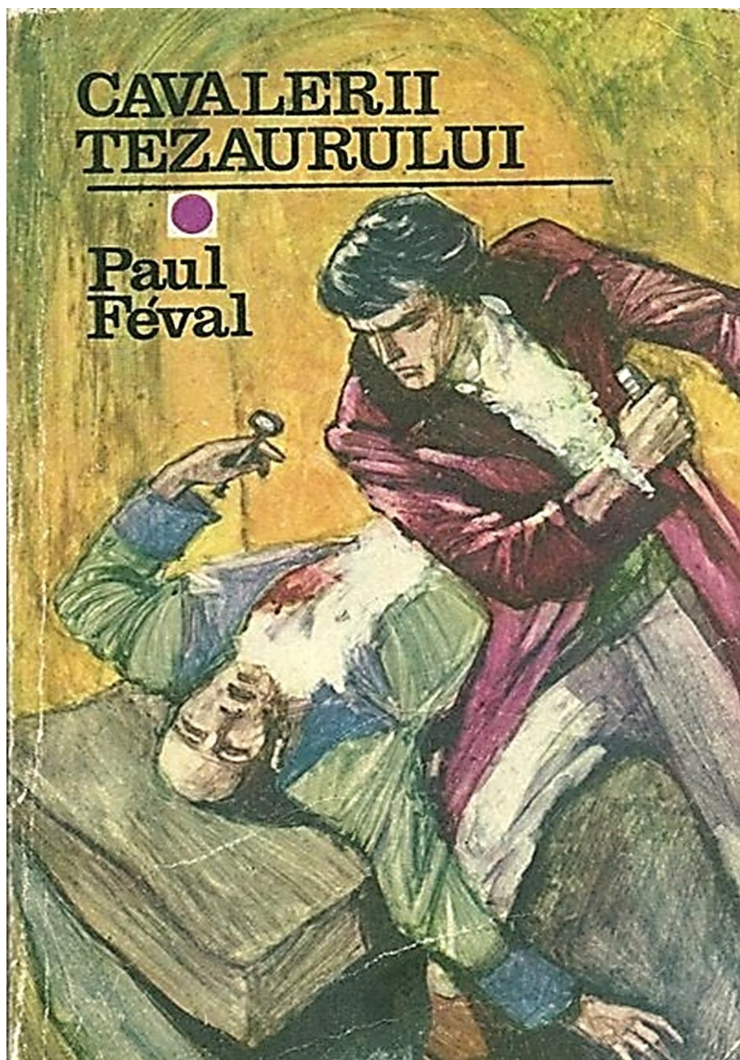

CAVALERII
TEZAURULUI
Paul
Féval

Prefaţă

Paul Féval (1817–1887) este unul dintre cei mai prolifici scriitori populari francezi din secolul XIX. Opera lui cuprinde câteva seriale de proporţii vaste: *Cocoşatul*, *Misterele Londrei*, *Lupul alb* etc. În care este zugrăvit mediul interlop al unor sumbre organizaţii de aventurieri ce-şi desfăşurau activitatea în lumea politică, financiară şi judiciară din prima jumătate a veacului trecut. *Cavalerii Tezaurului* face parte din ciclul *Fracurile Negre*, o altă operă a lui Féval de aceeaşi factură, compusă din şapte volume, cu titluri diferite. Fiecare volum — ca şi cel prezent — e consacrat unui episod din existenţa subterană a acestei faimoase asociaţii a Fracurilor Negre, în aşa fel încât poate fi citit separat de restul ciclului, având o acţiune de sine stătătoare, cu rare referiri la episoadele anterioare.

Partea întâi — Uluitoarea aventură a lui Vincent Carpentier

Capitolul I - Sănătatea lui Vincent

Pe la începutul domniei lui Louis Philippe[1], în centrul Parisului, frământat de comploturile republicane şi legitimiste, se afla o casă austeră şi liniştită ca o mânăstire. Zarva şi agitaţia o înconjurau din toate părţile, căci era aşezată nu departe de Palais-Royal, la câţiva paşi de pasajul Choiseul, unde, pe atunci, se găseau reunite, în acelaşi local, zaiafetul unor "veseli" vodevilişti şi unul dintre cele mai cunoscute sedii ale conciliabulelor politice. Dar nici ecoul cuvântărilor, nici refrenele cântecelor nu ajungeau până la acest adăpost, respectat ca un sanctuar şi pe care singurătatea străzii Thérèse părea să-l apere de întreg vacarmul comediei umane: răcnete de mânie sau ţipete de plăcere. Ah! Cât de celebru era pe atunci moţul de pe fruntea regelui-cetăţean! Şi pălăria lui cenuşie! Şi umbrela lui! Nu cred să fi existat suveran mai popular decât Louis Philippe de Orléans. Portretul său se putea vedea în acelaşi timp în toate ziarele ilustrate şi pe toate zidurile, portret ce înfăţişa cu măiestrie o pară uriaşă, ascunsă în dosul unei perechi de favoriţi englezeşti, şi care era de o izbitoare asemănare.

Se glumea pe şoptite, fără răutate şi cu deplină sinceritate, pe seama acestui rege; i se spunea "Domnul Ceva" sau "Domnul Cutare" sau chiar "cea mai bună dintre republici"; fiul său mai mare nu era cunoscut decât sub numele de "Puişorul"; surorii

---

[1] În carte veţi găsi nume de regi francezi care, în ediţia/ediţiile româneşti poartă numele de: Ludovic Filip, Henric, Ludovic, Carol etc., am înlocuit aceste nume cu: Louis Philippe, Henri, Louis, Charles etc., conform ediţiei franceze. (nota lui BlankCd)

sale îi mergea vestea că-i plăcea băutura; toată lumea îl bătea prieteneşte pe burtă, învinuindu-l că fură la Tuileries[2] ca în codru şi că, într-o noapte întunecoasă, îl spânzurase de drugul unei ferestre de la Saint-Leu pe bătrânul său unchi, ultimul Bourbon-Condé, pentru a-i crea o anumită poziţie micului duce d´Aumale, băiat de altfel încântător şi foarte deştept.

Erau vremuri bune. Gazetele *La Mode*, *Le Charivari*, *La Caricature* câştigau bani cu nemiluita; iarna, copiii făceau tărtăcuţe din zăpadă înfăţişând şi ele chipul regelui şi pe care le împodobeau cu faimoasa inscripţie: *Mare-gras-prost*.

Nu este asta culmea popularităţii?

La Paris, un singur om era mai linguşit, sau mai defăimat, decât regele. Acesta era un filantrop, cunoscut sub numele de "Măntăluţă albastră" şi pe care toată lumea îl lua în zeflemea, fiindcă împărţea supă săracilor în cartierul Halelor.

Să fi constituit, oare o crimă sau o necuviinţă faptul că împărţea supă? N-aş putea să spun, dar am văzut întotdeauna că acei ce dau sunt suspectaţi, supuşi discuţiei şi până la urmă executaţi de cei care nu dau.

E foarte simplu. Cei care nu dau alcătuiesc marea majoritate.

Să vedeţi însă tăria adevăratei, a înaltei virtuţi: în această casă liniştită din strada Thérèse locuia un venerabil bătrân, care făcea cu totul altceva decât să împartă supă săracilor. El înfiinţase, de unul singur şi datorită uriaşei lui averi, un aşezământ de ajutorare ce funcţiona după toate regulile, ca orice oficiu de asistenţă publică. Atâta doar că funcţiona cu mult mai bine: socot că nimănui nu-i va fi greu să mă creadă.

Încetul cu încetul, câteva persoane de vază se alăturară fără nici o vâlvă acestui bătrân, pentru a întemeia o adevărată societate de binefacere.

Era o societate bine organizată; avea inspectorii ei, însărcinaţi cu controlul, slujbaşii ei, care primeau şi orânduiau cererile de ajutor. Aici, de dimineaţa până seara, toţi munceau ca să dea, aşa cum în alte părţi toţi se trudesc ca să primească. Şi treaba se făcea fără surle şi tobe, însă în văzul şi cu ştiinţa întregii lumi.

---

[2] Autorul se referă la Palatul Tuileries, situat în mijlocul celebrei grădini cu acelaşi nume, care a fost multă vreme reşedinţa regilor Franţei. (n r.)

Ei bine, spre lauda Parisului, trebuie să spunem că, departe de a-l defăima pe colonelul Bozzo Corona, patronul acestui minunat oficiu, Parisul îl cinstea şi-l respecta, la fel ca şi pe inteligentul său secretar general, domnul Lecoq de la Perrière. Parisul binevoia să nu se opună operei lor, cu atât mai folositoare cu cât se adresa, pe cât se spunea, unei categorii de nevoiaşi pe care nenorocirea îi împingea prea adesea spre crimă.

Colonelul Bozzo şi ajutorul său activ, dibaci ca un slujitor al poliţiei, cercetau străfundurile marelui oraş pentru a sădi acolo opera de binefacere.

Parisul nu se arată totdeauna mulţumit când i se acordă ajutor; dar, din întâmplare, de astă dată Parisul se lăsa ocrotit fără să se supere şi casa din strada Thérèse era pretutindeni privită cu un adânc respect.

În sâmbăta de 2 octombrie 1835, puţin după orele cinci seara, un bătrân de statură înaltă, înfăşurându-i slăbiciunea zgribulită într-o manta vătuită, părăsea parterul casei, ocupat de birouri, şi urca încet şi greoi scara mare ce ducea la apartamentele de la primul etaj. El se sprijinea de braţul unui bărbat încă tânăr, cu înfăţişare semeaţă şi voioasă, purtând mândru un costum croit după ultima modă, dintr-un postav de calitate, dar în care culorile se combinau într-o formă cam bătătoare la ochi. Erau colonelul Bozzo şi credinciosul său *alter ego*, domnul Lecoq, care tocmai îşi încheiaseră munca lor zilnică, fiecare din ei putând să spună, fără îndoială, asemenea lui Titus: "Nu mi-am pierdut în zadar ziua de azi".

Colonelul părea să fi ajuns deja la ultima limită a vârstei: spunem *deja* fiindcă el avea să mai trăiască încă multă vreme; dar trebuie să adăugăm că cei care îi cunoşteau nu-l văzuseră de loc îmbătrânind în ultimii douăzeci de ani. Sub restauraţie i se dădea *deja* peste optzeci de ani.

Domnul Lecoq avea între treizeci şi patruzeci de ani, era bine legat, cu o statură robustă şi purta pe umerii pătraţi un chip puţin cam comun, însă deosebit de pătrunzător. Ochelarii de aur i se potriveau atât de bine de parcă făceau parte din însăşi figura lui şi ai fi fost surprins să-l întâlneşti fără mănunchiul de brelocuri ce-i atârna la pantalonul ecosez, umflat la cingătoare de un început de burtă.

— Astăzi am împărţit 4 329 franci — zise Lecoq, în timp ce colonelul răsufla între cele două platforme ale scării.

— E sâmbătă — observă bătrânelul, în chip de justificare.

— Oricum, găsesc că e prea din cale-afară. În timp de pace nu e plăcut să plăteşti soldă armatei.

— În timp de război, iubitule, recâştigi dublu dintr-o singură lovitură.

— Nu zic nu, dar treburile stagnează. Iată mai bine de două sute de mii de franci care se duc de la ultima afacere.

— Ultima afacere ne-a adus două sute de mii de franci.

Lecoq dădu din cap.

— Nu zic ba — repetă el — dar timpul costă bani, şi iată pe puţin şase luni pe care le pierdem. Şomaj total.

Bătrânul puse pe treaptă piciorul încălţat într-un papuc îmblănit.

— Ta ta ta ta! făcu el. Timpul! Eu o să trăiesc până la adânci bătrâneţi, l'Amitié[3], şi tu de asemenea. Nu e nevoie să ne grăbim. Mă gândesc în acest moment la o afacere... Ultima mea afacere!

Lecoq izbucni în râs.

— De ce râzi, iubitule? întrebă colonelul.

— Fiindcă — răspunse Lecoq — de când sunt la vârsta înţelegerii, toate afacerile pe care le pui la cale reprezintă întotdeauna ultima dumitale afacere, babacule. Şi ai făcut-o până acum de două sute de ori.

— O să vină ea, l'Amitié, şi ultima mea afacere — murmură bătrânul cu tristeţe. Toţi suntem muritori, chiar şi eu! Să urcăm, iubitule, şi susţine-mă bine. Mă preocupă de asemeni şi mica mea Fanchette, e la vârsta măritişului. Ce copilă drăgălaşă! Şi atât de bună!

Lecoq nu răspunse.

— Cum o găseşti? întrebă colonelul.

— Bine — zise Lecoq, sec.

— O deteşti, şi ea la fel pe tine; altminteri ţi-aş fi dat-o în căsătorie.

— Mulţumesc! zise iar Lecoq. Îmi place viaţa de holtei. De altfel, mă aflu acum pe planul al doilea, babacule. Favoritul

---

[3] În ediţia română numele personajului este tradus "Frăţie". Pentru a păstra uniformitatea numelui l-am schimbat în "l'Amitié" aşa cum este el în ediţia franceză. (nota lui BlankCd)

dumitale este în prezent închipuitul ăsta de Vincent Carpentier, arhitect ratat, căruia abia i-ai periat haina mânjită de ipsos. Nu cumva va plăti el floarea de lămâiţă a domnişoarei Francesca Corona?

Colonelul se uită lung la Lecoq. Ochii săi, ale căror pupile nu mai aveau decât o transparenţă tulbure ca aceea a unei cornute, căpătară deodată o strălucire ciudată.

— Nu trebuie să-l invidiezi pe prietenul meu Vincent — murmură el. Prietenul meu Vincent e înhămat la o treabă grea.

În acelaşi timp, el răsuci mânerul uşii.

La zgomotul pe care-l făcu soneria de alarmă când se deschise uşa, o tânără fată cu ochi sclipitori şi mari, ce păreau aproape disproporţionaţi, cu talia de pe asum formată şi de o mlădiere cam lascivă, cu faţa zâmbitoare şi inundată de bucle mătăsoase, mai negre ca abanosul, se repezi dintr-o cameră alăturată şi, cu o săritură, îl întâmpină pe bătrân, care se prefăcu că se sperie de atâta vioiciune.

— Într-o bună zi ai să mă zdrobeşti, Fanchette, scumpa mea! zise el.

— Domnişoara Francesca e sprintenă şi frumoasă ca tigroaica din Jardin-des-Plantes — adăugă Lecoq, salutând.

— Te-am lovit, bunicule? întrebă fermecătoarea creatură care răspundea când la numele de Fanchette, când la cel de Francesca.

— Nicidecum, fetiţo! Mâinile tale, ochii tăi, vocea ta, surâsul tău, totul la tine e dulce şi catifelat.

Fanchette îl sărută pe amândoi obrajii şi zise, întorcându-se către Lecoq:

— Îl faceţi să muncească prea mult. Luaţi masa cu noi? Presupun că nu, deoarece în salon se află domnul Vincent Carpentier. Ţin mult la el datorită încântătoarei sale fiice, Irène; ce nume frumos!

Lecoq o lăsă să ia braţul colonelului, care murmură râzând:

— Ai un fel de a invita care alungă oamenii pe uşă afară, micuţo; dar ai grăit adevărat: l'Amitié n-ar fi putut să rămână astăzi la masă.

— Gonit de două ori! exclamă acesta cu o veselie forţată. Nu ai să-mi spui nimic, patroane?

— Nimic, bună scara!… Ah, ba da! reluă colonelul, părăsind brusc braţul Fanchettei. Du-te, micuţo, şi pune să se servească

cina. I-ai putea ţine loc de mamă acestei mici Irène, dacă… dacă…

Pronunţă aceste două silabe de două ori. Fanchette se opri locului, cu ochii săi mari îndreptaţi asupra lui.

— Sunt unii oameni — continuă bătrânul pe un ton compătimitor — care par sănătoşi, fiind totuşi atinşi de boli mortale.

Sprâncenele încruntate ale lui Lecoq se destinseră. Colonelul schimbase cu el o privire scurtă. Fanchette strigă, încrucişându-şi mâinile:

— Cum aşa, ce boală? Mica mea adorată să rămână orfană?

— Nici o vorbă lui Vincent! porunci colonelul cu gravitate. Poţi ucide pe un nenorocit, dezvăluindu-i starea în care se află. Fii prudentă.

De îndată ce Fanchette plecă, Lecoq zise:

— Patroane, îţi mulţumesc. Bine ai făcut că m-ai liniştit. Eram doi sau trei care credeam că acest Vincent ne va tăia craca de sub picioare.

— Nerecunoscătorule! rosti colonelul. Tu care eşti copilul meu! Tu care eşti moştenitorul meu prezumtiv, căci testamentul meu este făcut.

— Vrei să mă faci să plâng? îl întrerupse Lecoq, nu fără ironie. Ar trebui să vină moartea ca să fie vorba de moştenire, dar noi vrem să te avem mereu printre noi. Am dori totuşi să fim lămuriţi asupra cifrei capitalului social…

— Comoara? întrerupse colonelul, la rândul său, şi ochii lui tulburi căpătară pentru a doua oară o strălucire stranie. Veţi fi bogaţi, bogaţi, bogaţi! Nu cheltuiesc nici un ban pentru mine. Voi face o afacere pentru a o înzestra pe Fanchette a mea. Totul e al vostru, totul. Bună seara, l'Amitié!

— Încă un cuvânt — adăugă Lecoq. Vincent ăsta e condamnat?

— Mă tem că da, fiule. Într-una din aceste dimineţi *va fi ziuă* şi voi avea nevoie de cineva ca să *plătesc legea*. La revedere!

Domnul Lecoq, care deschisese uşa, îi trimise o sărutare şi ieşi zicând:

— Babacule, eşti o comoară!

Colonelul trase zăvorul în urma lui. Era singur în anticameră. Se îndreptă din spate şi fizionomia i se schimbă. Un

nor de meditaţie profundă, contrastând cu bonomia senilă din care îşi compunea masca obişnuită, îi întunecă şi-i încreţi fruntea.

Când porni spre uşa sufrageriei, mergea cu un pas sigur şi aproape bărbătesc. Dar înainte de a trece pragul, fără să se gândească anume şi numai prin forţa obişnuinţei, care este calitatea actorilor, îşi încovoie din nou spinarea şi-şi reluă atitudinea tremurătoare a centenarilor.

În sufragerie îl aşteptau doi comeseni: Fanchette şi acel Vincent Carpentier de care a mai fost vorba înainte.

Vincent era un bărbat cam de vreo treizeci şi cinci de ani, frumos la chip, dar purtând semnele unei lungi suferinţe morale. Fanchette stătea de vorbă cu el în dreptul unei ferestre care dădea spre o grădină îngustă, dar plantată cu arbori frumoşi, ce începeau să se desfrunzească.

Fanchette spunea:

— Bunicul nu-mi refuză niciodată nimic, ştii asta. Vreau ca Irène să fie mica mea prietenă. Şi când se va face mare, o vom înzestra — bunicul e atât de generos şi atât de bogat — ca să se poată mărita cu acest băiat bun care este Reynier şi care va fi atunci un flăcău în toată puterea cuvântului.

Era femeie atât prin statură cât şi prin frumuseţe, dar inima îi rămăsese de copil. Câteva luni mai târziu numai, avea să devină contesa Francesca Corona şi să deprindă nenorocirea o dată cu viaţa.

— Cunosc povestea lui Vincent! strigă ea alergând spre bătrân ca să-l conducă până la masă. O ştiu toată. E o poveste tristă şi dureroasă. Tată, bunule tată, de ce întârzii tu să-i dai bani cât mai mulţi?

Colonelul arătă cu degetul spre Vincent, care se înroşise.

— Fiindcă — răspunse el — Vincent e unul din aceia cărora nu li se dăruieşte nimic, mai cu seamă bani. Ei vor să-i câştige singuri.

Prinse mâna lui Vincent, care îl salută cu mi respect plin de recunoştinţă, şi o scutură cu putere.

— Nu-i adevărat, meştere? adăugă apoi. Eh, suntem mândri ca Artaban[4]! Această păpuşă e tot atât de mare ca un tată sau o mamă, dar calcă cu picioruşele ei frumoase în străchini. Haide,

[4] Eroul romanului *Cleopatra* de La Calprenède, apărut în 1647, al cărui caracter plin de mândrie a ajuns proverbial. (n.r.)

comoara mea, serveşte-ne supa. Aşază-te, Carpentier, fii băbuţa mea! Din arhitect ai ajuns zidar, dar îţi voi ţine scara ca să te urci din nou pe ea ca arhitect. Mi-e o foame de lup astă-seară.

Fanchette îi atinse uşor creştetul cu una din acele sărutări repezi pe care numai fetiţele şi păsările ştiu să le dea, apoi turnă o jumătate de polonic de supă în fundul unei farfurii, pe care colonelul o luă din mâinile ei, spunând:

— Se vede bine că vorbim de zidari. Îmi pui dinainte un blid plin ca la birt.

— Vezi, domnule Carpentier — spuse la rândul ei Fanchette, întinzându-i farfuria cu supă — Dumnezeu a voit să-l întâlneşti pe bunicul. Va face puţin haz de dumneata, ca şi de mine, ca şi de toată lumea, dar când intervine el, tot răul dispare…

— Haide, spune acum că eu sunt însăşi Providenţa — o întrerupse colonelul cu gura plină. Supa e bună, dar nu ne pune s-o plătim prea scump. Ei! Vincent pisoiule, vrei s-o gonim de aici pe puştanca asta? Văd că nu ne lasă să vorbim în linişte de afaceri.

Vincent Carpentier, care era într-adevăr o simplă calfă de zidar, dar care nu avea nici hainele nici înfăţişarea de zidar, încercă în acel moment o puternică emoţie.

— Domnule — spuse el — dacă mă veţi ajuta să-mi recapăt poziţia pe care am pierdut-o, n-o voi datora oare întrucâtva acestei scumpe domnişoare?

— De loc! Dar de loc! voi să afirme bătrânul. Nu fac niciodată aşa cum doreşte ea…

— Mai întâi — îl întrerupse Fanchette, care-i încolăcise gâtul cu braţele ei drăgălaşe — nu vreau să plec. Şi apoi, bunicule, dumneata eşti un răutăcios! Şi, pe deasupra, minţi ca un scamator, deoarece toată lumea ştie că te duc de nas.

Colonelul o trase spre el şi o ţinu o clipă strâns la pieptul său.

— Ai şi dumneata o comoară de fetiţă, domnule Carpentier — zise el cu o tulburare ce părea involuntară — şi ştii cât de mult îi iubim noi pe drăcuşorii ăştia!

Fanchette, care se afla cu gura lângă urechea bătrânului, murmură:

— Bunicule, ia priveşte-l bine. Nu pare a fi chiar atât de bolnav.

— Drace! exclamă colonelul. N-am venit aici ca să ne înduioşăm. Să mâncăm, dragii mei! Sper ca prietenul nostru Vincent să fie mulţumit de mine la desert.

Fanchette, cu ochii aţintiţi pe deasupra capului alb al colonelului, se uită îndelung la faţa oaspetelui lor.

"Bunicul nu mi-a răspuns — gândea în sinea ei; mie mi se pare că domnul Carpentier arată bine, însă bunicul ştie el ce ştie... O, sărmană, mică Irène!"

Capitolul II - La desert

Într-adevăr, în această casă, totul era respectabil. Cina era servită cu simplitate, dar din belşug, iar servitorii aveau ei înşişi ţinuta acelor bătrâni valeţi care pot fi admiraţi în imaginile din *Morala în acţiune*.

Colonelul nu bea decât apă, însă mâna lui tremurândă, în acelaşi timp vioaie, umplea adesea paharul lui Vincent Carpentier. Cât despre Fanchette, ea mânca şi ciripea ca o păsărică.

— Trebuie să afli totul, bunicule. Dânsul nu-ţi va spune niciodată povestea lui, aşa cum mi-a spus-o mie. Au fost la început tare fericiţi, mă refer la soţia lui şi la el. O chema tot Irène, ca şi pe micuţa cea drăgălaşă. Era frumoasă, frumoasă, cu adevărat frumoasă! Şi foarte tânără. Domnul Vincent avea un birou de arhitectură. Făcea afaceri bune pentru un începător, dar, vai, iată că doamna Irène devine palidă şi începe să tuşească la numai câteva luni după ce-o adusese pe lume pe micuţa care seamănă leit cu ea. Vin doctorii, care prescriu cura de ape, apoi Italia; el nu mai poate să lucreze. Şi, vezi tu, domnul Vincent ar fi vrut să-şi dea nu numai banii, dar şi sângele, şi viaţa lui...

— Bietul domn Vincent! o întrerupse colonelul, care abia izbuti să-şi ascundă un căscat. Iată o adevărată nenorocire.

— Asta ţinu trei ani — continuă Fanchette. Doamna Irène nu făcu în acest timp altceva decât să sufere, ca apoi să moară, Când domnul Vincent se reîntoarse în Franţa, singur şi îndoliat, avu de hrănit doi copii, căci aducea împreună cu fiica lui şi un

băiat drăguţ, la care doamna Irène ţinuse foarte mult şi pe care îl întâlniseră în Italia. Se numeşte Reynier şi va fi în curând un flăcău. Pentru a-i creşte pe amândoi, pe Reynier şi pe mica Irène, domnul Vincent puse mâna pe mistrie şi munci cu braţele.

— Mititico — rosti colonelul împingând farfuria — tu povesteşti ca un înger. Cât e ceasul?

— Şi ce bine este că l-au întâlnit pe Reynier — continuă Fanchette, cu pornirea încăpăţânată a copiilor cărora vrei să le închizi gura. Dumneata crezi că ştii totul, bunicule, şi tocmai aici te înşeli. Reynier nu este o povară, dimpotrivă, el păzeşte casa, face menajul, o învaţă pe mica Irène să scrie şi să citească. Ah! De şi-ar găsi o slujbă să-l poată uşura puţin pe prietenul său! Poftim, priveşte, domnul Vincent are lacrimi în ochi şi mai adineauri îmi spunea: "Acest copil este binecuvântarea lui Dumnezeu în casa mea. Fără el, cine ar avea grijă de copilă? N-am nici o teamă când e lângă ea. E un adevărat bărbat în ceea ce priveşte puterea şi mai ales curajul. În ce priveşte îngrijirea, dragostea, e ca o femeie. Am impresia că o las pe mica mea Irène cu o soră îndrăgită". A spus mai mult decât atât — nu-i aşa, domnule Vincent? Ai spus: "Am impresia că o las cu mama ei!"

Vincent o învălui într-o privire recunoscătoare, dar rosti:

— Nu merită să vorbim atât despre mine, domnişoară.

— Nicidecum, nicidecum! ripostă colonelul. Îmi face plăcere. Fanchette e stăpână aici, nu-i aşa, comoara mea? S-ar putea urca chiar în capul lui moş turtă-dulce, dacă ar vrea. N-o mai am decât pe ea de iubit, domnule Vincent, aşa că…

— Aşa că vrei să mă goneşti, bunicule — întrerupse fata, a cărei faţă strălucea de bunătate. Citesc asta în ochii dumitale. Ei bine, am să fiu ascultătoare şi am să plec numaidecât, dar trebuie să-mi făgăduiţi ceva, domnul Vincent şi dumneata, bunicule. Lasă, lasă, că nu dumneata ai să faci sacrificiul cel mai mare. Vreau ca Reynier să meargă la colegiu şi Irène la pension. S-a tăcut?

Se ridicase şi buzele ei trandafirii stăteau aplecate deasupra frunţii bunicului.

— S-a făcut! replică acesta.

Printre dulcea ploaie de sărutări ce cădea pe creştetul colonelului, Fanchette mai aruncă o întrebare:

— Şi dumneata, domnule Vincent?

— Oh! Eu — răspunse acesta cu ochii umezi — dacă aş putea vedea asigurată educaţia copiilor mei dragi…

— Am făgăduit! zise colonelul cu vădită nerăbdare. Trimite-ne, cafeaua, pisicuţo, şi du-te de citeşte *Robinson Crusoe*. Dacă într-o zi te vei afla părăsită într-o insulă pustie, vei fi mulţumită să ştii cum să te descurci ca să-ţi faci o umbrelă din piele de fiară sălbatică!

Fanchette strânse mâna domnului Vincent ca un mic bărbat şi dispăru.

Bătrânul se aşeză mai bine în fotoliul său, îşi trase mânecile mantalei şi-şi răsuci degetele mari cu un aer gânditor.

— Ia spune, meştere — întrebă el după un timp de im are şi cu glasul cel mai potolit — ce-ai face dumneata dacă fiica dumitale, la vârsta Fanchettei mele, s-ar îndrăgosti de un ticălos fără lege şi credinţă?

— Un ticălos — strigă Vincent cu o adevărată spaimă — iubit de această copilă adorabilă! Domnişoara Francesca!

Servitorul intră şi servi, cafeaua.

— Am poftă să fac ceva nemaipomenit — zise colonelul vorbind cu el însuşi. Am mâncat ca un lup, iar acum am să moi o bucăţică de zahăr în ceaşca dumitale. Du-te, Giam-Pietro, nu mai avem nevoie de nimic.

Valetul se retrase.

— Giam-Pietro e sicilian — reluă colonelul. Asta înseamnă Jean-Pierre, în Catania. La Neapole, Jean se numeşte Giovan. Vizitiul meu se numeşte Giovan-Battista. Noi, cei de aici, ne cam tragem toţi din Italia.

Ţinu o jumătate de bucăţică de zahăr deasupra aburului ce se ridica din ceaşca lui Vincent şi repetă:

— Ce-ai face?

Vincent şovăia.

— L-ai omorî? întrebă mai departe colonelul.

Lui Vincent îi căzu linguriţa din mână. Bătrânul se puse de-a binelea pe râs.

— Pe vremuri eram foarte şugubăţ — murmură el — făceam haz de orice. Bea-ţi cafeaua cât e caldă, amice. Fiecare din noi avem necazurile şi încurcăturile noastre, asta-i lucru sigur. Vrei să-ţi spun ceva? Dumneata eşti un ambiţios reţinut şi închis, dar în adânc te furnică dorinţele tuturor diavolilor.

Ochii lui se întâlniră cu cei ai lui Vincent, care-şi ducea ceşcuţa la gură. Vincent simţi că-l străbate un fior.

Bătrânul ronţăi bucăţica lui de zahăr.

— Asta îmi dă o stare de agitaţie, ştiu bine — reluă el — dar nu sunt încă dispus să merg la culcare. În noaptea asta, avem amândoi de lucru.

Spaima se citea din ce în ce mai limpede în privirea lui Vincent.

— Ei, ei, meştere — întrebă deodată colonelul — am oare de-a face cu o găină plouată?

— Vorbeaţi de uciderea unui om… — se bâlbâi Vincent.

Colonelul râse sec şi scurt.

— Drace! exclamă el. Caraghiosul îşi va face singur seama. Fii liniştit, şi lasă-mă să te tutuiesc, îmi vine mai uşor aşa. Era vorba deci ca mica Irène să fie dată într-un pension bun, iar tânărul Reynier să meargă la colegiu, Fanchette aşa vrea, iar tu poţi să alegi colegiul şi pensionul, prietene Vincent…

— Cum să vă mulţumesc, domnule… — dădu să-l întrerupă Carpentier, căruia bucuria îi îmbujora obrajii palizi.

— De unde ştii că ai de ce să-mi mulţumeşti? întrebă bătrânul cu răceală.

Carpentier rămase buimăcit.

— Un om ca dumneavoastră — bâigui el — cu siguranţă că nu poate să-mi poruncească decât ceva onorabil.

— La naiba! făcu bătrânul cu indispoziţie. Sunt momente, meştere dragă, când s-ar zice că eşti ca o cizmă. Nu te supăra: eu sunt socotit un făţarnic, fiindcă îmi risipesc banii în altă parte decât la operă sau la bursă. N-am ucis niciodată pe nimeni, pisoiule, şi ar fi cam târziu să încep acum… Nu te scuza şi priveşte-mă, omule, cum se zice, în albul ochilor. Îi placi Fanchettei, cu atât mai bine pentru tine! Îţi va purta noroc. Ai un chip de om bun şi cumsecade; iar eu am destui duşmani ca să nu dispreţuiesc un prieten. Eşti ambiţios, ţi-am mai spus-o; ştiai asta?

Tăria privirii lui făcu să coboare pleoapele lui Vincent, a cărui figură exprima o adevărată stare de boală.

— Astăzi — continuă colonelul — munceşti cu braţele şi munceşti din greu pentru pâinea ta şi alor tăi, dar au fost clipe în viaţa ta când ai dorit, când ai râvnit cu putere averea. Mărturiseşte cinstit.

— Este adevărat — rosti încet Carpentier. Soţia mea era atât de frumoasă şi o iubeam atât de mult!

— Fiica ta va fi şi ea frumoasă!

— Vă rog, domnule — murmură Carpentier — spuneţi-mi ce voiţi de la mine. Simt că-mi vine rău.

Colonelul nu răspunse decât printr-un mic semn amical din cap. Scutură clopoţelul aflat la îndemâna lui pe masă.

— Giam-Pietro — se adresă el servitorului care îşi făcuse din nou apariţia — Giovan-Battista va termina cina mai târziu, peste o jumătate de ceas. Să înhame numaidecât caii. Dragul meu — reluă apoi, sprijinindu-se de umărul lui Carpentier ca să se ridice — ai să redevii arhitect, ţi-o spun eu. Dacă n-aş proceda cinstit în această afacere, Fanchette m-ar pune la arest. Dumneata îmi vei construi poate un castel, un palat, o catedrală; dar deocamdată eşti zidar; astă-seară nu am nevoie decât de ciocanul şi mistria dumitale.

— Astă-seară? repetă din ce în ce mai uimit Carpentier. Apoi adăugă: N-am sculele la mine.

Colonelul îl mângâie pe bărbie, ca pe un copil ce se împotriveşte.

— Să coborâm totuşi — zise el — şi vom vorbi pe drum. Cocoşelule, află că acum loteria nu mai plăteşte seriile de cinci numere pline. Eu am câştigat una pe vremea când se plăteau încă şi, din cauza asta, doamna marchiză de Pompadour a dorit să mă vadă. Era o şmecheră destul de drăguţă. Nu zic că dumneata ai nimerit o serie de patru numere mizând pe acest bătrân Matusalem care este colonelul Bozzo, dar, în fine, e totuşi un bun câştig la loterie. Ceea ce mi-ar displăcea ar fi însă lenea, neîncrederea sau chiar curiozitatea. Această mică Irène va fi, după câte se pare, o frumuseţe strălucitoare. Dar e rău să fii frumoasă când eşti fata unui om sărac. Eu când pun pe cineva să lucreze, fac rost şi de scule.

Ajunseseră în vestibul şi din curte se auzea tropotul calului înhămat.

Vincent rămase gânditor.

În clipa când să deschidă uşa de afară, bătrânul se opri şi-l ţinti cu privirea:

— Omule — reluă el — dacă inima nu te îndeamnă, mai este încă timp să te opreşti. Am o taină pe care n-o vei cunoaşte niciodată.

— E vorba de ascuns ceva? întrebă Carpentier cu glas moale.

Bătrânul răspunse cu un surâs ciudat:

— Ceva... sau pe cineva... nu se ştie.

Calul înhămat bătea din copite, Giovan-Battista se urcă pe capră, în timp ce valetul de serviciu sta în picioare ţinând deschisă portiera cupeului.

— Să mergem! zise Vincent. Nu de dumneata mă tem, căci ai făcut întotdeauna numai binele, ci de mine. În viaţa mea, de câte ori am jucat, am pierdut.

— Atunci — zise bătrânul — e momentul să mizezi din plin, prietene. Poate că norocul te pândeşte de multă vreme. Se întrerupse pentru a-i spune vizitiului: Giovan, mâncarea ta nu va avea timp să se răcească. Du-ne în galop în strada Copiilor Cuminţi, la a doua poartă din pasajul Radziwill. După ce vom coborî, întoarce repede şi şterge-o acasă.

Cupeul porni şi făcu exact trei minute până în strada Copiilor Cuminţi. Drumul fu parcurs în tăcere.

Colonelul şi însoţitorul său intrară în pasajul umed şi murdar, care e o adevărată ruşine pentru Palais-Royal. De îndată ce coborâră, Giovan dădu bici calului şi cupeul dispăru.

Capitolul III - O călătorie misterioasă

Vincent şi însoţitorul său rămăseseră acum singuri la intrarea în pasajul Radziwill, nu departe de staţia de trăsuri de lângă zidul Băncii. Colonelul Bozzo, deşi tremura puţin de frig în mantaua sa vătuită, părea totuşi destul de vioi.

— Omule — spuse el — asta seamănă a aventură. Ştii că eu nu mă distrez prea adeseori. Altădată umblam după escapade cu nătărăul acela de Richelieu, căruia îi suflam ducesele, deşi nu era băiat rău. Află că sunt optzeci de ani de atunci şi că nici acum nu mă simt deloc mai prejos! Numai că, între timp, m-am mai potolit. Du-te de ia trăsura aceea cu felinarele verzi şi cu vizitiul care doarme, a treia de dincolo de baracă.

Vincent se execută. După ce-l ajută pe colonel să se urce în trăsură, acesta, trăgând geamul din fată, strigă vizitiului:

— Strada Senei, în faţa pasajului Pont-Neuf. Dă-i drumul! Şi hai, hai, hai! adăugă el, ridicând geamul. Nu e tocmai aşa de cald. Ia spune, sper că nu ai nici o ură personală împotriva familiei acestui biet Charles al X-lea, care se plictiseşte pe meleaguri străine. Era un bun vânător.

— Dacă aş şti că e o afacere politică… — întrerupse cu vioiciune Carpentier.

— Ai fi mulţumit, sau supărat?

— Vă rog să-mi vorbiţi cinstit, domnule. Este vorba să salvăm un nenorocit?

— Mai întâi — răspunse colonelul, a cărui bună dispoziţie părea să crească — te voi pune în situaţia de a nu putea răspunde nici tu însuţi la propriile-ţi întrebări, prietene Vincent. Nu suntem aici la lecţia de educaţie religioasă. La naiba, pui la întrebări ca un adevărat judecător!

Îşi deschisese mantaua şi ţinea în mână o fâşie de mătase împăturită. Era îngustă, dar de două sau de trei ori mai lungă ca o legătoare de gât.

— Ia dă capul încoace — urmă bătrânul. Pe cuvânt de onoare că mă amuză!

Vincent îl privi supus şi-i veni aproape să zâmbească.

— Dar şi eu vă spun pe cuvântul meu — murmură apoi, ca şi cum ar fi vrut să răspundă unui scrupul de conştiinţă — că nu mă îndoiesc de scopurile dumneavoastră cinstite.

— Bine, mulţumesc! făcu colonelul, trecând peste ochii prietenului său fâşia de mătase pusă în două. Ai bunătatea să nu mă crezi un ticălos. Tot e ceva. Nu mişca! L-am cunoscut pe bunicul doamnei ducese de Berry pe când locuiam la Neapole. Şi iată că ea a intrat acum într-o proastă încurcătură!

Vincent tresări uşor. Întreaga Franţă se ocupa în acel moment de văduva ducelui de Berry, care fugea urmărită de poliţia unchiului ei Louis Philippe, după nefericita tentativă din Vendée.

— Nu mişca! repetă colonelul. Revoluţiile au nişte mecanisme ciudate. Louis Philippe sau fiii lui vor unelti şi ei, la rândul lor, peste cincisprezece sau douăzeci de ani. În ce mă priveşte, aş prefera să mă aflu mai curând pe capra unei trăsuri, ca vizitiul nostru, decât să stau pe un tron. E o mizerie. Şi totuşi

câţi oameni nu se vând diavolului ca să poată căpăta acest loc! Pariez că acum nu mai vezi de loc.

— De loc — răspunse Vincent.

— Foarte bine! Am să întrebuinţez totuşi şi restul fâşiei de mătase.

Din momentul în care Carpentier fusese complet orbit de legătura de pe ochi, înfăţişarea colonelului se schimbase şi, cu toate că mâinile îi tremurau destul de tare, lucra cu o remarcabilă îndemânare.

— E sigur — reluă el — că atunci când cineva poate răspunde unui comisar: "Taie-mă în bucăţi, dar nu ştiu absolut nimic", asta îl face să se simtă straşnic de bine. Eu, care îţi vorbesc, am stat pe vremea regelui Murat unsprezece zile şi unsprezece nopţi într-o ascunzătoare a castelului din Monteleone. Nu te simţeai acolo ca la nuntă, dar era totuşi mai bine decât să te vezi trimis în faţa unei înalte curţi de judecată, nu-i aşa, bibicule?

— Aşadar, e vorba de o ascunzătoare? întrebă Vincent.

Ce crezi tu, băiete, despre Louis al XVII-lea? zise bătrânul, în loc să răspundă. Iată o fiinţă nefericită! Eu aveam deja păr alb pe vremea când regele Louis al XVI-lea şi regina Maria Antoaneta au păşit spre eşafod. Multă apă am mai văzut curgând pe sub podurile Parisului! Ştiu o sumedenie de lucruri. Mai există şi un Bonaparte, fiu al reginei Hortense, o femeie frumoasă, pe cinstea mea! Anul trecut a devenit major. Ah! Ah! Ce se mai mizează pe Tuileriile astea! Cunosc cel puţin patru sau cinci numere bune, afară de cel al Republicii. Şi vrei să ştii ceva?… Pentru jocul ăsta se trece adesea printr-o ascunzătoare înainte de a ajunge în sala tronului… Gata, baba-oarba!

Trăsura coti pe lângă Institut şi intră în strada Senei.

— Legătura mea de la ochi e mai întunecată ca moartea — gândi cu glas tare Carpentier.

— Cu atât mai bine, pisoiule! Ai fost cum nu se poate mai drăguţ. Acum îţi vom face un pic toaleta, din cauza trecătorilor care s-ar mira văzând capul unui băiat cumsecade înfăşurat ca al unei mumii. Sunt tare incomozi trecătorii ăştia!

Şi despături un dolman cu glugă pe care îl ţinuse sub braţ.

— Bagă întâi mâna dreaptă — zise el. Pe mine m-au trecut năduşelile, să ştii! Acum stânga. Aşa! Şi acum îţi trag gluga şi… nevăzut, necunoscut! Dacă se vor ivi niscaiva curioşi, voi scăpa

de ei explicându-le că ai fost operat de cataractă[5] de către unul din cei mai mari specialişti din capitală, şi voi adăuga: Ce bucurie va fi pe scumpul meu prieten când i se va scoate legătura şi când va putea vedea din nou lumina zilei!

Trăsura se oprise în faţa pasajului. Vincent se simţea ameţit de această trăncăneală ciudată.

Colonelul coborî destul de sprinten. Din momentul când, datorită legăturii de la ochi, scăpase de privirea însoţitorului său, nu mai era acelaşi om. Plăti vizitiului şi-i zise:

— Dragul meu, ajută-mă să-l dau jos pe bietul meu fiu, care a răcit şi pe care l-am înfofolit cum am putut mai bine. În ziua de azi, tinerii sunt cei şubrezi. Noroc că nu mergem prea departe! Facem doar câţiva paşi.

— E cam răcoare astă-seară — răspunse vizitiul susţinându-l pe Carpentier cu amândouă mâinile. N-am băgat de seamă că era bolnav când s-a urcat în trăsură. Trebuie vârât repede în aşternut, cu o cană bună de vin fiert alăturea.

În pasaj, colonelul îl luă de braţ pe aşa-zisul fiu, al cărui cap era în întregime acoperit de gluga dolmanului.

— Eu mă fac că te susţin — zise el — dar tu ţine-mă bine, că de multă vreme n-am mai umblat atât de mult pe jos. Mergem până la staţia de trăsuri de pe ehei, lângă Pont-Neuf.

— Şi de ce schimbăm trăsura? întrebă Vincent.

— Pentru că ai fi putut să-i ici numărul aceleia din care am coborât, Vezi că eu sunt sincer, aşa mi-e caracterul. Astă-seară

---

[5] Prima operaţie de cataractă cunoscută a fost efectuată în India în secolul V î.Hr. de un anume Susruta. El a folosit o tehnică numită COUCHING care consta în împingerea cristalinului în spatele ochiului, ceea ce permitea o vedere mai bună, dar în nici un caz o vedere normală. Prima operaţie de cataractă din epoca modernă a fost efectuată în 1745. Înainte de aceasta, cataracta era tratată de persoane care mergeau din piaţă în piaţă în timpul evului mediu si mai târziu. Aceşti "vraci" înţepau corneea pacientului cu un ac si trăgeau într-o parte cristalinul opacifiat, pentru ca lumina să ajungă la retină. Această procedură, denumită reclinaţie, era desigur efectuată fără anestezie si adesea simptomele reveneau, fie din cauza infecţiei, fie din cauza revenirii cristalinului în poziţia iniţială. Reclinaţia se practica şi în Egipt şi în Grecia antică, mult înainte de Christos. Mult timp s-a crezut că prin reclinaţie se îndepărta o depunere de pe suprafaţa cristalinului, însă un medic francez de la începutul secolului XVIII a constatat în urma autopsiilor că de fapt cristalinul era opacifiat. (nota lui BlankCd)

poate că n-ai fost atent la număr, întrucât curiozitatea nu-ţi era încă trează, dar mâine…

— Vom reîncepe aşadar şi mâine?

— Într-o jumătate de oră te vei afla în faţa lucrării de executat, şi tu însuţi îmi vei spune, în cunoştinţă de cauză, câte zile îţi vor trebui ca s-o termini… Atenţie! Se aud paşi, susţine-mă!

Traversară strada Mazarine şi păşiră pe trotuarul îngust al străzii Guénégaud. Colonelul se prefăcea că se sprijină de braţul însoţitorului său, care se lăsa condus maşinal şi mergea gânditor.

Orice om pus în faţa unei probleme, încearcă să o rezolve. Scrupulele şi îngrijorarea stăpâniseră până acum gândurile cinstite ale lui Vincent Carpentier. Şaradele politice, pe care bătrânul i le aruncase ca momeală, îi întărâtaseră serios imaginaţia. Dar acum se năştea curiozitatea, care luă de la început proporţiile unei idei fixe. Mintea lui Vincent începu să lucreze, căutând un mijloc prin care să vadă şi să înţeleagă.

S-ar fi zis însă că privirile colonelului, străbătând ţesătura deasă a dolmanului, mătasea legăturii de la ochi şi cutia craniană, citeau ca într-o carte deschisă gândurile ascunse ale însoţitorului său.

— Eram sigur — bombăni el. Trebuia să se întâmple! Iată-te lansat, amice, alergând să descoperi cheia enigmei. Va fi cu atât mai rău pentru tine, dacă o vei afla; dar fii liniştit. Vom pune noi ordine în toate.

Se opri apoi să răsufle în faţa porţii laterale a palatului Monetăriei, cu toate că înfăţişarea lui nu arăta semne de oboseală.

— E departe — murmură el. Pe vremea imperiului, mai făceam încă o bună jumătate de leghe fără să-mi pierd respiraţia; dar în 1820 am simţit primul junghi al unui blestemat de reumatism… Înainte, marş! Dintre cei care circulă pe aici, mulţi vor ajunge înaintea mea în cimitirul Père-Lachaise. Dar la ce te gândeşti, omule?

— Mă gândesc — răspunse Vincent — la mica mea Irène, care mă aşteaptă, şi la dragul, de Reynier, care mi-o păzeşte.

— Ai dreptate, iată gânduri înţelepte. În câteva zile le vei putea asigura un viitor strălucit acestor doi copilaşi.

Chemă un vizitiu, care moţăia pe capră, puse să i se deschidă cupeul şi-l împinse înăuntru pe Carpentier, punând:

— Aşază-te bine într-un colţ din fund şi nu te descoperi, încă puţină răbdare şi vom fi în curând acasă.

Apoi se depărta şi vorbi ceva cu vizitiul. Vincent nu putu să audă nimic din ceea ce au vorbit, cu toate că ciulise urechea cu încordare.

După o jumătate de minut, colonelul se întoarse şi se urcă şi el în trăsură.

— Du-ne trap, prietene, că am să te cinstesc — rosti el în timp ce închidea uşa.

De cum se aşeză, îşi frecă mâinile, zicând cu un aer satisfăcut:

— E plăcut să te odihneşti, nu-i aşa, nepoate? Mâine seară vom trece prin pasajul Vendôme sau prin altul care să fie mai aproape de staţie: sunt frânt!

Vizitiul dădu bici cailor, care porniră în trapul mare.

Între timp, Vincent îşi zicea: "Aş putea să-mi dau seama de direcţie şi distanţă fiind atent la cotituri". Şi-şi păstră simţurile treze.

Se ştie că o trăsură, la cotitură, îl face pe călător să o simtă, mai cu seamă dacă stă cu cotul lipit de perete. Nu trecură nici două minute, şi Vincent avu proba materială a acestui fapt. Se cotise la dreapta, şi el îşi dădu seama de acest lucru.

— Este podul Saint-Pères sau podul Royal? întrebă el.

— Aha! exclamă colonelul, râzând cu poftă. Acu faci socoteli ca un nepriceput! Pariez cu tine pe cincizeci de centime că, într-o jumătate de oră, nu vei mai şti dacă te afli pe şoseaua spre Versailles sau pe drumul spre Saint-Denis.

— Aşadar, vom ieşi din Paris? strigă fără voie Carpentier.

— Poate că da, poate că nu! Oricât te-ai strădui, nu vei putea afla. Tot ce vei putea răspunde celor care îţi vor cere lămuriri asupra excursiei pe care o faci, va fi că nu te-am pus să treci graniţele Franţei, patria ta, mărginită la nord de Flandra şi Brabant, la răsărit de Elveţia, la miazăzi de Mediterana, la apus de Ocean. Uite! Am să-ţi fac o destăinuire importantă: suntem în strada Saint-Honoré; mergem spre Hale sau spre biserica Roule? Ei, băiatule?

Carpentier nu răspunse imediat. Când luă cuvântul, spuse:

— Sunteţi mai mult decât un om cinstit, sunteţi socotit un sfânt, şi la vârsta dumneavoastră omul stă gata să apară în faţa lui Dumnezeu. Dacă ar fi vorba numai despre mine, poate că aş mai alege, dar voi mai găsi oare un asemenea prilej pentru bieţii mei copilaşi? E adevărat că am încercat să ghicesc încotro mergem, dar renunţ. Să-i dăm bătaie!

Colonelul îl bătu părinteşte pe obraz.

— Eşti un şmecher — murmură el — dar n-ai să mă duci tu pe mine.

Trăsura începu să alunece, fără zgomot, pe pământ moale. Era o alee sau o şosea.

Trecuse mai bine de un sfert de oră de la plecare. Carpentier se gândi: "Dacă în zece minute reîncep zdruncinăturile, înseamnă că vom fi pe pavajul de la Neuilly; sunt sigur, acum suntem pe Champ-Élysées".

Zdruncinăturile reapărură după cinci minute. După un alt sfert de oră, trăsura începu să se învârtească pe străzi cu hopuri şi cu suişuri.

— Ghici ghicitoarea mea! zise deodată colonelul. Suntem în Montmartre sau în cartierul Monffetard? Parisul e mare, mai cu seamă dacă socoteşti şi împrejurimile lui.

Chiar în acel moment, trăsura se opri. Colonelul spuse vizitiului să coboare ca să-l ajute pe Vincent să pună piciorul pe pământ. Nu se auzi nici vreun ciocan bătând în placa uşii, nici alt zgomot, nici clopoţel scuturat. O cheie se răsuci în broasca veche, care scârţâi a rugină.

— Eşti mulţumit de bacşiş, prietene? întrebă colonelul. Şaptezeci şi cinci de centime! Dacă ai avea multe ocazii din astea, atunci dumneata ai fi cel care se plimbă cu cupeul!

După ce intră pe poartă, Vincent simţi pământ moale sub picioare, apoi nisip. Pe urmă făcu şi câţiva paşi pe iarbă.

După toate aparenţele, se aflau undeva la ţară.

— Atenţie — zise colonelul — am ajuns la peron. Ridică piciorul.

Vincent numără patru trepte, apoi se deschise o a doua uşă. Trebuie să fi fost foarte îngustă, căci, deşi colonelul se dăduse la o parte ca să-i facă loc să treacă, dolmanul[6] lui

---

[6] Dolmán ~e *n*. 1) Haină militară scurtă, îmblănită şi împodobită cu brandenburguri, purtată de ofiţeri. 2) Haină bărbătească căptuşită cu blană. /<fr. *dolman*, germ. *Dolman*. (nota lui BlankCd)

Vincent atinse totuşi zidul. Atingerea n-a fost de moment, ca atunci când treci un prag: ea dură atât timp cât să te facă să-ţi dai seama că zidul are o grosime deosebită.

— Acum scara, bibicule — zise iar bătrânul. E greu de suit, şi pe mine iar o să mă doară şalele; dar mâine dimineaţa mă scol mai târziu, pentru că, vezi tu, eu nu iau în seamă jelania bătrânelor mele oase, când e vorba să fac binele.

Urcă scara în formă de spirală, care la ultimele trepte îi smulse gemete.

Mâna lui Vincent atinse în diferite rânduri pereţii încăperii. Erau umezi.

Colonelul se opri în fine şi scoase un oftat de uşurare.

— Cu chiu cu vai, s-a terminat! murmură el. Nu cred că aş sui uşor până în vârful turnurilor de la Notre-Dame. Intră, fârtate; iată-ne ajunşi la faţa locului, şi acum nu mai ai decât să te pui pe treabă.

Tot vorbind astfel, descuie o a treia broască.

De îndată ce Vincent trecu şi, de această uşă, simţi în jurul lui o atmosferă molcomă şi greoaie, ca şi cum ar fi intrat într-o seră caldă.

Capitolul IV - Începutul lucrului

Bătrânul păru că renaşte respirând acest aer înăbuşitor. Vocea îi deveni din nou veselă şi împinse uşa cu zgomot, zicând:

— Ei, bibicule, nu-i aşa că e foarte plăcut aici? Să nu lăsăm să iasă căldura. Dă capul încoace, că legătura de la ochi nu mai este de trebuinţă. Poate crezi că te afli într-un palat cu zâne? În privinţa aceasta, eu nu spun nimic. Vreau, să ai singur plăcerea surprizei.

Îi desfăcu încet legăturile. Când i-o scoase şi pe ultima, Carpentier rămase buimăcit. I se păru că o imensitate albă şi luminoasă îl înconjura din toate părţile. Orbit, închise ochii.

— Unde sunt? strigă bătrânul, încântat. Ar fi trebuit să spui: Unde sunt? Era o întrebare firească. La podul St.-Martin, când este adus doctorul William pentru naşterea tăinuită a doamnei

ducese şi când i se scoate legătura de la ochi, el zice totdeauna: Unde sunt? Pisoiule, nu o zăpadă ceea ce te supără la ochi. Datorită unei sobe bune, care nu se vede, dar se aude duduind, avem aici o temperatură de plus douăzeci de grade. Ochii tăi se vor obişnui încetul cu încetul cu toate aceste albituri pe care chiar eu le-am întins, ca să poţi, la nevoie, regăsi această cameră fără să-i poţi recunoaşte aşezarea. Hai, acum deschide-ţi felinarele, că n-am venit aici să ne distrăm.

Ceea ce-l făcu pe Carpentier să-şi ridice pleoapele fu acel cuvânt: "albituri". Privi din nou şi văzu că într-adevăr se afla într-un fel de cort cubic ca o cutie, ale cărui laturi şi plafonul erau alcătuite din cearşafuri de pat întinse pe sfori. Pe podea sau pe lespezi, care nu se vedeau, era întinsă o rogojină din papură. Totul era luminat de două lămpi puternice, care atârnau de o boltă invizibilă.

Carpentier rămase fără glas. Îşi zicea în sine: "Ce îngrămădire stranie de măsuri de prevedere!"

— Da, da, da — zise de trei ori bătrânul, care se bucura vădit de surpriza produsă — chiar eu însumi am aranjat totul, eu singur, şi e bine aranjat. Ar trebui să fii vrăjitor, prietene, ca să ghiceşti ce-i aici la dreapta, la stânga, deasupra sau dedesubt. Este o cocioabă sau un palat? Îi dăm voie imaginaţiei dumitale să lucreze cât o vrea. Vei vedea un pătrat de zid gol. Am scos chiar eu tot ce se afla pe el. Ce crezi că era? Un tapet de hârtie de treizeci de cenţi sulul? O tapiţerie de Gobelins? Sau un lambriu sculptat şi aurit? Numai văzându-ţi mutra, mă delectez copios.

Şi acesta era adevărul. Colonelul îşi freca mâinile uscate cu o plăcere copilărească, şi mii de riduri îi brăzdau faţa în timp ce râdea din toată inima.

În spaţiul dintre cele patru perdele se găsea o singură mobilă: un fotoliu mare şi vechi, capitonat cu perniţe, cârpit pe ici pe colo şi care părea adus dintr-o dugheană de vechituri. Colonelul se cufundă în el, lăsând să-i scape un cloncănit de voluptate.

— Eu l-am cumpărat — adăugă el — şi eu l-am adus aici. Nimeni altcineva în afară de noi doi nu va intra aici! Ah! Dacă aş fi putut să străpung singur zidul acesta masiv, să-l scobesc ca pe o tigvă şi să-mi aranjez înăuntru cuibuşorul meu, te-aş fi lăsat şomer. Fanchette nu conta, iar tu n-ai fi căpătat nimic...

sau, mai bine zis, aş fi găsit eu o altă cale pentru a-ţi creşte copiii şi pentru a-ţi pune şi ţie niţel fân în iesle. Dar pentru o asemenea lucrare trebuie să fii de meserie. Vreau să fie o bijuterie de ascunzătoare: o cutie căptuşită cu mătase lucioasă, ca acelea în care se pun perlele să doarmă... Ce, o fiică de regi nu face cât toate perlele din lume? Să zicem fiica lui Henri al IV-lea sau a lui Louis cel Sfânt!

Părăsind poziţia trândavă în care stătea, ridică un colţ al perdelei din dosul fotoliului. Prin această deschizătură, privirea ageră a lui Vincent, aţintită cu lăcomie, descoperi ia câţiva paşi un alt panou de perdele albe, ce părea lipit de zid.

Mâna bătrânului pipăi şi găsi toarta unei lăzi destul de voluminoase, pe care încercă să o tragă spre el, dar nu reuşi.

— Ajută-mă — zise — sunt sculele tale.

Lada fu târâtă în mijlocul spaţiului liber. Carpentier îi deschise capacul. Ea conţinea întregul sortiment de scule pentru meseria sa, nou-nouţe şi lucitoare, de la mistriile de toate mărimile până la ciocanele tăioase ca nişte topoare şi la dălţile al căror oţel călit arunca, la lumina lămpilor, mănunchiuri de scântei.

— Ţi-ajung astea? întrebă colonelul.

— Da — răspunse Vincent. Ca să dărâm sau să construiesc. Eu sunt gata, spuneţi-mi ce am de făcut.

Degetul colonelului arătă bucata de perdea din dreapta sa.

Se afla acolo, ceea ce Carpentier nu observase până atunci, o bucată de pânză în formă de dreptunghi, închipuind o uşă, prinsă de draperia principală cu bolduri.

— Scoate acele! porunci colonelul.

Carpentier se supuse. Căzând, bucata de pânză dădu la iveală un zid gol, format din superbe blocuri de piatră.

La vederea lor, Carpentier strigă:

— Aşadar, suntem într-o fortăreaţă?

— Dragul meu — replică colonelul — Parisul a avut succesiv patru sau cinci rânduri de fortificaţii pentru a se apăra de asedii. Citeşte-l pe Dulaure[7]: nu e un scriitor de prima mână, dar e plin de informaţii curioase. Resturi ale acestor incinte fortificate

---

[7] *Dulaure Jacques-Antoine* (1755–1835), erudit francez, autor al unor studii istorice, dintre care mai importante sunt: *Istoria fizică, civilă şi morală a Parisului* (182l–1822) şi *Istoria fizică, civilă şi morală a împrejurimilor Parisului* (1825–1827). (n.r.)

există în numeroase locuri pe cele două maluri ale Senei, în strada Saint-Sauveur, la Poarta Pictorilor, în strada Saint-Jacques, în strada Sainte-Marguerite, în fundătura Contrescarpe şi în alte părţi. În plus, Montmartre, Vaugirard, Chaillot posedă resturi de castele înglobate în proprietăţi particulare. Cât despre cartierul Marais, e plin de antichităţi demne de tot respectul. Unde ne aflăm noi în acest moment, n-are nici un fel de importanţă; un lucru e sigur, şi anume că zidul pe care îl ai în faţă are doi metri şi optzeci şi cinci grosime. E destul spre a putea construi colivia noastră?

— Da — răspunse Vincent gânditor — e destul.

— Atunci începe cu coaja pâinii, ca să poţi scoate miezul. Eşti lămurit?

— Aş vrea să ştiu — zise Vincent — dacă trebuie să ne temem de zgomotul pe care-l vom face.

— Poţi să ciopleşti, să ciocăneşti, să loveşti cât o duzină de dulgheri. Eşti pe proprietatea marchizului de Carabas, de la care am cumpărat o dată cu pământul şi casa, şi chiar de-ai pune dinamită ca să faci gaură, tot nu te-ar auzi nimeni. Aşa!

Fiecare cuvânt pronunţat se imprima adânc în memoria lui Vincent. Era o fire retrasă şi cercetătoare. În viaţa lui, cu toată meseria manuală la care îl redusese soarta, lucrase mai mult cu capul decât cu braţele. Orice problemă îi dădea de gândit şi, fără voia lui, în acest moment mintea îi era plină de socoteli nesfârşite, ca să poată scoate necunoscuta din ecuaţia propusă.

Luă o cretă şi schiţă pe zid paralelogramul ce trebuia fi fie, după socoteala lui, uşa ascunzătorii.

— E mult prea înaltă şi prea lată — zise colonelul. Voi fi eu arhitectul, fiindcă tu nu ştii despre ce e vorba. În Italia de sud, noi avem ascunzători bine construite, dar cea mai bine făcută era cutia din granit în care călugării mânăstirii din Orval, dincolo, de cealaltă parte a Sedanului, ascundeau faimoasa comoară a comunităţii lor. Fie că vrei să pui la adăpost cupe de aur, încărcate de pietre preţioase, un om condamnat la moarte sau o regină aflată în încurcătură, este întotdeauna acelaşi lucru, nu-i aşa? Cei cărora le este ameninţată viaţa n-au decât să se plece puţin ca să poată intra. Şterge asta! Deschiderea ta nu trebuie să fie mai mare ea un bloc de piatră, căci va fi astupată tot de un asemenea bloc: un metru înălţime, pe două picioare lăţime.

Cu ajutorul unei rigle, Vincent măsură primul său proiect, având grijă să urmărească spaţiile dintre două blocuri suprapuse. De data aceasta, colonelul fu de acord.

— Nu e rău! făcu el. S-ar putea să vină să sondeze cu paturi de puşcă sau cu maiuri şi va trebui ca piatra din uşă să răsune la fel ca restul zidurilor.

Vincent alese o daltă şi un ciocan. În momentul când era să dea prima lovitură de ciocan, o pendulă, care părea că se află numai la câţiva paşi, începu să bată.

Vincent se opri să asculte. Gongul bătu ora, nouă.

— La miezul nopţii vei lua masa, dacă vrei — zise colonelul. Avem friptură, pâine şi vin. Apoi, întrerupându-se: Naivule! Îţi frământi mintea! Te întrebi unde ai mai auzit gongul acesta; fiecare clopot îşi are glasul propriu, la fel ca oamenii, şi eu aş recunoaşte dintr-o mie sunetul clopotelor de la biserica sfântului Francisc din Catania. Ultima mea iubită locuia chiar în spatele bisericii. Sunt de atunci şaizeci de ani. Dracul să mă pieptene dacă ai mai auzit până acum sunetul acestui vechi orologiu pe care l-am cumpărat o dată cu restul vechiturilor lăsat în cocioabă. Merge bine, dar pentru mai multă siguranţă îl voi vinde când vom isprăvi, sau, şi mai bine, uite, ţi-l voi dărui ţie. Cred că-ţi plac rarităţile; îl vei pune pe cămin.

Vincent lovea cu ciocanul. Bătrânul era vesel ca un cintezoi şi privea cum săreau în aer cioburile de piatră. La fiecare cinci minute îşi scotea tabachera de aur, împodobită cu portretul împăratului Rusiei, dar o făcea numai ca să-i adulmece conţinutul de la distanţă, cu o plăcere senzuală.

Aşa făcea cu toate lucrurile. La masă privea vinul, în timp ce savura mirosul mâncărurilor. Ai fi putut să-i hrăneşti numai cu porţia de sămânţă de cânepă pe care o mănâncă o păsărică în colivia ei.

El nu se bucura de nici un lucru ce se putea cumpăra cu bani. Dar în acest trup istovit, care se clătina ca o ruină, sălăşluia o patimă înfricoşătoare. Banul îl atrăgea. Alerga spre el cu o violenţă mai arzătoare decât aceea a unui om voinic, căruia banul i-ar putea împlini cele mai puternice dorinţi, cea mai nestăvilită poftă de mâncare, cea mai mistuitoare sete.

Această fiinţă şubredă, condamnată la o veşnică abstinenţă, iubea aurul pentru el însuşi. Aşa sunt marii zgârciţi, cărora nici o măsură nu le poate stăvili nesăţioasa lor lăcomie.

Ei strâng aurul cum sug vampirii sângele, spre a-l ascunde în fundul unui coşciug rece. S-au văzut şi din aceia care nutreau râvna dementă de a-şi păstra aurul chiar şi dincolo de viaţă.

În timp ce-şi învârtea degetele mari, subţiri şi uscate, cu un aer fericit, colonelul zise:

— Văd că lucrezi bine; sunt mulţumit că te-am ales. Uite un ciob de granit mare cât o pâinişoară. După ce învelişul va fi străpuns, lucrul o să meargă mai repede, fiindcă vom da peste zidăria de umplutură. Bagă de seamă să nu ştirbeşti pietrele de alături. Află că prinţesa va trebui să se simtă acolo ca într-un budoar! Fundul dă spre câmpie, aşa că vom lăsa nişte răsuflători prin care să intre aerul. Odihneşte-te acum. Nu-ţi spun să fumezi o lulea, fiindcă mirosul de tutun mă face să tuşesc; poate vrei să bei un păhărel?

Vincent îşi şterse fruntea plină de sudoare.

— V-aţi hotărât asupra dimensiunilor pe care le va avea camera? întrebă el.

— Doi metri lăţime — răspunse bătrânul fără ezitare — trei metri lungime şi şapte picioare înălţime, ceea ce va da un volum de patrusprezece metri cubi. Cei mai buni specialişti sunt de acord că acest volum de aer este suficient pentru a alimenta respiraţia unui adult… De ce te încrunţi, prietene?

— Fiindcă nu ştiu dacă lucrez aici la un adăpost sau la o temniţă — răspunse Vincent cu tristeţe. Mi-e frică.

Când pendula invizibilă bătu orele trei după miezul nopţii, adică după ce munca lui Carpentier durase şase ore întregi, colonelul, care stătuse treaz ca un şoricel, se îndreptă în fotoliu.

— Iată un bun început — zise el. Destul pentru astăzi, prietene. Piatra a fost slăbită de jur împrejur, aşa că mâine o vom scoate afară ca pe o măsea. Să ştii că sunt mulţumit de tine. Acum, hai să facem nani!

Carpentier îşi şterse cu batista fruntea plină de sudoare, şi-şi reluă hainele.

Blocul de piatră purta într-adevăr pe cele patru laturi câte o săpătură adâncă, în care chiar dalta cea mai lungă dispărea aproape în întregime.

Soba încetase de mult să duduie. Colonelul simţi un frison când se ridică în picioare.

— De n-aş fi răcit! bombăni el. N-ai să mă crezi, dar în adolescenţă, cam prin 1750, am fost condamnat ca bolnav de plămâni chiar de către renumitul Boerhaave[8]. Am făcut însă apel contra condamnării; totuşi, de atunci încoace mă păzesc, că mama nu mai face altul, măi băiatule!

Vincent îl măsura din priviri în timp ce-şi încheia paltonul.

Era, acest Vincent, un spirit profund visător, capabil să se exalteze ca germanii, dar nu râdea niciodată. Totuşi, la aceste din urmă cuvinte, gura lui serioasă se destinse.

— Jupâne, pot să jur că nu ai nici o intenţie rea.

— Şi eu la fel — răspunse colonelul. Îmi placi din cauza naivităţii tale, cocoşelule! Trebuie să fii un om de talent. Arhitecţii şi pictorii spirituali nu fac decât prostii. Acum dă capul încoace! Şedinţa noastră m-a distrat grozav.

Carpentier se lăsă legat din nou la ochi, tot aşa ea în ajun. Bătrânul stinse cu grijă lămpile şi-şi conduse însoţitorul până la scară. Vincent îl auzi închizând uşa.

---

[8] Autorul face o mică eroare, întrucât Herman Boerhaave, medic şi botanist olandez, al cărui renume ca practician era mai mult decât european, a trăit între anii 1668 şi 1738. (n.r.)

Traversară din nou pământul moale şi micul spaţiu cu iarbă, apoi fu trecută şi ultima uşă, care, în închipuirea lui Carpentier, dădea pe uliţa satului.

— Hei, vagabondule! chemă bătrânul, după ce-l învălui pe Vincent în dolmanul cu glugă.

La vreo cincizeci de paşi, roţile unei trăsuri răsunară pe caldarâm.

— Mână să scapere pietrele, Lantimèche — adăugă colonelul. Negustorul de nisip a trecut. Mi-e un somn ce l-ar face şi pe un copil să plângă!

Îl împinse pe Vincent până la treptele trăsurii şi-l urcă în ea. După câteva clipe, trăsura se puse în mişcare.

Colonelul îl bătu pe Vincent pe obraz şi-i zise:

— Mult aş da să ştiu ce este în căpăţâna asta a ta. Ce de trebuie să mai depene! Acum, haide să tragem câte un pui de somn.

După aceasta se cuibări în fundul trăsurii şi nu mai scoase o vorbă.

Cam după un sfert de oră, trăsura se opri, uşa se destinse şi o voce întrebă:

— Aveţi ceva de declarat?

— Voi declara — răspunse colonelul, tresărind din somn — că accizul[9] Parisului este o instituţie onorabilă, îi face însă pe călători să regrete landele din Bretania de jos şi chiar stepele din Tartaria. Civilizaţia are neajunsuri dezgustătoare.

Uşa trăsurii se închise şi agentul zise:

— Treceţi!

După o jumătate de oră, trăsura se opri din nou. Să coborâm, amice — zise colonelul — am ajuns.

Carpentier se execută. Auzi sunetul monezilor în palma vizitiului, care spuse "mulţumesc" şi dădu bice cailor. Colonelul strigă:

— Mâine dimineaţă, în acelaşi loc şi la aceeaşi oră, Lantimèche!

Carpentier sta singur în mijlocul străzii. Vocea aceea a Vizitiului care spusese "mulţumesc" îl intriga. Imaginaţia lui lucra din ce în ce mai repede.

---

[9] Accíz *s. n.* impozit indirect, instituit asupra produselor şi serviciilor de primă necesitate. (< fr. *accise*). (nota lui BlankCd)

Nu avu însă timpul să gândească prea mult. Colonelul veni spre el şi-i scoase legătura de la ochi. Carpentier recunoscu atunci strada Neuve-des-Petits-Champs şi grilajul închis al pasajului Choiseul. Se mai auzea încă uruitul trăsurii care mergea spre Palais-Royal.

"Poate că aş avea timp să o ajung" — gândi Vincent cu inima bătându-i tare. Dar colonelul se sprijini cu familiaritate de braţul său şi zise:

— Omule, sper că n-o să mă laşi aici în drum. Încep să nu mai fiu aşa de sprinten ca la douăzeci şi cinci de ani. Condu-mă până acasă.

Cu neputinţă de ocolit o asemenea cerere, căci bietul bătrân dârdâia din tot trupul. O luară pe strada Ventadour, ca să ajungă în strada Thérèse, în care dădea uşa de intrare a palatului Bozzo-Corona.

După ce trase ciocanul de la intrare, colonelul strânse călduros mâna lui Vincent şi-i zise;

— Du-te şi te culcă, dragul meu prieten, şi somn uşor! În cursul zilei, într-un fel sau altul, vei mai avea ştiri de la mine. Dacă nu, la ora opt precis să fii la palat; ne vom reîntoarce împreună la casa mea de la ţară.

Uşa de la intrare se deschise şi portarul îi ieşi înainte. Colonelul întări cele spuse printr-un semn prietenesc: din cap şi dispăru înăuntru.

Primul gând al lui Vincent fu să o ia la goană şi să ajungă cât mai repede în strada Neuve-des-Petits-Champs. Era din parte-i un gest nechibzuit, căci se înţelege de la sine că în momentul când ajunse în faţa pasajului Choiseul, zgomotul trăsurii încetase de mult să se mai audă.

"E departe acum, dacă nu s-a oprit undeva — gândi el. Bătrânul îşi cunoaşte interesul şi nu lasă să-i scape nici o măsură de prevedere. Nu-mi mai rămâne decât să-i urmez sfatul şi să mă duc să mă culc."

Vincent Carpentier, ca toţi oamenii săraci, îşi alesese o locuinţă departe de centru. Stătea în dosul şcolii militare, cartier mult mai puţin aglomerat decât astăzi şi unde chiriile erau foarte ieftine. Renunţând deci să mai ajungă din urmă trăsura în învălmăşeala străzilor Parisului, se îndreptă spre Champs-Élysées.

Trebuie să-i spunem cititorului că, la drept vorbind, el nu avea îndoieli asupra colonelului. Acesta se prezenta în mintea lui ca o fiinţă binefăcătoare, intrată prin anumite împrejurări necunoscute într-o afacere misterioasă. Ceea ce-l sâcâia era strania şi nepotolita fantezie ce cuprinde pe fiecare dintre noi în faţa unei enigme a cărei cheie, abil mascată, se sustrage primului efort de înţelegere al minţii noastre. Fiecare, în asemenea situaţie, face un fel de prinsoare cu el însuşi, şi cu cât dezlegarea se îndepărtează, cu atât omul se îndârjeşte să o urmărească.

Odată ajuns în largul bulevard Champs-Élysées, Vincent începu să se uite în jurul lui ca şi cum ar fi încercat să recunoască lucruri pe care nu le mai văzuse până atunci. Ascultă cu luare-aminte, să prindă vreun sunet care i-ar fi putut servi ca punct de orientare. Adulmecă aerul — apoi schiţă un rânjet, ca pentru a-şi bate joc de propria-i neputinţă. O coti la stânga pe şoseaua Văduvelor, care astăzi se numeşte bulevardul Montaigne.

Straşnic de iscusit ar fi acela care ar ghici de ce s-a gândit un oarecare prefect alsacian, rămas şcolar în materie de istorie şi de artă, să schimbe numele pitoreşti sau istorice care marcau geografia bătrânului Paris. A şterge în nume înseamnă a ucide o amintire; însă acestor parveniţi le face mare plăcere să vadă etichete noi pe tencuielile lor albe. Şi totuşi acest prefect, care desconsidera legendele pariziene, a realizat unele lucruri mari.

În primele ore de dimineaţă, Parisul e pustiu. Vincent traversă Sena, fără să întâlnească nici picior de om. Se opri în faţa lui Champ-de-Mars şi zise cu glas tare, mânat de firul cugetării sale:

— Sunt sigur că am mai auzit vocea vizitiului care a spus "mulţumesc" în strada Neuve-des-Petits-Champs. Sunt sigur de asta!

În loc să urmeze aleea laterală de pe lângă câmpul de manevre, o apucă chiar pe acest teren. Să-l fi întrebat pentru ce anume, n-ar fi putut să răspundă. Şi totuşi avea un ţel, sau, mai bine zis, un instinct care îl împingea înainte.

Ajuns în mijlocul câmpului, îşi înfipse bastonul în pământ şi legă de el batista desfăcută în chip de drapel. După ce făcu acest lucru, avu o clipă de şovăială, fiindu-i ruşine de gestul său

copilăros. Dar puterea fanteziei învinse şi rosti cu un ton hotărât:

— Vreau totuşi să văd!

Să vadă ce? Era ca o sfidare pe care şi-o arunca lui însuşi. Îşi concentră cu toată voinţa gândul şi se legă la ochi cu cravata, zicându-şi din nou:

— Şi dacă aş nimeri-o, ce-aş putea să deduc?

Merse drept înainte pe bâjbâite, fără să se sinchisească nici de băltoace, nici de terenul accidentat, gândindu-se doar la impresiile încercate în trăsură şi reproducând cât mai precis cotiturile pe care credea că le făcuse, nu în timp ce se ducea, ci pe când *se reîntorcea de la casa de la ţară a colonelului*. Procedând astfel, realiza, în memorie, o reducere proporţională a timpului şi a distanţei parcurse.

Dar totul n-avea nici o noimă. Se ştie că, legat la ochi, chiar dacă mergi în linie dreaptă, nu nimereşti la ţintă. Şi totuşi pierdu cu acest joc un întreg sfert de oră, în care timp inteligenţa lui rămase puternic încordată, ca şi cum însăşi viaţa lui atârna de exactitatea calculului pe care îl făcea.

Când se opri, experienţa fiind după socoteala lui terminată, inima îi bătea cu putere. Îşi smulse legătura de la ochi şi privi în depărtare, căutând semnul pe care îl înfipsese în pământ.

Champ-de-Mars era luminat. Luna aluneca pe cer în dosul unei pânze uşoare de nori care păreau că aleargă şi se urmăresc veseli unii pe alţii. Dar Vincent nu văzu nimic în direcţia în care privea. Făcu iarăşi haz pe socoteala lui şi gândi râzând: "Sunt nebun!"

În acelaşi timp însă, se întoarse spre a privi în cealaltă direcţie şi scoase un strigăt de uimire, văzându-şi drapelul la doi paşi de el. Ar fi putut chiar să-l atingă, dacă întindea braţul.

Simţi că i se răcesc obrajii şi tresări din toate fibrele, în timp ce murmură fără voie:

— Să fie oare o simplă întâmplare, sau am ghicit adevărul? Haide, haide — îşi zise el, ridicând din umeri — sunt nebun, nebun de legat!

Reluă cu paşi rari drumul spre Şcoala militară, cu capul plecat sub povara gândurilor care se învălmăşeau în mintea lui ca într-un haos.

Vincent Carpentier era un om cinstit, dar aspiraţiile din tinereţe îi fuseseră înşelate. Pe vremuri visase avere, poate

chiar renume, iar acum, în adâncul anonimatului în care se afla, mâna de gheaţă a mizeriei îl strângea de gât.

Chipul fiicei sale îi trecu, în noapte, prin faţa ochilor. O adora pe această mică şi blondă Irène, care era portretul viu al mamei sale mult iubite. Îl văzu şi pe Reynier, copil nobil, care se făcuse slugă la sărăcia lui.

La Paris, toată lumea cunoaşte preţul pe care-l poate avea un secret. Dar, repet, Carpentier era un om cinstit; el gândi: "Colonelul mi-a promis că o va da pe Irène la pension şi pe Reynier la colegiu. Am oare dreptul să-l judec pe acela pe care întreg oraşul îl priveşte ca pe un sfânt?"

În momentul când cotea după colţul dinspre apus al şcolii şi grăbea pasul ca să ajungă acasă, un gând îi trecu prin minte şi-l opri. În loc ca şi cum mâna unui om voinic l-ar fi tras înapoi de guler.

— Acum mi-aduc aminte! strigă el, bătându-se pe fruntea plină de sudoare. Vocea aceea, vocea vizitiului care spusese "mulţumesc", era aceeaşi, sunt sigur, mi se pare că o mai aud încă, aceeaşi care întrebase la barieră: "Aveţi ceva de declarat?"

Se opri tremurând de emoţie.

— Atunci, bariera? făcu el. Înseamnă că n-a existat nici o barieră şi că vizitiul este acela care a jucat rolul agentului de la accize. Trăsura nu a ieşit din Paris. Încercarea mea de adineauri, departe de a fi fost o nebunie ridicolă, a dezvăluit adevărul. Am plecat dintr-un punct spre a ne reîntoarce tot acolo. Cunosc punctul de întoarcere, deci şi pe cel de plecare.

Braţele îi căzuseră de-a lungul trupului şi capul îi Stătea proptit în piept. Adăugă:

— Ce se ascunde în dosul acestei măşti de bonomie senilă? Nu pot să ghicesc enigma acestui chip care râde şi în acelaşi timp te înspăimântă. Nu am văzut până acum pe nimeni care să-i semene acestui bătrân. Instinctul îmi spune că sapă o asemenea groapă ca să-şi ascundă comoara. De ce-mi curg sudori reci pe frunte? Sunt oare pe urmele vreunei nelegiuiri?

Capitolul VI - Locuinţa lui Vincent

Zorile începură să mijească în momentul când Vincent Carpentier ajunse în faţa sărmanei lui locuinţe.

Locuia la mansarda unei căsuţe izolate, înconjurată de terenuri virane. Nu exista nici măcar portar.

La parter se afla o cârciumă prăpădită, cu firma "La marele obuz". Celelalte etaje erau ocupate de lucrători de pe şantierele din apropiere. Era cartierul depozitelor de lemne şi de cărbuni. Se aflau pe aceeaşi stradă şantierul "Grenadierul francez", şantierul "Adevăratul Grenadier francez", şantierul "Noul Grenadier francez" şi, în fine, şantierul "Singurul Grenadier francez".

Toate sunau mai deşănţat decât chiar "La marele obuz".

Vincent deschise clanţa uşii la intrare şi urcă scara cu treptele strâmbe. Locuinţa lui se compunea din două cămăruţe şi dintr-un mic pod în care dormea Reynier, copilul despre care am mai vorbit de atâtea ori.

De obicei, Vincent se reîntorcea de la muncă pe la opt seara: masa se lua în familie, apoi fiecare se ducea la culcare, ca să se poată scula a doua zi dis-de-dimineaţă; în ajun, însă, Vincent plecase îmbrăcat ca de oraş, având grijă să anunţe că se va reîntoarce poate mai târziu ca de obicei.

Cu toate că le interzisese aceasta, cei doi copii îl aşteptaseră până către miezul nopţii, fără alt necaz decât grija pentru întârzierea tatălui lor. Căci Irène şi Reynier nu se plictiseau niciodată când erau împreună.

Irène avea zece ani. Învăţa meseria de brodeză. Reynier tocmai împlinise şaisprezece ani. Învăţa sculptura în lemn la un meşter şi picta de unul singur. Afară de aceasta, el făcea totul în casă, de la curăţenie până la gătitul mâncării, care, la drept vorbind, nu era dintre cele mai complicate.

Ca statură, era un tânăr înalt. Soţiile negustorilor de combustibil de la etajul întâi şi de la al doilea găseau că e băiat frumos şi, în ceea ce le privea, nu se înşelau. Avea o figură blinda şi deosebit de inteligentă, încadrată de un păr negru, ondulat, moale şi mătăsos. Lumina punea reflexe roşcate în părul lui brun pe care doamnele din comerţul de lemne l-ar fi

râvnit pentru ele dacă nu ar fi găsit că se potriveşte minunat de bine acestui chip încântător şi blând de adolescent.

Reynier era, într-adevăr, un băiat bun, şi asta se vedea cât de colo. Soţii vecinelor ziceau însă că e un prost. De ce? Mister.

Bunătatea care străluceşte pe o figură trezeşte în noi cu totul altceva decât admiraţie. Aşa suntem făcuţi noi, cei din comerţul de lemne şi de peste tot. Acest lucru îl poate împiedica pe un tânăr să se afirme.

Răutatea se descurcă întotdeauna mai bine. Nu e iubită, dar e temută.

Aceasta este valabil pentru bărbaţi. Femeile însă judecă mai bine. Departe de a le displace mieluşeii, ele îi mănâncă.

Vecinele de la primele etaje deschideau toate ferestrele când Reynier cânta sus în mansarda lui. Cânta bine, cu o voce limpede şi profundă care făcea să-ţi vibreze inima.

Într-un rând, doamna Putifat, grăsuţa soţie a frânghierului de la etajul doi, îl oprise pe Reynier pe scări, ca să-l întrebe cât e ceasul. Reynier nu avea ceas. Doamna Putifat îl întrebase apoi de locul naşterii. Reynier iarăşi nu putu să-i spună mare lucru, îşi amintea numai că în copilărie fusese prin părţile Veneţiei, în Italia austriacă, cu o ceată de ţigani nomazi care se ocupau cu spoitul tingirilor şi cu ghicitul.

Trăise, în sensul strict al cuvântului, din mila Domnului, îndeplinind pe ici pe colo munci umile socotite demne de cerşetori: hamal la Veneţia, lustragiu la Milano, nu ştiu mai ce la Neapole, până în clipa în care a întâlnit-o pe doamna Carpentier, acea făptură frumoasă pe care o revedea în vis împodobită cu aureola morţii.

Reynier veghease la căpătâiul ei, în timpul agoniei, legănând-o pe mica Irène în braţe. Şi deveni membru al familiei în ziua tristă în care, Vincent împreună cu el, urmaseră, numai ei doi, dricul care o ducea pe tânăra mamă la locul ei de veci.

Desigur că Reynier nu povestise toate acestea doamnei Putifat, vecina care-i vorbise pe scară; de aceea doamna Putifat împărtăşea părerea bărbaţilor despre el şi-l socotea pe Reynier un prostănac. Dar asta nu-l nelinişte cu nimic. Habar n-avea de aşa ceva, cu toate că ştia foarte multe lucruri. Irène pretindea chiar că le ştie pe toate.

Irène nu avusese alt profesor care să o înveţe să scrie şi să citească. Reynier, el însuşi, unde învăţase oare? Avea, ce-i

drept, câteva cărţi pe un raft în micul său pod, dar ştia să povestească basme minunate, care nu se găseau în acele cărţi.

Când Irène se încurca la brodat, Reynier, care avea mâinile îndemânatice ale unei zâne, descurca, fără nici o greutate, firele încurcate. Nu o dată Vincent, îl luase în zeflemea când îl găsise cu acul în mână.

Dar când Vincent trebuia să mişte din loc vreun obiect prea greu, îl chema în ajutor pe Reynier, pentru care nici o povară nu era prea grea. Acest copil de cincisprezece ani era puternic ca un atlet.

Reynier, deşi nu câştigase nimic cu meşteşugul său de sculptură în lemn, avea totuşi ceva bani, din care-i făcea adeseori mici daruri de toaletă Irènei. Costumul său era întotdeauna curat şi purtat cu o eleganţă înnăscută.

După tatăl său, Irène îl iubea cel mai mult pe Reynier. Reynier însă o iubea înainte de toate pe Irène.

Vincent ne-a mai spus cum socotea această dragoste: Reynier era ca o mamă pentru Irène.

Întorcându-se în dimineaţa aceasta acasă, Vincent Carpentier îşi găsi fetiţa adormită. Dormea în prima cameră, şi patul ei alb primea din plin razele palide pe care zorile i le trimiteau prin fereastra aşezată spre răsărit.

La moartea soţiei sale, ceva se prăbuşise în fiinţa lui Vincent. Ambiţia lui personală nu mai exista, cel puţin aşa credea el. Dacă mai privea spre viitor, o făcea numai pentru fiica lui.

Ea surâdea în scobitura pernei, dulce şi delicios de frumoasă. Un copil mai plin de graţie ca ea nu se putea închipui. Bucle blonde îi încadrau chipul îngeresc.

Vincent, aplecat asupra ei, o admira cu duioşie, căutând şi regăsind melancolicele asemănări care făceau să reînvie, prin acest copil, chipul mamei.

Şi nu ştiu cum să explic, dar această contemplare nu-l oprea de loc să se gândească la evenimentele din noaptea trecută, a căror urmă părea de neşters. Dimpotrivă, fermecătoarea fetiţă, adormită şi surâzând în vis, făcea parte în mod firesc din cugetarea sa încâlcită, în care defilau bătrânul înfrigurat, călătoria plină de mister, ascunzătoarea care se săpa cu un scop necunoscut: temeri şi speranţe, vagi şi unele şi

altele, dar care dădeau din ce în ce mai mult năvală în gândurile lui.

Buzele sale atinseră fruntea copilei şi lăsară să le scape aceste cuvinte ciudate ca şi gândul său:

— Cine ştie? Poate că mama ei a plătit prin moarte întregul tribut nenorocirii…

Vincent trecu apoi în cealaltă cameră, care era a lui. Sprâncenele i se încruntară când privirile îi căzură pe hainele de lucrător albe de var, atârnate pe zid, lângă pat.

— Pentru ea, am muncit şi cu palmele — mai zise el. Aş fi făcut-o oare numai pentru mine însumi?

Îşi aruncă apoi paltonul pe spătarul unui scaun cu un soi de mânie.

— Sunt obosit! gândi el cu glas tare. Mai face să trăieşti numai ca să mănânci o pâine amară? Tovarăşii mei se feresc de mine fiindcă simt că nu sunt de-al lor. Cei bogaţi mă dispreţuiesc, cei săraci nu mă vor. Sunt singur până la disperare.

Privirea i se întoarse din întâmplare către fundul camerei, unde o scară îngustă, de patru trepte, ducea la o uşii de brad, cu scândurile prost încheiate. Pe sub uşă, linia pragului se zărea slab luminată.

Vincent îşi trase la loc mâneca hainei pe care tocmai o dezbrăcase.

— Reynier nu s-a culcat! murmură el. Copilul acesta se distruge!

Străbătu încet camera şi împinse uşa de brad, care dădea într-o cămăruţă mansardată, cu o ferestruică ce se deschidea spre spatele casei.

Înăuntru era loc numai pentru o masă, un scaun şi un pat, în schimb ferestruica se deschidea spre un orizont larg şi frumos: la dreapta, amfiteatrele de la Chaillot şi de la Passy, în faţă Saint-Cloud, dincolo de Bois de Boulogne, iar la stânga, în depărtare, Meudon, între boschetele pline de lumină de la Bellevue şi colnicele umbroase de la Clamart.

O lampă se afla pe masa acoperită de hârtii, printre care lucea o placă de metal, atacată deja de priboiul gravorului. Reynier stătea în faţa plăcii, dar somnul îl doborâse şi capul îi era plecat pe umăr.

Lumina lămpii cădea direct pe această figură de adolescent cu linii aproape feminine, dar cu expresie bărbătească. Am mai spus-o o dată: ceea ce impresiona la Reynier era bunătatea, o bunătate izvorâtă în primul rând din privirea lui inteligentă şi cinstită.

În această clipă, pleoapele sale închise, umbrite de gene lungi şi mătăsoase, îi ascundeau privirea. Dincolo de graţia tinerească a trăsăturilor se întrezărea o puternică energic.

Vincent, oprit în prag, căci nu mai era loc nici pentru un singur pas în interiorul cămăruţei acesteia de la mansardă, începu să-l privească pe Reynier, ca şi cum nu-l mai văzuse niciodată. Şi, într-adevăr, sunt momente când îi vezi parcă pentru prima oară pe cei cu care ai trăit laolaltă timp îndelungat.

Obişnuinţa împiedică descifrarea cărţii fizionomiei omeneşti. Nimeni nu-şi cunoaşte copiii.

Când privi placa gravată, Vincent zâmbi uşor la început. Reynier tăinuia aşadar această îndeletnicire, de pe urma căreia plătea micile daruri pe care le făcea Irènei şi tatălui său adoptiv. Băiatul mânuia numai noaptea dalta de gravat.

De la placă, privirea lui Vincent se îndreptă spre desene şi spre cărţi, apoi reveni la cel care dormea.

Lucru ciudat, idee a lui Vincent persista şi lângă Reynier, aşa precum se întâmplase şi la căpătâiul Irènei. Se gândea la noaptea sa. Îşi zicea:

— Era totuşi aceeaşi voce, aş putea să jur. "Aveţi ceva fie declarat?"… "Mulţumesc…" Amintirea mea e precisă… dar este posibil ca frumuseţea unui copil să se asemene în aşa măsură cu chipul brăzdat al unui bătrân?

Desigur că un curios, pus să asculte, cu greu ar fi putut ghici sensul acestei fraze, care nu avea nici o legătură posibilă cu precedenta. Chiar şi Vincent se miră că a pronunţat-o, căci adăugă:

— Hotărât lucru, am înnebunit de tot! Fruntea aceea încreţită ca o filă de pergament vechi, mă urmăreşte. Văd peste tot acel surâs împietrit, dar ironic, acea veselie care sperie, acea bonomie care îngheaţă gândul…

Puse mâna pe umărul lui Reynier, care se deşteptă tresărind.

— Ştrengarule — zise Vincent făcând pe supăratul — ştii că te-am oprit să lucrezi noaptea.

— Slavă Domnului, tată! răspunse adolescentul. Mi-a fost teamă de vreo nenorocire, văzând că nu te întorci acasă. Am rămas mai mult asupra lucrului, aşteptându-te. De ce mă priveşti aşa, tată?

Ochii lui Vincent rămăseseră într-adevăr îndreptaţi asupra lui şi vădeau o ciudată tulburare. Sc gândea: "Nu sunt nebun. Asemănarea există. Ridurile nu schimbă nimic". Şi adăugă cu glas tare:

— Nu încerca să mă minţi, băiete. Cum ai fi învăţat acest meşteşug, dacă nu ai fi lucrat noaptea? Ştiu că nu există inimă mai bună ca a ta, dar nu trebuie să te ascunzi, nici chiar când vrei să faci binele.

Mâna lui se adânci în părul des al lui Reynier, care lăsă capul în jos ca un vinovat.

— Culcă-te acum — reluă Vincent. Lucrurile se vor schimba. Numai eu singur va trebui să îngrijesc de bunăstarea familiei mele. Nu, nu ştiu unde vei ajunge, când îţi voi procura mijloacele de învăţătură. Cine ştie, poate că vei deveni celebru!

— Va trebui oare să te părăsesc, tată? întrebă Reynier.

În loc de răspuns, Vincent Carpentier murmură:

— Există amintiri din prima copilărie care stau adormite şi pe care un cuvânt le redeşteaptă. Tu nu ştii nimic despre familia ta, dar odată mi-ai spus că în adâncul memoriei tale se află o imagine confuză a unui salon bogat, în care stăteau în faţa unui cămin plin de jar un bătrân înfrigurat şi o doamnă frumoasă în doliu. Numele de colonelul Bozzo-Corona nu-ţi spune nimic? Repet: Bozzo-Corona.

Vincent repetă aceste cinci silabe cu cel mai curat accent italienesc. O clipă, Reynier păru că se gândeşte, apoi răspunse:

— Acest nume nu-mi reaminteşte nimic, tată.

Capitolul VII - Fanchette

A doua zi, către ora zece dimineaţa, casa lui Vincent Carpentier, de obicei atât de liniştită, se umplu de veselie şi de larmă.

În faţa uşii din stradă, o biată stradă şi o biată uşă, doi cai frumoşi, înhămaţi la o caleaşca cu blazon, tropăiau nerăbdători din copite. Pe capra caleştii trona Giovan-Battista, vizitiul napolitan al colonelului Bozzo-Corona, în timp ce pe treapta din spate Giam-Pietro, valetul de serviciu sicilian, stătea în picioare.

Era încântătoarea Francesca Corona, mai bine zis Fanchette, care venea să-i vadă pe mica ei prietenă Irène şi pe protejatul ei Reynier, din partea colonelului, şi, în consecinţă, era cu braţele pline de daruri, căci venerabilul bătrân din strada Thérèse era însăşi Providenţa cu chip de om.

Francesca, oricât era ea de tânără, ieşea în oraş singură ca o doamnă, în echipajul bunicului ei. Lumea o accepta aşa cum este şi făcea chiar un merit din originalitatea ei capricioasă şi îndrăzneaţă.

Lumea e bucuroasă să aplaude cusururile celor fericiţi, chiar dacă îşi ia revanşa împotriva virtuţilor celor nenorociţi.

Francesca era socotită pe bună dreptate ca fiind una din cele mai bogate moştenitoare din Paris. Avea deci dreptul să fie excentrică! Ar fi avut şi dreptul de a fi semeaţă, dar, Dumnezeu e martor, nici nu se gândea să sc folosească de acest privilegiu!

Avea o fire nechibzuită, dar o inimă de aur. Te mirai uneori de melancolia care îi adumbrea câteodată farmecul surâsului, dat fiind că în jurul ei nu existau decât motive de bucurie.

Era însă şi mai frumoasă atunci când era tristă. Şi nu apăsarea vreunui secret o făcea să-şi plece fruntea visătoare. Tinerele fete au adeseori presentimente curioase la vârsta când copilul se transformă în femeie.

Ea nu avea nici un secret. Urma să devină contesă fără să-şi schimbe numele, prin căsătoria cu vărul ei, contele Corona, cavaler strălucit, pe care credea că-l iubeşte. Pentru ea, totul în viaţă se arăta în culori trandafirii. Ar fi fost o nebunie să plângi fie pentru prezentul, fie pentru viitorul ei.

N-avea decât un singur duşman, pe acel domn Lecoq, căruia colonelul îi zicea l'Amitié. Dar ce puteau să-i facă toanele pline de ură ale unui subaltern?

Datorită ei, uşile palatului Bozzo se deschiseseră pentru Vincent Carpentier. La fel cum Irène îi ajuta pe alţii din punga fratelui ei Reynier. Într-o zi, când domnişoara Fanchette, fiind dispusă să îndeplinească acte de binefacere, colinda mansardele în loc să meargă la pădure Bă se plimbe, o întâlnise pe Irène la căpătâiul unei biete bătrâne din strada Saint-Dominique du Gros-Caillou. Irène, ca o mică Scufiţă Roşie, tocmai aducea bietei sale vecine o ulcică de mâncare şi o pâinişoară.

Impresiile Francescăi fură spontane ca fulgerul. Niciodată nu mai văzuse o fetiţă atât de drăgălaşă. Biata vecină căpătă patru sau cinci monezi de aur dintr-o dată, îi domnişoara Francesca o luă pe Irène în braţe, sorbind-o din sărutări în timp ce o conducea acasă. Aici ţinu să urce cele trei etaje, strânse mâna lui Reynier, dojenindu-l totuşi că e prea frumos pentru un băiat, şi se jură că Vincent Carpentier nu va rămâne zidar, ci va redeveni arhitect.

Bunicul nu-mi refuză nimic, şi tot ce vrea el se realizează.

Amândouă aceste afirmaţii erau exacte. Chiar a doua zi, Carpentier fu prezentat colonelului Bozzo, care îi puse câteva întrebări, păru mişcat de nenorocirea lui şi-i făgădui să-l ajute ca să-şi recapete poziţia pierdută. Arm văzut rezultatul acestei făgăduinţe.

În această dimineaţă, Fanchette era o vestitoare de fericire. Irène îşi şi mângâia rochia frumoasă din lână merinos de culoare gris-perle, mantoul la fel şi pălăriuţa cu flori, pe care Fanchette i le adusese în dar.

Fanchette o îmbrăcă chiar ea pe Irène, şi cu câtă bucurie!

Irène i se agăţase de gât şi zâmbea fericită către Reynier, căruia îi dăduseră lacrimile.

Dar dintre toţi trei, tot Fanchette era cea mai fericită. Ea ciocăni la uşa lui Vincent, strigându-i:

— Haide, domnule Carpentier, scoală-te, eşti un leneş! Norocul vine dormind, ăsta-i lucru cunoscut, dar trebuie măcar să te deştepţi ca să-l primeşti.

Vincent dormise greu, aşa cum se întâmplă atunci când chinurile morale se adaugă oboselii fizice. Somnul îl cuprinsese

în toiul calculelor sale fără sfârşit, care se transformaseră pe nesimţite într-un vis greoi şi bolnăvicios. Se sculă, rupt de oboseală, dar căutând încă, cu încăpăţânare febrilă, rezolvarea problemei pusă de evenimentele din noaptea trecută.

Tonul Fanchettei, atât de blând totuşi, îl răni la început, fiindcă îi dădu impresia unui fel de complicitate. Era nemulţumit de el însuşi şi îngrijorat; îşi zicea:

— Există oare pe lumea asta vreo scuză pentru faptul de a te fi lăsat legat la ochi? Mi-am vândut clarviziunea. Mai pot fi oare un om cinstit?

Dar de îndată ce deschise uşa, surâsul molipsitor al Fanchettei pătrunse în el, aşa cum o rază de soare împrăştie coşmarul nopţii. În gestul Fanchettei nu se putea ascunde nimic altceva decât graţie şi bunătate. Era atât de fericită când putea să facă binele!

— Domnule Vincent — zise ea — eşti palid ca şi cum ai fi dansat toată noaptea. Nu ştiu ce i-ai făcut bunicului, dar e cucerit de dumneata până peste cap. Azi-dimineaţă pe la nouă, a venit în camera mea să-mi vorbească de Irène şi de Reynier ai dumitale. Vom merge la pension, la colegiu. Vreau să văd totul cu ochii mei, să-mi satisfac astfel dorinţa de a juca rolul de mamă.

— Vrei să mergi la pension, Irène? întrebă Carpentier pe un ton în care se simţea o uşoară amărăciune.

— Irène, vrei să ne părăseşti? adăugă Reynier.

Copila se smuci din braţele Fanchettei. Privirea ei, atât de bucuroasă până atunci, deveni sălbatică.

— Domnişoară Francesca — adăugă Vincent — aici eram săraci, dar eram fericiţi.

— Dumneata crezi că mie îmi plăcea să învăţ când eram mică? strigă Fanchette. Gata, s-a hotărât! Irène va merge fie la mânăstire, fie la pension, mi-e totuna; va merge acolo unde poate primi o educaţie bună şi frumoasă, iar dacă Reynier se opune înseamnă că nu o Iubeşte, asta e!

Şi-i întinse mâna lui Reynier, care i-o sărută fără să răspundă nimic.

— Eram fericiţi aici — repetă Vincent, a cărui privire se roti prin camera sărăcăcioasă. Cine ştie încotro ne îndreptăm?

Se afla în prada unei emoţii mai puternice şi mai dureroase chiar decât ar fi justificat-o împrejurarea prin care trecea.

— Iar dacă Irène nu vrea să meargă la pension — continuă Fanchette — înseamnă că nu-şi iubeşte nici tatăl, nici fratele.

Fetiţa se aruncă în braţele lui Vincent. Reynier zise:

— Învaţă atât de bine şi de repede! Adeseori am visat că va avea o educaţie de adevărată domnişoară…

— Spune, vrei? îngăimă Vincent în sărutarea pe care o dădu fiicei sale.

Fetiţa răspunse cu ochii fixaţi asupra lui Reynier:

— Da, tată, numai dacă vreţi şi voi amândoi.

Urmă o tăcere, în timpul căreia domnişoara Fanchette se aşeză la capătul patului, încruntând din sprâncene ca să nu izbucnească în plâns.

— Care dintre voi trei e cel mai puţin înţelept? rosti ea.

— Eu sunt acela — răspunse Carpentier. Ar fi trebuit să te primim aici ca pe un înger salvator, domnişoară Francesca. Eu ştiu ce zace în mine. Dacă bunicul dumitale mă va ridica în şa, fiica mea va fi bogată, răspund de asta. Şi trebuie să fie crescută în consecinţă. De altfel, chiar Reynier al nostru, cine poate spune până unde se va înălţa? Şi soţia unui mare artist nu trebuie să fie o oarecare…

— Aşadar — strigă Fanchette, care încerca să glumească, deşi era năpădită de duioşie — aceşti doi îngeraşi au fost logodiţi încă din leagăn, ca un prinţişor şi o prinţesă.

O luă pe Irène, a cărei copilăroasă mândrie se revoltă împotriva acestei glume, şi o aşeză cu sila pe genunchi, spunând:

— Să ştii, iubito, că niciodată n-a existat vreun prinţ sau vreo prinţesă mai drăgălaşi ca voi. Nu te supăra.

— În ceea ce mă priveşte — zise încet Reynier — nu iubesc inteligenţa, frumuseţea sau cultura ei, ci pe ea însăşi şi numai pe ea! Nu voi avea decât o singură dragoste în viaţa mea.

Ochii Francescăi străluciră, apoi se lăsară în jos. Şi ea avea un logodnic, al cărui chip îi trecu prin faţa ochilor, repede ca un fulger. Gândi: "Dacă aceasta este dragostea, atunci ştiu cu siguranţă că nu sunt iubită."

— Dar tu — murmură apoi la urechea Irènei — tu îţi dai seama ce e în inima ta?

— Eu — răspunse mititica — vreau să muncesc, să fiu instruită, ca să-l pot face cât mai fericit.

— Atunci, la drum! hotărî domnişoara Fanchette. Sunteţi nişte oameni nostimi. Mă simt mândră, ca şi cum aş fi reuşit într-o misiune.

Carpentier îşi îmbrăcase redingota. Oferi braţul Francescăi, pentru a o ajuta să coboare scara. Irène şi Reynier veneau în urma lor, ţinându-se de mână. Cei doi copii erau serioşi şi tăcuţi.

Carpentier îi zise Fanchettei:

— Domnişoară, îţi cer iertare că nu mi-am exprimat îndeajuns recunoştinţa…

Francesca îl opri cu un gest.

— Vei vorbi despre aceasta cu bunicul meu — zise ea. Vrei să fiu sinceră? Am impresia că te gândeşti la persoana dumitale aproape tot atât de mult ca şi la cei doi copii.

— Voi rămâne singur, mă ştiu eu — răspunse Vincent cu glas moale. Când sunt singur, mă copleşesc gândurile.

— Cred că pentru visurile dumitale îţi va rămâne mai puţin timp decât îţi închipui — replică Fanchette râzând. Bunicuţul vrea să fii numai al lui. Ce-aţi făcut amândoi noaptea trecută? E secret?

Şi cum Vincent şovăia să răspundă, ea adăugă:

— Casa noastră e căptuşită de taine. Ai un pension preferat pentru Irène?

— Acela în care a fost crescută şi soţia mea, în strada Picpus. Ea rămăsese prietenă cu bunele călugăriţe care îi ţinuseră loc de mamă.

— E bine. Urcaţi, copii!

— De altfel — continuă Vincent în timp ce Reynier şi Irène se aşezau în caleaşcă — vom vedea cum stau lucrurile înainte de a ne angaja…

— Voinţa bunicului — îl întrerupse Fanchette — este ca totul să se aranjeze chiar în dimineaţa aceasta.

— Chiar în dimineaţa aceasta! repetă Carpentier. Dar este imposibil. Trusoul… Există anumite preparative…

— Te înşeli — îl întrerupse tânăra fată încă o dată. Cu numele colonelului Bozzo-Corona, toate se aranjează ca prin minune.

Într-adevăr, după o oră părăsiră casa din strada Picpus, unde Irène, copleşită de mângâieri, rămase în grija bunelor călugăriţe, care îşi mai aminteau bine de mama ei. Datorită

Fanchettei, despărţirea nu fu prea dureroasă. Reynier îşi ascunse faţa, ca să poată plânge. La ieşire, îi zise lui Vincent:

— Tată, o vei putea revedea oricând vei voi, eu însă nu. Dacă mi se oferă posibilitatea să studiez după aptitudinile mele, atunci nu vreau să aleg altă şcoală decât li orna.

— Bravo! strigă Fanchette. Iată ce numesc eu a vorbi înţelept!

Vincent înclină capul. Reynier îi luă amândouă mâinile, le duse la pieptul său şi spuse:

— Tată dragă, dacă voi avea marea fericire să fiu Iubit de ea, va trebui ori să mor la datorie, ori să-i pun la picioare gloria o dată cu averea.

Vincent Carpentier îl strânse la pieptul său în tăcere, în timp ce Francesca poruncea vizitiului să-i ducă repede în strada Thérèse. Trebuia să fie consultat şi colonelul asupra acestui nou proiect, întrucât el depăşea împuternicirea dată Fanchettei.

Colonelul se arătă încântător.

— Mititica va fi tratată la pension ca o prinţesă — spuse el — şi-i voi da tânărului scrisori de recomandaţie, care îi vor asigura acolo situaţia unui fiu de rege. Draga mea, pentru că te interesezi de soarta acestor bieţi oameni, vreau ca totul să se schimbe în jurul lor, ca şi cum o zână bună ar fi intrat în cocioaba lor prin hornul vetrei.

În timp ce Fanchette îi mulţumea cu însufleţire, el adăugă:

— Îmi place ca lucrurile să meargă ca după o baghetă. Cheltuieşte cât vrei. Băiatul să aibă un trusou ca lumea, în cuferele lui noi, şi locul în poştalion să-i fie reţinut pentru diseară. Hai, comoara mea, grăbeşte-te, că de-abia mai ai timpul necesar!

Pe drept cuvânt, acest bătrân, căruia nimic nu-i stătea în cale, putea să vorbească de zâne şi baghete magice. Reynier plecă spre Marsilia chiar cu diligenţa de seară, având scrisori de recomandaţie către cele mai influente personalităţi din Statul papal.

Reynier era cuprins de înfrigurarea primei aventuri. În momentul despărţirii, Vincent fu cel mai trist. La reîntoarcerea spre casă îi era inima atât de strânsă, încât de-abia o auzi pe Francesca spunându-i:

— Când bunicul e darnic cu cineva, acela trebuie să bage bine de seamă unde calcă. Dumneata ai şi stârnit multe invidii, iar invidioşii nu dorm niciodată. Fereşte-te!

La aceeaşi oră ca în ajun, şi cu acelaşi lux de prevederi, Vincent Carpentier fu condus la locul necunoscut unde urma să-şi îndeplinească de acum înainte sarcina lui de fiecare noapte.

— Să lucrăm cu stăruinţă, prietene — îi zise vesel colonelul, după ce se instalară în camera îmbrăcată în alb. Va trebui să fiu mulţumit de tine, după cum sper că eşti şi tu mulţumit de mine. Cei doi copii fiind acum aranjaţi, iată-te în întregime la dispoziţia mea. Dacă nu, vei săvârşi păcatul mamei noastre Eva de a culege tocmai fructul oprit, vei deveni capul puternic al unei familii fericite.

Când bătu ora trei, lucrul încetă. Se urcară în trăsură şi, după câteva minute de drum, se produse o oprire, în timpul căreia glasul din noaptea trecută întrebă:

— Aveţi ceva de declarat?

Numai că, pe măsură ce reprezentaţiile unei comedii se repetă, punerea în scenă se îmbunătăţeşte. De data aceasta, când coborâră din trăsură, vizitiul nu mai zise "mulţumesc" după ce-şi primi bacşişul.

Ca şi prima oară, colonelul desfăcu el însuşi legătura de pe ochii lui Carpentier, care fu foarte mirat că se găseşte în mijlocul unor clădiri neterminate dintr-o stradă pe care nu o putea recunoaşte.

— Acesta e noul tău cartier, pisoiule — zise colonelul. Excelent pentru un arhitect! Dă-mi braţul!

După câţiva paşi, ajunseră în faţa unei căsuţe noi, la poarta căreia aştepta faimosul cupeu condus de Giovan-Battista.

— Sună — mai zise colonelul — ţi-am angajat aici o comoară de valet, pe Roblot; l-am stilat chiar eu, dar îl poţi schimba dacă vrei; nu trebuie să te sfieşti de asta. E casa ta, în aşteptarea a ceva mai bun. Noapte bună, pisoiule. Pe mâine!

Vincent, primit de valetul său model, întrebă imediat de camera de culcare. Refuză serviciile lui Roblot şi se trânti într-un fotoliu la gura sobei. Nici nu-şi aruncă măcar privirea tristă prin încăperea nouă şi frumos meritată.

Pendula bătu de mai multe ori înainte ca el să se ginit iască să meargă la culcare.

— E o idee ciudată — murmură el în cele din urmă — dar am presimţirea unui pericol de moarte. Irène şi Reynier m-ar fi oprit poate; dar nu-i mai am acum lângă mine, sunt singur. Omul acesta n-a făcut de loc bine că m-a lăsat singur!

Trebuie să credem, că acel personaj politic sau acel altcineva care trebuia să-şi pună la adăpost capul proscris în ascunzătoarea săpată de Vincent Carpentier, sub supravegherea colonelului, nu era prea grăbit să o facă i că putea să mai aştepte, deoarece se scurseseră trei luni întregi de la începerea lucrării, timp din care cel puţin jumătate fusese întrebuinţat cu finisarea, pentru a scoate din ea o adevărată bijuterie.

Scobitura avea, după măsurile date chiar de către colonel, doi metri în lăţime, trei metri în lungime şi şapte picioare în înălţime. Grosimea zidului fusese păstrată atât de bine, încât peretele exterior, cel care "dădea spre câmpie", ca să ne folosim chiar de expresia bătrânului, rămăsese încă destul de solid şi suna a plin sub loviturile de ciocan. Forma generală era cubică, iar zidăria fusese acoperită cu un strat de stuc, oferind posibilitatea unei perfecte lustruiri.

Colonelul, ca un copil care îşi îndreaptă atenţia asupra unei jucării preferate, dorise în plus ornamente de un gust ales, asupra cărora se sfătuise pe îndelete cu confidentul său.

Aşa îl numea el pe Carpentier, căruia nu-i făcuse totuşi niciodată vreo mărturisire, ci, dimpotrivă, se silise să-l deruteze prin mii de sugestii încurcate şi amestecate ca firele unui scul cu care s-au jucat pisicile. Arhitectul lucra când pentru "fiica de regi", de aceea pereţii aveau acea dulce culoare trandafirie care trebuia să încânte ochii unei prinţese, când pentru nefericitul de Louis al XVII-lea, victimă scăpată din atâtea dezastre, care trebuia să-şi găsească aici un adăpost sigur. Alteori era vorba de documente a căror importanţă era de nepreţuit şi care trebuiau puse la adăpost de curiozitatea vreunui cercetător înverşunat.

Dar Vincent nu se lăsa înşelat. Mica sobă de faianţă, pe care colonelul pusese să o încastreze în zid pentru a încălzi prizonierul, nu-l înşela de loc pe Vincent. Chiar din prima seară, el văzuse în ochii bătrânului acea lucire galbenă, lucirea aurului care dă pe faţă patima adâncă a avarului. În zadar se ascund ei, se prefac sau vor să inducă în eroare, aurul îi trădează ca o

trăsătură de neşters a fizionomiei lor sau ca un miros permanent.

Vincent, lucrătorul indiferent, care participase postind la strania orgie a bătrânului, el, Vincent, îi ghicise patima egoistă, patima nesăţioasă.

Întotdeauna, îndrăgostitul doreşte să-şi împodobească alcovul ca pe un altar. Acest om bătrân era un îndrăgostit, fremătând de dorinţe, excitat de voluptăţi, care îşi grăbea pasul şovăitor până la alcovul nupţial.

Această destrăbălare a unui trup în ruină e tare îndârjită. Când toate celelalte desfrâuri devin imposibile, beţia aurului, pentru aur, rămâne întreagă, şi creşte, se exaltează până la extaz. Se spune că în culmea acestor plăceri sordide se naşte şi creşte speranţa, speranţa nesăbuită de a păstra comoara numai pentru sine, chiar şi dincolo de mormânt.

O comoară! De bună seamă că ascunzătoarea aştepta o comoară! Vincent era sigur de asta. Nimic pe lume nu i-ar fi putut-o scoate din cap.

Cum nu i se încredinţase spre păstrare nici un secret, ba, dimpotrivă, se întrebuinţaseră toate mijloacele ca să-i îndepărteze imaginaţia de adevăr, el rămânea liber să cerceteze.

Şi cerceta.

Nu în mod activ, căci dărnicia cu care îl copleşea bătrânul îi dădea mustrări de conştiinţă, ci în mod teoretic, platonic, dacă se poate spune, servindu-se fără încetare de aritmetica capricioasă a calculului probabilităţilor.

În lumea noastră există mai mulţi oameni decât s-ar crede deprinşi cu această scrimă a gândirii şi care, având aerul că merg la întâmplare, merg drept înainte, conduşi de rezultanta unor operaţii algebrice, aşa cum fac marinarii pentru a-şi trasa drumul printre tainele oceanului.

Câmpul vieţii omeneşti este mai întins decât marca şi mai necunoscut. Ştiinţa de care vă vorbesc se mlădiază şi dă formă inducţiei, pentru a o transforma într-un soi de busolă, destinată să-l călăuzească pe călător printre întunecimile vieţii.

Câteodată se iveşte un om, în aparenţă mediocru, care creşte brusc ca o ciupercă; puteţi fi siguri că el şi-a procurat o asemenea busolă. Vincent Carpentier făcea parte din acele fiinţe singuratice care gândesc, socotesc şi compară. Avea în el

destule resurse ca să-şi construiască un asemenea compas intelectual, misterios şi puternic ca o vrăjitoare. Înainte chiar ca voinţa să-i fi fost complice, spiritul de investigaţie sc şi deşteptase în el. Cerceta, în timp ce-şi zicea: "Nu vreau să cercetez", şi continua să se mintă astfel, când poate că şi aflase.

Avea un caracter curios. Colonelul, cu toate amabilităţile pe care i le arăta, îi inspira o neîncredere de neînvins, pe care o privea ca un presentiment. Într-adevăr, se întâmplă de multe ori ca uneltele vii întrebuinţate la lucrări de genul celei pe care o executa Vincent să fie suprimate o dată cu terminarea lucrării.

Vincent credea în aceasta.

Calculatorii de probabilităţi nu lasă niciodată la o parte un fapt oarecare, numai pentru că e romanţios sau poate neverosimil din punctul de vedere al mediei moravurilor sau al părerilor obişnuite.

Şi au dreptate.

Tocmai fiindcă au slujit pe acest idol nătâng, care e aparenţa adevărului, judecătorii au ajuns să facă justiţia oarbă.

Vincent îşi spusese în mod foarte serios încă de la început:

— S-ar putea să fiu asasinat.

Îşi păstrase această idee, cu toată suma de informaţii culese, toate favorabile colonelului Bozzo şi anturajului său.

Favorabile este puţin spus: era ca un imn cântat de glasul public în jurul venerabilului bătrân. Vincent nu era contra unor asemenea cântări, dar se îndărătnicea să vadă o ameninţare deasupra capului său.

S-ar putea oare spune că trebuia să se simtă recunoscător pentru noua bunăstare pe care i-o adusese întâlnirea cu colonelul? Da şi nu. Între ei doi exista un pact. Vincent lucra, colonelul plătea. Nivelul ridicat al salariului dovedea importanţa lucrării.

Dar în afară de persoana lui, pentru Vincent mai exista şi altceva. Din trei în trei săptămâni primea scrisori entuziaste: Reynier era fericit; Reynier simţea că-i cresc aripi, botezul artei îi crea o nouă viaţă, binecuvânta pe Dumnezeu şi pe oameni în beţia tinerei sale cuceriri.

Dar Irène? Oh, Irène plângea de bucurie citind scrisorile lui Reynier. La rândul ei, simţea că renaşte pe măsură ce-şi îmbogăţea mintea cu noi cunoştinţe. Învăţa cu un zel

nemaipomenit şi maicile de la mânăstire spuneau că e "un element excepţional".

Iată de ce Vincent trebuia să fie totuşi recunoscător. Cei doi copii erau însăşi inima lui. Iar pentru Francesca Corona avea o profundă afecţiune, fiindcă Francesca îi iubea pe cei doi copii.

În clipele când făcea bilanţul speranţelor şi temerilor ale, îşi zicea bucuros: "Pentru ei nu e nici un pericol; am primit să fie despărţiţi de mine, pentru a-i vedea în afară de orice ameninţare. Şi bine am făcut, chiar dacă temerile mele ar fi neîntemeiate. Ce contează restul, dacă prin aceasta am asigurat fericirea lor?"

Era o noapte de iarnă, în luna ianuarie 1835, când colonelul Bozzo şi lucrătorul său se întâlniră pentru ultima oară în camera îmbrăcată în alb, unde soba duduia cu toată puterea în spatele perdelelor. Lucrarea era terminată.

Colonelul îşi trase fotoliul în interiorul ascunzătorii şi aşeză o lampă pe un fel de etajeră ieşită în afară, menită să înlocuiască mesele şi consolele, iar Vincent primi felicitările bătrânului, care contempla cu o dulce satisfacţie această cutie trandafirie cu pereţii luminoşi.

— E un loc plăcut — murmură el. Îţi face chiar poftă a fii proscris. Apoi, fixându-şi asupra lui Carpentier ochii cu clipiri dese şi cu pleoape grele, adăugă: Ei! Sculă preţioasă! Să ştii că ţin mult la tine. Alunecaseşi pe o treaptă de unde nu te mai puteai ridica singur. Voi învârti roata ca să te înalţ cu două sau trei trepte mai sus decât ai fost vreodată. Vei redeveni un domn, prietene, aşa te vreau, un domn adevărat!

— M-aţi plătit până acum cu prisosinţă — murmură Vincent, care încercă să surâdă.

— Crezi oare cu adevărat ceea ce spui? făcu colonelul coborând şi mai mult pleoapele. Eu nu cred nici un cuvânt. Eşti un tovarăş ciudat şi mult aş da să ştiu tot ce ţi-a trecut prin cap de trei luni încoace.

Se opri. Vincent rămase liniştit.

— Ai cam pălit — reluă colonelul — dar nu prea tare. Ai vizitat vreodată, din curiozitate, criptele Băncii?

— Nu, niciodată — răspunse Vincent.

— E interesant de văzut. Dacă ar putea fi vizitate duminica, ar fi înghesuială mai mare decât la Luvru. Îţi dai tu seama că,

dacă s-ar stivui bine, cum se spune în termeni marinăreşti, s-ar putea îngrămădi aici tot ceea ce conţin criptele Băncii?

Printre genele albe ale pleoapelor sale se strecura o privire tăioasă.

Carpentier păstra tăcerea.

— Acum să vorbim serios — reluă brusc bătrânul — ce gândeşti şi ce nu gândeşti mă interesează prea puţin. Nu ştii unde ne aflăm, de asta sunt sigur; şi nu o vei şti niciodată. Vizitiul care ne-a slujit de trei luni încoace va părăsi Franţa peste câteva ore. Peste cel mult opt zile, vechile lambriuri ale acestei camere vor fi repuse la locul lor, dacă nu cumva voi pune tapete de hârtie sau voi acoperi pereţii cu tapiţerii de Gobelins. Pas de caută! Nici dracul în persoană nu s-ar mai putea descurca. Ia lampa acum, cocoşelule.

Se ridică şi ieşi primul din ascunzătoare, Vincent îl urmă. Blocul de piatră prins în ţâţâni, care servea ca uşă şi a cărui instalare luase câteva săptămâni de lucru intens, fu împins cu băgare de seamă, iar broasca nouă scoase un sunet sec. Ca prin minune, gaura dispăruse.

Colonelul plimbă lampa în lungul liniilor de îmbinare a lespezilor, apoi, cu pumnul său tremurând, lovi piatra, care rămase tăcută.

— E frumos — repetă el — frumos, frumos. Nu mai am decât s-o acopăr cu puţină lemnărie sau cu puţină tapiţerie şi, să mă mănânce gaia dacă se mai poate bănui ceva! Chiar tu însuţi nu ai mai înţelege nimic la o adică. Drace! Eşti un băiat drăguţ, hai să ne îmbrăţişăm! Te numesc arhitectul — meu permanent. Îmi vei construi un palat pentru Fanchette şi soţul ei. Pentru avansuri îţi deschid un credit la I. B. Schwartz şi Compania, bancherul meu. Acum întoarce-te ca să te scutur; încă nu e târziu, în noaptea asta vom ieşi în lume.

Într-adevăr, ora era mai puţin înaintată ca de obicei. Astăzi nu se făcuse decât un fel de "recepţie" a lucrării terminate.

Legătura fu pusă pentru ultima dată peste ochii lui Vincent, care încerca în zadar să-şi ascundă emoţia.

— Astă-seară eşti cam bizar! făcu bătrânul cu bonomia-i ironică. S-ar părea că regreţi ultimele noastre seri, petrecute în doi. Asta nu mă miră, fiule, fiindcă întotdeauna mi-am atras simpatia celor din preajmă. Dar fii pace, ne vom revedea destul de des. Interesul meu este să te am fără încetare sub ochi.

În locul trăsurii de piaţă, parcurseră cu toată viteza traseul obişnuit într-o trăsură de casă. O voce necunoscută, cu un uşor accent italian, adresă întrebarea regulamentară:

— Aveţi ceva de declarat?

Puţin timp înainte de a ajunge, colonelul îi desfăcu legătura de la ochi, zicând;

— Iată o cârpă care merită să iasă la pensie; nu ne a mai servi de aici încolo.

— Poarta, vă rog! strigă o voce groasă, care, desigur, data asta nu mai era aceea a agentului de la barieră. Un portal se deschise larg, şi trăsura intră într-o curte spaţioasă. Colonelul, sprijinit de braţul lui Vincent, urcă treptele unui peron larg, apoi o scară somptuoasă.

— Anunţă pe domnul Carpentier şi pe colonelul Bozzo-Corona — se adresă el valetului care le ieşi înainte.

În salonul mobilat cu un lux sever se aflau douăsprezece persoane, care nu numai că se ridicară, dar veniră toate în întâmpinarea bătrânului, acesta arătându-se cât poate de amabil şi de simplu faţă de adâncul respect ce i se purta.

— Bunii mei prieteni — zise el — iată-l pe arhitectul dumneavoastră. Trebuie ca până într-un an să-i creaţi cea mai înaltă poziţie printre arhitecţii din Paris. Toate mâinile se întinseră spre Vincent, ameţit de castă primire neaşteptată.

— Omule — reluă colonelul — te afli aici în casa condei Marguerite du Bréhut de Clare, clienta ta. Iată-i pe ceilalţi clienţi ai tăi, care se numesc: baronul de Schwartz, contele Corona, doctorul Samuel, Prinţul, pentru care se poate să fi lucrat în toată această vreme, domnul Lecoq de la Perrière etc. Te afli într-o companie cât se poate de bună.

— Şi toţi câţi suntem aici — adăugă frumoasa contesă Marguerite de Clare — vrem să îndeplinim dorinţa venerabilului nostru prieten. Domnul Carpentier se poate bizui pe noi.

Înainte de a părăsi palatul Clare, Vincent şi tratase mai multe afaceri importante, iar bancherul I. B. Schwartz, dând urmare promisiunii făcute, îi deschisese un credit. Însă persoana frumoasei contese de Clare îi atrăsese în mod special luarea aminte. Îşi spunea: "Cred că am mai văzut-o undeva".

Plecă împreună cu colonelul, într-o stare asemănătoare cu beţia. Acesta îi vorbi:

— Prietene, trăieşti un vis frumos, dar să ştii că există întotdeauna o oarecare primejdie în ţara minunilor. Dacă vei fi înţelept, bunăstarea ta este temeinic şi pentru totdeauna asigurată. Totul îţi va reuşi, copiii tăi vor fi bogaţi şi fericiţi ca şi tine. Dacă însă, dimpotrivă, îţi vei reaminti la timp nepotrivit despre lucruri a căror uitare ţi-a fost stăruitor recomandată, dacă vei privi indiscret înspre partea unde a fost trasă perdeaua, va fi cu atât mai rău pentru tine, amice. Adam şi Eva au fost alungaţi din rai pentru un singur măr. Toţi suntem muritori. Şi acum, noapte bună!

Capitolul IX - Maica Maria cea Bună

Au trecut de atunci aproape şase ani şi suntem în luna august 1841.

Parisul s-a schimbat mult în ultima vreme, dar strada Picpus, această lungă cale tristă, mărginită de aşezăminte religioase şi de cocioabe, a rămas aceeaşi, în afară de două sau trei aşezăminte de binefacere, întemeiate în timpul domniei lui Napoleon al III-lea, totul este vechi în acest cartier umed, stăpânit de o veşnică tăcere, de maghernițe, de palate şi de mânăstiri.

La vreo cinci sute de paşi de locul pe unde trece astăzi bulevardul Mazas, urcând spre bariera Tronului, pensionul călugăriţelor de la Mânăstirea Crucii îşi adăpostea clădirile monumentale în spatele unui zid mare şi urât, ca de închisoare, care nu lăsa să se bănuiască nimic din ceea ce a fost vechiul palat al familiei Malestroit din Bretania — *marchizii bogaţi*, cum li se spunea pe vremea când Louis al XV-lea era copil — nici din minunatele şi vastele grădini ce-şi întindeau boschetele seculare până în strada Reuilly.

Aşa era obiceiul altădată. Luxul îşi avea şi el decenţa lui şi rareori se arăta în goliciunea sa. În zilele noastre însă, el se caţără pe pietrele de hotar spre a-şi sumete cămaşa.

Atunci când întrebuinţăm cuvântul lux, ne referim bineînţeles la trecut: călugăriţele de la Mânăstirea Crucii, nu păstraseră nimic din somptuosul mobilier al palatului Malestroit.

La ele, totul se reducea la o simplitate severă, în afară de împrejurările deosebite, când revărsarea horbotelor, a ghirlandelor şi a tapetelor le făcea să-şi piardă capul chiar şi pe cele mai severe conducătoare de pension.

Se apropia una dintre aceste împrejurări: era ajunul distribuirii premiilor. Curtea, plină cu bănci aşezate în amfiteatru, era pe punctul de a-şi primi *velum*[10]-ul sărbătoresc, iar stupii de brad erau îmbrăcaţi în pânză albă, peste care urmau să se încolăcească panglici de hârtie verde.

Era ora unu după-amiază. Tocmai se terminase masa de prânz şi, în partea de grădină rezervată recreaţiilor, se auzea vesela larmă a fetiţelor devenite mai vioaie la apropierea vacanţei. Câteva capete curioase se arătară pe la geamurile dinspre curte, şi toate exprimau cea mai sinceră admiraţie faţă de pregătirile de serbare.

Pentru această ocazie, pensionul făcuse mari cheltuieli. Un arhitect la modă, tatăl celei mai strălucite eleve din mânăstire, binevoise să dea câteva sfaturi, aşa că sala improvizată făgăduia să fie încântătoare. De altfel, arhitectul avea tot interesul ca serbarea să fie cât mai reuşită, deoarece fiica lui urma să primească mai multe premii pentru învăţătură.

Eleva favorită se numea Irène, iar arhitectul la modă era prietenul nostru Vincent Carpentier, care între timp fusese, fără îndoială, prudent, întrucât nici o catastrofă misterioasă nu se ivise în calea fericirii sale. Dimpotrivă, totul îi reuşise din plin.

Ne-ar fi fost chiar greu să-l recunoaştem în clipa când, coborât din cupeul său de model englezesc şi corect înhămat, intra în vestibulul mânăstirii, unde două din bunele maici îl luară în primire, ea să discute cu dânsul despre trofee, pilaştri, arcade de verdeaţă şi jocuri de lumini. De la distanţa de cincisprezece paşi, părea chiar mai tânăr ca altădată.

Există în permanenţă la Paris doi sau trei croitori de geniu, care ştiu să dea supleţe stofelor lor, înmuindu-le în fântâna tinereţii. Există, de asemenea, anumite împrejurări care-l gârbovesc pe om, după cum altele au efectele unui corset cu balene care-l susţin şi îl îndreaptă.

---

[10] Vélum *s. n.* pânză mare care acoperă un circ, o baracă. (nota lui BlankCd)

Vincent avea acum autoritate în ţinută şi chiar o anumită eleganţă: mă refer la aceea pe care o conferă *arta industrială* şi la acel sol de strălucire pe care îl dă monedei cursul.

Pavajul străzii este astăzi plin de asemenea elegante; ele stânjenesc chiar circulaţia pe bulevarde. Apar ca o prosperitate obişnuită adusă de succes, de orice natură ar fi el. Poate fi câştigată chiar şi la ruletă.

De la o distanţă de trei paşi însă, Vincent Carpentier arăta îmbătrânit de-a binelea. Mizeria copleşeşte, dar grijile averii strânse prin mijloace nepermise irită şi obosesc. Fiziologia zbârciturilor ar putea constitui subiectul unei cărţi interesante.

Ceea ce se vedea la Vincent, ajuns la apogeul dorinţelor şi covârşit de favorurile societăţii mondene, era un fel de oboseală agitată şi neliniştită. Veşnic distrat, urmărit de o anumită idee, părea că o parte din el însuşi era totdeauna absentă.

Aceasta este de altfel caracteristica prin excelenţă a fizionomiei pariziene şi vă desfid ca, mergând de la Opera veche spre cea nouă, să nu întâlniţi de cel puţin cincizeci de ori în drumul dumneavoastră acel surâs vag al oamenilor ale căror gânduri nu mai sunt acasă la ele.

— Unde e fiica mea? întrebă Vincent, tăind scurt şi un brutal firul convorbirii pe teme decorative cu cele ouă bune călugăriţe. Nu am decât un minut ca s-o îmbrăţişez.

— Cât sunteţi de ocupat! răspunse sora Saint-Charles. Ce reputaţie!

— Atât de solicitat! adăugă sora Saint-Paul. Ce carieră frumoasă! Mica noastră Irène nu se joacă destul; este singura imputare pe care i-o putem face! Îşi petrece recreaţiile perfecţionându-se în studiul limbii italiene, conversând cu buna noastră ajutoare, maica Maria cea Bună, care vine de la Roma şi conduce muzica în capela noastră. Uite! Iată-le împreună la capătul aleii principale. Vă vom conduce până acolo.

— Nu — le întrerupse Carpentier, care salută şi se depărtă. Le voi ajunge singur din urmă.

Cele două bune călugăriţe nu îndrăzniră să insiste, dar vocile lor, unite într-un duet de binecuvântări, îl urmară în timp ce Vincent cobora aleea cu paşi grăbiţi.

— Irène, eleva noastră, va căpăta astăzi toate preriile — spuneau ele. Ce zi frumoasă, atât pentru ea, cât i pentru dumneavoastră! Şi ce fericită va fi în vacanţă!

Aleea era lungă şi mărginită de tei bătrâni, al căror frunziş se împreuna deasupra ca o boltă. Pentru moment, Carpentier mergea repede. Le vedea în faţa lui pe Irène şi pe însoţitoarea ei: o femeie foarte înaltă, îmbrăcată într-o rochie neagră cu pliuri drepte şi severe, care nu era totuşi uniforma mânăstirii. Dar ele dispărură deodată la o cotitură a aleii şi pasul lui Carpentier se încetini involuntar.

— E o poveste stranie — murmură el — dar omul din strada Vrăbiilor seamănă cu acel chip palid pe care Reynier l-a pictat în tabloul său…

După cum se vede, gândurile lui Vincent nu erau nici la pregătirile pentru distribuirea premiilor, nici la perechea pe care o urmărea de-a lungul marei alei singuratice.

Vom reveni mai departe asupra acestui tablou, în care Reynier pictase un chip palid, şi asupra omului din strada Vrăbiilor.

Cam la o sută de paşi depărtare de Vincent, femeia aceea înaltă, care nu purta haine de călugăriţă, şi însoţitoarea ei, Irène, tocmai se aşezaseră pe o bancă de piatră ascunsă într-un desiş. Vincent nu putea încă să le zărească din cauza cotiturii aleii.

Maica Maria cea Bună, cum era numită, părea a fi o femeie de vârstă mijlocie. Trăsăturile sale se distingeau printr-o aleasă, dar rece regularitate. Fruntea şi obrajii ei aveau o paloare mată şi uniformă. Există multe italience înzestrate cu asemenea gen de frumuseţe clasică, al cărei cusur este tocmai dimensiunea puţin cam exagerată a trăsăturilor. Avea părul tăiat scurt, dar bogat şi de un negru ca de cărbune.

Irène număra acum şaisprezece ani. Protectoarea ei, contesa Francesca Corona, îi spunea, în glumă, că e urâtă. Şi, de fapt, Irène fusese mult mai frumoasă la vârsta de zece ani; vârsta de trecere nu o favoriza. Nu mai era copilă, dar nu era încă nici femeie.

Era totuşi o fiinţă încântătoare. Chiar dacă întârziase să se formeze, în ea mijeau gingaşe făgăduinţe de viitor, ce lăsau să se întrevadă toate tainele lor.

Francesca mai spunea:

— Peste doi ani, va fi strălucitoare.

Irène purta uniforma mânăstirii: ceva strâmt, lung şi prost croit, parcă anume făcut ca să pună în evidenţă lipsa de graţie a

vârstei ingrate. Dar vântul de dimineaţă îi despletise uşor cozile şi-i flutura pe la tâmplă un val de bucle blonde cu reflexe diafane de mărgăritare.

Maica Maria cea Bună îşi ridicase vălul în clipa când se aşezase pe bancă. Ochii ei negri şi mari o învăluiau pe fetiţă cu o privire adâncă, dar blândă.

— Când vei fi plecată în vacanţă — zise ea pe italieneşte — n-ai să te mai gândeşti la mine.

Irène răspunse tot în italieneşte:

— Nu vă voi uita niciodată.

Era de fapt o lecţie, căci maica Maria cea Bună făcu observaţii asupra accentului cu care rostise cuvântul *niciodată* şi Irène repetă cuvântul cu intonaţie corectată.

Dar mai era şi altceva decât o simplă lecţie, căci Irène reluă:

— Îmi iubesc tatăl din toată inima, dar dacă aţi şti cât le puţin îl văd în timpul vacanţei! Are treburi ce nu-i lasă nici o clipă de răgaz.

— Mi-ai spus odată — murmură călugăriţa — că tăticul tău era adeseori distrat, ca şi cum ar fi fost mereu preocupat de un gând copleşitor.

— Este adevărat, nu ştiu ce gând îl chinuieşte.

Maica oftă.

— Aici accentul trebuie să cadă pe penultima silabă — zise ea, reluându-şi rolul de profesoară. Aşa e, fiecare din noi îşi are necazurile sale, şi chiar tu mi-ai atras uneori atenţia asupra împrăştierii gândurilor mele.

— Este adevărat — repetă fetiţa, punând de data aceasta accentul aşa cum se cuvenea.

Maica Maria cea Bună aprobă surâzând, cu un semn din cap.

— Glasul acesta frumos — pronunţă ea încet — pare anume făcut ca să vorbească scumpa noastră limbă din Italia. Când sunt tristă şi distrată, copila mea, înseamnă că ghidul meu se îndreaptă fără voie către singura dragoste ce mi-a mai rămas pe lumea asta.

— Tânărul dumneavoastră frate?

— Julian! Scumpul meu Iulian!

Şi, cu un gest plin de patimă, scoase de sub reverul rochiei un medalion pe care îl duse la buze.

Irène întinse mâna, care-i tremura puţin, şi primi medalionul. Poate că era o simplă curiozitate copilărească. Privi o clipă miniatura încercuită de o ramă de aur, ce înfăţişa un tânăr cu trăsături acviline, al cărui chip avea paloarea fildeşului, sub culoarea de abanos a părului.

— Ce mult semănaţi! murmură ea, ridicând privirile spre Maica Maria cea Bună. Şi cât sunteţi de palizi amândoi!

Călugăriţa zise cu jumătate de glas:

— Îmi seamănă mai ales sufleteşte: iubeşte ceea ce iubesc şi eu.

Irène îi înapoie medalionul, înroşindu-se.

— Anul acesta — reluă Maria cea Bună, ca pentru a rupe firul convorbirii — nu vei mai fi singură, numai cu tatăl tău. S-a întors şi prietenul tău din copilărie.

— Da — răspunse Irène — Reynier s-a întors şi sunt foarte fericită.

— Vei putea vorbi italieneşte cu el, căci vine de la Roma.

— Da — făcu din nou Irène, dar ceva mai distrată de astă dată — voi fi bucuroasă să fiu împreună cu Reynier, foarte bucuroasă…

Dar nu termină fraza. Capul îi căzu în piept, gânditor…

Chiar în acea clipă, Vincent apăru la cotitura aleii. Mergea încet şi păşea adâncit în gânduri.

Maria cea Bună îl zări prima. Ea îşi duse repede mâna la voalul cu care îşi acoperi faţa. Dar oricât de rapidă îi fu mişcarea, privirea lui Vincent, rătăcind la întâmplare, i-o luă înainte.

Fu ca o lovitură. Vincent se opri înlemnit. Obrajii i se roşiră deodată.

Maria cea Bună, care se ridicase în picioare, o sărută pe Irène pe frunte şi-i zise:

— Iată-l şi pe scumpul tău tată, copila mea. Vă las acum împreună.

Apoi îl salută pe Vincent cu o demnitate calmă şi se îndepărtă cu paşi mari.

Vincent rămase o clipă nemişcat, urmărind-o cu privirea pe Maria cea Bună, care se îndepărta.

Irène se repezi înaintea lui şi i se agăţă de gât. Fu trezit din gânduri de sărutările fetiţei, care îi cerceta privirea cu ochii ei mari şi miraţi.

— Tată, s-ar spune că o cunoşti — murmură ea.

Vincent schiţă un gest de nelinişte, sau de ciudă.

— Aşa se pare oare? spuse el, încercând să surâdă. Dimpotrivă. Credeam că am cunoscut toate figurile de pe aici, dar iată una pe care n-am mai zărit-o niciodată. Asta m-a mirat, şi e un lucru foarte explicabil. E de mult la voi?

— De aproape o lună.

— Am fost de mai multe ori pe aici în ultima lună. Ce atribuţii are?

— Oh! răspunse Irène, ca şi cum întrebarea ar fi fost nelalocul ei. Ea nu are atribuţii. Maria cea Bună şi atribuţii! Mă faci să râd.

— Atunci, ce funcţie are?

— I se spune maica-asistentă. Dar asta nu înseamnă că ar fi în subordinea maicii-stareţe; ea nu este subordonată mânăstirii.

În timp ce schimbau aceste prime replici, fizionomia lui Vincent Carpentier exprima un interes destul de viu, totuşi preocuparea oare părea a nu-l părăsi niciodată puse din nou stăpânire pe el.

— I s-a dat — continuă Irène cu un fel de emfază — camera de oaspeţi, aceeaşi în care doarme maica-stareţă generală când vine în inspecţie de onoare.

— Aha... făcu Vincent, care îşi trecu degetele prin buclele copilei. Ştii că arăţi foarte bine? Sunt mândru de tine.

Irène îşi ţuguie răsfăţată frumoasele ei buze trandafirii.

— Prima oară când i-au vorbit maicile de aici — zise ea — i s-au adresat ca unei regine.

— Aha!... făcu iarăşi Vincent.

Se aşeză pe banca pe care stătuse până atunci Maria cea Bună. Irène se aşeză alături de el şi continuă pe aceeaşi temă:

— Bineînţeles că nouă nu ni se fac mărturisiri, dar lucrurile se ştiu: au venit, de sus, nişte ordine. Arhiepiscopia nu era prea mulţumită de acele ordine.

— Există, aşadar, ceva mai presus decât Arhiepiscopia? întrebă Vincent.

— Există Roma.

— Aşa e — zise Carpentier, al cărui baston desena o căsuţă pe nisipul aleii.

Irène făcu o mutrişoară încântătoare şi murmură:

— Tăicuţule, pe zi ce trece asculţi tot mai puţin ce ţi se spune. N-are rost să-ţi mai vorbesc.

— Părerea lui Reynier al tău — răspunse Vincent — este că am cam început să mă ţicnesc, şi Francesca găseşte că el nu exagerează prea mult.

La auzul numelui lui Reynier, obrajii fetiţei se acoperiră de o nuanţă trandafirie.

— N-a mai venit de mult pe aici — rosti ea cu voce înceată.

Tatăl ei îi cuprinse mijlocul cu braţul, în timp ce-i spunea, nu fără emoţie:

— El e adevăratul nebun! Te iubeşte prea mult; eu care n-am avut decât o singură dragoste în viaţa mea, nu ştiu dacă o iubeam pe Irène a mea, mama ta, aşa cum văd că te adoră el.

— Şi eu îl iubesc — zise tânăra fată cu un fel de reculegere.

Îşi lăsase pleoapele în jos. Un văl de paloare îi înlocui roşeaţa care îi îmbujorase până în clipa aceea chipul.

— Cât ai să fii de frumoasă! gândi cu glas tare Carpentier. Eşti leită portretul mamei tale. O trase la pieptul lui într-un brusc elan de duioşie şi adăugă: Aşadar, îţi dă lecţii de italiană această grozavă Maria cea Bună?

— Am avut fericirea să-i plac — răspunse Irène — şi nu trebuie să glumeşti când vorbeşti despre ea.

Carpentier şterse cu piciorul desenul căsuţei pe care. O schiţase, se cufundă din nou în gândurile sale şi zise:

— La urma urmei, poate că nu-i decât o simplă asemănare, ca oricare alta…

— Ce asemănare? întrebă Irène.

— Bun! făcu el. Iată că acum vorbesc şi de unul singur! Reynier a pictat un afurisit de tablou… Vei vedea că ştrengarul ăsta va ajunge un mare pictor.

— Să dea Dumnezeu, tată; dar ce e cu acea asemănare?

— Un cap de napolitan — alb şi negru — care îmi umblă prin creier şi pe care l-am revăzut... Sunt sigur că l-am văzut până acum de două ori, dacă socotim şi persoana despre care vorbim.

Aceste ultime cuvinte fură pronunţate cu glas scăzut, astfel că Irène nici nu le auzi. Vincent se şterse cu batista pe frunte, adăugând:

— Nu găseşti că e o căldură înăbuşitoare?

Fără voia ei, Irène îl studia cu privirile.

— Maria cea Bună! mormăi el. N-are şi un nume de familie maica asta?

— Eu nu îl cunosc, tată.

— La urma urmei, ce mă interesează? Şi nu ştii cumva dacă, din întâmplare, n-are vreun, frate?

Fie numai spre a-şi păstra cumpătul, fie dintr-o nevoie reală, Carpentier continuă să-şi şteargă fruntea. Aceasta îl împiedică să vadă roşeaţa care coloră subit întregul chip al Irènei, de la rădăcina părului până la linia sobră pe care rochia ei de uniformă i-o trasa deasupra pieptului.

— Cum aş putea să ştiu? bâigui ea.

— E drept, vorbesc prostii — zise Vincent, ridicându-se în picioare. Cum ai putea să ştii tu? Dar ce ai, scumpa mea? întrebă el, privind-o cu luare-aminte. Eşti atât de tulburată!

— Fiindcă vizitele tale devin din ce în ce mai scurte. Tu ai ceva, tată...

Era atât de adevărat, încât Vincent nici nu se gândi măcar să nege. Se aşeză pe bancă. Cât despre Irène, ea îşi lăsă capul în jos, mirată şi ruşinată de îndemânarea bruscă cu care dăduse de două ori târcoale minciunii, Nu-şi aducea aminte să-şi fi ascuns vreodată gândurile. De aceea, inima i se strângea de durere.

— Scumpa mea — reluă Carpentier încurcat — omul e o biată creatură. Scuza mea este că muncesc numai pentru tine. Aş putea lăsa ca lucrurile să meargă de la sine şi să fiu mai fericit ca un rege. Nu am nici o patimă neîngăduită, nici o ambiţie interzisă. În jurul meu succesul creşte, poate mai mult decât s-ar cuveni faţă de talentul pe care mi l-a dat Dumnezeu. Sunt sigur că-ţi voi asigura ceea ce se numeşte o "existenţă îmbelşugată", iar sufletul meu nici nu doreşte altceva. Dar mai e ceva în afară de suflet. O înfrigurare adâncă îmi stăpâneşte

mintea, într-o zi, absolut din întâmplare, am dat de o enigmă… Dar am vorbit prea mult! Să nu repeţi niciodată asta! E în joc viaţa!

— Viaţa ta? strigă Irène înspăimântată.

— Viaţa noastră a tuturor! răspunse Vincent, a cărui privire cerceta cu îngrijorare împrejurimile.

Aleea era goală, însă într-un tufiş aflat la câţiva paşi de bancă se auzi un foşnet uşor. Carpentier făcu un gest ca şi cum ar fi vrut să se repeadă într-acolo. Dar se stăpâni şi întrebă încet:

— N-am spus nimic, nu-i aşa? Nimic precis.

— Absolut nimic, tată — răspunse Irène, fără a-şi ascunde surprinderea. Dar ce ai? Nu te-am văzut niciodată aşa!

Vincent îşi ţinea într-una ochii aţintiţi spre tufiş.

— E vântul care a mişcat frunzele — zise el. Mulţumeşte-i lui Dumnezeu că nu ştii nimic. De altfel, nici eu însumi nu ştiu nimic. Şi cu atât mai bine! Asta e salvarea noastră. Neştiinţa e de aur!

Se ridică pentru a doua oară. Avea un aer rătăcit.

— Iată de ce — murmură el — Reynier nu mai stă cu mine, acasă. I-am pregătit un atelier într-o casă, la etajul doi. Visul meu era să trăim toţi trei laolaltă. Tu eşti acum mare şi te vei întoarce în curând printre noi…

— Oh, tată! îl întrerupse Irène, aruncându-i-se de gât.

Această exclamaţie şi acest gest puteau să exprime o bucurie foarte mare, totuşi pe faţa copilei se citea o teamă.

— Nu-ţi displace aici? întrebă Carpentier.

— Toată lumea e aşa de bună cu mine!

— Desigur, desigur, dar asta nu te împiedică să oftezi după libertate. Toţi suntem la fel. Ne trecem viaţa regretând ceea ce mai înainte doream cu înfocare să se termine mai repede. Va trebui să mai stai aici cel puţin un an, scumpa mea.

— Crezi asta, tată?

Irène îşi ţinea ochii plecaţi.

Vincent, care îşi imagina că susţine o cauză foarte grea, îi luă mânuţele gingaşe şi i le mângâie cu blândeţe.

— Cel puţin un an — repetă el. Vreau ca Irène a mea să fie pretutindeni cea mai deşteaptă, după cum va fi şi cea mai drăgălaşă.

— Dacă aceasta e voinţa ta, tată…

— Fii înţelegătoare! Acasă te-ai simţi cam singură. Acolo nu ne distrăm de dimineaţa până seara, să ştii! Este o casă unde se munceşte. Simt că îmbătrânesc şi sunt zile când mi-e aproape frică să nu mor ca un maniac. Sărută-mă. Nu eşti supărată pe mine, nu-i aşa?

Irène îi dădu zece sărutări în loc de una, apoi reluară, braţ la braţ, drumul de înapoiere spre mânăstire.

La jumătatea drumului, Vincent se opri. Neliniştea lui era acum vădită.

— Pe cuvântul meu — zise el — dar aici sunt arbori la fel ca la Tuileries! Şi întinderea asta! Bietele noastre grădini sunt de plâns faţă de aceasta. Pun rămăşag că aici nu prea aveţi bolnavi!

— Maicile — reluă Irène, a cărei mutrişoară se învioră — consideră aerul sănătos de pe domeniul lor mai bun chiar decât cel de la Nisa.

— Şi au dreptate. Trebuie să aibă dreptate. Iată un lucru pe care l-aş fi dorit, să te duc la Nisa sau în Italia. Din nefericire, lucrul nu e posibil. Ascultă, scumpa mea, Vrei să fii drăguţă, dar ştii, drăguţă ca un înger?

Aci aţi fi putut zări o speranţă în privirea mirată, dar surâzătoare, a fetiţei.

— Îmi voi da toată silinţa, tată — răspunse ea.

— Am…treburi… o călătorie… În fine, îţi închipui şi tu că numai o nevoie absolută mă poate constrânge să-ţi cer aceasta. Mă bucuram de vacanţa ta mai mult decât tine…

Pleoapele Irènei se ridicară, în timp ce ale lui Vincent coborâră.

— Una sau două săptămâni — urmă el cu greutate o lună poate…

— Voi rămâne aici atâta timp cât vei dori tu, tată — întrerupse tânăra fată, foarte mişcată. Nu-ţi fie de loc teamă să-mi ceri vreun sacrificiu.

— Şi n-ai sa fii supărată pe mine? spuse Vincent, mirat şi oarecum contrariat.

— Nu-ţi cunosc eu inima?

— Dar dacă asta te va face prea nefericită?

Irène îl luă de gât. Plângea şi surâdea în acelaşi timp.

— Tată, bunul meu tată — zise ca — nu lăsa să treacă prea mult timp fără să vii să mă vezi!

Vincent îi Sărută mâinile cu recunoştinţă şi dispăru.

După câteva minute, Irène o reîntâlnea pe maica Maria cea Bună, nu departe de banca unde se despărţiseră. Maica-asistentă apăruse din spatele tufişului în care Vincent crezuse că aude un zgomot.

Tânăra fată era gravă şi plină de reculegere. Cum privirile italiencei o interogau, ea răspunse:

— Nu ştiu dacă am făcut un rău. Mi-ar fi silă de mine, dacă aş şti că am jucat teatru. Am plâns, şi tata avea sufletul zdrobit din cauza asta; puteam oare să-i spun că lacrimile mele erau lacrimi de bucurie?

— Dar de ce-ai plâns, scumpă copilă?

— Fiindcă tata mi-a cerut să-mi sacrific vacanţa.

O flacără se aprinse în ochii mari de cărbune al italiencei, căreia îi scăpară aceste cuvinte:

— Ah, ţi-a cerut el asta? Aşadar, vrea să fie singur? Şi adăugă imediat: Şi vei rămâne aici, Irène?

Îi întinse braţele. Tânăra fată se cuibări la pieptul ei şi murmură cu vocea schimbată:

— Da, rămân. Vă iubesc atât de mult, încât sunt fericită să rămân.

Reynier era acum un tânăr înalt şi frumos, de douăzeci şi doi de ani, cu o figură veselă şi deschisă, încununată de un păr ondulat. Îşi avea atelierul în strada Apusului, chiar în faţa grilajului lateral al palatului Luxembourg.

Atelierul nu era un palat, nici o catedrală ca acelea ale unor anumiţi maeştri, dar era totuşi spaţios, aerisit, cu o lumină excelentă şi cu mai puţin praf decât presupun premisele gloriei artistice.

Cunosc o serie de bravi învăţăcei, destinaţi poate să uimească lumea prin succesele lor de mai târziu, care s-ar crede dezonoraţi dacă nu s-ar arăta cu câteva zdrenţe stacojii în jurul bărbuţelor lor, într-o dezordine tare urâtă, chiar dacă aceasta e un semn al artei. În fiecare artist sălăşluieşte un copil.

Orice ghips de zece centime poate căpăta o valoare nepreţuită dacă timpul, fumul şi lipsa cârpei de praf l-au mânjit cum se cuvine. E de neînchipuit ce patină se poate obţine cu un praf de gunoi de cinci parale!

Reynier nu umbla îmbrăcat ea un notar; avea ţinuta extravagantă a meseriei lui, dai şi curăţenia celorlalţi; mă refer la cei care nu privesc apa ca o insultă, rezervată numai burghezilor.

Atelierul său avea o înfăţişare plăcută şi era amenajat cu un remarcabil simţ al bunei rânduieli. Viitorul plutea aici plin de surâzătoare făgăduinţi.

Am preferat să întrebuinţez aceste cuvinte, decât să fac o descriere, căci în prezent nu existau acolo decât câteva schiţe, interesante de privit, dar nedepăşind limitele unui talent şcolăresc, precum şi o duzină de studii pictate la Roma, care nu puteau să fie apreciate decât de ochiul unui cunoscător.

Pe un şevalet destul de mare, tocmai în fundul atelierului, se înălţa o ramă acoperită cu o pânză. Un alt şevalet mai mic era aşezat pentru lucru şi susţinea o pânză amplu schiţată, reprezentând lupta lui Diomède cu norul divin[11].

[11] Legenda spune că Diomède, fiul lui Tydeu şi al Deifylei, luptându-se cu Enea în timpul războiului troian, a rănit-o pe Afrodita (asimilată în mitologia

Ideea mitologică a războinicului care o răneşte pe zeiţă era redată printr-un artificiu original, care unea tradiţia şcolii clasice cu aspiraţiile romantismului. Diomède, ocupând primul plan şi înălţându-şi statura eroică, ţinea încă întins braţul care arunca suliţa. Învălmăşeala luptei era plasată în fund, voalată pe jumătate de norul care se rupea în două, ea şi cum vârful suliţei l-ar fi străpuns producându-i o imensă rană, şi lăsa să se vadă un corp de femeie neasemuit de frumos, cu sânul atins de fierul lancei. Capul zeiţei Venus, ascuns de norul ce sta să se închidă, nu se vedea.

De o parte, numai mişcare, de cealaltă, numai mister. Era brutalitatea fanfaronului homeric şi ocara armei nelegiuite, violând o capodoperă a zeilor. Părea că din interiorul norului se răspândea un geamăt divin.

Reynier lucra la desăvârşirea musculaturii lui Diomède al său, măreţ şi stupid, ca orice bărbat destul de puternic ca s-o înjunghie pe Venus. Îşi avea modelul, sau mai bine zis modelele sale, căci în general splendorile creaţiei plastice sunt făcute din bucăţi şi bucăţele. Pozau doi bărbaţi pentru Diomède, dar ei nu-şi puteau oferi decât corpul. Un al treilea trebuia să pozeze pentru capul fiului lui Tydeu.

Erau doi indivizi ciudaţi, dar care, desigur, nu aduceau nici pe departe cu un semizeu. Unul dintre ei, dezbrăcat de pantaloni, expunând o superbă pereche de picioare, îi vindea lui Reynier pulpele sale, demne de un Ajax; celălalt, dimpotrivă, păstrându-şi de bine de rău nădragii, îşi scosese redingota, vesta şi cămaşa, pentru a oferi cu chirie bustul său de atlet. Amândoi păreau să aibă în jurul a patruzeci de ani. Picioarele se numeau Similor (Amédée[12]), bustul purta numele de Échalot.

Un coş de paie voluminos, cârpit în numeroase locuri, care părea că le aparţine deopotrivă amândorura, era agăţat de o ramă în spatele lui Échalot.

— Poţi să-ţi aprinzi o pipă dacă vrei — zise Reynier, adresându-se celui cu picioarele — dar tu, bustule, stai nemişcat.

---

română zeiţei Venus), care venise să-şi apere fiul învăluindu-l într-un nor. (n.r.)

[12] În ediţia română numele este tradus "Amedeu"; l-am înlocuit cu "Amédée", conform cu ediţia franceză. Acelaşi lucru am făcut şi cu numele Echalot pe care l-am înlocuit cu Échalot. (nota lui BlankCd)

Échalot, care privea coşul, vrând parcă să se apropie de el, îşi păstră cu docilitate poziţia.

— Ca să pot să-mi aprind pipa — răspunse Similor cu o voce plăcută — ar trebui mai întâi să fie umplută, în care scop ar fi nevoie şi de puţin tutun, patroane.

— Ia din chisea — zise Reynier, fără să se întoarcă.

Similor, ascultător, se duse la chisea, unde îşi umplu mai întâi pipa, apoi buzunarul de la vestă, cu toată privirea dezaprobatoare pe care Échalot, mai cinstit, i-o arunca.

— Se ştie — zise el, aprinzând chibritul — că sunt unii artişti cărora le place să stea de vorbă cu modelele, altora nu. Noi, Échalot şi cu mine, ne conformăm obiceiului, întrucât facem parte dintre cei care au pierdut o situaţie materială frumoasă şi, după un trai fără griji, suntem acum nevoiţi să muncim ca să ne putem duce zilele.

Similor spunea acestea într-un stil ales. Échalot îl asculta fără să-şi ascundă admiraţia.

— Nu-i nevoie ca Amédée să sporovăiască prea mult — murmură el — pentru ca cei ce se pricep să înţeleagă c-a avut o educaţie clasa întâi.

— Aşadar — întrebă râzând tânărul pictor, care nu era încă blazat de trăncănelile din atelierele pariziene — aţi avut situaţii bune?

— Échalot în sectorul farmaceutic — răspunse Similor — eu în acela al teatrelor şi institutelor pentru dansuri de salon, scrimă, gimnastică, ţinută şi altele, apreciaţi peste tot — onoare şi patrie!

— Numai că în toate dă dovadă de uşurinţă — murmură Échalot.

— Tu nu mişca — făcu Reynier — că tocmai acum plasez muşchii pectorali... Şi ce dracu mi-aţi îndrugat despre Fracurile Negre? M-am informat şi eu; se pare că toată povestea asta nu e decât o glumă proastă.

Similor îşi umflă obrajii şi dădu drumul la o serie de rotocoale de fum.

— Nu există nimic mai idiot — zise el — decât slujbaşii guvernului. Mândria îi umple pe jandarmi de înfumurare. Am fost legat de domnul Vidocq în mod intim, ca două degete de la aceeaşi mână, şi puteţi să întrebaţi de mine la cafeneaua

"L'Épie-Scié"[13], locul de întâlnire al tuturor filfizonilor, unde domnii Cocotte şi Piquepuce îmi tot ţineau calea cu vorba lor: *Mâine va fi ziuă*.

Reynier încetă să picteze, pentru a-l privi îndeaproape.

Avea urâţenia tradiţională a haimanalelor, această floare a noroiului parizian: păr gălbui năvălind peste o frunte îngustă, nas à la maimuţa Roxelane, gură de pipă, privire tâmpă, steaua unei scântei de geniu — totul covârşit de o nespusă vanitate.

În faţa privirilor pictorului, el se ridică şi, uitând că avea pulpele goale, făcu gestul de a-şi înfunda mâinile în buzunarele pantalonilor.

— Asta închide întotdeauna gura artistului sau burghezului — reluă el — când e vorba de persoane simandicoase fără o leţcaie în buzunar, din cauza nenorocirilor prin care au trecut. Afacerea cu Fracurile Negre e tot atât de adevărată pe cât e soarele care ne luminează. Fără să fi fost amestecat în crimele şi infamiile lor, ticluite întotdeauna cu o artă uimitoare, am ştiut să mă vâr destul de adânc între ei, ca să le învăţ trucurile pe degete: toţi oameni bine situaţi, marchizi, contese, bancheri, şefi de serviciu în cele dintâi ministere franceze, cu educaţie aleasă, comisari de poliţie şi judecători de prim rang, care să poată muşamaliza lucrurile dacă afacerea ar ajunge la Curtea cu juri.

La capătul acestei fraze, rostită pe nerăsuflate, se opri să respire, ceea ce îi permise lui Échalot să strecoare:

— Aşa vorbeşte el! Dacă n-ar fi chefliu şi turbat după dame, ai putea avea la masă numai cozonac într-o tovărăşie cu dumnealui.

Curios era că tânărul pictor, cu toată nuanţa comică a convorbirii, nu râdea decât cu un ochi. Părea că ascultă altceva decât ceea ce se spunea şi că mintea lui lucra de zor.

— Încordează-ţi braţul drept — îi porunci el lui Échalot. Cu mai multă putere! Aşa, ca bicepsul să iasă în afară… Toată chestia asta e nostimă; ia spune, e adevărat că sunteţi doi bandiţi bătrâni?

— Cum adicătelea?… începu Échalot.

Similor îl întrerupse şi zise, cu măreţie:

---

[13] În ediţia română este tradus ca "Spicul tăiat", l-am înlocuit cu "L'Épie-Scié" aşa cum este în ediţia franceză. (nota lui BlankCd)

— Am fi putut să fim foarte uşor, dar am fost opriţi de un fel de delicateţe.

— Atunci, aţi fost de-ai poliţiei?

Se scuturară amândoi, iar Similor răspunse:

— Cei câţiva gologani plătiţi pentru a poza nu dau dreptul artiştilor să-şi jignească modelele. Un om tânăr şi prietenul său pot, în momente de lipsă, să facă una sau alta, dar niciodată să se vândă stăpânirii.

Échalot îşi puse mâna pe piept, pentru a lua ca martoră curăţenia lui sufletească, şi murmură:

— Mai ales că te trimit la dracu, dacă nu ai pe cineva pe la prefectură.

— Pereche nevoiaşă, dar cinstită — zise Reynier — primiţi-mi scuzele şi făgăduiala unui bacşiş. E rândul tău acum, jupân Similor, am nevoie de femurul tău… Am să vă uimesc când vă voi spune că şi în Italia există Fracuri Negre.

— La naiba! făcură în acelaşi timp cele două modele. Asta o ştim noi prea bine!

Şi cum Reynier privea întrebător, Similor adăugă cu deosebită îngâmfare:

— Pentru că acolo se află comoara!

Reynier se opri din pictat.

Similor, mândru de curiozitatea stârnită, continuă:

— Mii, sute, bulgări, lingouri şi monezi, pe lângă care butoaiele Băncii sunt mărunţişuri, fiindcă toate astea au continuat să se adune încă de pe vremea când Tatăl Tuturor era Fra Diavolo, cunoscut în tot universul după opera comică.

— Tatăl Tuturor! repetă Reynier, care gândea: *Il padre d'ogni!*

Pronunţă cuvintele în această traducere italiană cu o emfază involuntară.

În timp ce Similor poza şi perora, Échalot luase de sus coşul despre care am vorbit. Îl deschise şi scoase din el un pachet de cârpe, care începură să se zbată, ţipând, de îndată ce simţiră aerul de afară.

— Nu plânge, Saladin mormolocule — zise Échalot cu glas mângâietor, în timp ce mai scotea din fundul coşului o sticluţă cu dopul străpuns de o ţeava ca de pipă. Sunt proşti ţâncii ăştia, urlă tocmai când îţi dai toată osteneala să-i hrăneşti. E cald laptele, otravă mică, că doar ai stat pe el.

Pachetul de zdrenţe era un sugar de sex masculin, care prinse în gură cu lăcomie ţeava de pipă.

Reynier îşi plimba din nou pensula pe pânză.

— Ai putea să-mi arăţi un Frac Negru? întrebă el deodată. În ce mă priveşte, eu cred în povestea asta. Aş plăti oricât mi s-ar cere.

Échalot duse un deget la buze. Părea înfricoşat.

Similor răspunse:

— E la mintea omului că într-o maşinărie de calibrul ăsta sunt taine de nepătruns. Stăpânii se scaldă în lux şi catifea, departe de a fi nevoiţi să pozeze ca să poată trăi. De altfel, chiar dacă aş fi plătit cu aur sau cu argint, aş prefera mai curând să zgârii pământul cu limba decât să trădez o taină care a fost încredinţată onoarei mele.

— Asta-i maniera noastră! adăugă Échalot.

— Ceea ce înseamnă că nu ştiţi nimic, vitejilor — conchise Reynier, punând jos pensula. Destul pentru astăzi!

Atelierul avea două intrări. Cea principală dădea spre palatul Luxembourg; cealaltă, care avea o uşă mică şi joasă, dădea într-o alee ce ducea spre strada Vavin.

Reynier ciuli urechea la un zgomot care venea din această ultimă direcţie.

— Hai, îmbrăcaţi-vă în doi timpi şi trei mişcări! porunci el.

— Împachetează-ţi răţoiul — făcu Similor — şi şterge-o. Uite că vine lume. Apoi adăugă cu glas scăzut: E Prinţesa care îşi vinde farfuria cu momeli ca să-i vină de hac lui Venus în nori şi căreia suliţa mea, aruncată cu mână sigură, i-a străpuns măruntaiele!

Cineva bătu la uşă. În timp ce Reynier se ducea să deschidă, cele două modele se îmbrăcau de zor.

— Nu-i nici o primejdie s-o recunoşti pe asta în colecţiile de la Prado[14] — zise Similor.

— Eu cred că-i o burgheză avută sau o marchiză — răspunse Échalot. Pictoraşul nostru e un băiat drăguţ, care poate să mulţumească orice poftă, după cum i se cere.

Similor ridică din umeri şi-şi aranja frizura spălăcită într-un ciob de geam pe care îl purta mereu la el, învelit în hârtie.

---

[14] Muzeul naţional din Madrid, celebru prin colecţia sa de picturi şi sculpturi, bogat în opere de Velasquez, Murilio, El Greco, Goya, Tizian, Rubens, Van Dyck etc. (n.r.)

Uşa din fund, fiind deschisă, lăsă să intre o femeie de talie înaltă, îmbrăcată în negru, a cărei faţă era în întregime ascunsă de un văl format din mai multe dantele suprapuse, în aşa fel încât să o ascundă privirilor întocmai ca o mască perfectă.

— Am cunoscut şi altele mai faine — zise Similor, prinzând din zbor moneda de cinci franci pe caro i-o aruncase Reynier. Mulţumesc, patroane, şi la bună vedere! Şi adăugă, împingându-l pe Échalot afară pe uşa principală, nu înainte de a-i fi aruncat necunoscutei o ochiadă de o neruşinare burlescă: S-o ştergem, nenicule! Îţi pierzi repede pâinea dacă artistul bagă de seamă că dama lui a pus ochii pe tine.

Capitolul XII - Necunoscuta

Era vădit că un întreg roman intra în felul acesta prin mica uşă a atelierului. Necunoscuta nu avea nimic din acele femei care pozează în mod obişnuit. Fiinţa ei emana un parfum de distincţie şi chiar de autoritate asupra căreia era greu să te înşeli. Cât despre cuvântul de "necunoscută", de care s-a abuzat atâta, cu toată părerea de rău nu-l putem schimba, căci doamna voalată nu-şi descoperi faţa nici măcar după plecarea celor două modele.

Trebuie să fi fost un roman încântător. Frumuseţea are radiaţii misterioase, care trec până şi prin cele mai dese voaluri. Silueta ei, delicioasă sub haina de oraş, promitea…

Dar de ce să facem presupuneri? Tabloul era prezent şi vorbea de la sine. Sânul lui Venus stătea mărturie. Numai un soldat îndobitocit de arme ar putea să blesteme asemenea perfecţiune delicată. Dar şi Venus, cum se răzbună ea pe soldaţi!

De obicei, la vârsta lui Reynier, un pictor se poate aprinde chiar şi pentru lucruri mai mărunte decât acesta. Şi totuşi Reynier, care nu era nici un blazat, nici un stricat, îşi păstra întreaga judecată în vârtejul aventurii glorioase.

Era un băiat nostim, de treabă, spiritual în felul lui, neavând nici o pretenţie la titlul de erou şi în stare să se strecoare printre mărăcinii unei intense drame fără să se înţepe, datorită numai

fericitei sale bune dispoziţii. Până atunci îşi dusese viaţa drept şi cinstit, acceptând aventurile când i se iveau în cale, dar fără a le căuta anume; ambiţios numai pe măsura puterilor sale, ceea ce e un lucru rar; muncitor, plin de speranţă, stăpânit de o singură patimă, care părea să fie însăşi existenţa sa. O patimă liniştită, dar puternică, mai puternică decât cele izvorâte din violenţă, mai durabilă cel puţin.

Nu există nimic comparabil cu acel sentiment de gingăşie care prelungeşte de-a lungul întregii vieţi primele tresăriri ale inimii. Dar aşa ceva nu se găseşte prea des, este adevărat, iar atunci când se întâlneşte, nu este totdeauna luat în seamă. Se confundă cu prietenia. E ceva înnăscut şi foarte naiv. Abia dacă se poate exprima prin cuvinte, atât de adânc este simţit. Axiomele nu se demonstrează. Există axiome pentru care nu îţi dai nici o silinţă să le scoţi în evidenţă, pentru că existenţa lor îţi sare în ochi.

Asemenea iubiri aduc adeseori fericirea cea mai perfectă din lume: aceea pe care cronicarii nu o doresc, pe care povestitorii o resping ca fiind monotonă, plată, plicticoasă.

Cereţi providenţei să nu fiţi prilej de veselie pentru cei din jur. Dar nu vă încredeţi peste măsură în liniştea acestor iubiri de care vă vorbesc, întrupate în fiinţa omenească, devenite sângele arterelor sale, suflul pieptului ei. Este un lucru tot atât de înşelător ca şi neştiinţa lui Achile, pe care nici o împrejurare nu l-a învăţat ce e puterea. Apa nu e nicăieri mai calmă decât la zece paşi de marile cataracte.

Despre romanul lui Venus din nor nu vom spune cititorului decât ceea ce ştia şi Reynier însuşi.

După ce sosise, cu câteva luni mai înainte, de la Roma, se instalase numaidecât în atelierul din strada Apusului, ales chiar de domnul Carpentier în persoană.

Vincent Carpentier îl primise ca pe un fiu multiubit, dar nu-l invitase să locuiască în propria sa casă, unde, de altfel, birourile şi atelierele ocupau mult loc. Ca arhitect al "lumii elegante", Vincent era pe deplin lansat.

La nevoie, ar fi putut să găsească pentru Reynier o locuinţă mai apropiată. În partea de nord a Parisului, ca şi spre Luxembourg, artiştii sunt numeroşi, dar Vincent se arătase foarte convins de avantajele oferite de atelierul din strada Apusului, care era într-adevăr foarte spaţios şi luminos. Nu că ar

fi fost vorba, după cum se spune, "să-şi camufleze viaţa particulară". Vincent trăia absolut singur.

Pe de altă parte, lui Reynier nici nu-i trecuse prin minte că tatăl său adoptiv ar fi voit să-l îndepărteze de el.

Şi, în fapt, chiar de la început, Vincent se purtase faţă de el ca cel mai atent dintre protectori, ca prietenul cel mai bun.

De îndată ce tânărul pictor îşi instala lucrările aduse de la Roma, din care se vedea că avea un talent serios, situat la un nivel care însemna mai mult decât o simplă făgăduială, şirul vizitatorilor începu să curgă. Toţi clienţii arhitectului la modă trecură pe acolo.

Ceea ce nu ascundea nimănui era dragostea reciprocă, născută în copilăria lor, pe timpul când Vincent purta încă haina de zidar, care îl lega pe Reynier de Irène, el nutrind speranţa de a-i căsători de îndată ce fata îşi va fi completat educaţia.

Bunul colonel venise şi el la atelier, în pofida vârstei lui înaintate. Trecea drept cunoscător şi-i prezise lui Reynier că va avea succes, ciupindu-l părinteşte de obraz.

Frumoasa contesă Marguerite de Clare mersese şi mai departe: îi comandase tabloul "Suliţa lui Diomède" pentru galeria ei de pictură.

Ştim că colonelul Bozzo se afla în fruntea unui aşezământ puternic care avea ca scop binefacerea. Cele mâi mici gesturi ale sale erau privite cu interes şi fiecare remarcă insistenţa cu care privirea lui se oprea asupra chipului lui Reynier. S-ar fi zis că el căuta şi că găsise iu trăsăturile acelui chip liniile unui alt chip, iar Francesca Corona păru izbită de aceeaşi amintire. Acum, ea nu mai era tânăra fată voioasă pe care am cunoscut-o odinioară şi care dădea drumul cuvintelor cu nechibzuinţa celor şaisprezece ani ai săi. Francesca era la fel de fermecătoare, dar se vedea cât de colo că era apăsată de o mare tristeţe. Acum ştia să tacă.

Cât despre Vincent Carpentier, Reynier nu putu să-şi dea scama imediat de schimbarea care se produsese în el. Avea aceeaşi inimă bună, dai inteligenţa lui trecea printr-o ciudată criză. În anumite momente, Vincent era plin de vioiciune; cariera lui Reynier, viitorul lui, era acum idee a lui fixă, şi el explica aceasta în mod foarte simplu, spunând: "Reynier şi fiica mea sunt una şi aceeaşi fiinţă; ei amândoi sunt singura mea speranţă". Era adevărat, numai că această vioiciune se stingea

fără motiv aparent. Alte preocupări, pe care nimeni nu le cunoştea, puneau stăpânire pe gândurile lui. Era glacial, distrat, aproape nepăsător.

Reynier se consola gândindu-se la Irène, ale cărei scrisori regulate îl susţinuseră în timpul şederii lui la Roma, la Irène care îi îmbrăţişase atât de bucuroasă în momentul revederii.

Da, desigur, ea nu se schimbase, sau, mai bine zis, suferind adorabila transformare care făcuse din mica păpuşă de altădată o tânără fată, aproape o femeie, minunat de frumoasă, ca păstrase întreaga seninătate a copilăriei. Nici o tulburare nu însoţise plăcerea sinceră pe care o simţise aruncându-se, ca altădată, la gâtul lui Reynier.

La rândul lui, acest biet Reynier aproape că se topea de fericire. El găsea că totul era foarte bine aşa şi nu-şi făcea nici o grijă. La Roma nu făcuse decât să studieze pictura. Problemele vieţii îi erau necunoscute.

Când, într-o zi de ieşire în oraş, Irène veni la atelier, voi să vadă totul. Răvăşiră cartoane, desfăşurară sulurile cu schiţe şi studii. Irène avea gust. Remarcă o pânză destul de mare, pictată într-o manieră energică şi aspră, care amintea de procedeele maeştrilor spanioli.

— Trebuie să fixăm asta pe un cadru — zise ea — e frumoasă. Vino să vezi, tată!

— Ce reprezintă? întrebă Vincent apropiindu-se.

— E o copie după Le Brigand — replică Reynier.

— Care brigand?

— Pictorul nu are alt nume. Tabloul original se află în galeria contelui Biffi, nepotul cardinalului care îl lansase pe Fra Diavolo şi pe ai săi *camorre*[15] împotriva armatei franceze în 1799.

Vincent, care privise la început pânza cu un ochi indiferent, se uită acum la ea cu o atenţie încordată.

Tabloul avea un subiect curios, cu totul "izbitor", cum s-ar zice în limbaj de atelier, în ciuda facturii lui enigmatice. Reprezenta interiorul unui cavou, cu boltă sferică, în stilul roman, luminat de o singură lampă, agăţată de cheia uşii.

Acest cavou conţinea un tezaur. Chiar dacă pictorul fusese sau nu un brigand, imaginaţia lui brutală şi întunecată, dar

---

[15] Ceată de pungaşi (în limba italiană). (n.r.)

bogată, stăpânise subiectul eu o energie de necrezut. Nu era o feerie orientală, unde totul se petrece numai în lumină, nu era nici visul alb din *O mie şi una de nopţi*; diamantele, ca şi stelele, nu strălucesc bine decât în mijlocul întunericului; era încununarea obscurităţii, preaslăvită de scânteierea misterioasă a pietrelor preţioase şi de licărirea aurului.

Peste tot, în subteran, ale cărui adâncimi păreau imense, ochiul putea să ghicească bogăţiile îngrămădite acolo. O singură scânteie trăda existenţa unui vraf de ducaţi amestecaţi, cu lopata, cu lire turceşti, cu guinee englezeşti şi cu ludovici din Franţa; un unic reflex trăda prodigioase grămezi uniforme de sfărâmături, alcătuite din statui de argint, zdrobite ca pietrele de pe şoselele noastre, din vase de aur, întregi sau turtite cu ciocanul ca să ocupe mai puţin loc. Lingourile se înălţau în formă de piramidă, rubinele, topazele, smaraldele şiruiau în valuri mistice, cărora lumina posomorâtă a lămpii le smulgea vagi dar puternice luciri. Şi erau atât de multe, că nu se mai terminau! Niciodată demenţa întunecată a unui avar nu ar fi putut să îngrămădească într-o asemenea noapte atâtea străluciri sinistre şi semeţe.

Ochiul, rătăcit la început, se obişnuia încetul cu încetul cu această întunecime, ca şi cum spectatorul ar fi fost cu adevărat prizonierul celor patru ziduri şi ca şi cum bolta umedă s-ar lăsa cu toată greutatea pe ţeasta sa.

Şi beţia se năştea. Intrai până la genunchi în acest moloz sonor şi mişcător, alcătuit din cvadrupli, din piaştri, din ţechini, printre care înotau, aşa cum fac algele şi scoicile pe fundul mării, coliere de perle de o valoare incalculabilă, brăţări, inele, riviere de diamante şi diademe.

Avea dreptate Irène. Era frumos. Această orgie, în are umbra îmbăta, lumina şi dădea naştere unei iluzii cu adevărat diabolice, era însufleţită de două fiinţe omeneşti, în mijlocul acestei nelimitate perspective de aur, pe care noaptea părea că o multiplică la infinit, trăiau doi oameni, unul în picioare, celălalt trântit la pământ. Primul, tânăr, frumos: o figură imberbă, având albeaţa şi duritatea marmurei. Al doilea, ajuns ia extrema limită a bătrâneţii. Tânărul ţinea în mână un cuţit mânjit de sânge. Bătrânul avea la gât o rană largă, de asemenea sângerândă.

Se vedea că tânărul tocmai îl lovise pe bătrân. Totuşi, acesta din urmă, deşi pe moarte — şi asta era enigma pusă de

această pânză ciudată — întindea asasinului său, cu resemnare, o cheie şi pronunţa cuvinte care păreau a fi destăinuirea unui secret. Între ei doi exista o asemănare vizibilă, cu toată diferenţa de vârstă, oare nu putea fi mai mică de o jumătate de secol.

Vincent contemplă tabloul în tăcere timp de mai multe minute. S-ar fi zis că făcea sforţări ca să-şi păstreze sângele rece.

— Este comoara membrilor din confreria La Merci — zise Reynier — cum se numeau între ei bandiţii celei de-a doua şi a treia *camorre*, zişi de asemenea şi *Veste Nere* sau Fracurile Negre.

— Bătrânul e Fra Diavolo? întrebă Vincent.

— Da, Fra Diavolo pe moarte! Iar tânărul este Fra Diavolo care se naşte, căci ticăloşii aceia se jucau de-a pasărea Phoenix, care reîntinereşte mereu, şi vedeţi prea bine ce mijloace întrebuinţau.

— Fiul îşi ucidea tatăl! pronunţă încet Irène, scuturată de fiori.

— Atunci când tatăl nu reuşea să-şi suprime fiul.

— Oare cu cine seamănă bătrânul? murmură Vincent.

— Cu colonelul Bozzo, zău aşa! Asta mi-a sărit în ochi de cum l-am privit.

— Iar tânărul?

— Priveşte-mă bine, tată — zise tânărul pictor, care începu să râdă.

Vincent îl privi şi lăsă imediat ochii în jos.

— Asta-i bună! strigă fata. Fratele meu Reynier nu pare a fi aşa de rău! Şi totuşi…

— A mai văzut cineva această pânză? întrebă Carpentier, care rămăsese pe gânduri.

— Nimeni — răspunse Reynier — afară numai dacă n-a văzut-o doamna contesă de Clare, care a răscolit peste tot. Dar nu mi-a vorbit nimic despre asta.

Vincent Carpentier îi făcu un semn Irènei, care îşi puse şalul şi pălăria.

— Băiete — zise el — pânza asta trebuie într-adevăr întinsă pe un cadru; vreau să o revăd şi să o examinez pe îndelete. Când va fi gata, pune-o cu faţa la perete. Ţi-o cumpăr şi doresc să rămână numai a mea.

Capitolul XIII - Tabloul de la galeria Biffi

Romanul femeii voalate care poza pentru Reynier avea o legătură mult mai strânsă decât s-ar putea închipui cu povestea *tabloului lui Brigand*. De aceea am vorbit mai întâi despre acest tablou, care după înrămare revenise în atelier şi peste care Reynier aruncase o învelitoare, conform dorinţei tatălui său adoptiv.

Fantezia acestuia din urmă părea să-şi fi schimbat cursul; tabloul nu-l mai preocupa. La atelier făcea vizite tot mai rare şi mai scurte, în timpul cărora îl apăsau în mod vădit alte gânduri.

Reynier, fire încrezătoare, sănătos la corp şi la minte, nu era omul care să-şi facă griji numai pentru atâta lucru. El punea preocupările lui Vincent numai pe seama importanţei crescânde a afacerilor sale. Şi după ce bătu în zadar de două sau de trei ori la uşa casei lui Vincent, îşi zise: "Tatii nu-i mai place căminul: tânjeşte mereu după aceea care a murit".

La câteva zile după vizita Irènei, într-o dimineaţă, Reynier se afla singur în atelierul său şi lucra la comanda doamnei contese de Clare. Schiţa nu-l satisfăcea, cu toate că dezbrăcase mai multe modele, fără a putea găsi idealul său pentru trupul lui Venus.

Pictând, el cânta cu vocea sa bărbătească, fără pretenţii, dar plină şi curată, câteva refrene din Italia.

Era o dimineaţă frumoasă; lumina se revărsa din belşug; ceva tineresc şi încărcat de bunătate plutea în aer; şi, în plus, surâsul Irènei flutura în jurul gândurilor lui Reynier.

Viitorul era plin de făgăduinţe. Irène urma să împlinească şaisprezece ani. Încă doi ani de singurătate, poate chiar mai puţin... şi ce singurătate! Un vis aproape de împlinire, o speranţă sigură, fericirea atât de apropiată, încât parfumul ei îi ajungea până la inimă!

Reynier se simţea atât de fericit, încât îi era aproape frică. Iubea, eu toate că dragostea lui nu era dintre acelea care se exprimă prin cuvinte arzătoare.

Aceste iubiri — pe care le porţi în tine ca pe o necesitate, care fac parte din însăşi fiinţa ta, ca sângele şi carnea, care trăiesc pentru că trăim, care, nefiind începute, nu pot să se termine — nu au nimic de spus. Elocvenţa lor nu este exterioară, ele se impun printr-o bucurie trainică şi robustă. De aceea, ele sunt uneori chiar ofensatoare pentru ceilalţi, ca o sănătate prea bună. Doamnele, în special, nu le privesc cu un ochi binevoitor. Asemenea iubiri trebuiesc rănite pentru a le face interesante.

Portăreasa din strada Vavin, care afişase la gemuleţul ghişeului ei un mic anunţ prin care se căutau femei ca modele "pentru corp", intră, şi spuse că o doamnă venise să-şi ofere serviciile. Ea pronunţă cuvântul "doamnă" într-un anumit fel. De obicei, ea le numea "închirietoare de carne" pe aceste tinere persoane care servesc ca modele.

Era aspră doamna Malagraux, dar era o femeie plină de virtute! Nu lăsa să intre la bătrânul profesor de la etajul întâi decât tinere domnişoare decente, care îi dădeau câte ceva la ieşire.

— E drăguţă? întrebă Reynier.

— Ce importanţă poate avea asta pentru un om cuminte ca dumneata? ripostă portăreasa.

Reynier se puse pe râs şi răspunse:

— E adevărat că nu mă interesează, mătuşă Malagraux.

În privirea pe care i-o aruncă portăreasa era şi admiraţie dar şi milă.

— Şi câta mai voinicul — murmură ea — tot atât de plăcut la vedere ca şi un ştrengar… Doamna e voalată serios, nimic nu străbate. Numai că are maniere alese, cât despre talie…

În loc să termine fraza, doamna Malagraux făcu un mic zgomot din buze, sărutându-şi vârful degetelor.

În *Dicţionarul sinonimelor* pentru uzul portarilor, "a avea maniere alese" şi "a da o băncuţă" sunt trecute ca expresii echivalente.

Reynier porunci ca doamna să fie introdusă.

Aceasta, aşa cum am mai spus-o, purta în toată persoana ei pecetea unei înalte distincţii.

— Cât mă va costa? o întrebă Reynier, după ce o salutase.

Surâsul lui exprima sincer un gând care, la altul, ar fi însemnat înfumurare. La el însă era doar un fel de teamă, şi

scăpase de ridicol numai prin naivitatea şi mai ales prin voioşia sa.

Doamna răspunse pe acelaşi ton vesel:

— Nu am nici un fel de pretenţii asupra inimii dumneavoastră. Poate că sunt şi măritată, iar în plus am şi eu săracii mei.

Reynier se roşi uşor.

— Bun! făcu el. Un adevărat răspuns de ducesă! Nu sunt tare în astfel de jocuri, doamnă. Vă rog să-mi spuneţi ce doriţi.

— Mai întâi trebuie să ştiţi dacă vă convin.

— Aş putea să şi jur! strigă Reynier. Şi adăugă: V-am cunoscut cândva, doamnă?

— Nu — replică aceasta. Să procedăm repede. Sunt grăbită să ştiu dacă acceptaţi condiţiile mele.

La un gest al ei, Reynier se întoarse şi se îndepărtă.

— Gata! zise ea după câteva clipe, asemenea copiilor care se joacă de-a v-aţi ascunselea.

Reynier reveni şi văzu în faţa lui o femeie complet goală, cu excepţia capului şi a picioarelor, care dispăreau în spatele unui văl vaporos, întruchipând norul.

Reynier rămase ca orbit. Era frumuseţea însăşi, splendoarea frumuseţii. Era Venus, voluptoasa mamă a dorinţelor, amorul zeilor, beţia lirei antice.

— Vă este de ajuns? întrebă necunoscuta voalată în negru chiar şi sub adăpostul norului.

— O să cereţi mult — zise Reynier, care ştersese între timp prima schiţă.

— Nimic în ceea ce vă priveşte — replică Venus — şi în timp ce ne târguim, vă permit să-mi furaţi câteva contururi. Vin şi eu tot din Italia, ca şi dumneavoastră. Sunt amestecată într-o aventură misterioasă, poate dramă, poate comedie, asta nu vă interesează. Întâmplarea m-a pus în prezenţa unui tablou care vă aparţine.

— Acela al lui Brigand! strigă tânărul pictor. Îndrăcită aceea de pânză e ca fermecată. Toţi cei care au văzut-o cred că recunosc în ea pe cineva…

— Chiar şi dumneavoastră aţi crezut că vă recunoaşteţi în ea — rosti Venus cu glas scăzut.

— În concluzie — zise Reynier — vreţi tabloul drept plată pentru că îmi pozaţi? Este vândut sau, mai bine zis, donat, dar pot să vă fac o copie.

— Nu tabloul în sine mă interesează — răspunse necunoscuta — ci povestea lui.

— Povestea se află chiar în tablou. Priviţi-l şi o veţi citi.

— Nu mă înţelegeţi. Caut ceva... sau pe cineva.

— Dacă e vorba de tezaurul La Merci, vă doresc să-l găsiţi, frumoasă doamnă. Trebuie să se găsească pe undeva, în peştera lui Ali-Baba... Pe cuvânt de onoare, chiar dacă aţi avea toate diamantele pe care pictorul Brigand le-a pus în tabloul său, nu aţi fi mai frumoasă!

— Poate că este comoara, sau poate numai cheia comorii...

— "Sesam, deschide-te!" zise tânărul pictor râzând. Nu posed acest zăvor magic.

— Poate că unul dintre cei doi bărbaţi...

— Dar tabloul e vechi de şaizeci de ani! o întrerupse Reynier.

— Ce ştiţi despre el? întrebă necunoscuta cu vioiciune.

Reynier deschisese gura ca să-i răspundă, când ea reluă cu nerăbdare:

— De altfel, lucrul acesta mă priveşte numai pe mine, nu pe dumneavoastră. Ceea ce înţeleg prin povestea tabloului este întreaga serie de împrejurări care v-a făcut să alegeţi dintr-o galerie plină de pânze ilustre această bucată, curioasă, dar de o valoare secundară pentru cine nu cunoaşte...

Ea ezită.

— Cheia şaradei? o completă Reynier.

— Dacă nu chiar cheia — zise Venus — cel puţin ceva în legătură cu faptul misterios care să-l explice în destulă măsură pentru a-i face imaginea de înţeles.

Reynier se opri din pictat.

— Este totuşi adevărat — gândi el cu glas tare — că fără aventura mea de la Sartène nu aş fi acordat atenţie acestei pânze rătăcite într-un colţ întunecos şi strivită de vecinătatea unui Giorgione, care o punea în umbră ca sub o umbrelă de ploaie.

Frumosul trup al necunoscutei avu o uşoară tresărire la auzul numelui de Sartène, dar ea păstră tăcerea.

— Vedeţi dumneavoastră, toate aceste lucruri îmi sunt atât de indiferente, încât vă voi rămâne dator chiar după ce vi le voi fi spus. Cel mult o să vă amuz în timp ce-mi veţi poza. N-am povestit până acum nici unei persoane străine călătoria mea. Vreţi să v-o spun? E destul de curioasă.

— E tocmai ceea ce vă cer; dar nu omiteţi nimic.

— Atunci, vă veţi alege singură plata din grămadă, fără ca eu să ştiu ce mi-aţi luat?

— *Quien sabe?* pronunţă necunoscuta cu cel mai pur accent spaniol: Cine ştie? Doresc, scumpul meu pictor, să nu fiţi niciodată amestecat în altceva decât în situaţii plăcute. Dar timpul trece: începeţi.

Reynier începu sau, mai curând, voi să înceapă cu vizita făcută de Francesca Corona, care adusese, cu şase ani în urmă, o schimbare atât de neaşteptată în biata casă a lui Vincent Carpentier; dar Venus nu se mulţumea cu atât.

— Luaţi-o mai dinainte — zise ea — că doar nu v-aţi născut la şaisprezece ani.

Cei care nu ştiu nimic despre originea lor sunt înclinaţi să-şi făurească vise romanţioase. Trecutul, pentru o ca o loterie. După voinţa unei soarte necunoscute. Uleiul lor poate fi tot aşa de bine norocos, sau mizerabil.

În această privinţă, Reynier putea să treacă drept o excepţie printre semenii lui. Firea sa hotărâtă şi calmă îl ţinuse departe de asemenea visuri. El acceptase ca un fapt împlinit imposibilitatea de a-şi cunoaşte vreodată familia. Se poate chiar spune că, impresiile sale din prima copilărie nefiind altceva decât amintirea foamei, a oboselii, a frigului care-l însoţise în viaţa lui de vagabondaj, el nu numea familie acele sălbatice împreunări din care credea că fusese zămislit.

Şi totuşi atât de puternic este simţământul care ne readuce spre leagănul nostru, pe toţi câţi existăm, încât Reynier fu puternic mişcat de insistenţele misteriosului său model. Privirea sa întreba, ca şi cum minunata frumuseţe a acestui trup cu faţa ascunsă ar fi avut totuşi o fizionomie care să poată da un răspuns întrebării sale mute.

Un hohot de vis argintiu răsună de sub văl, iar Venus repetă din vârful buzelor:

— Cine ştie? Povestiţi-mi totul. Dar totul!

— Pe cinstea mea — răspunse Reynier cu un zâmbet — aveţi tot dreptul să râdeţi. Mi-a trecut prin cap o idee de copil găsit. Nu puteţi fi mama mea, dar am visat dintr-o dată că o soră încântătoare şi-a părăsit palatul şi castelul pentru a-l căuta pe fostul ei frăţior, devenit un cogeamite smângălitor de pânze. Vă voi povesti totul, şi asta va umple şedinţele noastre… căci veţi reveni, nu-i aşa?

— De zece ori, dacă va fi necesar, scumpe frate — răspunse Venus. Haide, dă-i drumul!

Şi Reynier începu să povestească despre copilăria lui rătăcitoare prin câmpiile de pe lângă Triest şi din Italia, austriacă; întâmplarea întâlnirii sale cu Vincent, atenţiile primei Irène, doamna Carpentier, care muri frumoasă şi blândă ca un înger, devotamentul religios născut în el pentru cealaltă Irène, care era acum o tânără fată adorabilă şi pe care el o numea logodnica sa.

Venus asculta cu atenţia încordată. Din când în când punea câte o întrebare. Ea încercă mai ales să obţină amănunte asupra vieţii lui Vincent Carpentier în timpul sărăciei lui şi asupra legăturilor, atât de avantajoase pentru el, pe care le înnodase cu colonelul Bozzo-Corona. În această privinţă, Reynier nu putu să-i dea lămuriri prea precise. Pe timpul acela, Vincent trăia mult în afara casei. El arăta celor doi copii o dragoste constantă, darii socotea, fără îndoială, prea tineri pentru a le încredinţa tainele sale.

Venus poză două ore şi reveni a doua zi, gonindu-i, prin prezenţa ei, pe Échalot şi pe Similor, care reprezentau fiecare câte o treime din Diomède.

La cea de-a doua şedinţă, lui Reynier i se păru că ea venise acolo pentru Vincent Carpentier. Povestirea nu merse prea repede din cauza întrebărilor puse de frumosul model, dar tabloul înainta o dată cu familiaritatea crescândă dintre pictor şi model.

Astăzi era a treia şedinţă. În timp ce se dezbrăca, Venus spuse:

— Trebuie terminate în acelaşi timp şi povestirea şi tabloul. Nu mă vei mai vedea. Aceasta va fi ultima şedinţă.

Reynier se întristă.

— Părăsiţi Parisul? întrebă el.

— Aş putea să-ţi răspund că da — zise Venus, aşezându-se pentru pozat şi părând azi şi mai graţioasă, ba, dacă se poate spune, şi mai divină — dar nu ştiu de ce nu-mi place să te înşel. Nu părăsesc Parisul, însă mă aflu amestecată în nişte treburi ciudate, de care poate că nici dumneata nu eşti cu totul străin. Sunt urmărită. Mâine, vizitele mele în acest atelier ar putea constitui un pericol pentru mine — şi pentru dumneata.

Cu un gest, ea curmă scurt întrebările lui Reynier, apoi adăugă:

— Şi acum te ascult în continuare.

— Unde am rămas? întrebă tânărul pictor. Nici n-am vorbit încă despre tablou, care s-a întors azi-dimineaţă înrămat.

Nu apucă să termine, că Venus se şi ridicase dintr-o săritură. Se înfăşură în vălul ei şi se repezi spre tablou, dându-i la o parte învelitoarea.

— Nu te uita la mine, voalul mă împiedică să văd şi trebuie să-l scot.

Reynier, loial, se întoarse cu spatele.

Venus rămase câteva minute în faţa tabloului, pe care îl privi cu de-amănuntul.

— L-a uimit mult pe Vincent Carpentier! murmură ea fără să-şi dea seama că vorbeşte.

— Mult — repetă Reynier.

— Şi a găsit că e o asemănare între dumneata şi tânărul din tablou?

— Da, într-adevăr. Şi Irène de asemenea. Eu observasem asta dinainte.

Venus reveni să-şi ia locul, fără să mai spună ceva în legătură cu tabloul. Odată lungită pe perne, zise:

— Rămăseseşi la naufragiul de pe coastele Corsicei.

— Da, într-adevăr — răspunse Reynier, al cărui penel mângâia uşor pânza. Mă îmbarcasem pe singurul pachebot care s-a înecat vreodată între Marsilia şi Civita-Vecchia! Ce vreme! Doamne Dumnezeule! Furtunile din tragediile lui Crébillon-

bătrânul[16] sunt fleacuri pe lângă aceea! Cât a fost lumină, m-am distrat privind harababura de pe punte; dar spre ora cinci se lăsă noaptea. Ultimul lucru pe care l-am văzut a fost un nor negru şi ameninţător, care mi s-a spus că era capul Porto-Pola de pe coasta de sud-vest a Corsicei.

Continuam să înaintăm cu repeziciune, ca împinşi de diavol. Dar deodată se auzi o trosnitură la babord şi roata din acea parte încetă să mai bată apa. Ofiţerul înjură: "Dracul să te ia!" şi voi să ridice o pânză ca să se conducă după vântul insulei, căci opriseră maşina, dar do unde! Pânza plesni cu zgomotul a cincizeci de bice la un loc şi se rupse în fâşii.

Pe punte era o mare învălmăşeală, iar apa năvălea cu atâta putere peste bord, încât toată lumea se trântise pe burtă, agăţându-se cu mâinile de aparatele de manevră.

Văzui două sau trei lumini în partea stângă şi instinctiv mă bucurai. Ofiţerul însă zise:

"Ne îndreptăm ca glonţul spre stâncile de la Capo-More".

Avea cu siguranţă dreptate, căci numai peste trei minute pachebotul primi o puternică lovitură, care îl sfărâmă pe trei sferturi.

M-am crezut mort, şi ultimul gând care-mi veni în minte fu pentru mica mea Irène. Mi-am zis: "Ce mult o să plângă!"

Eram pe cale de a-mi pierde cunoştinţa, când îmi dădui seama că mă aflam pe nişte stânci, unde forţa valurilor care se retrăgeau mă trântea în fiecare clipă.

Când, în fine, mă regăsii, zdrobit, pătruns de frig, întins pe plajă, aveam impresia că dezastrul se produsese numai cu zece sau douăsprezece minute mai înainte. Dar poate că mă înşel: în memoria mea, această noapte a rămas lungă cât o săptămână.

Încercai să văd la lumina fulgerelor cât e ceasul. Apa pătrunsese în cutia ceasornicului, care se oprise. Furtuna urla fără încetare, dar în afară de bubuiturile ei, care păreau să sporească mereu, nu se auzea nici un alt zgomot.

Locul era în întregime pustiu. Tovarăşii mei de naufragiu se putuseră salva, sau muriseră.

---

[16] *Crébillon Prosper* (1674–1762), poet dramatic francez, membru al Academiei Franceze, autor al unor tragedii patetice care au avut un mare succes la vremea aceea. (n.r.)

Mă simţeam foarte slăbit şi complet zdrobit. Mi-era un frig de neînchipuit. Primul gând care îmi trecu prin minte fu să mă scol şi să umblu, ca să-mi încălzesc mădularele amorţite.

Era o noapte foarte întunecoasă. În dosul norilor groşi care acopereau stelele, luna nu se zărea, dar puteam să văd drumul, căci din minut în minut cerul îmi trimitea lumina fulgerelor.

M-am întors anume prin acele locuri cu cinci ani mai târziu, atras de amintirea aventurii ciudate care va urma. Am recunoscut stâncile, profilul promontoriului, plaja îngustă, dar mi-a fost cu neputinţă să regăsesc direcţia pe care o luasem, după ce părăsisem plaja, prin imensitatea câmpiilor de garantă şi de porumb.

După aprecierea mea, trebuie să fi fost trecut de ora şase seara când am reuşit să mă ridic şi să merg. Mă afundai în câmpie, pentru a putea afla un adăpost.

Nu găsisem în faţa mea nici o potecă. De îndată ce m-am îndepărtat de coastă, m-am pierdut printre ogoarele arate, întretăiate de vaste întinderi necultivate pe care creşteau măslini piperniciţi. Ici şi colo, pâlcuri de castani formau desişuri mari şi-mi dădeau speranţa că voi întâlni o locuinţă omenească, dar norocul îmi fu potrivnic, aşa că mersei o oră întreagă atât de repede pe cât îmi îngăduiau forţele mele sleite, fără a zări altceva decât câmpuri şi câteva desişuri atât de joase că, la lumina fulgerelor, m-aş fi crezut în locurile de vânătoare de la Versailles sau de la Marly.

În acest timp, vântul sufla cu putere, îngheţându-mi trupul prăpădit, îmbrăcat în hainele udate de apa sărată a mării.

Deodată mă poticnii, căci trecusem, fără să-mi dau seama, şanţul unui ogor ce dădea la un drum de căruţă, iar în faţa mea, la cincizeci de paşi, văzui singura lumină pe care putusem să o zăresc în bezna acestui ţinut sălbatic.

— Era şi timpul, picioarele mi se înmuiaseră cu totul.

În faţa mea se afla o clădire mare. N-aş fi putut spune dacă era o fermă, un castel sau o mânăstire.

— La ce distanţă de coastă crezi că crai? întrebă aci Venus, a cărei atenţie se dublă.

— După impresia mea, făcusem cam două leghe — răspunse Reynier — dar, la drept vorbind, nu ştiu dacă direcţia era perpendiculară pe coastă.

— Nu ai nici un mijloc de a preciza locul unde te aflai în acel moment?

— Nici unul, decât că trebuie să fie pe aproape de Chiave, cam la o oră şi ceva de Sartène, mergând călare.

Când ajunsei lângă clădire, nu mai văzui lumina. Un fulger îmi arătă o bucată de zid în ruină şi, printre dărâmături, crezui că zăresc o capelă ale cărei ogive fără vitralii brăzdau cu dungi negre zidurile argintate de luminile fulgerelor. La capătul zidului se afla o casă care părea nouă sau reparată de curând.

Bătui la uşă, nimeni nu-mi răspunse. Căutai pe dibuite clanţa, pe care o găsii; la prima apăsare, uşa se deschise, şi intrai.

"Tu eşti, vagmistrule?" întrebă o voce care venea de la etajul de sus.

La acest cuvânt: "vagmistru", Venus avu o tresărire, pe care şi-o stăpâni însă repede.

Reynier nu observă nimic, şi continuă:

— Vocea avea un accent italienesc foarte pronunţat, dar vorbea franţuzeşte, iar cuvântul "vagmistru", care face parte din vocabularul cazon, este o expresie foarte franţuzească. Dar, Dumnezeu mi-e martor, că în acel moment nu mă gândeam la asta.

În loc de răspuns, zisei:

"Fie-vă milă de mine şi daţi-mi găzduire".

Fără îndoială că nu am fost auzit, căci vocea, care părea a fi a unei femei bătrâne, reluă:

"Urcă repede. Acolo sus se face ziuă. Stăpânii se consfătuiesc".

Călăuzit de voce, făcui câţiva paşi, până ce atinsei cu picioarele treptele scării. Sus, bătrâna cânta un cântec din Franţa, ceea ce mă făcu să sper că voi fi bine primit.

Mă întrebam în ce ungher putea *să se facă ziuă* pe asemenea noapte.

Am crezut că nu voi putea urca niciodată sus, atât de mult frigul şi oboseala îmi îngreuiau suferinţa. Trupul mi-era plin de lovituri şi pierdeam sânge prin mai multe răni pe care mi le făcuseră colţii stâncilor.

La cotitura scării însă mă simţii îmbărbătat de vederea luminii care se proiecta pe zidul văruit. Îmi luai avânt şi mă prăbuşii în mijlocul unei camere destul de mari, care avea un

pat cu colonade şi perdele verzi de lână. Bătrâna tocmai făcea patul.

Când, la zgomotul făcut de căderea mea, ea se întoarse, văzui o faţă zbârcită Şi pustiită, care îmi îngheţă inima ca la vederea unei fiinţe lipsite de raţiune. Ochii ei aveau cearcăne roşii, dar înăuntru erau limpezi. Părul sur îi stătea zbârlit pe cap.

Rămase o clipă uimită, privindu-mă.

"Nu e vagmistrul! bâlbâi ea. A lăsat uşa deschisă, beţivanul păcătos! Nu-mi place să văd că li se întâmplă nenorociri tinerilor, în faţa mea."

Băgă mâna într-un buzunar şi scoase o sticlă îmbrăcată în pai, pe care o duse la gură, bombănind:

"Beţivan, beţivan blestemat!"

Ochii mi se zbăteau în orbite, iar capul îmi căzuse într-o parte. Bătrâna plescăi din limbă şi zise:

"Ăsta-i băiat, drăguţ, Dumnezeu să mă trăsnească dacă nu-i aşa!" Dar se întrerupse ca să adauge: "Nu o bine să blestemi pe o furtună ca asta".

Şi-şi făcu o cruce mare.

"Pentru numele lui Dumnezeu — murmurai eu — apă, puţină apă!"

Ea se apropie de mine şi-mi întinse sticla cu un surii de femeie de treabă, dar care îmi îngădui să-i văd golul găunos al gurii.

"Apă!" repetai eu.

Ea râse şi mai tare şi-mi vârî sticla între buze. Nevoia fu mai puternică decât dezgustul. Sorbii o înghiţitură.

"Vii de la Sartène, inimioara mea?" mă întrebă ea în dialect corsican.

"Vin de la Paris! răspunsei eu. Mi-o frig şi mi-o foame."

Ochii ei posomorâţi se aprinseră, Repetă: "Paris!"

Apoi, cu o izbucnire nefirească, încercă să-şi ridice piciorul greoi în aer, ca să imite pasul de dans al dansatoarelor noastre în carnaval.

"Ehei! Acolo! făcu ea. Tu şi cu mine, Polyte! Am dat-o gata pe Courtille! Eram renumită la Galliotte, ce ştii tu, giuvaerule, şi la «L'Épie-Scié». Sunt sora mai mare a acelei Lampion-regina! Sunt mama lui Piquepuce! Ehei! Acolo, puişorule! Să mai vie un rând!"

Îşi dădu capul pe spate şi mai trase o înghiţitură zdravănă de băutură, după care luă un aer serios şi zise:

"Dar vagmistrul o un beţivan... o bestie feroce. Ar fi mai bine să pleci, tinere. Aici nu e nimic de mâncare, e o casă părăsită".

Ca pentru a-i dezminţi cuvintele, un zgomot nelămurit, deosebit de acela al furtunii, se făcu auzit, nu prin scara pe care urcasem eu, ci printr-o uşă aflată la capătul patului şi pe jumătate mascată de perdele.

Totul semăna cu murmurul unor voci venite de la etajul de sus al unei case cu parterul ocupat de o cârciumă, în serile când se dau mese de breaslă.

Bătrâna ridică din umeri şi bombăni;

"O să chefuiască aşa până la ziuă. Băiatul o să aibă timp să-şi încălzească picioarele şi să mănânce ceva înainte de a porni la drum".

Nici nu mă întrebă măcar cum de mă aflam în acest colţ sălbatic al insulei, venind, după cum spuneam, de la Paris.

Rachiul mă însufleţise. În timp ce ea deschise un dulap ca să scoată nişte pâine şi carne, îmi rotii ochii, de jur împrejurul încăperii, mobilată cu o simplitate care avea în ea ceva antic.

Am pomenit mai înainte de mânăstire sau castel. Această cameră putea într-adevăr să facă parte dintr-un vechi conac sau dintr-o mânăstire. Lemnăria era greoaie, dar de un stil ales. Mobilele aveau acea înfăţişare arhaică pe care colecţionarii noştri o caută cu atâta stăruinţă.

Nu existau decât două obiecte cu un aspect mai modern: două portrete, atârnat pe perete, unul în faţa celuilalt.

Fiind pictor, atenţia îmi fu atrasă de aceste, portrete. Unul îl reprezenta pe un bătrân ajuns la ultimele limite ale vieţii; celălalt, pe un tânăr cu faţa albă, cu părul negru şi fără barbă.

De altfel, ar fi de prisos să vă descriu aceste două figuri, fiindcă le-aţi văzut chiar acum, reproduse cu o Asemănare perfectă în *tabloul lui Brigand*.

La trei ani după acea noapte, când am vizitat galeria contelui Biffi şi când privirea îmi căzu pe această pânză, l-am recunoscut din prima clipă pe acel tânăr şi pe bătrân.

— Este o poveste foarte curioasă — îl întrerupse în acest moment Venus, care îşi părăsi poza. Îţi cer o clipă de repaus, deoarece simt că amorţesc. Probabil că ai mai spus-o la multă lume.

— Această poveste? Ei, Doamne, nu! Am descris întâmplarea cu portretele câtorva colegi, în atelierul meu, la Roma. La Paris însă nu i-am spus-o decât tatălui meu adoptiv, domnul Vincent Carpentier.

— Şi ce aer avea domnul Carpentier în timp ce-o asculta?

— Aerul său obişnuit. Cred însă că a spus ca şi dumneavoastră: "Este o poveste foarte curioasă". Şi-i place destul de mult tabloul.

Urmă o tăcere, după care Venus se reaşeză pentru poză, zicând:

— Îţi mulţumesc, şi te rog să continui.

— Trebuie să vă mărturisesc că, în acele momente, ceea ce era mai important pentru mine nu erau cele două portrete, ci bucata de pâine şi de carne. M-am repezit deci la friptura de ied pe care mi-o adusese bătrâna şi băui cu toată pofta un pahar de vin în sănătatea ei.

Ea mă privea cum mâncam, mângâindu-şi din când în când sticla, aşa cum alţii iau câte o priză de tabac.

"Beţivul ăsta de vagmistru a tăiat iedul — îmi spuse ea — el nu rezistă la băutură nici pe jumătate cât mine, şi asta nu-i convine. Şi e de mirare, căci e mai puternic ca un bou. Când e beat, îşi jeleşte nevasta, căreia pe vremuri i-a sfârtecat pântecul cu cuţitul. Ce proşti sunt bărbaţii!"

"Aceste portrete sunt ale stăpânilor casei?" întrebai eu cu gura plină.

Ea mă privi pieziş.

"Îndoapă-te, comoara mea — răspunse ea — şi nu te amesteca în treburile altora." Dar adăugă, aproape imediat: "Da, da, sunt portretele stăpânilor: *Il padre d'ogni*. Tatăl Tuturor şi marchizul Coriolan, nepotul lui, un băiat straşnic, dacă n-ar fi spin... Pierrot e tot la circ? Pe vremuri i-am suflat, eu, un jandarm doamnei Saqui. Şi când intram la cafeneaua Orbilor, sălbaticul bătea toba! Trăiască veselia! Tam, tam, tam, tam,

tam! Vagmistrul e un beţiv. Eu trag la măsea fără să mă ameţesc".

Murmurul vocilor care se auzeau de jos crescu dintr-o dată.

Bătrâna păli şi-mi smulse pâinea din mână.

"Repede — strigă ea — şterge-o repede, iepuraşul meu alb. Dacă te găsesc aici, pe mine mă vor bate, iar ţie îţi vor tăia gâtul ca la un pui de găină."

N-aş putea spune că aveam o prea mare încredere în moralitatea casei în care întâmplarea mă ajutase să găsesc adăpost, dar nici o presimţire tragică nu-mi cuprinse firea. Era pentru a doua oară că bătrâna vorbea de omor. Eu însă nu credeam. Poate că excesul de oboseală mă făcea mai nepăsător. Hotărârea mea era să-mi petrec noaptea acolo unde mă aflam. Dacă exista într-adevăr un pericol, preferam pericolul în locul oribilei torturi a vântului, a frigului şi a ploii care s-ar fi înverşunat împotriva bietului meu trup doborât de oboseală, în noaptea hâdă de afară. Refuzai să plec.

La început, bătrâna manifestă o aprigă mânie, care însă nu ţinu mult. În mintea ei, ideile se amestecau alandala. Porni să intoneze cu o voce răguşită *Cachucha*, care era pe atunci la modă, şi fu cât pe-aci să se dea peste cap încercând o figură de dansatoare spaniolă.

"Totdeauna m-am simţit altfel văzând pe cineva de la Paris — zise ea. Aş da şi o sută de franci ea să petrec o noapte pe bulevardul Templului. Aici nu avem nimic, nici măcar militari. Vagmistrul e un beţiv şi beţia lui e întunecată ca crema de ghete. E o lume foarte bizară, să ştii! Se zice c-ar fi o pivniţă plină cu diamante şi cu aur, că le poţi vântura cu lopata, ca grâul din hambar. Ei se duc, apoi se întorc. Uneori aduc pe câte unul care nu mai pleacă niciodată.

Crezi în diavol, tu? Eu l-am văzut. E mai bătrân decât Jidovul rătăcitor. Şi-a omorât tatăl, şi-a omorât şi fiul. Nepotul lui e la vârsta când poate să-l ucidă. Asta e regula succesiunii la ei, Cel ce nu înjunghie e înjunghiat.

Şi stăpânul rămâne *totdeauna acelaşi*, sub basca lui veşnică."

Deodată, un pas greu se auzi pe scară. Bătrâna băgă repede în buzunar sticla pe care era pe cale să o ducă la gură. Păli şi începu să tremure.

"De data asta este chiar vagmistrul! bolborosi ea, luând în grabă tot ce se afla pe masă, ca să le arunce una peste alta în dulap. O să mă bată."

"Te voi apăra" — încercai eu să spun.

"Naivule! rosti ea cu un dispreţ suveran. Tu! Contra vagmistrului!" Ciuli urechea. Pasul se împiedica de trepte. "Urcă cu greu — reluă bătrâna. E un beţiv. Poate că a muncit. Şi când munceşte bea de două ori mai mult. Avem tot timpul."

În timp ce vorbea, mă luase de brâu şi mă trăgea spre uşa aflată în spatele patului.

"Stăpânul nu se va întoarce decât la ziuă — mormăi ea. Până atunci, vagmistrul va dormi buştean. Tu o vei şterge însă, podoaba mea. Ce mi-o fi venit să te scap? Curios!"

Mă împinse în camera vecină şi trânti tare uşa după mine. Dar podeaua coşmeliei întunecate în care mă băgase era acoperită cu paie şi cu rămăşiţe de tot felul. Uşa se propti într-o aşchie de lemn, care o înţepeni, lăsând liber un spaţiu cam de trei degete între canat şi pervaz.

Cred că sunt destul de curajos din fire, căci nu-mi aduc aminte să-mi fi fost vreodată teamă. Nu mi-era nici acum frică. Îmi potolisem foamea, dar mă copleşea o nevoie cumplită de odihnă, împotriva căreia lupta un imbold din ce în ce mai puternic de curiozitate.

Lucrurile pe care le auzisem şi le văzusem m-ar fi tulburat mai tare dacă m-aş fi aflat în stare normală. Mai târziu, impresia pe care am simţit-o, în amintire, a fost atât de violentă, că mirau trecut fiori prin oase. În acea noapte însă eram amorţit, zdrobit, doborât de oboseală. Nu am minţit de loc când am spus că aş fi înfruntat mai degrabă un pericol mortal, decât chinurile unei noi călătorii pe o asemenea noapte.

Prima mea mişcare fu aceea a unui animal. Am făcut şi eu ca acei englezi care se lasă să alunece sub masă după o *veselă* orgie la Londra, făcându-şi cu resemnare loc să doarmă printre picioarele celorlalţi comeseni oare nu s-au îmbătat încă turtă.

Am strâns sub mine câteva mănunchiuri de paie şi mi-am culcat capul îndurerat pe ele, fără să-mi fac prea multă grijă de ceea ce se putea întâmpla. Dar o dorinţă stranie de a vedea şi de a şti mă ţinea treaz, în pofida slăbiciunii mele.

Ochii mei, care din întâmplare se aflau exact în faţa crăpăturii de la uşa ce dădea în camera cu portretele, stăteau

deschişi, urechile ascultau orice mişcare. Vedeam în faţa mea pânza în care mii de zbârcituri brăzdau faţa bătrânului, palidă şi lucitoare ca un fildeş străvechi. Ochii săi, acoperiţi de două sprâncene stufoase şi sure, mi se păreau că aruncă o privire vicleană portretului din faţă, pe care eu nu-l puteam vedea.

Uşa de la intrarea în cameră fu împinsă cu aţâţa brutalitate, încât canatul trosni, gata să crape. Un om intră şi se trânti pe un scăunaş tocmai sub portret. Avea un cap de buldog pe un trup de taur. Capul îi era descoperit şi fruntea îi dispărea aproape cu totul sub claia de păr creţ.

"Păcătoasă noapte — zise el — nu se vede nici cât să pui un picior înaintea celuilalt."

"Ai fost să bei departe de aici, domnule Coyatier?" întrebă bătrâna.

"Nu, n-am băut nici un pic, Cherchelito; e o noapte păcătoasă. Mi-a intrat frigul în oase." Şi adăugă, cu glas mai scăzut: "S-a făcut!"

"Tatăl e mort?" bâlbâi bătrâna, mai mult curioasă decât îngrozită.

"Aprinde focul, Cherchelito — zise vagmistrul în loc să răspundă — tremur de frig."

Tremura într-adevăr din tot trupul şi dinţii îi clănţăneau în gură.

Bătrâna căreia i se zicea Cherchelita aruncă un braţ de vreascuri în vatră.

"Aşadar, ăl tânăr a lovit?" întrebă ea.

Mă uitam la acest om cu ceafa ca de taur, prăbuşit în el însuşi şi înfiorat ca o femeiuşcă ce trece printr-o criză de nervi. Răspunse:

"Marchizul Coriolan a încercat să mă tocmească, dar eu nu mă voi pune niciodată împotriva Tatălui Tuturor. Mai bine l-aş înfrunta pe însuşi Satana. Am făgăduit să nu fiu nici pentru, nici contra şi să las lucrurile să meargă de la sine. Atunci, Coriolan s-a adresat lui Giam-Paolo, sicilianul, preotului francez şi lui Nicholas Smith, hoţul ăsta din Londra. Frate-său, tânărul conte Julian, urma să fie cu ei, dar s-au certat: Julian voia jumătate din comoară, însă Coriolan nu voia să-i dea decât un sfert, din cauza dreptului său de prim-născut. Noaptea trecută au scos cuţitele şi acum Julian boleşte la Sartène cu o lovitură de pumnal între

coaste. Dă-mi să mănânc. Pe măsură ce mă încălzesc, mi se face foame".

Îşi trase scăunelul mai aproape de masă, unde tovarăşa lui îi servi, fără îndoială, resturile cinei mele. Acum nu-l mai puteam vedea. În faţa mea nu se mai afla decât portretul bătrânului, ale cărui zbârcituri rânjeau sarcastic.

Totuşi continuam să-l aud vorbind pe vagmistru, în timp ce fălcile lui zdrobeau cu zgomot mâncarea, ca măselele unui dulău. Dar pot spune că ascultam? Starea mea generală era un fel de somnolenţă înfierbântată de febră. Tot trupul îmi ardea în urma frigului pe care îl suferisem, înţelegeam sau, mai bine zis, ghiceam vag enigma lugubră ale cărei semne se desfăşurau în semiconştienţa mea. De-abia mai târziu aceste fapte îmi reveniră în memorie, văzute cu totul în altă lumină, care mi le întipări adânc în amintire.

"Chiar dacă Julian moare din cauza rănilor căpătate — zise bătrâna — treaba marchizului tot nu s-a terminat. Julian a avut un copil cu Zorah, ţigăncuşa. Zorah a luat cu ea copilul, dar mititeii din rasa asta nu se pierd niciodată. Copilul se va reîntoarce pentru a da la rândul lui lovitura de pumnal, atunci când va suna ceasul."

Vagmistrul replică:

"Te înşeli. Treaba marchizului Coriolan e terminată, şi bine terminată, N-ai auzit nimic neobişnuit în noaptea asta?"

"Ba da. A fost o furtună care putea să scoată şi munţii din rădăcini. De câte ori vine o asemenea furtună, mai smulge câteva pietre din vechile metereze."

"Aşa e. Au căzut multe pietroaie. Nimeni nu l-a văzut pe Tatăl Tuturor. Se ştia numai că trebuia să sosească, dintr-o scrisoare pe care o adusese doctorul de la Paris. Scrisoarea convoca consiliul în marea sală care se află în faţa mormintelor. Masa era pusă în vechea sală a tezaurului, unde nu mai există nimic; chiar eu am pus tacâmurile. Erau unsprezece. Tatăl îşi avea locul fixat între marchizul Coriolan şi Nicholas Smith.

Ca să ajungi la sala mare, trebuie să treci prin faţa uşii turnului unde se află orologiul. Coriolan, preotul, Giam-Paolo şi Nicholas Smith se postaseră în turn, lăsând uşa întredeschisă. Toţi patru erau înarmaţi, aşteptându-l pe Tatăl Tuturor încă de la apusul soarelui. Un băieţel pe care îl puseseră la capătul galeriei trebuia Să se retragă la apropierea Tatălui. Şi atunci... Înţelegi?"

"Da, înţeleg" — răspunse Cherchelita, a cărei voce clănţănea.

"Către ora nouă, băieţelul alergă spre el, zicând: «Vin stăpânii!» Tatăl şi suita lui coborau într-adevăr de la Mânăstirea Nouă, precedaţi de purtătorii de torţe.

Conjuraţii deschiseră larg uşa turnului şi scoaseră cuţitele. Tatăl ajunse totuşi în dreptul ultimei ferestre a galeriei. Nu mai era decât la zece paşi de moarte. Se opri să asculte furtuna care urla în dosul cercevelelor zgâlţâite.

Toate geamurile ferestrelor erau sparte de multă vreme. Nimic nu te împiedica să priveşti afară. Tatăl zise: «Ridicaţi torţele. Îmi place să văd cum scutură vântul pletele iederii care atârnă peste ruine. Ce-ar fi ca întâmplarea să ne ofere spectacolul unei năruiri, pentru a saluta trecerea noastră?»

Torţele fură ridicate, dar flăcările lor deviate de vânt nu luminară decât partea rotunjită a turnului de alături. Bătrânul râdea aşa cum ştie el să râdă în clipele cumplite.

Şi prăbuşirea se produse, căci torţele ridicate erau un semnal. Turnul se clătină de la bază, apoi se prăvăli, fără să se producă altceva decât un vuiet surd, pierdut între celelalte zgomote iscate de furtună.

«Mulţumesc! zise Tatăl. Copiii mei, să mergem înainte.»

Uşa turnului era acum o gaură căscată, pe unde se vedeau, fulgerele.

În sala de consiliu, patru locuri rămăseseră goale. Tatăl mă chemă lângă el şi-mi zise:

«Coboară în şanţ. Cei din familia mea nu mor aşa de uşor. Dacă mai respiră, fă-ţi treaba.»"

Vagmistrul tăcu. Bătrâna gâfâia din adâncul pieptului.

"Care va să zică — murmură ea cu voce schimbată, — torţele acelea nu erau decât un semnal? Turnul fusese minat?"

"Afară numai dacă dracul"... — începu vagmistrul.

"Dracul este chiar el! îl întrerupse bătrâna Cherchelita cu adâncă convingere. Iată că-i omoară de două ori pe aceia care trebuiau să-l omoare ei pe el."

Gâtul sticlei învelite în pai îi scârţâi între dinţi; bătrâna întrebă:

"Şi ce-ai găsit în fundul şanţului?"

Reynier îşi începuse strania lui povestire pe un ton uşor şi degajat. Dar pe măsură ce povestea înainta, amintirile se însufleţeau şi făceau să renască în el emoţia. Fără să-şi dea seama, uitase să mai picteze, iar vocea lui căpăta accente tot mai adânci.

Venus continua să-l asculte, nemişcată ea o splendidă statuie.

Reynier reluă:

— Vagmistrul terminase de mâncat. Îi simţeam acum mirosul pipei pe care tocmai şi-o aprinsese. El îi răspunse bătrânei:

"Vor trebui răscolite multe pietroaie ca să ne putem da seama ce se află în şanţ. Turnul nu era gros, dar era înalt şi în locul unde temelia lui se înfigea în pământ şanţul era adânc că o râpă. Am aprins un felinar şi am coborât. Ce noapte! Parcă scăpase iadul din văgăuna lui. Am fost soldat şi am văzut multe grozăvii în război. Odată, când mă aflam în închisoare, am auzit cum băteau în cuie scândurile eşafodului pe care trebuiau să-mi taie capul. Asemenea bătăi le simţi direct în stomac, cumătră! Unii se supun Stăpânului pentru un motiv sau altul: pe mine însă m-a reînsufleţit chiar în momentul când coşul sta gata să-mi primească devla... Ei bine, astă-seară, în fundul râpei, am simţit aceleaşi sudori reci ca în noaptea eşafodului.

În fundul văgăunii am găsit o grămadă de dărâmături şi am început să caut printre ele. Întâi am recunoscut haina lui Giam-Paolo, care nu era decât un sac plin cu resturi de carne însângerată, apoi o vreme n-am mai găsit nimic.

Dintre două pietroaie mari ieşea un capăt de pânză: ceva care mai păstrase urme de culoare albastră. Nicholas Smith avea o cămaşă albastră, cum poartă marinarii. N-am putut să mişc blocurile mari de piatră, dar am vârât mâna într-o crăpătură. Am dat de ceva cald. Nu era nevoie să mai caut: Nicholas Smith se afla acolo, turtit şi făcut piftie.

Din preot nu s-a găsit nimic, afară doar dacă fâşiile de carne şi băltoacele de sânge care se scurgeau printre pietre nu erau chiar preotul..."

"Dar marchizul Coriolan?" întrebă bătrâna Cherchelita cu voce sugrumată.

"El a fost ultimul — răspunse vagmistrul încetişor. Scotocisem toată grămada de dărâmături. Văzui în râpă, la câţiva paşi, ceva alb pe iarba neagră. Îmi îngheţă sângele în vine. Trupul îi rămăsese întreg. Stăpânul cel tânăr era culcat pe spate şi părea că doarme.

Pe când mă apropiam de el, o rafală de vânt îmi stinse felinarul, iar bubuitul tunetului pătrunse năvalnic în văgăună. Nu mai vedeam nimic. Dar deodată noaptea se lumină şi trupul apăru din umbră mai strălucitor decât marmura, fără răni şi fără pete, cu faţa lui spână, ca aceea a unei femei frumoase, cu fruntea-i ca zăpada înconjurată de păr negru şi cu ochii săi frumoşi larg deschişi."

Bătrâna îngăimă cuvintele latineşti care însoţesc semnul crucii.

"Nu cumva ai fost atât de lipsit de inimă ca să-l loveşti, mort cum era, călăule!" murmură ea aşa de încet, încât vorbele ei de-abia ajunseră până la mine.

Vagmistrul nu răspunse şi îndepărtă zgomotos scăunelul de sub el.

"Fiecare cu-ale lui! zise el, ridicându-se în picioare. Aş fi un prost dacă m-aş sinchisi pentru un lucru de nimic. Nu au decât să se socotească între ei, e treaba lor."

* * *

— Începui să-l văd din nou. Sta cu spatele la mine, înfăţişându-mi masivitatea herculeană a umerilor săi, şi cerceta cu ochii portretul bătrânului. Făcu semn Cherchelitei, care veni lângă el, şi amândoi începură să-i privească pe rând, în tăcere, când pe bunic, când pe nepot.

"S-ar zice că bătrânul zâmbeşte a bătaie de joc" — mormăi în cele din urmă femeia.

"Iar tânărul pare a spune: cine râde la urmă, râde mai bine!" replică vagmistrul.

"Dar dacă e mort?"

"Crezi că ăştia mor cu adevărat? zise nelegiuitul, ridicând din umeri. Fac o plimbare până la Satana, pe urmă se reîntorc iar aici."

Un gând îi trecu deodată prin minte şi se lovi cu palma peste frunte.

"A, da! făcu el. Era să uit tocmai ce e mai important. Desfă aşternutul şi încălzeşte bine patul. Stăpânul mi-a spus să te anunţ că în noaptea asta nu va sta târziu şi că se va culca devreme... Ia aminte!"

Un pas greoi se auzea în spatele meu, înfundat, şi foarte jos, urcând o scară ce dădea, de bună seamă, în vizuina mea.

Bătrâna Cherchelita ciuli urechea. Se afla acum în faţa mea. Lumina cădea direct pe figura ei. O văzui cum devenea lividă de groază. Sticla pe care voia să o ducă la gură se opri la jumătatea drumului. Braţele îi căzură de-a lungul trupului.

"Şi eu uitasem să-ţi spun ceva! zise ea cu o adevărată deznădejde. Doamne, Isuse Cristoase, ce-o să facem cu bietul nevinovat?"

Nevinovatul eram cu.

"Care nevinovat?" întrebă vagmistrul, încruntând din sprâncene.

Cherchelita îi povesti în câteva cuvinte cum intrasem fără veste, cu câteva ore mai înainte, şi cum, fără voia ei şi în ciuda regulilor casei, i se făcuse milă de mine. Adăugă:

"E alb şi frumos ca şi ei".

Vagmistrul râse sinistru şi mormăi:

"Mai e destul loc în fundul râpei".

Aceste vorbe îmi îngheţară sângele în vine şi în mine se născu ideea de a rezista, dar încercai în zadar să-mi pun în mişcare mădularele pe care imobilitatea le paralizase.

Pasul de pe seară nu se mai auzea. Bătrâna explică aceasta, zicând:

"Stăpânul s-a oprit să răsufle pe platforma scării". Şi adăugă: "Puţin îmi pasă de nevinovat, să ştii; dar înainte de a-i face ceva, priveşte-l puţin, că are o mutră ciudată".

Luă lampa de pe masă şi se îndreptă spre uşa vizuinei mele, pe care o împinse cu piciorul. Vagmistrul o urmă, bodogănind-o:

"Ce mă interesează pe mine mutra lui?"

Dar ea ridică lampa şi chipul meu, luminat brusc, îi izbi privirea. Vagmistrul se dădu câţiva paşi înapoi, bâiguind:

"Încă unul!"

În acelaşi timp, ochii lui se îndreptară spre portretul marchizului Coriolan.

Paşii se auziră din nou pe scară.

"Scoală-te, băiete!" îmi zise aspru bărbatul.

Iar bătrâna, ascunzându-şi emoţia sub aparenţa unei proaste dispoziţii, repetă:

"Haide, scoală-te! Şi mai repede!"

Nenumăratele lovituri şi răni pe care furia mării mi le făcuse în timp ce mă tăvălea printre stânci îmi înţepeniseră trupul de parcă era de piatră. Doar glasul, ce nu-mi pierise cu totul, mai dădea semne de viaţă. Zisei, şi se pare că o făcui surâzând:

"Dacă îţi trece prin gând să mă ucizi, nu-ţi va fi greu".

Vagmistrul coborî ochii. Părea frământat de două gânduri potrivnice. Cherchelita zise în chip de explicaţie:

"Când a venit, umbletul îi păstrase sângele cald; acum vinele îi sunt încremenite".

Cel pe care ei îl numeau Stăpânul era acum atât de aproape de mine, încât îi puteam auzi vocea spartă, zicând în spatele meu:

"E lucru de mirare că turnul a aşteptat tocmai trecerea noastră ca să se prăbuşească. Ce potriveală!"

Şi râse sec, dar râsul lui nu stârni nici un ecou printre cei care-l însoţeau.

Vagmistrul se hotărâse. Mă înşfacă de mijloc şi mă aruncă pe umerii lui, fără nici un fel de milă.

Bătrâna ne urmă până la uşa de la ieşire şi zise, închizând-o după noi:

"Au fost destui morţi în noaptea asta. Cruţă-l pe acesta".

Vagmistrul coborî scara cât putu mai repede şi curând ne aflarăm afară, unde furtuna nu se potolise încă. Mă iasă jos, lângă zid, şi mă întrebă:

"Poţi să umbli, tinere? N-am nimic cu tine şi sunt gata să te fac scăpat".

"Chiar de-ar trebui să-mi salvez viaţa — răspunsei eu — şi n-aş fi în stare să fac nici măcar un pas."

"Cunoşti locurile pe aici?"

"Acum cinci zile mă aflam la Paris, şi în Corsica n-am fost niciodată."

"Aşteaptă-mă o clipă" — zise el după ce se gândi un timp.

Rămăsei singur în ploaia care mă îngheţa. Cam peste zece minute auzii copitele unui cal plescăind prin băltoace. Vagmistrul venea călare, fredonând cântecul vânturilor africane:

La crâşma din piaţă
N-ai să mai chefuieşti.
Mai bine ocoleşti
Noroiul ce-ţi stă-n faţă.

Se dădu jos şi mă urcă pe cal.

"E caraghios — bombăni el — să porneşti la drum pe o neapte ca asta, în loc să sforăi sub o plapumă caldă. Totdeauna voi fi un nătărău!"

Se urcă în spatele meu, căci singur n-aş fi fost în stare să mă ţin în şa.

"Hii, *Cagnotto!* strigă el şi trase o nuia peste urechile calului. Vezi, să depeni ca lumea din picioare, capră proastă! Te spintec dacă ai să calci pe de lături."

Calul, care nu merita asemenea ocară, o luă la galop cu tot stratul de noroi ce acoperea drumul.

Vagmistrul parcă avea un talisman după care se orienta în noaptea neagră. Era nevoit să facă o sumedenie de ocoluri, căci şi cele mai mici pâraie se transformaseră în torenţi.

În timpul unui asemenea ocol, un fulger mă făcu să văd, în dreapta mea, o râpă adâncă şi întunecată, dincolo de care crezui că întrezăresc profilul unei vaste construcţii.

"Aş fi vrut să nu mai trec pe aici — murmură însoţitorul meu. Să mă ia dracu dacă n-am văzut cei doi ochi ai lui Coriolan lucind în fundul văgăunii. Ţară blestemată! Hii, *Cagnotto*, capră râioasă! Era un băiat voinic! Şi-acum două ceasuri se ţinea pe picioare mai bine ca tine."

Începu să cânte *Malbrough s'en va t'en guerre*[17], şi calul o porni la goană, fiindcă îl înţepase cu vârful cuţitului.

Drumul ţinu cam o oră. Spre sfârşitul călătoriei, cerul se limpezise, dar vântul continua să sufle cu putere. Vagmistrul nu-mi adresase pe tot parcursul nici un cuvânt. Deodată însă mă întrebă:

"Eşti nobil, băiatule?"

---

[17] Malbrough pleacă la război. (n.t.)

După răspunsul meu negativ, adăugă:

"Îl cunoşti pe contele Julian?"

Îi răspunsei "nu" pentru a doua oară. Bătrâna Cherchelita pomenise şi ea acest nume. Vagmistrul reluă, după o scurtă tăcere:

"Pe aici, ca peste tot, drumurile sunt ale tuturor. Pentru line, cel mai bine ar fi să nu te mai apropii niciodată de locul în care ai petrecut începutul acestei nopţi şi să-ţi ţii gura în privinţa celor văzute sau auzite".

Se opri scurt. În faţa noastră, în noapte, se zăreau împrejurimile unui oraş.

Mă lăsă să alunec la pământ în mijlocul drumului şi-şi întoarse calul din care ieşeau aburi. Înainte de a se îndepărta, îmi mai zise totuşi:

"Ăsta e oraşul Sartène, unde se găsesc destule hanuri, ca la Pantin-la-Galette. Mersul te va înzdrăveni destul ca să poţi face cei o sută de paşi care te mai despart de cea mai apropiată cârciumă. Noapte bună... Hii, *Cagnotto*, vacă slăbănoagă!"

Şfichiui cu nuiaua urechile bietului cal şi dispăru în galop.

Povestea semăna cu legenda mitologică: Saturn devorându-şi propriii săi copii. În Italia de sud, patria lui Cacus[18], ţinut clasic al banditismului, există credinţa, de la Apenini şi până la mare, ca şi în tot lungul munţilor sicilieni, că Fra Diavolo, veşnicul stăpân al *camorrilor*, îşi ucidea copiii ca să nu fie ucis de ei.

Într-o cireadă e de ajuns un singur taur. Călătorii povestesc acea tragedie din deşertul american, unde bivolul tânăr se întoarce împotriva propriului său tată şi cucereşte cu lovituri de coarne domnia în prerie. Tot aşa se petreceau lucrurile şi în seraiurile orientului. Să ucizi sau să fii ucis, aceasta e legea naturală a popoarelor barbare.

Cel ce scrie aceste pagini a ascultat într-o seară, aşezat pe o bucată de marmură roz printre ruinele templului din Poestum, povestirile unei călăuze sorrentine, mândre de a fi făcut parte din Fracurile Negre *(Veste Nere)* sub Bel-Demonio, Maestrul Confreriei Tăcerii. Călăuza mea mai ştia încă cele trei cuvinte latineşti care formau deviza tainicei confrerii: *Agere, non loqui*. "A face şi a tăcea." Lozincă minunată, care nu va fi niciodată aceea a adunărilor noastre.

Bel-Demonio, bărbat tânăr şi atât de frumos încât semăna cu un zeu, a pierit de o moarte groaznică, dar splendidă, îngropat de lava Vezuviului. Iar capcana în care căzuse îi fusese întinsă de şeful suprem al carbonarilor de stânga, Michele Pozza sau Pozzo — Fra Diavolo — tatăl său.

Şi călăuza adăugă:

— Câtă vreme munţii vor domina câmpia, bandiţii vor continua să existe la noi; timpurile bune însă au trecut. Marii briganzi au plecat în apus şi spre nord. Au luat cu ei tot ce se afla în "Casa bogăţiilor": perlele, diamantele, întreg imensul

---

[18] Brigand mitic, unul din personajele *Eneidei* de Virgiliu. (n.r.)

tezaur al veselilor călugări din la Merci[19]. Nu ne-au lăsat decât câinii, sărăcia şi monezile antice fără valoare.

În timp ce napolitanul deplângea gloria apusă a cavernelor, un soare stacojiu aureola rămăşiţele acestui templu străvechi, alungind minunata perspectivă a colonadelor şi scăldându-i capitelurile într-un val de lumină aurie…

* * *

Ziua era pe sfârşite. Reynier puse paleta jos, după ce aruncă o ultimă privire peste lucrarea terminată. Acum, norul trăia. Arma nelegiuită a lui. Diomède străpungea un sân de o nemaipomenită frumuseţe.

— Doamnă — zise tânărul pictor — restul întâmplării nu mai are nici o legătură cu tabloul şi nu ştiu dacă mai prezintă vreun interes pentru dumneavoastră. Cu mare greutate am ajuns la hanul cel mai apropiat, unde am dormit optsprezece ore în şir. După ce m-am deşteptat, am încercat să aduc vorba despre clădirile acelea mari, pe jumătate ruinate, aflate între Sartène şi coasta mării, dar am primit răspunsuri care ocoleau acest subiect.

Aveam bani puţini şi-mi pierdusem toate bagajele; o elementară prudenţă îmi dicta să nu mă vâr într-o aventură plină de primejdii.

Am luat o trăsură care m-a dus până la Ajaccio, de unde am trecut apoi în Italia. La Roma mă aşteptau scrisorile de la domnul Vincent Carpentier şi de la copila dragă în care mi-am pus toate nădejdile de fericire. Aflaseră din ziare despre naufragiul vasului şi mă rugau să-i liniştesc. Le-am răspuns, fără să intru în amănuntele romantice de după naufragiu. Aceste amănunte nu sunt cunoscute decât de două persoane: de tatăl meu adoptiv şi de dumneavoastră. I le-am povestit domnului Carpentier, ca şi dumneavoastră, în legătură cu tabloul de la galeria Biffi, asupra căruia mi-a cerut lămuriri.

De îndată ce m-am întors la Roma, arta m-a acaparat în întregime. Nu mă mai interesa altceva decât munca mea.

---

[19] Ordinul de la Merci sau Notre-Dame de la Merci era un ordin călugăresc aragonez, care s-a făcut celebru în secolul al XIII-lea cu prilejul unor împrejurări războinice. A dispărut din Franţa în timpul Revoluţiei. (n.r.)

N-aş putea spune totuşi că uitasem aventura de la Sartène; dimpotrivă, mă miram adesea de stăruinţa cu care memoria mi se întorcea, fără voia mea, la cele petrecute; dar cu cât trecea timpul, împrejurările acestei întâmplări mi se păreau mai stranii şi ajungeam să mă îndoiesc de propriile mele impresii. Nu mă mai încredeam în amintiri. Îmi închipuiam starea mea de oboseală şi de suferinţă şi-mi spuneam: n-a fost un vis, dar febra a avut şi ea un rol în toate acestea.

Spre sfârşitul celui de-al patrulea an de şedere la Roma, întâmplarea scoţându-mi înainte, în galeria Biffi, *tabloul lui Brigand*, am simţit că înfrigurarea de altădată m-a cuprins iarăşi. Revedeam în sens invers drama din noaptea aceea corsicană. Aici, fiul era asasinul, iar tatăl sau bunicul era victima.

Nu vă pot spune cât de mare mi se părea asemănarea dintre cele două personaje ale tabloului cu cele două portrete din camera în care bătrâna Cherchelita îmi dăduse găzduire. Numai că în acest tablou, costumele vădeau o anumită epocă, care părea a fi aceea din ultimul pătrar al veacului trecut. Aşa încât tânărul din tabloul de la galeria Biffi putea foarte bine să fie bătrânul din portretul de la Sartène…

— Asta-i sigur! zise cu vioiciune Venus, ale cărei semne de interes nu le-am mai reprodus, ca să nu lungim povestirea. Ai calculat bine.

Se sculase de pe perne şi se îmbrăca în dosul tabloului care îi servea de paravan. Apoi adăugă:

— Ai vorbit de un roman. Nu cunosc altul mai plin de interes. Sunt sigură că am să-l visez multe nopţi.

— Prin el însuşi — reluă Reynier — ca şi prin subiectul misterios şi dramatic pe care îl reprezintă, acest tablou reţine atenţia fiecăruia, iar pe dumneavoastră, doamnă, ca şi pe tatăl meu, v-a izbit în asemenea măsură, încât v-a împins la un demers destul de neaşteptat. Şi totuşi, nici dumneavoastră, nici tatăl meu nu cunoaşteţi măştile şi nici nu v-aţi găsit în situaţia aceea neobişnuită, care a declanşat la mine surpriza şi a produs asupră-mi, la prima vedere, un adevărat şoc.

Pentru a doua oară, glasul necunoscutei rosti din dosul tabloului întrebarea proverbială a spaniolilor:

— *Quien sabe?* (Cine ştie?)

Şi un râs argintiu sublime această scurtă frază.

— Ceea ce ştiu eu — replică pictorul — este că povestea asta mă înnebuneşte de-a binelea. Aţi remarcat desigur plăcerea stranie cu care v-am spus-o. Mintea mea lucrează încontinuu. Am impresia că tatăl meu adoptiv ştie mai multe decât vrea să arate. Ba chiar şi dumneavoastră… Ia spuneţi, nu cumva începe o nouă aventură.

În loc de răspuns, Venus zise cu o nuanţă hazlie în glas.

— Ai fost plătit, îndeplineşte-ţi obligaţiile până la capăt. Ceea ce vreau să aflu acum este rezultatul călătoriei dumitale în Corsica în căutarea misterioasei case.

— Vă voi spune şi aceasta mai târziu — reluă Reynier. Am aflat mult mai multe lucruri chiar la Roma; am întrebat peste tot; răspunsurile n-au lipsit, căci în Italia legenda călugărilor din La Merci este tot atât de cunoscută ca şi isprăvile lui Schinderhannes[20] pe malurile Rinului sau ale lui Cartouche[21] la Paris.

Mi s-au dat informaţii atât de sigure despre tezaurul acelor *Veste Nere*, încât l-am putut evalua la dublul bogăţiilor aflate în întreg universul. Mi s-a explicat totul, chiar şi gestul atât de caracteristic: cheia întinsă asasinului de către victimă, aşa cum se vede în tablou. Este cheia tezaurului şi reprezintă însăşi legea luptei de veacuri care se dă între părinţi şi copii în această familie a Atrizilor[22]. Cel ce moare trebuie să predea cheia şi există o formulă consacrată pentru asta. Cel învins spune învingătorului în timp ce-i dă această groaznică cheie: "Tată — sau fiule — *iată ceea ce ţi-a pus cuţitul în mână şi ceea ce-ţi va pune un cuţit în inimă*".

Necunoscuta, care între timp se îmbrăcase, ieşi în acel moment de după paravan. Nu mai era Venus, ci (cel puţin ca statură, căci voalul des îi acoperea încă faţa) o tânără şi încântătoare femeie, îmbrăcată cu cea mai aleasă eleganţă.

---

[20] Schinderhannes, pe numele său adevărat Johann Bückler, a fost conducătorul unei bande mari de tâlhari, care în timpul Revoluţiei Franceze a operat în regiunea Rinului. În 1803 a fost decapitat la Mainz. (n.r.)

[21] Renumit şef al unei bande de hoţi din Franţa, la începutul secolului al XVIII-lea. A fost tras pe roată în Piaţa Grevei din Paris. (n.r.)

[22] Autorul îi socoteşte un fel de descendenţi ai lui Atreu, regele Mycenei, faimos prin ura împotriva fratelui său Thyeste. Omorându-i trei din copii, i-a servit tatălui lor la masă cu prilejul unui banchet. A fost ucis de un alt fiu al lui Thyeste. (n.r.)

— Se face târziu, te rog să închei — zise ea.

— Am terminat — răspunse Reynier — şi dacă n-ar fi dorinţa dumneavoastră de a vă povesti şi cea de a doua călătorie a mea în Corsica, n-aş mai avea decât să vă mulţumesc din toată inima. Datorită dumneavoastră, doamnă, voi fi avut şi eu o dată talent.

Necunoscuta tocmai se oprise în faţa şevaletului. Până atunci nu văzuse încă rezultatul acestei lungi şedinţe de poză. Rămase o clipă tăcută şi atentă, privind opera lui Reynier.

— Mă vezi într-adevăr astfel? murmură ea cu o nuanţă de emoţie în glas.

— Sunteţi cu mult mai frumoasă decât se vede — răspunse simplu tânărul pictor.

Ea îi întinse o mână adorabilă şi zise încet:

— Poate că nu ne vom mai vedea niciodată. În viaţă există însă întâlniri neprevăzute. Adu-ţi aminte, aşa cum şi eu îmi voi aminti... Iar acum termină, te ascult.

— *Tabloul lui Brigand* mi-a redeşteptat obsesia care se potolise în bună măsură — reluă Reynier. Înainte de a mă reîntoarce în Franţa, am vrut să revăd sau, mai bine zis, să "văd" locul necunoscut unde naufragiasem în acea noapte întunecoasă şi, pornind de acolo — pe jos — să mă afund singur în câmpie şi să regăsesc clădirea aceea mare ruinată.

Am sosit la Ajaccio, de unde o barcă de pescari m-a condus la Capo-More, la sud de golful Valinco.

Mi-ar fi fost greu să regăsesc, printre toate golfuleţele acelea care mărginesc şi fărâmiţează coasta, locul exact unde naufragiase vaporul nostru, dar până la urmă lucrul nu avea prea mare importanţă.

După ce m-am orientat cum am putut mai bine, am luat-o direct prin câmpiile dintre Capo-More şi o mica localitate al cărei nume îmi scapă, de pe lângă Chiave. După primii paşi, mi se păru că regăsesc impresiile de atunci. Era tot iarnă. Numai că vântul era uscat; în locul vârtejurilor de ploaie se ridicau acum nori de praf îngheţat.

Am umblat de la nouă dimineaţa până noaptea, cercetând şi la dreapta şi la stânga, ca un vânător sau ca un anticar. Văzui de departe oraşul Sartène, care era pentru mine un excelent punct de sprijin pentru delimitarea cercetărilor.

Pot spune că am cercetat fiecare metru de teren. Nu am găsit nimic, afară de câteva biete gospodării, câteva vile modeste, un castel construit de curând şi un mare aşezământ cu aspect mai modern numit "Ospiciul Colonelului".

Revenii la acest ospiciu de două ori, deoarece se afla la egală distanţă de mare şi de Sartène, exact în locul pe care instinctul meu îl indica. Mi s-a spus că era o fundaţie întemeiată de colonelul Bozzo. Primisem destui bani, ca să cunosc inima generoasă a acestui om de bine. Îi sunt obligat, cum îi e şi tatăl meu, cum îi este şi scumpa mea Irène.

Mi se spuse că "Ospiciul Colonelului", în afară de bolnavii corsicani, mai adăpostea şi mulţi oameni din Paris, care veneau să-şi încălzească la soarele din miazăzi trupurile sleite de lipsuri sau de excese.

Nu putui totuşi să plec înainte de a mă informa. La întrebările mele mi se răspunse că pe acolo nu existau nici un fel de ruine, afară de acelea ale unei vechi mânăstiri a călugărilor din La Merci, aflată la mai multe leghe depărtare, dincolo de oraşul Sartène.

În acest moment, Reynier fu întrerupt de un zgomot care venea de la uşa principală. Cineva cunoscut încerca să întoarcă mânerul de afară al uşii.

E de la sine înţeles că, în timpul cât poza necunoscuta, uşa atelierului era încuiată.

Mânerul nu ceda; se auziră bătăi nerăbdătoare în uşă.

— Puteţi ieşi pe aici — zise Reynier, arătând uşa dinspre strada Vavin. Ştiu cine e musafirul, după cum bate: e tatăl meu.

Necunoscuta, care făcuse câţiva paşi spre uşa laterală, se opri scurt.

— Ah! exclamă ea. Crezi că e domnul Vincent Carpentier?

— Sunt sigur.

Necunoscuta avu o clipă de şovăială.

— Haide, Reynier! strigă cineva de afara. Deschide odată!

— Da, deschide-i — zise necunoscuta.

Şi fiindcă tânărul părea mirat, ea adăugă:

— Vreau să văd ce efect va produce asupra lui schiţa *noastră*... căci ne aparţine puţin la amândoi.

În dosul voalului se putea ghici un surâs.

Reynier se duse să deschidă. Era într-adevăr Vincent, care strigă intrând:

— De ce naiba ai încuiat uşa asta?

Dar văzând femeia voalată, se întrerupse, iar privirea lui exprima o stare de uimire.

Salută; necunoscuta îi răspunse la salut.

— Iată explicaţia — zise Reynier, arătându-i şevaletul.

Vincent Carpentier privi schiţa şi făcu un gest de admiraţie.

— E frumos! murmură el. E foarte frumos.

Privirea i se furişă spre model, examinându-i îmbrăcămintea aristocratică cu o surprindere crescândă.

Chipul frumos şi cinstit al lui Reynier îşi păstră întreaga seninătate.

— Să ştii, tată — zise el — că nu m-am ruinat plătind modelului şedinţele. Mai există şi alţii în afară de tine pe care îi interesează tabloul de la galeria Biffi.

Carpentier tresări, iar privirea care-i ţâşni din ochi voia parcă să străbată voalul necunoscutei.

Reynier continuă:

— Tabloul e aici. Poţi să-l iei dacă vrei.

Carpentier urmări din ochi gestul tânărului. Făcu un pas spre tablou, dar se opri, căci un braţ străin se strecură pe sub al său.

Spre stupefacţia lui Reynier, era chiar modelul care îşi luase această libertate.

— Domnule Vincent — zise femeia — veţi privi această pânză altădată. Doresc să vă vorbesc. Vă cer un loc în trăsura dumneavoastră.

— Am avut oare onoarea de a vă fi cunoscut, doamnă? întrebă arhitectul, cam băţos.

— În ceea ce mă priveşte, am plăcerea de a face parte dintre prietenele dumneavoastră — răspunse modelul. Mă veţi refuza oare?

— Doamnă — se bâlbâi Vincent — sunt la dispoziţia dumneavoastră.

În timp ce se îndreptau spre ieşire, modelul zise:

— Adio, domnule Reynier, sau poate la revedere! Dacă mai devreme sau mai târziu cineva te va solicita în numele lui Venus cea rănită, adu-ţi aminte.

Un gest graţios şi nobil însoţi aceste ultime cuvinte.

Tânăra femeie dispăru împreună cu Vincent, lăsându-l pe Reynier pradă unei uimiri de nedescris.

De îndată ce arhitectul la modă şi însoţitoarea lui se aflară în cupeul care staţiona în strada Apusului, Vincent întrebă puţin cam sec:

— Veţi găsi că e indiscret, doamnă, dacă aş dori să ştiu...

— Cui aveţi cinstea de a vorbi? îl întrerupse modelul, râzând. Nicidecum, e foarte natural. Găsesc că este firesc să vă simţiţi contrariat de faptul că cineva se vâră fără voie în gândurile dumneavoastră cele mai intime. Întrebaţi fără teamă: eu vă voi răspunde, dacă cred de cuviinţă.

— Nu sunteţi Francesca Corona! exclamă Carpentier, care se străduia să recunoască sunetul acestei voci.

— Vă dau cuvântul — replică modelul — că-mi voi scoate voalul, sau, mai bine zis, masca, înainte de a coborî din trăsură. Spuneţi-i vizitiului că mergem la Palais-Royal.

Vincent se supuse. După ce închise ferestruica, necunoscuta reluă:

— Frumosul acesta de Reynier e foarte abil. A avut pe degeaba un corp cum puţine se află în lumea modelelor. Numai că târgul, excelent pentru el, e foarte costisitor pentru dumneavoastră. Aşa e lumea.

— Nu vă înţeleg, doamnă — pronunţă încet Vincent, cu sprâncenele încruntate.

— O! Ba da! ripostă necunoscuta. Sunteţi un om curios. De altfel, lucrul acesta se poate spune despre toţi bărbaţii. Şi chiar despre femei. Fiecare dintre noi ne gândim cum să facem să părăsim drumul drept ca să ne înghesuim în cotlonul unde creşte arborele cu fructul oprit. Cunoaşteţi oare mulţi oameni care să nu fi pierdut pentru a doua oară raiul pământesc?

Se opri, ca pentru a-şi lăsa partenerul să răspundă; dar acesta tăcu.

— Dumneavoastră, de pildă — reluă ea — aţi fost victima soartei, înainte de a deveni favoritul ei. Cine ar putea crede că mâna dumneavoastră, atât de frumos înmănuşată, ţinea ziua întreagă mistria şi că trebuia să munciţi o săptămână ca să câştigaţi costul uneia din mesele dumneavoastră de azi de la Café Anglais? E drept că pe atunci mâncaţi cu poftă codrul de

pâine şi boţul de brânză pe care le purtaţi sub braţ, pe când azi strâmbaţi din nas în faţa tocanei de vânat cu trufe şi a trufandalelor. Blestemăm mizeria, scumpe domn; dar ea prezintă mari avantaje atât pentru stomac, cât şi pentru creier.

Cât eraţi de liniştit pe atunci! Şi cum v-aţi fi mirat dacă vi s-ar fi spus că veţi câştiga lozul cel mare la loteria succesului şi că, odată câştigat, o boală vi se va cuibări în creier: boala celor fericiţi, care te împinge să faci pe dracu-n patru pentru a-ţi rupe gâtul!

A doua întrerupere. De data aceasta, Vincent interveni:

— Vreţi să-mi faceţi plăcerea să trageţi concluzia?

— Fără, îndoială — răspunse doamna voalată — că meseria de zidar nu era pentru dumneavoastră, care aveţi talent, bună-creştere şi chiar o oarecare eleganţă; dar aţi fi rămas tot zidar fără lozul cel mare. Lozul acesta a fost întâlnirea cu colonelul Bozzo-Corona, care v-a pus să-i faceţi o lucrare misterioasă, fără să vă dezvăluiască secretul său. După cât se pare, a fost mulţumit de dumneavoastră, fiindcă aţi primit o recompensă regească, nu numai în bani, dar şi în credite, în relaţii, în succese. Este sau nu adevărat?

— Este adevărat. Şi nu m-am gândit niciodată să reneg această datorie.

— Dar v-aţi gândit să o plătiţi la fel ca mama noastră Eva, căreia Dumnezeu i-a spus: "Totul e al tău, afară de măr", şi ea nu jinduia decât acest măr. Biata femeie! Adevărată femeie! Suntem toţi copiii ei.

Strâmtoarea lui Carpentier era vizibilă, totuşi încercă să protesteze.

— Afirm — zise el — că nu am nimic să-mi reproşez faţă de colonelul Bozzo-Corona.

— Iar cu afirm — ripostă necunoscuta — că Eva, mama mea, n-ar fi muşcat niciodată din măr dacă pomul ar fi avut treizeci de picioare înălţime, în acel ţinut primitiv unde nu se găseau scări... Şi ce, credeţi că sunteţi singur sub pom, dragă domnule Carpentier? Nu bănuiţi că imensul tezaur pentru care aţi meşterit puşculiţa este râvnit şi de alţii decât de dumneavoastră?

Pronunţase aceste ultime cuvinte pe un ton sever şi tăios.

— Dar cine sunteţi dumneavoastră? întrebă brusc arhitectul. Vreau să ştiu!

Tonul său era poruncitor, aproape ameninţător.

Necunoscuta îşi ridică voalul cu un gest rapid, descoperind astfel o figură a cărei strălucitoare frumuseţe era pe atunci admirată de întreg Parisul.

— Contesa de Clare! exclamă Carpentier. Marguerite! Apoi adăugă, ca pentru sine: Bănuiam eu!

— În teatru, noi numeam asta "să-ţi ratezi efectul". Iată-te dezumflat, Vincent, sărmane prieten!

Ochii ei mari, care, atunci când voia ea, erau nevinovaţi ca aceia ai unei madone, căpătaseră acum, în mod intenţionat, o lucire îndrăzneaţă.

— Şi eu am urcat pe scenă — urmă ea — aşa cum aţi urcat şi dumneavoastră schelele. Obrajii mi-au înghiţit tot atâta ipsos ca şi mâinile dumneavoastră. Ia uitaţi-vă dacă se mai vede ceva! Se găsesc destui inşi care să-mi facă biografia: Marguerite Sadoulas, pe la teatrele din provincie (pe aia o fluierau), Marguerite de Bourgogne prin cartierul Latin (pe asta începuseră să o adore), apoi contesa Marguerite de Clare, aplaudată acum peste tot şi peste tot respectată pe această scenă care se cheamă lumea mare.

Urmă o tăcere.

— M-aţi cunoscut studentă, scumpe domnule Vincent — reluă frumoasa contesă — de aceea nu mă jenez faţă de dumneavoastră. Sunt o fată bună: în loc să vă urăsc, v-am făcut arhitectul meu de casă. Cu toate acestea vă desfid să încercaţi să spuneţi găgăuţilor cu blazon din cartierul Saint-Germain că mâncam împreună la Flicoteaux cu un franc şi şaizeci.

Carpentier îşi revenise din emoţia ce-l stăpânea.

— La ce-aş face-o? întrebă el liniştit.

— Nu se ştie. Suntem doi pentru acest măr. Potrivit istoriei, Eva este prima care îl culege. Adam vine în rândul al doilea. Veţi fi oare atât de imprudent să doriţi să-l mâncaţi pe tot?

— Frumoasă doamnă — zise Carpentier din ce în ce mai distant — presupun că în dosul cuvintelor dumneavoastră există un tâlc raţional; numai că eu nu îl descopăr, întrucât doresc din inimă să rămân umilul dumneavoastră servitor şi prieten, cred că până acum ne-am fi înţeles, dacă v-aţi fi exprimat altfel decât în şarade.

Contesa Marguerite aprobă cu un semn din cap.

— Atunci să vorbim lămurit — replică ea. Întâmplarea împleteşte fantezia cu lucrurile cele mai serioase. Tabloul din galeria Biffi, care întruchipează gândurile noastre comune, ne-a apropiat astăzi, dar eu vă supravegheam de mult timp şi aş fi venit singură la dumneavoastră dacă nu ne întâlneam. Începeţi să înţelegeţi?

Arhitectul se înclină în tăcere.

— Există în acest tablou doi oameni şi un tezaur — urmă Marguerite. Cei doi oameni se află la Paris.

— Chiar şi cel mort? întrerupse Vincent, care încercă să surâdă.

— Şi bătrânul şi tânărul — continuă frumoasa contesă — bunicul şi nepotul. Care dintre ei va muri de data aceasta? Bătălia a început. Bătrânul stă închis în cetatea lui, apărat de prudenţă şi de aurul său. Tânărul merge de unul singur la asalt. Destinul e de partea lui.

— Credeţi într-adevăr în toate acestea, frumoasă doamnă? întrebă Vincent.

— Cred ceva mai puţin decât dumneavoastră, scumpe domn, dar totuşi destul. Am privit acest chip imberb din tablou de două ori, când bărbat, când femeie… Aţi pălit!

Vincent Carpentier se schimbase într-adevăr la faţă, deoarece ultimele cuvinte ale contesei de Clare îi evocaseră o anumită viziune. Imaginea acelei femei înalte, cu figura palidă şi rece, învăluită în voaluri negre, pe care o întâlnise lângă fata lui la mânăstire, maica Maria cea Bună, îi trecu deodată prin faţa ochilor.

— Doamnă — murmură el — dacă scopul dumneavoastră a fost să mă facă să mărturisesc neajunsurile poziţiei mele atât de invidiate, aţi reuşit! Sunt ca aceia care trag foloase de pe urma unui legământ cu Satana. Prosperitatea mea nu-mi aduce nici o bucurie. Mi-e frică.

— Şi aveţi dreptate să vă temeţi — articula lămurit contesa Marguerite — lucrul e clar.

Vincent urmă:

— Sunt zile când mă gândesc să părăsesc totul, să-mi iau cei doi copii şi să fug departe, departe, dincolo de mări.

— Nu zile — rectifică Marguerite. Spuneţi mai curând ore, căci e mai aproape de adevăr. Dar ora următoare vă găseşte din nou înfierbântat de pasiunea care vă arde, ca şi pe mine de

altfel: fiindcă şi eu am câştigat lozul cel marc; şi eu ar trebui să mă bucur în linişte de norocul meu nesperat; şi mie îmi fug ochii închipuirii înnebunite asupra grămezilor de aur, de perle, de diamante pe care *tabloul lui Brigand* te lasă să le bănuieşti în întunericul unor perspective uimitoare. Vreţi să împărţim?

Ochii săi arzători priveau fix în ochii arhitectului, ale căror pleoape clipiră şi se lăsară în jos.

— Pe mântuirea mea — bolborosi el — şi, dacă nu credeţi în Dumnezeu, pe fericirea mea, pe viaţa mea, pe viaţa copilului meu, vă jur că nu ştiu nimic şi că nu vreau nimic!

Contesa întinsese mâna.

— Fricos! făcu ea în timp ce şi-o retrăgea cu dispreţ. Apoi adăugă: Mincinos! Cum vă petreceţi nopţile de şase ani încoace? De ce aveţi acest aer distrat care vă urmăreşte peste tot? Nu vi se cunoaşte nici o legătură de dragoste, dispreţuiţi jocurile de noroc, nu vă atrage nimic din ceea ce se cheamă plăcere… Ah! Pentru a-l putea înşela pe colonelul Bozzo-Corona… şi chiar pe mine, care nu-i ajung nici până la gleznă, ar fi trebuit măcar un comedian, iar dumneavoastră sunteţi doar un smintit!

Carpentier părea distrus.

— Trebuia să se întâmple! gândi el tare. Legământul! Legământul cu Satana! E întotdeauna funest! Doamnă, ascultaţi-mă şi mă veţi crede: de şase ani îmi petrec nopţile tremurând. Acest aer distrat, oare mă urmăreşte pretutindeni, este conştiinţa condamnării mele. Să iubesc o femeie, eu! Oare dorinţa poate să dăinuie şi în agonie? Mesele, plăcerile…

Se întrerupse, râzând descurajat. Contesa, care îl asculta cu răceală, zise:

— Dacă vă aflaţi atât de jos, de ce refuzaţi tovărăşia pe care v-o ofer?

— Pentru că el şi-a ţinut promisiunea.

— Cine, Satana?

— Mi-a spus să uit. Am uitat. Şi încă trăiesc. Asta nu e nimic?

Batista sa udă îi supse sudoarea de pe frunte.

Contesa Marguerite îşi strânse şalul în jurul umerilor.

— Spuneţi să oprească — zise ea — am ajuns.

Se aflau în piaţa vechiului Castel de apă lângă Palais-Royal.

Carpentier se grăbi să se supună.

Se lăsa noaptea. Contesa îşi reluă tonul de mare doamnă, care, la drept vorbind, i se potrivea foarte bine.

— Iată-vă scăpat de mine, scumpe domnule — zise ea deschizându-şi singură uşa cupeului, Vă aduceam siguranţa, o dată cu averea, căci eu, eu nu tremur nici atunci când e vorba de Satana. Satana mă cunoaşte şi mă respectă. M-aţi respins. Cei care nu sunt cu noi sunt contra noastră.

— Puteţi fi sigură, doamnă — voi să întrerupă arhitectul — că nu voi dezvălui nimănui…

— Vă scutesc de discreţia dumneavoastră — continuă ea. Spuneţi-i numai acelui bătrân pe care bănuiesc că-l cunoaşteţi şi care, în loc să doarmă cinstit în patul lui, şi-a luat cu chirie o mansardă în strada Vrăbiilor, în spatele palatului Bozzo, că la vârsta lui poate să i se întâmple uşor ceva rău. Acest om bătrân a găsit ceea ce căuta: este momentul critic. Adio!

Închise uşa cupeului şi, trăgându-şi voalul, se îndreptă spre staţia de trăsuri de lângă corpul de pază.

Carpentier rămase o clipă nemişcat, livid ca un om în agonie. Când vizitiul, mirat de tăcerea sa, se dădu jos ca să-l întrebe unde vrea să meargă, el răspunse:

— Nici eu nu ştiu unde vreau să merg.

— Domnul se simte rău? întrebă vizitiul.

— Nu… la palat.

Trăsura porni. Vincent Carpentier, ca deşteptat dintr-o amorţire adâncă, privi locul unde stătuse până adineauri contesa. Apoi, lăsându-şi capul în mâini, murmură:

— Nu puteam să scap de vrerea soartei. Am fost recunoscut sub deghizarea nocturnă. Sunt pierdut!

Zicala care spune: "Încălţat prost ca un cizmar" era adevărată altădată, dar măiestria se îmbunătăţeşte şi, în toate domeniile, producătorul devine azi propria lui reclamă. Picioarele pantofarilor noştri sunt astăzi chinuite în piele de lac, şi cunosc un tânăr domn, croitor de felul lui, care e aşa de teribil de bine îmbrăcat, că ştrengarii îl aclamă pe stradă.

Mai există şi altă expresie: "Casă de arhitect", care întruneşte în egală măsură, ca toate adevărurile populare, admiraţia şi bătaia de joc.

"Casa arhitectului", clădită de arhitect pentru arhitect, este în acelaşi timp un domiciliu şi o reclamă. Însăşi înfăţişarea sa trebuie să le dea de gândit celor care au posibilitatea să devină eventuali clienţi ai arhitectului.

Trebuie să fie elegantă, cochetă, puţin banală, plină de înlesniri, de confort, decorată cu flori frumoase sau cu zarzavaturi, ticsită de aşa-zisele invenţii americane care fac, la nevoie, dintr-un dulap un şemineu sau dintr-o fântână un calorifer.

Trebuie să poată fi vizitată cu un permis, ca altădată apartamentele din palatul Primăriei, atunci când senatorul-prefect al Senei şi doamna prefect se aflau la ţară.

E mai mică decât un minister, dar cât de drăguţă!

După ce au cercetat-o din pivniţă şi până în pod, perechile se întorc gânditoare acasă, şi astfel germenele construcţiei începe să fermenteze în dosul prăvăliei.

— Este ca o bombonieră! zice negustorul.

Iar consoarta, întotdeauna mai poetică, răspunde:

— E ca o cutie de bijuterii.

Oamenii aceştia sânt oare bomboane sau bijuterii ca să fie puşi înăuntru? N-are a face. Au cu ce să-şi procure o asemenea cutioară: şi o vor construi, nefericiţii!

Vincent Carpentier, a cărui situaţie înflorise ca prin minune, nu avusese nevoie să-şi creeze o firmă. Locuia în cartierul Saint-Lazare, într-o casă care nu era o casă de arhitect.

Ar fi putut să fie o locuinţă încântătoare, dacă n-ar fi fost atmosfera de tristeţe care o înconjura. Şi e de notat că această

tristeţe nu făcea parte din casa în sine, oare era bine aşezată, construită într-un stal elegant şl vesel, potrivită din toate punctele de vedere pentru o locuinţă demnă de invidiat.

Casele au şi ele un suflet, care imprimă fizionomia pietrelor şi a mortarului din zidurile lor.

În locuinţa lui Vincent Carpentier, sufletul tânjea. Te simţeai singur în această locuinţă albă, care arăta ca părăsită în mijlocul aglomerărilor Parisului.

Pendula în stil "rocaille", care împodobea şemineul încărcat de sculpturi, bătuse de nouă seara. O lampă ardea pe masă, aruncând o lumină săracă asupra culorilor deschise ale unui salon destul de mare, cu mobilier lăcuit în alb, pe care îl încadrau tapiţerii de Beauvais, cu subiecte pastorale.

Vincent Carpentier stătea lângă masă. Lumina lămpii îi cădea pe fruntea înnegurată, plină de riduri adânci.

Spuneam, chiar în dimineaţa acestei zile, când am vizitat Mânăstirea Crucii, că Vincent Carpentier întinerise, dar şi îmbătrânise în ultimii şase ani. În această seară, el arăta îmbătrânit, mult îmbătrânit. Prin părul său răvăşit apărea un început de cheile. Actorul nu mai era pe scena. La această oră, când nimeni nu-i mai pândea pe figură pustiirile unei mari patimi sau ale unei mari suferinţe, totul se destindea în fiinţa lui.

Între el şi lampă se afla, întins pe masă, un plan arhitectural. Acest plan reprezenta o secţiune a unui vast palat de formă neregulată, aşezat între o curte şi o grădină. Curtea dădea spre strada Thérèse, grădina spre strada Vrăbiilor. Dăm aici denumirea acestor străzi ca să-l lămurim pe cititor, dar, în realitate, numele lor nu figurau în plan nici măcar prin iniţiale.

Chiar de la început vom spune că acesta era planul exact şi complet al palatului Bozzo-Corona.

Pe hârtie, totul era în alb şi negru, afară de un punct roşu, marcat în mijlocul unei camere mari, desemnată sub numele de "vechiul salon" şi aşezată în partea din fund, la extremitatea de nord a faţadei care dădea spre grădină.

Această pată roşie ocupa, aşadar, porţiunea de faţadă cea mai îndepărtată de străduţa Vrăbiilor, cu care grădina comunica printr-o portiţă scundă, nu departe de acel laborator unde proprietarii magazinului "La micul câştig" strângeau munţi de

aur cu miriametri[23] de pânză ieftină. Nu sunt nici douăzeci de ani de când zidul cenuşiu şi prăpădit al acestei grădini, care nu mai avea decât vreo patruzeci de picioare, a fost dărâmat şi înlocuit cu o casă de raport.

Ochii lui Vincent rămăseseră fixaţi asupra punctului roşu, ca şi cum ar fi fost fascinaţi. Lângă el, un mare dog danez dormea cu botul între labe.

La celălalt capăt al mesei, în parte pe ea, în parte pe un fotoliu alăturat, se afla un bizar amestec de veşminte uzate şi murdare: o pereche de pantaloni vechi, o pelerină sfâşiată, o bonetă de lucru, un cozoroc verde, o pereche de ochelari cu toarte şi o manta largă.

Primul gând pe care ţi-l stârneau văzându-le era că aceste zdrenţe serveau pentru deghizare. Mantaua trebuia să-l acopere pe cel deghizat atunci când ar fi ieşit din casă. Greutatea era să ieşi din casă.

Vincent Carpentier îşi lăsase fata la mânăstire chiar pe timpul vacanţei şi instalase la celălalt capăt al oraşului atelierul fiului său adoptiv, dar nimeni nu se poate feri de anumiţi ochi care te pândesc la ieşirea din casă.

Vincent Carpentier nu putuse să renunţe nici la portar, nici la valetul de casă. Avea chiar un valet remarcabil, despre care vom mai vorbi. Dar la ce îi putea servi această deghizare?

* * *

Gongul pendulei răsună îndelung în spaţiul sonor al salonului lipsit de orice alt zgomot.

Vincent ţinea cu o mână planul, iar cealaltă i se crispa prin păr.

— Mai am oare timp să fug? se întrebă el.

Şi sunetul propriului său glas păru să-l înspăimânte.

— Moartea — reluă el încet — nu mai e nici o îndoială, o moarte fără milă, nici iertare. Ei se măcelăresc între ei, părinţii şi copiii, urmând o tradiţie de familie. Este legea lor. Nici unul n-a şovăit între vocea sângelui şi chemarea aurului. Cum ar putea oare să-l cruţe pe un străin?

---

[23] Miriamétru**,** *miriametri*, s. m. Unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 10000 de metri. [Pr.: *-ri-a-*] – Din fr. myriamètre. (nota lui BlankCd)

Se ridică împleticindu-se, şi atât de desfigurat, că l-ai fi crezut sculat după o lungă boală.

Dulăul danez se ridică şi el în picioare.

Salonul avea două uşi. Vincent se duse pe rând la amândouă, ca să le încerce încuietorile, apoi zise cu amărăciune:

— Sunt bine apărat, dar moartea e ca şi aerul, intră pe gaura cheii, prin crăpăturile ferestrelor. Pâinea pe care o mănânc mă înspăimântă!

Întorcându-se la masă, împinse cu piciorul pulpanele pelerinei care atârnau pe jos.

— Nebun! Nebun nefericit! murmură el. Deghizare! Să înşeli ochiul unui asemenea tezaur! Căci aurul are ochi; aurul se păzeşte şi se apără; aurul vede totul, aurul este Dumnezeu!

Câinele se întinse, hămăind încet, şi veni să se frece de el.

— Jos, Cezar! strigă Vincent.

Se lăsă pe scaun şi-şi sprijini fruntea în mâini. Fruntea îi ardea.

— Sunt pierdut! reluă el. Mulţumesc lui Dumnezeu pentru ideea pe care am avut-o de a îndepărta copiii de lângă mine. Ei vor fi feriţi de dărâmături când casa va sări în aer… doar dacă această femeie nu se va lega şi de Reynier. Tabloul există. Este o cruzime a întâmplării. Dinspre partea aceasta nu voi putea muri liniştit… dar dinspre cealaltă? Fata mea!… Figura aceea palidă de călugăriţă italiancă pe care o cunosc atât de bine! Chipul acela care este acelaşi cu cel din tablou, şi care este şi al omului misterios, concurentul meu… al omului care, ca şi mine, dă târcoale tezaurului… Fata mea nu ştie nimic. Da! O jur! Mi-aş fi smuls mai degrabă limba din gură decât să-i încredinţez acest fatal secret. Credeţi-mă, spun numai adevărul, ar fi o crimă inutilă. Cruţaţi-o pe Irène, cruţaţi-o pe scumpa mea copilă!…

Sudori reci îi inundară tâmplele. Era în prada unui chin îngrozitor.

Timp de câteva minute rămase gâfâind, ca sufocat.

— Femeia aceasta! strigă el deodată. Marguerite! Ea nu e singură, aproape că mi-a spus-o, şi chiar o bănuiam, fiindcă îi pândisem casa. Câţi sunt în jurul prăzii? Câţi lupi suntem? În timp ce eu o pândeam, mă pândea şi ea pe mine. Şi fiind mai bogată, a văzut mai clar sau cel puţin mai repede. Mi-a propus

să împărţim, dar este o capcană; în faţa porţii acestui templu infernal nu există împărţeală, ci numai omor!

Dar o idee păru să-l însufleţească deodată.

— Femeia aceasta e nimic pe lângă el! zise Vincent. Nu ştie nici cât ştiu eu. Ea nu ar putea să pună degetul pe acest punct roşu şi să zică: Aici este! Ce-ar fi dacă m-aş duce la el, la acest muribund, mai puternic decât Hercule, şi i-aş destăinui planurile contesei Marguerite...

Dar se întrerupse printr-un râs dureros.

— Ce motiv aş avea să fac acest lucru? Şi care mi-ar fi scuza? Şi ce drept aş putea invoca? Colonelul mi-a poruncit să uit. Numai faptul că mi-am reamintit ar putea fi socotit ca o trădare. N-aş mai ieşi viu din palatul Bozzo. "Va să zică te interesezi de puşculiţa mea, fârtate?" Parcă-l aud cum m-ar lua peste picior înainte de a mă spinteca... şi, de altfel, nu l-aş spune nimic nou, fiindcă el ştie totul dinainte. *El o vede*, cum mă vede şi pe mine. Privirea aurului trece prin zidurile cele mai groase. Şi *aurul* este el însuşi.

Părea micşorat şi strivit sub greutatea descurajării; capul îi atârna pe piept. Ochii lui stinşi urmăreau nu ştiu ce dincolo de lucrurile prezente şi vizibile, pe care el nu le vedea. Şi se gândea, stăpânit de acest vis care îl legăna, ca somnul care-l cuprinde pe copilul obosit de plâns.

— Am fost, pierdut chiar din ziua în care am acceptat legământul. Chiar la un ceas după acceptare, imaginaţia mea începuse să lucreze. Căutam. Ceva îmi vorbea de primejdie, dar eu am râs. Să fie o primejdie numai faptul că cercetez? Dar nu sunt un hoţ, nu am vrut să iau lucrul altuia: am vrut numai să ştiu...

— Voiam să ştiu — reluă el — să ştiu! Care om poate să reziste unei enigme? Am încercat să rezist, dar dorinţa, înzecită, îmi înfierbânta mintea că o demenţă. Credeam că stau pe loc, dar mergeam; credeam că mă bucur în pace de binefacerile nesperate ale averii, dar eu o dispreţuiam şi eram dedat cu trup şi suflet muncii oprite, sforţării vinovate care a săpat cu încetul — dar cu o răbdare neîmpăcată — prăpastia în care voi dispărea îngropat.

Cu un gest de mânie şi de revoltă, mâna sa crispată ameninţă planul întins în faţa lui, dar se opri, şi privirea lui de

maniac se fixă din nou asupra punctului roşu, în timp ce spunea cu tărie:

— Aici este, sunt sigur! O ştiu! O văd!

Dulăul, care se culcase din nou, ciuli urechile.

Cineva dinafară bătu la uşa principală a salonului.

— Ce este? întrebă Vincent, redeşteptat brusc. Ce vrei, Roblot?

Vocea lui Roblot, valetul său, răspunse:

— A venit cineva din partea notarului dumneavoastră;

— Nu sunt acasă. Să vină altă dată!

— Persoana — insistă valetul — mi-a spus să vă comunic numele său.

— Ce mă interesează numele lui? rosti Carpentier mânios.

— Este domnul Piquepuce, soţul cameristei doamnei contese. Îi voi spune să revină, deoarece domnul nu este acasă.

— Să intre! porunci grăbit arhitectul.

În acelaşi timp se duse la uşă şi trase zăvorul.

Domnul Piquepuce fu introdus imediat. Nu era un om strălucitor, dar există cameriste de-ale conteselor care au bărbaţi mai amărâţi. De altfel, titlul de secretar de notar nu conferă nimănui prestanţa unui membru influent al Jockey-clubului.

— Am vorbit numai aşa de notar, ca să înşel copoii — zise domnul Piquepuce după ce intră.

— Ai cam întârziat — făcu Carpentier.

— Soţia mea mi-a spus — replică liniştit Piquepuce — că noii Cavaleri ai Tezaurului ar da bucuroşi o mie sau două de franci, ca să afle că domnul se ocupă atât de mult de treburile lor.

Vincent îşi deschise portofelul şi scoase o bancnotă de cinci sute de franci. Domnul Piquepuce o primi şi se aşeză.

— Soţia mea e pătrunzătoare ca ambra — zise el. Ea mai vorbeşte despre un bătrân domn care ar scuipa zece mii de franci ca să afle ce pune la cale atât domnul, cât şi Cavalerii Tezaurului.

Capitolul XX - Triumful ideii fixe

A venit acum timpul să-i spunem cititorului, în câteva cuvinte, povestea lui Vincent Carpentier din aceşti ultimi şase ani.

Pe lumea aceasta există, din nefericire, două lucruri care se aseamănă: geniul şi mania. Aproape toţi marii inventatori au fost socotiţi clemenţi la vremea lor, după cum majoritatea nebunilor au asupra unui anumit subiect o putere de deducţie care uimeşte şi depăşeşte raţiunea.

Punctul de plecare al lui Cristofor Columb este acelaşi cu al unui biet ins care îşi plimbă extravaganţa maiestoasă pe aleile spitalului din Charenton, mărturisind vizitatorilor uimiţi că el este Isus Cristos sau că se numeşte Napoleon. Paznicii vă vor spune, ca şi medicii: puteţi discuta cu acest nenorocit despre istorie, morală sau filozofie; este mai lucid decât dumneavoastră, iar gândirea lui vă este superioară. Numai că, de îndată ce atingeţi din întâmplare butonul care deschide uşa visului său, el vă va spune că evreii l-au răstignit pe cruce sau că englezii l-au asasinat la Sfânta Elena.

Ceea ce alimentează forţa inventatorului sau sfărâmă inteligenta maniacului este numai idee a fixă. Fisura pe unde această idee fixă se strecoară în craniul omenesc pentru a-l preaslăvi sau a-l degrada este imperceptibilă. Întâmplarea pare să joace şi aici un rol imens, atât pentru viii aproape morţi de la Bicêtre[24], cât şi pentru cei de-a pururea vii de la Pantheon.

Dacă colonelul Bozzo-Corona, pentru a putea dispune în toată libertatea de instrumentul de care avea nevoie, nu l-ar fi îndepărtat pe Vincent Carpentier de copiii săi, poate că acest Vincent Carpentier, luând partea bună a lucrurilor şi acceptând să trăiască fericit, şi-ar fi apărat mintea împotriva ideii fixe. Spun poate, deoarece încă de la început idee a fixă provocase în el febra calculului, şi orice calcul acaparează. Oricine şi-a vârât un singur deget în această roată ameţitoare care este algebra probabilităţilor sfârşeşte în mod fatal prin a fi prins, cu trup şi minte, în acest angrenaj.

I se spusese lui Carpentier: "Uită!" Era însăşi condiţia târgului care îi schimba sărăcia în bogăţie şi punea bazele viitorului copiilor săi. El încercă să uite. Crezu chiar că a uitat.

---

24 Vechi azil de bătrâni în Franţa. (n.t.)

Când stătea de vorbă cu el însuşi, îşi spunea: "Aş fi ultimul dintre oameni dacă n-aş respecta această condiţie atât de uşoară!" Dar era singur, şi exista un început de calcul. Ce forţă poate împiedica acţiunea tăcută a grăuntelui care încolţeşte?

Aţi avut cu toţii acele vise din nopţile reci, când somnul păstrează conştiinţa treburilor de a doua zi. V-aţi culcat, hotărând să vă deşteptaţi la o anumită oră. Şi aţi şi visat acest lucru, atât de pătrunşi eraţi de hotărârea luată. Visezi că te deştepţi, că sări din pat, înfrigurat dar Curajos, că te îmbraci privind cu regret aşternutul călduros; eşti conştient de propriul tău curaj şi te feliciţi — dar continui să dormi, şi ora trece!

Vincent era singur. El visa şi în visul său vorbea cam aşa:

"Ce mă interesează pe mine acest mister? Ce-am eu de-a face cu el? Chiar de-ar fi vorba de lucruri în afară de lege, eu nu pot fi socotit complice, fiindcă nu ştiu nimic. Şi nici n-aş vrea să ştiu. Prinţesă sau tezaur, conţinutul ascunzătorii este ultima dintre grijile mele... şi poate că mă înşel când mă gândesc că era una şi aceeaşi voce — aceea din prima seară, care întreba la barieră: «Aveţi ceva de declarat?», şi cea care spunea «Mulţumesc!» în faţa pasajului Choiseul, când colonelul dădea bacşiş vizitiului..."

Presupun că aţi şi descoperit fisura.

Vincent era un arhitect foarte căutat. Colonelul se purta faţă de el ca un protector. Amândoi frecventau aceeaşi lume, comenzile curgeau, Vincent era primit la palatul din strada Thérèse.

Uneori, însă, în loc să se întoarcă direct acasă, se îndrepta, cu toată ora târzie, spre Champs-Élysées, şi atunci îl cuprindea o emoţie ciudată.

Într-o noapte ajunse până la Champ-de-Mars; era o noapte frumoasă, cu lună plină. Şi tot repetând refrenul! "Ce mă interesează? Ce-am eu de-a face cu el? etc", căuta locul unde făcuse, legat la ochi, acea curioasă experienţă în jurul bastonului înfipt în pământ, în dimineaţa zilei când Francesca Corona venise în sărăcăcioasa lui mansardă să-i ia pe Irène şi pe Reynier.

— Este absolut sigur — îşi zise el — trăsura făcea un cerc: mereu acelaşi cerc.

Trecuseră doi ani de atunci. Invitat adeseori la masă la palatul Bozzo, el măsurase din ochi toate cotiturile. Era arhitect.

La lumina lunii începu să tragă maşinal linii cu vârful bastonului în praful format din noroiul uscat de pe Champ-de-Mars, şi n-aş putea spune cum, dai aceste linii se transformaseră într-un plan al parterului palatului Bozzo.

Vincent şterse furios cu piciorul acest plan de îndată ce-l termină, zicând:

— Nu ştiu! Nu vreau să ştiu!

Era un om cinstit, închipuiţi-vă, şi nu e nevoie să o mai repet. Mai mult decât atât: era un om cumsecade, ca probă, invoc purtarea lui faţă de Reynier. Avea şi o inimă bună, fiindcă se lăsase ruinat de lunga agonie a soţiei sale adorate. De corectitudine nu mai vorbim, ea se subînţelege. Întreaga viaţă a lui Vincent Carpentier îi dădea dreptul la un cuvânt care e şi mai potrivit: era un om delicat.

"Chiar dacă ar fi acolo tot aurul din lume — îşi zicea el îndreptându-se spre casă — acest aur nu e al meu. Ce rost are să mă amestec?"

Fără îndoială că era un gând înţelept. Dar fisura! Ideea fixă îi dădea târcoale.

Acasă era singur. Nu avea pe cine îmbrăţişa înainte de culcare. Se culcă, dar nu putu dormi.

A doua zi, pe biroul său se afla desenat pe o foaie de hârtie planul palatului Bozzo, aşa cum fusese desenat în praful de la Champ-de-Mars. Doar punctul roşu nu figura încă acolo.

Din ziua în care a fost trasat acest plan, Vincent a devenit trist, distrat, preocupat, aşa cum l-am văzut la maicile de la Mânăstirea Crucii.

Ideea fixă pătrunsese prin fisură.

El nu-şi dădea seama de acest lucru. Nimeni nu-şi dă seama. Se credea la o sută de leghe depărtare de o asemenea imprudenţă şi de o atât de mare trădare. Promisese, şi îşi ţinea promisiunea. Asta era cel puţin convingerea lui lăuntrică.

Şi, cinstit vorbind, la ce i-ar fi servit să-şi calce cuvântul? El nu cerceta, era sigur că nu cercetează. Dar, cu toate acestea, era frământat de o îndoială: ascunzătoarea avea dimensiuni care cereau o grosime de cel puţin trei metri a zidului în care fusese scobită. Vincent era sigur de asta, fiindcă el însuşi făcuse măsurătorile.

În ce parte a palatului Bozzo putea să existe un asemenea zid? La casele vechi, numai pivniţele aveau uneori o astfel de

grosime, dar el îşi amintea foarte bine că, la sosire, nu numai că nu coborâse, dar urcase câteva trepte.

Nu era om cu o cultură prea profundă. În probleme de arheologie se pricepea atât cât şi dumneavoastră, cât şi mine, sau cât acest biet Dulaure, apostol al curiozităţilor pariziene.

Într-o dimineaţă se prezentă la Biblioteca regală înainte de deschiderea uşilor. Pe neaşteptate îi venise gustul pentru cărţile vechi. La un sfert de oră după sosirea bibliotecarilor, l-aţi fi putut vedea aşezat la masă în faţa unui in-quarto de Félibien, pe care îl încadrau operele sus-numitului Dulaure, ale lui Piganiol de la Force, ale lui Dom Lobineau, ale lui Saint-Foix, ale lui Mercier, ale lui Saint-Victor[25] şi ale altora. Părea un om care ar vrea să reconstituie cu de-amănuntul Parisul de altădată.

De obicei, asemenea pasiuni ştiinţifice nu ţin mult la cei care nu sunt de specialitate, dar cu Vincent Carpentier nu s-a întâmplat aşa. Timpul nu făcu decât să-i aţâţe patima pentru antichităţile marelui oraş.

După ce termină cu izvoarele tipărite, trecu pragul venerabil al sălii manuscriselor. Fu văzut şi la Arsenal, la Sainte-Geneviève[26], la Arhive; consultă până şi planurile excelente depuse la Prefectura de poliţie.

Apoi, la capătul unui an întreg de cercetări, stând într-o seară la biroul său pe care se afla planul palatului Bozzo, îşi zise:

— Desigur, asta nu mă încălzeşte cu nimic, dar am căpătat convingerea că zidul oare dă spre grădină face parte din a doua incintă adăugată liniei de fortificaţii a lui Filip-August, şi care îngloba întregul perimetru al cartierului Butte-des-Moulins. Curiozitatea mi-e deci satisfăcută.

Era o nouă greşeală. Curiozitatea lui era mai însetată ca oricând.

Într-adevăr, zidul adăugat ocupa toată lărgimea faţadei dinspre grădină.

Dar în ce parte a acestui zid se afla ascunzătoarea?

Vincent îşi punea această întrebare în timp ce se descălţa. De astă dată izbucni într-un râs sincer şi ridică din umeri cu nepăsare.

---

[25] Istoriografi şi literaţi francezi din secolul XVIII, autori ai unor lucrări privind istoria Parisului şi a împrejurimilor sale. (n.r.)

[26] Mânăstire clădită în anul 508 pe una din colinele Parisului, din porunca lui Clovis, unul dintre primii regi ai Franţei. (n.r.)

— Şi chiar de-aş cunoaşte locul exact? Fi-voi eu oare mai bogat?

Acum, întreaga idee fixă trecuse prin fisură. Era bine instalată în creier, unde îşi lărgea culcuşul. Dar Vincent Carpentier nu bănuia nimic.

— Este ultima problemă — îşi zise el peste câteva zile — şi numai necuratul o poate rezolva altfel decât prin sondarea vechilor întărituri. Dar la ce bun?

A doua zi îşi spuse:

— Se poate sonda din ochi tot aşa de bine ca şi cu o prăjină de fier.

A treia zi, un bătrân cu înfăţişarea săracă, cu părul cărunt, îmbrăcat cu o pelerină decolorată şi purtând pe cap un larg cozoroc verde, lua cu chirie o mansardă pe strada Vrăbiilor, cu vedere spre grădina palatului Bozzo-Corona. Era Vincent Carpentier, ajuns în a doua fază a maniei sale, şi care de data aceasta îşi dădea seama de două lucruri: existenţa ideii sale fixe şi primejdia la care-l expunea.

Vincent Carpentier se deghiza, Vincent Carpentier se ascundea.

În ajun se simţise pălind sub privirea colonelului. I se păruse că acea privire binevoitoare, dar nuanţată de o milă batjocoritoare, îi străpungea fiinţa ca un bisturiu.

Încercase în zadar să se ascundă în dosul indiferenţei, îndărătnica stăruinţă a lungii sale strădanii îi sărise în ochi. Îşi dădea seama cu surprindere, cu teamă chiar, de efortul *involuntar* depus de atâţia ani. Şi când voi să se întrebe din nou: "La ce bun!", ceva se cutremură în el. O remuşcare? Nu ştiu. Ştiu însă că nu s-a oprit aci. Dimpotrivă, mergea înainte; munca sa neînduplecată îşi urma cursul şi, semn funest, acum se ascundea. Se deghiza.

Deghizarea devenise de altfel o necesitate, căci faptul de a înfiinţa un post de observaţie la doi paşi de casa colonelului constituia un adevărat atac.

Vincent ieşea din hăţiş. Calculele sale deveneau acte. Începea războiul.

Chiar din acea primă noapte, Vincent stătu de veghe la ferestruica sa de seara şi până dimineaţa. De multe ori, în timpul acelor ceasuri lungi, se revoltă împotriva lui însuşi, de

multe ori îşi părăsi locul pentru a fugi, dar o adâncă înfrigurare îl ţinea captiv. Voia să ştie.

Ideea fixă devenise mai tare decât conştiinţa lui.

În noaptea aceea nu văzu nimic. Timp de două săptămâni făcu acelaşi lucru în fiecare noapte. Vincent dormea ziua, dar înfrigurarea creştea şi visele lui nu mai erau aceleaşi.

Aurul se strecura în nebunia lui.

* * *

El nu-şi spusese: "Vreau tezaurul", dar închidea ochii spre a nu mai citi în cartea sufletului său.

În beţia visurilor lui vedea acum strălucirea bogăţiei fără margini şi fără fund, imensă ca marca. Slăbea, devenea palid, ruginit, cum s-ar spune, şi măcinat de acest ocean de strălucire.

Către mijlocul celei de-a treia săptămâni, cam la o oră după miezul nopţii, simţi că inima şi respiraţia i se opresc în piept. Pentru prima oară de când sta de veghe la postul său, zări o lumină slabă mişcându-se şi trecând din fereastră în fereastră de-a lungul faţadei din dos, la parterul palatului Bozzo.

Lumina zărită de Vincent Carpentier trecu prin toate camerele parterului şi se opri în dreptul penultimei ferestre, adică aproape de fundul grădinii. Nici cei trei crai de la răsărit nu au privit cu mai multă emoţie steaua miraculoasă care trebuia să le servească drept călăuză în noaptea deşertului.

Vincent îşi lipise ochiul de geamul mansardei; privea cu fruntea înfierbântată, cu sângele îngheţat în vine.

Putea să vadă cam două treimi din faţadă; putea să urmărească deci cu uşurinţă mersul luminii, şi cunoştinţele pe care le avea despre interiorul palatului îi permiteau să-şi dea seama care erau apartamentele prin care trecea lumina. Dar asta era tot. Distanţa era prea mare ca să-l poată recunoaşte pe purtătorul acelei lămpi sau al luminării aprinse atât de târziu în noapte.

Trebuie să fi fost chiar colonelul; dar putea fi şi un servitor sau un hoţ.

La gândul de hoţ, o spaimă pătrunse în sufletul lui Vincent. Începea să simtă că are un drept asupra tezaurului.

Lumina dispăru şi Vincent îşi zise: "A intrat în ascunzătoare". Şi-l cuprinse un tremur, ca un amant care l-ar vedea pe soţ intrând în camera de culcare a femeii iubite.

Dar avea să mai vadă şi altceva.

Afară de soţ şi de amant, mai există uneori şi un al treilea personaj, inventat de Gavarni[27], şi despre care amantul zice: "Ne înşală pe amândoi".

Capitolul XXI - Cel care îl înşală pe amândoi

În timp ce Vincent stătea pironit la postul său, încercând să controleze cele ce vedea şi să le privească mai de aproape, întrezări o mişcare nelămurită pe creasta zidului dintre grădină şi strada Vrăbiilor. Era o mogâldeaţă neagră, care părea că sare zidul şi se lăsa uşor să alunece în stradă.

Dacă individul ar fi sărit în grădină, Vincent ar fi dat alarma!

Era un răufăcător oarecare? Un vagabond umblând la întâmplare după pradă? Sau un rival? Un vânător călcând pe urmele lui Vincent sau chiar înaintea lui Vincent?

Odată aflată pe trotuar, umbra se strecură de-a lungul zidului, proiectând, la lumina unui felinar, o siluetă de om tânăr care mergea eu paşi mari — apoi se pierdu în noapte.

Vincent rămase uluit, mai uluit decât Robinson Crusoe la vederea unor urme de paşi pe nisip. Acest om, acest necunoscut, oricare ar fi fost el, îi era duşman de moarte.

De-abia către cinci dimineaţa, lumina apăru din nou la căpătui de nord al faţadei. Ea străbătu iarăşi tot parterul palatului, ieşind pe acolo pe unde venise.

În ziua aceea, Vincent Carpentier nu dormi de loc. Toată dimineaţa stătu aplecat asupra planului său şi, urmărind drumul parcurs de lumină, îşi zise, vorbind de vagabondul din noaptea trecută:

---

[27] *Chevalier Sulpice-Guillaume*, zis Gavarni (1804–1866), cunoscut pictor şi litograf francez, a cărui operă numără aproape 8 000 de piese, printre care câteva serii de desene intitulate *Nebuniile femeilor în materie de sentiment*, *Politica femeilor*, *Copiii teribili* etc. (n.r.)

— De la locul de unde se găsea pe zid, el vedea mai bine decât mine.

Aş vrea să găsesc un alt cuvânt decât acela de gelozie, care să exprime mai bine apriga lui strângere de inimă.

Lucrând fără încetare şi cercetându-şi amintirile; din timpul expediţiilor nocturne făcute în tovărăşia colonelului, el se gândea:

"Soseam din stradă, e clar; traversam mica grădină, apoi dădeam de o uşă…"

Degetul său, care aluneca pe hârtie, se opri în faţa singurei uşi indicate pe plan şi care se găsea pe stingă, venind din strada Vrăbiilor, la numai câţiva paşi de zid.

— Nu este asta — zise el după o mică ezitare. În această noapte, lumina a mers până la celălalt capăt al casei; casa are mai mult de patruzeci de paşi lungime, iar noi nu făceam mai mult de trei paşi după ce treceam de intrare. Din două una: sau mai există altă uşă, sau toată grămada mea de calcule se dărâmă!

Dădu cu pumnul în masă.

— Mai există încă o uşă! făcu apoi hotărât, ca şi cum voinţa lui ar fi putut schimba lucrurile. Omul s-a urcat totuşi pe zid. Voi cerceta şi voi găsi…

Se întrerupse încă o dată şi pronunţă cu o expresie stranie:

Omul însă va reveni… Cu atât mai rău pentru el!

Nu ieşi toată ziua din casă şi nu primi pe nimeni. Spre seară, se deghiza ca de obicei şi-şi acoperi travestirea cu mantaua largă de care se servea ca să iasă din casă.

Aceia care, pentru un motiv sau altul, prelungesc carnavalul dincolo de timpul lui, îşi fac iluzii. Ei îşi închipuie, fără doar şi poate, că nimeni nu-i recunoaşte. Mulţi dintre ei se înşală.

Vincent Carpentier apucă un drum ocolit ca să ajungă din cartierul Saint-Lazare în strada Saint-Roch. Putea să jure că nimeni nu-l urmăreşte.

Undeva, pe unul din acele terenuri virane care se găseau din belşug pe atunci în spatele actualei gări de cale ferată spre Le Havre, el îşi scoase mantaua, o făcu pachet, îşi puse pe cap cozorocul verde şi-şi luă înfăţişarea de evreu bătrân.

La colţul dintre străzile Saint-Roch şi a Vrăbiilor trecu pe lângă un tânăr care stătea în faţa vitrinei unei prăvălioare

prăpădite unde se vindeau lucruri de îmbrăcăminte pentru femei. Tânărul era întors cu spatele, dar încercă să-şi strecoare privirea pe sub cozorocul lui Vincent. Acesta avea instinctul viu şi ascuţit al oamenilor care se ascund. De altfel, şi el era la pândă, gândindu-se la umbra pe care o zărise în noaptea precedentă. Se răsuci pe jumătate şi ochii săi întâlniră privirea tânărului, care se îndepărtă imediat. Avea o faţă palidă şi foarte albă, fără barbă, încadrată de un păr negru ca tăciunele. Cei care au călătorit prin Italia cunosc aceste măşti de fildeş şi abanos.

Vincent Carpentier nu-şi amintea să-l mai fi văzut pe acest tânăr, a cărui figură îl izbi ca aceea a unei fiinţe nesuferite. Îşi văzu de drum; dar în loc să intre în casa unde îşi avea mansarda, trecu hotărât mai departe şi urcă până în vârful colinei Morilor. Ajuns acolo, se întoarse şi se uită îndărăt, dar nu mai văzu nimic.

Totuşi, la întoarcere, în momentul când făcu primii paşi pe aleea strâmtă şi întunecoasă care ducea la casa închiriată, zări în depărtare silueta duşmanului necunoscut.

— Va fi duel — îşi zise el — îl voi omorî pe acest lup!

Dar nu aşteptase clipa aceasta ca să facă un plan de apărare sau de atac, aşa că, intrând în mansardă, pe care o închise cu cheia, aşeză pe pat două obiecte, dintre care unul era un pumnal. Celălalt obiect, mult mai voluminos, fu scos din pânza în care stătea înfăşurat; era o lunetă.

Carpentier se aşeză la postul său de lângă fereastră. Era adânc îngrijorat. Supraveghea, de data aceasta, nu numai palatul, ci şi grădina şi strada. Somnul îl copleşea, dar îi ţinu piept.

Strădania fu zadarnică, fiindcă nu văzu nimic nici în dosul ferestrelor închise ale palatului, nici în grădină, nici pe zici, nici pe stradă.

În zori, cu toate că era frânt de oboseală, nu luă ca de obicei drumul spre casă. Aşteptă să se facă ziuă de-a binelea şi-şi aşeză luneta în aşa fel ca să poată examina toate blocurile de piatră din care era construit zidul exterior al palatului Bozzo.

La început, cercetarea nu dădu rezultate, dar cei care se călăuzesc de calcule nu se descurajează uşor. Când ecuaţia rezolvată spune: lucrul e aşa, el trebuie să fie aşa.

Chiar dacă o lume nouă, o planetă sau o zidărie maschează locul unde fusese o uşă, cifrele îşi confirmă precizarea. Feriţi-vă cât puteţi de simţurile dumneavoastră, dar nu de cifre — şi continuaţi să cercetaţi. Dacă sunteţi un Columb, veţi descoperi America. Cifrele nu mint niciodată.

Era o capodoperă modul cum fusese astupată această uşă. Se găsiseră, nu ştiu unde, blocuri vechi de piatră, cioplite pe vremea primilor Valois. Fuseseră combinate după moda Evului Mediu, fuseseră murdărite, frecate, zgâriate, stropite cu o grijă migăloasă, astfel încât, umiditatea a patru sau cinci ani adăugându-se perfecţiunii lucrării, sudura devenise invizibilă chiar şi pentru ochii cei mai pricepuţi.

Luneta însă era excelentă, iar Vincent Carpentier fusese zidar. El ştia să privească zidurile, aşa cum un detectiv abil priveşte chipul deghizat al unui suspect.

Când îşi luă ochiul de la ocularul lunetei, după o cercetare îndârjită, el delimitase un dreptunghi care părea mai vechi decât restul zidului şi arăta ca o pată, aproape imperceptibilă, e adevărat, prin excesul ei de vechime.

Vincent îşi şterse sudoarea de pe frunte şi-şi zise:

— Uşa se află exact acolo unde trebuie să fie. Rămân acum două lucruri: întâi, să ştiu dacă acela care umblă noaptea e colonelul, şi, al doilea, să-l înlătur pe acest curios din drumul meu.

Curiosul era lupul care trebuia ucis: acel tânăr cu trăsături albe ca marmura şi păr negru ca tăciunele.

În aşteptarea nopţii, Vincent se întinse pe pat, fiindcă trebuia să se facă întuneric ca să se poată duce acasă. În plină zi, o deghizare ca a sa nu mai înşală pe nimeni, ci, dimpotrivă, atrage toate privirile. În pofida oboselii, nu fu chip să închidă ochii.

Ajuns acasă, găsi în corespondenţa de peste zi două scrisori, pe care trebuie să le menţionăm.

Prima, expediată din Marsilia, îi anunţa reîntoarcerea lui Reynier.

Cea de-a doua era de la stareţa Mânăstirii Sfintei Cruci, care îi cerea concursul, cu câteva luni înainte, pentru organizarea serbării de distribuire a premiilor.

Confirmând adânca şi sincera dragoste a lui Vincent Carpentier pentru copiii săi — fiica şi fiul său adoptiv — nu vom

spune decât adevărul. Chiar anul trecut, vacanţa Irènei fusese pentru el o adevărată sărbătoare, şi de mult încă se gândea cu drag la proiectul de a instala atelierul lui Reynier în propria lui casă.

Astăzi, citirea celor două scrisori îl făcu să-şi încreţească fruntea.

— Reynier trebuie să lucreze cât mai departe de aici — zise el. Apoi adăugă: Şi în curând vacanţa Irènei! E fată mare acum! Ar vedea tocmai ceea ce eu vreau să ascund!

Ideea fixă, stăpână deplină asupra minţii lui, năvălea acum asupra inimii.

În Vincent nu mai exista nimic altceva decât nebunia lui; evenimentele păreau să-i fie complice: în fiecare zi înfierbântarea lui găsea o nouă hrană şi, lucru neaşteptat, chiar Reynier, venind de la Roma, aducea în bagajele sale un braţ de lemne uscate care să aţâţe pârjolul.

Prima dată când Vincent Carpentier îşi aruncă privirea asupra *tabloului lui Brigand*, copiat de Reynier în galeria Biffi, se simţi cuprins de o ameţeală. Se crezu jucăria unei năluciri. Taina orbitoare, dar groaznică, pe care încerca să o descopere cu preţul liniştii, cu primejdia vieţii lui, apărea dintr-o dată, cu toată furia, din umbră. Sau cel puţin o parte din această taină. Implacabila tragedie a aurului îşi desfăşura aici scena sa principală. Tezaurul îşi bolborosea sângeroasa lui mărturie. Moştenirea crimei îşi dezvăluia înspăimântătoarea naivitate a legii sale. Era ceva măreţ, dar hidos, ca în legendele barbare: şi asta pentru toată lumea.

Pentru Vincent însenina şi mai mult, dar şi mai rău decât atât. El poseda cheia alegoriei. Le cunoştea pe cele trei personaje ale dramei: pe bătrân, pe tânăr şi tezaurul. Pentru alţii, această înfricoşătoare şi stranie pagină vorbea de trecut. Pentru el, era prezentul şi viitorul: astăzi şi mâine.

Tezaurul se afla în ascunzătoarea pe care el însuşi o săpase şi o zidise; bătrânul, sau cel puţin portretul său viu, era colonelul Bozzo, stăpânul şi păzitorul tezaurului; tânărul era cel cu faţa mai albă decât a unei femei sub întunecata bogăţie a părului negru, pe care Vincent îl văzuse dând târcoale ca un lup în jurul prăzii sale. Nu îi ştia numele, dar l-ar fi recunoscut dintr-o mie.

Noi ştim, într-adevăr, că el a fost puternic impresionat, la Mânăstirea Crucii, de înfăţişarea maicii Maria cea Bună. Şi după

ce Reynier îi povestise acea noapte corsicană, care era un nou act al tragediei paricide şi reversul tabloului din Roma, ce înfăţişa omorul tatălui de către fiu, Vincent dădu un nume lupului.

Lupul era celălalt nepot al Tatălui Tuturor, fratele marchizului Coriolan: contele Julian Bozzo-Corona. Căci vampirul ruinelor de la Sartène, de trei ori învingător în duelul familial, asasin al tatălui său, asasin al fiului său, asasin al nepotului său, nu era altul decât acest bătrân blajin care-şi sfinţea ultimele zile prin acte de binefacere: colonelul Bozzo-Corona.

Poate fi aceasta o scuză pentru purtarea lui Vincent Carpentier? N-are a face! Febra aurului se explică prin ea însăşi, ca orice delir. Nu pledăm, ci povestim.

Încă de mult, Vincent nu mai încerca să reziste. Nu numai că nu lucra de unul singur, dar îşi mai lua şi ajutoare. Nu e nimic mai subtil ca simţul unui maniac. Vincent devenise bănuitor chiar înainte de a fi văzut pe zidul palatului Bozzo acea umbră de spion sau de tâlhar care îi oprise respiraţia în piept, ca vederea unui rival ascuns sub o fereastră iubită. Vincent stătea la pândă. Instinctul său neîncrezător îl făcu să bănuiască existenţa mai multor îndrăgostiţi în jurul tezaurului. Bănuielile sale se îndreptau spre acea bisericuţă formată din oameni avuţi şi supuşi care-i înconjurau de aproape pe colonel. Tocmai dintre aceşti oameni, colonelul îi alesese o excelentă clientelă.

În situaţia lui nouă de arhitect, Vincent se servea de multă lume. Printre salariaţii săi, el remarcă pe un băiat sărac, dar priceput, care avea ca atribuţie supravegherea lucrărilor. Acest băiat se numea Piquepuce; avusese mai multe meserii, iar soţia lui se afla în serviciul doamnei contese de Clare, cea de-a doua demnitară a cenaclului al cărui patriarh era colonelul Bozzo. Vincent făcu din Piquepuce şeful poliţiei sale.

Capitolul XXII - La pândă

Acest Piquepuce, inspector al lucrărilor şi copoi pe deasupra, era un băiat deştept, priceput la treabă. Bineînţeles, Vincent nu-i încredinţase nimic din secretul său, dar îi dădea indicaţii pe care Piquepuce le urmărea cu flerul sigur şi docil al unui câine de vânătoare.

Întrucât în faţa subalternilor nu trebuie puse enigme, iată de Piquepuce, Vincent lăsase să se înţeleagă că lucrează în interesul colonelului Bozzo, protectorul şi binefăcătorul său. Sentimentul de recunoştinţă explica totul.

Piquepuce avea aerul să creadă în existenţa acestui sentiment atât de firesc. Şi nici nu cerea mai mult. Cu condiţia să fie bine plătit, el nu-şi făcea griji pentru rest.

Or, Vincent îl plătea foarte bine, ca probă suplimentul de douăzeci şi cinci de ludovici, ceruţi adineauri de Piquepuce ca un lucru promis şi datorat.

Chiar înainte de întâlnirea lui cu doamna contesă de Clare, Vincent îşi îndreptase atenţia în această parte.

— Priviţi — zise inspectorul, scoţând din buzunar o hârtiuţă. Am noroc că o am pe soţia mea. S-au constituit în asociaţie, doamna contesă, domnul Lecoq, doctorul Samuel, Prinţul etc. De altfel, iată aici lista cu numele lor. Banda se cheamă: Cavalerii Tezaurului. E foarte veselă, după cum spune soţia mea, dar ea e femeie isteaţă şi, după părerea sa, nu e de glumit cu toate aceste lucruri. Înseamnă că colonelul Bozzo trebuie să fie doldora de bani, jupâne, dacă se rotesc atâţia primprejur! Şi tot oameni bine situaţi!

Vincent luă hârtiuţa şi citi numele scrise pe ea.

— Cavalerii Tezaurului — repetă el. Opt asociaţi.

— O să-l aibă în curând şi pe al nouălea — întrerupse domnul Piquepuce — cel care a construit camera tezaurului. L-au apucat deja de o labă, dar soţia mea n-a putut încă să-i afle numele.

Vincent îşi încruntă sprâncenele.

— Şi se joacă în faţa servitorilor cu jocul ăsta groaznic! murmură el bănuitor.

— Ah! Ah! exclamă inspectorul. Se vede că n-o cunoaşteţi pe doamna Piquepuce! Ea este fosta Boboc de aur de la teatrul Saqui, persoană întru totul onorabilă. Are ochi de năpârcă şi urechi care aud şi cum creşte grâul pe câmp. În plus, e atât de nevinovată! Jupâne, m-am însurat cu o fiinţă reuşită.

Vincent Carpentier puse bine lista.

Soţia du mi tale — întrebă el — n-a auzit niciodată vorbindu-se de mine pe acolo?

— Niciodată, afară dacă nu sunteţi chiar dumneavoastră cel de-al nouălea.

Vincent schiţă un surâs.

— Este tot atât de probabil ca şi restul întâmplării — zise el, ridicând din umeri. Altceva acum, mai serios. Ai putea să-ţi faci rost de o intrare în casa maicilor de la Mânăstirea Crucii?

— La mânăstire? Cum de nu! E chiar locul meu. Piquepuce, Picpus… nu e rău, nu-i aşa? Câteodată mai faci şi jocuri de cuvinte.

Râse singur şi adăugă:

— Nevastă-mea, tot ea, săraca, este naşa ultimului născut al lenjeresei. Ce doriţi să aflaţi de acolo?

— Vreau nişte informaţii — răspunse Carpentier — asupra unei persoane care locuieşte în mânăstire fără să aparţină comunităţii. Este o femeie cam de treizeci de ani, poate mai bine. Cred că e italiancă. Poartă un costum semicălugăresc, ca unele stareţe ale ordinelor din Austria. I se zice maica Maria cea Bună.

Piquepuce îşi notă într-un carneţel.

— Şi mai ce? făcu el. Asta o s-o distreze pe nevastă-mea.

— Aş vrea să aflu în special — reluă Carpentier — dacă această persoană are un frate. Se opri, ca să termine apoi imediat: …Sau dacă nu este cumva ea însăşi propriul ei frate.

Piquepuce îşi umflă obrajii slabi.

— Ia te uită, ia te uită! exclamă el. Lupul în stână! Pe deasupra, aveţi şi dumneavoastră o Scufiţă Roşie prin pădurea aceea, nu-i aşa, jupâne?

Arhitectul dădu vesel şi afirmativ din cap. Prezenţa fiicei sale în mânăstire era o justificare pentru curiozitatea sa.

Piquepuce zise:

— Am să-mi trimit nevasta şi până mâine seară chestiunea va fi lămurită. Asta e tot?

— Da, asta-i tot.

Domnul Piquepuce îşi reluă pălăria, care nu era tocmai nouă, şi se îndreptă spre uşă, dar înainte de a păşi pragul păru că se răzgândeşte şi se întoarse îndărăt, zicând:

— Ştiam eu bine că uit ceva în legătură cu Cavalerii Tezaurului! Nevasta mea m-ar fi certat, e lucru sigur! Este vorba de cel de al nouălea, cel care a scobit nuca. Bătrânul îl supraveghează. Domnul Lecoq vorbea ieri seară de un individ cu cozoroc verde şi pelerină veche, care a luat cu chirie o mansardă în strada Vrăbiilor, în spatele palatului Bozzo, şi de un

oarecare tânăr palid şi fără barbă care dă târcoale pe acolo. Poate că-i postaţi chiar dumneavoastră în jurul casei. În fine, nu are a face, eu sunt dator să vă spun totul. Pe mâine.

Ieşi. În camera de alături se afla Roblot, valetul de casă care îl anunţase. Domnul Piquepuce schimbă cu el o strângere de mână. Roblot întrebă:

— Aţi mângâiat câinele, ca să se obişnuiască cu dumneavoastră?

— Da — răspunse inspectorul. Cezar şi cu mine suntem acum prieteni. Arde, arde, nu-i aşa? Cred că treaba nu va mai tărăgăna. Deschide-mi coridorul.

În loc să iasă în stradă, domnul Piquepuce intră într-un culoar care se întindea de-a lungul camerei în care se afla Vincent.

Am spus că această cameră avea două uşi.

Trecând prin culoar în vârful picioarelor, domnul Piquepuce ajunse fără zgomot până la cea de-a doua uşă şi se opri acolo, uitându-se pe gaura cheii. Începu să râdă încet, deoarece Carpentier, cu coatele pe masă, îşi luase capul în mâini.

Câinele se duse până la uşă, adulmecă, apoi se culcă din nou.

"Bun animal! gândi Piquepuce. Cit despre arhitect, s-a zis cu el. A găsit ce-a căutat. Am zărit pe plan un punct roşu care nu exista ieri. Nu-i mai rămâne decât să se ardă la lumânare."

Era adevărat. În ajun, punctul roşu nu se afla pe plan. Vincent îl pusese chiar în dimineaţa când se întorsese de la pânda din fereastra mansardei.

Şi iată de ce îl pusese:

În acea noapte, după săptămâni de aşteptare zadarnică, Vincent văzuse din nou strălucind lumina care mergea din fereastră în fereastră la parterul palatului Bozzo. Prima oară când zărise această lumină, Vincent nu putuse distinge cu ochiul liber nici figura, nici statura omului care o purta.

Era ultimul fir care mai oprea rezolvarea definitivă a problemei. Exista, într-adevăr, probabilitatea, dar nu certitudine absolută. Putea fi un valet de casă, putea fi chiar un tâlhar atras de magnetul aurului şi care da târcoale, ca şi Vincent însuşi, în jurul acestei uşi închise prin care se strecura un fel de aer ameţitor.

Vincent voia să fie sigur, absolut sigur.

În noaptea aceasta, luneta, îndreptată din vreme, îi arătă prin geamurile primei ferestre, apoi prin ale celei de a doua şi aşa mai departe, de la fereastră la fereastră, până în fundul grădinii, silueta firavă şi clătinândă a colonelului Bozzo, cu lampa în mână.

Vincent îşi zise într-o izbucnire de orgoliu şi de teroare:

— Tezaurul e al meu — dacă vreau!

Dar voia oare?

La această întrebare, nici Vincent însuşi n-ar fi putut să răspundă.

Toate acestea se întâmplaseră dimineaţa. Dar în seara aceea, după plecarea lui Piquepuce, el îşi ţinea capul în mâini pentru că îşi întreba înfrigurarea, încercând să afle ce va ieşi din acest chin care îi năpădise existenţa.

Mult timp nu scoase o vorbă, căci prin mintea celor care trăiesc singuri nu trec numai gânduri: ei vorbesc cu glas tare, uneori chiar cu elocinţă, alteori cu violenţă, astfel că monologul, de care abuzează şi teatrul, este în asemenea împrejurări expresia realităţii.

Piquepuce era bun observator. Şi el ştia asta. Urechea sa înlocui ochiul la gaura cheii când Vincent se ridică, palid şi cu privirile învăpăiate.

Vincent nu mai era acelaşi. Chipul sau era înfiorător din cauza suferinţei şi îndrăznelii. El mototoli planul din faţa, lui şi zise tare, cu un glas bine articulat:

— Nici n-avem nevoie de el. Îmi cunoşteam drumul. Chiar din prima zi, ceva a vorbit în mine. Vedeam punctul roşu chiar în locul în care l-au fixat calculele şi cercetările mele. Strălucea ca o flacără. Îmi obseda gândurile, încât aş fi mers şi cu ochii închişi drept la locul indicat, trecând peste orice obstacol, aşa cum merge omul spre destinul său.

Dădu din cap, încet, cu tristeţe, dar ferm, aşa cum se întâmplă când asculţi o acuzaţie gravă, plauzibilă, dar nedreaptă.

— Nu, nu sunt un hoţ — reluă el — afirm asta, o jur! Nu ştiu totul, dar între timp am aflat multe, iar revelaţia neaşteptată a tabloului de la galeria Biffi mi-a lămurit textul inexplicabil al legendei. Aurul acesta, îngrămădit într-o cantitate nemaiauzită, reprezintă sânge, nenorociri, lacrimi. Şi iată, mai mult de un veac, poate, de când acest nesfârşit şir de crime trece cu

neruşinare prin faţa ochilor justiţiei omeneşti, sfidând mereu pedeapsa. Altădată existaţi judecători liberi. Ei nu erau hoţi.

Ei găseau dreptatea acolo unde o pusese Dumnezeu, în inima lor!

— N-ai de gând să mai termini? bombăni Piquepuce dincolo de uşă. Eşti mai plictisitor ca ploaia, bibicule! Vino la subiect, dar fără predică, te rog!

Căscă. Vincent îi da înainte cu un patos sporit.

— Ce făceau judecătorii liberi din Germania? Pedepseau, şi apoi restituiau. Eu însă şovăi în faţa rolului de călău; pedeapsa trebuie să fie de sus. Nu voi lovi decât dacă vreo piedică mi se pune în cale... Căci sunt hotărât să merg înainte.

— Aşa te vreau — făcu Piquepuce. Hai, fiule! Dar bagă de seamă să nu calci greşit.

— Da, voi restitui, aceasta este idee a care îmi dă putere. Dar cui? Aceşti oameni au lăsat în urma lor nenumărate victime. Nu le cunosc şi nu o dată mi-a părut rău că nu am împotriva cui să mă răzbun. Dar nu aveam dreptate. Datorită acestui fapt, misiunea mea e cu atât mai mare. Voi cerceta şi voi găsi. Nu am dat oare destule dovezi? Numai de unul singur şi sărac, am cercetat şi am descoperit. Ce problemă mi se va mai putea împotrivi, când voi avea cheia de aur şi o armată?

Se ridică de pe scaun. Un fel de calm urmă agitaţiei lui vii. Începu să umble prin cameră cu pas măsurat. Şi cum plimbarea aceasta îl aduse în faţa oglinzii, se privi în ea. Atât de vădită era schimbarea trăsăturilor sale, încât îl făcu să se dea înapoi şi, ca şi cum cineva i-ar fi strigat "minţi", bolborosi:

— Nu, nu mint! Nu am nici o patimă, nici o dorinţă. Nu văd nimic pe lumea asta ce s-ar putea cumpăra cu această prodigioasă bogăţie. Este adevărat că pentru cei doi copii ai mei am visat o bogăţie fără margini, dar nu ştiu dacă o mai doresc, fiindcă fericirea pare să se îndepărteze de asemenea case prea bogate. Există un demon în aur. Nu vreau nimic... nu, nimic!

— Dar vreau totul! strigă apoi deodată, înălţând capul. Aş muri dacă ar trebui să împart! Dumnezeu mi-a dat asta numai mie, ca să pot să fac dreptate. Şi el m-ar pedepsi dacă aş da îndărăt în momentul suprem al bătăliei. Astăzi e ziua cea mare, mi-o strigă instinctul, acest instinct care nu m-a înşelat niciodată. Colonelul mi-a descoperit taina; ce l-ar costa un omor în plus? Şi ceilalţi, Cavalerii Tezaurului, care se gândeau să se

servească de mine ca de o călăuză… uite, îmi ţiuie urechile, ei discută despre mine, mă osândesc… m-au şi osândit! Mâine va fi prea târziu.

Gongul pendulei începu să bată. Vincent numără unsprezece bătăi.

— Aşa târziu! murmură el, în timp ce un fior îi trecu prin vine.

Rămase o clipă nemişcat, ca şi cum ar fi şovăit; apoi, trăgând încet un sertar al biroului, scoase două pistoale, pe care le băgă în buzunarele hainei.

De cealaltă parte a uşii, domnul Piquepuce zise:

— Iată că afacerea se îngroaşă, atenţiune!

Vincent îşi luă pelerina ca să o îmbrace peste haină, dar după o clipă de gândire o aruncă, zicând:

— În noaptea asta nu e nevoie să mă mai deghizez.

Îşi încheie redingota.

În momentul când îşi luă pălăria, domnul Piquepuce părăsi postul de observaţie şi porni repede pe culoar.

— Gata! îi spuse el lui Roblot, care îl întreba curios în ochi. Fierul e încins.

Coborî la repezeală peronul casei, trecu strada şi se aruncă într-o trăsură care aştepta în piaţa de alături.

— În strada Thérèse, la palatul Bozzo — zise el, închizând uşa. Dă-i bătaie!

Capitolul XXIII - Escalada

Peste câteva minute, Vincent Carpentier ieşea din casă nedeghizat şi fără măsurile de prevedere obişnuite. O luă în jos, spre bulevardul plin de pietoni ca ziua.

Era una din acele nopţi frumoase de august, care-i alungă pe parizieni din casele lor prea strimte. De la Madeleine la Poarta Montmartre nu se mai găsea nici un scaun, nici o bancă, nici un scăunel de cafenea neocupat. În schimb, de-a lungul balustradei dintre trotuar şi partea carosabilă a Străzii Joase, acolo unde mai târziu a fost construit Grand-Hotel, un şir neîntrerupt de oameni fără rost, de ambele sexe, se sprijinea de balustradă, aşa cum fac, în zile de furtună, stolurile de rândunele ce se înşiră pe firele de telegraf ale şoselelor.

Era o căldură înăbuşitoare, berea nemţească, sau numită ca atare, curgea în valuri; un adevărat flux de pietoni cobora pe Champs-Élysées, unde pe atunci primele două cafenele cu muzică anticipau cu modestie splendorile de astăzi ale acestor localuri distractive.

Carpentier se cufundă o clipă în această mulţime. Este ştiut că în mijlocul mulţimii poţi lucra foarte bine cu capul. În mijlocul gloatei gândirea se izolează tot atât de bine ca şi în adâncul unei păduri.

În astfel de nopţi, când oraşul se revarsă din plin pe străzi, timpul nu se mai măsoară cu orologiul său obişnuit. Ceasurile pentru somn se miră că iau parte la această veghe zgomotoasă.

Diferenţa între orele de culcare ale Parisului şi răsăritul soarelui e atât de mică, încât ţi-e mai mare mila de liber profesioniştii carte au nevoie de întuneric. Nu e timp pentru escaladări, pentru spargeri sau pentru alte asemenea lucrări de artă. Totuşi, în acest sezon mort, pe care-l străbat ca prin pustiul Arabiei, bandiţii se simt însetaţi.

Ah! Minunatele nopţi de decembrie, nopţi de şaisprezece ore, cu zăpada care acoperă casele, cu poleiul care goleşte străzile! Vară blestemată, anotimp al leneşilor, bun cel mult să coacă pâinea şi vinul, pe care le cumperi cu banii altora!

Vara, bandiţii cei mai iscusiţi se văd reduşi la mârşava îndeletnicire de pungaşi.

Vincent Carpentier, artist fericit, cu portmoneul plin în buzunarul redingotei sale elegante, regreta şi el nopţile lungi. Se simţea stânjenit de tot acest zgomot şi de această agitaţie.

Lucru curios, în mijlocul acestei mulţimi vesele şi vioaie ca un coş cu şoareci, el era poate singurul om care purta în buzunare *scule de iarnă*. Dacă ar fi fost căutat (dar cine putea să bănuiască?), s-ar fi găsit asupra lui, pe lângă o pereche de pistoale, un cuţit lung, o frânghie de mătase prevăzută cu cârlig şi un anumit instrument cunoscut în lumea cea mai bună sub numele de *gură de lup*. Alţii îi mai spun şi *privighetoare*. Limbajul saloanelor este de o bogăţie nebănuită.

Doamne, da, Vincent ascundea în buzunarul său o trusă de lăcătuş fără autorizaţie. Se zice că cine ţinteşte un scop, nu ţine seama de mijloace.

Domnul Piquepuce nu era singurul om de talent pe care îl cunoştea domnul Vincent. Din când în când putea fi întâlnit la el şi un tânăr frumuşel, fante de cafenea, care era unul dintre cei mai buni lucrători ai casei Berthier şi Compania (broaşte cu secret şi cufere cu siguranţă), şi care răspundea la numele intim de Cocotte.

Cocotte îi procurase lui Vincent cârligul şi sfoara de mătase cu care să se prindă de coama zidurilor; în plus, îl învăţase cum să mânuiască o sârmă ca să deschidă orice fel de închizătoare sau lacăt.

După cum se vede, Vincent nu pornise la treabă cu mâna în gură. Şi dacă luna ianuarie, atât de potrivită pentru o asemenea treabă, ar fi luat brusc locul acestei leneşe luni de august, Vincent n-ar fi avut nici o bătaie de cap. Dar el cunoştea Parisul, ştia că, în această strâmtă stradă a Vrăbiilor, la fiecare etaj al caselor toate ferestrele erau larg deschise — respirând din greu ca nişte crapi scoşi pe uscat — şi în pragurile tuturor uşilor portarii sorbeau aerul infect al şiroaielor din stradă, pentru "a se răcori".

Trebuia să aştepte. Şi nimic nu e mai greu decât să aştepţi, atunci când ai luat cu tărie o hotărâre gravă.

Chiar şi cei mai îndrăzneţi nu rezistă la asemenea încercare, iar acela care, în primul moment, ar fi sărit un meterez, se poticneşte în faţa unei simple bariere, când o aşteptare de o oră i-a răcit ardoarea şi i-a măcinat voinţa.

Carpentier mergea cufundat în gânduri, cântărind şansele favorabile, ca şi cele contrare ale expediţiei sale, când deodată se opri la colţul şoselei d'Antin, în faţa elegantei cafenele Foy, care, din cauza căldurii, pusese afară trei rânduri de mese, ca o cârciumă ordinară.

Vincent Carpentier nu avea pe nimeni de căutat, nici de supravegheat. Oamenii de felul său trăiesc cu ideea lor fixă, feriţi de preocupările obişnuite ale celorlalţi muritori. Ei nu cunosc dragostea şi, în consecinţă, nici gelozia.

Şi totuşi, s-ar fi zis că sclipeşte strălucirea unui ochi gelos în privirea lui Vincent atunci când, după ce parcursese cu o tristă indiferenţă şirul de consumatori de la mesele cafenelei Foy, ea se aprinse dintr-o dată. A fost ca o trezire bruscă dintr-o mare surpriză amestecată cu spaimă.

Zărise — sau crezuse numai că vede — la o măsuţă de marmură aşezată afară, o figură binecunoscută lui, dar pe care desigur se aştepta cel mai puţin să o întâlnească într-un asemenea loc. Era un chip palid, sever şi frumos. Şi nu vedea decât chipul, căci forfota mulţimii îi ascundea părul de deasupra figurii şi corpul care era dedesubt. Dar privirea lui, oricât de scurtă fusese, nu se putea înşela. Vincent Carpentier putea să jure că o văzuse pe maica Maria cea Bună.

Lucrul era în el însuşi atât de neverosimil, încât Vincent se îndoi de mărturia propriilor săi ochi. Voi să-şi verifice printr-o nouă privire prima impresie; dar tocmai atunci se produse una din acele mii de învălmăşeli care stânjenesc în fiecare clipă circulaţia de pe bulevarde; douăzeci de capete se interpuneau acum între el şi obiectul curiozităţii sale.

Când ochiul său putu să străpungă din nou gloata, nu mai văzu pe nimeni în locul unde se afla adineauri institutoarea mândră şi rece a fiicei sale Irène. În schimb, Vincent recunoscu pălăria dubioasă şi înfăţişarea prăpădită a domnului Piquepuce, inspectorul său, care se afla într-o conversaţie însufleţită cu un ins al cărui profil vag, imberb, era încadrat de un păr negru abundent.

Nu vreau să spun că prezenţa unui individ ca Piquepuce ar fi fost tot atât de deplasată ca şi aceea a unei călugăriţe la mesele acestei cafenele mondene, dar trebuie constatat că, la cafeneaua Foy, pălăriile decolorate şi redingotele roase erau rarităţi aproape de neîntâlnit.

Vincent Carpentier nu era dispus să facă asemenea observaţii, şi neîncrederea pe care o avea în domnul Piquepuce îl scutea de orice decepţie. În ciuda curiozităţii sale nesatisfăcute, el era să se îndepărteze, când omul cu părul negru îl expedie cu un gest pe Piquepuce şi se întoarse cu faţa. Lumina felinarului făcu să apară pentru a doua oară trăsăturile maicii Maria cea Bună, care păreau sculptate în alabastru.

Vincent nu se înşelase. Rămase înmărmurit.

Interlocutorul lui Piquepuce trecu bulevardul în direcţia străzii Louis-le-Grand. Vincent se luă după el. Peste câteva clipe, amândoi ieşeau din mulţime pentru a intra în strada aceea singuratică.

Bărbatul care semăna cu Maria cea Bună mergea în faţă. Vincent îl urma la vreo cincizeci de paşi.

Care era ţelul lui Vincent? Nici el n-ar fi putut să spună. Gândea doar atât: "Avem oare acelaşi drum?"

Mergeau astfel amândoi, fără ca misteriosul prieten al lui Piquepuce să pară îngrijorat de umbra care se ţinea după el. Poate că nici nu-l auzea. În orice caz, nu-i trecu prin cap să se uite îndărăt.

Pe măsură ce te depărtai de bulevard, strada devenea din ce în ce mai goală. Aşa că, după un minut sau două de mers, se făcu linişte deplină, tulburată numai de zgomotul paşilor celui care mergea înainte şi ai celui care venea după el.

Vincent îşi încetini mersul. Necunoscutul nu se întoarse nici de data aceasta, dar trecu pe celălalt trotuar. Părea totuşi că trage cu urechea.

La cotitura eu strada Neuve-des-Petits-Champs, Vincent îl pierdu din vedere, dar era încredinţat că ştie încotro se duce. De aceea trecu fără să se oprească prin faţa pieţii Saint-Honoré şi nu-şi schimbă direcţia decât la colţul străzii Saint-Roch. Era sigur că acolo îl va revedea pe necunoscut, dar privirea sa, care parcurse lacom strada, nu întâlni decât singurătate. Începu să alerge, căci îşi spunea: "În timpul cât nu l-am văzut, a fugit". Pe lungimea întunecată şi întortocheată a străzii Vrăbiilor, tot nimeni.

Orologiul de la Saint-Roch bătu ora două. Era ora la care, chiar vara, întregul Paris dormea, afară de Parisul bulevardelor.

Vincent îşi continuă drumul. Alergătura îi acoperise fruntea de sudoare, dar o senzaţie de frig îi trecea prin vine, cum se

întâmplă atunci când măsori un şanţ larg şi adânc înainte de a sări peste el.

Cartierul Saint-Roch nu s-a schimbat aproape de loc de atunci, cel puţin înspre partea de nord, unde sunt străduţele dintre piaţa Gaillon şi răspântia de la Argenteuil. În partea de jos a străzii Vrăbiilor, mai ales, ai fi zis că e un colţ de oraş hispano-flamand. Casele înalte se înclină, ca şi cum ar vrea să ascundă cerul; maghernițele sunt ca nişte găuri săpate în vechile ziduri, şi — nu sunt nici şase luni de atunci — am văzut cum anumite ferestre, aflate la înălţimea omului şi scobite într-un zid izolat, lăsau să cadă peste un aşa-zis balcon o jaluzea care altădată a tresărit desigur la vibraţiile unei ghitare înamorate. La noi, asemenea jaluzele trase după moda spaniolă au o proastă reputaţie. Sunt cele mai triste dintre firme.

Şi totuşi nu putem trece mai departe, fiindcă Vincent se oprise aici, ca şi cum piciorul i-ar fi rămas dintr-o dată pironit în pavaj.

O fereastră era probabil deschisă în dosul jaluzelei, ale cărei stinghii lăsau să se strecoare o anumită lumină, căci o voce de femeie se auzi spunând clar:

— Juliano, te rog, nu te duce… rămâi cu mine în noaptea asta.

Nu se auzi nici un răspuns.

Dar Vincent, nemişcat şi atent, gândea: "Juliano! Numele acesta se afla şi în, povestirea lui Reynier! Este numele celuilalt frate… fratele marchizului Coriolan, cel asasinat!"

Şi fatalitatea acestei drame de familie se ridica în faţa ochilor săi ca o fantomă uriaşă şi ameninţătoare. Vedea cum duelul paricid îşi urma peste ani peripeţiile sale neschimbate şi teribile.

Aşteptă, oprindu-şi respiraţia, lipit de zid. Dincolo de jaluzea nu mai vorbea nimeni.

După o lungă pauză, Vincent îşi continuă tiptil drumul. Ajunse în curând la zidul grădinii palatului Bozzo. Totul era pustiu şi tăcut. Multe dintre ferestre erau deschise, lăsând să intre aerul nopţii, dar dincolo de cercevelele întredeschise nu se vedea, decât beznă.

Parisul adormise târziu, şi acum dormea adânc.

Nu era timp de gândit, Saint-Roch bătuse jumătatea după orele două. În anotimpul acesta, zorile apar la trei dimineaţa. Lui

Vincent i se păru chiar că vede cerul începând să se albească dincolo de case.

Aşteptă totuşi. Privirea sa scrută depărtările străzii, de unde nu venea nici o mişcare. Mâna, care îi tremura de emoţie, descheie redingota. Simţea în piept o greutate nespusă şi bătăile inimii îi sunau în urechi cu un vâjâit înfricoşător.

Desfăcu frânghia de mătase înfăşurată în jurul mijlocului şi aruncă cârligul, care se prinse de coama zidului.

— Voi restitui! bâlbâi el în acest ultim moment. Şi copiii, copiii. Dumnezeu nu poate fi contra mea. Voi restitui!

Frânghia de care se agăţase îl ajută să se caţăre sus pe zid.

Trase cu urechea. În grădină, unde arborii se clătinau uşor în faţa ferestrelor întunecate, nu se auzea nici un zgomot. Dinspre stradă se auzea ceva imperceptibil, un pas îndepărtat…

Vincent se afla tocmai în locul unde văzuse, de la fereastra mansardei, o umbră târându-se pe zid. Se aplecă spre partea din stradă, ca să audă mai bine. Zgomotul paşilor încetase; fusese desigur numai o părere.

Totul mergea bine. Vincent desprinse cârligul, îl agăţă în sens contrar şi-şi dădu drumul în jos pe frânghia de mătase.

În timp ce se afla încă suspendat, auzi un hohot de râs înăbuşit şi o mişcare nelămurită.

Nici nu avu timp să-şi întoarcă faţa. Fusese apucat de picioare, trântit la pământ, un căluş îi astupă gura, şi rămase întins pe iarbă, ca un pachet legat fedeleş de la umeri până la glezne.

Această operaţie fusese executată cu atâta repeziciune de către o jumătate de duzină de indivizi voinici, ieşiţi pe neaşteptate din desişuri, încât Vincent nu avusese nici măcar timpul să scoată o vorbă. Dar cum căluşul nu îi astupa şi vederea, putu să recunoască printre cei mai harnici la treabă pe inspectorul său Piquepuce şi pe tânărul Cocotte, profesorul său într-ale lăcătuşeriei. Amândoi păreau foarte bine dispuşi.

Prietenia dintre Damon şi Pythias[28] părea a fi o nimica toată pe lângă aceea care-l lega pe Piquepuce de Cocotte, şi viceversa. Afecţiunea lor reciprocă, bazată pe respect, ar fi putut inspira nobile tirade până şi poeţilor din antichitate.

— Iată balotul — zise Piquepuce râzând. Pare straşnic de mirat, ce zici?

— Vezi să nu-l strici — adăugă Cocotte. Pariez pe cinci centime că are în buzunar trusa mea de scule.

Mâna sa expertă găsi de la prima încercare *gura de lup*, şi adăugă:

— Prinţule, pentru orice meserie trebuie să faci puţină ucenicie. Peste vreo zece ani, dacă îmi urmezi bine lecţiile, vei putea debuta, dar pentru astăzi, cotul! Un fiasco, eh! N-ai avut noroc! Ai călcat cu amândouă picioarele în strachină.

Uşa palatului de lângă zidul dinspre stradă era deschisă; o voce slabă se auzi dintr-acolo, zicând:

— Aduceţi-mi-l încoace şi să nu-i faceţi nici un rău acestui biet ticălos. Îl prevenisem de ceea ce i s-ar putea întâmpla. Ah! Om rău! Om rău!

Cocotte, Piquepuce şi alţi doi îl luară pe Vincent, care de picioare, care de cap, şi-l duseră până la peronul cel mic, pe a

[28] Filozofi pitagoricieni din Siracuza de pe timpul lui Denis cel Tânăr (360 î.e.n.), celebri prin amiciţia care-i unea. Pythias, condamnat la moarte de către tiran, a cerut un răgaz pentru a-şi pune în ordine treburile, Damon consimţind să moară în locul său în cazul când acesta nu s-ar prezenta la momentul hotărât. În clipa supremă, când Damon era pe punctul de a fi executat, Pythias s-a prezentat ca să-şi primească pedeapsa. Denis, plin de admiraţie, l-a iertat şi a cerut celor doi filozofi — bineînţeles, în van — să-l primească al treilea în prietenia lor. (n.r.)

cărui ultimă treaptă apăru un cap plin de strâmbături şi de creţuri, înfofolit într-o scufie călduroasă de bumbac.

Colonelul tremura puţin în mantaua lui vătuită, deşi era cald, dar avea un aer vesel. Îşi freca mâinile uscate una de alta şi se uita cu ochii lui de cucuvea când la prizonier, când la executanţi.

— Bravo, Piquepuce băiete — zise el — bravo Cocotte, sunteţi nişte maeştri. Nici nu m-am culcat, atât eram de sigur că o să-mi duceţi la bun sfârşit treaba asta. Apoi adăugă, adresându-se prizonierului: Ah, Vincent! Vincent! Biată curcă plouată! Nu prea te simţi în apele tale! Ce rău te-ai purtat faţă de mine! Şi când te gândeşti că toată viaţa mea n-am făcut bine decât unor oameni fără inimă. Dar sunt oameni care nu se învaţă minte niciodată. Orice aş face, nu mă pot dezbăra de filantropie şi, până la ultima-mi suflare, o să iubesc această omenire perversă. E o prostie, dar e spre lauda mea.

Uşa în care se arătase colonelul dădea într-un vestibul strimt şi umed, a cărui podea era mai jos decât restul casei. O scară de serviciu ducea înăuntru. Totul era luminat de un felinar agăţat de plafon.

— Urcaţi! porunci colonelul, care rămase ultimul şi închise uşa, învârtind de două ori cheia în broască. Nu aşa socotea ticălosul să treacă prin apartamentele mele. O nu! Ruşine să-ţi fie, om de nimic!

Grădina rămăsese din nou goală, dar chiar în clipa când cheia se întorcea în broască, se putu auzi de cealaltă parte a zidului, în stradă, zgomotul unuia care îşi ia avânt ca să sară. În secunda următoare se produse o frecare pe coama zidului, pe care acum se profila nedesluşit o umbră omenească. Umbra se pitula mai întâi chiar pe locul pe care îl cucerise şi rămase acolo nemişcată, cu gâtul întins, privind lacom parterul palatului Bozzo, unde o lumină trecea acum de la o fereastră la alta.

De la o fereastră la alta, lumina făcea să apară şi un curios alai: patru oameni ducând un balot greu, de formă omenească, inert ca un cadavru, apoi alţi doi oameni cu făclii, şi la urmă un bătrân gârbovit, dârdâind, care încheia alaiul, cu capul în piept, ca un bocitor în urma unui coşciug.

Umbra aşteptă ca lumina să depăşească şi ultima fereastră. După aceea se ridică în capul oaselor.

Era un bărbat încă tânăr şi sprinten. Cu ajutorul cârligului agăţat de Vincent Carpentier, pe care nimeni nu se gândise să-l dea jos, noul venit se lăsă să alunece în grădină şi se duse la uşa cea mică, unde încercă broasca, mai întâi cu mâna, apoi cu o unealtă de fier.

Între timp, după ce trecuse la rând prin toate camerele parterului, alaiul se oprise în ultima încăpere, cea care era însemnată cu un punct roşu în planul lui Vincent.

Era o cameră foarte spaţioasă, îmbrăcată în întregime în lambriuri de stejar. Ciubucele panourilor fuseseră la vremea lor aurite, dar acum erau şterse şi nu mai luceau. Mobilierul era foarte vechi. Tapiţeria frumoasă şi bogată care acoperea scaunele îşi pierduse coloritul.

Nu se aflau acolo decât două portrete, agăţate de lambriuri. Portretele erau aşezate unul în faţa celuilalt, linul era al colonelului Bozzo-Corona, celălalt al celui mai mare dintre nepoţii săi, marchizul Coriolan, pe care îl jelea de atâţia ani.

Aceste două portrete îi săriră în ochi lui Vincent, care le recunoscu din prima clipă, cu toate că nu le mai văzuse niciodată. Erau cele două figuri din tabloul de la galeria Biffi. Erau în acelaşi timp portretele atât de bine descrise de Reynier în povestirea lui, acelea care împodobeau camera Tatălui Tuturor din casa misterioasă şi oarecum fantastică pe care tânărul pictor nu o mai putuse regăsi în împrejurimile Sartènei; camera în care bătrâna Cherchelita servise de două ori cina: întâi lui Reynier, apoi lui Coyatier, zis vagmistrul.

Asemănarea cu colonelul era izbitoare. Portretul marchizului Coriolan, imberb, cu figura ca de marmură albă, scoasă în relief de negrul mat al părului său bogat, schimbă pentru câteva clipe cursul gândurilor lui Vincent.

Pentru el, trei fiinţe trăiau sub această aparenţă de neînsufleţire: asasinul din tabloul de la Biffi, necunoscutul din strada Vrăbiilor şi acea femeie de care acum îi era frică, fiindcă n-o mai putea apăra pe mica lui Irène: maica Maria cea Bună.

În lungul peretelui dinspre grădină — chiar în locul indicat de punctul roşu în planul lui Vincent — se afla un alcov, şi în acest alcov un pat de abanos cu coloane masive, în jurul căruia cădeau în falduri perdele de Culoare închisă.

Vincent fu aşezat, de cei care îl duceau, pe covor, unde rămase lungit. Piquepuce de o parte, Cocotte de cealaltă, se

aplecară asupra lui spre a-l întreba în bătaie de joc cum se simte.

Colonelul se lăsă într-un mare fotoliu de lângă alcov.

— Iată o mică expediţie simpatică şi bine executată, podoabele mele — zise el. Trebuie să stau de vorbă cu acest urâcios care mi-a răsplătit binefacerile prin cea mai neagră nerecunoştinţa. Vedeţi să-mi întăriţi toate sforile acestea. Mai puneţi şi altele dacă este nevoie. Vreau să fie împachetat ca un colet, căci, după cum ştiţi, eu nu sunt prea voinic şi dacă reuşeşte să scoată afară numai un singur deget, e în stare să mă strivească ca pe un purice.

Cocotte, Piquepuce şi ceilalţi, dând urmare acestei porunci, strânseră şi mai tare legăturile lui Vincent.

Sforile erau noi şi bune. Fiecare, vrând să-şi arate zelul, făcu o adevărată risipă de precauţiuni, şi când totul fu gata, Piquepuce putu să spună:

— Iată-l legat burduf!

Atunci colonelul se ridică din fotoliu şi veni să cerceteze el însuşi lucrarea. Mai puse să se adauge pe ici pe colo câte o legătură sau câte un nod, aşa că până la urmă operaţia deveni o capodoperă a genului. Nu mai exista nici o bucăţică din corpul lui Vincent care să nu aibă o piedică sau un nod.

— Minunat, scumpilor — făcu bătrânul, sincer mulţumit. Face cât o jumătate de duzină de cămăşi de forţă. Mâine, către ora zece seara, *va fi ziuă*. Poate vom săpa o groapă în grădină. Acum duceţi-vă să cinaţi sau să luaţi micul dejun, după cum vreţi. Casieria va fi deschisă toată ziua, şi socoteala voastră va fi încheiată în mod cinstit. La revedere.

Adresă fiecăruia câte un semn părintesc din cap, ceea ce însemna că sunt liberi. Apoi cei şase bandiţi ieşiră pe uşă.

— Nu închideţi uşa, că-mi place să intre aer — adăugă colonelul. Ieşiţi prin strada Thérèse, portarul a fost anunţat.

După ce rămase singur, se înfundă din nou în fotoliul său. De-ai fi umblat tot Parisul, nu ai fi putut să găseşti o figură mai paşnică şi mai calmă decât a lui.

Vincent, la rândul său, primise o asemenea lovitură, încât toate facultăţile îi erau aproape anihilate. Şi totuşi înţelesese sensul acelei fraze îngrozitoare, pronunţată atât de liniştit: *"Poate vom săpa o groapă în grădină"*.

Rămase nemişcat, ca şi mort, paralizat mai mult de descurajare decât de strânsoarea legăturilor.

Colonelul, care îl privea cu un aer mai curând prietenesc, dădu încet din cap şi zise:

— Nătărău!

Fără să vrea, Vincent deschise ochii.

— Nătărău! repetă bătrânul. Nu-ţi spun asta ca să te mâhnesc, băiete, dar, dacă era convins de existenţa tezaurului, de ce ai mai început lupta? Nu te poţi bate cu atâta bănet!

Scoase din buzunar o tabacheră de aur, împodobită cu perle veritabile şi cu portretul împăratului Rusiei, şi o deschise pentru a lua două sau trei fire de tutun, pe care le mirosi de la distanţă.

— Cu toate e ca şi cu asta — urmă el. Nu am nevoie de nimic, sau, mai bine zis, nu mă mai pot bucura de nimic. Un strănut m-ar doborî. Ştii tu câte fire de tutun sunt într-un pachet de cinci centime? Câţi dumicaţi într-o pâine? Câte picături de vin într-un pahar? Eu trăiesc numai cu un dumicat de pâine şi cu o picătură de vin, firul de tutun fiind un exces. Mă gândesc chiar să renunţ la acest prost obicei. Fiule, afară de chirie şi de echipaj, eu nu consum nici de douăzeci de centime pe zi. Şi observă bine ceva: bogăţia e batjocoritoare, ca toate doamnele de societate. Ea îşi pune la cale farsele pe ascuns, cu băieţi voinici ca tine, dar le alunecă din braţele puternice, ca să se lase până la urmă posedată de cei care nu mai pot... Ha! Ha! Ha!

Avea un râs foarte liniştit.

— Frânghiile astea mă fac să sufăr îngrozitor — zise Vincent.

O adevărată spaimă îi smulse aceste cuvinte, primele, de altfel, pe care le pronunţă.

— Răbdare, fiule, nu te-am legat ca să te fac să suferi, ci ca să pot sta în toată siguranţa de vorbă cu tine. Cruzimea nu intră în firea mea; numai că, atunci când se pun probleme de prevedere sau de necesitate, nu ara slăbiciuni de prisos. Această linie de conduită mi-a reuşit aproape o sută de ani; aşa că n-am de gând să o părăsesc tocmai acum. Ce naiba, am şi eu dreptul să pierd o oră sau două cu tine, care voiai să-mi furi mai mult aur decât pot aduce toate impozitele regatului Franţei. De altfel, cine ştie? Se zice că primul dine de vânătoare a fost un lup dresat să-şi omoare fraţii. Iar eu sunt înconjurat numai de

lupi. Ce-ai zice dacă, lăsându-te să trăieşti, ţi-aş da o sarcină de câine de vânătoare?

Vincent îşi lăsă ochii în jos şi murmură:

— Aceste sfori îmi intră în carne.

— Răbdare! Ai adus pistoale şi un pumnal, n-ai făcut-o din interes pentru mine, nu-i aşa, bibicule? În locul acesta, eu mă recreez. Gândeşte-te, nopţile sunt atât de lungi când nu dormi niciodată, şi somnul nu-l poţi cumpăra cu tot bănetul din lume… Suspină adânc şi reluă: S-ar putea face ceva din tine, dacă nu ai fi ameninţat de o moarte rapidă. Ai calculat bine, chiar dacă n-ai manevrat bine, iar eu am simţit un fior în spate, pe cinstea mea, când am aflat că ai pus un punct roşu în planul tău, tocmai la locul cu pricina.

Şi arătă cu degetul spre alcov.

Ochiul lui Vincent urmări fără voie acest gest şi, cu toate durerile ce-l chinuiau, o lucire îi străfulgera privirea.

Capitolul XXV - Tezaur antic

— Ei! Ei! făcu bătrânul, văzând lucirea din ochii prizonierului său. Degeaba te ştii condamnat, patima n-a murit încă în tine. Mai doreşti încă să-mi vezi tezaurul. E foarte normal! Înţeleg asta şi îmi iau obligaţia să-ţi satisfac dorinţa înainte de a te zvârli afară pe uşă în lumea cealaltă. Răbdare! Ai să te obişnuieşti şi cu aceste frânghii. Ia spune-mi: crezi că te-ai fi descurcat pe aici?

— Nu — răspunse Vincent, cu ochii la alcov.

— Am petrecut aici împreună seri minunate. Era frig — ţi-aduci aminte? — în acele nopţi, de iarnă. Soba era aici, în spatele meu. Cum mal duduia! Nu poţi să mă acuzi că te-am luat pe nepregătite, te prevenisem. Daria ce bun avertismentele? Dragostea care te scoate din minţi, dragostea pentru o femeie, nu e nimic pe lângă delirul aurului. Nu am pică pe tine, să ştii. Şi eu aş fi făcut la fel, numai că nu m-aş fi lăsat prins. Ce sperai oare? Întâmplarea te-a făcut să afli povestea bătrânului leu: blând ca un miel, desigur, dar în stare să-i mănânce şi pe copiii săi, atunci când dau târcoale în jurul

aurului său — în jurul sufletului său! Tu ştii cât o iubesc eu pe Francesca, pe scumpa mea Fanchette, ultima mea mângâiere. Ei bine! Dacă Francesca ar şti ce se află în dosul acestor perdele...

Se întrerupse şi arătă cu degetul întins spre portretul tânărului agăţat de lambriuri.

— Acela era fratele Fanchettei — adăugă el — şi eu îl iubeam; acum e mort.

— Omorâţi-mă imediat — murmură Carpentier gemând. Simt cum mi se umflă carnea sub legături. Frânghiile astea sunt fiare înroşite care mă ard. E un supliciu pe care nu-l mai pot suporta!

Un spasm îi străbătu tot corpul.

— *Povero!* zise bătrânul. Cunosc acest chin! Când port pantofi care mă strâng, aş putea să şi plâng! Ai avut vreodată bătături?... Acel tânăr Reynier trebuie să fie acum un băiat frumos, nu? Aventura lui din câmpiile Sartènei i-ar putea aduce într-o zi anumite neplăceri. Mai sunt şi alţi fluturi afară de tine, băiatule, pe cale de a se pârli la lumânare. Îi cunosc pe toţi. Îi cunosc aşa cum te cunoşteam şi pe tine: toţi îmi sunt prieteni şi prietene, aceşti scumpi Cavaleri ai Tezaurului, care nu vor căpăta nici un cinci din puşculiţa mea şi care, unul după altul — sau toţi odată — se vor poticni de marginea cursei mele! Ce-o să se întâmple cu Irène, mica ta domnişoară? Vezi, eu mă gândesc la toate!

Din pieptul lui Vincent se auzi un fel de horcăit.

— Ce să-ţi fac! rosti colonelul. Trebuia să-ţi vezi de treabă. Din zidar te-am făcut domn. Ai lucrat şase ani ca să împleteşti frânghia care te va spânzura; e o prostie. Gândeam să mă distrez cu tine şi să-ţi amintesc de excursiile noastre nocturne. Ei, ţi-aduci aminte: "Aveţi ceva de declarat"? Era caraghios... Acum însă nu mă mai interesezi de loc, omul lui Dumnezeu! Cred că mi-a venit somnul. Dar întâi am să-ţi arăt ceea ce doreai să vezi, şi apoi vom merge la culcare, eu în patul meu, tu...

Nu-şi termină fraza, şi nimic nu ar putea descrie cumplita bonomie a surâsului său.

Se ridică şi făcu un pas spre pat.

Comparând slăbiciunea acestui corp îmbătrânit, uzat până la transparenţă, cu masa greoaie a patului cu stâlpi, cu greu şi-ar fi putut închipui cineva că colonelul l-ar fi putut clinti din loc.

Totuşi, el nu făcu decât să atingă unul din stâlpii masivi ai patului, care se puse în mişcare şi alunecă dintr-o dată până în mijlocul camerei, aşa cum un vagon alunecă pe şine, descoperind astfel întreaga adâncime a alcovului.

Colonelul aruncă o privire piezişă spre Vincent, ca să vadă efectul produs de această primă lovitură de teatru.

Vincent era nemişcat, cu ochii închişi, cu gura contractată.

— Mi se pare că am întârziat prea mult — murmură bătrânul nemulţumit. Imbecilii ăştia nu ştiu să lege pe cineva fără să-l înăbuşe. Te uiţi, ciută mică? Atenţiune!

Pe locul unde fusese adineauri piciorul patului, colonelul pipăi podeaua, din care se ridică în sus o bucată, Vincent nu putu vedea ce era în gaură. Trebuie să fi fost o încuietoare, căci colonelul vârî înăuntru o cheie, pe care o răsuci uşor. După care puse cu grijă la loc bucăţica de lemn şi se ridică. Apoi pipăi cu degetele lemnăria din fundul alcovului; zidul se deschise imediat, lăsând să se vadă interiorul ascunzătorii pe care am descris-o în amănunt în primele capitole ale acestei cărţi.

Am zis "lăsând să se vadă", deoarece exista acolo o lampă cu trei becuri[29], din aur masiv, împodobită cu pietre preţioase, aprinsă şi atârnată de boltă.

Această lampă era ca acelea care ard zi şi noapte în faţa altarului Sfintei Fecioare în bisericile din Italia. I se impusese însă această renegare de a întreţine focul sacru în sanctuarul altei religii. Zi şi noapte, fără încetare, ea lumina văgăuna în care îşi avea altarul demonul aurului.

Nu ştiu cum să explic ce s-a întâmplat. Razele acestei lămpi, atingând ochii lui Vincent, îl făcură să-şi deschidă pleoapele. Din pieptul său strivit ieşi un larg suspin. Întreg corpul, din cap până în picioare, i se contractă sub efectul unui spasm care îl făcu să alunece înainte. Gâtul i se întinsese, gura îi era căscată.

— Haide! Haide! zise colonelul, cu vădită plăcere. Iată că acest josnic metal lucrează. Te simţi mai bine, dragul meu?

---

[29] Traducătorul a tradus impropriu acest cuvânt, deoarece în înţelegerea actuală, s-ar putea înţelege că era o lampă cu trei becuri, care evident funcţionează cu electricitate; lucru greu de crezut fiindcă acţiunea romanului se petrece în 1835–1843. Cuvântul corect ar fi "braţe" sau "arzătoare". (nota lui BlankCd)

Vincent nu răspunse. Rămăsese zdrobit sub efectul unei fascinaţii soră cu extazul.

— Minunat! Minunat! făcu bătrânul. Iată că învii. Aurul e un puternic magnetizator! Şi să ştii, bibicule, că aici nu vezi decât fleacurile de la intrare. E frumos? E bine aranjat? Ei, ei, voinice, tu eşti acela care a scobit această găoace, dar eu sunt cei care a aranjat încărcătura la bord. Recunosc eu însumi că e capodoperă! Nici un centimetru pierdut. Valori peste tot! Priveşte numai bolta. Ce ploaie de paiete!

Chiar într-acolo îşi îndreptase mai întâi ochii Vincent. Lampa, cu toată puterea ei, lumina puţin. Nu arunca decât acele licăriri mistice, abia îndestulătoare ca să poţi întrevedea pioasele întunecimi ale capelelor. Dar fiecare rază era captată, reflectată, multiplicată şi însufleţită de bolta decorată cu egrete, cu cercei, cu coliere şi riviere, în care diamantele, rubinele, smaraldele şi safirele, reduse ţa rolul de simple reflectoare, se îngrămădeau ca nişte cristale în jurul tijelor unui policandru.

Privirea se îmbăta, orbită, contemplând acest firmament minunat, în timp ce gândul, înnebunit de ameţeală, încerca să-i cântărească valoarea incalculabilă.

Acest şarpe bătrân spunea adevărul. Eterul suprimă durerea, dar există extazuri morale mai puternice decât beţia cloroformului. Vincent se simţea împietrit. Spaima lui fizică se spulberase. Asculta, privea, legănat de o ameţeală nespusă.

Ochii bătrânului rătăceau de la această stare de ameţeală la tezaurul care îl făcea să renască. La început a fost o plăcere liniştită, apoi înfrigurarea îl cuprinse puţin câte puţin. Încercă să rânjească, dar nu putu. Emoţia lui Vincent avea asupra lui un efect extraordinar.

— Am vândut multe din aceste pietrarii, multe, multe — reluă bătrânul, a cărui voce tremura a pocăinţă. S-au dus timpurile când capitalurile dormeau liniştite în paturile lor. Aveam brăţări să le vântur cu lopata, şi medalioane, şi lanţuri, şi potire, şi sfinte daruri, şi cădelniţe…

Am căpătat douăzeci de mii de scuzi papali pe potirul unui Borgia… şi zece mii de ducaţi pe mitra cardinalului arhiepiscop de Grant, primatul Ungariei… Socotiţi cu cinci la sută, înseamnă, numai pentru aceste două obiecte, treizeci de mii de franci venit… dar banii mei îmi aduc venituri cu mult mai mari. Fac rămăşag că nu mai simţi sforile!

Ce zici, numai pentru o mitră şi un potir, treizeci de mii de franci venit! Şi am avut sute şi mii de acestea! Dincolo, în Italia, Fracurile noastre Negre sunt buni creştini, dar asta nu-i împiedică să prade bisericile. Vezi că-ţi vorbesc sincer? La ce mi-ar servi, de aici înainte, să mă mai feresc de tine? De altfel, tu cunoşteai dinainte izvorul acestei bogăţii. Biet pisoi, câtă strădanie pe tine ca să ajungi să-ţi rupi gâtul! Eu, care îţi vorbesc, am cinat în camera tezaurului catedralei din Siena şi am stat o noapte întreagă în sălile Vaticanului, ca să aleg ceea ce doream.

Ai fi avut ceva şi mai frumos de văzut, n-am ce zice, dacă aş fi păstrat toate comorile mele, aşa cum se aflau îngrămădite în pivniţa aceea… ştii tu, pivniţa din tabloul de la galeria Biffi… În ziua când tânărul, care acum este un bătrân, îl ucisese pe bătrânul care retrăieşte acum într-un tânăr a cărui mână ţine şi ea un pumnal… Aşa e legea, legea noastră. De două ori l-am ucis pe răzbunătorul care vroia să-mi ia viaţa. Era dreptul meu. Va urma şi al treilea, pe care, dacă nu-l voi omorî, mă va omorî el.

Capul său gălbejit şi plin de riduri i se propti în piept. Vorbea cu o voce înceată, dar fermă.

Vincent nu mai asculta. Tot sufletul îi era în ochii care pătrundeau până în fundul ascunzătorii, unde fiecare părticică de perete reprezenta o adevărată bogăţie, în timp ce pilaştri formaţi din coloane subţiri de monezi de aur mari, fiecare în valoare de câte o sută patruzeci de lire, cu efigiile casei de Savoia, a regilor Piemontului, ai Sardiniei, ai Ciprului şi ai Ierusalimului, se ridicau de la podea până în tavan. Căci aranjarea acestei ascunzători unice în lume vădea o considerabilă punere în scenă.

Tezaurului modern, care nu apărea la prima vedere şi despre care nu am vorbit încă, fiindcă el nu se adresa ochilor, i se dăduse ca veşmânt şi găteală splendorile naive ale tezaurului antic. Totul însemna o mare risipă, căci acest lux imobiliza un capital enorm; dar fiecare domnie îşi are fastul ei şi această miraculoasă îngrămădire de bogăţii putea foarte bine să-şi susţină faima.

Bătrânul nu mai vorbea. Stătea pe gânduri. Vincent sorbea din ochi aceste bogăţii, pe care nici visurile lui cele mai năstruşnice nu le-ar fi putut imagina.

— Aurul cere sânge — murmură bătrânul după un timp — pentru ca îşi aminteşte de originile sale; desfid să se găsească o grămadă de aur mai importantă, care să nu fie roşie la bază. Aurul de aici reprezintă un lac întreg de sânge. De ce? Pentru că e atât de mult, încât poţi face un munte din el.

Se îndreptă în fotoliu şi privi din nou spre Vincent, cufundat în agonia contemplării sale.

— Tu nu vezi nimic — zise el cu o subită îngâmfare. Cel care ar poseda tot ceea ce vezi aici ar fi doar un biet cerşetor faţă de stăpânul bogăţiilor pe care nu le vezi. Acestea de aici nu sânt decât învelitoarea sărăcăcioasă care acoperă fructul preţios. Fac apel la imaginaţia ta, adică la sminteala ta şi mă prind că această sminteală, chiar dacă ar trece dincolo de posibil sau de imposibil, ar rămâne încă la o poştă de adevăr. Poţi muri liniştit după ce vei vedea ceea ce ai să vezi. Şi uită-te la mine: tot ceea ce ai să vezi îmi aparţine numai mie. Eu sunt Stăpânul!

Parcă crescuse, şi atât de poruncitor îi era glasul, că întrecuse fascinaţia aurului.

Vincent îşi întoarse ochii de la tezaur, ca să se tute la acest om bătrân, a cărui figură pustiită răspândea un aer lugubru. Nimic nu mai şovăia în el; stătea drept şi neclintit. Din privire îi scânteiau raze de orgoliu. Repetă:

— Eu sunt Stăpânul. Acest aur nu mă cunoaşte decât pe mine. Închide în el mii de inteligenţe, mii de vitejii, mii de conştiinţe; toate sunt ale mele!

Totul e trecător în lumea asta, totul, afară de două lucruri, care vor trece într-o zi şi ele, dar care pentru moment dăinuie încă, în ciuda duşmanilor şi mai ales în ciuda credincioşilor pe care îi au: Dumnezeu şi regii. Eu nu ştiu ce-i acela Dumnezeu, afară doar dacă nu e o grămadă de aur mai mare decât a mea. Totuşi m-am ferit să-l defăimez vreodată pe Dumnezeu: dacă există, e periculos s-o fac, dacă nu există, e de prisos.

Regii sunt tot oameni, care fac ceea ce am făcut şi eu, dar într-alt fel. Pumnalul lor se numeşte război, iar câteodată lege. Nu mi-ar plăcea meseria lor păcătoasă, pentru că strălucirea lor răneşte privirea oamenilor de rând şi pentru că, în jurul tronului lor, miriade de indivizi încearcă să le toace puterea ca pe lemnul din oare se fac chibrituri, pentru a apuca fiecare câte o fărâmă.

Am văzut revoluţii care fac să strălucească mândria omenească, aşa cum lovitura pietrei smulge oţelului mănunchiuri de scântei.

Cei care vor mai trăi vor asista la spectacole curioase. Atunci când lumea întreagă va fi doborâtă la pământ, aşa cum dărâmi pentru a reclădi, fi-va palatul care va înlocui cocioaba, sau cocioaba va înlocui palatul? Cinci sute de părţi dintr-un rege vor valora ele mai mult sau mai puţin decât un singur rege? Zece mii de surcele fi-vor ele mai bune decât cinci sute de buşteni? Un milion de chibrituri vor avea ele mai multă putere decât zece mii de surcele?

În ceea ce mă priveşte, eu prefer arborele întreg, pentru că nu sunt interesat. Sunt mai mult decât un rege.

O adevărată răzbunare asupra trecutului ar fi un stat unde toţi să fie regi, afară de rege, care ar sta numai el la puşcărie şi ar plăti singur impozitele.

Se întrerupse, cu un râs blajin de om cumsecade:

— Băiete, tu nu mă asculţi — zise el — cu toate că vorbesc mai bine ca într-o carte. Eşti ocupat cu număratul fiselor de aur de pe vremea lui Carol Albert, care formează pilastrul din stânga. E o treabă curioasă, dar eu te aprob şi te voi ajuta. Pe fiecare rând sunt trei mii de bucăţi şi există câte douăzeci şi cinci de rânduri în fiecare pilastru, ceea ce face 75 000 de galbeni Carol Albert, cifră care, înmulţită cu 140 de lire, valoarea acestei mândre monede, face zece milioane şi jumătate de lire sau de franci…

— E minciună sau demenţă! murmură Carpentier, închizând ochii.

— Există patru asemenea coloane. Ţie, bibicule, îţi place mai mult coloana Vendôme! Eu găsesc că cere prea mult loc. Haide, vino-ţi în fire, că n-am terminat. De-abia începem. În materie de coloane, fiecare se descurcă cu ce are, regele cu arama, eu cu aurul. Acum vom trece la alt exerciţiu.

Toate acestea erau oare adevărate? Nu exista cumva vreo închipuire fantasmagorică în aceste sute de milioane pe care colonelul Bozzo le numea "nimicurile de la intrare"?

Se spune că anumite otrăvuri, luate în doze prea mari, nu-şi mai produc efectul. Dacă vrei să ucizi, nu trebuie să măreşti cantitatea de şoricioaică dincolo de normai, altfel stomacul, văzându-se atacat masiv, aruncă afară otrava şi se apără singur.

Tot aşa şi în domeniul imaginaţiei. Exagerarea naşte neverosimilul. Gândul se comportă în acest caz ca şi stomacul — elimină.

Mărturisesc că şi eu am avut o clipă de îndoială în faţa inventarului înspăimântător pe care acest bătrân, ajuns la limita vârstei, îl prezenta, cu o voluptate nespusă, prizonierului său condamnat la moarte.

Sălbaticii din America de Nord procedează la fel: îi torturează pe cei prinşi, înainte de a-i ucide. Călătorii care au fost de faţă afirmă că în paroxismul acestor suferinţe prelungite cu barbarie, apare o stare de beţie. Cei care sunt pe pragul morţii cântă.

Vincent rămăsese tăcut, iar beţia sa era mai adâncă şi exaltarea mai violentă decât delirul captivilor în pustiu. O imensă emoţie îi apăsa mintea, singura suferinţă fiindu-i de aici încolo îndoiala. Ar fi vrut să poată vedea mai de aproape, să atingă, să pipăie — să dărâme aceste fabuloase construcţii să se tăvălească, să se scalde în sfărâmăturile lor sonore.

De ani de zile îl urmărea acest vis, atât în stare de veghe, cât şi în somn. Îşi imaginase feerii pe care le credea aievea, dar se şi îndoia de realitatea lor, întocmai ca acei îndrăgostiţi pe care o simplă bănuială i-ar putea ucide, dar care continuă totuşi să trăiască, deşi aii mereu bănuieli. Acum, visul său se realiza într-un grad atât de neaşteptat, încât îndoiala dăinuia şi chiar creştea, alături de certitudine. Era imposibilul, confirmat de mărturia simţurilor, dar contestat de revolta judecăţii.

Pardoseala era udă sub el din pricina sângerării încheieturilor de la mâini şi picioare. El însă nu-şi dădea seama

de nimic. Trăia în afară de el însuşi şi gândul aurului îl stăpânea ca un al doilea suflet.

Bătrânul părea încântat de această privelişte şi gândea cu glas tare:

— Este magnetismul, vrăjitoria aurului... Ştii tu că ai fost un bărbat frumos? continuă el, vorbind la timpul trecut, ca şi cum ar fi discutat cu un mort. Ce vârstă ai? De mult te pândesc. Când am văzut că nu te interesau nici jocul de cărţi, nici traiul bun, nici femeile, mi-am zis numaidecât: îşi aminteşte. Or, eu îţi poruncisem să uiţi: nu m-ai ascultat!

— Câte milioane valorează diamantele? bâigui Vincent.

Bătrânul râse şi ridică din umeri.

— Vei vedea! rosti el cu o voce dominată de emoţie. La ce bun să numeri picăturile de apă lăsate de ocean pe nisipul plajei? E o nimica toată. Vei vedea!

Se opri ca să tragă cu urechea şi un nor îi adumbri fruntea.

— Sunt zgomote care în realitate nu există, dar pe care eu cred că le aud — mormăi el. Am cu ce să pun în mişcare tot universul, dar nimic nu mă poate apăra de teamă, pentru că nimic nu poate opri destinul. Adeseori aud paşi care îmi răsună în cap. Iată două zile de când nu m-am mai ocupat de fiul cel mic al fiului meu, şi este o greşeală; dar numai tu eşti de vină, căci mi-ai acaparat toată atenţia. Mâine însă voi veghea de trei ori mai mult.

Traversă camera şi încuie de două ori cu cheia uşa care dădea în salon. Nu exista decât această ieşire, întorcându-se la loc, continuă:

— Veghează alţii pentru mine. E o prostie să-mi fie teamă. El e singur şi sărac, iar aici nu suntem nici în pădurile din Corsica, nici în trecătorile Apeninilor. Am propria mea poliţie, am propria mea armată. De altfel, aurul se apără singur. Dacă nu-ţi puneam eu juvăţul de gât, ţie, care dădeai târcoale averilor mele, poate că l-ai fi strâns tu de gât pe contele Julian...

— Asta e sigur! strigă Vincent. E omul pe care îl urăsc!

— Cavalerii Tezaurului — urmă colonelul, reluându-şi veselia lui calmă — cei mai buni prieteni ai mei, dar şi duşmanii mei de moarte, l-au condamnat, aşa cum te-au condamnat şi pe tine, pentru că a refuzat, ca şi tine, împărţeala. Şi tu şi el voiţi totul; aveţi dreptate, dar pentru asta veţi muri. Păcat! Să ne întoarcem acum la treburile noastre; voi sparge aluna pentru

tine, mititelule, şi-ţi voi arăta în cele din urmă adevăratul miez care se află sub această coajă de falsă strălucire. Dar nu mă mai adresez ochilor tăi, ci minţii tale.

Traversase alcovul şi intrase în ascunzătoare, unde lumina lămpii îi cădea pe mantaua strâmtă ce fâlfâia în jurul slăbiciunii trupului său. În fundul ascunzătorii, chiar în faţa intrării, se afla o enormă ladă de fier, a cărei formă austeră şi culoare mohorâtă contrastau cu strălucirea din jur.

Privirile sunt furate mai întâi de lucrurile care lucesc: Vincent nici nu observase lada. Dar de îndată ce cuvintele şi actele bătrânului îl făcură să creadă că lada conţine minunea minunilor, imaginaţia lui supraîncălzită începu să lucreze, şi privirea-i lacomă savura dinainte acest miracol necunoscut, care era, faţă de aur şi de diamante, ceea ce acestea sunt faţă de caseta fără valoare care le închide.

Bătrânul proceda încet şi alegea cu grijă dintr-un mănunchi de chei pe aceea pe care urma să o introducă în încuietoarea lăzii.

— De obicei — zise el cu glasul retoric al profesorilor — oamenii de vârsta mea neagă binefacerile progresului. Dar eu nu sunt atât de prost, îi întind mâna şi profit de el. Pe vremea mea, un tezaur arăta aşa cum îl vezi acum: un lucru splendid, dar inert, neproductiv. Eu nu dezaprob câtuşi de puţin vechiul tezaur, care reprezintă supremul lux, dar şi cel mai costisitor, ci spun numai că are şi părţi bune şi părţi rele. Secolul care a inventat maşina cu abur, telegraful electric şi fotografia nu poate lăsa bogăţia să lâncezească aidoma Frumoasei din pădurea adormită. O bună administraţie, pentru a mulţumi şi ochiul şi inima, trebuie să păstreze aparenţele, dar grosul averii trebuie să lucreze. O cere bunul simţ. De patruzeci de ani încoace, fără chei false sau spargeri de încuietori, mi-am triplat gologanii, făcând plasamente cinstite.

Bătrânul avea un vocabular foarte colorat, oare dădea conversaţiei sale o anumită savoare. De când cu domnia casierilor, care ţin registre, cuvântul *gologani* se întrebuinţează până şi în birourile cele mai simandicoase.

În timp ce vorbea, bătrânul întoarse cheia în broască, şi capacul lăzii se învârti numaidecât în balamale, lăsând să se vadă interiorul acestei lăzi.

Din pieptul lui Vincent ieşi un lung suspin, care exprima întreaga lui dezamăgire. Din acel spaţiu întunecos, unde erau orânduite teancuri de hârtii etichetate, nu ţâşnea nici un reflex mângâietor sau arzător, nici o flacără. Era ceva auster şi rece, ca o cartotecă de notar.

Cu toate acestea, bătrânul stătea în faţa capacului deschis într-o atitudine de adâncă contemplare. Respiraţia lui grăbită, aproape gâfâindă, ajungea la urechile lui Vincent, şi în timp ce mâinile i se împreunaseră peste cutele mantalei, se puteau vedea tresăririle rapide care i se succedau pe faţă, agitându-i întreg corpul.

— Au fost aici lucruri foarte frumoase — zise el pe un ton care slăbea fără voie — lucruri care îţi fac plăcere să le priveşti. Aici se găsea faimoasa bancnotă a lui Royal-Exchange marcată cu cifra de 50 000, fiecare unitate reprezentând o *liră sterlină*, ceea ce în monedă franţuzească făcea un milion două sute cincizeci de mii de franci. Mai existau şi douăsprezece bancnote de câte 25 000 de lire sterline, treizeci şi două de câte 20 000 lire, patruzeci şi trei de câte 15 000, o sută trei de câte 5 000. Toate acestea nu ocupau mult loc. Eu le-am avut în buzunar învelite într-o batistă, dar ele valorau în jurul a patru milioane de lire sterline. Exact o sută de milioane de franci francezi! E o sumă frumuşică, nu-i aşa, bibicule?

Capul lui Vincent, care în timpul acestui calcul se întinsese înainte, îi recăzu deodată, ca şi cum inteligenţa i-ar fi fost zdrobită de ceva.

— Nu zici nimic? făcu bătrânul. Toate aceste dulci bilete de bancă s-au dus, urmate de toate diamantele Sfântului Petru şi de o grămadă de alte curiozităţi. Le-am zis: leneşelor ce sunteţi, mergeţi şi vă înmulţiţi… Şi ele m-au ascultat, pisoiule, fiindcă banul nu aşteaptă decât să rodească. Pune un scud de cinci franci să lucreze, şi el va deveni repede un pistol, apoi un dublon şi, în cele din urmă, un quadruplu. Stejarul regal de la Fontainebleau nu este decât o fostă ghindă. Se spune că are şapte secole. Dacă în timpul acesta o monedă de cinci centime ar fi lucrat, ar fi devenit mai mare decât toată China, şi încă de aur!

Îşi puse mâna tremurândă pe un teanc de hârtii frumos împăturite, care se aflau în partea din faţă a lăzii.

— Iată — reluă el. Un tată iubitor este adeseori obligat să se separe de copiii lui. Şi ai mei au plecat, apoi s-au întors cu noile lor familii. Sunt atât de mulţi, că nici nu le mai ştiu numărul. Să nu-l dispreţuim pe Cresus, care nu ştia decât să stocheze aurul şi să-l pună în grămezi era ceva foarte frumos, dar să nu-l mai imităm. În zilele noastre, chiar şi Harpagon ar băga titluri în caseta lui.

Hârtia, fiule, înseamnă aur activ, inteligent, viu. Am topit lingourile, am bătut monedă, pe care am dat-o cu împrumut tuturor suveranilor şi întreprinderilor mari din lume. Nici un fel de speculaţie nesănătoasă! Urăsc riscul. Am groază de jocurile de noroc. Pentru un bun tată de familie, nu trebuie să existe pierderi, ci numai profit. Stejarul creşte singur, în mod fatal, şi fiecare ghindă care se coace, pusă în pământ, dă un arbore care lasă să cadă altă ghindă, ce se seamănă la rândul ei. La început e tufiş apoi pădurice şi, în cele din urmă, codru nesfârşit!

În această ladă, modestă ca dulapul în care avocatul îşi ţine dosarele, există destule creanţe ajunse la scadenţă ca să pună întreaga Europă în stare de faliment, şi America pe deasupra. Este ca un ocean misterios în care se varsă în fiecare an, sub formă de rentă, fluvii, adevărate fluvii… Şi eu sunt un om puternic, băiatule, fiindcă nu mă las doborât de această beţie!

Vocea îi gâfâia. Îşi şterse sudoarea ce-i curgea pe frunte.

Vincent, redevenit copil în urma groaznicei zguduiri ce-i zdruncinase mintea, întrebă:

— Atinge un miliard?

— Chiar mai mult, e totul! răspunse colonelul, a cărui privire avu o licărire de demenţă. Eu comanditez douăzeci de case regale, imperiale sau republicane: Franţa, Anglia, Austria, Rusia, Statele Unite şi nu mai ştiu care. Eu reprezint puterea banului, căruia nimic nu-i poate rezista. Mi se întâmplă să adorm seara cu gândul că — dacă aş vrea — aş putea să fac trei mici mormane de praf din cele trei case Rothschild, care trec drept cele mai puternice vizuini din lume. Pentru aceasta, n-aş avea decât să ridic degetul: creditul lor e aici, fără ca ei să-şi dea seama — aici, pe această scândură, în acest colţ care ar putea să ceară casierilor lor restituirea a zece, douăzeci, o sută de milioane, imposibilul chiar! Alteori îmi amăgesc insomnia punând la cale revoluţii; banul face totul. Ieri îmi trecuse prin

cap să-mi cumpăr un imperiu. N-ar costa prea mult, iar plasamentul ar putea aduce venituri acceptabile, dar…

Se opri, râzând sec şi dispreţuitor.

— Împărat! pronunţă el din vârful buzelor. Haida-de! Suveranii sunt nişte bieţi oameni fără avere, care de-abia se ajung. I-am văzut de aproape pe toţi aceşti stăpâni care poruncesc cu glas tare, dar se supun pe tăcute. Uită-te la mine, fiule: eu valorez cât zece împăraţi!

Acum nu mai râdea. Stătea drept, cu trupul lui bătrân, într-o încercare de atitudine maiestuoasă în care era un amestec de copilărie şi grandoare. Căci era în acelaşi timp ridicol şi demn de temut.

— Uită-te la mine — repetă el — eu sunt Aurul. Nu pot fi comparat nici cu regii şi nici cu altcineva pe acest pământ. Am numai doi rivali: unul în cer, celălalt în iad, fiindcă numai Dumnezeu, dacă există, şi numai diavolul, dacă, de asemenea, există, ar putea să spună ca mine: totul este al meu, deoarece ţin în mână preţul a tot ce există pe lume!

Trânti capacul lăzii, care, închizându-se, făcu să se audă un zornăit metalic.

— Gata — zise el — s-a terminat, bibicule; ai văzut totul, ai trăit. Acum mi-e somn, trebuie să ne grăbim. Ce preferi: o lovitură de pumnal în inimă — cunosc locul şi nu vei suferi — sau un grăunte de otravă pe vârful limbii? Din aceasta am mai mult decât îmi trebuie sub piatra inelului. Alege.

— Aşadar — făcu Vincent în loc să răspundă — sunt două miliarde? Poate trei?

Bătrânul întoarse spre el o privire aproape înduioşată.

— Bine, omule, dar moartea nu te impresionează? murmură el. Văd că eşti un băiat cumsecade, căruia îi plac grozav banii! Dar ce folos, cunoşti secretul care ucide… Păcat de tine, bietul meu Vincent, te voi regreta.

Ieşi din ascunzătoare, a cărui uşă se închise în urma lui, la fel ca şi capacul lăzii. Apoi împinse din nou patul cu stâlpi, care, sub apăsarea braţului său slăbit, se puse în mişcare şi-şi reluă liniştit locul în fundul alcovului.

Din pieptul lui Vincent ieşi un suspin adânc. Durerea fizică părea că reînvie în el, o dată cu spaima morală. Vraja ce-l stăpânea dispăruse.

Privi cu o groază nespusă spre bătrân, care se apropia de el cu un pumnal în mână. Încercă să se mişte, să se apere poate, dar sforile, strânse şi mai mult din pricina năclăirii sângelui, îi intrau şi mai adânc în carne, făcându-l să scoată un geamăt de durere. Voi să strige, dar strigătul de durere i se opri pe buze, deoarece colonelul se oprise, cu capul aplecat înainte, cu ochii măriţi şi cu gura strâmbată, într-o atitudine de uimire şi de groază.

Un pas rar, dar sonor şi sec, se auzea din camera alăturată.

— E *el* — murmură bătrânul, şi scăpă arma din mână. E *el!*

Afară, cineva apăsă pe clanţă. Dar uşa rezista, şi o voce gravă se auzi, strigând:

— Tată, eu sunt, deschide, *s-a făcut ziuă!*

— Care eu? bolborosi colonelul, în culmea spaimei.

Glasul răspunse:

— Contele Julian Bozzo-Corona, nepotul tău. Ceasul a sunat. Am venit să-mi iau moştenirea, tată, şi să-i răzbun pe cei morţi.

Capitolul XXVII - Glasul răzbunătorului

Era încă noapte adâncă, în ciuda afirmaţiei celui de dincolo de uşă, care spusese: *S-a făcut ziuă!* Nici o lumină nu mijea pe la ferestre.

După ce glasul celui de afară încetă să mai vorbească, urmă o tăcere deplină, absolută, ca aceea din fundul mormântului.

Casa dormea, oraşul de asemenea. Pentru locuitorii Parisului, ora tragediei nu mai este la miezul nopţii. La miezul nopţii, Parisul munceşte sau se distrează. Somnul Parisului nu este deplin decât către ora trei dimineaţa. Toţi cei care au nevoie de somnul Parisului ştiu asta. Atunci este ora capcanei întinse, a jafului, a crimei. Parisul doarme, orb şi surd, fără să se mai poată apăra.

În tăcerea profundă care domni în camera tezaurului timp do un minut, Vincent Carpentier şi colonelul nu mai auzeau decât zgomotul propriilor lor respiraţii.

Colonelul părea un om lovit de trăsnet. Uimitoarea vigoare a minţii, cu care lupta împotriva slăbiciunilor vârstei, se prăbuşise dintr-o dată. Nu mai era decât o biată epavă omenească, şovăitoare şi tremurândă, incapabilă de rezistenţă. Sângele rece, care era principala sa forţă, îl părăsise. Ochii săi, măriţi de groază, ţinteau uşa. Braţele îi atârnau în jurul trupului. Două lacrimi mute îi alunecau printre cutele obrajilor.

Se petrecuse un lucru ciudat: Vincent scăpase de la o moarte sigură şi imediată. Diversiunea care se ivise îi salvase viaţa, nu mai putea fi nici un dubiu în privinţa asta; fără această diversiune, cuţitul care lucea acum pe podea ar fi fost înfipt în inima lui.

E adevărat că colonelul, la începutul conversaţiei, arătase o intenţie de îndurare sau, mai bine zis, de înţelegere. Ideea de a-şi cumpăra un sclav îi trecuse la un moment dat prin cap, dar îşi schimbase repede ghidul. Vincent ştia prea multe: era osândit. Cum nimic nu-l putea opri pe bătrân, nici mila, nici scrupulul, şi cum Vincent nu putea opune nici o rezistenţă, capriciul îndurării cedând pasul în faţa capriciului vărsării de sânge din creierul acestui copil de o sută de ani, condamnarea era fără apel. Vincent ar fi trebuit deci să-l binecuvânteze pe apărătorul providenţial, care se pusese pe negândite între pumnal şi pieptul său. Dar nu era de loc aşa: era stăpânit de febra aurului, rece şi sălbatic delir, care împinge calculul dincolo de orice logică omenească.

Nu-i fusese frică de moarte. În el nu mai dăinuia decât chinul fizic suprem şi gândul la aur. Pumnalul i-ar fi adus moartea fără să-l sustragă dublei senzaţii de suferinţă şi plăcere, care îi exalta întreaga fiinţă.

Amantul face întotdeauna parte din tagma soţilor. Aici era o chestiune de dragoste. Nu-l urăşti pe soţ în aceste drame ale vieţii obişnuite de pe străzile noastre. Soţul e în dreptul lui. Te laşi lovit de el; deposedându-l, îi cruţi. Dar rivalul! Toată ura pe care o poate aduna o inimă rănită cade asupra rivalului fericit. În contra lui, scrupulele nu-şi au rostul. Nu există menajament, nu există limită! Orice armă e bună, orice viclenie de asemenea. Este războiul fără milă, fără istov. Trebuie ca unul din cei doi duşmani să moară.

Desigur că în adâncul neputinţei sale dureroase, Vincent Carpentier nu mai era în stare să analizeze această stare

sufletească, dar ea exista totuşi în el. Vedea cu ochii minţii, dincolo de uşa deschisă, chipul duşmanului, chipul învingătorului, acel chip palid şi alb, care apărea mai palici şi mai alb sub coama sa de păr negru. Vedea acea privire rece ca oţelul, acei obraji de femeie, imberbi şi netezi, acel surâs liniştit, dar atât de crud.

Nu voia arme, nu cerea decât două mâini libere, ca să le poată strânge în jurul acestui gât de femeie şi să-l sugrume într-un horcăit plin de voluptate.

Vincent Carpentier nu făcuse nici o mişcare de când fusese adus în camera tezaurului. În fapt, i-ar fi fost imposibil să înainteze sau să dea îndărăt măcar cu un deget. Rămăsese chiar pe locul unde îl aruncaseră hamalii săi, ca o sarcină inertă, lângă perdeaua ce se ridica în partea stângă a alcovului.

Între pat şi planul în care atârnau perdele se afla un spaţiu destul de larg. Vincent se găsea puţin îndărătul acestui plan, şi dacă cordonul n-ar fi reţinut perdelele strânse, el s-ar fi aflat ascuns în dosul faldurilor lor.

Vom lămuri şi mai precis poziţia lui, dacă vom spune că adineauri colonelul îl apucase de cap şi-l împinsese niţel într-o parte, ca să nu-l rănească atunci când va mişca patul.

Aceste amănunte sunt necesare pentru înţelegerea scenei care va urma.

Colonelul privea uşa. Nu există cuvinte care să zugrăvească spaima nemaipomenită ce-l copleşea. Uitase desigur de prezenţa însoţitorului său…

Bolborosi cu o voce jalnică, suspinând ca un copil bătut:

— S-a sfârşit! Nimeni nu-mi va sări în ajutor. El se află între mine şi cei ce m-ar putea apăra. Va trebui să mor… Nu mi-e teamă de moarte… Dar averea mea, averea, averea mea!…

Mâinile i se frânseră cu pocnetul sec al unor oase aruncate.

Glasul se auzi din nou, fără grabă, fără nerăbdare:

— Tată — zise el — de ce nu-mi deschizi? Am încuiat toate uşile în urma mea şi vor trece mai bine de două ceasuri până se vor deştepta servitorii tăi. Am timp să deschid şi singur.

Se auzi zgomotul unui cârlig ce fusese introdus în broască.

O tresărire violentă scutură întregul trup al bătrânului. Se îndreptă pe jumătate şi, băgând mâna în căptuşeala mantalei sale, scoase unul din acele pistoale americane, aduse recent în Europa, pe care Colt, inventatorul lor, le botezase cu numele de

revolvere. Ridică piedica. O uşoară roşeaţă îi reveni în obraji. Dar când voi să îndrepte arma spre uşă, tresăririle nervoase ale mâinii îl făcură să pălească şi îl cufundară iarăşi în groaza cea mai adâncă.

Cârligul scotocea broasca ce rezista, căci era din acelea numite "cu secret". În mişcările metodice şi lente ale instrumentului era însă ceva ce vădea îndemânarea superioară a lucrătorului.

Cârligul nu se grăbea. Părea sigur de acţiunea lui.

Colonelul se întoarse. La spatele lui se afla un dulap vechi, ale cărui uşi erau împodobite cu sculpturi. Îl deschise şi făcu să iasă la iveală un adevărat arsenal. În faţă se afla o carabină italienească, cu ţeava octogonală şi cu patul împodobit cu încrustaţii de aur şi sidef. Bătrânul o înhaţă ca pe o pradă.

— Eram puternic! Eram puternic! pronunţă el de două ori.

Dar nu izbuti să ridice această armă, prea grea pentru el. Mâna îi căzu în jos, în timp ce zicea, gemând:

— În acea seară, tatăl meu avea pistoale, carabină, sabie, iar eu eram neînarmat. Şi era pe atât de puternic, pe cât sunt eu de slab. Totuşi l-am ucis cu propriul său pumnal, care îi atârna la cingătoare. Mi-a spus: "E în regulă. Şi eu am făcut acelaşi lucru altădată. Într-o zi şi fiul tău va face la fel". Şi mi-a dat cheia tezaurului. Apoi a murit…

O trosnitură se auzi în interiorul broaştei de la uşă.

În acea clipă, glasul însoţitorului pe care colonelul îl uitase, glasul lui Vincent, rupse tăcerea. El spuse:

— Taie-mi sforile, le voi apăra eu.

Această voce îl zgudui pe bătrân ca o descărcare electrică. Dintr-o dată, picioarele îi deveniră sigure şi păru că se înalţă. Obrajii săi scofâlciţi se umflară. Privirea i se plimba de la uşă la Vincent, ca şi cum ar fi măsurat în minte scurtul răstimp ce-i mai rămânea la îndemână.

El cunoştea însemnătatea precisă a fiecărui zgomot făcut de broască. Ştia că zăvorul fusese dat o dată îndărăt şi că a doua oară va ieşi din scoabă. Dar mai ştia că, pentru această a doua operaţie, cârligul trebuia să caute şi să găsească un alt punct de sprijin. Asta putea dura câteva secunde sau câteva minute.

Colonelul păru că se hotărâse. Picioarele sale recăpătară o surprinzătoare sprinteneală. Se repezi spre Vincent, luând în

fugă cuţitul ce se afla pe podea. Dar nu pusese mâna pe acest cuţit ca să mai lovească. Îngenunche lângă Vincent, iar mâna sa, care încă mai tremura, încercă să taie sforile înnodate în jurul pumnilor prizonierului său.

Vincent suferea îngrozitor din cauza sforţărilor pe care le făcea salvatorul lui, dar patima îl îndârjea şi el însuşi îi îndemna la lucru, zicând:

— Mai repede! Vei reuşi. Dezleagă-mi numai mâinile şi picioarele... Chiar numai cu o mână liberă, dacă izbutesc să mă ţin pe picioare, banditul e în mâinile noastre.

Şi colonelul se străduia, se străduia din răsputeri, gata să-şi piardă aproape răsuflarea.

Sforile erau tari şi noi. Şi erau foarte multe.

Prima care plesni, tăiată de cuţit, îi smulse lui Vincent o bucată de piele cu fâşii de carne strivită şi-i produse o durere atât de vie, încât el închise ochii, gata să leşine. Totuşi repetă:

— Mai repede! Mai repede!

Şi cuţitul începu să taie o nouă sfoară.

Un al doilea zgomot se auzi în broasca ce fusese deschisă, rămânând numai piedica de siguranţă, care, la astfel de obiecte, impune o clanţă specială.

Uşa fu puternic împinsă dinafară. Piedica de siguranţă rezista. Cârligul intră pentru a treia oară în funcţiune.

Plesni şi a doua sfoară. Vincent, livid şi plin de sudoare, putu să-şi degajeze braţul drept, pe care îl învârti deasupra capului, zicând:

— Am putere cât zece oameni Acum celălalt braţ! Ba nu, picioarele! Trebuie să mă găsească în picioare!

Colonelul, sfârşit, se opri ca să respire.

— Nu vă opriţi! strigă Vincent, Gândiţi-vă la tezaur!

Colonelul răspunse, trecându-şi mâinile peste fruntea plină de sudoare:

— Da, la el mă gândesc!

Şi în loc să continue lucrul, se ridică.

Spre a-şi ajuta picioarele slăbite, se apucase cu mâna de perdea, care veni spre el şi căzu ca o cortină de teatru în faţa alcovului, fiindcă şnurul care o ţinea strânsă scăpase din cârlig.

— Ce faceţi! strigă Vincent.

Colonelul rămase o clipă nemişcat. Gândul său şovăia între două directă contrare.

— Şi toate acestea numai din cauza ta — zise el în cele urmă, cu o stranie expresie de ranchiună. Te-ai răzbunat pe mine. Ocupându-mă de tine, l-am uitat pe celălalt, şi celălalt a venit. Acum mă aflu între voi doi. Dacă îl ucizi, vei fi stăpânul meu… Se dădu cu un pas înapoi, ca să adauge: Şi stăpânul tezaurului!

Prin mişcarea ce-o făcuse, el pătrunsese în cameră, în timp ce Vincent rămăsese în alcov. Acum îi despărţea perdeaua.

În acea clipă, broasca cedă, lăsând să intre moştenitorul rasei paricide.

Cititorul îl cunoaşte. Datorită asemănării fatale transmise din generaţie în generaţie, portretul său a fost schiţat de zeci de ori în cursul acestei povestiri. Era chipul imberb şi livid atârnat de peretele din camera misterioasă în care Reynier petrecuse prima noapte de după naufragiul său. Era de asemenea chipul asasinului din tabloul Biffi. Şi mai era vagabondul nocturn din strada Vrăbiilor. Era, în sfârşit, acea figură palidă de femeie zărită de Vincent alături de Irène în grădinile Mânăstirii Sfintei Cruci: maica Maria cea Bună.

Colonelul Bozzo-Corona stătea acum drept, în faţa morţii de neînlăturat. Îşi încrucişase braţele pe piept, cu privirea pironită la contele Julian, care înainta încet spre el.

Vincent Carpentier avea un braţ liber, dar încheietura mâinii, însângerată şi umflată de atâta tortură, era ca şi paralizată. Îşi dădea seama că nu putea rezista în caz de atac, De altfel, o curiozitate puternică, irezistibilă, poate chiar nesăbuită, ca şi peripeţiile dramei îngrozitoare care îl înconjura din toate părţile pusese stăpânire pe el. Nu se gândea nici măcar să ia pumnalul pe care colonelul îl aruncase la picioarele lui. Tot sufletul îi era concentrat în privirea care devora trăsăturile odioase, dar liniştite, ale noului venit. Îşi reţinu răsuflarea ca să poată auzi primele cuvinte ale dialogului macabru pe care paricidul de altădată şi paricidul de astăzi aveau, să-l înceapă, unul înainte de a lovi, celălalt înainte de a cădea.

Contele Julian se opri la doi paşi de bunicul său. Lampa lăsa să cadă o lumină vie pe chipul lui spân, ce părea sculptat în fildeş.

Luminate astfel din plin, trăsăturile lui Julian nu mai arătau a fi acelea ale unui tânăr. Frumuseţea lui, căci era frumos în genul actorilor care "fac impresie" la teatru, inspira un simţământ de şovăială. Această frumuseţe avea o uşoară asemănare cu figura descompusă a colonelului.

Pe faţă i se vedea în stare incipientă şi de-abia perceptibilă aceeaşi reţea de riduri, unele mai subţiri, altele mai adânci, ceea ce scotea în evidenţă analogia celor două măşti, ale căror trăsături erau în linii generale asemănătoare.

Contele Julian putea fi pus în rândul celor despre care se spune că nu-şi arată vârsta. Privindu-l de aproape, puteai să crezi că trecuse — şi încă de mult — de patruzeci de ani.

Bătrânul fu cel care vorbi primul, spunând:

— Te salut, nepoate.

Julian răspunse, înclinându-se cu respect:

— Şi eu te salut, bunicule.

Urmă o tăcere, în timpul căreia Vincent Carpentier, apăsându-şi pieptul cu mâna, încerca să-şi stăpânească bătăile inimii.

— Bunicule — reluă Julian — cu greu am putut supravieţui până acum.

— Eşti în viaţă — răspunse colonelul — fiindcă mâna mea, care putea să lovească, a şovăit de prea multe ori.

— A mea se află la primul prilej când poate să lovească — rosti clar contele. Şi ea nu va şovăi. Bunicule, dumneata l-ai ucis pe tatăl dumitale, care ţi-a spus, căzând: "Fiul tău mă va răzbuna".

— E adevărat. Dar a minţit când a spus asta.

— Omorându-ţi tatăl, ai procedat corect — continuă contele Julian. Aşa e legea noastră; era dreptul tău. Tatăl tău, în clipa morţii, minţise într-adevăr, sau mai bine zis se înşelase, căci fiul tău, care era tatăl meu, în loc să te ucidă, a fost ucis de tine.

— Asta e adevărat; şi era dreptul meu: aşa e legea noastră.

— Ai făcut bine. Fratele meu, marchizul Coriolan, avea exact şase ani mai mult decât mine, şi iată exact şase ani de când a murit sub loviturile tale.

— E adevărat.

— Când ţi-ai lovit tatăl, el ţi-a înmânat cheia tezaurului.

— Era datoria lui. Şi şi-a făcut-o.

— Bunicule, datoria ta va fi să-mi predai această cheie.

— După ce mă vei fi lovit, nepoate.

Aici buzele bătrânului schiţară un straniu surâs. Apoi adăugă:

— Numai că eu ştiam unde se afla uşa pe care cheia trebuia să o deschidă.

În dosul perdelei sale, Vincent respiră adânc. Aştepta cu o nelinişte de nedescris răspunsul contelui Julian.

Nu mai judeca nimic, abia dacă se poate spune că mai gândea, atât de mare îi era tulburarea creierului. În el se strecura însă o speranţă instinctivă. Din locul în care se afla, nu putea fi zărit de la mijlocul camerei. Asta putea să-i fie scăparea, dacă contele Julian rămânea singur. Şi scăparea însemna poate victoria. Căci el cunoştea secretul. Inima îi bătea să se spargă în piept.

Contele Julian reluă:

— Bunicule, ştiu că tezaurul se află în această casă, poate chiar în această cameră. Tezaurul este sufletul dumitale. Acolo unde te afli tu, acolo trebuie să fie şi tezaurul. Dar, peste un minut, eu voi fi stăpânul acestei case. Voi căuta. De va fi nevoie, voi preface zidurile în ţărână.

Vincent întinse mâna ca să apuce cuţitul. Era beat de ură.

Bătrânul răspunse:

— Mai există cineva care cunoaşte secretul.

Vincent abia avu timpul să-şi dea seama de simţământul de groază care-i străpunse inima, când Julian replică iute, dispreţuitor:

— Acel cineva e mort. I-am văzut pe servitorii dumitale cum îi duceau cadavrul.

În aceeaşi clipă vârî mâna sub haină. Când o scoase, strângea un pumnal cu străluciri scânteietoare.

Colonelul rămase drept pe picioarele care acum nu-i mai tremurau, dar cutele care îi brăzdau fruntea lividă se adânciră şi mai mult.

— Acest pumnal a fost al meu — zise el — îl recunosc, îl lăsasem înfipt în rana din pieptul tatălui tău.

— Eu l-am scos de acolo — rosti rece Julian. Bunicule, nu am nimic împotriva dumitale. Pe tatăl meu nu l-am cunoscut prea bine; fratele mi-era duşman. Descoperă-ţi pieptul, ca să nu te fac să suferi.

Un fior prelung îl străbătu pe bătrân din tălpi şi până în creştet, unde puţinele fire de păr pe care le mai avea se mişcau ca bătute de vânt.

— Descoperă-ţi pieptul — repetă Julian. Am venit să-mi capăt moştenirea care îmi aparţine. Aplic legea noastră. Îmi iau dreptul meu.

— Îţi propun să împărţim — bolborosi colonelul, ale cărui braţe rămăseseră încrucişate într-un spasm.

— Nu vreau să împart.

— Îţi dau totul, dar lasă-mă să trăiesc.

Cu mâna stângă, Julian apucă braţul colonelului, care nu se împotrivi şi ale cărui, mâini căzură în jos. În timp ce închidea ochii, murmură:

— Fiul tău mă va răzbuna.

Pumnalul atinse carnea şi pătrunse în ea cu zgomotul sec al unei sule care străpunge o foaie de pergament.

Pe figura colonelului nu se zări nici o schimbare. Timp de o secundă, el rămase în picioare. Apoi se prăbuşi grămadă, ca o biată masă de carne zguduită de slabe tresăriri. Mina, care i se descinsese pe jumătate, lăsă să se vadă o cheie. Rosti cu un glas abia inteligibil:

— Bine ai făcut. Şi eu am făcut ca tine. Tatăl meu făcuse la fel; aşa e legea noastră. Dar te urăsc!

Julian îi desfăcu degetele, ca să-i ia cheia. Colonelul voi să mai spună ceva. Nu mai putu. Intrase în agonie.

La un semn al lui, Julian se aplecă, sperând să audă o destăinuire. Aşteptarea nu-i fu înşelată. Urechea sa, lipită de buzele muribundului, percepu aceste cuvinte, scăpate o dată cu ultimul horcăit: "Vincent Carpentier nu e mort!"

Vincent nu auzi aceste cuvinte, dar probabil că le ghici, căci degetele sale strânseră cu şi mai multă putere plăselele pumnalului pe care îl avea în mână. Văzuse totul printr-o mică crăpătură a perdelei. În ciuda legăturilor care-l strângeau, se gândea să-şi vândă cât mai scump viaţa.

Grozăvia acestei privelişti, atât de neobişnuită prin cruzimea ei, trebuie s-o recunoaştem, îl ocolise în oarecare

măsură, întrucât el era stăpânit de ideea sa fixă, concentrată, ajunsă până la acel grad de intensitate spasmodică ce dă naştere nesimţirii. În adâncul amorţelii în care era cufundată mintea sa, i se părea că aceste lucruri groaznice trebuiau să se întâmple neapărat, irevocabil. Era fatalitatea aurului.

Aurul era acolo, chiar lângă el, şi îndreptăţea crima, tot aşa cum ar fi putut să o facă o beţie împinsă până la delir sau o nebunie furioasă.

După ce bătrânul îşi dădu ultima suflare, în cameră, se lăsă o tăcere adâncă.

Contele Julian se ridicase în picioare. Rămase un timp nemişcat, uitându-se cu o privire rece la cadavrul bunicului său.

La geamuri, primele licăriri ale zorilor îşi arătau nuanţele cenuşii.

Privirile contelui Julian trecură de la mort la lambriurile din faţă şi întâlniră portretul agăţat de perete. Ştim că acesta era portretul colonelului de pe vremea când era tânăr. Lumina lămpii cădea direct pe faţa albă şi spână, care părea că iese din fondul întunecat al pânzei.

Deasupra unei comode se afla o oglindă. Julian putu să-şi vadă în ea propria imagine, luminată ca şi portretul, cu acelaşi contrast pronunţat între alb şi negru. Schiţă un zâmbet, zicând:

— Era el, dar acum sunt eu. Noi suntem ca pasărea Phoenix, nemuritori, deşi murim. Noi nu moştenim, ci ne succedăm, iar existenţa noastră neîntreruptă trece peste timp ca un lanţ de oţel.

Se întoarse încet ca să privească celălalt portret, capul de bătrân care atârna pe celălalt perete. Continuă:

— Tot el era şi aici, dar în curând voi fi eu. Înainte de a fi el, era tatăl lui. După mine va fi fiul meu — dacă na voi şti să mă apăr de pumnalul lui!

De câteva clipe, Vincent îşi recăpătase în bună măsură sângele rece ca să se poată gândi cum să scape de restul legăturilor fără zgomot. Avea o mână liberă, şi această mână ţinea un cuţit cu tăişul bun. Dar în momentul când începu, cu nesfârşite precauţii, să taie sfoara care îi reţinea încă braţul stâng, contele Julian făcu un gest şi-şi aţinti urechea.

Vincent se opri îndată, iar Julian, crezând că se înşelase, recăzu în reveria sa.

— Cei din neamul nostru ar trebui să-şi sugrume copiii încă din leagăn. Am lăsat-o odinioară pe Zorah, ţigăncuşa, să fugă cu mica creatură care i se ţinea atârnată de sâni. Dar eram atât de tânăr! M-am lăsat cotropit de milă. Creatura trebuie să fie mare acum. Ea se află azi la spatele meu, tot aşa cum mă aflam şi eu la spatele celui care zace acum aici, pe podea.

Toate acestea erau spuse pe tonul rece şi chibzuit al unui negustor care îşi cântăreşte seara, înainte de culcare, câştigurile unei afaceri.

În timp ce reflecta astfel, Julian îşi răsuci o ţigară pe care o aprinse la flacăra lămpii.

Vincent, al cărui cuţit atacase din nou sforile, se opri pentru a doua oară, auzindu-şi pronunţat numele.

Contele Julian spunea:

— Şi acest Vincent Carpentier care nu e mort! Şi domnii din La Merci, Fracurile Negre, care acum se numesc Cavalerii Tezaurului, uniţi în veşnicul lor complot, mă vor înconjura, pe mine, stăpânul stăpânilor, ca nişte pretorieni revoltaţi! Nu prea se arată totul trandafiriu în această primă zi a domniei mele. Cei dinaintea mea aveau un talisman: tezaurul, al cărui secret îl deţineau numai ei şi care îi proteja ca o armură magică şi de nepătruns, Eu nu posed secretul, nu am tezaurul. Această cheie inutilă pe care Tatăl Tuturor mi-a pus-o în mână este o batjocură…

"Dacă aş avea eu această cheie — gândi Vincent, al cărui piept se umflase de o uimitoare dorinţă — aş fi eu Stăpânul! Aş reda Binelui aceste avuţii incalculabile adunate de puterea Răului. Aş deveni egalul lui Dumnezeu, căci cu o mână aş nimici armata necurată a crimei, iar cu cealaltă aş răspândi asupra tuturor nefericiţilor din această lume bogăţiile mele, ca un nesfârşit val de binefaceri."

Şi lama cuţitului său muşcă sfoara.

Este la fel ca şi în dragoste, a cărei elocinţă nu crede niciodată că minte. Aceşti logodnici ai aurului sunt sinceri; ei sunt generoşi; visurile lor promit marea cu sarea. Ei văd defilând prin faţa ochilor lor orbiţi mulţimea celor năpăstuiţi, pe care vor să-i facă fericiţi. În fond, îi costă atât de puţin!

Dar, tot ca şi în dragoste, posesiunea ucide şi iscă păcatul. Aceleaşi inimi, atât de largi ieri, se închistează a doua zi.

În răstimpul cât contele Julian îşi fumase ţigara, Vincent tăiase pe jumătate sfoara care îi ţinea braţul stâng legat de trup. Dar trebui să-şi întrerupă iarăşi lucrul, fiindcă paricidul se apropia de alcov.

Julian veni până în dreptul perdelelor şi privi patul.

Vincent strânse la piept pumnalul, pe care degetele sale se crispară violent. El nu se putea mişca, pe când paricidul putea să facă încă un pas.

Numai unul singur. Ar fi fost destul, ca să-l aducă la distanţa la care putea ajunge cuţitul.

Julian avea cheia. Dar era fără apărare. Vincent parcă şi vedea pumnalul împlântat în pieptul lui, în întregime, până în plasele. Se şi vedea lovind. Simţea chiar beţia acestei lovituri înverşunate, oribile; zărea, lărgea chiar rana enormă din care sângele ţâşnea ca un şuvoi de rubine... Tocmai el, Vincent, acest om cinstit, care în toată viaţa lui nu făptuise nimic rău! Ar fi prea puţin să spunem că gândul de a ucide nu-l oprea în loc.

Omul îmbătat de izul aurului nu procedează astfel în visurile sale.

La drept vorbind, trebuie să spunem că gândul de a ucide înflăcăra mintea lui Vincent şi făcea să-i tresară de plăcere toate fibrele fiinţei. Dar pasul care mai rămânea de făcut era larg cât o prăpastie. Şi lui Vincent îi era absolut cu neputinţă să-l facă. Iar contele Julian nu-l făcu.

Contele Julian se gândea, calcula, întocmea bilanţul situaţiei lui prezente cu un admirabil sânge rece. Primele lui cuvinte fură acestea, şi ele nu erau, desigur, de natură să liniştească înfrigurarea arhitectului:

— Vincent Carpentier! zise el, rezumând fără îndoială gândurile răscolite în sinea lui în timpul cât tăcuse. Dacă e în viaţă, cu atât mai bine! Înainte de a-l ucide, îi voi smulge secretul!

Capitolul XXIX - Schimbarea la faţă

Aceşti doi oameni care se condamnau reciproc la moarte erau atât de aproape unul de altul, încât, dacă Vincent ar fi fost stăpân pe mişcările lui, ar fi putut să-l atingă pe contele Julian întinzând doar mâna.

Dar Vincent nu putea, iar Julian nu ştia.

Acesta din urmă continua să vorbească, depănând firul calculelor sale.

— Tezaurul e aici, fără îndoială, sânt sigur, fie sub lespezile duşumelei, fie în grosimea acestor ziduri.

Privea maşinal fundul alcovului, în timp ce lui Vincent îi sărea inima din piept, atât era de înfricoşat. I se părea că orice ochi îndreptat spre fundul alcovului putea să perceapă, prin draperie şi zid, scânteierea misterioasă a aurului.

Întreaga cantitate de fier, ascunsă în măruntaiele polului, după vechea credinţă, şi care dirijează acele busolei, nu valora, în milioane, cât grămada de aur comprimat pe care îl adăpostea ascunzătoarea. Către acest pol al aurului se repezea sufletul lui Vincent cu atâta furie, încât el însuşi se mira de bâjbâielile rivalului său.

Contele Julian reluă:

— Nu mi-ar fi greu să sondez aceste ziduri adânci şi să mişc acest mobilier masiv; dar îmi trebuie timp. Lumina zilei creşte. Casa se va deştepta. Dacă aş avea tezaurul, m-aş putea prezenta aşa cum sunt. Şi ar înţelege toţi că sunt gata să sfărâm orice rezistenţă. Dar până nu voi avea talismanul în mână, am nevoie de o platoşă — şi de o mască.

Se întoarse către trupul colonelului, care zăcea în mijlocul camerei.

— Iată platoşa mea — termină el — o voi îmbrăca.

Se apropie, luă trupul colonelului în braţe, îl ridică şi-l aşează pe un scaun, în faţa unui dulap cu oglindă care se afla la celălalt capăt al camerei.

Din acest moment, Vincent ar fi putut să-şi reia lucrul, fiindcă acum Julian se afla departe de el, dar rămase nemişcat, stăpânit de o curiozitate irezistibilă.

Drama ajunsese atât de stranie şi înfricoşătoare, încât Vincent, ţintuit mai mult de uimire decât de legăturile sale, rămase inert, concentrându-şi toată voinţa în facultatea de a vedea şi a asculta.

Contele Julian luă un jilţ pe care îl puse alături de cel al colonelului. Se aşeză în el. În felul acesta, cel mort şi cel viu stăteau parcă alături, căci bătrânul, care înţepenise, nu se mai clătina.

Amândoi se aflau cu spatele la Vincent, care era numai ochi şi urechi şi care, din poziţia sa, nu putea zări în oglindă decât chipul colonelului, livid, îngălbenit, dar cu trăsături neschimbate. Acest chip era puternic luminat de lampa pusă pe o mescioară, pe care contele Julian o împinsese între cele două jilţuri şi oglindă.

Lui Vincent i se părea că colonelul, care rămăsese cu ochii larg deschişi, privea direct în oglindă şi că aceasta îi reflecta privirea fix şi în linie dreaptă asupra lui, a lui Vincent.

O sudoare rece îi inundă tâmplele. Nu desluşea încă scopul acestui aranjament profanator.

Dar nedumerirea lui nu fu prea lungă. Contele Julian scosese din buzunar un obiect care părea a fi o trusă. O deschise şi începu numaidecât o treabă asupra căreia nu te puteai înşela.

Oricine ajunge la vârsta lui Vincent Carpentier a avut prilejul să vadă cabina unui actor sau masa de toaletă a unei femei, a unei femei care se fardează.

Este o adevărată artă. Ea presupune paletă şi pensule, precum şi culori, creioane şi estompe. Este o artă complicată, subtilă, o artă cu ucenici foarte neîndemânatici, dar şi cu maeştri aproape geniali.

Urmărind gesturile hotărâte şi rapide ale contelui Julian, îţi puteai da seama că el cunoştea bine meseria. Din când în când, nemulţumit de urmărirea modelului numai în oglindă, se apleca să privească anumite amănunte mai de aproape, era să spun pe viu, deşi era pe mort.

În acele clipe, Vincent putea să-i zărească profilul în oglindă. Acest profil semăna destul de bine cu schiţa unui tablou. Vincent îşi zicea, căci începea să înţeleagă:

— Mă va lăsa singur, ca să se urce în celelalte apartamente şi să înceapă primul act al comediei. Voi fi deci liber, afară doar dacă nu mă va surprinde căutând un colţ unde să ascundă cadavrul.

Încolţit de această teamă, mânui cuţitul mai activ şi reuşi să-şi elibereze braţul stâng cu preţul unor suferinţe cumplite,

căci sfoara îi pătrunsese adânc în carne. Apoi cuţitul scrâşni uşor în timp ce tăia legăturile de la picioare.

Contele Julian era în acest timp prea ocupat ca să poată prinde zgomotele aproape imperceptibile ce veneau dinspre alcov. Terminase cu aranjatul figurii, dar cum nu se mai apleca să studieze de aproape modelul, Vincent nu era încă în măsură să judece rezultatul definitiv al muncii sale.

Julian scoase din trusă o pereche de foarfeci lungi, care scârţâiau în timp ce tăiau şuviţele groase ale părului său negru. Foarte curând, podeaua în jurul său fu acoperită de bucle negre.

— Mă voi descurca punând o perucă — gândi el cu jumătate de glas — dacă va fi nevoie să joc rolul maicii Maria cea Bună. Ceea ce s-ar putea, deoarece nu îl am încă în mână pe Vincent Carpentier.

Vincent nu auzi decât numele său şi ciuli urechea. Contele Julian adăugă:

— Această mică Irène va fi grozav de frumoasă! Oare o iubesc?

Pentru a treia oară, Vincent se opri din lucru ca să asculte mai bine, dar contele Julian nu mai zise nimic. Se ridicase în picioare, tuns acum ca puritanii, şi-şi trecu palma peste craniu, care făcu un zgomot ca de perie.

— Şi acum să mergem până la capăt — îşi zise el cu o veselie vădit forţată. Nu existau aici multe femei care să aibă păr ca al meu. Va trebui să treacă cel puţin doi ani ca să crească la loc.

Freca acum un pămătuf de bărbierit într-o cupă destinată desigur unui alt scop. Capul i se acoperi de o spumă ca zăpada şi briciul scârţâi răzuind pielea capului său păros. Peste o clipă, era chel ca Socrate.

— Se spune că ţărăncile din Bretania — murmură el — îşi vând cosiţele la piaţă pentru cinci franci. Pe ale mele cred că aş lua mai mult, afară doar dacă… Se întrerupse şi mormăi, ştergându-şi briciul: Vincent Carpentier nu e mort! Ce-or fi făcut cu el? M-am gândit o clipă că ar putea fi aici, dar e absurd. Dacă ar fi fost aici, Tatăl Tuturor l-ar fi asmuţit asupra mea şi aş fi primit un glonte în cap în momentul când intram pe uşă.

Băgă din nou mâna în buzunarul redingotei şi scoase un pachet învelit.

— Individul ăsta e de prisos — reluă el. Ce nevoie aş avea să-l mai întreb! Voi cerceta singur şi voi găsi. Am toată vremea. El trebuie să dispară şi secretul să fie înmormântat o dată cu el. Iată lucrul principal!

Pachetul conţinea pur şi simplu o perucă, deoarece contele Julian îşi luase dinainte toate măsurile. Se aşeză în faţa oglinzii, foarte departe de gândul că monologul sau putea să aibă un auditor, şi începu să-şi aranjeze părul fals pe goliciunea nefirească a craniului său. Şi în curând apăru, exact, capul colonelului văzut din spate.

Vincent, care avea acum un picior liber, se frământa şi se întreba dacă era momentul prielnic să înceapă o luptă hotărâtoare.

Lumina zilei creştea din ce în ce şi, cu toate că afară, în oraşul adormit, domnea încă tăcerea, lumina lămpii începea să dea îndărăt în faţa aceleia care năvălea de afară.

Vincent îşi zise:

"El e tânăr, e voinic; trupul meu însă e zdrobit, membrele îmi sunt rănite, nu mai sunt eu însumi. Mă voi apăra dacă trebuie, dar nu voi ataca. Poţi să-ţi pui viaţa în joc, dar nu şi acest tezaur! E un duel pe viaţă şi pe moarte. Am dreptul să-mi aleg momentul şi locul… Dacă l-aş omorî aici, aş lua asupră-mi şi răspunderea pentru prima crimă. Mi-aş vedea puse în spinare două cadavre, iară să am, ea el, posibilitatea acestei deghizări care îl face stăpânul casei şi şeful unei temute asociaţii — bineînţeles dacă această deghizare va putea rămâne în picioare. Vom vedea!"

Nu apucă să termine aceste ghidări, că uimirea fu cât pe aci să-i smulgă un strigăt.

Contele Julian se întorsese cu faţa şi îi arăta nu chipul său propriu, ci pe acela al colonelului Bozzo.

Iluzia ar fi fost deplină dacă n-ar fi fost vecinătatea mortului, ale cărui trăsături se vedeau în oglindă. Dar cu toată această apropiere, copia semăna atât de bine cu originalul, încât Vincent rămase năucit.

Contele Julian se întorsese cu spatele, fiindcă nu terminase decât prima parte a lucrului său. Ca să termine totul, el luă mortul şi-l întinse cât era de lung pe podea. În această poziţie, îi scoase mai întâi mantaua vătuită, apoi vesta şi în cele din urmă pantalonii.

Mortul rămăsese în cămaşă şi indispensabili, biată epavă omenească ce-şi etala slăbiciunea de necrezut şi părea a nu mai fi decât piele şi oase.

Vincent se simţea ca sugrumat. Contele Julian, la rândul lui, fluiera încet o arie dintr-o operă italiană.

— Mai este şi acel Reynier — murmură el, în timp ce-şi scotea haina. Figura lui m-a izbit de prima dată când l-am văzut. Şi prima impresie este totdeauna cea mai bună. Mititica îmi va face un dublu serviciu: întâi îmi va deschide uşile casei tatălui ei, şi apoi îmi va spune povestea acestui Reynier... Acolo, la mânăstire, nu voi mai avea nevoie de păr, ca să joc rolul surorii mele. Scufia mi se va potrivi cu atât mai bine pe cap.

Vorbea foarte încet, Vincent prindea ici şi colo câte un cuvânt, dar sensul general al frazelor îi rămânea de neînţeles.

Contele îşi scoase la repezeală vesta, pantalonii şi cizmele, pe care le înlocui cu pantofii de casă şi cu hainele bătrânului. Avea aceeaşi statură ca şi mortul, iar forţa lui fizică se ascundea sub aparenţa unei constituţii destul de plăpânde.

După ce îşi isprăvi toaleta, se aşeză în faţa oglinzii, în aceeaşi atitudine vioaie şi blegită totodată pe care colonelul o lua în momentele lui de veselie.

Vincent îi urmărea acum toate gesturile cu o adevărată admiraţie, spunându-şi: "Înşelăciunea va reuşi. Poate că şi eu m-aş fi păcălit. A intrat cu totul în pielea bătrânului. E o capodoperă!"

Era şi părerea contelui Julian, care îşi trimise prin oglindă o bezea de admiraţie. Acest gest copilăresc, dar şi bătrânesc, imita aşa de bine obiceiurile mortului, încât pe buzele lui Vincent flutură un surâs, în timp ce un fior îi trecea prin vine.

Nimic n-ar putea descrie lugubra veselie a acestui carnaval paricid. Asasinul îşi copia victima cu o artă deplină. Totul se potrivea: mersul clătinat, tremurul picioarelor, bonomia lui cam felină şi expresia uşor zeflemistă. Totul, până şi vocea, căci atunci când contele Julian vorbi, Vincent se uită la cadavru ca să vadă dacă nu cumva îşi mişcă buzele.

Contele Julian zise:

— Bună ziua, scumpilor, omul nostru mai trăieşte încă, eh! l'Amitié! Doctore, n-am decât o sută şapte ani, va trebui să-mi vindeci acest guturai care mă face să par mai bătrân decât sunt. Îmi dăunează faţă de cucoane. Ah! Bietele mele comori, când nu

voi mai fi, mă veţi regreta… Apoi se întrerupse şi adăugă cu vocea lui adevărată: Numai Fanchette îmi dă de gândit. Ea îl iubea cu adevărat. Şi e greu să-i înşeli pe cei ce iubesc.

Răsăritul soarelui colora în trandafiriu coşurile caselor dimprejurul palatului Bozzo, când contele Julian, acest actor perfect, jucându-şi rolul chiar şi în culise, pentru a se obişnui, se aşeză în faţa oglinzii ca să-şi desăvârşească deghizarea. Nu se gândea să înceapă să caute imediat tezaurul. Planul său era cu totul altul şi noi îl cunoaştem;

Avea tot timpul. Era la el acasă, şi era colonelul Bozzo-Corona. Colonelul avea toate drepturile posibile să repare, să răscolească şi chiar să-şi dărâme palatul. Oricât de bine ar fi fost ascuns, tezaurul nu-i putea scăpa colonelului, deoarece era stăpân deplin, în casă la el şi avea destui timp.

Paricidul nu acţiona după inspiraţia momentului. El punea în practică, de la începutul începutului, o serie de stratageme gândite şi combinate dinainte.

De multe ori până acum, în micul apartament pe care-l închiriase în strada Picpus, tocmai la celălalt capăt ai oraşului, şi care avea legătură cu Mânăstirea Sfintei Cruci, de multe ori, spunem, când se întorcea acasă după ce dădea târcoale palatului Bozzo, se aşezase în faţa oglinzii sale pentru a repeta mereu scena pe care am văzut că o jucase. Îşi cunoştea la perfecţie rolul.

În camera sa de culcare din strada Picpus se aflau o mulţime de obiecte pioase, căci această călugăriţă romană, în aparenţă austeră, maica Maria cea Bună, nu se putea înconjura de gravuri cu subiecte mondene, dar exista acolo un anumit dulap, totdeauna încuiat, plin de haine pentru sexul masculin, şi în oare prietenul nostru Reynier ar fi fost grozav de mirat găsind o copie redusă a faimosului tablou de la galeria Biffi.

Maica Maria cea Bună petrecea ore întregi contemplând acest tablou în care se vedeau trei personaje: bătrânul, tânărul şi tezaurul. Privirea sa lacomă pătrundea dincolo de umbrele care le acopereau, dar care lăsau să se şi ghicească, în adâncimea subteranei, enorma îngrămădire de bogăţii cucerite de călugării din La Merci. Când era îmbrăcată bărbăteşte, călugăriţa romană era chiar tânărul din tablou, trăsătură cu trăsătură. După ce petrecea câte o jumătate de oră în faţa

oglinzii, cu pensula în mână, după ce îşi "făcea mutra", ca să folosim expresia tehnică uzuală în lumea oamenilor de teatru, el devenea bătrânul, zbârcitură cu zbârcitură.

Nu vom spune nimic nou cititorului arătând că sub masca maicii Maria cea Bună se ascundea contele Julian Bozzo, angajat într-un duel inegal şi mortal. Contele Julian, cunoscând puterea aproape magică a adversarului său, alesese acest mod de deghizare, care îi oferea adăpostul unei adevărate fortăreţe. În caz de primejdie, contele Julian, nu avea de făcut decât un singur pas ca să treacă pragul Mânăstirii Sfintei Cruci, unde călugăriţa romană găsea un adăpost inviolabil. Numai acest lăcaş l-a putut sustrage pe Julian ghearelor bătrâne, dar încă ascuţite, ale bunicului său. Şi dacă n-ar fi fost diversiunea creată de Vincent Carpentier, se poate spune că Julian, urmărit încă de mai multe săptămâni, ar fi avut, după toate probabilităţile, soarta fratelui său, marchizul Coriolan.

Un răstimp, colonelul îşi concentrase toată atenţia asupra lui Vincent Carpentier. Şi în timp ce el adulmeca astfel într-o parte, Julian îl surprinsese din cealaltă.

De altfel, Julian era în toate privinţele demn să urmeze acestui bătrân tigru încrucişat cu vulpe, care comandase atâţia ani armata Fracurilor Negre.

În timp ce îl asedia în propria-i fortăreaţă pe inamicul său principal, pe colonelul Bozzo, care din primul moment ar fi putut să-l zdrobească mişcând numai un singur deget, Julian nu-i scăpase din vedere nici pe ceilalţi pretendenţi la tezaurul din La Merci. Toţi şefii care formau marele consiliu al Fracurilor Negre îi erau cunoscuţi; le supraveghea uneltirile, le demasca trădările, astfel că, a doua zi după ce Cavalerii Tezaurului se întruniseră pentru prima oară la contesa de Clare, spre a constitui subasociaţia lor, colonelul fusese anunţat printr-un bilet anonim, trimis de Julian.

Pe de altă parte, îl supraveghea îndeaproape şi pe Vincent Carpentier, singurul cunoscător al secretului. Îi urmărea pas cu pas toate mişcările.

Nu o dată se gândise să-i devină complice, dar numai în aparenţă, ca să-i fure secretul înainte de a-l ucide. În acest scop se vârâse pe sub pielea acelei generoase şi în cântătoare fiinţe care era Irène Carpentier, eleva călugăriţelor de la Mânăstirea Crucii. Prin fată spera să pună mâna pe tată.

Dar cum, la urma urmelor, era un bărbat tânăr, arzând de patimă sub masca lui rece şi corupt până în măduva oaselor sale de corsican, el fu sedus de farmecul delicat, de încântătoarea frumuseţe a tinerei fete.

Aceşti oameni ai Italiei pot fi poeţi atunci când vor. Maica Maria cea Bună îşi dădu de la început seama că nu putea ataca direct nobila curăţenie a acestei fete, puţin cam părăsită de tatăl ei şi slab apărată de o afecţiune copilărească ce întârzia să se transforme în dragoste, dar păzită prin ea însăşi şi prin puritatea trainică şi mândră a firii sale.

Maica Maria cea Bună nu se temea nici de tată, nici de logodnicul iubit ca un frate; dar dădea îndărăt în faţa Irènei însăşi, ai cărei ochi mari şi blânzi lăsau să se întrevadă, în anumite momente, o energie neîmblânzită.

O captivă prin poezie, care are o putere atât de mare asupra sufletelor nobile. Îi stârni interesul printr-o povestire eroică, în care apărea, încununat de o dureroasă aureolă, moştenitorul gloriilor şi nenorocirilor unei mari rase decăzute: contele Julian, bineînţeles. Era fratele ei, tânărul ei frate, frumos, viteaz, generos, persecutat.

Întotdeauna persecutaţi, îndrăzneţii aceştia! Iată cheia cu care forţează ei încuietorile inimilor, ca şi ale cuferelor.

Tânăra imaginaţie a Irènei nu dorea altceva decât să călătorească în aceste ţinuturi noi, deschise visurilor sale. Ea ar fi vrut din toată inima să lupte pentru moştenitorul nefericit al atâtor măriri. Contele Julian îi apărea învăluit într-un nimb romantic, zămislit de acel abur minunat care este atmosfera poeţilor, atât de iubiţi de tinerele fete.

Am văzut cât de bucuroasă fusese Irène — şi faptul o surprindea chiar şi pe ea însăşi — auzind o veste în aparenţă destul de tristă. I se spusese: "Vei rămâne la mânăstire în timpul vacanţei". Şi, departe de a se mâhni, ea simţise un fel de bucurie în adâncul inimii. Aceasta fiindcă de mai multă vreme se gândea: "Voi fi fericită între tatăl meu şi Reynier, dar nu o voi mai avea alături pe prietena mea, maica Maria cea Bună, a cărei conversaţie, ca o baladă cântată sub balcon la orele de serenadă, îmi legăna visurile nopţilor..."

Nu trebuie totuşi să se creadă că intriga romanului înaintase prea mult. Nu era încă decât la primul capitol. Din momentul în care câştigarea unei singure bătălii făcea din

contele Julian un învingător pe toată linia, mica povestire languroasă, încropită de maica Maria cea Bună, se oprea la introducere. Nu-i fusese nici măcar arătat eroul, care rămânea ascuns în dosul unui nor.

Şi desigur că de aici încolo Julian avea altceva de făcut decât să continue să seducă o mică elevă de pension. Nu poţi să te ocupi toată viaţa cu schimbarea costumelor, începând din această noapte, după toate probabilităţile, maica Maria cea Bună nu mai exista.

Ca să revenim la povestirea noastră, întreruptă de această explicaţie necesară, contele Julian, pe care recenta sa crimă nu-l tulbura câtuşi de puţin, continua liniştit să repete rolul de centenar cu gheare, dar patern. Era foarte reuşit în acest rol, şi nu cunoaştem vreun actor celebru cu care să-l putem compara pentru a da o idee despre această reuşită. De altfel, el se aprecia singur şi părea sincer satisfăcut de creaţia sa.

Trebuie să spunem că, atât moral cât şi fizic, contele Julian era, faţă de colonelul decedat, ca un al doilea exemplar al unei gravuri, în raport cu primul. Între ei nu era decât o diferenţă de vârstă.

Şi unul şi celălalt erau fiii aceleiaşi rase, omogenă în perversitatea ei, care trecuse peste vremuri, selecţionând în şirul generaţiilor sale vlăstare atât de asemănătoare, încât, timp de secole, oamenii cumsecade din Calabria se temuseră de Fra Diavolo ca de o calamitate veşnică.

După ce contele Julian se privi cu luare-aminte în oglindă, îmbunătăţindu-şi tot mai mult înfăţişarea şi ţinuta, după ce trăncăni mofturile favorite ale Tatălui Tuturor, dând accentelor sale o asemănare crescândă, se ridică şi zise:

— Merge bine. Acum e timpul să mă duc să mă culc, pentru ca Giam-Pietro să mă găsească în pat când va aduce corespondenţa. Fanchette nu vine decât mai târziu. De ea mi-e cam teamă. Mi-ar părea rău să o suprim pe această surioară scumpă…

Privirea i se roti prin cameră, care acum era inundată în toate ungherele de lumina zilei. Ochii i se opriră asupra dulapului cu oglindă, a cărui cheie se afla în broască. Se îndreptă spre el şi întoarse cheia, spre marea mulţumirea lui Vincent, care îi urmărea toate mişcările cu îngrijorare. Trebuia

ascuns trupul colonelului, şi Vincent se temea să nu fie adus în alcov.

Vincent încercase în mod zadarnic să se urască în spaţiul dintre pat şi perete; aici unde se afla, numai grosimea perdelelor îl apăra de privirile rivalului său.

Dulapul era un garderob fără poliţe; era gol şi se înţelege de ce: colonelul nu venea aici decât pentru tezaur.

— Este destul loc — zise Julian cu cea mai plăcută dispoziţie — destul loc chiar şi pentru o jumătate de duzină ca el, *povero!*

Se întoarse, ridică trupul şi-l aruncă fără nici o sforţare în dulap, după ce strânse mâinile şi picioarele defunctului ca să poată închide uşa. Apoi adună diferitele părţi ale propriului său costum, răspândite pe podea, şi le agăţă de cuierele dulapului.

După acest aranjament, încuie broasca şi băgă cheia în buzunarul halatului vătuit. Cheia zornăi, atingând tabachera de aur a colonelului.

— Drace! strigă Julian. Uitasem cutioara! Mi-a făcut-o cadou împăratul Rusiei, acum şaizeci de ani! Numai un fir de tutun pe vârful degetului. Nu trebuie să abuzez de nimic; în felul acesta putem trăi mult, îngeraşule… Haide, să mergem să facem nani! Mâine voi avea două distracţii ca să-mi omor timpul: să sondez zidurile şi să-l îmbarc pe arhitect pentru Père-Lachaise[30]. Cred că n-am să mă plictisesc.

Trecu pragul râzând de-a binelea. Se auzi cum încuie uşa pe dinafară, răsucind de două ori cheia şi apoi scoţând-o din broască.

Când zgomotul paşilor i se pierdu în depărtare, Vincent Carpentier scoase un suspin adânc. Îşi dădea desigur seama de primejdia de moarte prin care trecuse, dar ceea ce simţea acum nu era câtuşi de puţin bucurie.

Îşi tăie în tăcere ultimele legături. Durerea îi smulse un geamăt înăbuşit. Ca să fie pe placul colonelului, Piquepuce şi Cocotte îi strânseseră atât de tare legăturile, încât trupul îi era plin de dungi însângerate, care îi brăzdau peste tot carnea umflată.

Încercă să-şi întindă membrele. Stofa veşmintelor îi intrase în răni. Albul ochilor îi era plin de pete roşii, în timp ce obrajii îi rămăseseră livizi.

---

[30] Vestit cimitir din Paris. (n.t.)

— Totuşi, l-aş fi omorât — rosti el, scrâşnind din dinţi — sunt sigur că l-aş fi omorât dacă s-ar fi apropiat! Mai există şi altă forţă decât a muşchilor. I-aş fi dat o lovitură de uriaş, chiar dacă după aceea aş fi căzut mort lângă cadavrul său!

Ieşi din alcov. De-abia se ţinea pe picioare.

— Sunt absolut sigur că nu aş fi murit din asta — reluă el. Fericirea susţine, bucuria vindecă. Acum aş fi avut cheia. Aş fi putut fi în ascunzătoare. Aurul face minuni. Mi-aş fi spălat rănile cu el. Ştiu, da! Ştiu că în mijlocul acestor valuri magice nu poţi nici să suferi, nici să mori. Acolo aş fi reînviat, aş fi crescut, aş fi sorbit cu înghiţituri largi vigoarea şi puterea!

În timp ce vorbea, trăsese spre el patul masiv, care, cedând cu uşurinţă, alunecă afară din alcov. Vincent se repezi, cu un strigăt de dorinţă sălbatică, spre locul rămas gol şi pipăi lemnăria din perete chiar în punctul pe care îl atinsese colonelul cu degetul.

Nu se mişcă nimic.

Se întoarse, se aşeză în genunchi şi reuşi să scoată scândurica unde piciorul patului lăsase o urmă din pricina greutăţii. Sub scândurică se afla o placă de oţel. În centrul ei se vedea o mică gaură.

"E broasca — îşi zise el. Probabil că se încuie automat când se închide uşa. Şi celălalt are cheia! El va căuta, va căuta, va căuta şi ziua, va căuta şi noaptea, cu răbdare, neîncetat… şi va găsi!"

— Nu va găsi! strigă apoi, în timp ce sângele i se urca în obraji. Nu-l voi lăsa eu să găsească!

Cu toată slăbiciunea sa, apucă pumnalul colonelului şi, ajutat de îndemânarea dobândită pe vremea când era muncitor, demontă în câteva minute placa de oţel, pe care o luă cu el, împreună cu încuietoarea.

Vincent umplu gaura de unde scosese încuietoarea, cu cenuşă şi cu diferite alte resturi rămase în sobă; apoi puse cu grijă la loc scândurica de parchet. Patul fu de asemenea reaşezat în alcov.

Înfăşură broasca în batistă, nu fiindcă ar fi vrut să se servească de ea pentru a face o altă cheie; ar fi fost de prisos, deoarece firele de legătură şi arcurile care comunicau cu uşa ascunzătorii erau distruse. Gândul lui era să îndepărteze un obiect care ar putea să-l pună pe contele Julian pe urmele secretului.

— Nu-l voi lăsa să-l afle!

Asta îl frământa deocamdată, precum şi dorinţa de a ieşi cât mai repede de acolo.

Afară se făcuse ziuă, soarele strălucitor se juca în frunzişul grădinii, dar din stradă nu venea încă nici un zgomot.

În aceste luni de vară, Parisul se culcă prea târziu ca să se poată scula dis-de-dimineaţă.

Vincent nu era îngrijorat în privinţa posibilităţilor de a fugi. Contele Julian încuiase uşa cu cheia, este adevărat, dar mai rămâneau ferestrele, căci camera se afla la parter.

Ca să ajungă în grădină, nu trebui decât să deschidă un geam. În grădină auzi orologiul bisericii Saint-Roch bătând ora patru.

Frânghia de mătase era încă agăţată de zidul care despărţea grădina de stradă. Greutatea era să se caţăre pe această frânghie, cu mâinile rănite şi cu trupul său zdrobit.

Urcarea fu, într-adevăr, penibilă; Vincent făcu un efort desperat, dar reuşi până la urmă să ajungă pe coama zidului şi se lăsă să alunece de cealaltă parte.

Strada Vrăbiilor era cu totul pustie.

Vincent se descotorosi numaidecât de broască, aruncând-o într-o gură de canal.

Abia după ce ajunse în bulevard găsi o trăsură care îl duse acasă.

Se afla pur şi simplu la capătul puterilor; în creierul sau bolnav, gândurile se înceţoşau, dar, cu toate acestea, îşi dădu

seama de mirarea pe care o stârni reîntoarcerea sa printre oamenii lui de casă. Această mirare nu se datora însă stării nenorocite în care se afla. Expresia de pe feţele servitorilor săi părea să exprime (cel puţin aşa îşi închipuia el): "Cum! Te-ai mai întors? Prin ce minune?"

După ce îl susţinură, sau, mai bine zis, îl târâră până în camera de culcare, crezu că aude şoapte şi râsete pe culoar. Şi, printre murmure, desluşi aceste cuvinte ciudate:

— Cu toate acestea, *s-a făcut ziuă* în noaptea asta!

Iar o altă voce zise:

— Oricum, poate să se laude că are o viaţă care nu se lasă înfrântă cu una, cu două!

Din politeţe, Roblot, valetul de cameră, îl întrebă în timp ce-l dezbrăca:

— Dar ce i s-a întâmplat domnului?

Vincent răspunse:

— Vorbirea mă oboseşte. Am fost atacat în stradă.

— Poliţia noastră e aşa de prost organizată! observă Roblot cu o nuanţă mai mult decât echivocă. Cu toate acestea, plătim destule impozite ca să fim bine apăraţi… Dar cum l-au aranjat pe domnul! Mai ales braţele şi picioarele! S-ar spune că a fost legat pentru a fi aruncat în râu. Tot corpul îi este numai o rană. Să trimit să-i cheme pe bunul doctor Samuel?

Vincent protestă cu un semn energie din cap. Roblot reluă cu ipocrizie:

— Am propus acest lucru numai în interesul domnului.

— Lasă-mă singur — zise Vincent — dacă voi avea nevoie de ceva, voi suna.

Roblot se retrase spre uşă fără a mai stărui, dar, înainte de a ieşi, ţinu să adauge:

— Dacă domnul are mai multă încredere în alt medic… domnul mi se pare a fi într-o stare destul de proastă.

— Pleacă! repetă Vincent.

— Cum binevoieşte domnul.

De îndată ce valetul ieşi, Vincent, numai în cămaşă, pregătit să se culce, se târî până la uşă. Îşi lipi urechea de canat. Pe culoar se auzeau voci vorbind în şoaptă.

Vincent nu îndrăzni să răsucească cheia, dar trase fără zgomot cele două zăvoare.

— Eram spionat aici — îşi spuse el — eram înconjurat, încadrat! Oamenii ăştia sunt vânduţi cu toţii. Chiar în dimineaţa asta, ei vor da raportul colonelului — adică celui pe care ei îl cred a fi colonelul, deoarece contele Julian va reuşi să înşele pe toată lumea. Aş fi mai în siguranţă în pădurea de la Bondy!

Am mai vorbit despre "casele arhitecţilor". Ele nu sunt întotdeauna ireproşabile din punctul de vedere al gustului şi al artei, dar înseamnă totuşi ceva când este vorba de confort. Arhitectul care îşi construieşte pentru el o locuinţă, copiază de cele mai multe ori excelentele instalaţii sanitare englezeşti, care fac de ruşine nenorocitele şi puţin igienicele noastre amenajări.

În întreaga lume, francezul e socotit ca având teamă de apa de spălat. El nu ştie să se scalde. "Curat după moda franţuzească", spun fiii bine îmbăiaţi ai perfidului Albion. Asta înseamnă că în Franţa niciodată apa rece nu va folosi decât numai pentru mâini şi pentru faţă...

Carpentier se îngrijea după moda englezească şi bine făcea. Lângă odaia sa de culcare se afla o cameră de toaletă, în care spaţiul şi apa se găseau din belşug.

Într-o clipă, şi fără nici o sforţare, Carpentier îşi pregăti el însuşi o baie, în care îşi spălă cu grijă rănile, după care se fricţionă pe tot corpul cu apă curată, amestecată cu puţină esenţă de sunătoare. În felul acesta simţi o uşurare aproape imediată şi putu să se urce în pat, unde oboseala îi închise numaidecât ochii.

La amiază, fu deşteptat de primul fior de febră, urmat îndată de o fierbinţeală grozavă. Încercă să asculte zgomotele de afară, deoarece îşi dădea bine seama de situaţia în care se afla, dar în urechi îi răsunau doar nişte vâjâituri.

Accesul de febră nu ţinu mult. Către ora două după-amiază reuşi să adoarmă din nou.

Când se deşteptă pentru a doua oară, era noapte deplină. Pendula bătu ora două. Somnul său durase cât o rotire a acelor pe cadran.

Vincent se cercetă şi putu să-şi dea seama că durerile îi dispăruseră în bună măsură. Simţea că mai are încă puţină febră, dar neliniştea i se cuibărise mai mult în creier. Rănile îi lăsaseră în pace.

În timp ce se bucura de această înzdrăvenire nesperată, paşi înăbuşiţi cu grijă păreau că umblă în sus şi în jos prin coridor.

În fond, n-ar fi fost de loc surprinzător ca nişte servitori devotaţi să stea cu ochii în patru după o asemenea întâmplare şi să vină să dea târcoale camerei stăpânului lor, pentru a fi gata la prima chemare. De data asta însă, Vincent Carpentier îşi concentra atenţia asupra fidelităţii servitorilor care îi umpleau casa.

Trase cu urechea. Clanţa, mânuită dinafară cu mare băgare de seamă, se învârti, dar zăvoarele împiedicau uşa să se deschidă.

Se auziră şoapte, apoi un glas i se adresă de afară:

— Domnul doarme? Suntem îngrijoraţi! De douăzeci de ceasuri, domnul n-a mai dat nici un semn de viaţă.

Vincent nu răspunse.

Douăzeci de ceasuri? Era într-adevăr destul ca să stârnească îngrijorarea unor servitori credincioşi.

Glasul, care era al lui Roblot, valetul de casă, adăugă:

— Poate că s-a întâmplat o nenorocire. Ar fi bine să-l trezim pe lăcătuş.

Şi paşii se îndepărtară.

Vincent îşi aminti de acel groaznic scârţâit produs de încercarea contelui Julian de a deschide încuietoarea camerei tezaurului din palatul Bozzo. Aceste simple cuvinte: "să-l trezim pe lăcătuş", căpătară pentru el o însemnătate ameninţătoare. Creierul său înfierbântat îl făcu să vadă camera invadată de bandiţi, cărora momentul le-ar fi fost prielnic ca să comită o crimă.

Se sculă din pat fără prea multă greutate, cu gândul să se înarmeze. Dar mai întâi, după o clipă de reflectare, răsuci cheia în broască, pentru a întări rezistenţa celor două zăvoare, apoi împinse un scrin greu în faţa uşii.

Baricadă la fel şi cealaltă uşă, aflată în camera de toaletă şi care dădea spre scara secretă pe unde coborâse de atâtea ori ca să se ducă la mansarda din strada Vrăbiilor.

Acestea terminate, îşi curăţă pistoalele şi le încarcă din nou cu grijă. Pe urmă se culcă iarăşi, ceva mai liniştit, în plin Paris, un om adăpostit în dosul atâtor precauţiuni pe care le luase n-ar avea de ce să se mai teamă de un asediu.

La Paris, într-adevăr, trebuie ca asaltul să reuşească din primul moment şi fără să facă tărăboi.

— Domnul doarme? întrebă încă o dată valetul de cameră.

Întrucât nu primi nici un răspuns, el adăugă:

— Rugăm pe domnul să ne spună un singur cuvânt.

Mereu aceeaşi tăcere.

Cei de afară ţinură un scurt sfat. Desigur că se răzgândiseră, căci "lăcătuşul" nu se atinse de încuietoare.

Lui Vincent, care era numai urechi, i se păru că aude următoarea opinie, exprimată de vizitiul său:

— O fi *crăpat*, căci era grozav de dărâmat. Dacă-i aşa, atunci e mai bine ca poliţia să găsească uşa încuiată pe dinăuntru?

Discuţia se încheie prin această observaţie atât de înţeleaptă, şi coridorul redeveni liniştit.

Din acel moment, Vincent Carpentier rămase pe jumătate treaz, pe jumătate aţipit, fără să încerce altă neplăcere decât o grozavă poftă de mâncare ce începea să-i sfâşie stomacul. Nu mâncase de două zile.

Dincolo de obloane se crăpa de ziuă, apoi lumina se mări. Orice teamă imediată dispăruse. În curând miile de glasuri ale Parisului se auziră ca un murmur liniştitor ce îndepărtează orice idee de groază.

Vincent sări din pat când pendula bătu ora şase. Se simţea neaşteptat de bine dispus. În corp simţea încă dureri, peste tot se vedeau nenumărate urme ale chinurilor, dar toate umflăturile dispăruseră, şi, după ce îşi mai făcu o frecţie cu esenţă de sunătoare, pofta de mâncare deveni atât de puternică, încât se hotărî să apuce cordonul soneriei.

Totuşi nu trase de el. Înainte de a chema, îi mai rămâneau de făcut două lucruri: să desfiinţeze baricadele, de care îi venea acum aproape să râdă, şi să deschidă ferestrele, ca să fie nemijlocit în legătură cu Parisul trezit din somn, şi sub protecţia publică.

Împinse scrinul la locul lui, trase cele două zăvoare şi descuie uşa. Coridorul era pustiu, fără îndoială, căci nimeni nu se grăbi să intre.

După ce Vincent deschise ferestrele, apoi obloanele, lumina soarelui inundă toată camera. Era o dimineaţă plăcută şi răcoroasă. Aerul era înviorător.

Amândouă ferestrele dădeau spre nişte vaste terenuri virane, pe care astăzi se îngrămădesc tot felul de clădiri, dar care, pe atunci, abia începeau să se populeze. Se aflau în construcţie două sau trei case, din care una era chiar opera lui Vincent şi aparţinea contelui Corona, soţul frumoasei Fanchette. Această clădire, care promitea să devină un încântător palat, era cea mai îndepărtată dintre ele.

Cu toată ora matinală, zidarii erau la lucru. Vincent putea să audă zgomotul uneltelor, strigătele şi cântecele lor.

Simţământul de securitate crescu acum atât de mult, încât pieptul i se dilată, în timp ce un surâs de sinceră bucurie îi înflorea pe buze.

În cele din urmă sună. Valetul său se dădu cu un pas îndărăt văzând chipul vioi ce-i apăru în faţă.

— Domnul ne-a tras o spaimă grozavă! bâigui el.

— Mulţumesc — făcu Vincent. Adu-mi o supă.

— Domnul a dormit în tot acest timp?

— Tot timpul, da. Să adaugi la supă şi un biftec cât mai mare.

— Aşadar, domnul nu se mai resimte de pe urma… contuziunilor sale?

— Nu, de loc. Să-mi aduci şi o sticlă de Clos-Vougeod.

Capitolul XXXII - Supa adusă de Roblot

În momentul când valetul ieşea cam plouat din cameră, Vincent îl chemă îndărăt ca să-i spună:

— Adu-l şi pe Cezar.

— Când mă gândesc că domnul era aşa de slăbit ieri dimineaţă! murmură valetul, retrăgându-se. Domnul poate să fie mândru de o asemenea constituţie solidă.

Vincent Carpentier se întoarse cu spatele şi se sprijini de balconul ferestrei. Într-adevăr, viaţa clocotea în el. Îşi zise:

— La naiba! Doar nu suntem în savanele Americii de Nord ca să ne fie frică de sălbatici! Acolo stâncile trag focuri de armă şi trunchiurile de copaci înjunghie; pe când aici — aici, la Paris — nu ştiu să existe nici trunchiuri de copaci după care să se poată

ascunde vreun asasin, nici stânci, nici tufişuri, nici râpe, şi la urma urmei există şi un prefect de poliţie…

Dar se opri brusc, cu privirea aţintită asupra casei în construcţie din faţa lui — cea mai depărtată dintre cele trei clădiri.

— Curios lucru! murmură el.

Aceste cuvinte, spuse pe un ton de adâncă mirare, îi fuseseră smulse de o privelişte bizară. În mijlocul zidarilor ocupaţi cu lucrul, pe schela dimprejurul părţii superioare a casei Corona, stăteau în picioare un bătrân şi o tânără femeie. Tânăra femeie flutura o batistă ca pentru a-l saluta pe Vincent, iar bătrânul îl privea printr-un binoclu.

Vincent salută, dar toată bucuria îi pierise deodată.

Bătrânul îi făcu un semn prietenesc cu mâna.

În acel moment intră Roblot, valetul său, aducând o tavă, însoţit de impunătorul câine danez cu părul sur ca ardezia, pătat cu negru, care răspundea la numele de Cezar.

Astăzi nu se mai văd mulţi asemenea câini danezi, care erau aşa de frumoşi şi de mândri. Crescătorii procedează ca şi grădinarii, care, vrând să *creeze* (aşa zic ei), au distrus fructele bune ca să le facă de soi pe cele proaste.

Frumosul câine danez se repezi la stăpânul său; acesta îl goni cu un aer posomorât şi-i strigă:

— Fii cuminte, Cezar! Jos!

"Bun! făcu în sinea lui Roblot, punând dejunul pe o mescioară. S-a stârnit vântul! Timpul e a ploaie."

Într-adevăr, fruntea lui Vincent Carpentier era înnourată. Vederea contelui Julian, căci acolo pe schelă era chiar contele Julian, vârât în pielea colonelului, îi redeştepta focul stins al rănilor.

Acest om reuşise deci s-o înşele şi pe Fanchette! Fanchette, singura fiinţă de a cărei privire se temea! Înşelăciunea lui, atât de îndrăzneaţă la prima vedere, va avea aşadar succes deplin!

El era stăpânul. Şi nu era, ca celălalt, un bătrân neputincios. Sub slăbiciunea lui prefăcută, se ascundeau muşchi de oţel. El nu avea nevoie să-l lege la ochi pe ajutorul său ca să-şi ducă la bun sfârşit treaba. Braţul lui era tânăr şi vânjos. Cu un hârleţ cu coadă solidă, în câteva ore de lucru, el putea să cerceteze cu de-amănuntul zidurile camerei în care se afla tezaurul.

Lui Vincent îi trecu prin minte o idee: de pe locul unde se găsea, un trăgător dibaci, stând în genunchi şi sprijinindu-şi ţeava carabinei elveţiene pe spătarul unui scaun, ca să nu-i tremure mâna, l-ar fi nimerit aproape la sigur.

Această idee făcu să-i tresară inima în piept. Îl şi văzu pe contele Julian clătinându-se pe schelă, lovit, de un glonte drept în inimă, şi căzând cu capul înainte la temelia palatului în construcţie.

— Du-te! îi zise valetului. Nu mai am nevoie de dumneata.

Era ochitor bun! Câştigase marele premiu la concursurile de la Berna. Carabina sa elveţiană era ţinută bine, la adăpost de umezeală, în tocul ei de piele.

Roblot ieşi, zicând:

— Sper că domnul nu va lăsa supa să se răcească!

Vincent păşi până la dulapul unde se afla carabina. Puse mâna pe cheie, dar nu deschise încă.

Danezul cel lacom se învârtea pe lângă măsuţa unde fusese aşezat dejunul.

Vincent medita de zor.

— Nu e de mirare — îşi zicea el — ca acest mizerabil, jucându-şi rolul cu o artă desăvârşită, să fi venit acolo ca să dea impresia că se interesează de treburile contesei Francesca Corona, pe care trebuie s-o numească mica sa Fanchette. A venit acolo ca să mai adauge o scenă la comedia sa… Cezar, stai jos!

Frumosul câine danez îşi pusese două labe pe măsuţă şi adulmeca supa, care începuse să se răcească.

— Nu! reluă Vincent Carpentier, cu sprâncenele încruntate sub cutele adânci ale frunţii. Degeaba încerc să mă înşel pe mine însumi: acest om se află acolo pentru mine, sunt sigur, căci între noi doi lupta a început. Ieri, probabil că s-a reîntors în camera Tezaurului. În colţul alcovului din spatele draperiei a găsit desigur locul, unde am stat eu, înroşit de sângele meu, apei fereastra deschisă şi pe coama zidului cârligul pe care n-am putut să-l desfac. Poate că a şi fost pe aici astă-noapte; dacă nu chiar el, atunci careva dintr-ai lui, dintre aceia care umblau şi care vorbeau pe coridor.

Cheia se întoarse, cheia dulapului unde se afla carabina.

Danezul îşi scoase limba roşie şi suplă ca flamura unei corăbii cu pavoaz. O muie în supă, din care leorpăi o înghiţitură, şi o găsi bună.

Dulapul se deschise. Vincent scoase tocul de piele. Carabina elveţiană îşi arătă patul greu, apoi ţeava neagră care lucea ca pielea unui şarpe.

Cezar leorpăia supa din ceaşcă.

— Am fost nebun — murmură Vincent — nebun ca să cred că Parisul veghează asupra mea. Parisul nu veghează asupra nimănui. După ce lovitura a fost dată, Parisul îl pedepseşte uneori pe autorul ei, dacă acesta aşteaptă să fie prins. Dar Parisul nu împiedică niciodată lovitura — dovadă că mi-ar fi de ajuns în această clipă să ţintesc bine ca să zdrobesc capul unui om în stare să cumpere cu bani gheaţă tot Parisul, cu amănuntul şi cu ridicata.

Cezar lingea acum, cu o plăcere amestecată cu părere de rău, fundul gol al ceştii.

Vincent scoase carabina din tocul ei.

— Şi pe urmă? făcu el şovăitor. N-am nici o mustrare de cuget ca să dobor un asemenea monstru, dar pe urmă? Împuşcătura va fi auzită. Aş avea vreun mijloc de apărare sau de fugă?

Sprijini de pământ patul armei, zicând!

— Am văzut la Roma o puşcă cu aer comprimat, care ducea glontele mai departe ca de aici până la schelă.

Rămase nehotărât. Primejdia pe care o înfrunta, procedând astfel, era sigură: îşi risca libertatea şi viaţa. Dar dacă nu proceda aşa, primejdia era oare mai puţin mortală sau mai puţin sigură? Îl văzuse pe contele Julian la treabă; ştia bine că de la el nu putea aştepta nici îngăduinţă, nici iertare.

Era un duel pe viaţă şi pe moarte. În asemenea dueluri, atunci când adversarul e un ticălos, de obicei cel care toată viaţa a fost cinstit şi nu s-a gândit niciodată să verse sânge nu se gândeşte nici acum să ucidă. El se gândeşte, ca toată lumea, la dreptate.

Dar de ce nu se năştea în mintea lui Vincent Carpentier gândul de a cere sprijinul legii? Căci la toate se gândise, numai la asta nu.

Am putea răspunde că acum conştiinţa lui Vincent nu mai era în stare să arate justiţiei toate ascunzişurile ei. Vincent nu

putea denunţa pe altul, fără să se denunţe pe sine însuşi. Prin ce mijloace intrase el însuşi în casa colonelului Bozzo şi surprinsese misterul paricidului?

Noi preferăm să dăm adevărata explicaţie, care este următoarea:

Nimeni nu s-ar mira văzând că un om trece pe lângă justiţie fără să-i ceară ajutorul, dacă s-ar şti că acest om iubeşte cu patimă şi că, cerând ajutorul justiţiei, ar pierde şi femeia iubită o dată cu rivalul. De îndată ce dragostea intră în joc, totul se explică.

"Caută femeia!" sună un proverb zeflemist, dar adevărat ca o axiomă de geometrie.

Ei bine, Vincent Carpentier era îndrăgostit! Dar nu de o femeie, ci de tezaur. Şi patima rece pe care o poate aprinde o grămadă de aur este mai tiranică, mai extravagantă, mai neînduplecată decât orice dragoste inspirată de o femeie. Şi mai geloasă totodată, vă asigur.

Să amestece justiţia în tainele acestui secret întunecat ar fi însemnat să predea, să piardă tezaurul. Iar noi o repetăm, Vincent Carpentier nici nu se gândea să facă acest lucru, cu toate că, de aici încolo, între el şi tezaur se afla o piedică în aparenţă de neînlăturat.

În dragoste, speranţa persistă în ciuda oricărei raţiuni. Nici ca să îndepărteze cuţitul gata să-i străpungă inima, Vincent n-ar fi spus unui judecător: "Tezaurul e acolo".

Câinele danez se lungise pe covor şi-şi mistuia supa. Dormea fără nici o grijă.

Vincent uitase că danezul său era acolo. Palid, strângea cu o mână crispată patul carabinei.

Din locul unde se afla, nu putea să vadă palatul în construcţie. Fără să lase arma din mână, făcu un pas înainte şi întinse gâtul ca să arunce o privire pe fereastră. Totul rămăsese neschimbat în aspectul construcţiei. Pietrele erau ridicate sus de macarale, zidarii drişcuiau tencuielile, ferăstraiele zgâriau piatra, lemnul răsuna sub loviturile de ciocan ale dulgherilor; numai schela de sus era goală. Fanchette şi colonelul dispăruseră. Vincent simţi un fel de uşurare şi-şi zise:

— Nu mai este timp. Era o idee absurdă.

Carabina fu pusă la loc în dulap şi Vincent se apropie de măsuţă.

— Aha! făcu el văzând ceaşca goală. Mi-ai mâncat supa, Cezar!

Şi se aplecă să mângâie câinele.

Cezar, care, ca toţi cei din rasa lui, era pe cât de frumos pe atât de blând, în loc să-şi ridice prietenos capul pentru a răspunde mângâierii, scoase un mârâit surd.

— Aşaa! îl mustră Vincent. Va să zică, tot tu te superi!

Asta fu totul. Gândul său îngrijorător începu să-l chinuie din nou.

În loc să se aşeze la masă, în faţa celorlalte feluri de mâncare, rămase neatinse, începu să se plimbe prin cameră. Trecând prin faţa oglinzii, se opri şi se privi puţin. Era atât de schimbat de douăzeci şi patru de ore încoace, încât de-abia se mai recunoştea.

— Din cauza bărbii nerase — murmură el, încercând să zâmbească. Nu mai mi-e foame. Am să mă bărbieresc, ca să nu mai arăt ca un cadavru dezgropat.

Închise fereastra prin care privise adineaori casa în construcţie şi agăţă de ea o mică oglindă pentru ras.

Câinele începu acum să se frământe şi să sfâşie covorul cu ghearele. Se sculă pe jumătate, se întinse, căscă, apoi se lăsă iar jos, urlând jalnic.

Vincent, care îşi săpunea barba, înclină capul, gândind: "Oamenii de la ţară pretind că atunci când stăpânul e pe moarte, câinii plâng".

Spuma de săpun îi acoperea obrajii.

— Cu toate acestea, nu-mi tremură mâna — zise el începând să se radă. Numai corpul mi-e bolnav.

Ştergându-şi briciul, îşi îndreptă privirea spre clădirea în construcţie. Întâmplarea făcea, desigur, ca la etajul de sus să nu se mai afle nici un lucrător.

Briciul alunecă scârţâind pe celălalt obraz.

În aceeaşi clipă, geamul din stânga, pe jumătate ascuns de marginea perdelei, zbârnâi sec, ca şi cum ar fi fost lovit de un bondar sau de o pietricică. Puţin timp după aceea, un alt zgomot, de o natură cu totul diferită, păru că sună ca un ecou în fundul camerei. Fusese ca o lovitură de ciocan, urmată de o pârâitură scurtă.

Zgomotul venea dinspre alcov. Vincent se întoarse brusc, crezând că era cineva în cameră.

Nu era nimeni. Zgomotul nu se mai repetă.

Vincent tocmai începuse să se dojenească singur de teama copilărească pe care o simţise în urma acestei întâmplări, când Cezar, frumosul câine danez, se ridică cu greu pe cele patru labe, nefiresc desfăcute şi care tremurau sub el. Blana i se zbârlise pe spinare, ca la o pisică înfuriată. Tremura atât de tare, că vibraţiile transmise picioarelor măsuţei făceau să se ciocnească între ele castroanele şi farfuriile. Sub el, covorul era făcut ferfeniţă. Deodată încercă să latre, dar nu putu. Botul şi gâtul schiţau gestul, însă nu ieşea nici un sunet.

Se înăbuşea. Orice animal care simte că moare încearcă să fugă. Danezul făcu o mare sforţare să se arunce înainte, dar nu putu decât să se răsucească pe loc, cu o iuţeală ameţitoare. Botul îi era acum plin de o spumă roşiatică.

Când se opri, căzu la pământ, ţeapăn.

Capitolul XXXIII - Fundul ceştii

Aceşti mari câini danezi erau o rasă nobilă şi eu îi regret şi mai mult atunci când văd animalele acelea nedemne pe care anumite cucoane le duc în braţe ca pe copii.

Aş mai spune şi că bătrâna noastră lume păcătoasa pare să se învârtească împrejurul ei tot astfel, înainte de a se prăbuşi strivită.

Vincent Carpentier rămăsese înlemnit în contemplarea acestui spectacol: agonia şi apoi moartea lui Cezar. Părul i se făcuse măciucă în cap şi sudori reci îi curgeau pe tâmple. Se gândea: "Asta trebuia să mi se întâmple mie. Supa era pentru mine".

După ce danezul se prăbuşi fără suflare, Vincent îşi şterse fruntea şi luă în mână ceaşca în care fusese supa.

— Aici nu există cale de mijloc — zise el — sau mori de foame, sau eşti ucis.

Îl împinse cu piciorul pe Cezar, care nu mai era decât o masă inertă.

— Omorât de-a binelea — adăugă el. Ţeapăn mort!

Se aşeză lângă mescioară şi îşi lăsă capul în mâini, adăugând: Şi eu care nu mă temeam decât de noapte!

Deodată, o tresărire îi trecu prin corp şi se ridică în picioare. Se strecură pe lângă zid, ca să nu fie văzut de afară, şi se apropie de fereastra lângă care se bărbierise.

— De acolo venea zgomotul! murmură el, ridicând perdeaua din stânga, fără să-şi plece capul şi rămânând la adăpostul zidului.

Privirea sa lacomă cercetă partea de geam ascunsă în dosul draperiei. Respiraţia i se tăie în piept, în timp ce bolborosea:

— Eram sigur de asta!

În partea stângă a ferestrei, la două picioare distanţă de locul unde stătuse Vincent în timp ce se bărbierea, se afla o gaură rotundă, bine tăiată, ca şi cum ar fi fost străpunsă cu un diamant mişcat circular pe sticlă. Abia se puteau zări împrejur câteva crăpături în formă de raze.

Gaura avea exact diametrul unui glonte obişnuit.

Perdeaua, controlată, prezenta şi ea o ruptură corespunzătoare.

— Eram sigur de asta! repetă Vincent, mai livid ca un cadavru.

Lăsă să cadă cele două falduri ale draperiei şi se îndreptă spre fundul camerei cu un pas de om bolnav. Ajuns lângă alcov, se orienta, căutând linia care trebuia să ducă de la gaura luminoasă din draperie la punctul corespunzător în lemnăria din fund.

— Acolo! zise el, arătând cu degetul locul din zid ieşit mai în afară, deasupra galeriei care susţinea draperia alcovului.

Mai întâi nu văzu nimic, dar curând o exclamaţie i se opri în piept. Galeria din lemn de palisandru era şi ea găurită chiar la mijloc, iar stinghia pe care fusese fixată plesnise în toată lungimea.

Glontele se afla acolo, înfipt în lemn, şi cu toate acestea ai fi zis că Vincent îl primise drept în piept. Rămase zdrobit, sub povara unei groaze de nespus.

De o oră, de când se sculase din pat, încercaseră să-l asasineze de două ori. Nu mai era războiul lent şi prevăzător pe cane îl ducea bătrânul colonel, ci o luptă aprigă, pornită de la început cu toate armele.

Prezentul anunţa viitorul. Duşmanul nu se sinchisea de nimic şi nu păstra nici o măsură: el lovea cu amândouă mâinile dintr-o dată.

Otrava şi plumbul îşi greşiseră ţinta. Vor urma fierul şi focul, şi, cine mai ştie, poate va fi minată casa sau sa vor prăbuşi plafoanele.

Fără îndoială că moartea ameninţa din toate părţile, atât dinafară, cât şi dinăuntru. Timp de o clipă, imaginaţia lui Vincent o văzu atât de apropiată şi atât de sigură, încât căzu într-o stare de amorţeală deznădăjduită. Îşi pierdu până şi cheful de a lupta sau de a rezista, atât de inegală i se părea lupta şi de imposibilă rezistenţa.

Dar el era curajos din fire — şi îndrăgostit. Nu de o femeie, Doamne fereşte! Dragostea pentru o femeie l-ar fi lăsat doborât sub spaima care îl copleşea. El era îndrăgostit de o lucire — de un zeu! Gândul la tezaur îl făcu să se ridice înfierbântat, dar cutezător. Sângele îngheţat i se încălzi în vine la razele aurului.

— De două ori — zise el — e adevărat. Am fost lovit de două ori, dar de două ori am scăpat. Ceva mă protejează. De douăzeci şi patru de ore trăiesc printr-o minime. Tezaurul m-a văzut, fiindcă şi eu l-am văzut. El m-a ales poate. Sunt predestinat!

Era ca un fel de nebunie. Dar avu puterea să i se împotrivească, aşa cum se împotrivise primei sale groaze. Gândirea i se frământa între mijlocul ce trebuia ales pentru a întocmi planul de luptă sau acela de fugă.

Îşi vârî capul în apă rece, apoi începu să măsoare camera cu paşi hotărâţi, lăsând la o parte orice socoteli grăbite ce-i năvăleau în minte.

După câteva minute, era lucid şi aproape vesel.

— Poftim! zise el, ridicând un colţişor al perdelei ca să privească construcţia din faţă unde, de sus şi până jos, zidarii se aflau acum la lucru. Spiritele luminate se întâlnesc! Domnul conte şi cu mine am avut aceeaşi idee; numai că, în afară de idee, domnul conte avea şi o puşcă cu aer comprimat, căci nu am auzit nici cea mai mică detunătură. El a tras primul foc, cel de-al doilea îmi aparţine, şi când îmi va veni rândul, voi încerca să ochesc mai bine ea el.

Se întoarse la măsuţă, unde luă cuţitul şi furculiţa pentru a tăia din friptură o bucată pe care o aruncă în cenuşa din şemineu.

— Trebuie să ies de aici — îşi zise el — iată lucrul, cel mai grabnic, fiindcă aici nu se poate nici mânca, nici dormi, şi nici măcar să te bărbiereşti. Să jucăm strâns! Roblot e un cumătru şiret, şi sunt sigur că stă la pândă în coridor.

În timp ce vorbea, apucă cele două labe dinainte ale câinelui, care erau acum ţepene. Îi târî trupul până în dreptul patului şi-l ascunse în dosul lui.

— Cinstit vorbind — mormăi el — cam tot atâta osteneală şi-a dat şi domnul conte cu trupul colonelului.

Se duse apoi la birou şi schimbă capsele la cele două pistoale, pe care le strecură în buzunarele redingotei, după care trase de cordonul soneriei. Îşi compuse o figură de circumstanţă, şi paloarea sa însăşi trebuia să-i fie de folos în rolul pe care îl alesese.

Roblot apăru aproape imediat. El aruncă o privire rapidă prin cameră, înainte de a cerceta figura stăpânului său.

— Pune să înhame caii — îi spuse acesta — nu mă mai simt aşa bine ca înainte de masă. Am nevoie de aer.

Dintr-o nouă privire, Roblot putu constata că ceaşca de supă era goală şi că din friptură lipsea o bucată bună. Fără voie, figura lui exprimă o satisfacţie ironică.

— Domnului nu i-a priit ce a mâncat? întrebă el.

— Ea da, dar nu ştiu de ce, cred că ar fi trebuit să mă opresc la supă.

— Se vede bine că domnul pare puţin indispus. Eu cred că patul i-ar face mai bine decât trăsura. Propusesem domnului să-l cheme pe doctorul Samuel.

— Voi trece eu pe la doctor — întrerupse Vincent cu nerăbdare. Pune să se înhame.

Roblot se retrase. În coridor se gândi: "A înghiţit hapul. Prefer să se ducă să dea ortul popii în oraş. Vom avea timp să golim farfuriile şi să spălăm vasele".

Dar se opri brusc. O bănuială îi străfulgera mintea.

— Unde naiba o fi câinele? se întrebă el. Nu l-am văzut pe covor la locul lui obişnuit... Da, asta trebuie să fie! S-a dus desigur să se tăvălească în camera de toaletă. Iată că se termină acum şi cu această casă. Slujba nu era rea, numai că

era prea departe când mă duceam să joc panţarola[31] la cafeneaua "L'Épie-Scié" .

Rămas singur, Vincent goli sertarele biroului. Luă toţi banii numerar şi făcu un pachet cu hârtiile de valoare. Coborî apoi în cabinetul de lucru, unde puse pe foc diferite hârtii, între altele şi planul palatului Bozzo.

Când văzu trăsura trasă la scară, ieşi fără să mai aştepte ca Roblot să vină să-l anunţe. Se întâlniră în vestibul.

— Domnul nu doreşte cumva să-l însoţesc? întrebă valetul.

— Nu — răspunse Vincent. Am un fel de greutate în piept. Pe călduri ca acestea, nu mă simt niciodată bine.

Se prefăcu că-şi trage greu picioarele ca să coboare peronul. Roblot şi vizitiul avură un schimb de priviri.

— Ajută-mă — zise Vincent, care îşi aruncase pachetul în fundul cupeului. Nu m-am simţit niciodată aşa, mi-e capul greu.

Cu ajutorul lui Roblot, urcă treapta trăsurii.

— Aş face poate mai bine dacă aş lua pe cineva cu mine — murmură el. Ba nu, nu trebuie să mă las copleşit. Plimbă-l pe Cezar. Mă voi întoarce pentru cină. La Ministerul de finanţe! Mă duc să-mi depun cupoanele.

Roblot închise portiera şi repetă pentru vizitiu:

— La Ministerul de finanţe!

Trăsura porni. Roblot o privi cum se îndepărta şi mormăi:

— Ştiu eu bine unde ai să cinezi!

Se îndreptă apoi spre camera de culcare a stăpânului său. Ajuns la prima cotitură a scării, văzu deschizându-se poarta cea mare, pe care intră trăsura colonelului.

— Iacă — zise el — vine bătrânul să viziteze lucrarea. E curios că nu s-au întâlnit în stradă.

Colonelul coborî din trăsură în faţa peronului şi Roblot se repezi să-l primească. Îşi spunea: "Ai zice că a îmbătrânit cu zece ani de săptămâna trecută până acum. Între zbârciturile feţei lui ai putea să înfigi scobitori ca în coada curcanului de argint de pe masă, şi totuşi la corp parcă s-a mai împlinit niţel. O să ne bage în pământ şi nepoţii".

— Ei, ei! zise colonelul. Ce, prietenul Vincent nu e acasă? Am să intru să mă odihnesc puţin. Dă-mi braţul, podoabă.

Roblot îl ascultă. Bătrânul reluă, cu glas mai moale:

---

[31] Panţarólă, *panţarole*, s. f. Numele unui joc de cărţi care se joacă în trei persoane. – Din pol. pancerola. (nota lui BlankCd)

— N-a mers?

— A mâncat supa — răspunse Roblot — şi jumătate din friptură.

— Ce vorbeşti! Mititelul! Asta o să-l întărească grozav! Nu urca aşa repede, omule, nu mai am suflul de la vârsta de cincisprezece ani. Cum se simţea înainte de dejun?

— N-a vrut să-l aduc pe doctorul Samuel…

— Ce să-i faci! Încrederea nu se comandă, bibicule!

— S-a doftoricit singur, şi s-a doftoricit bine, căci după douăzeci şi patru de ore se refăcuse de minune.

— E un băiat drăguţ — zise colonelul — şi cu talent. Am vizitat noul palat al scumpei mele Fanchette, care e opera lui; e frumos, să-l mănânci nu altceva. Dar până la urmă toţi suntem muritori, nu-i aşa?… Cu excepţia mea, bineînţeles! reluă el cu un aer poznaş, împingând uşa camerei.

Intră primul şi se îndreptă direct spre fereastra din stânga, aceea la care Carpentier lăsase în jos perdelele.

Roblot privi de la spate ţinuta lui prăpădită, dar săltăreaţă totodată. "Bătrână paiaţă îndrăcită! gândea el. S-ar zice că omul ăsta a fost croit din piatră!"

Colonelul descoperi dintr-o privire gaura din geam. O examina atent şi murmură:

— Cu două picioare şi jumătate într-o parte; prea mult. Nu mă mai ajută mâna.

Apoi, făcând acelaşi lucru ca Vincent, se întoarse, urmărind o traiectorie imaginară, care îl conduse drept la pat. Puse degetul pe galeria străpunsă şi zise iarăşi:

— Armă bună, trăgător prost. Iată un mic ticălos care pare să aibă în buzunar un capăt de funie de la un spânzurat. Să vedem dejunul.

Roblot ţinea în mână ceaşca de argint în care fusese supa.

— A lins-o bine? întrebă el pe un ton de triumf.

Colonelul luă ceaşca şi o privi îndelung.

— Bibicule — zise el în cele din urmă — eşti un dobitoc.

— Mulţumesc… — începu Roblot.

— Taci din gură! Supa asta nu a fost mâncată, ci sorbită, apoi linsă, şi nu de un om, ci de o pisică sau un câine…

— Câinele! strigă Roblot, lovindu-se peste frunte.

Ochii colonelului prinseră a scotoci toate ungherele camerei.

— Cezar! strigă Roblot. Vin-aici, Cezar!

Se repezi spre camera de toaletă, pe care o deschise. Când se reîntoarse, îl găsi pe colonel aplecat asupra cenuşii din şemineu, de unde scotea partea de friptură care lipsea din farfurie, mormăind:

— Şi funie… dar şi talent! Hotărât lucru, e un băiat drăguţ.

Capitolul XXXIV - Noul colonel

Colonelul se aşeză în fotoliul lui Vincent de lângă pat şi începu să-şi răsucească gânditor degetele de la mâini.

— Cum îi zice câinelui acela? întrebă el. Cezar? Ia uită-te în dosul patului.

Roblot se întinse peste pat şi scoase o exclamaţie de ciudă.

— E acolo, nu-i aşa? reluă bătrânul.

Roblot, care băgase mâna după pat, răspunse:

— Da, e acolo, ţeapăn ca un ciomag, şi rece.

— Dă-te jos.

Roblot ascultă.

— Deschide biroul.

— E încuiat şi a luat cheia.

— Dă-i un picior zdravăn… nu-ţi fie teamă, fiule; stăpânul tău nu se va mai reîntoarce ca să constate spargerea. Acum trebuie să fie departe, mi-o spune mie degetul cel mic.

Placa biroului sări, spartă. Colonelul întrebă:

— Şi-a luat banii?

— Până la ultima centimă — răspunse valetul.

— Bine, atunci suntem lămuriţi… Îmi vorbeai de un plan al palatului meu din strada Thérèse?

— E jos, în camera de lucru.

— Haidem jos, să vizităm şi camera de lucru.

Jos nu găsiră altceva decât o grămadă de cenuşă.

Colonelul se aşeză în faţa ferestrei, bătând uşor toba cu degetele în geam.

— Ah, mica puşlama! zise el după un minut. Parisul e mare, periferia de asemenea, şi Franţa, şi lumea! Ne vom juca

amândoi de-a v-aţi ascunselea. Te-ai lăsat dus, bătrâne, şi eu la fel. Ştii unde locuieşte domnul Lecoq?

— L'Amitié, tulonezul? întrebă Roblot. Desigur!

— Ei bine, te vei duce la domnul Lecoq şi-i vei spune din partea mea că *se face ziuă*. Asta nu-l va mira pe un frumos ca el. Îi vei explica totul. Îi vei spune că bunul nostru camarad Vincent a plecat de aici la ora unsprezece dimineaţa, că a ajuns desigur la finanţe la unsprezece şi zece, că s-a dat jos din trăsură, a trecut prin minister, a ieşit prin uşa din strada Rivoli şi a luat o trăsură de piaţă din staţia Monthabor... De ce anume? I-a fost poate frică să nu fie văzut de vizitiul său... În fine, Lecoq va aprecia... va pune în picioare, mă înţelegi, o sută de oameni, chiar de două ori şi chiar de patru ori pe atâţia, dacă e nevoie. Să înzecească întreaga haită. Vreau — spune-i acest cuvânt — *vreau* să încolţească vânatul!

Roblot se îndreptă spre uşă, dar colonelul îl chemă.

— Ştii să călăreşti? întrebă ei.

— Destul de bine — răspunse valetul — dar prin Paris...

— Ia cel mai bun cal din grajd, rupe-ţi gâtul, calcă pe cine vrei, voi plăti, dar să fii într-un sfert de oră la răspântia Saint-Martin... iar Lecoq să fie la mine, pentru raport, într-o oră. Du-te! În dimineaţa asta vei câştiga leafa pe zece ani.

După ce Roblot ieşi, pretinsul centenar se ridică şi începu să măsoare camera cu paşi mari.

— Aici e buba — zise el. Tot restul a mers pe roate. Nimeni n-a bănuit că am băgat oase tinere în pielea bătrână a Tatălui Tuturor. Am înşelat pe toată lumea, până şi pe Lecoq, chiar şi pe Fanchette! Dar atâta timp cât nu-l voi vedea cu ochii mei pe acest Carpentier culcat la pământ, ţeapăn şi rece precum câinele acela, nu voi putea face nimic, căci el ştie mai multe decât mine!

Masca lui putea să înşele, dar inflexiunile vocii sale arătau importanţa piedicii de care se lovise şiretlicul său.

Trebuie ca cititorul să înţeleagă că el, contele Julian, nu se afla în situaţia primului venit, ajuns proprietar al unui imobil în care ştia că se află ascunse o seamă de valori. Contele Julian, în afară de rolul ingrat pe care şi-l luase, rol care pentru moment îl stingherea şi care în curând avea să-l copleşească, trebuia să mai ia şi alte măsuri de precauţie, să ţină seama şi de alte consideraţii. El se afla în situaţia acelor suverani absoluţi a căror

atotputernicie este în acelaşi timp sclavie. Era înconjurat de un parlament ascultător, dar duşmănos, care îi supraveghea toate mişcările cu o răbdătoare gelozie.

Între el şi sfatul său dăinuia o cauză permanentă de ură. De multă vreme, acest Sfat al maeştrilor cerea împărţirea sau cel puţin un bilanţ real al tezaurului din La Merci. Colonelul refuza, invocând înseşi dispoziţiile statutului confreriei, care îl consacra pe Tată ca păstrător al tezaurului.

Fuseseră răscoale, conspiraţii, cursese sânge în acest misterios conclav, zăvorât ca un serai, unde tragedia îşi înăbuşea ţipetele între pereţi de nepătruns. Dar Stăpânul rămăsese Stăpân.

Atunci însă Stăpânul se sprijinea pe tezaur ca Hercule pe ghioaga lui. Stăpânul dispunea de tezaur; era singurul care dispunea de tezaur. Şi cu toată tăria magică a acestui suflet, să ne amintim de infinitele precauţiuni luate de colonelul Bozzo când se atinsese de tezaur. Primele capitole ale acestei cărţi au fost consacrate descrierii acelei munci de sobol cu care vicleanul bătrân încercase să-şi pună la adăpost secretul.

Era noapte. El alesese un biet om, un om cinstit, şi îl copleşise de binefaceri, dar punându-i o legătură groasă la ochi. Îl cumpărase şi-l înşelase. Îl plătise cu generozitate ca să nu dea în vileag un secret pe care nu-l cunoştea.

I-aţi văzut pe acei vrăjitori moderni care, amestecând fel de fel de înşelătorii, reuşesc să apară ca spiritişti datorită dibăciei în arta prestidigitaţiei?

Au venit odată şi la noi aceşti americani lipsiţi de ruşine; au deschis o sală de spectacol, unde se lăsau încinşi de legături strânse, înnodate, încrucişate: o adevărată capodoperă a *legăturii*. Apoi, când erau legaţi burduf, invocau un spirit din Boston sau din Bristol, care traversa oceanul: legăturile lor se desfăceau ca printr-o adevărată minune. Nu ştiu de ce, dar Parisul n-a făcut nici un haz.

Ei bine, aurul e întocmai ca vracii aceştia! E ca un spirit, care rupe toate legăturile, îndepărtează toate piedicile.

Legenda insulelor Shetland este adevărată: aurul, îngropat la o sută de picioare sub pământ, se ridică şi apare ca o fantomă. Cu tot luxul de precauţiuni luate de Stăpân, aurul ieşise la iveală — aurul îşi şoptise secretul la urechea lui Vincent Carpentier.

Şi în timp ce bătrânul colonel mişca, muta el însuşi aurul puţin câte puţin, fără să încredinţeze cuiva misterul muncii sale nocturne, în jurul lui se produsese ceva ca o emoţie, aşa cum frigurile apar din pământul desfundat.

Aurul sunase şi răsunase; aurul îşi răspândise în aer emanaţiile lui electrice; fusese auzit, fusese simţit, deoarece chiar în sinul consiliului Fracurilor Negre se formase pe nesimţite o confrerie de gradul doi, sub numele de Cavalerii Tezaurului.

Am spus toate acestea ca să stabilim poziţia contelui Julian, ajuns Stăpân prin înşelătorie, care purta pe umerii săi greutatea unui rol ce trebuia jucat fără încetare şi căruia desigur că îi lipseau o serie de elemente ce constituiau forţa acelui bătrân demon, colonelul Bozzo-Corona.

Contele Julian nu poseda tezaurul. Dacă cineva ar fi ştiut acest lucru, el ar fi fost pierdut.

Privirile unei asociaţii intime, dar totodată duşmănoase, erau aţintite cu gelozie asupra lui. Cel mai mic pas vizibil făcut în căutarea tezaurului, cel mai mic sondaj, săpătura cea mai neînsemnată, aduse din întâmplare la cunoştinţa tovarăşilor fracţionarişti, ar fi dat la iveală spărtura platoşei sale. Şi prin această spărtură a platoşei ar fi pătruns imediat zece cuţite.

El era atotputernic, este adevărat, dar puterea lui nu atârna decât de un fir de aţă.

Colonelul desfăşurase minuni de viclenie şi de îndrăzneală, minuni geniale am putea spune, ca să păstreze această putere minată şi ameninţată fără încetare. Ca să ajungă la acelaşi rezultat, contele Julian avea şi mai mult de făcut, fiindcă el înainta stânjenit de înşelăciunea sa iniţială, fiindcă el nu avea în mână decât teaca paloşului de aur învârtit de predecesorul său.

Nu trebuie să se creadă totuşi că se afla în faţa imposibilului. Faţă de colonel, el avea anumite avantaje, de care trebuie să se ţină cont, printre altele tinereţea şi forţa fizică.

Pe de altă parte, faptul că nu pusese încă mâna pe tezaurul din La Merci nu constituia, în realitate, o nenorocire chiar atât de mare cum s-ar putea crede. În orice chestiune de bani, aparenţa contează.

Dacă mâine pivniţele Băncii Franţei ar fi prădate, Banca nu ar pierde nici un gram din creditul său, în cazul că reuşeşte să-şi ascundă păţania. Aceste imense rezerve metalice nu sunt decât simple obiecte de garanţie. Nu sunt niciodată atinse, deci ele nu

servesc la nimic. Munţi de nisip ar producte exact acelaşi efect, dacă oamenii ar putea fi făcuţi să creadă că sub pulberea lor dorm lingouri de aur. Creditul, această concepţie elementară şi subtilă în acelaşi timp, este acela cu ajutorul căruia lumea modernă a umflat peste măsură finanţele. Totul este să nu laşi niciodată să se nască vreo îndoială asupra acestor lingouri care, ca şi soţia lui Cezar, nu trebuie câtuşi de puţin bănuite.

Aici însă lingourile se aflau în pivniţă şi nu exista pe lume decât un singur om capabil să-i cunoască răsuflătoarea. Nu este deci de mirare că înainte de a căuta pivniţa, contele Julian îşi concentra toate forţele asupra duşmanului unic care putea să-i fure rezervele.

După câteva minute de gândire, el părăsi camera lui Vincent Carpentier şi coborî scara. Ultimele sale cuvinte fură:

— Eu sunt colonelul Bozzo şi bancherul meu mi-ar avansa, dacă aş vrea, atât cât mi-ar trebui ca să cumpăr, jumătate din Paris.

Când ajunse în vestibul, şchiopătând şi căznindu-se după toate regulile, Giam-Pietro se repezi să-i ofere ajutorul braţului său.

— Bun, bun! făcu pretinsul colonel. Nu sunt încă neputincios, bătrânelule. Un baston mi-ar folosi tot atât cât şi tine… Treapta asta a trăsurii parcă e mai înaltă decât de obicei… Spune-i lui Giovan-Battista să mă ducă la bancher.

— Care bancher? întrebă Giam-Pietro.

— Care? repetă bătrânul făcând pe nerăbdătorul. Nu tăceţi decât să mă contrariaţi. Drace! Într-o bună zi vă voi mătura pe toţi din casă! La cine am fost ultima dată, gogomanule?

Giam-Pietro închise portiera şi-i spuse lui Giovan-Battista:

— La banca J. B. Schwartz şi Compania.

Trăsura porni în trap mare, în timp ce colonelul îşi freca încet mâinile, zicând:

— J. B. Schwartz! O casă mare! Îmi voi umple caseta pentru o lună, şi apoi voi vedea.

* * *

În acest timp, Vincent Carpentier lucra şi el.

Exact în zece minute, aşa cum îi spusese contele Julian lui Roblot, cupeul său bine înhămat sosise la Ministerul de finanţe, la Poarta Monthabor.

Vincent coborî cu pachetul şi se îndreptă spre birourile Trezoreriei. Dar în loc să intre în vreun birou, o luă pe culoare, aşa cum prevăzuse contele Julian, şi, după ce parcurse aceste artere administrative care trec pe lângă atâtea colivii, inutile, ieşi pe uşa principală de sub arcadele Rivoli.

Aici luă sfârşit partea veridică a prezicerilor contelui Julian.

Într-adevăr, Carpentier nu o luă nici spre Palais-Royal, nici spre Champs-Élysées, nici către staţia cea mai apropiată de strada Monthabor, ci se aruncă direct în omnibuzul de Passy, care se reîntorcea.

Părăsi acest omnibuz la colţul străzii Rohan şi o luă pe jos pe strada Saint-Honoré, ca să ajungă în curtea Mesageriilor Laffite, Caillard şi Compania. Aici reţinu un loc în diligenţa pentru Brest, cu plecarea în seara aceleiaşi zile. Îşi dădu numele adevărat şi arvuna.

Găsi chiar în curte o cabrioletă liberă, care tocmai adusese un călător; se urcă în ea şi porunci să-l ducă în strada Picpus, la Mănăstirea călugăriţelor Crucii, unde ceru s-o vadă pe fiica sa Irène.

În timp ce cineva se duse să o cheme, bunele maici, înfierbântate de apropierea distribuirii premiilor, care trebuia să aibă loc a doua zi, se îngrămădiseră în jurul lui, copleşindu-l cu mulţumirile lor. Nu mai ştiau cum să-şi arate recunoştinţa: cu toate ocupaţiile sale, venise totuşi să arunce o privire de cunoscător asupra preparativelor.

Vincent Carpentier nu se eschivă. Avu puterea şi sângele rece să viziteze cu de-amănuntul curtea transformată în sală acoperită; aprobă, critică, se arătă încântător. Fu văzut că păleşte doar în clipa când fiica lui, care venise alergând, i se aruncă de gât.

Iată care era cauza acestei palori.

Irène, îmbrăţişându-l, îi zise cu o voce schimbată:

— Tată, oh, tată scump, te rog! Rândul trecut nu ţi-am spus nimic; dar de atunci încoace am plâns atât de mult! Ia-mă cu tine în timpul vacanţei. Te rog, nu mă lăsa singură aici!

Capitolul XXXV - Tatăl şi fiica

Pe figura plină de graţie a Irènei se vedeau urme de oboseală.

Vincent o privi îndelung; Irène îşi plecă ochii sub această privire şi pieptul ei frământat sălta stofa neagră a rochiei. Tatăl descoperea astăzi în fizionomia ei ceva care nu mai era al unui copil.

În marea tulburare pe care o trăia Vincent, se strecura un element nou: îi era frică pentru fata lui. Poate că-i era frică chiar de fata lui.

O luă de braţ şi o trase spre grădină.

— Irène — zise el de îndată ce fură singuri — rândul trecut păreai mulţumită să rămâi în această casă.

— Tată, doar n-ai putut să crezi una ca asta — răspunse Irène, fără să ridice ochii.

— Ba da, am crezut-o şi chiar m-am mirat, poate că m-am şi întristat. Fii sinceră cu mine… Ea nu mai este aici?

Irène avu o tresărire atât de violentă, că braţul îi scapă de sub acela al tatălui ei…

— Care ea? bâigui pe un ton de uimire. Apoi cu volubilitate: Tată, nu mă refuza! Nu ai nici un motiv să mă refuzi. Fetele care rămân aici în timpul vacanţei sunt cele pedepsite, şi de ce să mă pedepseşti? N-am făcut nici un rău. Mâine voi căpăta multe premii. Ceilalţi părinţi sunt fericiţi când fiicele lor primesc cununiţe; le iau bucuroşi cu ei şi le mângâie tot timpul drumului…

Vincent o strânse la piept.

— Copila mea, înseamnă că ceilalţi sunt mai buni decât mine — murmură el. Totuşi, pe lumea aceasta nu te-am iubit decât pe tine, pe tine şi pe Reynier al nostru, care e totuna cu tine. Printre cele care rămân la mânăstire în timpul vacanţei sunt şi cele părăsite.

— Este adevărat — rosti Irène uitându-se drept în ochii tatălui ei. Nu m-am gândit la asta.

— Şi mai sunt — continuă Vincent cu o tristeţe amară — şi cele orfane.

Irène îşi aruncă cele două braţe în jurul gâtului său.

— Tată scump! strigă ea. Voi înnebuni dacă mai rămân aici. Am convingerea că la noi s-a întâmplat o nenorocire.

Vincent încercă să zâmbească, dar îl podidiră lacrimile.

— La noi — repetă el cu o voce schimbată — nu mai e nimic, nici fericire, nici nenorocire. Casa e moartă.

Irène îl asculta, dar nu înţelegea nimic. Vincent continuă cu durere:

— Erai mică, totuşi trebuie să-ţi aduci aminte de marea fericire care exista la noi. Un suflet, un suflet scump umplea locuinţa noastră: cealaltă Irène, mama ta. Fetiţa mea, nu mă învinui că nu te iubesc destul. Tu semeni în totul cu mama ta. Iar ea era bucuria mea, speranţa mea şi chiar conştiinţa mea. Când ochii ei s-au închis pentru totdeauna, când n-am mai văzut surâsul ei adorat, ceva s-a prăbuşit în mine. M-am simţit mai puţin bun, mai slab, mai puţin om: o dată cu dulcea rază care îmi luminase tinereţea s-a stins şi credinţa mea. Fără tine, fata mea, aş fi spus, de atunci, adio vieţii.

O expresie înspăimântată apăru în privirea copilei, al cărei chip se acoperi de paloare.

Vincent scutură din cap şi zise, răspunzând semnelor tăcute ale acestei groaze:

— Nu, nu, nu mă gândesc să mă omor.

— Dar ce s-a întâmplat, pentru numele lui Dumnezeu? rosti Irène izbucnind în plâns.

Vincent deschise gura să răspundă, dar se opri, în timp ce un nor şi mai întunecat îi acoperi fruntea:

— Acum — mormăi el cu o adâncă descurajare — nici nu-ţi mai pot încredinţa secretul meu.

Părea pierdut într-o cugetare deznădăjduită.

Irène se lăsă să cadă pe bancă. Era chiar banca pe care am mai văzut-o cândva stând, lângă acea femeie care venea din Italia, maica Maria cea Bună. Vincent Carpentier se aşeză chiar pe locui unde stătuse în acea zi italianca.

Irène tăcea şi plângea.

— Îl mai iubeşti pe Reynier? întrebă deodată Vincent.

— Cum aş putea să nu-mi iubesc fratele? răspunse Irène.

Vincent o sărută pe frunte şi zise;

— Asta este, tu nu-l mai iubeşti.

Tânăra fată vru să protesteze, dar el îi închise gura cu un gest plin de duioşie.

— Sunt vinovat — reluă el. Lumea îi ia în bătaie de joc sau îi condamnă pe văduvii care se consolează, dar nu face bine. Cei care nu se consolează rămân singuri. Aici este blestemul…

— O, tată! Tată! suspină Irène. Te căleşti că ai rămas credincios celei care te-a iubit atât de mult! Vrei să te recăsătoreşti, spune? Îţi făgăduiesc să te ascult fără mânie.

Pentru a doua oară, Vincent scutură din cap şi răspunse:

— Nu, nu, nu mă gândesc să mă însor din nou.

— Dar atunci… — începu Irène, ale cărei buze adorabile schiţară un surâs.

El o întrerupse, pentru a pronunţa încet:

— Suntem şi mai nenorociţi decât atât.

Fruntea copilei se plecă de parcă o mână de fier ar fi apăsat-o sub greutatea ei.

— Nu mi-ai răspuns — reluă Vincent, coborând şi mai mult glasul — când te-am întrebat dacă ea mai este sau nu în mânăstire.

— Te-am întrebat despre cine vorbeai, tată — replică Irène fără să ridice ochii.

— E adevărat, dar nu aveai nevoie de răspunsul meu. Atâta vreme cât această femeie se afla aici, tu nu te-ai plâns că rămâi în mânăstire.

Irène tăcu. Mai mult decât atât nu putea să pălească.

— Şi cum ai aflat că trebuia să plece de aici? întrebă Vincent. Alaltăieri seară nu ştia nici ea însăşi.

— Aşadar, o cunoşteai?… se repezi Irène.

— Ştiu că de alaltăieri seară — continuă Vincent — nu a mai apărut în mânăstire.

— Cum ai cunoscut-o? întrebă iarăşi tânăra fată.

Pe ascuns, aruncă o privire spre tatăl ei, a cărui figură era mai răvăşită decât aceea a unui muribund.

— Ea nu poate să-ţi fie duşmancă, tată! gândi fata cu glas tare. De asta sunt sigură. Apoi adăugă: Nu te-ai înşelat. De două nopţi, chilia ei e goală.

— Ce-ai face tu, dacă ea mi-ar fi duşmancă?

Dar nu-i lăsă timp copilei să răspundă. Reluă, schimbând tonul:

— Toate astea sunt nebunii. Ea nu poate nici să mă iubească, nici să mă urască. Nu e vorba de mine, ci de tine. Dacă nu s-a reîntors, cum de ştii că a plecat pentru totdeauna?

— Pentru multă vreme, oricum — murmură fata — pentru foarte multă vreme.

— Ţi-a scris?

Irène rămase tăcută. Stofa rochiei sale negre, întinsă pe sânul în formare, făcea o cută aproape imperceptibilă ce desena forma unui pătrat lung.

Degetul lui Vincent atinse locul şi zise:

— Iată scrisoarea.

Irène îşi vârî mâna în corsaj. Scoase de acolo o hârtie împăturită în patru, fără plic. Întinse această hârtie tatălui ei fără să rostească un cuvânt.

Vincent deschise biletul. Mâna îi tremura. Citi cele ce urmează:

"Scumpă surioară întru Isus Cristos. Scumpa mea copilă, mai degrabă, fiindcă am vârsta mamei tale, nu am putut să-ţi destăinui taina familiei mele, de care sunt legate atâtea fiinţe şi care are meniri dintre cele mai glorioase, dar te-am lăsat să bănuieşti că întreaga mea viaţă, cu voia Domnului, este închinată unei mari opere, care are ca scop să-i redea contelui J., tânărul meu frate, rangul pe care îl aveau strămoşii noştri.

Am sacrificat acestei sarcini totul, prieteniile mele de altădată, averea mea, chiar patria mea. Astăzi, scumpă copilă, fac şi mai mult: ridic strădania încercărilor mele pe culmea cea mai înaltă şi-mi sfâşii inima îndepărtându-mă de tine.

Aminteşte-ţi de mine, gândeşte-te la mine, roagă-te pentru mine. Astăzi, oceanul, cu imensitatea lui, ne separă. Mâine, voinţa lui Dumnezeu, care a creat oceanul, poate să ne reunească. Pe tine te-am ales dintre toate. Ai ghicit tainica mea speranţă?

Adu-ţi aminte. Contele J. are o inimă nobilă. Iar Providenţa are căile ei adânci. Tu eşti sora mea de suflet şi îţi dau sărutul păcii.

La revedere. Vei primi veşti de la mine cu indicaţiile necesare ca să-mi poţi trimite răspunsul tău.

Al tău suflet devotat,

J., contesă B. in domino

MA
RIA-DI-GRAZIA."

Scrisul acestei epistole era fin, dar îndrăzneţ; putea fi tot atât de bine al unui bărbat, ca şi al unei femei.

La litera G a cuvântului Grazia, unde pana apăsase mai tare, rămăsese lipit de cerneala uscată un fir de păr negru şi foarte mătăsos.

Vincent citi de două ori conţinutul biletului. Privirea lui rămase aţintită asupra scrisului, ca fascinată.

— Cine v-a predat aceasta? întrebă el în cele din urmă.

— Persoana care a adus maicii stareţe scrisoarea ce anunţa plecarea maicii Maria. Am săvârşit vreo greşeală, de nu mă mai tutuieşti?

— Nu — răspunse Carpentier. Apoi adăugă: Unde este şuviţa de păr?

O roşeaţă se ridică în obrajii Irènei, dar ea deschise numaidecât portmoneul, de unde scoase o bucăţică de hârtie în care era învelită o buclă de păr negru.

Mâna lui Vincent tresări atingând-o. El revăzu în gând scena din palatul Bozzo, atât de groaznică în solitara ei linişte: asasinul tăindu-şi părul în faţa dulapului cu oglindă, la doi paşi de cadavrul victimei. Recunoscu acest păr de culoarea cărbunelui, mai lucios şi mai moale decât al unei femei.

— Nu ai săvârşit nici o greşeală, fata mea — zise el în timp ce îi restituia bucla şi scrisoarea.

Un cuvânt îi întârzie pe buze. Îl reţinu, pentru că adineauri spusese adevărul: nu putea să-i încredinţeze fiicei sale secretul său.

În jurul ei se ţesuse o intrigă diabolică, împotriva căreia un copil de cincisprezece ani nu se putea apăra. Vincent îşi dădea bine seama de aceasta. Faţă de ea, biată inimă devotată, trebuia să se prefacă la fel ca în faţa celui mai feroce duşman.

Întrebă:

— Pe fratele acestei persoane nu l-ai văzut niciodată?

— Niciodată.

— Nici în portret?

Irène zâmbi şi răspunse:

— Mă întrebi ca şi cum ai cunoaşte dinainte răspunsurile mele. Da, în portret l-am văzut de două ori: mai întâi într-un medalion pe care maica Maria cea Bună îl purta la gât.

— O miniatură?

— Da, o capodoperă.

— Şi se observă un aer de familie între maică şi portret, nu-i aşa?

— Mai mult decât atât: amândouă se aseamănă.

— Mult?

— Ca şi cum miniatura ar fi maica Maria însăşi, ca bărbat — şi mai tânăr.

— Şi celălalt?

— Celălalt — răspunse Irène — nu este un portret, este o asemănare produsă de întâmplare. Pe celălalt ai putut să-l vezi şi tu, tată, ca şi mine. Celălalt se află în atelierul lui Reynier al nostru.

— În atelierul lui Reynier sunt multe tablouri — zise Vincent.

— Vorbesc despre pânza cea mare în care se vede un tezaur…

— Copia făcută la galeria Biffi?

— Da, copia *tabloului lui Brigand*, este de o asemănări izbitoare.

Vincent apucă mâinile Irènei şi le duse la pieptul său.

— Dacă ai fi cu doi ani mai mare — murmură el ca pentru sine — ţi-aş spune: "Mărită-te cu Reynier imediat şi voi pleca liniştit".

La cuvintele "mărită-te cu Reynier", fata lăsă ochii în jos. Nu răspunse nimic, dar reţinu sfârşitul frazei, zidind:

— Aşadar, pleci şi tu, tată?

— Într-o lungă, o foarte lungă călătorie, şi am venit să-mi iau rămas bun de la tine.

— Cum! Atât de curând?

— Ascultă-mă — zise Carpentier pe un ton devenit solemn — dacă o vei revedea pe această persoana, pe maica Maria cea Bună, sau pe cineva din partea ei, nici un cuvânt despre mine. Nu o cunosc, nu pot să o cunosc, mă înţelegi?

— Înţeleg că nu vrei…

— Trebuie să înţelegi mai mult — o întrerupse Vincent. E o chestiune de viaţă şi de moarte.

— Pentru tine, tată scump? strigă fetiţa, care i se aruncă cu desperare de gât.

— Pentru voi amândoi — răspunse Carpentier, strângând-o cu dragoste la piept.

Capitolul XXXVI - Fuga

Carpentier se ridicase.

— Nu trebuie să ştii unde mă duc — reluă el — şi parcă ce, eu ştiu? Nu-ţi voi scrie. Dacă ţi se va aduce vreo scrisoare de la mine, nu o crede, fiindcă va fi falsă. Mă înţelegi? Un fals. Nu o crede, nu te încrede în nimic decât în ceea ce-ţi va spune Reynier prin viu glas, căci s-ar putea să i se falsifice scrisul tot aşa de bine ca şi mie. Când Reynier va veni personal la tine şi-ţi va spune: "Să plecăm!", tu să-l urmezi. Aceasta e voinţa mea. Te rog, şi dacă atâta nu e de ajuns, îţi poruncesc.

— Voi asculta, tată — zise Irène, care pălise şi tremura toată — îţi promit că voi asculta; dar n-aş putea să ştiu ce fel de primejdie ne ameninţă?

— Nu vei şti nimic — răspunse Vincent. Aici eşti în siguranţă, aşa cred cel puţin. Vei rămâne aici până te voi chema la mine prin glasul lui Reynier… Şi acum îţi spun adio, scumpa mea copilă. Orele mele sunt socotite. Dacă îţi mai rămâne timp după amintirile şi rugăciunile ce ţi-au fost cerute în această scrisoare, aminteşte-ţi şi de mine, roagă-te pentru mine.

Voi să se smulgă din braţele Irènei, dar ea îl reţinu, ascunzându-şi faţa înlăcrimată la pieptul său.

— Tată! Oh! Tată! bâigui ea. Nu mă părăsi aşa. Eşti supărat pe mine. Nu am decât cincisprezece ani. Şi iată-mă singură. Te rog, nu mă lăsa în această stare de neştiinţă, care mă ucide!

Pentru a doua oară Vincent fu pe punctul de a vorbi, căci adora de două ori această copilă, atât pentru ea însăşi, cât şi pentru memoria multiubitei sale mame. Dar avu puterea să reziste.

O ultimă, o lungă şi înfocată sărutare fu depusă pe fruntea Irènei, şi Carpentier dispăru, după ce repetă:

— Aminteşte-ţi de mine, roagă-te pentru mine!

În curte se reîntâlni cu bunele maici, care îl aşteptau. Când aflară că nu va lua parte a doua zi la triumful fiicei lui, se ridică un cor întreg de proteste şi rugăminţi.

— Doamnelor, în momentul când dumneavoastră veţi distribui premiile, eu voi fi aproape de Brest — zise Vincent, apăsând pe numele acestui oraş.

— Ce păcat! strigă maica stareţă. Va lipsi şi maica Maria cea Bună, care a fost atât de duioasă cu scumpa noastră Irène. Dar, în schimb, îl vom avea printre noi pe acest venerabil om, pe colonelul Bozzo… Vrea cu orice preţ s-o încununeze chiar el pe strălucita sa protejată.

Vincent se urcase în cabrioletă. Îi spuse vizitiului:

— La poştă!

La poştă dădu drumul trăsurii şi se înscrise la biroul diligenţelor pentru plecarea de la ora şase către Lyon şi dădu arvună. Apoi se duse în piaţa Victoriilor, de unde luă o birjă până în strada Apusului, la atelierul lui Reynier.

Tânărul pictor se găsea în plină activitate şi lucra de zor la tabloul său *Venus rănită de Diomède*. Avea la el pe cele două jumătăţi de model, de Échalot şi pe Similor, primul, virtuos şi doică a micului Saladin, a cărui nefericită copilărie se petrecea într-o tolbă de vânătoare; al doilea, tată al aceluiaşi Saladin, dar denaturat, frivol, înclinat spre libertinaj şi dispreţuind chiverniseala.

Din adâncul abnegaţiei sale nesfârşite, Échalot spunea:

— Dacă n-aş avea pentru Amédée, care este numele mic al lui Similor, o prietenie ca a lui Damon faţă de Pythias, în stare să mă zăpăcească la minte, aş strica tovărăşia asta, din care nu mă aleg decât cu ponoase, fiindcă el toacă tot câştigul nostru la cafenea — sugător mai rău ca maimuţele de la Jardin-des-Plantes — ba cu băutura, ba cu biliardul, că nu se pomeneşte sac mai fără fund ca tipul ăsta, în toată capitala! Lui îi trebuiesc femei, ăsta îi e năravul. Cu mama copilului a avut, înainte de naştere, desfătări, iar eu plătesc pagubele, şi asta în speranţa că, după ce a dat ortul popii, biata de ea ne priveşte din înaltul cerului, de unde îşi recunoaşte slăbiciunea de a se fi simţit mai bine cu el decât cu mine în nebunia ei, căci, fără îndoială, el se pricepe să îmbrobodească inimile!

Similor, înzestrat cu acea urâciune pariziană care seduce tot atât cât şi frumuseţea, scânteietor, neruşinat, plin de vicii şi

ungându-şi părul spălăcit cu untură în lipsa pomezii, reprezenta întocmai tipul donjuanului care culege mucuri de ţigări. El nu credea decât în pofta lui de mâncare veşnic nepotolită, în setea lui nestinsă şi în înclinaţia lui imorală pentru femei. Nu ştiu dacă ar fi fost în stare s-o rănească cu lovituri de lance pe Venus, ca Diomède, pentru ale cărui picioare poza, dar este sigur că ar fi urmărit-o cu propuneri ruşinoase, seara, prin străzile dosnice ale Olimpului. Şi, pe deasupra, ca să-i şterpelească şi batista.

În momentul când Vincent sosi la atelier, Reynier era ocupat cu Similor. Échalot, care se afla în pauză, profita de răgaz ca să-l hrănească pe sugarul Saladin, biată fiinţă plăpândă, mofturoasă, al cărui glas, când plângea, îţi pătrundea în urechi ca un sfredel. Şi ţipa des.

Când îl văzu pe Vincent, figura lui Similor se înveseli. "O să ne dea liber — gândi el — în plus voi mai căpăta cinci franci când îi voi spune domnului Roblot: l-am zărit pe stăpânul dumitale la atelier. Consemnul este chiar din dimineaţa asta. Cade bine!"

Reynier, fără să lase paleta din mână, ieşi înaintea tatălui său adoptiv.

— Ce vânt bun te aduce, tată? întrebă el. Tocmai mă gândeam să vin astăzi să te iau, ca să-ţi cer părerea asupra acestei lucrări. Priveşte: începe să prindă formă.

Vincent nici nu se uită la pânză. Se aşeză pe primul scaun pe care-l întâlni în cale.

— Bine, dar ce ai? strigă deodată Reynier, văzându-i paloarea de pe chip.

"Fapt este — gândi Échalot — că meşterul zidar arată de parcă ar avea colici. Şi încă din cele rele!"

"Şi poate că domnul Roblot — îşi zise la rândul lui Similor — va mai da ceva pe deasupra când va afla că stăpânul lui a venit cu mutra asta de cadavru. Afacerea asta nu miroase a bine!"

— Nu am nimic — răspunse Vincent la întrebarea tânărului pictor. Dă drumul acestor doi oameni, trebuie să-ţi vorbesc.

— Când îţi spuneam eu! zise Similor.

— Să-i trimit la plimbare pentru o jumătate de oră în grădina Luxembourg sau să le dau drumul de tot?

— De tot — repetă Vincent obosit, ca un fel de ecou.

— Aţi auzit — zise tânărul pictor către cele două modele — îmbrăcaţi-vă şi pe mâine!

— Mâine!… murmură Vincent Carpentier, cu bărbia sprijinită în piept.

Échalot îl puse pe Saladin la loc în coşul său. Similor şi el îşi luară hainele, fură plătiţi şi ieşiră.

Reynier veni şi se aşeză lângă Vincent.

— Acum suntem singuri — zise el.

Vincent se lăsă prins de mâini fără să răspundă.

— Te rog, tată — continuă pictorul alarmat — vorbeşte-mi! Ce ai?

— Nu am nimic — zise pentru a doua oară Vincent. Apoi adăugă: Am crezut un moment că vom putea fi fericiţi!

— S-a întâmplat ceva? Vreo nenorocire?

— E o copilă — rosti rar Carpentier. Nu i-am spus nimic. Ar fi putut ea să păstreze secretul? E o copilă şi e înconjurată de primejdii…

— Vorbeşti despre Irène? strigă Reynier cu glas înăbuşit.

Vincent Carpentier îşi trecu de două ori degetele tremurânde peste frunte.

— Irène — făcu el. Este greşeala mea! Greşeala mea! Aveam fericirea în mână.

Se ridică brusc, înconjură tabloul schiţat şi smulse pânza care acoperea tabloul din galeria Biffi.

Reynier îl urmase în tăcere. Nu îndrăznea să-l mai întrebe nimic. Tulburarea lui se apropia de spaimă.

Vincent privi îndelung tabloul fără să spună ceva, apoi pronunţă cu o voce mult schimbată:

— Am văzut asta. Era oribil… oribil!

O nouă îngrijorare străbătu sufletul lui Reynier. Crezu că e o rătăcire a minţii.

— Tată — voi el să precizeze — această dramă s-a petrecut departe de aici, şi e mult de atunci.

Vincent nu rosti decât un singur cuvânt:

— Ieri!

Dădu drumul pânzei; dar pânza căzu în aşa fel că nu acoperea decât jumătate din tablou. Cealaltă jumătate, cea care-l arăta pe tânăr, pe asasin, rămânea vizibilă.

— Ieri! repetă Vincent, tremurând din tot corpul. El este! E acelaşi! Şi crima lui mi-a salvat mie viaţa.

Se clătină. Reynier îl prinse în braţe.

— Ia-mă de aici — zise Vincent, care continua să privească pânza, fără să vrea. Nu vreau să-l mai văd pe acest om. A încercat de două ori… Otravă… un glonţ de armă… Cuţitul însă e mai sigur, cuţitul va reuşi. El mă va ucide.

A trebuit ca Reynier să-l ajute pentru a ajunge la scaun, căci de-abia se mai putea mişca. Părea sub efectul unei puternice emoţii.

— Ascultă-mă — reluă el brusc, după sforţarea făcută pentru a se reculege — Irène nu te mai are decât pe tine. Nu trebuie să o judeci cu severitate; este încă o copilă, o biată copilă. Jură-mi că o vei proteja!

— Oare mai este nevoie de un asemenea jurământ, tată? Irène nu este a mea? Nu este ea ca şi cum aş fi eu însumi?

— E drept, e adevărat, este a ta. Ţi-am hărăzit-o, ţi-o dau.

Şi arătă cu degetul pachetul pe care îl pusese pe o mobilă când intrase.

— Tot ce posed se află acolo — reluă Vincent. Tot ce se află acolo vă aparţine la amândoi: titlurile mele, valorile mele; mie, mie nu-mi mai trebuie nimic.

— Bine, dar explică-te, pentru Dumnezeu! strigă Reynier. Nu-ţi dai seama cât mă faci să sufăr?

— A suferi! murmură Vincent, care îndreptă asupra lui o privire rătăcită. Am suferit atât, cât nu credeam că poate cineva să sufere. Şi voi mai suferi încă. Eu voi pleca; sau, mai bine zis, voi fugi. Viaţa îmi este ameninţată.

— De cine?

— De el! repetă Vincent, al cărui deget crispat arăta tabloul de la galeria Biffi. De asasin! Am văzut asta. Îţi spun că am văzut asta! Ieri!

Reynier lăsă ochii în jos. Era consternat. În mintea lui îşi făcea tot mai mult loc ideea că tatăl său era nebun. Dar Vincent ghici gândul din dosul pleoapelor închise ale fiului său adoptiv şi-i zise, strângându-i tare braţul:

— Sunt în toate minţile, priveşte-mă bine. Numai că eu nu mai vorbesc ca aceia care trăiesc şi speră, pentru că sunt condamnat la moarte. Tu trebuie să cunoşti adevărul, ţie nu am nimic să-ţi ascund. Într-o zi am vândut liniştea noastră pentru o speranţă deşartă. Spun deşartă, fiindcă aici se află nebunia mea. Această nebunie durează de şase ani. Ieri mi-am revenit din această nebunie, sau cel puţin mi-am dat seama de ea, ceea

ce înseamnă aproape să te întorci la înţelepciune. Fii liniştit, nu-ţi voi ascunde nimic. Vei afla totul, dar mai întâi să ne punem treburile în ordine.

Scoase din buzunarul hainei un portofel din care extrase mai multe bancnote pe care le dădu lui Reynier, adăugând:

— Vei avea nevoie de acestea pentru ea, pentru tine şi poate pentru mine.

Reynier aştepta. După un lung minut de tăcere. În care timp Vincent păru că se reculege, acesta întrebă:

— O iubeşti mult, nu-i aşa?

— Dacă o iubesc!... exclamă tânărul pictor, al cărui suflet îi izbucni tot în ochi.

Vincent îl întrerupse cu un gest şi-i puse această a doua întrebare:

— L-ai văzut vreodată pe colonelul Bozzo-Corona?

— Nu, niciodată — răspunse Reynier.

— Îl vei vedea — pronunţă încet arhitectul — şi îl vei recunoaşte. Nu mă privi aşa, sunt în toate minţile. E firesc ca frazele să pară stranii când e vorba de fapte neobişnuite. Am fost împins de o fatalitate. Ori de câte ori voiam să mă gândesc la altceva sau să încerc să uit, întâmplarea îmi punea în faţă un memento solemn. Şi tu ai ajutat destinul copiind tabloul acesta din galeria contelui Biffi; l-ai ajutat şi mai mult povestindu-mi cele întâmplate în noaptea petrecută în câmpia de la Sartène. Ţi-aduci aminte cum te ascultam? Legenda e drăcească, dar adevărată. Există un om veşnic, care reînvie din sângele vărsat, aşa cum pasărea Phoenix reînvie din cenuşa ei. Îl vei recunoaşte pe colonel, cu toate că nu l-ai văzut niciodată.

— Tată — zise Reynier — sunt convins că ştii ce spui; dar de ce-mi vorbeşti în enigme?

Ochii lui Vincent rătăceau în gol.

— Câinele meu Cezar e mort — murmură el. Glontele a pătruns în mijlocul galeriei şi s-a înfipt în stinghia care a crăpat. Fii gata de plecare la primul semnal. Eu mă voi duce departe, cât mai departe cu putinţă. Tu mi-o vei aduce pe Irène. Ţi-o încredinţez pe Irène. În momentul când vă voi şti pe amândoi în siguranţă, voi începe războiul. Singur, mă înţelegi? Cavalerii Tezaurului nu au nici un drept. Eu am dreptul. Un om care ar avea atâtea bogăţii ar putea să facă binele ca Dumnezeu însuşi!

Se îndreptă în toată înălţimea lui. Reynier nu ştia ce să mai creadă, deoarece evocarea amintirii nopţii de la Sartène atingea tocmai un punct unde gândirea lui era şovăitoare ca o superstiţie. Aştepta încă o frază, un cuvânt care să aducă lumină.

Vincent îşi consultă brusc ceasul şi zise:

— Vei şti totul, şi vei fi singurul care va şti totul. Ia trăsura mea, care aşteaptă afară, şi du-te la Mesageriile generale din strada Notre-Dame-des-Victoires… Acolo, înţelegi… şi nu în altă parte. Reţine-mi un loc în diligenţa pentru Strassbourg, pe numele meu, cu plecarea chiar în seara aceasta. Dă şi arvună. Haide, te aştept aici, voi vorbi când te întorci, Vei afla totul.

Reynier se supuse ordinului tatălui său adoptiv.

Vincent se afla acum singur în atelier. Împinse un scăunel în faţa tabloului din galeria Biffi, pe care îl dezvelise din nou, şi se aşeză. Privirea îi era aţintită asupra celor două personaje ale lugubrei drame — tânărul şi bătrânul — de parcă ar fi fost fascinată de ele. Pentru el, aceste două chipuri trăiau intens.

Ochii îi erau orbiţi, ca şi cum s-ar fi uitat în soare.

La sfârşit, un cuvânt îi veni pe buze, dar se stinse acolo într-un murmur nedesluşit, Rosti:

— Reynier seamănă cu contele Julian.

* * *

Trecuse un sfert de oră; înfierbântarea lui Vincent Carpentier crescuse, aşa cum se întâmplă când aştepţi şi eşti singur. Încetase să privească tabloul, fiindcă îl usturau pleoapele. Îşi ţinea coatele pe genunchi şi capul în palme.

— Trei direcţii — se gândea el — Brest, Lyon şi Strassbourg. Cu alţii, ar fi un joc copilăresc. Astă-seară, la ora şase, se va putea dovedi că nu mă aflu pe nici unul din aceste trei drumuri. Dar eu îi cunosc, sau, mai bine zis, îl cunosc. Informaţiile lui sunt mai rapide decât cele ale poliţiei. El va şovăi în faţa acestei probleme, de bună seamă pusă anume. Prima sa concluzie va fi aceasta întrucât Carpentier ţine să ne îndrepte spre apus, spre miazăzi şi spre răsărit, înseamnă că el a luat-o spre nord.

Zâmbi satisfăcut.

— A doua concluzie — continuă el — se va încrucişa şi o va contrazice pe prima. Îşi va zice: nu cumva ca să rămână pur şi simplu în Paris, Vincent Carpentier ne îndreaptă în aceste trei direcţii diferite?

— Şi aşa ar trebui să fie! reluă el cu un fel de pornire subită. Să rămân la Paris, iată adevărata soluţie. Să execut asupra mea o operaţie, aşa cum a făcut acest ticălos cu el însuşi, o transformare din cap până în picioare, să intru în pielea altuia, apoi să străpung zidurile, să sap pământul chiar cu

unghiile, la nevoie, să fac un tunel de sobol[32] sau de şopârlă — sau de şarpe — să mă ascund acolo, să mă strecor, să înaintez mereu prelungind galeria de mină şi să ajung în cele din urmă la tezaur, pe are să-l golesc încet-încet, aşa cum o mică ţeavă poate să facă să sece, cu răbdare şi timp, până şi cel mai adânc, cel mai larg puţ.

Sări în picioare, strigând:

— O voi face! S-a hotărât, o voi face! Chiar de-ar fi să stau săptămâni şi luni îngropat ca într-un mormânt!

Dar se întrerupse, şi braţele îi căzură în jos, în timp ce adăuga:

— Cezar a murit! Geamul a fost găurit de un glonte la câteva palme de capul meu! Nu voi mai avea timp. Ei sunt mai numeroşi, şi-s peste tot. La ora asta poate că mi-au şi dat de urmă. Mă pândeşte moartea. Trebuie să fug, să fug, să fug! Aş vrea ca grosimea întregului glob pământesc să se afle acum între acest mizerabil şi mine!

Ochii săi, plini de spaimă, se roteau primprejur, ca şi cum s-ar fi temut să nu vadă pe undeva, prin atelier, vreo cursă întinsă. Faţa albă şi neagră a paricidului, luminată de o rază de soare, părea să iasă în acel moment din cadrul tabloului. Vincent se trase un pas înapoi. Băgă mâna sub reverul hainei şi se repezi cu un răcnet sălbatic asupra asasinului. Pânza plesni cu un fâşâit sec.

— Pentru tine, conte Julian! Pentru tine, paricidule!

Cuţitul lui Vincent străpunse pieptul adversarului în dreptul inimii.

Vincent căzu în genunchi, zicând:

— E deci adevărat că sunt nebun!

Cuţitul rămăsese în pânză. Vincent îl scoase încet şi îl înfipse din nou, fără să-şi dea seama, cu o voluptate asasină.

— Nu, nu — făcu el — nu sunt nebun! Carnea nu e mai greu de pătruns decât cânepa. Trebuie să trăiesc. Viaţa mea înseamnă moartea lui.

Lângă el, pe peretele atelierului, atârna o paşnică panoplie: era un costum complet de pictor peisagist, cu umbrelă-baston-pliant şi sacul de voiaj pe care le porţi atât de bucuros în spate

[32] Cârtiţă. (nota lui BlankCd)

când eşti tânăr, sănătos, plin de speranţe şi când pleci să cucereşti natura.

Adeseori i-aţi invidiat pe aceşti liberi copii ai artei, lipsiţi de griji şi de prejudecăţi, care nu se tem de nimic, nici măcar de ridicol, şi care pornesc, ca pietoni neobosiţi, să caute copaci bătrâni, verdeaţă, apă, lumină — în sfârşit, tot ce e adevărat pe cer şi pe pământ. Au oare talent? Nu ştiu. Poate că unii au, dar nu aş vrea ca Dumnezeu să le fi dat tuturor. Au însă tinereţe şi au credinţă. Iar speranţa, această mare virtute, face să le crească aripi la picioare.

Să meargă, să trudească. Lacul le va destăinui taina blândei sale transparenţe, lanurile vor face să unduiască pentru ei aurul palid al spicelor, pădurea îi va inspira cu umbra sa, în care soarele îşi strecoară pieziş o lungă privire luminoasă.

Să meargă, aceşti poeţi ai penelului, să fie fericiţi pe cât sunt de inimoşi, şi la capătul călătoriei lor încântate de iluzie să găsească bunăstare, dacă nu bogăţie; dacă nu chiar gloria, care este, vai! Atât de rară, măcar puţină faimă fericită.

Lui Vincent îi trecu prin cap o idee. El nu era nici pictor, nici tânăr, iar natura nu avea ce secret să-i încredinţeze, însă el căuta un mod de a se deghiza.

Nu stătu să mai cântărească sfatul spontan pe care i-l dădu imaginaţia. Se zice că prima inspiraţie este cea mai bună: Vincent luă costumul din cui, se dezbrăcă de hainele sale şi se schimbă cu o vioiciune tinerească.

— Dar Reynier? se întrebă totuşi.

Luă un cărbune şi scrise pe peretele de unde luase costumul: "Copii, la revedere". Apoi aruncă sacul pe umăr, luă umbrela-baston în mână şi ieşi cu paşi mari pe cea de-a doua uşă a atelierului, care dădea în strada Vavin.

Primul noroc fu că portăreasa era ocupată cu treburile casei şi nu-l văzu trecând. Al doilea noroc: strada era pustie. Vincent putu să dea colţul străzii Apusului şi să ajungă în piaţa Observatorului fără să întâlnească nici una din acele figuri curioase care pot să-l încurce pe un actor timid la începuturile sale.

Rolul pe care şi-l alesese se potrivea de altfel cartierului. Aleea Observatorului este marele drum al pictorilor-turişti. Acestora nu li se acordă mai multă atenţie prin partea locului decât se acordă aspiranţilor de marină pe străzile Toulonului,

bonelor de copii în grădina Tuileries sau cavaleriştilor la Versailles.

Pe cât îi permiteau oboseala şi rănile încă nevindecate, Vincent arbora ţinuta profesiei. Înainta cu un aer semeţ, cu nasul în vânt şi cu o pălărie moale cu boruri largi trasă pe o ureche, care îi dădea o înfăţişare de "artist" din cele mai îndrăzneţe.

Odată depăşită regiunea unde azi se desfăşoară balul Bullier[33] (pe atunci dominată de localul la Grande-Chaumière), orice primejdie de a întâlni, *din întâmplare*, vreo cunoştinţă, fireşte că dispăruse. Vincent nu se mai putea teme decât de emisarii Fracurilor Negre.

O luă spre stânga, prin străduţele din preajma barierei Infernului şi ajunse la capătul cartierului Saint-Marcel, ca să iasă, în cele din urmă, din Paris prin bariera dinspre Fontainebleau.

Odată pornit pe drumul spre Bicêtre, respiră mai liniştit, cu toate că mădularele sale chinuite începeau să dea semne de oboseală.

Era o căldură înăbuşitoare. Cerul, senin la zenit, se acoperea la orizont cu nori uşori ce veneau dinspre răsărit pe îndelete, cu tot vântul potrivnic care sufla dinspre sud-vest cu uşoare rafale călduţe, dar apăsătoare.

Pentru cine cunoaşte clima Parisului, aceşti nori aduşi dinspre răsărit de curenţi misterioşi vestesc, în timp de secetă caniculară, o ploaie aproape sigură. Dar Parisul nu va învăţa niciodată limbajul cerului. El preferă să se încreadă în Mathieu de la Drôme[34] şi în barometru, care îi îndrugă verzi şi uscate. Parisul, veşnic mirat că ploaia poate să vină după vreme frumoasă, intră în panică în clipa când uraganul începe să ridice vârtejuri de praf în lungul bulevardelor; prima picătură care îi

---

[33] În Franţa, balurile populare în diferite locuri publice sau localuri era un obicei foarte răspândit în secolele XVIII, XIX şi chiar la începutul secolului XX. Balul Bullier, numit aşa după numele fondatorului, avea loc în piaţa Observatorului din Paris, unde a fost organizat începând din anii 1870 până în 1935, şi era frecventat în special de studenţi. (n.r.)

[34] Mânăstire clădită în anul 508 pe una din colinele Parisului, francez. După 1859 s-a retras din viaţa politică, dedicându-se muncii ştiinţifice şi publicând în fiecare an *Almanahuri meteorologice*, care se bucurau de mare succes. (n.r.)

cade pe vârful nasului îl împinge sub streaşină unei porţi, unde regretă amarnic umbrela de ploaie, articol umilitor, pe care buletinele meteorologice i-l impuneau în timpul atâtor zile însorite!

Vincent Carpentier îşi urmă drumul fără să se sinchisească de norii de la răsărit, care, în fond, aveau culori vesele şi nu acopereau nici un sfert din întinsul cerului.

Spre apus, soarele cobora în mijlocul unor norişori sângerii, care nu reuşeau să-i întunece strălucirea.

Putea să fie ora şase seara.

Vincent se hotărâse să-şi joace cât mai natural rolul de om nevoiaş, mâncând şi dormind într-un han de periferie, sub pretextul de a ajunge mai devreme a doua zi dimineaţa pe terenul său de vânătoare — vânătoarea de peisaje.

Cum mergea aşa, destul de obosit, dar susţinut de ghidul că fiecare pas îl îndepărta de primejdie, se gândi să se uite îndărăt la drumul drept şi neted, ca să-şi dea seama de distanţa parcursă. Un cupeu venea în goana mare, ridicând nori de praf.

Carpentier rămase năucit şi inima aproape că încetă să-i mai bată. Recunoscuse din prima clipă nu numai cupeul, dar şi calul şi vizitiul, pe frumosul napolitan Giovan-Battista, ale cărui sprâncene mai negre decât cărbunele contrastau cu albul de nea al perucii sale frizate.

Vincent îşi trase pălăria pe ochi şi, străduindu-se să înşele privirea de inchizitor a contelui Julian prin comportarea sa îndrăzneaţă, adoptă mersul pe două cărări al unui Rafael de ocazie, care băuse zdravăn pe stomacul gol. În acelaşi timp, începu să cânte în gura mare, cu glas răguşit, cel mai deocheat cântec de atelier pe care şi-l aduse aminte.

Cupeul gonea aproape fără zgomot; trecu, repede şi uşor, prin mijlocul şoselei pe marginea căreia se bălăbănea Vincent. Acesta purta pe umăr umbrela profesională, ceea ce îi ascundea în bună parte figura.

Se ferea să cerceteze cu dinadinsul cupeul; dar frica e femeie şi, ca atare, se bucură de acest privilegiu femeiesc de a vedea fără să privească. Vincent, adăpostit sub cutele largi ale umbrelei, putu să recunoască la geamul cupeului profilul uscat al colonelului.

Ce căuta aici contele Julian? De ce pornise tocmai pe acest drum?

Chiar în momentul când Vincent îşi punea aceste întrebări, o rafală bruscă de vânt, premergătoare furtunii ce se apropia, se iscă în lungul şoselei şi ridică un adevărat vârtej de praf, în dosul căruia cupeul se făcu nevăzut.

Lui Vincent nu-i păsa de furtună. Nici nu băgase de seamă că norii aceia frumoşi ce veneau dinspre răsărit se întinseseră peste măsură şi că linia lor de atac, bine delimitată pe albastrul cerului, se afla acum chiar deasupra capului său, dând luminii soarelui ce apunea câteva nuanţe purpurii, care făceau mai apăsătoare întreaga lor masă, întunecată şi grea ca o imensă calotă de plumb. Ceea ce domina gândurile lui Vincent era cupeul.

Când vârtejul de praf se împrăştie, cupeul dispăruse sau, cel puţin, nu mai putea fi deosebit printre cele patru sau cinci vehicule care se arătau în depărtarea posomorâtă a şoselei.

Fără să mai stea la chibzuială, Vincent părăsi drumul mare şi apucă pe un drumeag ce se deschidea spre stânga. Singurul său gând era să nu urmeze aceeaşi cale cu acel groaznic cupeu.

Drumeagul, care începea la jumătatea şoselei dintre Paris şi Villejuif, lăsa în urmă fortul de la Bicêtre şi cobora spre Sena, tăind bulevardul Choisy în dreptul Porţii Englezeşti. Câteva case sărăcăcioase mărgineau răspântia, dar, după două sau trei sute de paşi, drumeagul se îngusta dintr-o dată, pierzându-se în cotituri printre lanuri.

Vincent abia apucase pe acest drumeag, când furtuna izbucni cu o rară violenţă. Pământul răsună brusc sub loviturile unei averse cu grindină cum numai vântul de răsărit poate să abată asupra Parisului. În acelaşi timp, lumina zilei se întunecă subit. S-ar fi zis că o perdea neagră, cu reflexe verzui şi viorii, se întinsese peste câmpie. Apusul stins nu mai trimitea decât raze sinistre, în culori nefireşti, care-şi slăbeau fără încetare intensitatea.

Pârâitul puternic al grindinei bătând pământul din toate părţile fu acoperit de o trosnitură seacă şi sfâşietoare, însoţită de o lumină firavă ce-l înfăşură pe Vincent ca într-un giulgiu ţesut din raze palide, apoi ecourile cerului şi ale pământului, transformând această explozie a trăsnetului, o împrăştiară de-a lungul zărilor cu un bubuit înspăimântător. Din acea clipă, urgia furtunii se dezlănţui, amplificându-şi viitoarea şi tumultul. Noaptea scotea urlete supraomeneşti. Cerul, spintecat în toate

sensurile, îşi revărsa focul măruntaielor într-o dezordine măreaţă şi înspăimântătoare.

Totul dură o jumătate de oră. Vincent Carpentier, slăbit şi bolnav, rătăcea acum la întâmplare, împins încoace şi încolo ca o biată barcă fără cârmă, incapabilă de a rezista vijeliei. În întunericul ce se înteţise, strălucirea fulgerelor nu-i arăta altceva decât pământul gol şi desfundat, în care fiecare pas i se îngropa până la gleznă. Pierduse drumul drept. O clipă, se temu să nu moară. Şi în această buimăceală nemaipomenită, ce-i zdruncinase gândurile, aşa cum elementele dezlănţuite îi zguduiau bietul său trup, un crâmpei al amintirii îi chinuia necontenit creierul. Se gândea la întâmplarea lui Reynier în câmpia Sartènei, într-o noapte ca asta, pe o furtună asemănătoare. Această idee îl urmărea şi îl obseda cumplit.

În două sau trei rânduri, lumina fulgerului îl lăsă să întrevadă câteva cocioabe împrăştiate pe câmp. Fiecare ar fi putut să fie de bine, de rău un adăpost, dar el trecea înainte, tremurând ca varga sub hainele ude leoarcă. Se temea de ospitalitatea necunoscută. Numele gazdelor lui Reynier îi reveneau acum în minte. Îi era frică de Cherchelita, acea furie beţivă, şi de asasinul acela cu chip de buldog, căruia tânărul pictor îi spunea vagmistrul.

În cele din urmă căzu jos, sau mai curând se lăsă să cadă, învins de oboseala de nesuportat şi de durerile provocate de rănile redeschise. Nu mai avea voinţă să lupte. Lângă el se afla o formă întunecoasă. Stătea cu spatele în bătaia ploii, dar capul i se sprijinea de o piatră care forma pragul unei case.

Vincent nu vedea casa, dar auzea în dosul lui o voce răguşită care cânta prin vuietul furtunii: era vocea unei bătrâne femei ameţite de băutură. Era atât de obsedat de povestirea lui Reynier, încât i se părea că recunoaşte un cântec italian.

Un fulger brazdă cerul. Casa apăru din umbră, sărăcăcioasă şi tristă, cu o potecă noroioasă primprejur şi cu gardul dărăpănat al curţii sale mici. Când fulgerul se stinse, Vincent zări între uşă şi prag o dâră de lumină.

Cântecul continua. Nişte picioare încălţate în saboţi grei începură să meargă pe podea.

— Ei! strigă cineva dinăuntru. Ce, ai adormit în loc să te îmbraci, leneşule? Ei, vagmistrule!

Vincent nu ar fi fost mai zdrobit, chiar dacă ar fi căzut zidul peste el. Un moment crezu că visează, cu atât mai mult cu cât această uluitoare întrebare rămânea fără răspuns.

Dar vocea răguşită reluă aproape numaidecât:

— Stăpânul nu se deranjează în fiecare seară ca să vină personal în bârlogul tău şi să-ţi spună că se face ziuă. Treaba trebuie să fie grabnică. Pentru aşa ceva nu există vreme rea. Ia-o din loc, dacă vrei să-ţi salvezi oasele!

Iarăşi, nici un răspuns.

Vincent se gândea, făcând o sforţare uriaşă ca să poată vedea limpede în haosul din creierul său.

"Aici a venit cupeul colonelului! Şi are nevoie de vagmistru pentru mine!" Îl trecură fiori şi adăugă în sinea lui: "Vagmistrul! Omul care ucide".

Încercă să se ridice ca să fugă. Picioarele îi erau însă ca paralizate.

— Eu am să ies — reluă vocea răguşită — ca să aduc de băut. Sticla e goală şi mă usuc de sete... A! În sfârşit, iată-te!

Un al doilea mers, mai greoi, se auzi înăuntru şi o altă voce zise:

— Nu ţi s-a părut că Tatăl nu era ca totdeauna, bătrână Cherchelita? Nu s-a schimbat nimic în el, dar parcă nu e acelaşi om. Dacă şi-a băgat el trăsura prin uliţele astea, înseamnă că ţine neapărat să-i facă de petrecanie arhitectului, asta-i sigur!

— Motiv în plus să te grăbeşti, puturosule!

Încă o dată, Vincent, adunându-şi toate forţele, încercă să scape din strânsoarea coşmarului cel ţinea legat. Reuşi să se ridice în mâini şi pe genunchi.

— Ia învârteşte niţel tocila — zise în acel moment vagmistrul — că mi s-a cam ruginit scula.

Zgomotul unui cuţit tras pe o piatră scrâşni prelung. Acesta a fost ultimul sunet auzit de Vincent înainte de a cădea, învins şi leşinat, pe prag.

Capitolul XXXVIII - Dispariţia

Din acea noapte, Reynier pe de o parte şi Irène pe de alta rămăseseră fără nici o ştire. În casa lui Vincent Carpentier nu se găsise nici un indiciu care să poată ajuta la dezlegarea enigmei dispariţiei sale. Căci Vincent dispăruse cu desăvârşire, fără să lase nici cea mai mică urmă, ca şi cum l-ar fi înghiţit pământul.

Irène fu adânc zguduită. Am văzut că ea se afla sub stăpânirea unei obsesii morale foarte puternice. Un geniu rău i se strecurase în preajmă şi o înlănţuise, aşa cum îşi înfăşoară şarpele prada. Oricare ar fi numele pe care i l-am dat, maica Maria cea Bună sau contele Julian, acest demon, cu ochiul ţintit fără îndurare asupra scopului său, o alesese pe Irène drept instrumentul, drept cheia care ar putea într-o zi să deschidă uşa tezaurului din La Merci.

Să nu uităm că un întreg cerc al lăcomiei împinse până la delir înconjura această grămadă de bogăţii şi că Vincent Carpentier făcea obiectul patimii înfierbântate a tuturor acestor căutători de aur, el fiind singurul om din lume care cunoştea — probabil — secretul colonelului, deoarece acesta îl alesese pe el ca să construiască lada de piatră în care dormea uriaşa sa avere.

Prins între colonel sau, mai bine zis, între contele Julian şi Cavalerii Tezaurului, a căror alianţă o respinsese, Vincent Carpentier, singur, dar cuprins şi el de patima comună tuturor, nu avea prea mulţi sorţi ca să scape din ghearele destinului său.

Contele Julian, învingătorul de astăzi, începuse de mult şi foarte pe departe asediul casei înaintaşului său. El procedase ca generalii pricepuţi în faţa unei cetăţi bine apărate, fixând peste tot, unde acest lucru era posibil, puncte de atac înaintate, din care multe puteau fi inutile, dar din care măcar unul avea să lanseze coloana de atac, la ora potrivită.

El venea din Italia, nu se dădea în lături de la nici un sacrilegiu, şi îşi alesese drept cartier general aşezământul religios al maicilor de la Mânăstirea Crucii. Acolo, de două ori apărat, de zidurile mânăstirii şi de costumul de femeie în care se deghizase, contele Julian se amuzase să subjuge, s-o fascineze pe această biată copilă care trebuia, după socotelile lui, să-l facă, într-o bună zi, stăpânul lui Vincent Carpentier, a cărui fiică adorată era.

Irène căzuse întreagă şi de la început sub influenţa acestei femei, care, ca vârstă, ar fi putut să-i fie mamă şi pe care ea o considera mult superioară celorlalte maici din apropierea sa. Pentru ea, Maria cea Bună, frumoasă ca o regină, descendentă a unui neam ilustru, dar doborâtă de nenorociri, îi apărea învăluită într-o mantie de misticism şi poezie. Ca la toţi copiii inteligenţi — şi nu exista în această Mânăstire a Crucii copilă care să se poată compara în inteligenţă cu Irène Carpentier — elementul romantic era foarte puternic.

Toţi suntem vulnerabili mai mult prin forţa noastră, decât prin slăbiciunile proprii. Ispititorul o atacă pe Irène prin partea ei tare. În lungile convorbiri pe care maica Maria cea Bună le avea cu fata, sub pretextul de a o învăţa limba şi literatura italiană, apărea mereu imaginea unui om, cu pricepere pusă în valoare, sub o tainică şi întunecată lumină, încadrată de acel prestigiu de neînvins pe care îl aureolează nefericirea neamurilor ilustre. Acest om era urmaşul unic al unor străluciri trecute — tânărul frate al maicii Maria cea Bună — în viitor poate din nou prinţ: contele Julian. Şi maica Maria cea Bună lăsa să se întrevadă un vis: Irène, eleva sa, fiica sa spirituală, logodită cu acest destin melancolic şi în acelaşi timp măreţ!

Irène era foarte tânără. Ea îl iubea pe Reynier din toată inima, aproape tot aşa de sincer şi de profund cum îl iubea şi pe tatăl ei. Reynier însuşi contribuise la: acest rezultat prin marele respect pe care îl punea în dragostea lui arzătoare: respect pentru fată, respect pentru el însuşi, respect pentru viitorul lor comun. S-ar fi zis că-i era frică să deschidă, măcar pentru a arunca pe ascuns o privire înăuntru, caseta în care dormeau dulcile făgăduieli ale fericirii sale.

Nu ştiu cum să explic aceasta: Irène nu-l văzuse pe contele Julian decât în portretul său în miniatură din medalionul purtat la gât de maica Maria cea Bună, şi totuşi contele Julian devenise stăpân pe imaginaţia Irènei Carpentier. Ea visa la acest chip palid. În curăţenia absolută a sufletului ei, fata nu-şi dădea seama ce mare primejdie este să viseze. Nu-i era frică să-l iubească pe fratele prietenei sale cele mai bune. Dar iubea oare cu adevărat? Da. Însă ceea ce iubea ea era primejdia necunoscută care înconjura ca o aureolă acest chip palid, era vitejia învinsă, era nefericirea predestinată. Îi era deci prinsă numai imaginaţia.

Am văzut cum contele Julian dădea lupta decisivă pe un alt teren, dar el nu-şi părăsise totuşi prima sa cucerire. Era în firea lui să păstreze, să-şi economisească rezervele, îi scrisese Irènei, devenită de prisos, numai pentru a-şi asigura triumful în viitor.

Irène ar fi purtat multă vreme doliul după primul ei vis, fără lovitura brutală şi îngrozitoare pe care i-o dădu realitatea.

Reynier fu cel care îi aduse fatala veste şi durerea lor comună îi apropie şi mai mult. Când avu loc întrevederea dintre cei doi logodnici, Vincent Carpentier dispăruse de cinci zile.

Reynier, răscolind peste tot, putuse descoperi doar câteva urme vagi. Unii vecini îl văzuseră pe omul cu costumul de pictor-peisagist urcând strada Apusului în direcţia Observatorului. Din întâmplare, o fetiţă care îi poza în mod obişnuit lui Reynier recunoscuse hainele sale, dincolo de bariera Fontainebleau, purtate de un om între două vârste, care părea bolnav şi obosit. Fetiţa tocmai se plimba cu o cunoştinţă şi putuse să-l urmărească pe călător până spre Bicêtre, dar între timp se ivise furtuna şi fata căutase adăpost într-o cârciumă.

Dincolo de acest punct, Bicêtre, orice urmă se pierdu. Irène îşi amintea de ultima întrevedere avută cu tatăl ei. Observase tulburarea şi cuvintele lui fără şir. Păstra o impresie de tristeţe, aproape de groază, pe care i-o lăsaseră cuvintele lui de rămas bun.

La fel şi Reynier. Ultimele cuvinte ale lui Vincent îi răsunau încă în urechi, semănând cu un adevărat testament verbal.

Dar de ce îl trimisese Vincent la Mesageriile generale?

Se descoperi că Vincent îşi reţinuse loc pentru aceeaşi seară şi la Mesageriile Lafitte şi la diligenţa poştală.

În mod firesc se năştea o idee lugubră. Ea îi veni lui Reynier, îi veni şi Irènei: gândul la o sinucidere. Dar ce motiv ar fi avut Vincent să-şi ia zilele? El se afla în plină prosperitate; afacerile lui îşi lărgeau cercul în fiecare zi; înainta cu paşi repezi spre bogăţie.

Zvonul public îşi luă sarcina de a da răspunsul la această întrebare.

Vincent era un om binecunoscut; făcea parte dintre cei care au reuşit în viaţă. Parisul îi datora deci câteva zile de bârfeli, de presupuneri şi de trăncăneli.

Zvonul public, murmur ce se naşte nu se ştie unde şi care capătă, de cum se naşte, proporţii gălăgioase, îşi ia bucuros

sarcina de a da soluţii problemelor pe care evenimentele le supun curiozităţii tuturor.

În ultima vreme, spunea zvonul public, arhitectul la modă dusese o viaţă bizară. Roblot, valetul său, care îi era foarte ataşat, mărturisi că de câteva luni era de nerecunoscut. Ce avea? Un grăunte de nebunie? Ei, Doamne, da, cam aşa ceva: Vincent Carpentier se deghiza noaptea ca să iasă în oraş.

Şi, lucru curios, printre cei care nu îndepărtau prea mult această idee a nebuniei se aflau în primul rând Reynier şi Irène însăşi. Irène şi Reynier avuseseră amândoi acest gând, înainte chiar ca zvonul public să-l pună în circulaţie.

Până şi bunele maici de la Mânăstirea Crucii îşi mărturisiră între ele că domnul Carpentier avea un "aer ciudat" în timp ce supraveghea pregătirile pentru distribuirea premiilor.

Dar nu fu totul. Se descoperi în acelaşi timp că afacerile lui Vincent Carpentier nu erau strălucite decât la suprafaţă. Un întreg furnicar de creditori apăru dintr-o dată, după dispariţia lui, iar credinciosul Roblot veni într-o dimineaţă să-i spună lui Reynier:

— Cine ar fi putut crede una ca asta? Să-i mulţumească lui Dumnezeu şi sfinţilor săi. I se va vinde palatul, prin hotărâre judecătorească, şi, după plata datoriilor, domnul Lecoq va mai rămâne cu două sau trei sute de mii de franci în pierdere!

Palatul fu vândut şi nu mai rămaseră decât datorii. Irène părăsi Mânăstirea Crucii.

Trecură câteva luni. Irène avea şaisprezece ani şi Reynier îi zise: "Să ne căsătorim, aşa voia părintele nostru".

Irène răspunse: "Sunt prea tânără".

Ea îşi luă o odăiţă cu chirie şi muncea cu mâinile ca să poată trăi.

* * *

Mai trecură câteva luni. Parisul îl uitase de mult pe Vincent Carpentier.

Un alt eveniment cu mult mai important îl preocupă timp de o săptămână: vreau să vorbesc despre moartea acestui om drept, încărcat de am şi de virtuţi, de colonelul Bozzo-Corona.

Am povestit în altă carte[35] despre sfârşitul acestui binefăcător al omenirii şi despre înduioşătoarea ceremonie funebră care îi urmă. Vom relata acum numai câteva amănunte încă inedite, ce se leagă de povestirea noastră din prezent.

Patul în care agoniza colonelul fusese înconjurat până în ceasul din urmă de principalii membri ai asociaţiei Fracurilor Negre. Aceasta era familia lui. Timp de două treimi de veac, el exercitase asupra lor acea tiranie părintească şi batjocoritoare pe care am evidenţiat-o de atâtea ori în povestirile noastre. Oricine îl atacase murise. Şubreda sa bătrâneţe băgase în pământ pe cei tineri şi pe voinici. Gârbovirea lui părea a nu cunoaşte sfârşitul.

Se aflau acolo, lângă patul său, toţi cei ce trebuiau să-l moştenească, aşa cum generalii lui Alexandru cel Mare îşi împărţeau imperiul lui. Numai că imperiul lui Alexandru erau uşor de împărţit, era destul să se taie din grămada de provincii şi regate, pe cită vreme aici moştenirea invizibilă părea să rămână ascunsă.

Asupra imensităţii patrimoniului existau păreri vagi şi aproape iluzorii, dar un singur om, în întreaga lume, putea să spună: "Săpaţi pământul în cutare loc şi veţi găsi tezaurul din La Merci". Acest om urma să moară — dar el nu spunea nimic.

Însă va muri oare? Toţi cei de faţă speraseră şi chiar puseseră de atâtea ori la cale moartea lui! Şi tot de atâtea ori îl văzuseră clătinându-se pe marginea gropii! Această perpetuă agonie, care îşi bătea joc de urmaşii nerăbdători, era mai adevărată astăzi decât ieri?

Nimeni n-ar fi putut-o spune. Erau de faţă: doctorul Samuel, abatele X... ducele (Louis al XVII-lea), contele Corona, domnul Lecoq (tulonezul l'Amitié), contesa de Clare. Ei afişau o adâncă mâhnire, dar sorbeau din ochi această paloare de cadavru care constituia pentru ei cea mai scumpă dintre făgăduieli.

Colonelul spusese cu o seară înainte:

— Scumpii mei copii, de data asta cred că, aţa a ajuns la capătul mosorului. Nu voi mai apuca ziua de mâine. Iată-vă mai bogaţi decât Cresus! Nu pot să iau puşculiţa cu mine în mormânt. Mii de draci! O să vă săturaţi din plin, pisicuţelor! Nici nu vreau să vă spun cât e în sac; vreau să aveţi plăcerea

---

[35] Într-un alt roman din ciclul *Fracurilor Negre*, intitulat *Inimă de oţel*. (n.t.)

surprizei. Sunt convins că o să mă plângeţi, bibicilor! Dar va fi o bună consolare pentru voi când vă va cădea pe cap, ca o binecuvântare, testamentul meu… Nu vă spun mai mult.

Ceru un preot, dorind să termine în mod decent, aşa cum trăise în viaţă. Abatele X… se oferi. Muribundul îi făcu prieteneşte cu tifla.

Ieşind, doctorul zise:

— N-a vrut să mă lase să-i iau pulsul. E foarte rău, dar alteori l-am văzut şi mai rău decât acum.

— Nu vă lăsaţi amăgiţi! bombăni Lecoq. Îl voi socoti mort numai după ce îl vor fi mâncat viermii.

Contesa de Clare întrebă:

— Ce ne vom face dacă va lua secretul cu el în mormânt?

Capitolul XXXIX - Camera mortului

Nici unul dintre Cavalerii Tezaurului nu putu să dea un răspuns la întrebarea pusă de contesa de Clare.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, colonelul avu o lungă consfătuire cu contesa Francesca Corona, nepoata şi favorita lui. I se plânse, spunându-i că în ajun i se trimisese un fals preot, un ticălos mizerabil, numit Annibal Gioja, devotat trup şi suflet contesei de Clare, căruia îi pusese un anteriu peste redingotă.

— L-am bănuit imediat — adăugă el — şi i-am îndrugat nişte fleacuri. Dar vreau să mă spovedesc cu adevărat. Chiar dacă asta nu-mi ajută la nimic, nici rău nu poate să-mi facă, nu-i aşa, Fanchette? Am să-ţi spun multe lucruri. Le-am promis tuturor moştenirea mea, dar tu vei fi aceea care o va avea. Numai tu îmi eşti dragă. Ţie îţi voi încredinţa taina tezaurului; din La Merci, ţie îţi voi atârna de gât Scapularul[36] — Scapularul pe care îl curtam pe vremea când numele meu făcea să tremure Apeninii… numele meu de Fra Diavolo! Îţi voi da cheia tezaurului

---

[36] Scapularul de la La Merci se credea că ar conţine marele secret al Fracurilor Negre, dezvăluit în seria formată din *Arma invizibilă* şi *Mama Léo*. (n.t.)

— lac de bogăţii fără fund, unde se găseşte destul aur ca să poţi cumpăra conştiinţa întregului neam omenesc.

— La ce-mi vor folosi toate acestea? murmură Francesca. Dacă dumneata nu vei mai fi aici, ei mă vor ucide.

— Îi vei ucide tu, dacă vrei. În scrierile poetului nostru din Ferrara, divinul Ariosto, se vorbeşte despre un cavaler care răstoarnă totul în calea lui cu o lance de aur. Tu vei avea lancea de aur... Dar, ascultă-mă, orele trec lepede ca minutele în preajma morţii. Trebuie să câştigi moştenirea, îndeplinind poruncile mele. Vrei să mi te supui?

Francesca răspunse:

— M-am supus întotdeauna, tată.

— E adevărat! Dar ceilalţi... Ah! Ceilalţi... se învârtesc în jurul meu aşa cum şacalii şi corbii dau târcoale în preajma leilor muribunzi. Sunt mulţumit că am să mor. Moartea e un refugiu. Altfel m-ar fi asasinat!

Un fior de groază, care desigur că era sincer, îi scutură mădularele sub cuvertură. El adăugă:

— Vino mai încoace. Ei trebuie să fie pe aproape. Dacă ar auzi ceea ce am să-ţi spun, ai fi pierdută... Apropie-te şi mai mult.

Glasul său se transformă în murmur, în timp ce continua:

— Îţi trebuie un bărbat care să-ţi păzească tezaurul. L-am ales dintr-o mie de oameni şi l-am verificat ani de zile. Pe acest om îl doresc ca duhovnic. El ştie şi aşteaptă. Du-te şi adu-l încoace.

— Unde se află?

— Aproape de tot de aici, în pasajul Saint-Roch. Este un preot tânăr. Ca şi noi, este de prin împrejurimile Sartènei; se numeşte abatele Franceschi. Repetă numele.

Contesa Corona se supuse.

Colonelul reluă:

— Francesca, Franceschi, aşa îţi vei aminti mai uşor. Locuieşte la numărul trei în pasaj. A fost făcut vicar acum două zile. E un sfânt: posteşte ca să-şi dea plinea la săraci. Nu trebuie să-i explici nimic. El ştie dinainte tot ce are de făcut. Îi vei spune numai cuvântul convenit.

— Care cuvânt?

— *A muri înseamnă a trăi*. Repetă!

— "A muri înseamnă a trăi."

— Bine… Şi vei mai adăuga: *În noaptea care vine*, *va fi ziuă plină*. Repetă!

— "În noaptea care vine, va fi ziuă plină."

— Bine. Tu nu ştii cât de mult ţin la tine. O vei şti mâine.

Contesa Francesca se ridică.

— Nu încă — zise muribundul — mai aşteaptă, că nu am terminat. Toată ziua de astăzi şi în noaptea următoare, care va fi ultima mea noapte, tu vei comanda aici. Nu-ţi fie teamă de nimic. Ei nu vor îndrăzni să-mi calce ordinele. Nu vor cuteza să ridice capul înainte de a mă fi văzut bine ţintuit în cuie între scândurile coşciugului. Tu vei proclama cu tărie voinţa mea şi nimeni nu se va ridica împotriva ei. Vei face-o?

— O voi face.

— Vei spune: Ultimele zile ale Tatălui Tuturor au fost chinuite de o teamă. I-au trebuit atâţia ani ca să moară, că ajunsese să se îndoiască de moarte. Se gândea că moartea putea să şovăie a-l lovi şi să încerce de mai multe ori. S-a mai văzut aşa ceva, mai cu scamă la babanii care depăşesc limita obişnuită a vieţii. Şi Tatăl Tuturor are peste o sută de ani! Tatăl *vrea*, pentru a evita chinul unei îngropări premature sau alte primejdii pe care nu le precizează, el vrea ca trupul său să rămână ferit de orice atingere în noaptea decesului şi în ziua care va urma. Corpul său va fi păzit şi vegheat de omul pe care l-a ales el, care este un preot, singurul însărcinat să se roage la căpătâiul său şi să procedeze la măsurile de îngropăciune, *după ce va fi făcut probele convenite între el şi Tatăl*. Îţi vei reaminti?

— Da, îmi voi reaminti.

— Du-te acum şi lasă-i să intre aici pe toţi bunii mei prieteni, pentru ultima dată.

Contesa Francesca Corona ieşi. Şefii Fracurilor Negre intrară. Colonelul ţinu să dea mâna cu toţi.

Către amiază, Francesca se întoarse cu tânărul vicar, care părea un om eu înfăţişare ascetică. Colonelul le spuse şefilor Fracurilor Negre:

— Scumpii mei copii, acum lăsaţi-mă singur, şi ascultaţi de mica mea Fanchette, ca şi de mine însumi, până în ceasul înmormântării. Altfel…

Nu termină, dar în ochii lui care se stingeau apăru o lucire ca de fulger…

El mai adăugă totuşi:

— Testamentul meu pecetluit vă va fi predat de către abatele Franceschi la o oră după funeraliile mele.

Colonelul Bozzo-Corona îşi dădu ultima suflare în aceeaşi zi la orele patru după-amiază. Conform voinţei sale exprimate în mod imperios, abatele Franceschi veghea singur rămăşiţele lui pământeşti.

Cu toate acestea, prietenii săi îşi făcură datoria. În cursul nopţii şi zilei următoare, nici unul dintre şefi nu părăsi palatul din strada Thérèse, iar în camera vecină cu odaia mortuară instalară o capelă unde o călugăriţă rămase în rugăciune până la ridicarea corpului. Numai, doamna contesă de Clare, singură, lipsea dintre şefii adunaţi la palatul Bozzo.

De la ora decesului şi până noaptea târziu, tânărul preot fu auzit recitând din răstimp în răstimp rugăciunile latineşti cerute de ritualul funerar.

Seara, şefii se adunară în sufragerie, unde luară o masă tristă — cu adevărat tristă, căci fiecare era îngrijorat.

Preotul, în camera mortuară, călugăriţa, în capelă, rămăseseră singuri. Călugăriţei i se păru că aude în camera, colonelului nişte zgomote curioase — cu toate că abatele Franceschi nu contenea să recite cu glas tare rugăciunile prescrise.

Nu încercăm să scuzăm fapta, dar călugăriţa se duse să se uite pe gaura cheii. Fu în zadar, căci gaura cheii era astupată ermetic.

De cealaltă parte a uşii se auzea un fel de forfotă, ca şi cum s-ar fi făcut ceva care cerea multă mişcare. Se auzeau paşi înăbuşiţi pe covor. Şi patul scârţâia.

În loc să se roage, călugăriţa părea a fi căzut acum pradă unei agitaţii febrile. Ca să audă mai bine, îşi ridică o clipă voalul gros al ordinului său, care îi ascundea aproape toată figura, şi dacă cineva ar fi intrat în acel moment, ar fi putut recunoaşte, în dosul cutelor de serj negru, trăsăturile mândre şi fermecătoare ale contesei Marguerite de Clare.

Aici, fiecare ducea războiul pe cont propriu.

Spre miezul nopţii intră cineva. Era Francesca Corona, care venea să se reculeagă şi să se roage. Ea purta în suflet un doliu adevărat şi cucernicia sa nu era o comedie.

Călugăriţa avusese timp să-şi lase voalul în jos. Cele două femei nu schimbară în tot timpul nopţii decât câteva, cuvinte.

Zgomotul acela ciudat continua să se audă în camera mortului.

Spre ziuă, Francesca Corona se retrase.

Rămasă singură, contesa de Clare se apropie de uşă cu repeziciune, ca şi cum cineva ar fi rupt legătura care o ţinea îngenuncheată pe scăunelul de rugăciune. De data asta nu mai încercă să se uite prin gaura cheii. Băgă mâna în buzunarul rochiei şi scoase un obiect pe care rareori călugăriţele îl poartă asupra lor — un mic burghiu, nou-nouţ. Cu ajutorul acestui instrument, ea atacă cu îndemânare şi precauţie canatul uşii. Pentru o contesă, avea o remarcabilă îndemânare a mâinii. În câteva minute, o gaură fu făcută în uşă. Doamna contesă de Clare îşi lipi mai întâi buzele de gaură, ca să sufle rumeguşul produs de învârtirea burghiului. Apoi îşi aţinti prin gaură un ochi lacom şi aruncă o privire în camera mortului.

Cu toate că se lumina de ziuă, camera era foarte întunecată, pentru că draperiile erau trase în faţa ferestrelor, dar contesa văzu din prima clipă ceva care o umplu de uimire. Chiar în faţa găurii străpunse de ea se afla o uşă deschisă — o uşă pe care ea n-o mai văzuse. Această uşă se afla spre picioarele patului şi, atunci când se închidea, dispărea în întregime în panoul lemnăriei de pe perete. Uşa dădea spre o scară tot atât de necunoscută contesei Marguerite, din care se zărea numai rampa înclinată.

După ce se orientă, contesa calculă că această scară trebuia să coboare la parter, la penultima dintre camerele situate spre grădina de pe strada Vrăbiilor.

Afară de uşă nu se vedeau decât picioarele patului, o jumătate de metru de zid şi colţul unei canapele pe care stătea un om. Omul apărea tăiat de marginea rotundă a găurii făcute de burghiu. Nu i se vedeau, decât picioarele. Dar asta era destul ca să se observe că el nu purta veşmânt preoţesc.

Cine era acest ora? Şi ce făcea aici?

Pe de altă parte, marginea patului era netedă. S-ar fi zis că sub cuvertură nu era nimic.

În timp ce falsa călugăriţă privea cu luare-aminte, căutându-l pe preot şi corpul, care trebuiau să fie acolo dar care lipseau, la capătul scării apăru un cap de om. Era chiar fruntea mistică şi pe jumătate chealā a abatelui Franceschi. Purta în

spatele lui o povară care deveni vizibilă după ce urcă şi ultima treaptă a scării.

Această povară era cadavrul colonelului.

Contesa Marguerite îşi opri răsuflarea, rămânând cu gura căscată. Ea vedea, dar nu-şi putea crede ochilor, atât era de neverosimil şi de straniu acest spectacol.

De unde venea abatele? Şi de ce căra el astfel un cadavru? Fusese mai întâi coborât, fiindcă acum îl aducea din nou sus. Încă o dată, de ce?

Contesei îi trecu prin minte că leşul trăia. Aşa se explica totul. Colonelul fusese dus la parter ca să poată da indicaţii exacte asupra tezaurului şi să frustreze astfel asociaţia Fracurilor Negre.

Era probabil, era sigur…

Ba nu, leşul era rigid, părând uscat şi mumifiat. Abatele Franceschi îl purta eu o mare uşurinţă. El îl aruncă pe pat, unde corpul rămase nemişcat şi ţeapăn — ca acela al unui animal împăiat. Şi era chiar colonelul, despre asta nu mai putea fi îndoială. Din întâmplare, capul se afla spre picioarele patului şi rămânea în câmpul vizual al găurii din uşă. Se vedea din plin. Era colonelul în carne şi oase…

În acel moment, omul de pe canapea se ridică. Contesa de Clare îşi înăbuşi în piept un strigăt de stupoare ce era gata să-i scape.

Ne amintim că contesa Marguerite, astăzi travestită în călugăriţă, jucase odată alt rol, acela de model de pictură, pentru a se putea introduce în atelierul lui Reynier, ca să capete explicaţii asupra acelei pânze misterioase, tabloul de la galeria Biffi. Ei bine, cele două chipuri din tablou se aflau acum acolo, în faţa ochilor contesei: cel viu şi cel mort, tânărul şi bătrânul. Cel care se ridicase de pe canapea era tânărul din tablou, acel chip imberb şi palid care părea sculptat în alabastru. Cel care fusese aruncat mort pe pat era bătrânul.

Capitolul XL - Unde se vorbeşte despre Vincent Carpentier

O rază de lumină străbătu mintea Margueritei. Cheia enigmei era aici.

Contesa nici nu se gândi măcar să-i cheme pe tovarăşii ei, ca să-i pună la curent cu descoperirea sa. Aici, am mal spus-o, fiecare lucra pentru el. Orice asemenea asociaţie presupune trădare. Tezaurul unea eforturile, dar dezbina adânc pasiunile. El era în acelaşi timp şi legătură, dar şi măr al discordiei.

Toţi aceşti iubitori de aur erau ca animalele sălbatice în jurul unei prade. Pentru ei, fratele însemna duşman; căci prada, ca şi o asigurare viageră, trebuia să revină ultimului rămas în viaţă.

În dragoste, există un singur cuvânt odios: acela de împărţeală.

Contesa Marguerite păstră pentru ca singură secretul. Cavalerii Tezaurului erau prea numeroşi. Dincolo, de cealaltă parte a uşii, nu existau decât doi asociaţi: tânărul şi preotul. Contesa trecu de partea duşmanului: de partea urmaşului care ieşise ca din pământ. Ea lăsă să se termine privegherea, apoi punerea în coşciug, apoi transportarea raclei în dricul împodobit cu pene al pompelor funebre. Şi urmă convoiul până la cimitirul Père-Lachaise.

În timpul întregii ceremonii, ea nu-l slăbi din ochi pe abatele Franceschi. Iar seara, în timp ce ceilalţi şefi ai tezaurului din La Merci ţineau sfat, blestemându-l pe bătrânul diavol care îi păcălise încă o dată din fundul mormântului său, contesa Marguerite urca scara întunecoasă a unei biete case din pasajul Saint-Roch. Abatele Franceschi ocupa în această casă o mică locuinţă la etajul al treilea.

Contesa bătu la uşă. Nu i se răspunse.

Cheia era în broască. Contesa îşi zise:

— Mă aşteaptă poate un cuţit dincolo de această uşă…

Dar era curajoasă, şi intră fără zăbavă.

Dincolo de uşă se afla, într-adevăr, un cuţit, dar el nu era pentru contesa Marguerite.

Camera, sărăcăcioasă şi plină numai de obiecte de cult, era slab luminată de flacăra unei lumânări care se sfârşea într-un sfeşnic de aramă.

După ce deschise uşa, Marguerite crezu că nu e nimeni în cameră, dar chiar de la primul pas piciorul i se împiedică de un veşmânt, care era anteriul abatelui Franceschi.

Tânărul preot era întins cât era de lung pe podea. Sub el se afla o baltă de sânge. Fusese desigur înjunghiat pe la spate, în timp ce aprindea lumânarea care era acum pe sfârşite.

Marguerite fu adânc surprinsă, dar nu de uimire.

— Aşa de repede! făcu ea.

Ieşi şi închise uşa în urma sa. Pe scară se gândi:

— Celălalt a rămas acum singur. Va fi un duel între noi doi… un duel pe viaţă şi pe moarte!

A doua zi, la prima oră, toţi Cavalerii Tezaurului se adunară în biroul magistrului Léon de Malevoy, notar, care se ocupa de multă vreme de afacerile colonelului Bozzo. Toţi se gândiseră la acelaşi lucru, fără a se consulta dinainte: să cumpere palatul din strada Thérèse.

La drept vorbind, nimeni nu era sigur, dar toţi credeau că tezaurul din La Merci, mutat bucată cu bucată din insula Corsica la Paris, trebuia să fie ascuns fie în pivniţele, fie în grădina palatului.

Se salutară în mod prietenos. Fiecare se prefăcea că e încântat de a-şi întâlni colegii. Singur contele Corona adoptă o atitudine dintre cele mai rezervate, deoarece se socotea urmaş direct şi de drept — prin Francesca, soţia sa.

Magistrul Léon de Malevoy era un notar de viţă nobilă, a cărui curtenie şi cinste deveniseră proverbiale. El se arătă foarte bucuros să dea toate informaţiile cerute.

Colonelul Bozzo avusese, într-adevăr, la el în depozit bunuri mobile cât şi imobile reprezentând valori considerabile. Domnul Lecoq de la Perrière fusese omul de legătură obişnuit între colonel şi el, magistrul de Malevoy. Dar cu câteva luni în urmă, colonelul, chiar el în persoană, venise să-şi retragă toate valorile. Magistrul de Malevoy avu bunăvoinţa să le arate patru clasoare goale, care mai purtau încă numele colonelului Bozzo şi care nu mai conţineau decât specificaţii amănunţite, având în partea de jos confirmarea de lichidare scrisă şi semnată de mâna colonelului Bozzo.

Asupra situaţiei palatului din strada Thérèse, magistrul Léon de Malevoy fu încă şi mai explicit. Palatul nu mai făcea parte din masa succesorală, pentru simplul motiv că el fusese vândut la începutul primăverii unei familii de americani cu numele de Penn — nume foarte cunoscut, după cum observă magistrul Léon de Malevoy. El personal nu avusese plăcerea să cunoască această familie Penn, în contul căreia încasase, de la domnul J. B. Schwartz, mai multe mandate, ca să achite preţul imobilului, de 385 000 franci, în mâinile regretatului colonel Bozzo. Aceşti Penn erau de fel din statul Virginia. Ei urmează să vină la Paris ca să locuiască palatul, dar nu se ştie când. Magistrul Léon de Malevoy arătă contractul de vânzare şi chitanţele.

Cavalerii Tezaurului, inclusiv contele Corona, ieşiră din biroul notarului complet dezorientaţi şi foarte dezolaţi. Marea asociaţie a Fracurilor Negre, cu desăvârşire ruinată, avea să lucreze de aici înainte pe alte baze, ca o bandă de pungaşi mărunţi. Trebuia să-şi câştige pâinea cea de toate zilele.

Cu toate, acestea, morţii continuau să se înmulţească în jurul acestor grămezi de bogăţii de negăsit. Francesca Corona, biată fiinţă gingaşă, fu prima victimă, datorită aparentei încrederi şi dragostei adevărate pe care o manifestase faţă de ea colonelul Bozzo.

Totuşi, colonelul o înşelase şi pe ea, cum îi înşelase şi pe ceilalţi. Murind, el nu-i dăduse nimic, nu-i încredinţase, nimic. Dar cum ar fi fost de crezut o încăpăţânare atât de neobişnuită? Printre Fracurile Negre se răspândise convingerea că Fanchette era cea care primise de la părintele ei secretul asociaţiei, faimosul Scapular din La Merci şi cheia tezaurului.

Contele Corona procedă ca acei copii care strică jucăria ca să vadă ce este înăuntru. El o ucise pe Francesca, soţia lui, dar nu află nimic. Ceilalţi însă crezură că el ştia, şi contele Corona fu, la rândul lui, ucis.

Acest aur îngrămădit aducea cu el în mod fatal şi moravurile din ţările aurului. Se ucidea aici cu aceeaşi uşurinţă ca şi în exploatările aurifere din Sonora sau ca în concesiunile din Australia.

Ultimul care muri fu domnul Lecoq, faimosul toulonez l'Amitié, care, de la decesul colonelului, devenise cel mai important dintre şefii tezaurului din La Merci.

Lecoq fusese ucis în cursul unei expediţii îndrăzneţe, îndreptată împotriva băncii Schwartz. Foamea îl împinge pe lup să iasă din pădure. Fracurile Negre îşi pierduseră răbdarea.

După această teribilă aventură care pusese capăt crimelor lui Lecoq, se iscă un fel de panică în sânul asociaţiei. Principalii şefi dispărură, iar misterioasa armată intră parcă în pământ, cel puţin pentru un timp.

* * *

În primăvara anului care văzuse aceste ultime evenimente, într-o seară de aprilie, Reynier şi Irène se găseau împreună în cămăruţa acesteia din urmă şi vorbeau despre viitoarea lor căsătorie, deoarece Irène consimţise în sfârşit să devină soţia tânărului pictor.

Reynier nu mai era băiatul vesel de altădată. Cariera lui devenise grea de îndată ce nu mai simţise la spatele său protecţia unui om influent. El suportase chiar de două ori contralovitura căderii tatălui său adoptiv: comenzile bine plătite se răriseră, iar el consacra cea mai mare parte a micului său câştig ca să achite datoriile lui Vincent Carpentier. Despre acesta din urmă încă nu se ştia nimic.

Irène şi Reynier se iubeau. Dragostea lui Reynier era înflăcărată şi profundă, dar în aceea a tinerei fete se simţea o oarecare reţinere. Adeseori, ea era tristă.

În seara aceea, ei fixaseră ziua nunţii lor, şi Reynier, în culmea fericiră, îi mulţumea logodnicei sale, dar tocmai atunci portăreasa aduse o scrisoare purtând o marcă din străinătate. Sau, mai bine zis, două scrisori, căci sub prima se afla una mai mică, cu marcă din Paris, pe care tânăra fată o ascunse după ce aruncase o privire asupra adresei.

Irène era galbenă ca ceara, în timp ce deschidea primul plic.

Scrisoarea conţinea doar aceste cuvinte, scrise de o mână necunoscută:

"Vincent Carpentier a murit. Mormântul său se află la Stolberg-les-Mines, între Liège şi Aix-la-Chapelle, teritoriu neutru. Întrebaţi de minerul nr. 103."

Irène îi întinse hârtia lui Reynier. Plângea, dar printre lacrimi strecură totuşi o privire spre o a doua scrisoare, care glăsuia:

"Contele J. cere o întrevedere domnişoarei Irène Carpentier, ca să-i vorbească de maica Maria cea Bună, sora lui."

— Să ne căsătorim imediat şi să plecăm de aici! zise Reynier.

Irène îşi şterse ochii, apoi răspunse:

— Ne vom căsători după ce ne-om întoarce, şi vom pleca chiar mâine.

Partea a doua — Povestea Irènei

Capitolul I - Domnul şi doamna Canada

Există în apropierea cimitirului Père-Lachaise o stradă cu un nume ciudat de melancolic. Se numeşte strada Celor care pleacă. Se spune însă că numele nu i-ar veni de la gara funebră în care se opreşte ultima călătorie a omului. Căci cu mult înainte de înfiinţarea cimitirului, se afla aici Drumul celor care pleacă, şi el trecea peste câmp ca să ajungă din cartierul Marais, prin cătunul Popincourt, la şoseaua ce duce spre Metz.

Cei care pleacă erau cei ce făceau înconjurul Franţei şi care îşi începeau în mod invariabil călătoria cu provinciile de la răsărit. Toţi, sau aproape toţi aceşti infanterişti ai muncii se îndreptau, după o lege nescrisă, mai întâi spre răsărit. Ei părăseau, marele oraş cu toiagul simbolic în mână, cu desaga la spinare, unii singuri, şi aceştia erau cei mai fericiţi, fiindcă nu aveau pe nimeni de regretat, ceilalţi însoţiţi de familie sau de prieteni, care îi conduceau cu o veselie prefăcută, amestecată cu lacrimi reţinute.

La capătul drumului Migdalilor, spre stânga când vii dinspre şoseaua Roquette, unde au loc acum altfel de despărţiri, se afla o biată cârciumioară care se chema "Revederea". Nume de bun augur, dar care nu se împlinea întotdeauna.

La "Revederea" se mai trăgea o duşcă, dar nu la botul calului, căci aceşti paşnici soldaţi nu aveau sub ei decât picioarele lor zdravene; după aceea urmau lungi îmbrăţişări:

— La revedere, fiule; la revedere, frate, mamă! Oh, mamă, scumpă, la revedere!

Şi tânărul se îndrepta cu paşi mari spre drumul Celor care pleacă, în timp ce restul se întorceau agale în oraş. Uneori, câte o fată tânără continua să plângă, chiar după ce lacrimile mamei

secaseră. Oh! Cât de mult făgăduise ea să iubească şi să nu uite! Căci spunea:

— Chiar de-ar trebui să aştept toată viaţa, voi aştepta!

Vai, la întoarcere, călătorul nu era aşteptat, de multe ori, decât de singurătate!

Făcuse un drum atât de lung! Fire argintii îi luceau acum prin părul des şi negru. Când întreba de mamă, i se arăta un mormânt. Dar Luiza?

— Eu sunt! răspunde vreo fetiţă blondă, de zece ani: leit portretul celei care făgăduise să-l aştepte…

În 1843, câmpurile dispăruseră de mult sub năvala clădirilor, drumul Celor care pleacă devenise stradă, şi chiar o stradă destul de mare, dar care dispreţuia pe tot parcursul ei grija de aliniere atât de scumpă edililor noştri, şi populată ca un furnicar.

La o distanţă de cinci sau şase sute de paşi de bulevardul care ducea afară din oraş şi cu puţin înainte de cotitura spre nord-est, se deschidea o poartă de intrare, la fel cu acelea ale fermelor din regiunea pariziană. Ea dădea într-o curte foarte întinsă, dar prost pavată, plină de noroi, cu o mulţime de porumbei, de găini şi chiar de raţe, cărora apa murdară nu le lipsea niciodată.

Căruţele şi ustensilele unui cultivator de legume se răspândeau cam pe trei sferturi din teren. Restul era ocupat de mijloacele de cărăuşie ale unui lăptar, ale cărui faetoane, străpunse de o mulţime de găuri rotunde, lăsau să se vadă prin acele deschizături bidoanele din tablă albă.

În fund, spre stânga, se auzeau mugind vacile, şi un porc enorm (cu voia dumneavoastră), ieşit pe jumătate din cocina lui, scormonea leneş cu râtul prin noroi.

La dreapta porţii, după ce traversai curtea, cu toate riscurile şi primejdiile, ajungeai la o boltă situată sub o casă cu cinci etaje, care, văzută de afară, semăna cu un ciur, atât de multe şi de mici îi erau ferestrele. Ai fi respirat mai uşor prin găurile de la faetoanele lăptarului.

Treizeci de familii se sufocau înăuntru, în schimbul a treizeci de chirii modeste, e drept, totuşi rentabile, achitate unui filantrop binecunoscut, care construia "cartiere muncitoreşti".

Cred că este cazul să se pună stavilă acestor lugubre bucurii, obligându-i pe proprietari, amici ai poporului, să nu-şi asfixieze locatarii decât pe jumătate.

Pot să afirm că exact în 1843 cunoscusem pe un binefăcător al săracilor, care împărţea o cameră în patru părţi în dublul sens al suprafeţei şi al înălţimii, ca să-i poată "găzdui pe cei nenorociţi la un preţ mai ieftin". Aşa spunea el. Şi câştiga sută la sută prin acest procedeu groaznic de caritabil. Astăzi, filantropul nostru doarme într-o cutie şi mai strâmtă încă, Dumnezeu să-l ierte!

Dincolo de gang se afla o grădină, plantată cu pomi fructiferi şi cu liliac pipernicit. Această grădină era împărţită în mici compartimente pătrate, despărţite între ele prin zăbrele înalte până la brâu, formând un fel de tablă de şah. Fiecare pătrat al acestei table de şah era dat în folosinţa exclusivă a unui locatar. Se spunea că una din aceste livezi în miniatură fusese foarte râvnită. Într-un an de mare belşug făcuse să rodească trei cireşi.

Mai încolo, dar şi mai departe de stradă, se ridica un pavilion, construit într-un stil curăţel, care contrasta cu restul proprietăţii. Doi tei uriaşi îl umbreau dinspre grădină şi-i mascau faţada împodobită cu sculpturi mitologice.

Acest pavilion era un vestigiu al timpurilor trecute, rătăcit între cocioabele noi, dar care păreau mai năruite decât el. Deasupra uşii de la intrare se mai vedea încă o stemă, susţinută de doi sălbatici cu pene pe cap şi cu ghioage în mâini.

Altădată fusese o vilă sau, cine ştie, poate chiar o "casă de agrement", retrasă printre boschete misterioase consacrate cultului Graţiilor. Astăzi, camerele ei sunt date cu chirie, unele întregi, altele împărţite, cum s-a spus mai sus, lucrătorilor de ambele sexe, foarte numeroşi prin acest cartier al muncii.

Căci mizeria domneşte acum în acest colţ din Paris, vechi paradis al dragostei, şi de-abia dacă au mai rămas din loc în loc câteva din acele "folii"[37] care au dat nume la atâtea străzi şi care în prezent se ascund printre uzine sau case de raport. Şi trebuie să priveşti de aproape ca să poţi recunoaşte, sub masca decăderii lor, aceste mici temple în care domnii finanţelor se întreceau în lux şi galanterii cu domnii din nobilime.

---

[37] Folies — nebunii, aici în sens de "case de petrecere". (n.t.)

Cu excepţia cimitirului Père-Lachaise, unde orgoliul postum se răzbună, munca cinstită şi anevoioasă a înlocuit aproape peste tot exageratele extravaganţe ale arginţilor câştigaţi cinstit sau necinstit.

Pavilionul din fund se numea Castelul Gaillaud.

Nu ştiu dacă o fi existat vreun Gaillaud care să fi participat la cruciade, dar a existat, sigur, unul în lumea finanţelor, şi oricine ştie că un Turcaret îşi cumpăra stemele cu banii altora.

Castelul Gaillaud avea trei etaje. Ele dădeau spre Père-Lachaise, de care se aflau mai apropiate decât de strada Celor care pleacă.

Datorită imensei curţi de fermă, a celor două clădiri masive şi a grădinii în formă de tablă de şah, pavilionul nu era despărţit de cimitir decât de drumul Perilor, unde nu fusese construită încă nici o casă.

Îi cerem iertare cititorului de a-l fi conclus atât de departe de la el de acasă, şi pe un drum atât de întortocheat, dar tocmai la etajul al treilea al acestui pavilion, zis Castelul Gaillaud, se va reînnoda drama noastră.

Intrarea se făcea printr-o uşă boltită, situată sub cei doi tei şi care dădea spre o scară cu treptele tocite de timp, dar păstrând încă o oarecare linie, graţie rampei de fier forjat.

Pe platforma etajului al treilea se deschideau trei uşi: două înspre cimitir, iar una înspre curte.

Mai exista acolo şi o mică galerie care ducea la o cameră de burlac, al cărei plan făcea unghi drept cu faţada pavilionului.

Prima uşă, aflată în dreapta scării, avea ca firmă un mic carton pe care puteau fi citite următoarele cuvinte, scrise cu caractere elegante de o mână sigură:

Domnişoara Irène, brodeză.

În broasca celei de-a doua uşi din stânga scării se afla o cheie de care atârna o rondelă de hârtie pe care scria:

Cameră de închiriat.

Uşa de pe galerie, care ducea la camera de burlac, nu se vedea.

În fine, pe ultima uşă a palierului, pe partea dinspre curte, o mână greoaie scrisese cu cretă albă această inscripţie plină de o naivă înfumurare:

Domnul şi doamna Canada, rentieri, Paris.

Vom intra aici, într-o după-amiază călduţă de la sfârşitul lui august 1843.

Camera domnului şi doamnei Canada avea două ferestre ce lăsau să se vadă, prin frunzişul cam rărit al teilor, partea din spate a acelei case găurite ca faetoanele lăptarului. Era mobilată cu o grămadă de obiecte desperecheate, într-o dezordine ce nu părea a fi un efect al artei. În faţa unui pat, fără perdele şi acoperit, în chip de cuvertură, cu un tartan în culori ţipătoare, se afla un mic divan, cam murdar şi decolorat, dar nu lipsit de oarecare pretenţie de eleganţă. Deasupra acestui divan atârnau o chitară şi un clarinet, o tamburină din ţara bascilor şi un corn de vânătoare, toate dominate de o umbrelă din pânză roşie de mărime colosală.

Celelalte scaune erau jilţuri de pai, ca la biserică.

Partea cea mai mare a zidului era acoperită de o pânză întinsă ca o tapiţerie de Gobelins, căreia trebuise să i se îndoaie cele patru margini din cauză că era prea mare. Această pânză servise, de bună seamă, drept firmă sau cortină vreunui teatru de bâlci, căci pe ea se aflau reproduse, în jurul unui medalion central, făcut anume ca să atragă atenţia publicului, diferite figuri de gimnastică. Medalionul, în forma unui sul desfăşurat şi ornamentat din belşug cu flori, oferea privirilor o femeie înaltă şi voinică, culcată pe spate, care-şi expunea cu toată sinceritatea ampla goliciune a pântecului, având numai buricul ascuns, nu de un exces de pudoare, ci de un uriaş pietroi. La dreapta şi la stânga, doi Herculi sălbatici stăteau drepţi, înarmaţi cu baroase de fierărie, şi se vedea bine că se pregăteau să zdrobească piatra de pe buricul femeii.

O inscripţie în litere de aur se încolăcea în jurul sulului şi spunea:

CU PERMISIUNEA AUTORITĂŢILOR
TREBUIE SĂ VEZI, CA SA CREZI
Număr executat de doamna văduvă Léocadie Samayoux,

îmblânzitoare primă a tuturor capitalelor Europei, rezervat în exclusivitate locuitorilor din acest oraş.

De cealaltă parte a camerei, în picioare, pe marginea şemineului, era un portavoce enorm, înlocuind pendula, străjuit de două pălării chinezeşti, care-i făceau o frumoasă garnitură.

Pe cămin se aflau două sau trei oale de gătit, precum şi diferite alte ustensile de bucătărie.

În dreapta se lăfăia un fotoliu Voltaire, din care curgeau câlţii prin nenumărate răni; la stânga, o copaie de lemn sprijinită pe patru picioruşe. Copaia conţinea o salteluţă de paie şi câteva zdrenţe.

Era pătuţul unui copil.

În fine, în mijlocul camerei, sub o maimuţă împăiată, care atârna de tavan ca o lustră, se afla o măsuţă de brad nou-nouţă încărcată de sticle, de pahare, o ceaşcă ciobită plină de muştar şi o bucată de ziar cu resturi de mezeluri.

Nu ştiu cum să descriu impresia lăsată de această harababură de lucruri. Desigur că aspectul vechiturilor nu dovedea bunăstare, dar totul părea mai curând absurd decât sărăcăcios.

Un bărbat stătea culcat în pat, cu toate că trecuse de mult de amiază. Avea o figură de om cumsecade, puţin cam palidă sub boneta largă de bumbac, şi ochiul său stâng purta urma unei lovituri de pumn, aplicată de o mână de maestru.

În fotoliul Voltaire, un alt bărbat… Dar de ce să înşelăm buna credinţă a cititorului? Era doamna Canada în persoană, care îşi mistuia dejunul îmbrăcată într-un halat ce trebuie să fi făcut fala vreunui băcan înainte de a ajunge pe umerii ei.

Era o femeie cam de patruzeci de ani, nu tocmai urâtă, cu toată ciudăţenia costumului şi supra-abundenţa formelor sale. O pătlăgică roşie pusă alături de obrazul ei ar fi părut palidă. O barbă de adolescent îi mijea sub bărbie şi în jurul buzelor. Gâtul ei făcea să te gândeşti la vigoarea lui Atlas, pe al cărui grumaz se sprijinea pământul.

Totul era jovial şi bun, în ciuda caracterului cam bărbătesc al ansamblului. Dar, lucru curios, sub grosimea sprâncenelor, doi ochi languroşi şi migdalaţi dădeau fizionomiei sale un aer sentimental, care te îndemna să visezi şi să râzi. Să râzi, mai cu seamă. Totuşi, noi nu v-am fi sfătuit să râdeţi prea tare, căci

doamna Canada, veţi avea imediat dovada, nu avea mâna uşoară.

— Bătrâne — zise ea, punând pe marginea şemineului paharul pe jumătate plin din care băuse — toate astea sunt prostii. Când ai avut nefericirea să-ţi pierzi, dintr-o glumă şi fără răutate, primul soţ, nu poţi să-l priveşti cu plăcere pe cel de-al doilea zăcând pe patul de suferinţă de pe urma unui gest al mâinii, gest urât. Mi-a părut rău că te-am lovit atât de tare, fiindcă nu voiam să te dobor, şi-ţi cer iertare.

— Ah, Léocadie! făcu domnul Canada adânc mişcat. Nu ţi-aş fi cerut atât de mult. E drept că în jocul enervării mi-ai dat cam multe ghionturi, dar trebuie să adaug că toate buşelile din cele patru continente ale pământului nu ar reuşi să-mi micşoreze dragostea pentru tine…

— Sunt cinci continente — întrerupse Léocadie.

— Da? Atunci s-a schimbat? făcu domnul Canada cu resemnare. Auzisem mereu spunându-se de patru… Dar nu are rost să ne facem sânge rău pe chestiuni geografice. Voiam numai să spun că nici toţi pumnii de pe lume nu m-ar putea face să uit fericirea cu care m-ai copleşit călcând în picioare diferenţa dintre stăpână şi slugă, pentru a mă ridica la cinstea de a fi bărbatul tău, cu tot rangul meu inferior. Leacul care m-ar vindeca pe loc de toate rănile mele fizice şi morale ar fi o sărutare a buzelor tale, pe care ai putea să mi-o acorzi cu drăgălăşenie.

Doamna Canada se sculă numaidecât şi se îndreptă spre pat, făcând să se cutremure pardoseala sub apăsarea paşilor săi.

— De când suntem împreună — murmură ea — e limpede că ţi-ai şlefuit limbajul. Faptul că te-am ridicat până la mine te-a făcut mai simandicos, şi de aci încolo ne vom explica în mod civilizat, în loc să ne beştelim ca mârlanii; în privinţa asta îmi iau angajamentul.

Două sărutări făcură explozie. Cea a Léocadiei era magistrală şi ocrotitoare; cea a lui Échalot (căci fericitul era chiar Échalot al nostru) răsună ca o fanfară de iubire şi tinereţe. El îşi aruncă braţele în jurul gâtului robust al idolului său şi zise cu entuziastă bucurie:

— Mi-ar fi egal dacă ar fi să plătesc fericirea prezentă cu preţul unei serii de pumni în cap. Nu există trandafiri fără spini!

Tu ai carnaţia lui Arpin[38], fiorosul savoyard, şi dulcea mireasmă a unei regine!

Léocadie zâmbi cu blândeţe.

— Nu eşti frumos — murmură ea — dar e sigur că ai un temperament plin de poezie. Scoală-te, dacă se poate, să vorbim prieteneşte.

Domnul Canada dădu imediat la o parte cuvertura. Pulpele şi braţele îi erau pline de vânătăi, ca şi ochiul, dar el nu mai simţea nimic din toate acestea. Luă loc pe un scaun lângă regina lui, care se reaşezase în fotoliul Voltaire.

Léocadie trase o duşcă şi începu astfel:

— Fără îndoială că în căsnicie trebuie să existe un stăpân, o prevede chiar legea, dar asta nu înseamnă că celălalt trebuie să lâncezească în robie. Înainte de toate, eu sunt pentru libertate, aşa că dacă ţi-ar trece prin gând să-mi spionezi paşii şi purtarea…

— Niciodată de acum încolo! întrerupse Échalot. Chiar dacă te-aş vedea cu un militar, tot n-aş crede!

— Închide pliscul! Vorbim serios. Eu îmi port nădragii cum se cuvine, dar şi tu ai dreptul să-ţi spui părerea, cu blândeţe, şi fără să mă superi.

— Dacă ai fi vrut să mă asculţi ieri seară, Léocadie…

— Tot n-ai aflat că sunt iute la mânie? Ia spune? ripostă doamna Canada cu un început de nerăbdare. De două sau trei zile eşti trist, asta nu-mi place. Pe deasupra, când eu lovesc, tu nu ripostezi; e stupid!

Doamna Canada spuse acestea soţului ei ca şi cum l-ar fi învinuit că nu cunoaşte nici cele mai elementare reguli de politeţe. Ea adăugă, mai încet:

— Haide, bătrâne, îţi dau dezlegare, spune ce ai pe inimă.

Domnul Canada privi mâinile puternice ale jumătăţii sale nu fără oarecare îngrijorare.

— Ei bine — făcu el — am să mă spovedesc cât vrei, dacă nu ai nimic împotrivă; dar cât despre ripostă în momentele de grindină, e cu neputinţă. Să ridic mâna asupra ta mi s-ar părea că e un lucru tot atât de ticălos ca un sacrilegiu. Mă mustru chiar dacă mă apăr. Nu o să mă crezi, dar sunt puternic ca un

---

[38] Numele unui faimos luptător de profesie din secolul XIX, o creatură pe cât de superbă, pe atât de bestială. (n.r.)

taur, deşi nu se vede, şi numai la gândul că aş putea să te rănesc sau să-ţi scrântesc vreun mădular…

Léocadie îl întrerupse printr-un hohot de râs răsunător. Ceea ce se găsea sub pulpanele halatului ei se clătina ca o mare agitată.

— Bine — reluă Canada niţel înţepat. Tu n-ai să te convingi niciodată de puterea mea, fiindcă niciodată nu o voi îndrepta împotriva ta. Asta pentru că nu-mi place să schimb; te-am idolatrizat sub numele de mama Léo şi numai pronunţând acest nume simt un fel de freamăt în vine de parcă s-ar mişca o mie de peştişori. Tu ai vrut să-ţi schimbi numele, foarte bine! Dar bunul simţ îmi spune că ar fi trebuit să mi-l schimb şi eu o dată cu tine, deoarece, spre fericirea mea, noi suntem ca şi unul singur, însă…

Şovăi.

— Însă ce? întrebă Léocadie.

Vocea lui Canada deveni tristă şi gravă.

— Nu te supăra — răspunse el — asta nu ar fi demn de inima ta, căci împrejurarea se referă la delicateţea intimă a sentimentelor mele faţă de defuncta mea familie. Eu am primit numele de Échalot de la strămoşii mei, care s-au căsătorit legitim în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor. E un lucru sfânt. Şi, pe urmă, eram obişnuit cu el. Tu ai hotărât să nu mai fiu Échalot, să fiu Canada, n-am nimic împotrivă, dar asta mă încurcă şi mi se pare că nu mai sunt conform cu actul de naştere de la primăria de unde sunt de loc.

Léocadie îi întinse cu graţie propriul ei pahar.

— Trage un gât — zise ea. Nu te învinuiesc, te laşi pradă prejudecăţilor naturii şi neroziei tale, care nu vede niciodată dincolo de vârful nasului. Ceea ce am făcut am avut dreptul să fac, deoarece Canada era una din poreclele şi numele de ocazie ale primului meu bărbat, Jean-Paul Samayoux. Murind el, eu, ca văduvă, am avut dreptul să aleg în ce privea moştenirea lui, iar tu i-ai urmat ca să-mi umpli singurătatea, aşa încât nu se putea ca tu şi eu să purtăm nume diferite. Asta este de la sine înţeles.

— Dar bărbatul e cel care dă numele — obiectă Canada-Échalot.

— Depinde de situaţia socială. Du-te şi vezi dacă regina Angliei se numeşte doamna Prinţ Albert!

— E adevărat că m-am comparat de multe ori în inima mea cu tânărul acela — răspunse Échalot. Am avut am îndoi acelaşi noroc de a face o căsătorie aleasă... Dar asta nu mă lămureşte de ce ţi-ai schimbat tu numele.

Doamna Canada tăcu o clipă înainte de a răspunde.

— Bătrâne — zise ea în cele din urmă — cine s-a fript cu supă suflă şi în iaurt. Celelalte două nume ale mele: doamna văduvă Samayoux şi mama Léo erau prea cunoscute de oamenii aceia.

Échalot deveni palid.

— Care oameni? întrebă el.

— Ştii despre cine vreau să vorbesc, fiindcă te trec fiorii.

— Fracurile Negre!... bolborosi Échalot.

— L-am văzut pe unul din ei — rosti încet femeia — unul pe care îl credeam mort, pe doctorul Samuel! Şi asta îmi ajunge. Mi-e frică!

Capitolul II - Mărturisirea lui Échalot

Dacă fosta mama Léo ar fi privit în acea clipă chipul fostului Échalot, soţul ei cu numele schimbat, ar fi putut băga de seamă că numele doctorului Samuel şi ştirea reînvierii lui nu-i provocase lui Canada o prea mare surpriză.

El pălise amintindu-şi de Fracurile Negre, şi atâta tot, dar nu era nevoie să fii mare diplomat pentru a ghici că asupra acestui misterios subiect ştia cu mult mai mult decât regina lui.

— Doctorul Samuel — zise el totuşi — un mare ticălos, asta-i sigur!

— El făcea parte dintre cei pe care vagmistrul îi *aranjase* — reluă femeia — chiar în seara nunţii Valentinei cu scumpul meu Maurice. Dar omul nu poate fi perfect: din patru, vagmistrul i-a dat gata pe doctorul în drept, pe Louis al XVII-lea şi pe domnul Portal-Girard. Se pare că Samuel a scăpat. Nu-i port pică pentru asta, numai că mutra lui lividă mi-a dat fiori şi mi-am zis: "Când vezi una din păsările astea, înseamnă că nici restul bandei nu e departe". Altădată am avut curajul să-i înfrunt în interesul celor pe care îi iubeam, era lucru normal, dar acum, că cei doi copii

au fost salvaţi, căsătoriţi şi se află fericiţi pe meleaguri străine, nu mai e nevoie să intru în gura lupului, mă înţelegi?

— Ce mai! făcu Échalot. Înţeleg că n-au să recunoască numele, fiindcă nu mai există, dar frumuseţea chipului, asta-i altceva!

— Gura, linguşitorule? Coama mi-era încă neagră când am ajutat la evadarea lui Maurice din închisoare, şi de câte ori mă gândesc la asta îmi vine să te sărut, fiindcă purtarea ta a fost straşnic de curajoasă...

Échalot deschise larg braţele, vrând să culeagă sărutarea făgăduită.

— Lasă fleacurile! porunci doamna Canada. Acum vorbim despre lucruri serioase. Spuneam, aşadar, că de atunci încoace ciuful mi-a încărunţit de tot şi că, trecând prin ţările calde de la tropicele ecuatorului, pielea mi s-a bronzat şi mai mult, desăvârşind acţiunea soarelui de prin bâlciuri. Iată ce gândesc eu: dacă Fracurile Negre m-ar căuta cu tot dinadinsul, e sigur că măsura de prevedere de a ne fi transformat amândoi în domnul şi doamna Canada nu ar fi de ajuns, dar ei au uitat de mine; trei sferturi din cei cu care aveam de-a face pe atunci în interesul lui Maurice şi al Valentinei şi-au înghiţit limba împreună cu toulonezul l'Amitié şi cu bătrânul acela făţarnic de colonel. Cei rămaşi au acum alte griji; şi cum nu e mare lucru de făcut cu mine, mă vor lăsa în pace, dacă nu mă duc să-i trag de mânecă, strigându-le: "Iată-mă, sunt aici!"

— S-ar putea să fie şi aşa — zise Échalot, care se strădui să pară convins. Accept starea civilă de Canada. Mergem să mâncăm ceva la barieră?

— Un moment! replică femeia cu o voce mai gravă, în timp ce se proptea în fotoliu într-o poziţie maiestuoasă. N-am isprăvit. Am binevoit să-ţi dau explicaţiile de care m-aş fi putut lipsi spunându-ţi pur şi simplu: mă plictiseşti! La rândul meu îţi cer şi eu să-mi dai câteva, şi încă dintre cele mai importante. Fii bun şi uită-te în ochii mei.

Échalot ascultă, dar pleoapele sale clipiră.

— Léocadie — murmură el — e o prostie să-ţi iei acest aer impunător. Mă intimidezi.

— Ce-am convenit în ziua când m-am căsătorit cu tine? întrebă cu severitate fosta îmblânzitoare, fără să se sinchisească de umila rugăminte a soţului ei. Întorcându-mă din

turneele mele, eu mi-am îndeplinit făgăduielile pe care ţi le făcusem. Îţi spusesem: "Căsătoria ne va lega laolaltă cu nodurile ei"; asta s-a îndeplinit cu exactitate, şi l-am luat la noi pe adoptatul tău Saladin, cu toate că-i un păcătos mic şi urât, cu singura condiţie ca să-l dai cuiva să-l îngrijească de dimineaţa şi până seara, pentru câţiva gologani pe zi. Prin contractul de căsătorie, te-am înzestrat cu toate economiile mele, aşa că, dacă mă prăpădesc azi-mâine, îţi va rămâne destul fân în iesle…

— Ah! Léocadie! vru să o întrerupă Échalot, cu ochii plini de lacrimi.

— Ţine-ţi pliscul! Ştiu că ai o inimă simţitoare, dar asta nu te-a împiedicat să te porţi urât. Vii acasă târziu. Crezi tu că nu pot să deosebesc mirosul pipei tale de mirosul de cafenea? Am nasul fin. Mi-ai jurat că nu te vei mai duce niciodată la cafeneaua "L'Épie-Scié" şi că ai să te fereşti ca de ciumă de licheaua aia de Similor…

Échalot lăsă capul în jos.

— E tatăl copilului meu! murmură el.

Îmblânzitoarea începu să râdă fără să vrea.

— Oaie proastă! făcu el. Foloseşti chiar cuvintele tinerelor pe care vrei să le smulgi din mâna celor care le-au amăgit… Ai jurat, da sau nu? Ascultă aici: n-am să te mai bat — asta înjoseşte o căsnicie. Dar acum te vei spovedi din cap până-n picioare, te vei spăla, te vei analiza şi, după această baie, vei trage dedesubt o linie. Mă înţelegi? O adevărată linie, prin care să se termine pentru totdeauna cu plecatul de acasă, de îndată ce am întors spatele, ca să te înhăitezi cu toate lepădăturile; dacă nu, să ştii că te azvârl pe uşă afară, fără discuţie!

Bietul Échalot îşi apăsă mâinile pe piept.

— Nu spune asta, Léocadie! bâigui el. Loveşte-mă cât vrei, dar…

— Nu mai vreau să lovesc.

— În numele iubirii noastre, nu spune asta!

— Ba o spun. Asta e părerea mea.

Échalot căzu în genunchi. Doamna Canada se înfierbântase vorbind. Cei mai roşii dintre maci ar fi pălit de invidie în faţa focului ce-i colora obrajii. O pornire de mânie o făcu să ridice mâna, atât de obişnuită să lovească. Échalot speră o clipă că va primi una din acele memorabile dosuri de palmă care pun capăt

certurilor domestice, aşa cum tunetul alungă zăduful. Dar mâna doamnei Canada recăzu fără să lovească.

— Văd eu ce vrei — zise ea, băgându-şi din prevedere mâna sub şorţ. Ai vrea o scatoalcă. Dar nu o vei avea. Mărturiseşte-ţi greşelile, şi cât mai repede! Vreau să te umileşti prin propriile-ţi cuvinte. Răstoarnă sacul, scutură-l bine şi poate că te voi ierta. Haide, ai cuvântul.

Échalot nu se ridică de jos. După ce se reculese o clipă, aşa în genunchi cum era, se aşeză comod pe călcâie şi începu astfel:

— Fără îndoială că relaţiile deocheate îţi nenorocesc viaţa, şi Similor este, pentru mine, care m-am născut cinstit din fire, un exemplu viu. Cât despre a ascunde ceva faţă de persoana care m-a ridicat până la inima ei, cu toată poziţia mea şubredă, fac jurământ că nu sunt în stare să-i înşel încrederea sau să-i îndrug minciuni.

După ce am fost eliberat din închisoarea La Force, unde avusesem plăcerea să fac un serviciu idolului meu, luând locul lui Maurice, s-a întâmplat să mă aflu singur cu Saladin în capitală, având în pază şi păstrare tot calabalâcul tău, încredinţat cinstei mele.

Neînţelegerile mele cu Similor îmi amarau sufletul în legătură cu copilul căruia el îi este tată. Că a încercat să mă taie cu cuţitul într-o luptă de box francez, asta a fost o faptă josnică; totuşi îmi părea destul de rău după cuvintele sale de duh, cu care mă obişnuisem.

Nu e de loc bine pentru un tânăr să fie singur la Paris. Degeaba îmi tot ziceam eu, ca să-mi ridic moralul: "Léocadie mi-a îngăduit să aspir la fericire, i-am primit jurământul". Dar mi se părea că totul este un vis şi că în turneul tău prin America, acolo, în lumea Nouă, puteai foarte uşor să întâlneşti ocazii mai acătării decât mine…

— Asta e sigur — întrerupse aici doamna Canada — că mulţi marinari şi negustori mi-au mărturisit dorinţele lor arzătoare; dar cuvântul dat rămâne dat! Mă săturasem să tot fac pe Cleopatra ca o văduvă liberă ce eram şi te socoteam de pe atunci drept soţ, căruia i-am mai dat şi arvună pe deasupra.

Échalot îi apucă mâna grea şi o duse la buze.

— În plus — continuă îmblânzitoarea — n-o să mă căiesc niciodată dacă vei merge pe drumul drept, fiindcă ai căpătat

maniere alese şi conversaţia cu tine a devenit atrăgătoare; dar să nu profiţi de asta! Destul cu trăncănelile; goleşte-ţi sacul!

— Mai curând aş fi murit de foame — reluă Échalot — decât să mă ating de vreun ban din averea ta. Eram lipsit de orice mijloace pentru înţărcarea şi creşterea lui Saladin, dar ascunsesem banii tăi în fundul pământului, sub o lespede în podul meu, şi aş fi lăsat să mi se taie limba, fără să scot o vorbă despre asta.

Meseria de model nu mai avea căutare pentru că eram despărţit de Similor, ale cărui picioare completau frumuseţea bustului meu. Şi atunci imaginaţia mea se puse pe lucru, în singurătate, căutând mijloacele de a-mi face o carieră pe calea intrigii, dar fără a călca vreodată în picioare onoarea. Am năzuit întotdeauna să fiu socotit intrigant, păstrând respectul cartierului şi o conştiinţă împăcată.

Îl întâlneam din când în când pe Amédée (ăsta este numele de botez al lui Similor), care părea destul de bine situat, dar care refuza să facă cel mai mic lucru pentru copil, sub motiv că dragostea mea era nefirească şi că probabil întreţinusem raporturi vinovate cu mama lui, ceea ce este absolut fals, jur asta!

Tot făcându-mă că nu pricep, am reuşit până la urmă să descopăr izvorul prosperităţii sale. El începuse să mănânce pâine de pe urma lui *Mâine va fi ziuă*.

— Ah, ticălosul! făcu doamna Canada. Şi nu l-ai dat pe mâna poliţiei?

Échalot o privi cu o sinceră uimire.

— Afară de faptul că nu e în firea mea să mă înjosesc având de-a face cu poliţia fără vreun profit oarecare — răspunse el — nu-i voi pricinui niciodată rău lui Amédée, primul meu prieten din vremea adolescenţei. În plus, tu ştii foarte bine că poliţia, de la inspectori până la comisari, şi chiar mai sus, fac toţi pe surzii când e vorba de Fracurile Negre.

— E adevărat, e adevărat — murmură îmblânzitoarea — bietul domn Remy d'Arx a murit tocmai din această cauză. Dă-i înainte!

Échalot şovăi. Îşi trecu dosul mâinii peste tâmplele pline de sudoare.

— E curios — zise apoi — dar văd lucrurile altfel când e vorba să ţi le povestesc ţie. E ca şi când ai fi conştiinţa mea de zile mari!

Doamna Canada încruntă din sprâncene ca Iupiter.

— Bate-mă, dacă vrei, Léocadie — pronunţă încet bietul om — însă nu mă goni, că aş muri dintr-asta.

Culorile aprinse ale îmblânzitoarei păliră uşor. Se temea că îl va găsi vinovat.

— Eh! Eh! bombăni ea. Te-ai băgat cumva în vreo mârşăvie, tu care aveai o inimă atât de bună?

Échalot sări ca ars:

— Niciodată! strigă el. Inima mi-e curată, pentru asta ridic mâna şi jur!

Apoi, lăsând din nou capul în jos, adăugă cu o voce tremurândă:

— Vezi tu, Léocadie, nici eu nu mai ştiu. Tu mă copleşeşti! E ca şi cum m-aş afla în faţa unei divinităţi! Am încercat să-mi câştig pâinea prin dibăcie, dar nu sânt destul de şiret. Îţi voi spune totul de la început şi până la sfârşit, aşa cum îmi va veni la gură, şi tu vei recunoaşte nevinovăţia mea în mijlocul tuturor intrigilor pe care le-am urzit. În primul rând, nu mai există Fracuri Negre, sau cel puţin lasă lumea în pace, pentru că sunt prea ocupaţi cu căutarea tezaurului.

— Care tezaur? întrebă doamna Canada.

— Miile de mii de milioane, ascunse în hrubă de Tatăl Tuturor. Ca dovadă că se numesc acum între ei Cavalerii Tezaurului. Şi Amédée face parte din tagma lor, dar pentru asta nu e moarte de om, nu-i aşa, Léocadie?

— Depinde.

— Da, ai dreptate, depinde! S-au şi făptuit până acum destule mârşăvii. Domnul Vincent Carpentier (tu nu-l cunoşti) a dispărut fără urmă. Se spunea că el a fost cel care a construit — sau a săpat — ascunzătoarea în care îşi ţinea banii colonelul. Domnul Reynier, bietul pictor, căruia Similor şi cu mine îi servisem de modele de atâtea ori (nici pe el nu-l cunoşti), a dispărut de asemenea. Fanchette a fost ucisă cu o lovitură de pumnal italian, vorbesc de contesa Francesca Corona, fiindcă ea fusese ultima care discutase cu colonelul, în ziua morţii lui, şi se bănuia că aflase secretul.

— Secretul tezaurului?

— Exact! Marele secret, Scapularul, cum îi zic ei. Dar dacă tu nu-l cunoşti pe domnul Vincent, nici pe domnul Reynier, în schimb ai stat de vorbă de nenumărate ori cu o tânără persoană care este fiica primului şi logodnica celuilalt...

— Domnişoara Irène? strigă îmblânzitoarea.

— Exact. Brodeza din faţă.

Doamna Canada făcu ochii mari.

— Nu mă leagă nimic de ea — zise Léocadie. Dar nu ştiu de ce, de prima oară când i-am văzut privirea blândă şi tristă, m-am gândit la Valentine a noastră. E tare frumoasă copila asta! Dacă aud că i-ai făcut vreun rău...

— Bate-mă, Léocadie — o întrerupse Échalot cu ochii umeziţi de lacrimi — bate-mă până la sânge; omoară-mă, dar nu mă alunga!

între Échalot şi regina lui urmă o clipă de tăcere.

Privirea doamnei Canada era neliniştită şi cruntă. Ea zise:

— Bătrâne, aştept să aflu totul, ca să pot judeca. Sunt o femeie cinstită şi noi suntem căsătoriţi. Dacă eşti un ticălos, vai de tine!

Échalot vru să protesteze. Ea îi puse însă mâna grea pe umăr şi adăugă cu asprime:

— Dă-i înainte până la capăt! Îţi făgăduiesc că n-o să te fac să tânjeşti.

— Ei bine — zise Échalot — cel puţin voi fi avut şi eu câteva zile fericite în viaţa mea! Dacă totul se va termina ca într-un vis înşelător, îţi voi încredinţa copilaşul şi-mi voi zbura creierii, neputând să mai trăiesc fără respectul tău! Totul s-a întâmplat pentru că mi-era oarecum să mă ating de banii tăi. Când am primit prima ta scrisoare, în care îmi spuneai: "Trec oceanul ca să mă asigură că Maurice şi Valentine vor ajunge teferi în Lumea Nouă, dar Franţa înainte de toate! Ard de dorinţa de a-mi revedea patria…" când am citit asta, m-am gândit în sinea mea: "Trebuie să muncesc, trebuie să câştig o avere demnă de a ei, ca să nu-i stau pe umeri, ca un laş".

Asta a fost. Intenţia mea era bună. Nu cred că am greşit cu ceva decât că m-am înhăitat din nou, fără voia ta, cu Similor, dar era într-un scop cinstit şi, departe de a fi intrat alături de el în serviciu la *Mâine va fi ziuă*, slujba mea tainică era ca să mă strecor în intimitatea lui pentru a descoperi, prin el, cele mai ascunse dedesubturi ale Fracurilor Negre.

— Atunci, desigur că ai legături şi cu strada Ierusalimului? întrebă îmblânzitoarea cu mai puţină mânie, dar cu mai mult dispreţ.

— Nici vorbă de aşa ceva, Lisette! replică Échalot. Nimic cu stăpânirea! L-ai observat pe vecinul nostru, care stă în camera de burlac de pe coridor, către drumul Perilor şi cimitir?

— Gălbejitul ăla fără barbă? Domnul cavaler Mora, cred?

— Exact! El este patronul meu.

— Şi ăsta ce afaceri învârteşte?

— Nu pot să-ţi spun.

— La dracu! strigă îmblânzitoarea. Şi tu numeşti asta spovedanie!

— Nu te umfla aşa ca o oală cu lapte! Nu pot să-ţi spun, pentru că nu ştiu nimic.

— Mă rog, dar ce te pune el să faci?

— Asta-i altceva, am să ridic capacul de tot. Există o dramă destul de serioasă, asta e absolut sigur, şi principalii ei actori sunt chiar în această casă, pe palierul etajului nostru. Cavalerul Mora mă pune să trag cu ochiul pe ici pe colo, în interesul dragostei sale.

— Dragostei sale? repetă doamna Canada, cu totul nedumerită.

— Şi al vieţii sale — urmă Échalot — căci el e singur împotriva acestor lepădături de Cavaleri ai Tezaurului…

— Aha! făcu îmblânzitoarea Atunci, acest cavaler Mora este contra Cavalerilor Tezaurului?

— Léocadie — rosti Échalot pe un ton sentimental — te-ai grăbit cu părerea în privinţa mea. Mi-aş fi dat sufletul în faţa ta de ruşine şi de durere dacă n-aş fi sperat că explicaţiile mele vor reuşi să mă absolve în ochii tăi. Nu pot să-ţi spun mai multe despre cavalerul Mora, a cărui poziţie socială este pentru mine o taină. Duce o viaţă de domnişoară, neavând nici un nărav de a fuma, de a priza şi nici în ce priveşte băutura. E zgârcit la vorbă; are un uşor accent al graiului de prin Auvergne, probabil în legătură cu originea lui italiană. În casă la el nu e bogăţie, dar plăteşte bine.

Singurul lui cusur este că face ochi dulci micii sale vecine, brodeza: dar aş pune mâna în foc că totul e cinstit şi onorabil. Ei au şi înlesnirea de a-şi trimite ochiade, însoţite de zâmbete şi salutări, fiindcă geamurile lor sunt faţă în faţă…

— Proastă afacere! murmură îmblânzitoarea ca în vis.

— Poftim? făcu Échalot. Eu îl găsesc un bărbat foarte frumos.

— Eu spun — replică fosta mama Léo — că pe chipul drăgălaş al acestei domnişoare Irène se vede multă suferinţă.

— Cred şi eu! observă Échalot. Moare după patronul meu, dar se pare că există greutăţi la căsătorie…

— Vorbeai de un logodnic! întrerupse din nou îmblânzitoarea. E altul?

Se vedea bine că toate acestea o interesau din ce în ce mai mult.

— Desigur, este frumosul Reynier — zise Échalot — pictorul meu din strada Apusului, care a muşcat primul din măr. Dar să intrăm în fondul povestirii, fiindcă până acum i-am dat numai ocol. Locuiam aici sus, în mansardă, când l-am întâlnit odată pe cavalerul Mora pe scară. Nu-l mai văzusem până atunci. Am scos un strigăt de mirare şi vei înţelege de ce: chipul lui semăna leit cu acela dintr-un tablou al domnului Reynier, căruia îi ridicasem odată pânza care îl acoperea, la atelier… un tablou curios, dar asta n-are importanţă… L-am recunoscut pe dată. Domnul Mora mă întrebă de ce strigasem aşa şi eu i-am spus adevărul, că-i văzusem asemănarea în atelierul domnului Reynier.

"Ooo! făcu el. Îl cunoşti, aşadar, pe acest tânăr pictor?"

Eu am continuat:

"Eu şi cu Similor îl reprezentam împreună pe Diomède în marele său tablou comandat de contesa de Clare".

El reluă:

"O cunoşti şi pe contesa Clare?"

Şi la răspunsul meu afirmativ, adăugă:

"Pari a fi un om deştept, care ştie ce vrea. Eu caut o asemenea persoană de încredere pentru o afacere foarte delicată. Dacă nu-ţi strică un câştig regulat în plus, fără să te speteşti muncind, nici să lâncezeşti într-un birou, treci pe la mine într-o zi şi ne vom înţelege".

Pe atunci, eu tocmai mă legasem de Similor din nevoia de a forma amândoi un tot pentru a poza ca modele. Când spun un tot, este figurativ: el are pulpele, iar eu bustul, dar mai trebuia şi un al treilea, pentru mutră, căci nici el, nici eu nu aveam o fizionomie potrivită de pus într-un tablou.

Era pe vremea când mă ocupam cu înţărcatul micuţului nostru, căruia îi trebuiau bunătăţi, dulciuri, şi treburile mergeau prost; eram nevoiţi, Amédée şi cu mine, să ne prostituăm formele respective pentru câţiva gologani de fiecare bucată, în profitul domnilor Baruque şi Gondrequin Militarul, în atelierul lui Inimă de Oţel, pe care îl cunoşti foarte bine: alcizi[39], oameni cu

[39] Alcizi sau Alcides — bărbaţi muşchiuloşi, cu structură atletică, herculieni. (nota lui BlankCd)

prăjina, animale feroce, maimuţe dresate şi tot ce priveşte bâlciul…

Aici, mama Léo scoase un oftat adânc.

— Asta îţi reaminteşte de zilele de glorie şi de fericire — zise Échalot — n-ar fi trebuit să pomenesc de toate astea. Dar să mergem mai departe.

Cavalerul Mora îmi propunea tocmai ceea ce am căutat în zadar încă de pe vremea adolescenţei: o slujbă liniştită, dar nu sedentară, cu posibilitate de a circula prin Paris.

Ce mă interesa pe mine că-i văzusem figura albicioasă într-un tablou în ulei? Sunt şi oameni bine situaţi care au avut începuturi grele. Poate că şi domnul Mora fusese model în tinereţea lui. Nu e nici o ruşine. Nu i-am spus nimic lui Sinilor şi, într-o seară, cotind pe culoarul de pe palier, am dat colţul şi am bătut la uşa domnului Mora.

Fără să vrea, îmblânzitoarea îşi trase scaunul mai aproape.

— Mi s-a părut că cineva răspunde: "Intră" — continuă Échalot — şi am apăsat pe clanţa uşii. Înăuntru nu era decât o doamnă, îmbrăcată ca o călugăriţă sau ceva asemănător, şi care îşi trase voalul peste faţă în momentul când eu treceam pragul.

Prin voal nu se vedea mare lucru; mi se păru totuşi că acea călugăriţă semăna ca două picături de apă eu vecinul. M-am gândit că era poate sora lui, şi nu ra-am înşelat, căci, întrebând de cavalerul Mora, primii acest răspuns: "Aşteptaţi o clipă, mă duc să-l anunţ pe fratele meu". Ea ieşi, şi vecinul apăru peste două minute.

În timp ce aşteptam, m-am uitat prin cameră. Era curată, dar nu înstărită, şi totuşi nu ştiu de ce mirosea a lucru suspect.

Camera are două ferestre opuse. Prin prima o văzui pe domnişoara Irène, care broda lângă geam, prin cea de-a doua nu se zărea decât cimitirul Perè-Lachaise, care de acolo semăna cu o grădină mare, cam cum e parcul Monceau.

"Aha — făcu vecinul intrând, şi crezui că aud vocea surorii lui — dumneata eşti, omule? Ce mai faci? Te aşteptam să vii. Am luat informaţii asupra dumitale: se pare că eşti un cumătru tare şmecher."

Te simţi foarte măgulit văzând că oamenii îţi preţuiesc cum se cuvine valoarea intelectuală, nu-i aşa? Răspunsei cu modestie că sunt un bun intrigant, iar el îmi şi puse în mână o monedă de aur, adăugând:

"Pun mare preţ pe serviciile pe care mi le vei face. Vei obţine în schimb nu numai bunăstare, ci şi distincţii sociale, aşa cum e Crucea Italiei, căci eu sunt cavaler şi sunt bine primit prin organele administrative, fără să se ştie în afară, şi doresc să te ridic cât mai sus..."

— Şi tu ai înghiţit asta, prostănacule? întrebă doamna Canada.

— Léocadie — răspunse Échalot, cu ochii în flăcări — gândul că poate mă vei găsi decorat la reîntoarcerea ta din America m-a aruncat în beţia speranţei. M-aş fi azvârlit cu capul înainte prin fierul şi focul batalioanelor ca să merit o asemenea distincţie măgulitoare. Domnul Mor a poartă panglica verde când iese în oraş.

Doamna Canada ridică din umeri, dar era vădit emoţionată.

— Nevinovăţiile! zise ea. Dar, până la urmă, ai să-mi spui ce ţi-a dat să faci lăudărosul ăla?

— Nimic. Titlul de cavaler este cel mai mare în această împărăţie a încrezuţilor şi proprietarilor.

— Dar dacă nu aveai nimic de făcut, de ce te mai plătea?

— Nimic în primul moment, se înţelege. M-a lăsat să plec, după ce mi-a spus: "Continuă-ţi modul de viaţă pe care îl duci. Dar deschide urechea când trăncăneşte Similor şi reţine tot ce spune el. Du-te în fiecare seară şi joacă o partidă la cafeneaua "L'Épie-Scié" ; îţi voi plăti consumaţia; şi mai ales salut-o politicos pe domnişoara care locuieşte aici, pe acelaşi palier. Între vecini, trebuie să fim amabili şi prietenoşi pe scări".

— Aha! făcu îmblânzitoarea. Şi de ce îţi spunea el toate astea?

— De ce! răspunse Échalot. Fiindcă asta făcea parte din planul său. Eu nu vedeam decât amor, crezând că voia poate să se servească de mine ca să pună la încercare cinstea tinerei persoane.

Doamna Canada râse şi-i întinse mâna.

— Prostule ce eşti! murmură ea. Cred că te-aş ierta chiar dacă ai fi săvârşit un păcat mai mare decât casa! Eşti prea naiv!

Échalot continuă:

— Povestea asta pare o nimica toată, dar ea a dus la moartea unui tânăr.

Treceam la fiecare două-trei zile pe la cavalerul Mora şi el îmi dădea gologanii, după ce îi povesteam flecărelile fără şir ale lui Similor.

Mă punea, de asemenea, să-i fac şi comisioane, atunci când uneltirile cereau dibăcie şi şiretenie. Cu toate că tu mă socoteşti asemănător urnii curcan, eu îi băteam pe toţi la jocul de cărţi de la cafeneaua "L'Épie-Scié" , în timp ce le aflam, prin vicleniile mele, cele mai adânci secrete. Şi nu era prea greu, căci ei nu mai aveau decât un singur secret: acela de a răscoli peste tot ca să găsească gaura în care a ascuns tezaurul şmecherul acela de maimuţoi bătrân, care fusese colonelul.

— Este oare atât de sigur că există un tezaur? întrebă îmblânzitoarea.

— Tot atât de sigur pe cât e de sigur că vecinul Mora ştie în această privinţă mai mult decât întregul pământ. Similor spune că, înainte de a muri, colonelul înghiţise hârtia pe care era scris secretul. S-au făcut în Corsica călătorii câte vrei şi nu vrei. Au fost dărâmate până în temelii ruinele Mânăstirii La Merci, a fost săpată fiecare palmă de pământ pe o distanţă de o leghe împrejur. De geaba! S-au găsit mormane de oseminte şi schelete, pentru că acei caraghioşi de călugări, al căror stareţ era Fra-Diavolo, se omorau între ei ca muştele când nu mai aveau pe cine să prade; cât despre milioane, nici cât negru sub unghie!

— Şi nu s-au gândit la palatul din strada Thérèse? întrebă îmblânzitoarea.

Échalot avu de data aceasta un zâmbet în care se citea aproape înfumurarea.

— Gândeşte-te, Léocadie — replică el — că în această afacere sunt băgaţi şmecheri tot atât de frecaţi cu lumea ca tine şi ca mine, cu toate că tu eşti neîntrecută. Fosta Marguerite de Bourgogne, care acum a ajuns contesă, nu are orbul găinii: ea a fost prea multă vreme la şcoala toulonezului l'Amitié ca să nu fi învăţat latina şi chineza; doctorul Samuel nu stă nici el cu mâinile în sân, şi se pare că au găsit un nou Louis al XVII-lea, mai talentat, fără să mai vorbim de ceilalţi, pe care tu nu îi cunoşti: domnul Camayrol, domnul Jaffret (ăsta e dintre şefi), cavalerul Annibal Gioja (alt cavaler), care este omul de casă al frumoasei Marguerite; şi printre cei mai mărunţi, domnul Cocotte, domnul Piquepuce, domnul Roblot... Negustoria este

însă bine organizată, să ştii… Ei bine, din fundul sicriului său, bătrânul Matusalem, colonelul, îi ţine pe toţi în mână, aşa cum făcea şi când era în viaţă.

Ai văzut duminica trecută, la reprezentaţia de la Poarta Saint-Martin, acel palat fermecat pe care nu-l păzea nimeni, dar ale cărui ziduri îi loveau în cap pe cei ce se apropiau de ele? Palatul din strada Thérèse e la fel. Fracurile Negre sau Cavalerii Tezaurului, cum vrei să le zici, îi dau târcoale; dar când e vorba să intre înăuntru, cotul!

La începutul discuţiei, doamna Canada se erijase în judecător neînduplecat; seriozitatea ei avea ceva ameninţător. Era pur şi simplu vorba de a şti dacă fosta îmblânzitoare avea să meargă până la divorţ, pentru a pedepsi presupusele greşeli ale soţului şi robului ei.

Dar pe măsură ce bietul Échalot înainta cu explicaţiile lui întortocheate şi dezlânate, doamna Canada uita de măreţia rolului său. Pledoaria încâlcită a soţului ei o aruncase la o poştă de proces: în mintea sa nu mai era vorba de crimele lui Échalot, ci mai ales de acel roman sumbru şi pasionant care o preocupase atât de mult în viaţă: faptele şi purtările Fracurilor Negre.

Pe vremuri, ea se luptase cu desperare împotriva Fracurilor Negre şi numai printr-o minune scăpase din ghearele acelui tigru deghizat în apostol, colonelul Bozzo-Corona.

Échalot, cu toată simplitatea lui, îşi dădea bine seama de schimbarea situaţiei sale, dar nu căuta să abuzeze de ea, ba din contra.

Acest biet om, care bătea întotdeauna cărări suspecte şi se afla mereu pe marginea prăpastiei în care sălăşluia infamia, era cinstea personificată. El adora intriga, viclenia, şiretlicul, fără să ştie în fond ce sunt, ci numai ca să fie deopotrivă cu Similor, ale cărui calităţi nu-l lăsau să doarmă. În el exista un amestec de cavaler rătăcitor şi de nătărău, şi nu era departe de a se plânge de firea lui bună din natură, care îl împiedica să fie un ticălos.

Departe de a profita de faptul că regina sa căzuse pe gânduri, o aduse chiar el la realitate, zicând:

— Léocadie, asta nu-i tot. Tu nu eşti acum nici ca să asculţi bârfeli şi anecdote, ci ca să lămureşti dacă cel care te iubeşte a încălcat regulile bunei purtări în actele sale. Eu sunt obligat să-ţi dezvălui lucruri bizare, ca să poţi înţelege situaţia, iar tu trebuie să fii destul de înţeleaptă ca să nu te laşi furată de amănunte, pentru a urmări firul povestirii mele.

Spuneam că palatul din strada Thérèse nu se află în momentul de faţă la îndemâna Cavalerilor Tezaurului, datorită

unui truc de scamator al colonelului, care l-a făcut să dispară ca pe o bilă de prestidigitator. Şi iată care e trucul:

El vânduse imobilul, ca să zic aşa, unui american din Virginia, în regatul Statelor Unite; dar când a văzut el, din înaltul cerului sau din fundul iadului, că întreaga clică a lui *Mâine va fi ziuă* se îndrepta spre locul cu pricina, cumpărând proprietăţile de primprejur, şi că erau hotărâţi să practice escaladarea, spargerea şi chiar lucrări miniere în măruntaiele pământului, a făcut un semn americanului său, şi acesta, care nu fusese văzut do nimeni niciodată, a găsit mijlocul de a pune palatul la adăpost de orice atac, trecându-l sub protecţia autorităţilor printr-un act de donaţie în regulă. Straşnică lucrătură, nu-i aşa?

— O donaţie către autorităţi? Către Stat adică?

— Cam aşa ceva, sau cel puţin către sora lui, principesa Adelaide de Orléans, prin act notarial, cu condiţia ca ea să-l utilizeze numai pentru opere de binefaceri, cu interzicerea categorică: de a se dărâma ceva, nici să fie atinsă zidăria masivă, aceasta din respect pentru memoria marelui filantrop decedat.

— Şi s-a făcut ceva acolo?

— S-a făcut, acum s-au instalat călugăriţe în palat.

— Atunci, sceleraţii ăia de Fracuri Negre sunt de părere că americanul din Virginia era numai o camuflare?

— Desigur;

— Şi că colonelul are vreun urmaş misterios?

— Deh! Mă întrebi prea mult. M-am gândit adeseori că s-ar putea ca patronul meu, cavalerul Mora, să fie chiar el în persoană americanul din Virginia, dar asta este numai o supoziţie. Ceea ce este sigur e că sora lui mai mare, maica Maria cea Bună, se află printre călugăriţele instalate în fostul palat Bozzo. E o femeie frumoasă.

— Este aceea pe care ai văzut-o în prima zi la el în cameră?

Échalot răspunse printr-un semn afirmativ din cap. Îmblânzitoarea se scarpină pe frunte până la sânge.

— Ce uneltiri afurisite s-or mai ascunde sub toate astea? strigă ea deodată. Apoi adăugă, mânioasă: Tu, tu mă bagi iarăşi în butoiul cu smoală! Terminasem cu toate, îi lăsasem pe cei doi copii ai mei dincolo de ocean, la adăpost de primejdii; mă întorsesem şi eu acasă ca să duc o viaţă liniştită, după ce scăpasem dintr-un cutremur în care era să-mi las de o sută de

ori pielea. Şi vii acum să mă aţâţi cu tezaurul tău, cu călugăriţele tale şi cu alte poveşti mai negre ca cerneala! Aş prefera să-mi tai câte cinci degete de la fiecare mână decât să mai intru în afacerea asta!

Échalot o privi cu un zâmbet senin.

— Răbufneşti ca praful de puşcă! zise el. Cine-ţi spune să te amesteci efectiv şi personal în toată maşinăria asta? Partea curioasă e cum de nu poţi să înţelegi că aceşti Cavaleri ai Tezaurului, domnul Mora şi restul, nu sunt decât pretexte pentru explicarea purtării mele.

— Ai într-adevăr dreptate! murmură doamna Canada, pe a cărei figură reînflori un zâmbet. Dar am fost atât de rău frecată! Fără aceşti monştri, aş mai fi încă la bâlci şi aş avea cel mai mare succes din capitală. De cum mi se vorbeşte de Fracurile Negre, mă înfurii, mă înfurii…

— Păstrează-ţi sângele rece — rosti grav Échalot. Toate astea nu te privesc întru nimic şi, fiindcă am jurat să te fac fericită, sunt gata să rup toate legăturile mele cu patronul dacă gândeşti că este necesar pentru liniştea căsniciei noastre, dar mai întâi să termin de povestit.

Acolo unde am împins poate prea departe intriga a fost când am acceptat propunerea lui Similor, însărcinat de ceilalţi să-l supravegheze pe domnul Mora aşa cum eram şi eu însărcinat de domnul Mora să trag cu urechea la "L'Épie-Scié" . Asta ne scutea, pe Similor şi pe mine, să ne mai batem capul cu procurarea celor trebuincioase pentru a începe educaţia lui Saladin.

Acum ajungem în miezul povestirii.

Domnul Mora, pe de o parte, şi Fracurile Negre, pe de alta, se ocupau cu toţii de frumoasa vecină din faţă, domnişoara Irène. Ea e legată oarecum de tezaur, cu toate că nu cunoaşte probabil nici o iotă din aceste uneltiri; ea este propria orfană a domnului Vincent Carpentier, maistru zidar şi arhitect, care a conceput şi zidit de unul singur faimoasa ascunzătoare a colonelului. Similor este cel care mi-a dat aceste amănunte, precum şi că bietul om a plătit cu viaţa pentru faptul de a cunoaşte această mare taină.

Pare lămurit, nu-i aşa? Nu-l costă mult pe bătrânul vampir ca să facă să dispară un om. Îl cunoşteam din vedere pe Vincent Carpentier, care venea din când în când la atelierul domnului

Reynier, unde pozam noi, Amédée şi cu mine. Pot să aduc mărturie că într-o bună zi s-a topit ca o umbră, pe nevăzute, suprimat de pe faţa pământului şi lăsând în urmă afaceri teribil de încurcate, căci se învârtea în lumea bună şi ducea o viaţă largă, ca palat, echipaj, cu fata la pensioane din cele mai de vază, fără să refuze ceva, în acelaşi timp, nici tânărului nostru artist-pictor, domnul Reynier, care îi era, cum s-ar zice, fiu adoptiv.

Ei bine, nu, nu e de loc lămurit! Şi tocmai asta face ca povestea să fie bizară şi atrăgătoare prin neobişnuinţa ei fără seamăn. În această afacere au murit oameni, care nu sunt totuşi morţi. Nu eşti niciodată sigur de ceva.

Fracurile Negre sunt înspăimântate numai când aud de numele colonelului, cu toate că mormântul său e colea, la cincizeci de metri de noi, în cimitirul Père-Lachaise, cu inscripţii în litere de aur şi coroane de imortele întreţinute, pe bază de abonament, de sculptorul în marmură.

S-ar spune că tezaurul e ca o zână: tot ce se atinge de ea nu piere şi se păstrează ca dulceţurile.

Sunt stafii, da, care, cu toate că dorm somnul cel de veci, după ce şi-au dat sufletul, continuă să dea târcoale marelui rezervor plin cu aur, cu rubine şi alte pietre preţioase, din care s-ar putea scoate câte douăzeci şi cinci de mii de livre venit pentru fiecare locuitor din Paris şi din împrejurimile lui!…

Doamna Canada asculta acum cu gura căscată. Avea obrajii stacojii şi flăcări în priviri.

Într-o altă povestire am văzut-o la lucru[40]. Ştim până la ce grad de eroism şi de devotament putea fi împinsă generozitatea ei. Dar aurul e un diavol sau, cel puţin, există un diavol în aur. Fosta mama Léo făcea parte din acea categorie măruntă a artiştilor de bâlci, atât de puţin cunoscută, care trăieşte materialmente cu pâine uscată şi rachiu, şi moralmente cu feerii şi iluzii strălucitoare, ca nişte bucăţi rupte din soare. În lumea lor, ei se aruncă orbeşte în braţele beţiei şi ale mirajului, deoarece sângele rece înseamnă mizerie şi realitatea durere.

Doamna Canada fusese de două ori cucerită ascultând aiurelile acestei pledoarii: era cuprinsă şi de beţie şi de miraj.

---

[40] În volumul intitulat *Mama Léo*, din acelaşi ciclu al Fracurilor Negre. (n.t.) — Este vorba de partea a doua din volumul *Secretul Fracurilor Negre*. (nota lui BlankCd)

Beţia venea de la aurul acumulat, care se mişca şi suna în fundul acestei povestiri ca într-o hrubă unde un manipulant misterios răscolea milioanele cu lopata; mirajul era drama ce se desfăşura în jurul tezaurului, ca un fel de pol fatal către care se repezeau atâtea marionete magnetizate. Săraci, bogaţi, măşti, figuri, morţi şi vii, era ca un fel de dans macabru ce ţopăia cu picioarele în sânge şi în dosul căruia apăreau din umbră, ca o perspectivă fără sfârşit, rândurile nenumărate ale armatei Fracurilor Negre.

Échalot continuă:

— Deci, în ce priveşte moartea domnului Vincent Carpentier, este la fel ca şi aceea a colonelului. Degeaba se spune că vagmistrul i-a sucit gâtul arhitectului pentru a-i închide gura pe vecie, Cavalerii Tezaurului continuă să se teamă de el şi să spere în el, ca şi cum ar fi sănătos şi în stare să scoată banii din marea puşculiţă sau să vândă secretul amatorilor. Iată de ce Fracurile Negre au pus ochii pe mica noastră vecină, domnişoara Irène, brodeza, închipuindu-şi că ea ştie ceva, dacă Vincent al nostru călătoreşte sau dacă într-adevăr a dat ortul popii, după ce î-a lăsat moştenire secretul său.

Cât despre domnul Mora, asta e altă poveste… Oare altă poveste? Sunt multe lucruri pe care eu nu le ştiu. Dacă în locul meu, o altă persoană, având calităţile tale, ar fi fost amestecată în acest talmeş-balmeş, ea ar fi văzut poate lucrurile mai limpede.

— E ruşinos — murmură doamna Canada, umplându-şi din nou paharul — dar îmi vine o poftă nebună să mă: apuc să descurc toate iţele astea, pe cuvânt! O poftă nebună!

— E normal — făcu Échalot — dar fii cu băgare de seamă!

— Spune mai departe. Ajunseseşi la acest domn Mora.

— Omul ăsta — continuă Échalot — nu lasă niciodată să se vadă ce are în căpăţâna lui. Sunt zile în care ai crede că urmăreşte acelaşi joc ca bietul domn Remy d'Arx. Ai crede că vrea să distrugă Fracurile Negre, dar se Vede bine că ştie multe despre tezaur şi despre rest. Acest om e ca un puţ adânc. Mi-am închipuit la un moment dat că ar putea fi chiar el şeful Fracurilor Negre. Era absurd, căci Fracurile Negre l-ar fi strâns de gât dacă ar fi putut. Despre asta sunt sigur.

Singurul lucru pe care domnul Mora nu-l ascunde este dragostea lui pentru domnişoara Irène. E amorezat, dar ştii,

lulea! Scrie scrisori şi poezii, cântă romanţe italieneşti cu *mia cara*, *idol mic*, *delizia dell'anima mia*, încât ai zice că e un tenor de café-concert. Şi este tenor, într-adevăr, având o voce dulce ca zahărul aromat cu floare de portocal.

— Şi de ce — întrebă doamna Canada — nu sc însoară cu tânăra persoană?

— Ei, na vorbă!… E conte sau marchiz, sau poate chiar mai mult decât rangul lui de cavaler.

— Ce vârstă are?

— Mă întreb şi eu! Are albeaţa unui june prim, dar şi destule zbârcituri. Şi se schimbă de la zi la zi! Uneori i-ai da douăzeci şi cinci de ani; alteori, dimineaţa, până nu şi-a aşternut sulemeneala, îţi face impresia că este trecut de patruzeci. Acum o lună a fost bolnav şi dintr-o dată părea că are şaizeci de ani.

Am mai văzut asemenea exemplare, la teatrul Ambigu, care păreau întineriţi printr-o taină a fatalităţii. Ei seduceau femeile în tot lungul piesei, dar la sfârşit, când domnul Mélingue le aplica o dreaptă pedeapsă pentru nelegiuirile lor, cădeau laţi în avanscenă ca un pachet de zdrenţe, şi atunci oricine putea să vadă că de fapt nu erau decât nişte bătrâni prăpădiţi.

— Dar tânăra persoană îl iubeşte? întrebă doamna Canada.

— Domnişoara Irène? strigă Échalot. Ehei! Te cred şi eu! E ca şi cum i-ar fi făcut farmece. Dar e cuminte ca o cadră. Înţelegi? Fără prostii! Potolită ca îngerii din cer, şi cu nasul numai în gherghеful de brodat!

Până la urmă am putut să ghicesc de ce ţinea domnul Mora să fiu amabil cu ea pe scară. Şiretlicurile patronului sunt mărunte şi drăgălaşe, dar ele reuşesc adeseori. Gândul lui era ca, dându-i mereu bună ziua şi bună seara, fata să nu se uite la mine ca la un străin. El voia să-mi dea un mic rol de jucat ca s-o împiedice pe domnişoara Irène să se mărite cu domnul Reynier, aşa cum se hotărâse de pe când erau copii. O comedie, adică…

Aici Échalot şovăi şi coborî privirea.

— Din nenorocire — reluă el — mi-am jucat rolul cu prea mult talent, căci acum relaţiile între cei doi tineri au căzut baltă, iar păcatul meu este că eu am fost autorul.

— Nu ca să mă scuz — continuă Échalot, cu un suspin adânc — dar era ceva oarecum nesincer în purtarea tânărului pictor, domnul Reynier. Nu-şi mai vedea de loc de meserie şi se părea că intrase şi el în hora pe care o joacă toţi în jurul tezaurului. Pe cuvânt că mă gândisem la acest lucru. Venea din când în când să o vadă pe domnişoara Irène. Nu ştiu prea bine ce îi spunea, căci de cele mai multe ori vorbeau în şoaptă, dar după ce pleca şi ea ieşea ca să-şi aducă dejunul sau cina, avea ochii plini de lacrimi.

Într-un rând, cavalerul Mora îmi spuse: "Biata copilă nu mai are tată, e fără apărare. Ticălosul ăsta o să o facă să înnebunească".

Îl întrebai despre ce ticălos vorbeşte, căci nu puteam crede că era vorba de domnul Reynier. Patronul îmi răspunse:

"E frumos din partea dumitale că aperi un om cu care ai avut legături plăcute şi îndelungi, dar el s-a schimbat mult în rău de atunci încoace. Tatăl său adoptiv l-a nenorocit învăţându-l să cheltuiască, şi de când a dispărut domnul Carpentier, apa nu mai vine la moară. Şi ca să-şi poată menţine trena de viaţă, s-a înhăitat dintr-o dată cu Fracurile Negre, hodoronc-tronc!"

"Nu se poate! zisei eu. Un tânăr atât de blând!"

Patronul dădu din cap şi suspină adânc, zicând parcă fără să vrea:

"Asta mă pune în mare încurcătură. El ar vrea să o tragă şi pe domnişoara Irène în combinaţiile lui josnice. Biata copilă rezistă cât poate, fiindcă e cuminte şi fiindcă mi-a dăruit inima ei. În fiecare zi sunt alte scene, ea devine tot mai palidă, de ţi-e mai mare mila. Mă tem de vreo boală de piept".

Era adevărat; de câtva timp, frumoasa vecină îşi pierduse culoarea sănătoasă a chipului. Slăbea văzând cu ochii.

Mie îmi place să vorbesc deschis. I-am spus patronului, cu toată hotărârea:

"Dumneata mai poţi fi încă un om frumos atunci când vrei, dar domnul Reynier este un pui de voinic cu totul reuşit şi mai e şi în floarea vârstei. E de mirare că între dumneavoastră amândoi, mititica l-a ales pe cel mai bătrân".

"Sunt mai tânăr decât bănuieşti — îmi răspunse patronul aproape mânios. Dacă mi-am pierdut prospeţimea tinereţii, este din cauza greutăţilor nenumărate pe care le-am întâmpinat şi a nenorocirii."

"Oricum — făcui eu din nou — există cu siguranţă douăzeci de ani între dumneavoastră doi; domnul Reynier o arată, şi se vede cu atât mai bine cu ochiul liber, fiindcă vă asemănaţi la figură; atât numai că dumitale nu-ţi creşte nici un fir de păr pe obraz, pe când el are o barbă ca mătasea."

Dintr-o dată domnul Mora mă privi pieziş. Apoi mi se păru că râde curios, în timp ce mă întreba:

"Găseşti într-adevăr că acest stricat îmi seamănă?"

"Ca două picături de apă — răspunsei eu — şi cu sora dumitale la fel. Fac prinsoare că dacă el s-ar rade sau dacă ţi-ar creşte dumitale barbă, aţi putea fi luaţi unul drept celălalt, pe seară bineînţeles şi fără să fiţi priviţi prea de aproape."

Patronul când stă şi gândeşte mai mult, are obiceiul să-şi învârtească degetele de la mâini. Începu să-şi învârtească degetele cu ochii în jos, privindu-şi vârfurile pantofilor. Eu îi dădeam înainte, căci voiam să-l fac să-şi schimbe părerea despre domnul Reynier.

"Cât despre ideea că ar fi un Frac Negru, pot pune mâna în foc că nu l-am văzut niciodată la "L'Épie-Scié" şi că nici nu i-am auzit pe camarazi vorbind despre el."

"Maeştrii nu se duc niciodată la "L'Épie-Scié" — mormăi domnul Mora. Iar cei care seduc acolo nu cunosc numele Maeştrilor."

Era ceva adevărat în toate astea sau cel puţin noi nu cunoaştem numele tuturor Maeştrilor. Şi mai spusei:

"Cât despre tânăra Irène, dacă o supără faptul că vine pe la ea, nu are decât să-i închidă uşa în nas. Nimic nu o opreşte: este complet liberă".

Patronul ridică din umeri cu un aer foarte supărat.

"Échalot — îmi zise el — tu nu ai nici o simpatie pentru mine! Altfel, de mult te-aş fi procopsit. Află că acest tânăr scelerat m-a atacat într-o noapte, ca să mă asasineze în mod laş."

"Ei, asta-i!" Aici făcui ochii mari. Cartierul se potriveşte destul de bine pentru aşa ceva, de aceea eu merg întotdeauna

prin mijlocul drumului când mă întorc scară acasă, pe strada Migdalilor.

Patronul îmi spuse o poveste nostimă, care părea totuşi adevărată: trei oameni postaţi în umbra abatorului, în colţul străzii Parmentier... Te plictiseşte asta, Léocadie?

Doamna Canada tresări la această întrebare, ca şi cum ar fi fost deşteptată brusc din somn.

— Dormeai? întrebă Échalot. Nu e prea măgulitor pentru mine.

— Nu — răspunse ea — nu dormeam... şi povestea ta nu mă plictiseşte de loc; dimpotrivă, mă interesează chiar foarte mult. Mă chinuiesc căutând în ea ceva care nu apare — nu încă, deocamdată, dar care există, în mod sigur. Afacerea asta e serioasă, o simt eu. Dă-i înainte, acel atac din timpul nopţii nu e decât o înscenare. Treci peste el şi vino la ceea ce voia să-ţi ceară patronul.

— Ce mai judecătoare ai fi putut fi tu! murmură Échalot. Ai agerimea unui Voltaire! Domnul Mora îmi arătă o zgârietură pe care o avea la umărul stâng şi o vânătaie la încheietura mâinii: o înscenare, ai perfectă dreptate. Iată ce voia să-mi ceară el: să instalez o lunetă în camera domnişoarei Irène.

— O lunetă! repetă îmblânzitoarea, care crezu că nu a auzit bine.

— Te miră? Şi eu am fost uimit. Era începutul punerii în scenă a comediei în care domnul Mora îmi propunea un rol nevinovat, dar funest. El îmi spuse:

"Un om curajos nu trebuie să tremure pentru un păcătos de atac cu mâna înarmată. Este destul să fie cu băgare de seamă în viitor şi să poarte asupra lui mijloace de apărare. Nu te gândi că mă neliniştesc din pricină că e vorba de persoana mea. Nu mă gândesc decât la ea, care este îngerul păzitor al viitorului meu, şi nu pot să suport văzând-o cum se distruge.

Ştiu bine ce ai să-mi spui: dacă tânărul te stânjeneşte, provoacă-l într-o luptă pe viaţă şi pe moarte. Cu toate că sunt curajos ca un tigru, nu îmi place vărsarea de sânge. De altfel, am jurat pe osemintele strămoşilor mei să nu-mi risc viaţa înainte de a fi recâştigat poziţia lor princiară din ţara mea de origină. Nu mă simt în stare să-mi calc jurământul şi prefer să-mi îndepărtez duşmanul printr-un şiretlic, fără să-i fac vreun rău.

Tu eşti omul potrivit pentru dibăcia cerută de instalarea unei lunete-telescop în camera celei pe care o iubesc. Vrei să câştigi dintr-o dată o sută de franci? Ţi-i ofer şi iată aici luneta, la picioarele patului..."

Părea un lucru corect, totuşi cerui explicaţii mai amănunţite, iar el îmi spuse:

"Liniştea şi sănătatea iubitei mele ţin de succesul acestei lunete. Mă vei înţelege: de o parte este legătura ei periculoasă şi dezonorantă cu un desfrânat pe care nu-l poate alunga din cauza amintirilor din copilărie şi a jurămintelor smulse nestatorniciei vârstei sale necoapte; de cealaltă parte este strălucita perspectivă pentru ea de a deveni soţia legitimă a unui om ca mine, cu o avere de prima mână şi toate titlurile de nobleţe reunite la un loc..."

— Tu ce ai fi răspuns, Léocadie?

— Mă faci să clocotesc — mirii îmblânzitoarea. Mergi înainte, prostule!

— Scuzaţi! strigă Échalot încântat. Înseamnă că te imboldeşte interesul pentru povestirea mea, dacă îmi spui vorbe mieroase. Am acceptat cei o sută de franci din bunăvoinţă pentru mica mea vecină, şi atunci domnul Mora instala telescopul în mijlocul camerei şi-l îndreptă către fereastra deschisă care dădea spre cimitir...

"Ia seama — îmi zise el — vederea de aici este la fel cu aceea din camera Irènei, aşa că vei putea să mânuieşti telescopul după cum îţi arăt eu acum. Vezi cei doi platani acolo, în fund, la dreapta, la capătul cimitirului? Îl vei ochi pe cel de-al doilea, cât mai sus, ca să atingi în linie dreaptă casa aceea albă oare se profilează la orizont. Încearcă să te uiţi."

Am ochit. Casa cea albă se afla lângă pădurea de la Vincennes, la capătul căii Bel-Air, la Saint-Mandé.

"Ce vezi?" mă întrebă patronul.

"O faţadă cu ferestre închise. Casa trebuie să aducă un bun venit proprietarului, nu-i aşa?"

"Mai mişcă niţel la dreapta; ce vezi acum?"

"O căsuţă roşie ascunsă în verdeaţă, cum s-ar spune o vilişoară pentru o persoană singură în sezonul de vară."

"Şi aici sunt închise ferestrele?"

"Nu există decât una, una mare, care dă într-o galerie exterioară... Iacă! Iacă! Văd o doamnă! Şi e chiar drăguţă, pe

cinstea mea, dar straşnic de decoltată! Fumează o ţigară, prost obicei pentru sexul ei..."

"Aşa! întrerupse patronul. Asta e tot şi nu e tocmai rău. Tu ţii în mâinile tale mulţumirea şi liniştea domnişoarei Irène, fără să mai vorbesc de fericirea mea. Acum ascultă porunca şi calea de urmat: eu va trebui să ies în oraş pentru o afacere foarte importantă, iar tu vei rămâne aici singur. Ai friptură rece şi vin în bufet, îţi ofer o gustare. Bea, mănâncă, fumează-ţi pipa, fă ce vrei, eşti stăpân aici, nimeni nu te stinghereşte. Dar după o oră pune ochiul la lunetă şi vei înţelege de ce vreau ca şi Irène să vadă acelaşi lucru pe care îl vei vedea tu. Asta-i!"

El ieşi. Bineînţeles, luai în gură câte ceva la repezeală şi băui o sticlă de vin vechi de Macon, întrucât el avusese amabilitatea să mă îmbie. După care îmi aprinsei şi o pipă din tutunul lui, din cel bun!

Prin cealaltă fereastră auzeam vocea suavă, a domnişoarei Irène, care broda cântând ca o privighetoare.

Fetiţa asta este o bomboană. Îmi spuneam mie însumi: "Îmi face plăcere să câştig un sutar, contribuind totodată la fericirea ei pe această lume". Şi din timp în timp priveam prin telescop.

Era ceva curios. Dama din vilă, după ce îşi termină ţigara, se puse să ronţăie câteva prăjituri şi să bea lichior. Se îngrijea bine! O văzui apoi făcând semne de sus de la balcon şi doi sau trei ofiţeri de artilerie urcară la ea, luând-o fără nici un fason de mijloc.

Şi cu asta e destul — nu-i aşa? Bănuieşti cam ce era cu dumneaei, deci să trecem mai departe. Dacă nu am decât atât, pot spune că am măcar o purtare de om cumsecade!

Nu mă mai uitam într-acolo, fiindcă nu voiam să-mi jignesc propria pudoare, şi mă trântii în fotoliul cel mare al patronului, când, auzind pendula, îmi amintii că trecuse ora. M-am ridicat şi m-am uitat iarăşi prin lunetă.

Scena se schimbase. Nu mai existau artilerişti, nici ţigară, nici pahare. Dama stătea în salon, chiar în faţa geamului, bine expusă la vedere. Avea o ţinută de mare, doamnă. La picioarele ei, un tânăr stătea în genunchi, un tânăr frumos, că îmi zisei pe dată: "Parcă îl cunosc pe copilandrul ăsta".

Ticăloasa se lăsa mângâiată ca figurinele de bronz ale pendulei. Uitasem aproape motivul pentru care stăteam de veghe la capătul lunetei, căci e plăcut să spionezi aşa, de

departe, cum se face în Anglia, unde se spune că au lunete cu care surprind intimităţile oamenilor de pe lună. N-are a face!

Dar memoria mi se trezi deodată, căci, după ce am privit mai atent, l-am recunoscut în acel copilandru pe însuşi domnul Reynier.

Lucrul acesta mă supără. Nu mă aşteptam la aşa ceva.

Care va să zică, patronul nu mă înşelase spunându-mi că era un stricat, în stare s-o nenorocească pe tânăra Irène, care broda mereu alături, fredonând cântece de la Pre-aux-Clercs sau de aiurea.

Îmi sări muştarul. Chiar dacă nu mi s-ar fi promis suta de franci, eu tot m-aş fi gândit să o previn pe mititica, spre binele ei. Într-un asemenea caz era lucru firesc, nu-i aşa? De aceea nu făcui decât un salt până la uşa ei. Toc! Toc! "Cine-i acolo?" "Eu sunt, Échalot, vecinul de la mansardă, care vrea să-ţi arate ceva nostim."

Ea veni să-mi deschidă imediat, şi prin asta poţi să înţelegi că patronul avusese dreptate când mă sfătuise să fiu amabil şi zâmbitor faţă de ea pe scări. Nici un amănunt nu e lipsit de importanţă în materie de uneltire, iar loviturile ies la iveală ca şi giuvaerurile de soi de la Palais-Royal.

"Cu ce vă pot fi de folos, scumpe domnule Échalot?" mă întrebă ea, fixându-mă cu ochii săi limpezi şi blânzi, dar şi cam mândri, încât uneori puteai să crezi că e o fată de prinţ.

Eu rămăsesem o clipă cam descumpănit, dar gândul că era spre binele ei mă întări.

"Aşteaptă şi ai să vezi — îi spusei — am să-ţi aduc un anumit obiect."

Alergai şi mă întorsei numaidecât cu luneta montată pe piedestalul ei. Intrai cu ea în cameră şi o instalai la mijloc, în faţa ferestrei. În timp ce o îndreptam, o auzii pe domnişoara Irène zicând: "A înnebunit oare bietul om?"

Când luneta fu fixată asupra vilişoarei, mă cam mirai văzând că madona şi domnul Reynier rămăseseră în aceeaşi poziţie, ca într-un spectacol de tablouri vivante. Dar eram prea pornit, nu-i aşa, ca să mă mai gândesc. Mă dădui la o parte şi-i spusei domnişoarei Irène: "Priveşte şi dumneata dacă sunt nebun!"

Ea îşi puse ochiul la lunetă. Văzu imediat scena şi păli. Eu o pândeam. Tot trupul i se cutremură de două-trei ori. Crezui că-i

vine rău, şi mă întrebam: "Oare pe Reynier îl iubeşte?" Dar când se reîntoarse spre mine, avea pe faţă o răceală ca de marmură.

"Domnul Mora mi-o spusese — murmură ea. Asta era de ajuns. Totuşi, sunt mulţumită că am dovada. Prietene, îţi mulţumesc."

Capitolul VI - Înscenarea

Doamna Canada dădu din cap eu gravitate.

— Se vede cât de colo că totul pare a fi o blestemată ticăloşie. Te-am ascultat fără să te întrerup, în chip de judecător. S-a terminat?

— Vai, nu, Léocadie — răspunse Échalot — a rămas de spus tocmai ceea ce este mai greu. Ştiam eu bine că asta nu-ţi va fi pe plac, de aceea aş fi preferat să tac.

— Iar eu — reluă îmblânzitoarea — vreau să ştiu totul. Dar înainte de a merge mai departe, anumite lucruri mi se par suspecte. Tânăra persoană nu se mirase că ţi se încredinţase o asemenea misiune?

— Ba da, dar patronul prevăzuse figura, şi am răspuns, după instrucţiunile lui, că tocmai la ora aceea el avea o întâlnire de foarte mare importanţă în legătură cu fostele averi ale strămoşilor săi şi că eu mă bucuram de încrederea lui printr-un lung devotament de câine credincios. Ea nu dădu prea multă atenţie explicaţiilor mele. Cu toate acestea, am avut impresia că o durea în suflet. Se lăsă pe un scaun şi-şi luă capul în mâini.

— Şi tu, tu ce făceai? întrebă doamna Canada.

— Ce să fac! Nu prea mă simţeam în largul meu. Când sunt zăpăcit, încep să devin vorbăreţ; încercai să o fac să înţeleagă că bărbaţii sunt toţi nişte laşi şi nişte desfrânaţi şi că patronul era revoltat să o vadă înşelată de un logodnic atât de nevrednic. Ea îşi descoperi faţa şi-mi zise cu un biet surâs amărât:

"Logodnicul meu este cavalerul Mora. Tot ceea ce face el este bine făcut. Spune-i că îl aştept astă-seară şi că îi sunt foarte recunoscătoare."

— Şi ţie ce ţi-a trecut prin minte? întrebă doamna Canada.

— Mie? Că această copilă este o fiinţă: curioasă! Am simţit în mine ceva ca şi cum aş fi omorât un om sau i-aş fi smuls inima. Căci, în fond, domnul Reynier nu-mi făcuse nici un rău, ba dimpotrivă.

— Aşadar, nu erai prea sigur că era vinovat?

— În acel moment nu ştiam nici eu, dar vei vedea. Am plecat cu luneta. Patronul nu se întorsese încă. Aşteptându-l, am vrut să mai văd o dată vila de la Saint-Mandé. Cortina însă căzuse, spectacolul se terminase, se închisese şi fereastra.

Eu căpătai suta de franci. M-am dus să iau o masă bună, dar n-am avut nici o poftă de mâncare. Mă gândeam mereu la domnul Reynier. Altădată era un tânăr atât de vesel! Şi atât de bun! Cu lunetele astea nu se pot distinge toate amănuntele, dar, din moment ce i-am recunoscut faţa albă şi barba lui frumoasă, nu putea să mai existe nici o îndoială. Totuşi…

— Îţi trecuse prin minte că fusese cavalerul Mora, nu-i aşa? îl întrerupse aici mama Canada.

Échalot o privi cu gura căscată.

— Léocadie, mă pătrunzi deci până în fundul sufletului? strigă el.

— Cât eşti de prost! făcu ea. Dar asta sare în ochi! Cum putea el să ştie ora exactă când acest biet domn Reynier trebuia să vină să apară în tabloul vivant la femeia aceea de moravuri uşoare? Şi de ce era nevoie să lipsească de acasă, în loc să-şi joace singur rolul pe lângă domnişoara Irène? Asemănarea exista — nu-i aşa? — afară de vârstă şi de barbă. N-a avut decât să se sulemenească pentru a părea mai tânăr, să-şi cumpere de cinci franci un păr fals cu care să-şi facă barbă, şi gata!

— Da, aşa este! Şi ar fi fost în zadar să ţi-o ascund. Peste câteva zile am găsit într-un sertar al patronului barba pe care o purtase şi care semăna ca două picături de apă cu aceea a domnului Reynier. Vezi că spun totul?

— Voi ţine cont de sinceritatea ta la pronunţarea sentinţei. Mergi acum mai departe!

— A doua zi veni domnul Reynier. Cred că îi scrisese domnişoara Irène ca să vină; nu-mi stă în obicei să ascult pe la uşi, dar de data aceasta nu putui să rezist. Domnul Mora stătea liniştit în camera lui ca un pisoi care toarce. Eu mă strecurai afară, pe palier.

A fost o scenă curioasă. Mititica e băţoasă ca o scândură când vrea ea, şi asta fiindcă a fost crescută într-o mânăstire unde nu era decât sămânţă de contese şi de marchize, pe vremea când Vincent Carpentier avea cu ce.

"Reynier — zise ea — nu vreau să mă mai întâlnesc cu tine pentru un motiv foarte serios, şi nu pun pe altcineva să ţi-o spună. Nu are nici un rost să mai întru în explicaţii amănunţite, fiindcă am descoperit adevărul prin mine însumi, chiar cu ochii mei, cu toate că nu-l căutasem, fiind departe de gândul că ai putea să-mi aduci o asemenea înjosire..."

— Dar să ştii, Léocadie — se întrerupse aici Échalot — că ea i le spunea altfel, cu cuvinte mai alese.

— Nici nu mă îndoiesc — făcu doamna Canada.

Échalot se ridică.

— Cu toate astea să ştii că nu mi-e limba amorţită în gură — murmură el — şi dacă crezi că te-ar impresiona mai mult să mă exprim în stilul propriu al celor doi îndrăgostiţi din lumea bună, atunci află că nu mi-ar fi greu să înving greutăţile.

— Spune mai departe! porunci doamna Canada. Vorbeşte-ţi limba ta şi nu te mai opri. Sunt plină de curiozitate!

— Aşa voi face! De altfel nu auzeam totul şi îmi este mai uşor să rămân în cadrul simplităţii mele. Bănuieşti, cred, că domnul Reynier nu înţelegea nimic la început, îşi închipuia, judecind după primele sale cuvinte, că era vorba de o glumă. El continuă să o tutuiască pe domnişoara Irène, aşa cum obişnuiau din copilărie. Ea îl rugă să înceteze. Atunci el o întrebă, şi glasul începu să-i tremure: "De ce această gâlceavă fără rost?"

Domnişoara Irène, nici una, nici două, îi spuse de la obraz:

"Nu-ţi mai face sânge rău; dacă nu te surprindeam în flagrant delict, povestea s-ar fi prelungit poate zile şi săptămâni, căci gândul de a rupe legătura hotărâtă de tatăl meu mă durea destul de mult, dar până la urmă tot ar fi trebuit să o fac. Sentimentele mele faţă de tine sunt cele de soră, în timp ce în inimă port o puternică înclinare..."

"Pentru canalia de vizavi?" strigă Reynier.

"Domoleşte-ţi cuvintele!"

"Am să-ţi arăt eu cum am să mi le domolesc. Am să-l ucid ca pe o năpârcă!"

Et caetera... *et caetera*... Conversaţia dură destul timp pe acest ton. Îmi vârâi ochiul şi pe gaura cheii, dar nu putui vedea nimic, din pricină că era cheia în broască.

Apoi glasurile coborâră subit. Mai bine de cinci minute, deabia mai auzeam câte un cuvânt din când în când.

Mi se păru că îi aud vorbind de răposatul Vincent Carpentier, dar în anumite clipe parcă vorbeau de el ea despre un om în viaţă, şi la un moment dat domnul Reynier zise cu voce mai ridicată: "Nu, nu este nebun!"

Apoi conversaţia crescu încet-încet, până la o scenă de dragoste, dar, ştii, ceva frumos şi arzător cum nu ai auzit tu niciodată în vreun teatru între domnul Laferrière şi doamna Doche: adică arzător numai din partea domnului Reynier, căci domnişoara Irène nu prea răspundea mare lucru, şi totuşi de vreo două ori mi se păru, după sunetul vocii sale, că plângea.

Domnul Reynier îi vorbea despre copilăria lor, când stătea aplecat asupra leagănului ei ca să-i vadă primul zâmbet, despre mama ei bună şi frumoasă ca o sfântă, care privea acum toate acestea din înaltul cerului eu adâncă tristeţe, şi despre faptul că el mai auzise vorbindu-se de lucruri asemănătoare eu cele ce se întâmplau aici. La Roma, şi în Italia întreagă, existau bandiţi şi vampiri care făceau vrăji unor bieţi tineri, pe care apoi durerea regretelor cele mai amare îi condusese în mormânt.

Sunt sigur că el sta în genunchi, cu mâinile împreunate în faţa ei. Chiar prin uşă, această scenă îmi muiase inima.

Şi-i mai spunea: "Revino-ţi în fire, mica mea iubită! Nu eşti decât un biet copil bolnav şi dus cu vorba! Măcar dacă ai vrea să-mi spui, scumpa mea Irène, de ce mă învinovăţeşti; nu aş avea decât un singur cu vânt de rostit ca să mă dezvinovăţesc în ochii tăi, căci sunt sigur că afacerea de la Saint-Mandé nu e decât un pretext. Nici tu nu crezi în el. Dar toate acestea nu mă pot opri să te ador pentru, toată viaţa, fiindcă asta mi-e soarta şi pentru că niciodată, absolut niciodată nu voi înceta să te iubesc! Irène, frumoasa mea Irène multiubi tă, fie-ţi milă de mine, fie-ţi milă şi de tine însăţi! Îţi jur că va fi ca şi cum nu mi-ai spus nimic. Voi uita totul, nu. voi ucide pe nimeni; şi pentru cât m-ai făcut să sufăr, te voi iubi de o mie de ori mai mult..."

Nu ştiu dacă patima lui Reynier îl va înduioşa pe cititor, în traducerea liberă a lui Échalot, însă el personal fu mişcat până la lacrimi.

Doamna Canada desfăcu o batistă largă cu carouri, pentru a-şi şterge ochii plini de lacrimi.

— Este totuşi adevărat — murmură ea — că aceşti bandiţi fac vrăjitorii. Spune mai departe. Ce-a răspuns ea, nefericita copilă?

— Nimic sau aproape nimic — reluă Échalot. Eu cred altceva. Ei nu i se făcuse nici o vrajă... dar asupra acestei chestiuni voi mai reveni. Până la urmă, întrevederea se termină cu răceală. Domnişoara se încăpăţâna, iar domnul Reynier îşi reluă demnitatea de bărbat, aşa încât eu nu mai avui decât timpul să fug în coridor, căci el deschidea uşa ca să plece, spunând:

"Adio, Irène, nu te voi revedea, decât. O singură dată, mâine la aceeaşi oră, ca să-ţi predau toate actele pe care tatăl tău mi le-a încredinţat, din cauza vârstei fragede la care te aflai în momentul nenorocirii lui".

Şi dispăru ca mânat de diavol...

— Farsa fusese jucată? bombăni îmblânzitoarea, văzând, că Échalot tăcea.

— Ei, da de unde! făcu omul nostru. N-ai ajuns încă la capăt. S-a terminat numai colaborarea mea personală. Pot să jur pe ce este mai sfânt că nu am făcut nimic în tot ce a urmat, de aceea şi amănuntele vor fi mai puţin precise ca cele de la început. Sunt mai degrabă presupuneri decât fapte sigure. Îţi aduci aminte?.... Ce prost sunt, ah! Desigur că-ţi aduci aminte! Mă refer la faimoasa înscenare din strada Oratoriului, când au venit să pună în spinarea frumosului tău locotenent Maurice Pagès uciderea omului cu bastonul scobit în care se aflau ascunse nişte diamante.

— Bastonul cu mânerul de fildeş! strigă îmblânzitoarea. Hans Spiegel! Eh, te cred că-mi amintesc! Oare şi domnul Reynier să fi fost implicat în acelaşi fel?

— Vei vedea. Nu a fost tocmai la fel, pentru că Fracurile Negre dispun de o întreagă trupă de actori şi pentru că patronul e singur, dar îmi face impresia unei înscenări, cum s-ar zice, cam de aceeaşi speţă.

Trebuie să precizez mai întâi că imobilul în care ne aflăm, cele două curţi şi cele trei corpuri de clădiri, formează, cum s-ar spune, un fel de orăşel de provincie. Când apare o bârfă, ea îşi face drum la toate etajele acestei case de raport. Ei bine, a doua

zi după întrevedere, când coborâi din mansarda mea, bârfa începuse să circule. Se vorbea peste tot de cearta care se iscase între domnişoara Irène şi domnul Reynier. De ce se vorbea despre asta? Eu fusesem singurul martor şi nu spusesem nimănui nimic, nici măcar patronului.

Se povestea anapoda, şi guralivii afirmau că tânărul pictor ieşise furios, mormăind: "Netrebnico, numai de mâna mea vei pieri!" Şi altele asemănătoare.

Asta se răspândi în tot cartierul. Până atunci, domnişoara Irène nu dăduse prilej la nici o clevetire. Doamnele erau bucuroase să o poată muşca niţel, plângându-i în acelaşi timp soarta.

Nu spun asta pentru tine, Léocadie, se ştie că tu eşti superioară sexului tău; dar doamnelor le place să le ronţăie pe cele ce n-au fost niciodată muşcate. E ca o bucăţică de zahăr.

Bineînţeles, biata domnişoară Irène nu află nimic de toate zvonurile care circulau. Patronul, la rândul lui, rămase liniştit acasă toată ziua. Pe seară făcu o vizită frumoasei sale vecine, care era tare abătută. Apoi se retrase cu câteva minute înainte de sosirea domnului Reynier, care venea, aşa cum promisese, ca să aducă actele.

Se spune că medicii au găsit anul trecut un leac care îi face pe oameni să-şi piardă cunoştinţa ca într-o sincopă, dar fără să le producă nici un rău. Am fost ucenic la o farmacie, dar pe vremea mea eterul nu servea decât la calmarea atacurilor de nervi.

Pot să-ţi spun că, ieşind din camera domnişoarei Irène, patronul mirosea a eter. El mă luă la dânsul în cameră, dar mi se păruse că văd în camera domnişoarei Irène, prin uşa rămasă întredeschisă după ce patronul ieşise de acolo, doi oameni, doi necunoscuţi. Şi mi se mai păru că domnişoara Irène era căzută lângă pat, palidă de tot.

Începuse să-mi fie frică. Nu ştiam de loc despre ce este vorba, dar simţeam ca o crampă la stomac. Nu îndrăzneam să întreb.

De-abia intrasem la patron în cameră, că pasul domnului Reynier răsună pe palier.

Îl cercetam pe domnul Mora, care se puse să asculte. Nu se auzea absolut nimic. Spun: absolut nimic. Şi totuşi patronul strigă deodată:

"Mă duc să chem paznicul! Nemernicul o asasinează pe domnişoara Irène". Şi ieşi afară strigând după ajutor.

În acelaşi timp, ca la un semnal, scara se umplu de lume care urca gălăgios, strigând:

"O asasinează pe domnişoara Irène! Ajutor!"

Capitolul VII - Reynier prins în cursă

— Cei care urcau astfel — continuă Échalot — erau în cea mai mare parte vecini, care de bună seamă că nu pricepeau nimic din toată afacerea asta: dar, pentru a asmuţi o sută de gură-cască, un singur hăitaş este de ajuns şi pesemne că domnul Mora mai avea şi alţi agenţi afară de mine. De altfel, totul era ticluit de minune, asta nu se poate tăgădui.

Când intrarăm în camera domnişoarei Irène, domnul Reynier era deja trântit la pământ de cei doi oameni pe care îi zărisem, iar unul din ei îi pusese genunchiul în piept.

Domnişoara Irène, ea însăşi, se afla leşinată pe marginea patului, în locul unde o văzusem mai înainte. I se dăduse desigur să respire drogul despre care ţi-am vorbit, exact la ora întâlnirii, iar cei doi oameni, apăruţi după ce ea îşi pierduse cunoştinţa, se aruncaseră fără îndoială asupra domnului Reynier, pe care îl atacaseră ea nişte tâlhari în momentul când el deschidea uşa ea să intre. Spun aceasta acum, după ce am chibzuit şi am socotit; dar atunci nu vedeam mai departe de vârful nasului, şi cu toate că mi se păruse că ar fi la mijloc ceva nefiresc, m-am lăsat şi eu înşelat, ca şi ceilalţi, văzând pe jos un pumnal, lângă tânărul pictor care spumega de mânie.

Domnişoara Irène avea pete vinete în jurul gâtului, ca şi cum cineva ar fi vrut să o sugrume.

Repet că totul fusese aranjat dinainte, căci domnul Reynier nu avusese nici măcar timpul să o tragă de o ureche din clipa când îi auzisem pasul pe scară până în cea în care intraserăm noi acolo.

Camera, deşi mare, se umpluse de lume cât ai clipi din ochi. Unul din cei doi oameni, cel care îşi proptea genunchiul în stomacul domnului Reynier, zise în chip de explicaţie:

"A fost un noroc. Noi tocmai venisem să-i vedem pe domnul şi doamna Martin (erau cei care locuiau aici, unde ne aflăm noi

acum), când am auzit un horcăit, şi atunci, ca oameni săritori, am intrat imediat!"

Femeia de la văcăria din curtea din faţă dădu lumea la o parte ca să-şi facă loc până la Irène. Ea era, prin natura comerţului ei, cea mai înstărită dintre toţi cei de acolo.

"Intră, domnule Cotteret! strigă, ea. E un noroc că tocmai se afla aici veterinarul meu! Domnule Cotteret, fă-ţi meseria!"

"Doctorul meu locuieşte peste drum — se amestecă o mică rentieră din casa de raport. Ar fi mai bun decât un medic de vite, oricum!"

Dar negustorul de vinuri de la stânga intrării principale îşi suflecă mânecile şi se proţăpi în faţa domnişoarei, zicând:

"Legea se opune! Nimeni nu se va atinge de ea înainte de sosirea comisarului".

Atunci, douăzeci de glasuri repetară:

"Comisarul! Comisarul! Nimic să nu fie atins! Aşa scrie la lege!"

Şi câţiva oameni se şi repeziră afară ca să alerge la comisariatul de poliţie. Dar rămăseseră încă destul! În fiecare clipă, uşa se deschidea şi intrau alţi vecini. Se îngrămădeau şi pe palier. Cei care soseau spuneau că era buluc de lume în grădină şi în curte, unde circula zvonul că pictorul o tăiase pe brodeză în bucăţele…

Aici, Échalot se opri ca să răsufle. Doamna Canada îşi şterse sudoarea de pe frunte şi zise:

— Miroase cât de colo a Fracuri Negre, ştii? Este stilul şi ordinea de desfăşurare a înscenărilor lor, puse la punct cu o îndemânare drăcească. Bea un gât, ca să-ţi dregi viersul.

Şi în timp ce Échalot bea, ea adăugă:

— Tu povesteşti lucrurile cu mult talent. Eu, una, mă simt de parcă aş fi fost chiar acolo; în primul rând, aş fi făcut şi eu la fel ca negustorul de vinuri: interzicerea de a se atinge de răniţi şi de cadavre până la venirea comisarului este un lucru cunoscut.

— Ei bine — răspunse cu sfială Échalot — aprodul din strada Celor care pleacă, care este o maimuţă şireată, îi spuse cârciumarului că e un prost şi că aşteptând venirea comisarului înseamnă de multe ori să dai o lovitură mortală victimelor, lipsindu-le de primele ajutoare.

Doamna Canada răspunse:

— Aprozii sunt nişte încălcători ai legii. Eu nu spun că, aşteptând venirea autorităţilor, nu s-ar putea ca victimele să-şi dea ultima suflare, dar legea e lege. Aceasta se găseşte în cod, împreună cu multe alte părţi slabe.

— Léocadie, nu te supăra. Şi negustorul de vinuri spunea la fel, dar aprodul îi răspunse cam aşa: "Neştiinţa omoară mai multă lume decât pumnalul. Vă desfid să-mi arătaţi legea care opreşte să se dea ajutor unui rănit".

— Aprozii, sunt oameni lipsiţi de inimă. Dă-i înainte!

Échalot continuă, învins de un raţionament atât de limpede:

— Fapt este că toată lumea a fost de aceeaşi părere cu tine, Léocadie. Îl dădură la o parte pe aprod şi o lăsară pe fată leşinată, pentru a se ocupa numai de asasin.

Domnul Reynier a încercat să vorbească, dar pe lângă faptul că, în cameră era o gălăgie infernală, cei care îl ţineau îl burduşeau, de lovituri şi îi porunceau să tacă, aceasta până la sosirea autorităţilor. Se aflau vreo jumătate de duzină lângă el. Îl legaseră cu frânghii, cu batiste, cu tot ce găsiseră la îndemână.

Toată lumea îl acuza: că era un leneş, un artist, o haimana, un beţiv. Văcăreasa ştia din izvor sigur că trăia pe spinarea bietei domnişoare; rentiera îl văzuse numărând piese de cinci franci pe când ieşea de la ea, iar cârciumarul strigă:

"Nu s-a întâmplat să fi băut vreodată un păhărel de vin la mine, ca oamenii cumsecade. Se ducea să sugă prin cafenelele pungaşilor, cu mese de murmură şi divane"

Cei doi indivizi povesteau între timp, pentru a zecea oară, expediţia lor şi răguşeau strigând:

"Când am intrat, o strângea pe tânăra fată de gât. Iată, se văd bine urmele degetelor, sunt vinete!"

"Da, se văd — întări veterinarul, adăugând cuvinte greceşti ca acelea de pe borcanele farmaciilor. Vânătaia e vădită; a strâns tare!"

"Şi tocmai ridicase pumnalul" — continuară cei doi care, vorbă să fie, o salvaseră pe domnişoara.

"Iată cuţitul, ai putea să înjunghi un bou cu el."

Aceasta o spusese un băiat de măcelărie. Erau de toate soiurile.

Deodată rentiera strigă: "Atenţie! Buzunarele îi sunt pline de pistoale!"

Era adevărat. Rentiera se aplecă şi-i scoase din buzunarul drept un pistol, în timp ce văcăreasa îi scotea altul din cel stâng.

Mă aflam în acel moment foarte aproape de domnul Reynier. El deschise gura şi înţelesei că voia să spună: "Sunt nişte mizerabili, care mi-au băgat astea în buzunarele pantalonilor". Dar pune-te cu ei! Mai întâi, el nu fu auzit. Şi apoi, chiar dacă ar fi fost auzit, nimeni nu l-ar fi crezut.

— Şi trădătorul ce făcea? întrebă îmblânzitoarea. Mă roade la ficaţi, ştii?

— Trădătorul! Vorbeşti despre patron, despre domnul Mora? Patronul nu făcea nimic şi nu spunea nimic. El se apropiase de domnişoara Irène şi o privea în tăcere. Se şoptea în jurul său:

"I-ar fi venit şi lui rândul, desigur, după mititica, dacă nu ar fi fost arestat zmângălitorul..."

— Haide, treci la comisar — zise doamna Canada. Simt că fierbe sângele în mine.

— Bine, dar cu asta se va sfârşi povestirea mea. Comisarul, odată sosit, puse să se golească de lume odaia, unde nu mai rămaseră decât cei doi indivizi, patronul şi medicul patronului, care tocmai sosise. Sergenţii goliră şi palierul, şi scara. Toţi furăm împinşi până în grădină.

Interogatoriul dură cel mult un sfert de oră, după care îl văzurăm pe domnul Reynier trecând încadrat între doi paznici de închisoare.

Ca să mă mai pot urca sus, a trebuit să dovedesc că locuiam în acelaşi corp de clădire. Sergenţii de oraş păzeau intrarea de la seară.

Patronul se afla singur acum cu medicul său şi cu domnişoara Irène. Pe medic îl cheamă doctorul Artaud. N-am nimic de zis despre el. În momentul când intram, doctorul îi dădea îngrijiri tinerei persoane, care începuse să-şi revină uşor în fire.

"Nici un cuvânt despre cele întâmplate — îmi spuse patronul. Orice emoţie i-ar fi primejdioasă. Când va fi timpul, îi voi spune eu însumi adevărul."

Medicul plecă după câteva momente, declarând că nu mai era nici o primejdie. După el, vânătăile de la gât şi de la piept nu aveau decât puţină importanţă, dar pictorul ar fi putut s-o

omoare *făcând-o să respire*... (numele drogului îmi scapă), *al cărui miros îi stăruie încă în nas*.

— Era un dentist în pasajul Vero-Dodat — murmură îmblânzitoarea — care a fost trimis la ocnă pentru o faptă asemănătoare.

— Tocmai voiam să-ţi spun... dar nu a fost domnul Reynier cel care îi pusese drogul sub nas, ştii?

— Drace! făcu îmblânzitoarea. S-a înţeles! Vorbeşte mai departe.

— Domnişoara — reluă Échalot — nu începu să vorbească decât după plecarea medicului. Ea întrebă: "Dar ce mi s-a întâmplat? Mă simt sfârşită".

Patronul îi sărută mâinile amabil, iar ea continuă: "A, da! Îmi amintesc puţin. Mi-era capul greu, şi cu tot flaconul dumitale, am simţit că ameţeam... că ameţeam..."

În acea clipă sosi, la ţanc, o călugăriţă de la noul aşezământ din strada Thérèse. Ca să vezi cât de bine erau luate toate măsurile de prevedere!

"Acum că eşti aici, maică — îi zise patronul — vei îngriji pe această scumpă copilă, la caic maica Maria cea Bună ţine ca la ochii din cap. Să n-o laşi să vorbească, că e foarte slăbită."

Şi mă luă cu el în apartamentul său, închizând uşa în urma noastră.

Eu nu mă simţeam de loc la largul meu. Nu e niciodată bine să cunoşti secretele unor asemenea oameni.

Se aşeză în fotoliu şi mă privi cu coada ochiului, zâmbind.

"Ei bine, omule — îmi zise el — nu întrebi care este dedesubtul afacerii? L-ai ghicit?"

"Nu e prea greu — răspunsei eu — este urmărea întâmplării cu luneta."

"Explică-mi totul: ce s-a întâmplat după părerea ta? Vreau să văd cât eşti de isteţ."

Continua să mă iscodească cu ochii lui de pisică. Îmi luai inima în dinţi şi-i spusei cu un aer nevinovat:

"Iată: ea văzuse în ochean flagranta trădare a pictorului cu dama de la Saint-Mandé, a cărei urmare naturală a fost o scenă de ciorovăieli între ea şi pictor, şi toată lumea spune că pictorul, părăsind-o, a jurat să se răzbune. Şi a revenit azi, înarmat până în dinţi..."

"Asta este — făcu patronul — este exact aşa. Mulţi agenţi ai stăpânirii nu sunt nici pe departe atât de ageri ca tine. Dar cum se poate spune că a ieşit ieri ameninţând, de vreme ce tu îl spionai de pe palier? Nu promisese cumva să aducă nişte acte?"

Patronul băgă mâna sub reverul redingotei, iar eu, crezui că-mi sunase ceasul cel de pe urmă. M-am gândit la tine, Léocadie... Dar din redingotă scoase un pachet cu hârtii: actele domnului Reynier...

— I le şterpeliseră — zise doamna Canada — şi-i băgaseră în loc pistoalele. Ai avut perfectă dreptate să spui: fusese întinsă ca şi cursa în care căzuse iubitul meu Maurice, întinsă pe faţă! Ah, ticăloşii!

— Numai că Fracurile Negre au o trupă de artişti mai bună — insinuă Échalot.

— Depinde! făcu îmblânzitoarea. Termină acum.

— Nu mai e mult. Domnul Mora începu să răsfoiască hârtiile şi îmi spuse: "Omule, sunt mulţumit de tine. Acum nu mai ai decât să faci pe mortul şi să-ţi ţii limba în gură. N-ai văzut, n-ai auzit nimic, şi restul nu te priveşte".

Îmi puse cinci ludovici de aur în mână.

"Numai că — adăugă el — dacă mai asculţi pe la uşă, să ştii că..."

Şi atinse cu degetul vârful nasului, apoi îmi arătă uşa.

— Asta este tot? întrebă îmblânzitoarea.

— Cam tot — zise el.

— Dar ce s-a mai întâmplat cu domnul Reynier?

— Da, era să uit: un lucra foarte curios. A fost urcat într-o trăsură, împreună cu doi paznici, şi era dus spre Palatul de justiţie. Pe când trecea peste podul Change, el deschise uşa trăsurii, sări pe trotuar, îi îmbrânci pe trecători şi se aruncă în apă peste parapet.

— Şi pe urmă? A fost scos?

— Nu, n-a fost scos.

— Şi tu numeşti asta un lucru curios?

— Am să-ţi spun: domnul Reynier ştia să înoate ca un peşte, şi doar dacă n-o fi dat sub arcadele podului de vreun agent al patronului care să-i atârne o piatră de gât...

— Nu l-ai mai întâlnit de atunci niciodată? Adică pe domnul Reynier?

— Ba da! Am întrezărit pe unul care îi cam semăna.

Doamna Canada luă un aer sever.

— Ascultă-mă, Léocadie — făcu Échalot — nu te supăra. Te cunosc bine: datorită generozităţii firii tale, ai vrea poate să te amesteci din nou în această afacere. Dar eu mă opun. Dacă acela pe care l-am recunoscut sub trăsăturile unui convalescent, odată, când mă duceam la spital să-l văd pe Similor, era domnul Reynier…

— Dar Similor trebuie că ţi-a spus dacă era el — întrerupse îmblânzitoarea.

— Similor n-a tăcut, dar nu ştia mare lucru în ziua aceea, iar data următoare convalescentul plecase. Pe cuvânt!

Îmblânzitoarea avu un gest de mânie. Era în asta o reţinere vădită; dar Échalot adăugă cu un accent blând şi hotărât:

— Léocadie, aşa este! Poţi să mă tai în două şi altceva nu vei mai găsi în mine. Am terminat.

— Şi domnişoara Irène?

— E bine, mulţumesc.

— Probabil că vecinii i-au spus ce s-a petrecut la ea.

— Probabil, cu toate că nu prea obişnuieşte să stea de vorbă cu vecinii.

— Ce-a gândit ea? Ce-a făcut?

— N-a făcut nimic. Ce putea să-şi închipuie, nu ştiu. Patronul mi-a spus să fac pe mortul… Pe urmă te-ai întors tu din America şi inima mi-a fost destul de prinsă cu căsătoria noastră, care mi-a împlinit toate visurile.

Doamna Canada se ridică şi îi puse mâna pe umăr. Urma să facă uz de autoritate. Dar în aceeaşi clipă se auzi o voce spartă sub fereastra deschisă. Vocea zicea:

— Domnule Canada, v-am adus copilaşul.

Échalot alergă la geam. În curte se afla o femeie bătrână, înconjurată de copii de ambele sexe. Unul din ei avea o sfoară legată de braţ, iar bătrâna tocmai o înnoda de un piron bătut în zid, ca acele belciuge de care se leagă caii la uşile hanurilor de ţară.

— Vin îndată, mamă Ursula — zise Échalot.

Bătrâna se îndepărtă cu trupa ei de broscoi, în timp ce Saladin, priponit, începu să urle şi să încerce să rupă sfoara.

— Léocadie — zise Échalot către doamna Canada, care îi tăiase trecerea la uşă — să nu i se întâmple vreo nenorocire copilului! Lasă-mă să cobor!

După o clipă, el urcă din nou, cu o mică făptură gălbejită şi buhăită, care se zvârcolea în braţele lui ca un şarpe şi cerea de mâncare cu ţipete asurzitoare.

— Sărut-o pe mama, podoabă mică — făcu Échalot.

Broscoiul încetă imediat să mai ţipe, deoarece instinctul lui de animal pervers îl învăţase că "mama" reprezenta aici autoritatea supremă.

Doamna Canada îl sărută distrată, dar zise, adresându-se lui Échalot:

— Las că te mai prind eu pe tine! Şi, pe cinstea mea, chiar de va trebui să te pisez ca pe pesmet, tot voi afla sfârşitul povestirii. Sfârşitul sfârşitului!

Vom străbate acum palierul şi ne vom lua libertatea să împingem uşa pe care era scris cu o frumoasă caligrafie englezească numele domnişoarei Irène, brodeză.

Putea să fie ora şapte seara. Afară era încă ziuă, dar soarele, voalat de abureala fierbinte a asfinţitului, îşi arunca pieziş razele sale roşietice. În aer parcă pluteau rubine, iar peisajul întins ce se vedea prin fereastra larg deschisă se colora în nuanţe purpurii.

În primul plan apărea, printre ciucurii florilor ce împodobeau fereastra şi ascundeau marginea plină de praf a drumului Perilor, un parc splendid, cel mai frumos, desigur, dintre parcurile cuprinse în incinta Parisului: cimitirul Père-Lachaise, cu ondulaţiile sale de teren alpestru şi cu bogatele sale umbrare.

Printr-o curioasă întâmplare, cuvântul de parc poate fi întrebuinţat şi înţeles aici în adevărata lui accepţiune. De la fereastra Irènei nu se vedea decât o pădure verde de arbori stufoşi de diferite soiuri, grupaţi cu o artă din cele mai reuşite. În afară de acel mormânt uluitor care se vedea din toate părţile şi pe care străinii, căutând numele unui semizeu, citesc, frecându-se la ochi, pe acela al unui negustor de lumânări, cimitirul îşi ascundea peste tot crucile — şi urnele sale, şi nu lăsa să se vadă decât privelişti surâzătoare.

Nu se vedea prea mult nici din piramida rotundă, care-i uimeşte atât de mult pe englezi, obişnuiţi să măsoare faima unui mort prin înălţimea mormântului său. Acest monument al nevinovatei deşertăciuni burgheze nu-şi arăta decât vârful în formă de măciulie pe deasupra frunzişului care-l înconjura cu decenţă. Ca să te incomodeze, trebuia mai întâi să-l ghiceşti.

Restul era numai parc, grădină englezească, în care abatele Delille[41] ar fi cules coşuri întregi de versuri descriptive, şi un mic mausoleu în stil grecesc, încadrat în verdeaţa din faţa ferestrei

[41] Poet francez din secolul XVIII, un priceput versificator, celebru prin ingeniozitatea perifrazelor sale. (n.r.)

înflorite de la care zâmbea, Irène, mausoleu ce părea aşezat anume acolo ca să înveselească peisajul.

Toate grădinile scumpe abatelui Delille aveau morminte frumoase, la fel de necesare ca şi "peştera", "pârâul" sau "podeţul rustic". Aici se afla acel mormânt modest, dar elegant, care arăta ca nou-nouţ. El te făcea să visezi liniştit şi rece, ca o pagină de Rousseau, împodobită cu expresii clare.

Cel care odihnea aici, sub răcoarea ierbii, sub umbra graţioasă de salcâm şi bobiţel, fusese, fără îndoială, un prieten pasionat al naturii. Numele lui, poate numele unui poet, era scris cu litere de aur pe lespedea de marmură albă încoronată de un frontispiciu corintian.

Depărtarea te împiedica să-l citeşti, în afară de un anumit moment dinspre seară, când soarele, scoţând câte o scânteie din fiecare literă, trimitea spre fereastra Irénei acest nume săpat în caractere de foc.

La stânga, vederea era oprită de o aripă laterală a pavilionului, prevăzut cu o fereastră pe care o cunoaştem bine, fiind una din cele care luminau locuinţa "patronului" lui Échalot. Cealaltă fereastră a cavalerului Mora dădea înspre cimitir.

Dincolo de acea aripă laterală se vedeau câmpiile sărăcăcioase ale Charonnei, mărginite de colinele de la Montreuil.

În faţă, prin luminişurile parcului funerar, se vedeau în depărtare câteva case din Saint-Mandé şi pădurea de la Vincennes.

La dreapta era oraşul, care preceda valea Senei, şi unde se profilau coloana din piaţa Bastiliei, boschetele din Jardin-des-Plantes, Pantheonul şi, în fund, arca neagră a catedralei Notre-Dame din Paris.

Era foarte pitoresc, dar totul contrasta cu labirintul plin de noroi prin care trebuia să treci ca să ajungi din strada Celor care pleacă la pavilionul Gaillaud.

Exista însă ceva şi mai frumos decât acest peisaj, puternic poleit de razele asfinţitului: era tânăra fată aşezată în faţa gherghefului ei de lângă geam, care împletea cu degete îndemânatice firele multicolore de lână ce reproduceau pe catifeaua întinsă figurile unui blazon dublu. Această fată, în modesta ei rochie de pânză, strânsă uşor în jurul unui mijloc adorabil, era frumoasă, atât de frumoasă încât putea să le pună

în umbră pe cale mai strălucitoare stele ale firmamentului parizian.

Nu ştiu dacă vă plac femeile-afiş, care sar în ochi ca reclamele unui magazin de noutăţi, sau femeile a căror frumuseţe se citeşte ca o carte, prelungind în mod plăcut farmecul primelor priviri şi descoperind treptat şi pe rând, pe măsură ce apar, nenumărate şi tainice ademeniri.

Irène Carpentier era frumoasă şi în felul celor dinţii şi în felul celorlalte, dar mai ales ca cele din categoria a doua. Cu toate că făptura ei atrăgea în mod irezistibil prin armonia formelor şi farmecul sincer al expresiei, privirea îţi stăruia şi mai căuta încă, chiar şi după ce a găsit.

Era blondă, cu păr bogat, uşor, cu o nuanţă discretă ce nu înclină spre auriu, dar care aruncă reflexe cenuşii ca acelea ale perlelor, pe un fond roşcat.

Era şi înaltă, aproape prea înaltă, şi privirea ar fi putut să se înşele, considerând-o prea slabă, dacă nu ar fi avut drept mărturie un sân cu forme pline, minunat conturate.

Totul se lega şi cu uşurinţa graţioasă a mişcărilor sale. Munca ei harnică apărea leneşă, atât era de lipsită de efort.

Cu toată lumina roşiatică ce i se proiecta pe figură dinspre apus, ar fi putut să pară palidă. Această paloare, dezminţită de tinereasca vioiciune a ochilor săi negri, scânteietori de inteligenţă şi de bunătate, se armoniza de minune cu delicateţea acvilină a trăsăturilor. Avea gura roşie ca o floare. Când se destindea într-un zâmbet, totul în jurul ei devenea luminos.

Nu sunt un maniac al "rasei", în sensul în care englezii îl aplică la creşterea cailor; în privinţa aceasta am cunoscut prea multe doamne din înalta societate care, în ceea ce priveşte distincţia, cedau pasul în faţa cameristelor lor. Şi totuşi, noţiunea există, realitatea ei de asemenea, căci până nu faci foc, nu iese fum.

Uneori, în acele străzi lungi şi triste ale cartierului Saint-Germain poţi zări în interiorul unui echipaj, bine suspendat şi tras de cai voinici, câte un chip de fecioară care te face să te gândeşti la cuvântul rasă şi să-i constaţi realitatea. Dar aceasta este un gen de frumuseţe naturală, căci zeci de alte trăsuri, purtând blazoane tot atât de impunătoare, transportă

domnişoare lipsite de personalitate, dacă nu de-a dreptul comune.

Irène era fiica unei lucrătoare şi a unul zidar. Rasa ei venea de la mama noastră Eva.

La ea în casă nu era bogăţie, dar nu era nici sărăcie, şi totul avea nu ştiu ce parfum de plăcută curăţenie, care mergea aproape până la eleganţă. Iradierea intimă şi blândă a tinereţii sale dădea lumină obiectelor care o înconjurau, în această privinţă se mai găsesc încă fiinţe care sunt adevărate zâne. Tot ce ating ele cu mâna se luminează de farmecul pe care Dumnezeu îl răspândeşte în jurul lor.

Şi aceste cuvinte mari: raze, arome, farmec, nu trebuie să vă facă să vă gândiţi la ceva solemn. Irène nu avea nici douăzeci de ani, era simplă ca şi modestul ei pătuc cu perdele albe, şi atunci când visarea nu o făcea să-şi plece puritatea frunţii (căci visa adeseori, de ce s-o ascundem), avea zburdalnica veselie a copiilor poznaşi şi fericiţi.

Gherghelul Irènei se afla instalat în faţa ferestrei deschise. Printre firele de lână şi de mătase, care îi serveau de paletă pentru pictura ei cu acul, se afla o scrisoare deschisă, cu marcă albastră din provincie. Ochii Irènei întâlneau la fiecare clipă această scrisoare. Asta îi întrista zâmbetul şi o făcea uneori să murmure:

— Bietul tata! Mereu această idee ce l-a înmormântat de viu! Asasinii care îl urmăresc! Moartea care atârnă deasupra capului său…

Judecând după adresa scrisorii, reieşea că tatăl Irènei avea un scris foarte frumos pentru un zidar.

Irène stătea pe scaun, cu spatele spre oraş. Când ridica ochii, ceea ce-i lovea privirea era colina de la Montreuil, tăiată de aripa cotită a pavilionului. Această aripă avea câte o fereastră la fiecare etaj. Cea care se afla la acelaşi nivel cu camera Irènei avea obloanele închise.

Ochii mari ai Irènei se îndreptau adesea asupra acestei ferestre. Ea se uita, însă mai rar, şi spre cimitirul învecinat, al cărui frunziş fâşâia sonor sub adierea de seară. De obicei, această parte a boschetelor de-a lungul drumului Perilor era pustie şi liniştită, Irène nu vedea niciodată pe cineva care să viziteze mormântul de marmură albă, împodobit cu o inscripţie cu litere de aur.

Totuşi, spre acest mormânt se îndrepta acum privirea ei cu o anumită nerăbdare, ca şi cum ar fi urmărit cadranul unui orologiu care mergea prea încet în comparaţie cu dorinţa ei. Când aurul literelor reflectă razele soarelui, este ora când el se reîntoarce...

El... cine? Nu era desigur vorba de soare.

Dar iată că o nuanţă mai trandafirie coloră obrajii tinerei fete. Pe luciul literelor scânteile începeau să se aprindă.

"E ciudat — gândi ea — parcă s-ar auzi glasuri şi paşi pe jos. De trei zile tot aud paşi şi vorbe în acest loc, care e totdeauna singuratic... Dar ce mă interesează pe mine asta!"

Se opri din lucru. Maşinal, mâna i se îndreptă spre scrisoarea pe care o deschise iarăşi ea să-i parcurgă slovele subţiri şi strânse.

— Reynier! murmură ea, când privirea sa întâlni, citind scrisoarea, acest nume, şi fără să vrea ochii i se îndreptară spre casele din Saint-Mandé care se zăreau în lumina prăfuită a înserării.

Apoi pleoapele i se închiseră pe jumătate peste o lacrimă care luci între genele ei lungi.

— Reynier! repetă ea, fără să-şi dea seama că vorbeşte. Altădată număram zilele şi lunile, atunci când el se afla la Roma. Marea mea bucurie era să-i citesc scrisorile trimise tatii, dar în care nu vorbea decât despre mine. Oare inima noastră se află atât de departe de noi, încât să nu-i mai putem recunoaşte glasul adevărat?

În scrisoare, linia care cuprindea numele lui Reynier spunea:

"Tu nu-mi mai vorbeşti de el de loc, de loc..."

— Iar când s-a întors de la Roma — reluă ea — a fost cea mai frumoasă sărbătoare din viaţa mea. Îl găseam atât de bărbat şi atât de frumos! Şi în ochi îi citeam o dragoste atât de profundă! Am vrut să învăţ şi eu să pictez, ca să fim cât mai des împreună, şi în fiecare vacanţă i-am fost elevă. El îmi admira progresele; tot ce făceam era bine, iar tata îmi spunea: "Te iubeşte prea mult!"

Irène suspină.

Scrisoarea continua:

"Nu îl mai iubeşti? Sau poate el...? Să te fi părăsit oare de când eşti nefericită?"

Capul i se lăsă în piept.

— El, făcu ea, în timp ce privirea i se furişă din nou spre casa din Saint-Mandé. Oh! Am văzut cu ochii mei, sunt sigură, şi dacă tata ar şti ce-am văzut, nu m-ar condamna. Am văzut... dar oare am crezut?

În partea stângă a ferestrei se afla o măsuţă cu mape, borcanele cu culori şi tot ceea ce îi trebuia ca să aştearnă o acuarelă. Irène se ridică. Se duse spre măsuţă şi deschise o mapă care conţinea mai multe schiţe, printre care şi un portret al patronului lui Échalot, cavalerul Mora, de o asemănare izbitoare, dar înfrumuseţat şi întinerit, fiindcă, poate, pictorul îl vedea astfel, prin prizma unui anumit prestigiu.

Irène contemplă acest portret cu o emoţie dureroasă.

— El este totul pentru mine — murmură ea. I-am mărturisit că tata trăieşte, cu toată porunca, cu toată rugămintea tatălui meu. Dacă aş cunoaşte secretul tatii, acest secret de care vorbeşte fără încetare ca despre rana mortală care îl va ucide, l-aş fi încredinţat poate lui Julian. Nu mi l-a mărturisit şi el pe al lui? Nu mi-a încredinţat el, numai mie pe această lume, şi numele lui adevărat şi măreţele lui speranţe?

Irène se opri, privind mereu portretul, şi pronunţă încet:

— Sunt oare o ambiţioasă? De aceea îl iubesc?

Privirea ei limpede ca a unui înger dădu răspunsul la aceste întrebări care exprimau un scrupul.

Se întoarse la locul ei, visătoare. Portretul fu pus alături de scrisoare.

— Nu — făcu ea — nu este din această cauză. În mine există o enigmă. Când inima mi se îndrepta către Maria cea Bună, altădată, mi se părea că ea mă priveşte cu ochii lui Reynier, şi această dragoste pentru Maria cea Bună m-a împins spre fratele ei Julian. Reynier! Julian! Amândoi atât de deosebiţi şi atât de asemănători! Pentru mine sunt momente când acest portret seamănă mai mult cu Reynier decât cu Julian.

În timp ce vorbea, mâna i se juca printre firele subţiri de mătase pe care le întrebuinţa la brodat. Desfăcuse un scul de culoare închisă şi-i încurcă firele, răsucindu-le pe degete. Asta

produse aproape acelaşi efect ea lucrările în păr pe care coaforii le numesc "crepeu", folosite drept bărbi false de către artiştii de teatru.

Irène, zâmbind gânditoare, luă foarfeca şi tăie din această mătase atât cât trebuia ca să aranjeze un fel de barbă în jurul obrajilor şi pe buza portretului. Când acest joc copilăresc fu gata, ea nu mai zâmbea şi privirea i se îndreptă încă o dată spre casa din Saint-Mandé. Îşi încruntă sprâncenele. Apoi gândi cu glas tare:

— Ar fi oare cu putinţă? Am avut eu o bănuială… dar nu, nu se poate!

Nu mai spuse nimic, fiindcă o mişcare produsă în frunzişuri îi atrase privirea spre partea cimitirului aflată sub fereastra ei. O femeie foarte elegant îmbrăcată şi pe care o ghiceai frumoasă sub dantela deasă a voalului ieşi deodată din tufişuri şi se apropie de mormântul izolat.

— Doamna contesă — murmură Irène cu uimire.

În acelaşi timp îşi retrase capul blond îndărătul florilor de la fereastră.

Femeia care apăruse în cimitir, doamna contesă, fiindcă acesta era titlul ei, aţinti către fereastra din aripa lăturalnică a pavilionului, ale cărei obloane erau închise, fereastra cavalerului Mora, o privire furişă, dar atât de pătrunzătoare, încât Irène păli. Îşi apăsă mâna pe piept, unde inima îi bătea puternic, şi bâigui:

— Îl cunoaşte deci pe Julian?

Contesa se şi întorsese către mormânt, în faţa căruia genunchii i se îndoiră.

În timp ce stătea aşa prosternată, obloanele de la fereastra din faţă se deschiseră fără zgomot, şi un bărbat, încă tânăr, înalt, subţire, cu o figură frumoasă, dar prea palidă, încadrată de inelele unui păr mătăsos, negru ca abanosul, apăru şi îndreptă spre Irène o privire dulce, care zâmbea cu gravitate. Irène, tremurând de emoţie, întoarse ochii spre contesa îngenuncheată. Zâmbetul palidului cavaler luă o expresie stranie, în care se afla şi o nuanţă de ironie.

În acel moment, soarele aprinse aurul din inscripţia funerară, care spunea în litere de foc:

Aici doarme colonelul Bozzo-Corona, binefăcătorul săracilor, rugaţi-vă pentru odihna sufletului său.

La Paris se mai găseau încă mulţi oameni pe care numele colonelului Bozzo-Corona, citit pe neaşteptate, i-ar fi impresionat adânc. Pentru Irène Carpentier, numele acesta nu era nu nume necunoscut. Ea împlinise zece ani când Francesea Corona apăruse ca o providenţă surâzătoare în sărmana locuinţă a tatălui ei. La vârsta de zece ani ai o bună ţinere de minte. Irène îşi amintea că din ziua aceea bunăstarea intrase în casa lor. Bunăstarea da, dar fericirea? Nu, desigur. Fusese semnalul despărţirii şi sfârşitul familiei, fericită în existenţa ei mediocră. Reynier plecase în Italia. Ea însăşi, Irène, fusese dată la pensionul maicilor de la Mânăstirea Crucii.

Într-un cuvânt, aceasta forma ceea ce se cheamă în mod obişnuit o mare binefacere. Căpătaseră bani, fără să mai vorbim de puternicul sprijin care, în aceeaşi epocă, îl lansase dintr-o dată pe Vincent în lumea marilor afaceri şi făcuse dintr-un biet zidar un arhitect renumit.

De ce a fost deci cazul să ne servim de această expresie glacială: "Pentru Irène Carpentier, numele colonelului Bozzo-Corona nu era un nume necunoscut"? Din pricină că Irène, străină colonelului, nu fusese în legături personale decât cu Francesca Corona şi nu putuse să aibă, decât aceleaşi păreri ca tatăl ei; or, noi ştim cam ce fel de recunoştinţă îi purta Vincent Carpentier colonelului.

Irène o iubise din toată inima pe Francesca, adevărata ei binefăcătoare, dar Francesca murise. Ea păstra frumoasei şi nefericitei contese Corona o duioasă amintire; pentru memoria acestui bătrân însă, despre care tatăl ei îi vorbea cu teamă, nu putea să simtă decât un rece şi nedesluşit respect.

Pe de altă parte, Vincent, deşi se învârtea în lumea în care colonelul îi găsise primii clienţi, pe fiica lui o ţinuse intenţionat departe de această lume. Poate că el bănuia de pe atunci ce fel de lume era aceasta, şi nimic nu-i era mai uşor decât să o depărteze de ea pe tânăra elevă de la Mânăstirea Crucii, care era ocupată acolo cu învăţătura. Irène nu avusese niciodată vreo legătură nici cu comesenii de la palatul Bozzo-Corona, nici cu obişnuiţii salonului contesei de Clare.

Preferăm să o spunem deschis: atenţia pe care o acorda ea literelor aurite lipite pe mormântul colonelului nu avea nici o legătură cu trecutul. De câteva zile, inscripţia, atinsă la o anumită oră — ora întâlnirii — de razele apusului, îi servea drept cadran solar, şi atâta tot. Aceasta ar mai fi durat numai câteva zile, până când micşorarea numărului de ore ale zilei ar fi împiedicat funcţionarea cadranului, după care Irène ar fi uitat mormântul, aşa cum uiţi un ceas care nu mai merge.

Evident, Irène nu se gândea la nici una din cele două încarnaţii ale colonelului Bozzo-Corona. Ilustrul filantrop din strada Thérèse îi era indiferent; ea nu-l cunoştea pe Tatăl Tuturor sau pe stăpânul Fracurilor Negre. Probabil că ea nici nu auzise de sumbra asociaţie, a cărei decădere începuse o dată cu moartea colonelului Bozzo.

Chiar Parisul respira mai uşor de câtva timp. Crima nu contenise; aceasta constituie o îndeletnicire care nu şomează niciodată, dar cel puţin nu mai existau zvonurile despre acele ticăloşii nedescoperite, care alunecau ca şerpii din mâinile judecătorilor şi desfideau abilitatea proverbială a cerberilor de la Siguranţă.

Asociaţia *Mâine va fi ziuă* se retrăsese în bârlogul ei pentru odihnă, purtând doliu după şeful decedat. Murise, acest general, pe care locotenenţii săi geloşi, dar stăpâniţi de el, îl priviseră atâta vreme ca nemuritor. Murise, acest demon care se lăuda el însuşi că este veşnic ca şi RĂUL. Murise în patul lui, ca un burghez paşnic, sufocat de un ultim acces de tuse, exact ca un copil bolnav de tuse măgărească. Pe marginea mormântului său, elocinţa îşi spusese cuvântul; nobile condeie se aplecaseră în faţa memoriei sale şi avusese chiar suprema cinste de a fi insultat de Caliban, pamfletarul, ticălosul care dădea lustru gloriei cu o mână de noroi. La noi aşa ceva este necesar pentru a da o ultimă strălucire faimei.

Aşadar, pentru Parisul cinstit format din dumneavoastră, din mine şi din toată lumea (feriţi-vă!), omul acesta drept dormea somnul său de veci învăluit în giulgiul discursurilor funebre.

Pentru celălalt Paris, nocturnă capitală a furtului şi a crimelor, pădure invizibilă în care lupii îşi au vizuina nu se ştie unde, diavolul se reîntorsese în iadul său. Acest celălalt Paris

există, orice s-ar spune. El îşi are poezia şi legendele lui, după cum îşi are eroii şi zeii lui.

În acest Paris, memoria colonelului Bozzo rămânea marcată ca o epopee. Aşa cum după ultima zi a lui Carol cel Mare sau a lui Napoleon rămânea speranţa de a-i vedea reapărând deodată, ridicând cu un umăr puternic lespedea de marmură a mormintelor lor, tot aşa vechii supuşi ai regelui-mister, copiii Tatălui Tuturor, aşteptau cu o încredere superstiţioasă reînvierea întunecatului lor mesia. Era aşteptat cu atât mai mult, cu cât un zvon circula printre aceşti oameni. Se spunea că colonelul luase cu el în mormânt secretul Fracurilor Negre şi că Maeştrii care formaseră în jurul lui, timp de atâţia ani, un fel de consiliu de miniştri, nu ştiau nici ei unde se află ascuns faimosul tezaur, mărit în ultimele două treimi de secol prin săvârşirea atâtor fărădelegi.

* * *

În acest timp, Irène rămăsese ascunsă în spatele bordurii înflorite care îi împodobea fereastra şi o privea cu atenţie pe femeia elegantă şi frumoasă pe care ea o numise "doamna contesă". În privirea ei se citea neliniştea şi chiar un început de gelozie.

Vecinul care deschisese obloanele era fără îndoială acei frumos cavaler Mora, pe care ea îl aştepta în fiecare seară la aceeaşi oră şi a cărei vizită i-o anunţau literele de aur ale mormântului din apropiere, strălucind sub ultimele raze ale soarelui de asfinţit. Acest om, a cărui vârstă era o problemă greu de rezolvat de la prima vedere, avea în el ceva de mare senior: mare senior de roman sau de teatru.

Au existat mulţi tenori italieni, înzestraţi cu această frumuseţe bălţată, de negru pe alb, caro face atâtea ravagii, pe avanscenele teatrelor noastre lirice.

Într-o scară, într-un cerc în care mă aflam din întâmplare, înconjurat de baroane autentice, se încerca să se schiţeze portretul lui Don Juan. Multe din aceste doamne îl vedeau pe jumătate alb ca zăpada, pe jumătate negru ca cerneala. Şi de fapt, în acest tip splendid de mâncător de femei există o parte de erou, dar şi de frizer.

Cât despre împrejurarea că Irène, o biată lucrătoare, a putut s-o cunoască pe doamna contesă, nimic nu este mai simplu. Bogatul blazon pe care Irène era pe cale de a-l termina pe gherghеful ei îi fusese comandat chiar de contesă, care o alesese pentru reputaţia îndemânării sale, să-i execute această lucrare. Irène o văzuse numai de două sau de trei ori pe doamna contesă, când îi dăduse la palat piesele lucrate.

Nu era desigur nimic curios nici în faptul ca o doamnă din cartierul Saint-Germain să vină să se roage la mormântul unui bătrân generos care făcuse parte din înalta societate; totuşi bene rămase mirată, pentru că de când locuia în pavilionul Gaillaud nu văzuse încă pe nimeni să facă un asemenea cucernic pelerinaj. La Paris, când nu este vorba de patimă politică, relicvele sfinţilor sunt cinstite de la mare distanţă.

Irène îşi întoarse privirea spre contesă numai ca să cerceteze dacă aceasta îl văzuse pe frumosul cavaler. Între femei există întotdeauna un început de bănuială.

Contesa, nemişcată şi aplecată, părea că se roagă. Numai că rugăciunea ei nu dură mult. Când se ridică, mai aruncă o dată spre aripa pavilionului aceeaşi privire pătrunzătoare şi rapidă. Între timp însă, obloanele se răsuciseră fără zgomot în balamale, aşa încât numai Irène putea vedea, între canaturile pe jumătate închise, figura cavalerului, care continua să-i zâmbească. O nuanţă trandafirie coloră obrajii tinerei fete. Apoi, obloanele, continuându-şi mişcarea, se închiseră de tot.

Doamna contesă îşi aranja pe umeri cutele uşoare ale voalului de dantelă şi se îndepărtă, fără să-şi arunce privirea spre fereastra Irènei.

"Nu m-a văzut" — gândi ea în clipa în care contesa dispăru în spatele tufişurilor. Şi adăugă, fără cea mai mică amărăciune: "Ştie baremi că aici e locuinţa brodezei sale?" Apoi îşi spuse, îndreptându-şi ochii spre fereastra cu obloanele închise: "Acum va veni…"

Se simţea tulburată. Nu mai broda, iar urechea îi era atentă ca să poată auzi pe coridor zgomotul paşilor pe care îi aştepta. Dar pe coridor nu se auzea nici un zgomot. Dimpotrivă, Irène auzi paşi mergând pe afară, probabil pe drumul Perilor, căci în cimitir nu se mai vedea nimeni.

O voce reţinută zise:

— La ferestrele astea eşti ca în lojile de la primul rang!

Irène făcu o mişcare bruscă să se ridice şi să arunce o privire pe drum, dar se opri, fie dintr-o teamă instinctivă, fie mai curând din cauză că ghicea, în dosul obloanelor închise, privirea cavalerului Mora îndreptată asupra ei. Cavalerul putea fi acolo, într-adevăr, dar de ce s-ar fi temut Irène de cei care treceau pe drum?

Soarele îşi îndeplinise sarcina de a face să lucească literele de aur ale numelui de Bozzo; se lăsa seara. Am uitat poate să vă spun că părţile din spatele străzii Celor care pleacă şi, în general, împrejurimile cimitirului Père-Lachaise nu sunt cartierele cele mai bine păzite din Paris.

Irène voi să-şi reia brodatul, dar vocea care vorbise adineaori se apropiase. S-ar fi spus că şoptea acum în curtea plantată cu castani tineri, care despărţea pavilionul Gaillaud de drum.

Irène trase cu urechea şi prinse câteva cuvinte pe care le combină astfel:

— De la primul etaj şi chiar de la al doilea, nimic; arborii astupă vederea. La al treilea nu există decât două camere închiriate: a brodezei şi cea a italianului, cea de sus, cu obloanele închise. La pod nimic: lucarnele dau spre grădină.

Era desigur cineva care cunoştea bine casa.

Dar ce se putea vedea din camera brodezei şi din cea a italianului?

În depărtare, înspre Charonne, se auzi clopoţelul de închidere a cimitirului. Curând, un alt clopoţel sună chiar lângă zidul dinspre drumul Perilor, şi în luminişul din jurul mormântului colonelului Bozzo fu văzut trecând un paznic care zicea: "Se închide!"

De îndată ce trecu paznicul, doi oameni ieşiră tiptil din tufişurile din jurul mormântului, în timp ce un al treilea apăru din spatele lespedei de marmură albă. Se înserase bine, încât trăsăturile acestor oameni nu se puteau distinge, îmbrăcămintea lor nu avea nimic deosebit nici în rău, şi cu toate acestea înfăţişarea lor făcu să nască în mintea Irènei ideea că, adineaori, doamna contesă, singură şi atât de aproape de ei în acel colţ retras, trecuse printr-o primejdie.

Cuvintele auzite acum câteva clipe nu fuseseră desigur pronunţate de ei, căci mormântul se afla la o depărtare de cel

puţin o sută de paşi; totuşi, nu ştiu de ce, în mintea Irènei, prezenţa lor avea o legătură cu cuvintele auzite.

Cei trei oameni se îndepărtară, dar nu în aceeaşi direcţie cu paznicul.

Irène rămase nemişcată şi gânditoare.

— Ce mult întârzie! murmură ea deodată, observând întunericul ce se îngroşa în jurul ei. Poate că a auzit şi el! Este desigur o nouă primejdie. Sunt atâţia duşmani în preajma lui!

Chipul ei drăgălaş luă o expresie tristă. Apoi, visarea ei făcând o nouă întorsătură şi revenind la obiectele care o impresionaseră puţin mai înainte, adăugă luând scrisoarea de pe gherghef:

— Din cauza tatii... el îmi răscoleşte toate aceste idei în cap. Voi ajunge să-mi fie frică şi de umbra mea!

Atingând scrisoarea, simţi un mic fior.

— Bietul tata! zise ea. El vede primejdii peste tot, şi chiar crime! Povestea aceasta pe care o reîncepe mereu şi pe care o spune ca şi cum ar dezvălui un mare secret este atât de confuză!... Dar şi atât de îngrozitoare! Să fie oare adevărată? Trebuie să fie adevărată, şi asta este ceea ce a dat o ultimă lovitură minţii lui. Trebuie să fie ceva, de vreme ce el a părăsit totul, de vreme ce şi-a distrus cariera ca să se îngroape de viu în subteranele acelea negre de la Stolberg.

În semiîntunericul înserării, ochii ei încercau să descifreze literele înghesuite ale scrisorii. Reuşea să citească numai pentru că mai citise înainte.

În toate scrisorile sale, Vincent Carpentier, a cărui minte era de bună seamă bolnavă, reîncepea aceeaşi poveste:

Irène citea:

"... Îţi voi spune, în fine, pentru ce sunt un om mort. L-am văzut pe nepot înfigând pumnalul în pieptul bunicului; cunoşteam, spre nenorocirea mea, secretul demonului. I-am spus lui Reynier să-mi reţină un loc la Mesagerii: era al treilea loc pe care îl reţineam. Căutam să-i înşel. În timp ce el era plecat la Mesagerii, am fugit travestit în hainele lui. Am fugit? Abia dacă puteam să merg. Sforile îmi intraseră atât de adânc în carne. Şi capul mi-era atât de greu, de parcă era umplut cu aur..."

— Mereu această obsesie a aurului! făcu Irène, întrerupându-se. Aş fi vrut să revăd tabloul acela care se afla în atelierul lui Reynier şi în faţa căruia Reynier descoperise pentru prima oară boala bietului meu tată: acel tablou care reprezenta un fiu omorându-şi părintele în pivniţa care ascundea un tezaur… S-ar spune că de la acest tablou porneşte nebunia tatălui meu.

Ea citi mai departe:

"...Văzduhul era numai foc. Cerul avea culoarea aurului, a plumbului şi a sângelui! Trăsura ucigaşului trecu pe şosea într-un nor de praf. Iar furtuna se dezlănţui, o furtună la fel cu aceea din povestirea lui Reynier din insula Corsica. Am recunoscut-o bine această furtună, am regăsit şi casa părăsită, cu bătrâna Cherchelita, ameţită de rachiu, şi buldogul acela cu chip de om, Coyatier, vagmistrul: întreaga aventură a lui Reynier, toată! Numai eu mie nu mi se povestise paricidul: eu îl văzusem cu ochii mei..."

Irène îşi trecu mâna peste frunte.

— Nebunia e molipsitoare — murmură ea — înnebunesc şi eu, vrând să dezleg această enigmă! Reynier ştie oare mai multe decât mine? Când am fost împreună la Stolberg, tata i-a vorbit mai mult decât mie… Dar Reynier nu-mi ascundea nimic pe atunci… Dacă ar fi ştiut, mi-ar fi spus… Bietul Reynier… Să fie fericit cu cea pe care şi-a ales-o!

Cuvintele pe care le pronunţăm atunci când vrem să ne înşelăm pe noi înşine au un accent deosebit.

Irène nu mai vedea literele, dar ea citea totuşi scrisoarea, mai mult ghicind, mai mult memorând frazele:

"...Trăsura ucigaşului, atunci când o întâlnisem pe drum se îndrepta tocmai spre casa aceea izolată. El venea acolo ca să comande o lovitură de pumnal. Această lovitură era pentru mine. Prin uşă am auzit cum sinistrul executor îşi ascuţea instrumentul pe o tocilă... Pe vremuri, în sudul Franţei, unde căutam vindecare pentru biata mea Irène, prima, mama ta, se refugiase la noi un om nenorocit. Jandarmii erau pe urmele lui. Fusese soldat în armata din Africa şi-şi omorâse soţia într-o pornire de gelozie. Mai purta încă uniforma.

Acest om mă îngrozise mai întâi, pentru că se lăuda cu crima făptuită, dar prima mea Irène era ca şi tine: ea privea totul cu inima şi îmi spuse: «E un biet nenorocit pe care dragostea l-a orbit; se laudă, dar plânge».

Era adevărat. Există fiinţe al căror sărut este funest, ca muşcătura unui câine turbat.

Omul fusese un soldat viteaz. Cineva îi zdrobise inima. L-am ascuns şi l-am îngrijit. Când ne-a părăsit, el îi spuse Irènei: «Ceea ce aţi făcut pentru mine, poate că şi eu o voi face pentru cei pe care îi iubiţi».

...Acest om, fata mea, era chiar acela care învârtea tocila în casa părăsită şi care ascuţea cuţitul ce trebuia să-mi pună capăt zilelor, în timp ce bătrâna beată bombănea şi cânta, iar furtuna urla în jurul trupului meu. Căci eu eram aproape un cadavru, îmi pierdusem cunoştinţa, căzut într-o baltă de apă, cu capul rezemat de pragul de piatră, al casei.

...Când m-am trezit, mă aflam în patul lui Coyatier, zis vagmistrul, care veghea la căpătâiul meu. După atâţia ani, mă recunoscuse. Bătrâna se afla într-un colţ, legată burduf. El îmi spuse: «Adeseori m-am gândit la îngerul dumitale de soţie. Fac rămăşag că a murit. Fiinţe ca ea nu rămân niciodată prea mult timp pe pământ».

«Dumneata eşti?» îl întrebai eu.

«Da; şi ai fi făcut mai bine dacă mă lăsai să crap ca un câine, atunci... Ea a murit, nu-i aşa? Cele rele rezistă, cele bune se duc. N-are a face, i-am făcut o promisiune, o voi ţine»..."

Scrisoarea îi scăpă Irènei din mână. Noaptea era aproape deplină.

— Nu poate fi nebunie aici — murmură ea. Şi totuşi este faptă de nebun să scrii mereu şi mereu acelaşi lucru în zece scrisori diferite...

Se opri, tresărind.

— Dar ce mult întârzie Julian! strigă ea. S-a întâmplat ceva! În casa aceasta începe să-mi fie frică. Am să-l previn, căci primejdia e mai mare pentru el decât pentru mine. Jos, adineauri, vocile acelea vorbeau despre fereastra cu obloanele închise... Este fereastra lui...

Deodată începu să asculte. Un zgomot de paşi se auzea pe coridor. Irène se ridică, transfigurată de o bucurie subită.

— Iată-l! exclamă ea. Ce copilă sunt! Când primesc scrisori de la bietul tata, văd pretutindeni numai primejdii…

Râdea în mod sincer de spaima ei. Cineva bătu la uşă. Ea rosti cu o voce încă tremurândă, dar plină de fericire:

— Intră!

În aceeaşi clipă se apropie de uşa pe unde avea să intre frumosul cavaler Mora, aşteptat cu atâta nerăbdare, ar când uşa se deschise, Irène se dădu uluită înapoi… Ultimele licăriri ale asfinţitului o luminau în prag pe acea femeie frumoasă şi elegantă care îngenunchease mai înainte în faţa mormântului colonelului Bozzo.

— Doamna contesă de Clare! La mine! strigă Irène.

— Credeam că m-am înşelat! răspunse noua venită, împingând uşa pe care o închise în urma ei. Bună seara, scumpă copilă. Îţi cunoşteam adresa, dar e cam mult de mers din strada Celor care pleacă până aici, şi am crezut că mă voi rătăci pe drum.

Capitolul X - Contesa Marguerite

În 1843, doamna contesă de Clare se afla pe culmile succeselor sale. Cartierul Saint-Germain o adoptase definitiv, în ciuda zvonurilor stranii, şi în toate privinţele de necrezut, pe care invidia încerca să le răspândească în legătură cu trecutul ei. Putea fi socotită ca o regină a modei, cu înclinaţii către religie şi politică.

Legitimiştii puri se temeau de ea, pentru că-l ocrotea pe fiul lui Louis al XVI-lea, care avea pe atunci numeroşi partizani printre adepţii Sfântului Toma din Aquino. Oamenii de stat credincioşi ramurii principale a Bourbonilor se bizuiau pe ea şi-i erau extrem de recunoscători pentru prudenţa sa, căci ea ar fi putut să destrame partidul. Curtea lui Louis Philippe îi făcea avansuri, care însă erau respinse cu mândrie.

Soţul ei, contele Joulou du Bréhut de Clare, trăia foarte retras. Se spunea că era suferind de lingoare, şi contesa, dată ca model tuturor celorlalte femei, îl înconjura cu îngrijiri pe care gazetarii nu conteneau să le proslăvească.

Pe atunci, ca şi astăzi, jurnalele îşi câştigau pâinea zilnică sărind gardurile vieţii private. Cronica povestea despre tinereţea contelui de Clare lucruri de-a dreptul furtunoase. Era un afemeiat şi un chefliu de cea mai proastă speţă, dar îngerul pe care Dumnezeu i-l dăruise ca soţie îl schimbase cu totul. Marguerite (acesta era numele mic al providenţialei contese) făcuse din el un om cu o viaţă liniştită şi concepţii sănătoase, chibzuit şi cu purtări corecte. O adevărată vindecare, un miracol. O adora pe Marguerite şi cu siguranţă că avea de ce.

Acei dintre cititorii noştri care au urmărit cel de-al doilea episod al *Fracurilor Negre*, intitulat *Inimă de oţel*[42], cunosc începuturile acestei legături şi ştiu ce să creadă despre frumoasa contesă. Ceilalţi vor putea măsura, în cursul prezentei povestiri, inteligenţa şi curajul acestei temute aventuriere, care ţinuse odată în aceeaşi mână două arme atât de bine călite ca: influenţa asupra celor mai înalte, celor mai nobile saloane din lume, şi tainica putere de Mare Maestră a lui *Mâine va fi ziuă*. Tribunalele îi acordaseră dreptul de tutelă asupra tinerei principese de Eppstein, unica moştenitoare a imenselor domenii ale ramurii principale de Clare, în urma decesului fostului duce; creditul său era nelimitat, totul îi reuşea, şi desigur că ar fi fost ucis cu pietre profetul care ar fi îndrăznit să prezică atunci, strania lovitură de trăsnet în care această strălucită existenţă avea să fie zdrobită puţin timp după aceea.

Contesa intrând, străbătu camera Irènei şi se duse direct la fereastră.

Irène bâigui:

— Dacă doamna contesă m-ar fi anunţat că doreşte să mă vadă, m-aş fi grăbit să...

— Scumpă copilă — o întrerupse Marguerite — iată ce mi-a dat de gândit: mai întâi bunele dumitale maniere şi apoi felul în care te exprimi... Cred că m-ai văzut adineauri la mormântul stimatului meu prieten.

Irène răspunse afirmativ.

— Aş vrea să mă mai fi văzut şi mai înainte acolo, şi cât mai des — reluă contesa, întorcându-se îndărăt. Cei care doarme

---

[42] E vorba de al doilea volum din ciclul Fracurile Negre. Cavalerii Tezaurului constituie al şaselea volum al acestui ciclu. (n.t.) De fapt este volumul al şaptelea conform cronologiei din ediţia franceză. A se consulta tabelul cronologic de la sfârşitul cărţii. (nota lui BlankCd)

acolo a fost un om drept pe acest pământ. Din nefericire, toţi, atât cât trăim, suntem prinşi de vârtejul vieţii şi nu mai avem timpul să ne îndeplinim datoriile de cucernicie faţă de cei morţi. Ai mai primit de curând veşti de la tatăl dumitale?

— De la tatăl meu! repetă Irène înmărmurită. Nu ştiţi oare, doamnă, că am avut nefericirea să-mi pierd părintele?

Contesa îi luă mâna şi-i zise, coborând glasul!

— Este adevărat, domnişoară, că nu aveam nici un drept să iau informaţii asupra dumitale. Ar fi trebuit să mă mulţumesc cu ceea ce ai binevoit să-mi spui. Dar interesul afectuos pe care mi l-ai inspirat îmi este singura scuză.

Tânăra fată rămase fără răspuns. Era în ea o răceală şi un simţământ de neîncredere ce apărea cu fiecare clipă.

— Îmi dai voie să stau jos? întrebă contesa.

Şi cum Irène, încurcată, începu să se, scuze, doamna de Clare adăugă pe un ton simplu şi blând:

— Eşti mirată, nu trebuie să mi-o ascunzi. Se spune că sunt o doamnă din înalta societate şi că aceste doamne nu au obiceiul să facă vizite brodezelor lor. Dacă ai fi o croitoreasă la modă, ar mai merge. Se poate consacra o oră sau două pentru a pune cu ea la punct modelul unei toalete… Dumneata, domnişoară Irène, nu mă cunoşti.

Zâmbea, dar fără amărăciune, şi continuă aproape cu gravitate:

— Scumpa mea copilă, eu n-am fost întotdeauna o doamnă din înalta societate, ba dimpotrivă. Şi poate că doresc să-ţi vorbesc despre lucruri mai importante decât despre vreo toaletă — mai întâi pentru dumneata, şi apoi pentru mine.

Se aşeză pe scaunul pe care Irène i-l oferise cu întârziere.

— Înainte de a te aşeza lângă mine — zise ea — căci te previn, conversaţia noastră va fi lungă, închide, te rog, fereastra şi aprinde o luminare.

Irène se supuse. O vagă speranţă se amesteca acum cu teama. Spre ce se îndrepta această speranţă? Tânăra fată n-ar fi putut să o spună, dar contesa Marguerite era dintre acelea pentru care a seduce pe cineva nu era decât un simplu joc. Însuşi accentul glasului ei pătrunzător aducea cu sine convingerea şi simpatia. Fusese iubită cu înflăcărare, la nebunie. Şi mai exista încă un bărbat pe care ea îl făcea să se topească de dragoste.

Când lumânarea aprinsă de Irène dădu lumină, contesa îşi ridică voalul de dantelă şi lăsă să se vadă un chip cu linii corecte în fineţea lor viguroasă, care-l făcuse odinioară pe un pictor-copil să aibă geniu şi care, dimpotrivă, înjosise în mod ruşinos o nobilă inimă curajoasă. Era frumoasă, spuneam atunci, frumoasă într-un fel orgolios, într-un fel ostentativ, o frumuseţe care izbucneşte şi creşte pe ruinele amărăciunii unei rivale învinse. Era adevărat: aşa apărea, în măreţia ei îngrozitoare, curtezana de altădată.

Astăzi, după ani, această curtezană, schimbându-şi pielea, ca şarpele, arăta miraculos transfigurată, încă frumoasă, chiar mai frumoasă, dar de o altă frumuseţe, simplă şi decentă ca viaţa unei femei cinstite. Superba dezordine a părului ei castaniu, cu reflexe roşcate, nu mai exista; ochii ei alungiţi, sumbri şi reflectând ca o oglindă vie arzătoarele lumini ale desfrânării, îşi pierduseră flacăra îndrăzneaţă. Graţia ei lasciva făcuse loc demnităţii. Asta în chip firesc, ca fi cum trecutul însuşi ar fi minţit. Era foarte frumoasă, de o frumuseţe care-ţi lua ochii şi-ţi impunea respectul. Dar vârsta? se pune întrebarea. Nu ştiu. Ce importanţă are vârsta! Aţi văzut cum loveşte vijelia şi timpul în marmura lustruită? Bronzul capodoperelor nu are vârsta. Atâta vreme cât frumuseţea străluceşte, ea înseamnă tinereţe. Marguerite era tânără, fiindcă era minunat de frumoasă şi fiindcă cei optsprezece ani ai Irènei nu umbreau strălucirea privirii sale.

Irène se aşeză lângă ea şi zise, după ce puse sfeşnicul pe masa de lucru:

— Doamnă, pentru ce mi-aţi vorbit de tatăl meu?

— Pentru că vreau să-ţi cer un serviciu, scumpă copilă — răspunse contesa. Am nevoie de camera dumitale pentru noaptea aceasta.

Irène păstră tăcerea, dar figura ei expresivă arăta o surpriză fără margini. Încercă să facă legătura între întrebarea sa şi răspunsul ce i se dăduse.

— Îmi pare bine — continuă contesa Marguerite — că nu ţi-ai plecat ochii. Nici o bănuială necuviincioasă nu ţi-a trecut prin gând. Eşti aşa cum mi te-am închipuit, copila mea, sinceră şi curată ca virtutea. Am nevoie de camera dumitale pentru un motiv care e demn de mine ca şi de dumneata.

Vorbind, ridică foiţa de hârtie care servea de apărătoare pentru broderia Irènei.

— Iată artă! murmură ea. Artă adevărată, şi aproape îmi pare rău, dar trebuie să-ţi spun că în curând vei părăsi toate acestea. Nu vei avea timpul să termini broderiile pentru decorarea budoarului meu, Irène.

Întrevederea începea într-un chip bizar. Se spune că şi diplomaţii se învârtesc astfel în jurul problemelor pe care vor să le abordeze.

Contesa lăsă să cadă foiţa, care acoperi din nou broderia, şi zise:

— Presupun că ai resimţit lipsa pianului, când nu l-ai mai avut. Căci eşti muzicantă până în vârful unghiilor, ştiu, asta.

— Doamnă… — începu Irène, roşind puţin.

— Oh! întrerupse Marguerite. Vom reveni şi la tatăl dumitale, fii liniştită. Nu aveam nici un drept să mă ocup de dumneata. Dar există elanul simpatiei. Am luat primele informaţii, ca să ştiu dacă îţi pot fi utilă, adică mai utilă decât în măsura obişnuită faţă de o tânără persoană care lucrează cu mâinile sale, şi întâmplarea a voit să aflu de la început anumite fapte care împletesc povestea dumitale cu a mea.

Se opri. Irène stătea nemişcată şi dreaptă pe scaunul ei.

Razele sfeşnicului le lumina pe amândouă, fermecătoare în cel mai înalt grad, însă atât de diferite, încât imaginaţia unui poet n-ar fi putut găsi un contrast mai desăvârşit. Fizionomia contesei era, ca şi cuvintele sale, blândă, afectuoasă, dar adânc protectoare. Trăsăturile Irènei exprimau un respect nerăbdător, iar jocul lor mut cerea cu hotărâre cheia enigmei prezentate.

Contesa zise, ca pentru a răspunde acestei curiozităţi nerăbdătoare, abia reţinută de o discretă politeţe:

— Irène, aş putea să-ţi fiu mamă: L-am întâlnit pentru prima oară pe Vincent Carpentier acum douăzeci de ani, şi avea pe atunci vârsta dumitale. Era necăsătorit. Nu ajunsese încă zidar. Avea aspiraţii mari şi speranţe frumoase. Dacă aş fi ştiut, te-aş fi iubit mai de mult, dar abia ieri am aflat că eşti fiica unui prieten din tinereţea mea.

— Tatăl meu a fost foarte nefericit — rosti încet Irène. El nu mi-a destăinuit niciodată în întregime taina nenorocirii sale.

— Ar fi şi mai de plâns — răspunse contesa, cu aceeaşi voce scăzută — dacă ar şti că fata lui suferă şi nu-şi mai

recunoaşte propria sa inimă; dacă ar şti că ea nici nu mai şovăie între logodnicul ei, prietenul din copilărie, şi im necunoscut, un străin…

— Doamnă! Doamnă! întrerupse Irène cu o voce tremurândă. Cine v-a spus aceasta? Cum puteţi cunoaşte un secret pe care nu l-am încredinţat nimănui?

Contesa îi luă amândouă mâinile şi o trase mai aproape, repetând:

— Irène, aş putea să-ţi fiu mamă… nu tăgăduieşti! Speram totuşi că vei nega. Reynier este un om nobil, o inimă de aur. El nu te acuză. Mai curând ar înceta de a mai crede în Dumnezeu, decât să-şi piardă încrederea în dumneata.

— Nu-l voi uita niciodată pe Reynier — zise Irène. Simt pentru el o dragoste de soră.

Lăsând mâna pe care o ţinea, contesa şopti:

— Fata mea, toate suntem la fel. Cu asemenea vorbe îi ucidem pe toţi cei care ne-au dat inima lor.

— Reynier v-a făcut mărturisiri? întrebă Irène cu o nuanţă de ironie în glas, care îşi avea izvorul în sforţarea pe care o făcea ca să-şi stăpânească mânia.

În loc să răspundă, contesa Marguerite continuă:

— Romanul nostru, al nostru, al femeilor, se deosebeşte prea puţin. Se schimbă doar amănuntele, fondul rămâne acelaşi. Îl lovim pe Reynier cu o asprime nemiloasă, pentru că el ne iubeşte, dar celălalt ne-o întoarce însutit, pentru că…

— Doamnă! o întrerupse din nou Irène, roşie la faţă.

— Pentru că — încheie contesa — celălalt nu ne iubeşte.

— El! strigă Irène. Să nu mă iubească!

Se opri. Un zâmbet plin de orgoliu îi apăru pe buze.

Contesa o privea, zâmbind la rândul ei, dar cu tristeţe.

— Nu ştiu — zise ea cu un glas plin de multă afecţiune, dar şi de puţină milă — dacă am mai văzut vreodată o fată atât de frumoasă ca dumneata. Eşti mai frumoasă decât eram eu la vârsta dumitale. E un lucru, măreţ, dar fatal. Suntem nişte prăzi. Şi, fără să ştii, dumneata eşti de două ori pradă, fiindcă în dosul frumuseţii dumitale se află o imensă bogăţie.

Aceste două cuvinte: "imensă bogăţie" nu produseră asupra Irènei efectul pe care îl aştepta se poate doamna contesă de Clare. De data asta privirea tinerei fete nu se arătă de loc întrebătoare, ci, dimpotrivă, ea îşi recăpăta întreaga să linişte.

— Tatăl meu este sărac — zise ea.

— Aşa crezi — răspunse Marguerite.

— Chiar de-ar fi bogat, cavalerul Mora ne crede săraci, şi, de altfel, parcă are el nevoie de averea altora?

Contesa lăsă ochii în jos ca să-şi ascundă fulgerul din privire.

— A căpătat cumva de curând vreo moştenire frumoasă? murmură ea.

Irène roşi, dar nu răspunse.

— Ai spus: "*ne* crede săraci" — continuă contesa Marguerite. I-ai încredinţat deci cavalerului Mora secretul pe care voiai să mi-l ascunzi mie adineauri. Ştie că Vincent Carpentier mai trăieşte!

— El îl iubeşte pe tatăl meu tot atât de mult ca şi pe mine — vorbi încet tânăra fată. Se interesează de cruda lui boală.

— Şi numai la Paris există medici în stare să-l trateze? zise cu vioiciune Marguerite. Căci cavalerul Mora te-a sfătuit să-l aduci pe tatăl dumitale la Paris!

— E adevărat — făcu Irène, care, fără să vrea, simţi o strângere de inimă. Apoi adăugă, cu tot curajul de care era în stare: Nu este oare firesc, în situaţia în care ne aflăm?

— Într-adevăr — răspunse contesa pe un ton sec şi tăios — în poziţia în care te afli este firesc.

— Doamnă — zise Irène, ridicându-se — sunt sigură că nu aţi venit la mine ca să mă insultaţi!

Contesa Marguerite avu un zâmbet ciudat şi reluă:

— Ai dreptate, copila mea, înseamnă aproape să te jignesc repetând propriile dumitale cuvinte.

— Aveţi să-mi spuneţi ceva împotriva cavalerului Mora? strigă Irène. Vorbiţi atunci! Nimic nu mă va surprinde. Ştiu că e

înconjurat de duşmani feroci, care nu dau înapoi în faţa calomniei.

Contesa păstră o clipă tăcere, apoi răspunse:

— Nu, nu am nimic de spus împotriva cavalerului Mora. Îţi repet, copila mea, că am nevoie de camera dumitale. Pentru aceasta am venit.

Irène replică:

— Prima dată când mi-aţi spus-o, am crezut că am înţeles greşit. Îmi este greu să înţeleg cum dumneavoastră, doamna contesă de Clare…

— Nu încerca să simulezi o neîncredere care nu există în dumneata, fata mea. Eşti supărată pe mine şi ai vrea să te răzbuni printr-o bănuială, dar bănuiala refuză să ia naştere.

Era riguros exact. Irène se gândise în primul moment că doamna contesă de Clare se afla aici pentru cavalerul Mora însuşi, dar acest gând nu putu să dureze, pur şi simplu pentru că voinţa Margueritei era ca el să nu dureze.

S-ar fi zis că în această femeie exista un har de neînvins. Privirea ei era un talisman care convingea mai bine decât orice elocinţă. Îşi consultă micul ceas, foarte, frumos lucrat, dar simplu, pe care îl purta la cingătoare.

— Nu este încă nici ora nouă — zise ea — mai avem destul timp. Îţi cer locuinţa numai pentru noaptea aceasta…

— Dar eu, doamnă — o întrerupse tânăra fată, cu naivitate de data asta — unde să mă duc, dacă plec de aici?

Contesa Marguerite îşi reluase aerul de afectuoasă protectoare, în loc să răspundă, ea întrebă:

— Ţi-aş produce supărare sau plăcere spunându-ţi că domnul Reynier se află la Paris?

— Nu ştiam că Reynier ar fi părăsit Parisul — răspunse Irène.

— Da? făcu Marguerite cu mirare. Şi nici nu căutai să afli de ce nu mai vine pe la dumneata?

— Ultima oară când Reynier a fost la mine ne înţelesesem că vizita lui nu se va mai repeta.

Cum Marguerite o interoga cu o privire din ce în ce mai surprinsă, ea adăugă:

— Reynier avea o altă legătură, doamnă.

De data aceasta, contesa încruntă din sprâncene şi coborî glasul, ca să spună:

— Reynier nu te-a acuzat niciodată de a-i fi întins cursa în care era gata să-şi piardă libertatea şi viaţa, domnişoară!

Irène făcu ochii mari. Ea repetă, ca şi cum n-ar fi înţeles bine:

— Libertatea... viaţa?

— E posibil oare să nu ştii ce s-a petrecut chiar aici, în această cameră? strigă Marguerite.

Irène îşi întoarse privirea de la ea şi zise, ca şi cum aceste cuvinte i-ar fi cerut o sforţare dureroasă:

— Nu, doamnă, nu ştiu... dar aş vrea să ştiu... acum. Şi adăugă, deoarece contesa, incredulă, şovăia: Mi s-a spus numai că venise, într-o zi când mă aflam bolnavă, şi că... şi că vecinii îmi săriseră în ajutor.

— Să te apere! Împotriva lui! Împotriva lui Reynier! Şi dumneata ai crezut asta?

— Nu... sau cel puţin era în toate astea ceva de neînţeles pentru mine. Am întrebat de multe ori...

— Pe cine?

— Pe toţi cei care puteau şti.

— În special pe cavalerul Mora?

— Da..., pe cavalerul Mora, ca şi pe ceilalţi.

— Şi el l-a acuzat pe Reynier?

— Niciodată, doamnă! El a fost mai curând cel care a impus tăcerea împrejurul meu. Cavalerul Mora are o inimă bună, nobilă.

Amândouă erau palide, şi între ele mocnea o mânie surdă.

Dar dincolo de mânia Irènei se afla groaza. Simţea că asupra capului ei atârna o taină funestă.

— Nu pentru acest lucru am venit — zise contesa Marguerite după o clipă de tăcere — dar îţi voi spune ceea ce doreşti să afli. În timpul ultimei voastre întâlniri, Reynier îţi spusese: "Voi mai veni o dată, ca să-ţi predau hârtiile tatălui tău!" Este adevărat?

— Da, este adevărat.

— Reynier a venit aşa cum făgăduise. Te-a găsit în nesimţire.

— Trebuie să fie adevărat, căci eu nu l-am văzut.

— El nu a luat îndărăt actele tatălui dumitale. Le ai?

— Nu.

— Tatăl dumitale nu este nebun — rosti contesa cu energie. Tatăl dumitale va muri asasinat!

— Pentru ce îmi spuneţi acest lucru, doamnă? se bâlbâi Irène, gata să-i vină rău, într-atât de mult groaza îi apăsa inima.

— Pentru că un altul are acum aceste hârtii, pentru că aceste hârtii dovedesc, sau cel puţin lasă să se vadă că el cunoaşte un secret mortal…

— Tezaurul!

Acest cuvânt izbucni ca un suspin din gura tinerei fete. Ea nu văzu fulgerul care se aprinsese în ochii doamnei contese de Clare.

Aceasta lăsă să treacă cuvântul fără să-l bage în seamă şi, cu accentul potrivit relatării unui fapt, ea povesti pe scurt şi răspicat scena stranie pe care noi o cunoaştem din povestirea lui Échalot.

Irène o ascultă, cufundată într-o adâncă încremenire.

În momentul când contesa vorbi despre pumnalul găsit pe podea la picioarele lui Reynier, care era doborât şi ţinut la pământ de cei doi necunoscuţi, ajutaţi de vreo douăzeci de, gură-cască, şi despre pistoalele încărcate scoase din buzunarele pantalonilor săi, o roşcată năvăli în obrajii Irènei.

Contesa nu pronunţase de loc numele cavalerului Mora. Ea ajunse la arestarea lui Reynier.

— Deci, acesta era scopul lor! strigă Irène deznădăjduită. Voiau să-l târască în faţa justiţiei!…

— Nu — întrerupse Marguerite — justiţia nu putea să facă nimic, fiindcă ar fi trebuit să depui dumneata mărturie. Cei care au înscenat această comedie infamă nu doreau să meargă până la Palatul de justiţie. Aşteaptă şi ai să vezi; mai era de parcurs drumul: drumul între casa în care ne aflam şi palat. Reynier fusese urcat într-o trăsură de piaţă, între doi agenţi care cu greu îl apăraseră de furia celor dimprejur.

Bietul tânăr era paralizat de uimire. Tot ce i se întâmpla, după scena de neînţeles pe care i-o făcuseşi în ajun, era pentru el un coşmar dureros, plin de surprize sfâşietoare. Chiar el mi-a povestit toate acestea.

Trăsura cobora spre Paris prin strada Roquette; se înserase în timp ce ea traversa piaţa Bastiliei. Agenţii erau nişte vlăjgani voinici.

Deoarece Reynier nu era înarmat, i se scoseseră legăturile. Vei vedea că nu o făcuseră din milă.

În strada Saint-Antoine, unul dintre agenţi fu apucat de nişte scuturături subite, ca nişte convulsiuni.

"Mii de draci! zise camaradul său. Proastă afacere! Trebuie să-i punem cătuşe prizonierului, şi repede, căci dacă te apucă criza, o să-i fie uşor să ne răzbească!... Haide! Malou! Malou!... Malou! Ţin-te bine!"

Malou nu răspunse. Gura i se strâmbă, ochii i se dădeau peste cap şi cu cele două mâini crispate încercă să se agate de pernele trăsurii. Celălalt agent scoase sfori din buzunar şi se repezi asupra lui Reynier ca să-i lege mâinile.

Reynier nu opuse nici cea mai mică rezistenţă; dar agentul nu avu timpul necesar să-şi aducă la îndeplinire treaba. Malou, care se căznise să se ridice, recăzu ca un bolovan, şi îndată după aceea începu să se zbată pradă unui atac furios de epilepsie.

Agentul îi dădu drumul, lui Reynier ca să se întoarcă la camaradul său. El zise:

"Malou! Malou! Ţin-te bine! Vei putea să te zbaţi cât vei voi când vom fi la prefectură. La naiba! Când eşti atins de o asemenea boală, de ce mai rămâi în serviciu? Noroc că prizonierul stă liniştit..."

Prizonierul era mai mult decât liniştit. Până atunci mintea lui fusese ca amorţită. Era ca şi mort. Dar aceste cuvinte îl deşteptară pe jumătate. Trebuie să înţelegi: ele erau pronunţate tocmai ca să-l redeştepte. Comedia continua. Cursa îşi urma drumul, ca şi trăsura. Malou şi camaradul său erau actori.

Reynier făcu o sforţare ca să vadă limpede în întunericul minţii sale. Un singur gând îi apăru în faţă: dorinţa nestăpânită de a ajunge la dumneata, ca să poată lupta împotriva odioasei, absurdei acuzaţii care apăsa, asupra lui.

Nenorocirea sa avea înţelesul tulbure al unei năluciri, menită să te inducă în eroare. El îşi dădea seama de faptul că în jurul lui aparenţele fuseseră aranjate cu o artă infernală şi că flagrantul delict, pregătit cu măiestrie, va fi confirmat de o mulţime de martori, poate chiar şi de dumneata, căci declaraţia demnă de crezare pe care ai fi făcut-o ar fi atârnat greu în balanţă.

Într-adevăr, ce-ai fi declarat? Că în ajun i-ai spus să nu mai vină?…

— Dar e îngrozitor! murmură Irène cu răsuflarea tăiată. Nu s-a mai pomenit asemenea perfidie.

— Ba da — reluă cu răceală Marguerite. Se cunosc urzeli şi mai bine puse la cale, curse şi mai diabolice. Există o asociaţie de răufăcători, condusă de un consiliu ocult, ce nu poate fi descoperit, şi care a împins arta crimei până la cea mai rafinată subtilitate.

N-am să mai lungesc mult vorba. Am să-ţi spun imediat cum am pătruns în miezul acestui mister atât de bine ascuns, înconjurat de atâtea precauţiuni şi de atâtea minciuni. Vei afla, fata mea, taina nenorocirii dumitale şi cum fericirea, bunăstarea şi liniştea care ţi-au înconjurat copilăria au luat dintr-o dată sfârşit. Viitorul strălucitei eleve a călugăriţelor de la Mânăstirea Crucii era oare ca ea să locuiască în această mansardă, unde trebuie să muncească din greu cu mâinile ca să poată trăi?…

— Doamnă… — voi s-o întrerupă Irène.

— Vei afla — urmă contesa, fără să ridice vocea, dar cu o fermă autoritate — din ce motive eşti o biată lucrătoare, în loc să fii o moştenitoare bogată şi onorată — de ce, în loc să fii soţia primului, adevăratului dumitale logodnic, îl aştepţi aici pe omul care a încercat să-l ucidă.

— Doamnă! zise iarăşi tânăra fată, încercând să se ridice de pe scaun.

— Vei afla — continuă Marguerite, aspră şi hotărâtă — de ce tatăl dumitale, de ce fratele dumitale adoptiv — şi chiar dumneata însăţi — aţi fost condamnaţi la moarte de către consiliul Fracurilor Negre!

Irène Carpentier se lăsă să cadă din nou pe scaun. În privirea ei se citea mirare, groază, dar şi neîncredere.

— Îl acuzaţi oare pe cavalerul Mora că face parte din această asociaţie de criminali? întrebă ea cu o voce adânc mişcată.

Calmul contesei Marguerite părea să crească în faţa emoţiei pe care o provocase. Ea răspunse:

— Nu fac decât să povestesc fapte. Martorii mei vor fi Vincent Carpentier şi Reynier, atunci când va veni timpul să întărească spusele mele prin mărturia lor. Îţi cunoşti oare dumneata propria-ţi inimă? Eu cred că nu. Eşti uluită, dar nu robită. În orice caz, eu am încredere în dumneata şi te fac judecător.

— Daţi-mi voie să vă întreb, doamnă, dacă şi dumneavoastră îl cunoaşteţi bine pe cel despre care vorbim.

Contesa zâmbi.

— Mai adineauri — zise ea — m-ai fi întrebat bucuroasă dacă nu cumva îl cunosc prea bine. În privirea pe care o îndreptaseşi spre mine, printre florile de la fereastră, se citea multă îngrijorare, multă gelozie. Irène, eşti foarte tânără, eşti aproape un copil. Eu sunt bătrână. Ţi-am spus că aş putea să-ţi fiu mamă.

În timp ce rostea aceste cuvinte, în jurul frumuseţii ei radia o strălucire care izbucni ca o sfidare.

— Îl cunosc pe cavalerul Mora — reluă ea — exact atâta cât trebuie pentru dumneata şi pentru mine. Şi, între paranteze fie zis, să nu ai pică pe mine pentru vizita pe care te împiedic să o primeşti. Când am intrat aici, frumoşii dumitale ochi mi-au arătat bine cât de înşelată ţi-a fost aşteptarea. Nu este vina mea. Eu nu am nimic de-a face cu absenţa cavalerului Mora. L-ai fi aşteptat zadarnic: în seara aceasta este foarte ocupat.

Irène o interoga din privire, însă contesa Marguerite continuă pe un ton fără replică:

— Dar iată-ne destul de departe de povestirea mea. Unde rămăsesem? Reynier sărise din trăsură? Nu. Ideea i-a venit numai pentru că-i fusese sugerată. În timp ce camaradul lui

Malou părea că se află într-o mare încurcătură, Reynier îşi zise: "Dacă aş fi liber, aş alerga la Irène".

De aici până la a deschide uşa trăsurii şi a sări pe caldarâm nu era decât un pas. Reynier îl făcu. Dar Malou, vindecat ca prin farmec, sări pe cealaltă uşă, în timp ce camaradul său se repezea după Reynier. Şi amândoi strigară: "Prindeţi-l! Prindeţi asasinul!"

Pe pod se afla multă lume. Era ora la care lucrătorii circulă venind de la lucru. Din toate părţile i se aţinu calea.

Reynier, hăituit, încolţit, pe punctul de a fi înhăţat, sări peste parapetul podului şi se aruncă în Sena…

— Eu nu ştiam asta! bâigui Irène. El îmi spunea: "Nu vorbi cu nimeni; eşti înconjurată de duşmani"…

— Contele Julian spunea adevărul — întrerupse contesa.

— Îi cunoaşteţi numele, doamnă?

— Contele Julian spunea adevărul, dar nu adăuga că el însuşi era principalul dumitale duşman…

— Îl urâţi mult! murmură din nou tânăra fată.

— Da, îl urăsc — răspunse Marguerite, ai cărei ochi aveau o privire calmă şi gravă — dar nu îl urăsc atât de mult pe cât îl vei urî dumneata când vei şti şi vei crede.

— N-am să cred niciodată că a putut să facă atâta rău.

— Atâta rău! repetă Marguerite. Şi de-abia am început cu dezvăluirile. Nici eu nu ştiu totul. Sunt încă lucruri care îmi scapă, în special cele referitoare la aceea pe care el o numeşte sora lui, călugăriţa…

— Maica Maria cea Bună — strigă Irène — o sfântă!

Dar îşi coborî ochii, sub privirea Margueritei. Ceva lăsa să se întrevadă în ea credinţa care i se clătina şi sforţarea pe care o făcea ca să se agate de încrederea sa zdruncinată.

— Am uitat să-ţi spun — reluă contesa — că, în momentul pornirii lui Reynier spre prefectură, comisarul de poliţie se mirase că nu-i cunoaşte pe cei doi agenţi care se prezentaseră ca să se urce în trăsură cu prizonierul. Atunci Malou şi camaradul său îşi arătaseră legitimaţiile, care erau valabile… Vei fi auzit poate, în copilăria dumitale, vorbindu-se de un oarecare Lecoq?

— Tata a pronunţat adeseori, de faţă cu mine, acest nume — răspunse Irène.

— Iscusinţa lor este de admirat — continuă contesa. Acest Lecoq avea două feţe, două existenţe, aşa cum se întâmplă cu mulţi dintre ei. Era un om de lume, l-am primit şi eu în salonul meu. Intrase în graţiile venerabilului nostru prieten, colonelul Bozzo. Dar în acelaşi timp era unul dintre cei mai temuţi bandiţi care au existat vreodată şi, sub numele de toulonezul l'Amitié, era unul din principalii conducători ai Fracurilor Negre. Această denumire nu te înspăimântă decât pe jumătate, fata mea. Cu atât mai bine. La Paris există mulţi oameni care nu o pot pronunţa fără să tremure, chiar şi eu sunt dintre aceia: Fracurile Negre au încercat de mai multe ori să mă ucidă.

— Numele lor — zise Irène — revenea adeseori în nebunia tatălui meu.

— Tatăl dumitale avea de ce să se teamă de ei. Ţi-am vorbit astăzi despre ei numai ca să-ţi explic faptele celor doi falşi agenţi, lucrând chiar sub ochii unui comisar de poliţie. Pe când trăia, domnul Lecoq era o forţă la prefectură. Asociaţia criminală din care făcea parte se servea de poliţie ca de un instrument.

— Îl acuzaţi, aşadar, pe cavalerul Mora că face parte din această asociaţie, doamnă? întrebă Irène pentru a doua oară.

În loc să răspundă, contesa zise:

— Meseria acestor falşi agenţi nu era prea uşoară. Ei fuseseră aleşi cu grijă. Malou, epilepticul, sări pe parapet şi de acolo în apă, în aplauzele mulţimii asmuţite. Camaradul său, alegând o altă cale, pentru că era, fără îndoială, un înotător mai slab, o luă la fugă spre chei, coborî scara şi se aruncă în apă în faţa Institutului.

Sena era umflată şi curentul destul de puternic. Totuşi, cel de-al doilea agent o luase înainte. Lăsându-se în voia curentului, el era sigur că va putea tăia calea fugarului.

În acea noapte întunecată, oamenilor de pe chei le era imposibil să ştie ce se petrecea în mijlocul fluviului. Eu însă ştiu. Dacă mă vei întreba de la cine, îţi voi răspunde: de la Reynier însuşi.

Reynier ştia că era urmărit. În momentul când scoase capul din apă ca să respire, după ce se cufundase, îl auzise pe Malou sărind în apă, dar îşi închipuia că nu are împotriva sa decât un singur adversar şi credea că intenţia acestuia era numai să-l prindă.

Dacă e nevoie, un agent care urmăreşte un arestat este obligat să-l apere împotriva oricărui pericol. Ideea unei încercări de asasinat nici nu-i trecea prin gând lui Reynier.

Văd că ai devenit palidă, scumpă copilă — se întrerupse contesa. Şi mie mi s-a strâns inima când am auzit această groaznică povestire. Şi aş şovăi s-o mai repet, dacă mi-ar fi povestit-o altcineva.

Curentul îl târa repede la vale, şi Reynier, departe de a lupta împotriva lui, înota din toate puterile în josul apei ca să poată parcurge o distanţă cât mai mare şi să ajungă la malurile pustii din dreptul podului Royal.

Trecuse dincolo de podul Saints-Pères, unde nu se vedea nici o mişcare neobişnuită, pentru că zarva întâmplării nu ajunsese încă până acolo. Ieşind de sub umbra arcadelor podului, văzu în faţa lui, pe apă, o masă întunecată, care părea nemişcată ca o geamandură prinsă cu lanţuri de fund. Dar pe Sena nu există geamanduri.

Instinctiv, Reynier coti spre dreapta. Chiar în acea clipă auzi în spate o respiraţie gâfâitoare. Se întoarse, dar nu văzu nimic. La dreapta şi la stingă, pe cele două cheiuri, vuietul urmăririi făcut de curioşi, care la început fuseseră considerabili, se auzea tot mai slab.

În asemenea ocazii, de obicei, la Paris, mulţimea creşte de la sine pe măsură ce înaintează pe străzi. Dacă ar fi fost în plină zi sau dacă măcar o rază de lună ar fi căzut de sus, gloata ar fi urmărit cu pasiune spectacolul până la Chaillot şi chiar până la Saint-Cloud. Dar odată podul Royal depăşit, felinarele, devenite mai rare, lăsau mijlocul fluviului într-o completă întunecime. Pe de altă parte, drama, mută, pe cât de invizibilă, nu mai dădea nici un semn de viaţă. Trei sferturi dintre curioşi se lăsaseră păgubaşi.

După cum ţi-am spus, Reynier îşi dădea seama că e urmărit, dar până acum duşmanul nu se arătase la faţă.

Cam în dreptul străzii Belechasse, apa clipoci la stânga şi un cap de om apăru. Reynier recunoscu geamandura de adineauri şi cârmi pentru a doua oară, dar aceasta se cufundă brusc şi zise înainte să dispară: "Hai, acum! Malou! Nu mai e nimeni!"

Aproape în aceeaşi clipă, Reynier simţi că este apucat de amândouă picioarele dintr-o dată. Sub această dublă sforţare, care îl trăgea în mod irezistibil la fund, se scufundă.

Cu toată vigoarea tinereţii şi cu toată îndemânarea lui de înotător, se crezu pierdut fără speranţă, cu atât mai sigur cu cât felul în care fusese atacat vădea prezenţa a doi maeştri ai înotului.

Trecuse aproape un sfert de oră de când era urmărit de cei doi falşi agenţi, şi ei trebuiseră să înoate aproape tot timpul între două ape.

Reynier îşi luă totuşi inima în dinţi. Îşi adună în el toate forţele şi dădu o lovitură teribilă, care îi eliberă piciorul stâng. Cel drept îi rămase prins ca într-o menghină, dar îşi dădu seama de sforţarea pe care o făcea acum duşmanul său ca să se ridice la suprafaţă pentru a respira.

Reynier îşi menajase respiraţia şi avea amândouă mâinile libere. El se ridică drept în sus, menţinându-şi adversarul sub apă prin poziţia verticală pe care o avea. Cele două mâini care se strângeau în jurul gleznei sale slăbiră…

Irène răsuflă acum din adâncul pieptului.

— Nu — făcu contesa Marguerite — nu era încă salvat. În timp ce se lungea pe apă ca să iasă la larg, simţi, o lovitură drept în piept. În Sena nu există stânci. De altfel, o a doua lovitură îl făcu să înţeleagă de unde venea prima: era lama unui cuţit, care îi intra pentru a doua oară în carne…

Să nu leşini, scumpă copilă — se întrerupse Marguerite, susţinând-o pe Irène, care se clătina pe scaun — ştii bine că Reynier nu a murit, şi cred că durerea dumitale se datoreşte faptului că, în cele din urmă, te-ai convins că o anumită persoană, binecunoscută nouă, nu e decât un laş şi un josnic ucigaş.

Irène se redresa, dar nu răspunse. Contesa Marguerite continuă:

— Curentul ducea mereu la vale această dramă şi cele trei personaje. În momentul când Reynier fusese lovit pentru prima oară, acest trio de înotători trecuse de podul Concorde şi se lăsa dus de-a lungul malurilor pustii care mărginesc, de o parte, promenada Cours-la-Reine şi, de cealaltă, bulevardul cotit ce uneşte esplanada Invalizilor cu Champ-de-Mars. Aici, chiar dacă Reynier ar fi strigat după ajutor, nu l-ar fi auzit nimeni, dar el

tăcea. Dacă ar fi chemat într-ajutor, ar fi însemnat să rateze evadarea şi să reintre sub puterea legii.

După asta se recunoaşte mâna Fracurilor Negre: cei condamnaţi de ei sunt întotdeauna prinşi cu acelaşi fel de capcană. Ei se zbat între două fatalităţi care îi încolţesc: la dreapta ucigaşul, la stânga judecătorul. Pentru aceşti maeştri versaţi în arta ciumei, legea este o armă de rezervă, care înlocuieşte cuţitul.

Sub cerul întunecat, în mijlocul apei care curgea năvalnic, Reynier, rănit de două ori, singur împotriva a doi duşmani şi neavând decât mâinile goale, îşi regăsi curajul tocmai datorită primejdiei în care se afla. Lupta îi punea în lumină caracterul: nu mai putea fi vorba să fugă, trebuia să lupte. Trebuia să ucidă, ca să nu fie ucis.

Când Reynier mi-a povestit această luptă mută şi înfiorătoare, care îmi dă şi acum fiori în spate, se afla culcat pe patul de suferinţă, unde îl ţintuiau rănile.

Reynier este o fiinţă nobilă şi frumoasă, copila mea. Îmi amintesc că mi-a spus aceste cuvinte simple: "Înainte de a mă gândi la Dumnezeu, m-am gândit la ea".

El se apără vitejeşte şi atacă cu eroism, fiindcă se gândea la dumneata. Pumnul său strâns se abătu, ca un baros de fierărie, în capul lui Malou, în momentul când acesta ieşise la suprafaţă ca să ia o gură de aer. Celălalt bandit, apucat de ceafă, îl chema în zadar pe camaradul său în ajutor şi lovea, lovea mereu, dar loviturile sale nu mai aveau efect. El alunecă, sugrumat, la fund.

Şi Reynier, învingător, dar sleit de puteri, plutind graţie unei rămăşiţe de instinct, dus de curent ca o epavă, acostă în faţa promenadei de la Chaillot, unde ultimul său strigăt ajunse din întâmplare la urechea unui trecător.

La câţiva paşi de acolo, în strada Bătăliilor, se afla sanatoriul savantului medic alienist, doctorul Samuel. Acolo căpătă Reynier îngrijirile care îl readuseră la viaţă…

Contesa Marguerite tăcu. Irène, albă ca o statuie, păstra acea atitudine nemişcată şi rece care este foarte adesea expresia unei emoţii ajunse la paroxism.

— Şi Reynier se mai află încă în sanatoriul acela? întrebă ea după o tăcere.

— Nu — răspunse Marguerite — a plecat de acolo.

— Şi unde s-a dus?

— La mine acasă, la castelul de Clare, unde s-a prelungit penibila şi primejdioasa lui convalescenţă. Cuţitul lui Malou îi atinsese plămânul.

— Dar spuneaţi — reluă Irène — că acum e la Paris.

— Spuneam adevărul.

— Unde aş putea să-i scriu… sau să mă duc să-l văd?

— Tot la mine, la palatul de Clare.

Afară, totul era liniştit. Drumul Perilor, şi mai singuratic decât astăzi, răsuna pe atunci arareori sub pasul vreunui trecător după căderea nopţii, şi prin cimitir, care avea de mult toate porţile închise, nu mai rătăceau decât câinii de pază — sau poate câteva fantome, înfruntând discreditarea aruncată asupra lor de către filozofi.

Oamenii cumsecade din Charonne, sceptici în multe privinţe, mai păstrează totuşi oarecare temeri în ceea ce priveşte "partea de sus a cimitirului", adică acea parte unde vederea este atât de frumoasă şi care se învecineşte cu câmpurile cultivate.

Circulă pe acolo anumite zvonuri. Într-o zi, când mă dusesem să fac o vizită la mormântul proaspăt al prietenului şi maestrului meu, Frédéric Soulié[43] — era pe la sfârşitul lui 1847 — prelungindu-mi plimbarea prin strania câmpie învecinată cu zidul dinspre nord-est, am căpătat informaţii, ce-i drept, foarte vagi, despre nălucile de la Père-Lachaise. Mi-au fost date de o fetiţă blondă de vreo zece ani, care păzea o capră albă într-o livadă părăsită, unde se aflau îngrămădite încă de pe atunci stive de pietre pentru o viitoare construcţie.

Era pe înserate. Copila mă întrebă cât e ceasul, apoi dezlegă deodată capra, zicând;

— Vor veni *morinii*.

Nu garantez ortografia cuvântului "morin".

La întrebările mele ce înţelege prin "morini", fetiţa răspunse:

— Parcă eu ştiu! Vin să se zgâiască în lungul zidului.

A te zgâi înseamnă să te uiţi pe o fereastră, să te sprijini în coate pe un balcon.

— Şi sunt mulţi? o întrebai eu.

— O mulţime.

— Şi ce fac?

---

[43] Romancier şi autor dramatic francez care s-a bucurat de mult succes datorită câtorva din lucrările sale — romane de groază, pline de pasiune şi fantezie (1800–1847). (n.r.)

— Dacă vă spun că se zgâiesc.

După câte se pare, aceştia nu sunt decât nişte stafii, nici prea îndrăzneţe, nici prea vătămătoare. Nu li se văd decât capetele descărnate, fixând ochi lipsiţi de viaţă asupra terenurilor vecine, dinafară închisorii lor.

Fetiţa nu ştia mai mult.

În anul în care se petrece istoria noastră fusese întărită paza cu câini, care dădeau târcoale patrulând prin aleile pustii ale cimitirelor pariziene, dar aceasta nu pentru "morini", nici pentru stafii. Se petrecuse un fapt nemaipomenit, care lăsase în tot Parisul o îndelungată impresie de groază. Cei care au nefericirea să fie atât de bătrâni încât să fi trăit pe vremea aceea, nu vor fi uitat de acel monstru, probabil unic în felul lui: îndrăgostitul de femei moarte, sergentul Bertrand, a cărui patimă macabră viola mormintele.

Cu toate că acest sinistru Don Juan nu vizita decât cimitirul Montparnasse, măsura de precauţie fusese luată în toate celelalte locuri de veşnică odihnă, astfel încât pentru o vreme preţul dulăilor fu în creştere.

Parisul, căruia îi plac atât de mult emoţiile, se deştepta în fiecare dimineaţă cu speranţa că sergentul-vampir va fi avut adepţi. Dar se zice că bietul nenorocit a murit turbat, luând cu el şi germenele înfiorătoarei sale manii.

Irène şi contesa Marguerite erau aşezate una lângă alta. Tânăra fată ţinea ochii plecaţi. Fără paloarea obrajilor şi dungile întunecate care-i încercănau ochii, ai fi crezut-o foarte liniştită.

Contesa, care nu mai vorbea, părea absorbită în gândurile ei. Ea se ridică pentru a da la o parte perdeaua de muselină de la fereastră şi a arunca o privire afară.

Luna era ascunsă sub un nor mare, care punea totul în umbră. De-abia dacă puteai zări profilul tufişurilor din cimitirul Père-Lachaise. Numai mormântul colonelului apărea ca o pată albă pe acest fond întunecat.

Dar nu aceasta voia să vadă contesa Marguerite. Fără să întoarcă capul, ea îşi înfipse privirea ascuţită către aripa exterioară a pavilionului Gaillaud, unde se afla fereastra cavalerului Mora. Din dosul obloanelor închise nu se strecura nici o rază de lumină.

— Doamnă — zise Irène — când aţi venit la mine, mi-aţi spus că-mi veţi vorbi despre tatăl meu.

Am spus că nu se strecura nici o rază. Şi era întru totul adevărat, dar micile intervale care separau scândurelele obloanelor de la fereastra cavalerului Mora nu erau atât de negre încât să dovedească absenţa oricărei lumini în interior. Era ca şi cum ar fi fost trasă o perdea groasă în faţa ferestrei, spre a se face întuneric.

Marguerite se reîntoarse lângă Irène şi răspunse:

— Nu mi-am uitat făgăduiala, dar mărturisesc că aşteptam din partea dumitale un cuvânt bun. În legătură eu Reynier.

— Ca să pot vorbi, trebuie să mă gândesc mai intri — murmură Irène.

— Poate că nu dai crezare povestirii mele — zise contesa, aşezându-se din nou.

— Ba da, doamnă — replică Irène — pentru că simt o strângere de inimă. Dar dincolo de povestirea dumneavoastră sunt lucruri pe care eu nu le cunosc. Dumneavoastră aţi zdruncinat în inima mea o afecţiune adâncă. Totuşi nu aţi omorât-o. Am îndoieli…

Şovăi înainte de a continua:

— Şi din această cauză am remuşcări. Mă mustru pentru unele bănuieli.

— Eşti o fiinţă nobilă — zise contesa, luându-i mâinile între ale sale. Mi-am dat bine seama de greutatea misiunii mele pe lângă dumneata. Poate că ar fi trebuit să încep altfel. Există, într-adevăr, în jurul dumitale un mister pe care nu îl cunoşti. Ştiu eu, oare, mai multe decât dumneata? Iată o întrebare la care vom răspunde mai bine la sfârşitul convorbirii noastre. Pentru că mi-au mai rămas încă multe lucruri să-ţi spun. Vrei să le luăm pe rând? Chiar de la început, ar fi trebuit să-ţi explic de ce mi-am îngăduit, fără vreun drept, să arunc o privire în viaţa dumitale, căci din cauza dumitale, şi numai din pânza dumitale m-am ocupat de tatăl dumitale şi, de asemenea, şi de logodnicul dumitale, cu toate că pe ei îi cunoşteam înainte de a te fi văzut vreodată. Mă asculţi?

Irène, a cărei frunte frumoasă părea că visează, răspunse:

— Doamnă, vă ascult.

— Văzându-te atât de minunat de frumoasă — reluă contesa — atât de binecrescută, într-un cuvânt, atât de mult deasupra clasei din care păreai că faci parte, am simţit pentru dumneata, chiar de prima dată când mi-ai adus o broderie, un

sentiment împletit din interes şi curiozitate. Numai simpla întâmplare ne-a apropiat, pe dumneata, modestă lucrătoare, şi pe mine, femeie bogată şi nobilă.

Se întrerupse, fiindcă privirea Irènei se ridicase spre dânsa.

— Da, o repet — zise ea cu surâsu-i plin de sinceritate — numai întâmplarea. Simpatia n-a venit decât pe urmă. Lasă-mă să continui. Apreciez sentimentul mândriei. Nu mi-ar fi făcut plăcere să te îngrijorez, să te umilesc poate prin întrebări directe. Aveam alte mijloace ca să-ţi pot citi istoria, ca într-o carte deschisă.

— Biată istorie! murmură Irène fără voia ei.

— Îl cunosc pe tatăl dumitale de mai bine de douăzeci de ani — continuă Marguerite. Trecuseră vreo zece ani fără să-l mai fi văzut şi probabil că fostul elev de la Belle-Arte din 1820 pierduse, la vremea când colonelul Bozzo l-a adus la mine, puţin după 1830, orice amintire despre sărmana fetiţă care îl servea la masa unei mici pensiuni de familie din strada Saint-Jacques, unde mânca cu 45 de franci pe lună.

— Tânăra fată eraţi dumneavoastră, doamnă?

— Nu mi-ar fi de ajuns o seară întreagă, scumpă copilă, dacă ar fi vorba să înşir propria mea biografie. Eu sunt o femeie a aventurilor, cu toate că niciodată nu le-am căutat. Ele au venit spre mine cu duiumul. Dar acum nu este vorba decât de dumneata. În dorinţa mea subită şi cam romanţioasă de a şti dacă mi-ar fi posibil să fac ceva pentru dumneata, am consultat un oracol: oracolul meu obişnuit… şi, din capul locului, te rog să-mi ierţi asta.

— Nu am nimic să vă iert, doamnă — răspunse Irène cu o oarecare trufie — pentru motivul că nu am nimic de ascuns.

— Este adevărat — pronunţă încet de tot Marguerite. Astăzi nu ai nimic de ascuns.

— Şi mâine va fi la fel.

— Doresc şi sper acest lucru, copila mea — zise contesa pe un ton blând şi drăgăstos.

Se aplecă spre Irène şi-i atinse fruntea cu o sărutare. Apoi, schimbând dintr-o dată tonul, reluă:

— Să ne întoarcem la oracolul meu. Nu sunt o vrăjitoare, dar binefacerea are în ea ceva supraomenesc; o magie, a cărei tainică putere i-ar mira desigur pe cei neiniţiaţi. Blestemaţi să fie cei care ar pune în mişcare această forţă într-un scop rău! Ar

fi cel mai ruşinos sacrilegiu. Dumneata nu cunoşti lucrurile despre care îţi voi vorbi, şi cu toate acestea nu eşti străină de ele. Astfel, copiii văd adeseori în biblioteca lor cărţi al căror aspect îl cunosc, dar pe care nu le-au deschis niciodată… Din locul în care ne aflăm se zăreşte, în câmpul de odihnă cu care eşti vecină, un mormânt.

— Unul singur, într-adevăr, cel al colonelului Bozzo-Corona.

— Trebuie să-ţi reamintesc legăturile care unesc familia dumitale de memoria acestui sfânt bătrân?

— Ştiu că era foarte bogat şi că, prin el, situaţia tatălui meu s-a schimbat pentru un timp.

— În această privinţă, vei putea afla tot ce doreşti să ştii. Soţul meu şi cu mine suntem dintre cei care l-au ajutat pe colonel să-l lanseze pe Vincent Carpentier în noua sa carieră. Dar nu despre asta trebuie să-ţi vorbesc acum.

Tonul contesei Marguerite căpătă un accent de emfază religioasă, în timp ce ea continua:

— Omul admirabil ale cărui rămăşiţe pământeşti se odihnesc sub acea lespede de marmură înfiinţase în înaltele sfere ale vieţii pariziene o asociaţie demnă de inima sa largă şi care nu a murit o dată cu el. Nu pot spune că l-am înlocuit pe colonelul Bozzo, căci nimeni nu-l va putea înlocui vreodată, dar cel puţin în acest moment eu reprezint legătura care-i uneşte pe membrii familiei căreia el îi era părinte.

— Este o sarcină nobilă — murmură Irène, mirată ea însăşi de curiozitatea ce-o cuprinsese.

Marguerite zâmbi.

— Suntem luaţi de toţi peste picior — zise ea — şi mulţi pretind că în vremea noastră caritatea nu-şi mai are rostul. Noi lăsăm să treacă batjocurile, noi suntem puternici, noi aducem la îndeplinire, cu mijloace restrânse, opere care îşi au măreţia lor şi… Doamne, da, scumpă copilă, avem această ciudată putere de a privi în interiorul celor mai zăvorâte case, ca şi cum zidurile lor ar fi de sticlă. Acest lucru este necesar, ca să poţi combate răul şi să faci binele. Răul ne urăşte şi ne calomniază, spunând că suntem un pericol social; Binele nu ne apără, înţeleg Binele muritor de pe pământ, şi totuşi noi mergem înainte, fiindcă acolo sus există un Dumnezeu clarvăzător şi drept.

Noi suntem uniţi prin curăţenia intenţiilor noastre, prin abnegaţia inimilor noastre. Nimic nu e perfect pe lume. Se prea

poate să existe şi printre noi ambiţii, egoisme şi chiar perversităţi. Dar aceasta are mică importanţă, ţi-o spun, şi să nu te revolţi împotriva acestui adevăr care se află deasupra dumitale, deasupra nivelului omenesc: asociaţia trăieşte pentru scopul şi prin scopul ei, care este de ordin superior. Ea reuneşte forţele, înmulţindu-le prin ele însele, le stăpâneşte, le conduce. Ce putere ar avea, dacă lucrul ar fi materialmente posibil, sforţarea izolată a unui val potrivnic mişcării masei şi care ar încerca să meargă împotriva curentului unui mare fluviu? Cei răi sunt absorbiţi de cei buni.

Există o confrerie ilustră şi detestată, împotriva căreia minţi luminate, popoare, capete încoronate au desfăşurat zadarnic o luptă uriaşă: Ordinul Iezuiţilor, Nu mă gândesc nici să-i atac, nici să-i apăr pe iezuiţi; îmi sunt indiferenţi; admir numai vigoarea nemaipomenită a acestui ordin, care a suportat, fără să piară, lovituri capabile să zdrobească zece imperii.

În lumea aceasta nu poate fi găsită decât o singură forţă cu adevărat supraomenească — asociaţia. Şi asociaţia îşi însuteşte puterea atunci când are în mână acest minunat instrument care se numeşte supunerea.

În zilele noastre, statele tremură, tronurile se clatină, popoarele înfierbântate se frământă în convulsiuni zadarnice. De ce? Pentru că fiecare merge de unul singur şi numai pentru sine, împotriva tuturor, pentru că individul nu are altă grijă decât să-şi croiască drumul prin sânul masei, pentru că spiritul antagonist, care înseamnă prostie, a trecut peste tot înaintea spiritului de uniune, care înseamnă inteligenţă.

Ei spun, din adâncul orbirii lor stupide: "Este lupta pentru viaţă". Şi îşi urmează drumul lor, răsturnând pe unul, fiind răsturnaţi la rândul lor de altul, lăsând pe cei învinşi lungiţi prin toate şanţurile drumului.

Ce se întâmplă? În această dezordine, care ar trebui să fie o ordine, în mijlocul acestei încăierări, care ar trebui să fie o pace, orice grup unit, supus, apărat de o ierarhie sinceră, se ridică chiar în sânul gloatei, ca acele batalioane de formă pătrată care au dus până la marginea lumii cucerirea macedoneană. Aceste grupe sunt aidoma acelor falange; ele ştiu să adune laolaltă mii de scuturi, construind în jurul lor o solidă carapace. Ele înaintează strânse şi înarmate până-n dinţi, în mulţimea dezunită şi dezarmată.

Aşa fel încât — căci sunt lucruri prea abstracte, nu-i aşa, fata mea, pentru un spirit bun şi fraged ca al dumitale, şi un singur fapt concret te-ar convinge mai uşor decât o sută de argumente; aşa fel încât, spuneam, slăbiciunea tuturor făcând forţa câtorva, se întâmplă ca eu, fostă servantă a micului birtaş din strada Saint-Jacques, să dispun de o putere nu prea zgomotoasă, este adevărat, dar atât de reală şi atât de întinsă, că însuşi regele Louis Philippe, pe tronul lui, ar rămâne foarte încurcat în faţa problemelor cu care eu mă joc!

Capitolul XIV - Condamnat la moarte

Contesa Marguerite rostise aceste ultime cuvinte pe un ton aproape vesel. De acum înainte, ca era sigură de atenţia Irènei. Frumoşii ochi ai acesteia lăsau, într-adevăr, să se ghicească o vie curiozitate.

— Bineînţeles — reluă Marguerite, care zâmbea — eu nu mă compar cu regele. Am vorbit numai despre probleme ce trebuiesc rezolvate; aş mai fi putut vorbi şi despre îndepărtarea unor anumite piedici, dar să lăsăm la o parte lăudăroşiile!

În fond, nu e decât o chestiune de poliţie. Avem fiecare pe a noastră, şi regele, şi eu. Numai că cea a regelui este ca un cal breaz: arc o reputaţie din cele mai proaste; toată lumea se fereşte de ea.

A noastră — adică a mea — nu are nici un fel de reputaţie. Este la fel cu toată lumea, şi când e văzută trecând pe stradă, nimeni nu spune: "Uite-o!" În materie de poliţie, ăsta e un lucru foarte important.

De îndată ce doresc să cunosc cheia unei enigme, fie că e vorba de trecut, de prezent sau de viitor, îmi consult poliţia, adică chiar opera noastră, aşa cum alţii ar consulta o somnambulă sau o ghicitoare. Numai că somnambulele şi ghicitoarele spun de cele mai multe ori minciuni, şi în restul timpului se înşală. Opera noastră nu se poate înşela: opera noastră spune întotdeauna adevărul.

La puţină vreme după ce am avut prima întrevedere cu dumneata, am notat pe un petic de hârtie numele şi adresa dumitale.

Numele de Carpentier nu este un nume rar. Trebuie să-ţi spun că el îmi reamintea de lucruri atât de vagi, încât nu le-am acordat nici un fel de importanţă. Nu-mi trecuse încă prin minte că puteai să fii fata lui Vincent. Nu cunoşteam nici legătura dumitale cu Reynier, pe care îl cunoşteam ca pictor. Odinioară îi comandasem un tablou.

În afară de nume şi adresă, am pus pe peticul de hârtie şi aceste alte menţiuni: "Viaţa domnişoarei Irène Carpentier, familia ei, legăturile ei, ce se poate face pentru ea". Totul a fost dat în mâini sigure şi discrete...

— Şi aţi avut vreun răspuns, doamnă? întrebă tânăra fată pe un ton vădind o oarecare neîncredere.

— Am avut mai multe.

— Contradictorii poate?

— Adevărul nu este decât unul singur. Ele se completau unele pe altele. La ora actuală, ele formează un tot.

— Atunci, doamnă — spuse Irène — dumneavoastră trebuie să ştiţi despre mine mai mult decât ştiu eu însămi.

— Este posibil — răspunse contesa — şi sunt convinsă de asta.

Urmă o tăcere. Irène ardea de dorinţa de a pune întrebări, dar nu mai îndrăznea să spună nimic.

Contesa arătă cu degetul scrisoarea lui Carpentier, care se afla pe gherghef alături de portretul întors pe dos al cavalerului Mora.

— Afară numai dacă nu cumva — continuă ea — ultima scrisoare a tatălui dumitale nu ţi-a spus totul.

— Ultima lui scrisoare este ca şi celelalte — murmură tânăra fată.

— De asemenea, dacă nu cumva — adăugă Marguerite, care lăsă scrisoarea ca să arate portretul — într-o anumită clipă, când ai privit originalul acestei miniaturi, Dumnezeu nu-ţi va fi înzestrat privirea cu darul de a deosebi adevărul de minciună.

Pleoapele Irènei se lăsară în jos. Tot Marguerite fu cea care luă din nou cuvântul.

— Într-o zi — spuse ea — este destul de multă vreme de atunci, inima dumitale afectuoasă şi amintirile copilăriei au fost

mai tari decât nehotărârea care te tulbura, şi ai consimţit să-ţi dai mâna lui Reynier. În acea zi ai primit două scrisori, al căror sens, dacă nu textul exact, ţi-l voi reaminti.

Prima, care avea un scris necunoscut, zicea cam aşa; "Vincent Carpentier e mort. Mormântul său este la Stolberg-les-Mines, între Liège şi Aix-la-Chapelle, teritoriu neutru. Întrebaţi de Nr. 103".

— Nu este "cam aşa" — murmură Irène cu adâncă emoţie. Este chiar scrisoarea însăşi.

— Cu atât mai bine. Aceasta înseamnă că memoria mă serveşte încă bine. Cea de a doua scrisoare…

— Nu am arătat-o nimănui, doamnă! strigă Irène.

— Cea de a doua scrisoare — continuă contesa cu răceală — dacă memoria îmi este tot atât de credincioasă, nu conţinea decât aceste cuvinte: "Cavalerul Mora cere o întrevedere domnişoarei Irène spre a-i vorbi de sora lui Maria cea Bună".

— Nu exista cavalerul Mora — zise tânăra fată.

— Este exact — făcu Marguerite — acest nume nu era încă inventat. Exista: "Contele J…"

Irène îşi lăsă capul în jos. Marguerite continuă:

— Căsătoria hotărâtă nu avu loc. Aveai, de altfel, un bun pretext: voiai ca mai înainte să te reculegi pe mormântul tatălui dumitale. Aţi plecat la Stolberg…

— Cu Reynier, doamnă!

— Cu Reynier, şi chiar fără să-l fi văzut pe contele Julian.

— Dacă aţi şti tot ce-am făcut ca să-l evit! Sora lui îmi era cea mai bună prietenă.

— Sora lui! repetă Marguerite, a cărei privire căpătă o expresie stranie.

Irène îşi întoarse ochii, ca şi cum o rază prea vie i-ar fi orbit privirea.

— Odată sosiţi la exploatarea de cărbuni Stolberg, aţi întrebat de Nr. 103. V-a fost prezentat un bătrân pe care nici Reynier, nici dumneata nu l-aţi recunoscut. Şi când l-aţi întrebat pe acest bătrân unde se află Vincent Carpentier, el v-a arătat galeria nesfârşită care străpungea măruntaiele pământului şi v-a spus cu un surâs sfâşietor? "Aici mă sfârşesc în fiecare zi câte puţin…"

Irènei îi curgeau lacrimi pe obraz. Ea murmură într-un hohot de plâns:

— Tatăl meu! Bietul meu tată!

— El era, într-adevăr — continuă contesa Marguerite — acel bătrân pe care nu l-ai recunoscut era tatăl dumitale. Cele şase luni trecute apăsau asupra capului său cât o treime de secol. El te-a sărutat plângând, şi pe Reynier la fel, căci vă iubea pe amândoi cu aceeaşi dragoste. Şi îţi mai aduci aminte de primul său cuvânt, care te-a făcut să te îndoieşti de sănătatea minţii lui?

— Da — răspunse Irène cu glas scăzut.

— Ţi-a spus: "Am văzut tabloul însufleţindu-se şi personajele coborând de pe pânză. Fiul l-a ucis din nou pe tatăl său..." Îţi aminteşti de aceste cuvinte?

— Îmi amintesc.

— Şi a adăugat: "Fereşte-te de călugăriţa din Italia. Diavolul nu are nici vârstă, nici sex. Fereşte-te de maica Maria cea Bună..." Este adevărat?

— Este adevărat.

— Nici dumneata, nici Reynier nu aveaţi vreo idee asupra motivelor care-l împinseseră să părăsească o situaţie fericită şi strălucită, ca să se îngroape de viu în fundul unui mormânt. Reynier şi-a amintit, totuşi, că Vincent privea adeseori un anumit tablou copiat la galeria Biffi, la Roma. Acest tablou reprezenta o scenă bizară şi cumplită în acelaşi timp: o dramă care părea să aibă legături, prin unele laturi misterioase, cu aventura extraordinară trăită de Reynier atunci când, mergând pentru prima oară la Roma, naufragiase pe coastele Corsicei. Vincent voise chiar să intre în posesia acelui tablou. El îl privea cu lăcomie, timp îndelungat. Subterana unde se comisese paricidul lăsa să se bănuiască în umbra ei grămezi întregi de aur. Se părea că privirea lui Vincent încerca să străpungă acea întunecime. Reynier crede că acel tablou i-a întunecat mintea lui Vincent.

— Reynier mi-a spus, doamnă, acest lucru la început, dar nu şi-a păstrat aceeaşi, convingere.

— Şi totuşi — făcu contesa, al cărei glas slăbi sub apăsarea gândurilor, ca şi cum ea ar fi urmărit în minte dezlegarea unei probleme — şi totuşi, tatăl dumitale era mereu obsedat de amintirea acelui tablou. El vedea necontenit scena omorului şi tezaurul.

— Da — murmură Irène fără voie — tezaurul, mereu tezaurul!

— Mai mult încă, el îşi însuşea majoritatea faptelor din povestirea lui Reynier, schimbând numai locul unde s-au petrecut. Descria acea dramă ca şi cum el ar fi fost principalul actor. Numai că, în loc de insula Corsica, acum era câmpia Parisului, ogoarele singuratice şi triste de pe lângă Bicêtre. Afară de aceasta, restul era identic: călătoria în noaptea cu furtuna dezlănţuită, casa părăsită, femeia beată de rachiu şi omul, sălbaticul…

— Coyatier, zis vagmistrul — pronunţă încet de tot Irène.

— Pun rămăşag că mai vorbeşte încă despre aceste lucruri în scrisoarea sa!

— Vorbeşte despre de în toate scrisorile. Niciodată nu vorbeşte despre altceva.

Marguerite întinse mâna spre scrisoare, dar în loc să o ia, întoarse portretul care se afla alături. Irène era atât de absorbită, încât nu manifestă nici surpriză, nici mânie. Marguerite privi o clipă, în tăcere, portretul.

— Este foarte adevărat că ei amândoi seamănă! zise ea ca şi cum nu şi-ar fi dat seama de ceea ce spune.

Irène avu o tresărire bruscă, iar ochii ei se ridicară întrebători.

Marguerite puse portretul la loc, adăugând:

— A doua zi după sosirea dumitale la Stolberg. Vincent îl apucă pe Reynier de umeri şi-l privi ca şi cum nu l-ar mai fi văzut niciodată. Era şi mai palid, şi mai zdrobit decât în ajun. El spuse: "Poate am făcut rău că v-am chemat aici, căci ofer duşmanului o pistă, şi duşmanul o va urma".

— Când tatăl meu a spus acestea — o întrerupse Irène — nu eram decât noi trei. Cum aţi putut să aflaţi?

— El nu-şi lua ochii de la Reynier — continuă Marguerite. Şi-a mai spus: "Destinul îţi este întipărit pe figură: îl vei ucide. Este legea neamului tău. Fă-o repede, înainte ca el să mă ucidă!"

— Deci Reynier este acela care v-a informat? întrebă tânăra fată.

— Nu-ţi voi ascunde nimic, fata mea, îţi promit — răspunse Marguerite — dar nu-ţi pot spune totul dintr-o dată. Nu pierde nici un moment din vedere punctul meu de plecare. Numai ocupându-mă de dumneata, de dumneata singură, am căzut pe

urmele celor care te iubesc. Tot ce am spus până acum este răspunsul oracolului la întrebările pe care i le-am adresat: "Irène, viaţa ei, familia ei". Dumneata m-ai făcut să-i regăsesc pe Vincent şi pe Reynier. Eu nu-i căutam.

Ora înaintează şi trebuie să ajungem la încheierea acestei întrevederi. De aici încolo ascultă-mă fără să mă mai întrerupi. Răspunde-mi numai atunci când te voi întreba.

De pe acum ne înţelegem pe jumătate. Ai ghicit că mă aflu aici într-un scop de protecţie: nu acea protecţie obişnuită acordată de o femeie bogată unei tinere fete trăind din munca ei, ci o altfel de protecţie, prin care o persoană, dispunând de o oarecare putere, o poate acorda unei fiinţe slabe, ameninţată de o mare primejdie.

Voi trei formaţi o familie. Primejdia vă ameninţă pe toţi trei. Eram departe de a bănui această primejdie. Am descoperit-o însă şi lupt împotriva ei. Şi adaug pe loc că, în ce mă priveşte, nu este o operă de pur devotament. Este şi în interesul meu, sau mai bine zis în interesul acelui mănunchi viu al cărui fir de legătură sunt eu.

Există secrete care nu-mi aparţin şi pe care nu ţi le pot destăinui; există de asemenea, fără îndoială, şi puncte misterioase, pe care nici eu însămi nu le-am putut încă lămuri. Mulţumeşte-te numai cu explicaţiile pe care ţi le pot da.

Ţi-am vorbit despre asociaţia întemeiată de acel om sfânt în scopul de a însuti, prin unirea devotamentelor şi a virtuţilor, puterea Binelui pe această lume. Ţi-am vorbit apoi de o ligă constituită într-un scop tocmai potrivnic şi care duce într-ascuns războiul neîndurător pe care Răul l-a declarat, încă de la începutul lumii, omenirii.

Una din aceste confrerii, cea mai numeroasă, cea mai bine camuflată, fiindcă existenţa ei este socotită drept basm de către învăţaţii cu diplome legale care îşi arogă monopolul înţelepciunii şi al raţiunii, a avut o influenţă funestă asupra soartei tatălui dumitale. Spunând acest lucru, nu te voi mai uimi. Spune-mi, până la ce punct fuseseşi informată înaintea vizitei mele de astăzi?

— Doamnă — răspunse Irène, stăpânită acum de o adâncă emoţie — nu ştiu dacă fac bine, dar ceva mă forţează să vă spun totul. A patra zi de la sosirea noastră la mină, l-am găsit pe tatăl meu foarte bolnav. A doua zi, febra lui nu făcu decât să

crească. Aiura şi pronunţa cuvinte pe care le auzeam pentru prima dată din gura lui. Trebuie să vi le mai repet? Vedea bandiţi, un omor, un tezaur pe care îl descria.

— Şi cum îl numea? Vorbea despre tezaurul La Merci?

— Da, acest nume îi revenea pe buze, şi în momentele sale lucide ne cerceta din ochi, pe Reynier şi pe mine, ca şi cum s-ar fi temut că a vorbit; părea că-i era frică să nu fi trădat vreun secret de temut.

— Şi atunci s-a născut în mintea dumitale idee a clemenţei?

— Îmi iubesc tatăl ca pentru doi, doamnă. Pe mama abia dacă am cunoscut-o.

— Mulţumeşte-i lui Dumnezeu pentru această afecţiune, fiica mea. Ea va fi salvarea dumitale.

— Vă rog, doamnă, arătaţi-mi primejdia care ne ameninţă, în zadar mă ţin tare şi încerc să îndepărtez încrederea pe care mi-o inspiraţi, această încredere este mai tare. Cred tot ce-mi spuneţi. Şi mi-e frică.

— Tatăl dumitale — continuă Marguerite, fără să răspundă la întrebările ei — vorbea de asemenea de pedepse, de tribunale…

— Şi încă mai vorbeşte, doamnă, febra i-a trecut, dar boala nu e vindecată.

Irène desfăcu scrisoarea ca să i-o întindă contesei, dar aceasta o respinse.

— Dimpotrivă — pronunţă ea rar — te înşeli: boala lui a progresat de când ţi-a scris această scrisoare, căci ea nu-ţi anunţă sosirea lui.

— La Paris! strigă fata uluită. El! Tatăl meu!

Pe figura Margueritei se citea o adâncă şi blândă compătimire.

— M-ai întrebat adineauri — zise ea — când te-am rugat să-mi cedezi camera, în interesul meu sau al dumitale, poate în interesul amândurora, m-ai întrebat, zic: "Dar eu unde mă voi duce?" Vei putea alege, copila mea: sau lângă logodnicul, sau lângă tatăl dumitale.

Cum Irène rămânea tăcută, contesa reluă:

— Tatăl dumitale nu este nebun, nu a fost niciodată nebun. Nu delirul îl făcea să pronunţe aceste cuvinte stranii: omoruri, jafuri, tezaur, pedepse, tribunale. Tatăl dumitale simţea şi vedea muchea toporului atârnând deasupra capului său.

Irène îşi împreună mâinile şi zise, ca şi cum ar fi cerut milă unui judecător:

— Doamnă, vă afirm, vă jur că tatăl meu n-a făcut niciodată nimic care să poată atrage rigorile legii asupra lui!

Chipul Margueritei îşi schimbă expresia. Privirea ei deveni rece şi tăioasă ca oţelul.

— Nu este vorba de lege — zise ea. Nefericitul dumitale părinte se teme de ceva mai îngrozitor decât legea: el este condamnat la moarte de tribunalul Fracurilor Negre. Şi cunoaşte sentinţa.

Zarva oraşului de abia ajungea, ca un murmur nelămurit, până în acest loc atât de depărtat de centrele unde colcăie zi şi noapte, la Paris, plăcerile şi afacerile. Nu se auzea decât vuietul printre arborii cimitirului şi uruitul, devenit acum mai rar, al câtorva trăsuri pe caldarâmul bulevardelor ce ieşeau din oraş. Din timp în timp, orologiul vreunei uzine marca trecerea orelor. Începea să fie târziu şi contesa Marguerite se uitase între timp de mai multe ori la ceasul ei.

Ceea ce o atrăgea pe Irène nu era numai abilitatea cuvintelor şi arta desăvârşită a explicaţiilor contesei. Era însuşi adevărul.

Marca ştiinţă a înţelepciunii nu îşi caută mijloacele în minciună. Ca să minţi cu folos nu există decât adevărul aranjat şi adaptat după procedeele mişeilor geniali.

Obosită, Irène făcu o ultimă sforţare ca să respingă evidenţa care i se impunea, căci ceea ce ştia de la tatăl ei se potrivea exact cu relatările Margueritei. Ea spuse:

— Cel pe care îl acuzaţi, doamnă, vorbeşte şi el de Fracurile Negre. Până acum am crezut că principala, unica lui preocupare în viaţă era să se apere împotriva acestei asociaţii de criminali.

— Acum nu o mai crezi, fata mea — replică Marguerite. Legătura care îţi acoperea ochii nu este poate smulsă în întregime, dar este destul de sfâşiată ca să poţi vedea prin ea, şi e bine aşa, căci de acum înainte îţi va lipsi timpul ca să poţi intra în amănuntele precise care conving pe deplin. Trebuie să mă înţelegi, să mă crezi numai din câteva cuvinte.

Termin: colonelul Bozzo-Corona nu făcea numai binele cu patimă, el combătea cu înflăcărare şi răul. El visase să ruineze întunecata confrerie.

Bunăstarea care a apărut dintr-o dată în familia dumitale se datora alegerii de către colonel a tatălui dumitale pentru o misiune importantă, dar periculoasă. Ca să o poată duce la îndeplinire, era nevoie de un om care să poată lucra şi cu capul şi cu mâinile: un zidar care să aibă cunoştinţele şi inteligenţa unui arhitect. Era vorba să se calculeze şi să se facă sondaje; într-un cuvânt, să se descopere locul unde se afla ascuns

tezaurul Fracurilor-Negre, care era marele secret, rezervat Maestrului — Tatălui.

Tezaurul a fost descoperit, dar colonelul Bozzo a murit otrăvit, iar Vincent Carpentier, scăpat de aceeaşi soartă printr-un şir de miracole, rămâne condamnat.

Aici, contesa Marguerite povesti în câteva cuvinte scena din micul palat din cartierul Saint-Lazare, unde locuia Vincent Carpentier, masa servită de Roblot, cele două focuri de armă cu aer comprimat şi moartea frumosului câine danez, Cezar.

Desigur că în toate aceste relatări era mai mult decât trebuia ca să se justifice groaza şi fuga lui Vincent.

Datorită vagmistrului, care întâmplător îi era obligat, Vincent scăpă de o nouă primejdie şi reuşi să părăsească Franţa. După plecare, situaţia lui financiară, care era strălucită, fu compromisă în mod misterios; ca din pământ, apărură creditori cu duiumul. În acelaşi timp se răspândi şi zvonul că era nebun. Tot ce poseda fu vândut, dar preţul obţinut la licitaţie nu acoperi totalitatea datoriilor.

— Iată, scumpă copilă — reluă contesa — ce mi-a spus oracolul meu, împreună cu multe alte lucruri, pe care le las de o parte, căci timpul ne zoreşte şi ele nu sunt absolut trebuincioase. Eu te-am căutat numai pe dumneata, dar am găsit trei persoane, care într-un fel reprezintă viaţa dumitale: Vincent Carpentier, Reynier şi cavalerul Mora.

Să-l lăsăm deoparte pe cavalerul Mora. Mâine vei fi lângă mine. Mă vei întreba, iar eu îţi voi răspunde.

Reynier a ieşit din sanatoriul doctorului Samuel şi locuieşte în palatul meu. S-a făcut bine, El te iubeşte din toată tinereţea inimii sale. Eu sunt cea care l-a împiedicat să te vadă înainte de ora pe care o hotărâsem. Se întâmplă să scapi câteodată din anumite capcane, dar Dumnezeu nu face în fiecare zi minuni.

Să revenim acum la Vincent Carpentier. Nu am curajul să te condamn, biată copilă, erai robită şi poate că ai încercat scăparea tatălui dumitale tocmai pe calea care ducea la pieirea lui; dar este sigur că numai dumneata, dumneata singură, ai fost cea care l-a condus pe duşman pe urmele lui Vincent. Ascuns cum era în fundul mormântului său, el a zădărnicit urmăririle. Oamenii care îl căutau pierduseră speranţa de a mai putea pune copoii pe urmele lui. Dumneata, însă, erai aici. Încă de multă vreme se urzise în jurul dumitale o intrigă. Adu-ţi

aminte de acea femeie care pusese stăpânire pe naiva dumitale bună-credinţă, vorbindu-ţi pe atunci de nenorocirile, de virtuţile, de romanţioasele speranţe ale fratelui ei, contele Julian.

— Ce motiv ar fi avut maica Maria cea Bună? întrebă Irène.

— Aminteşte-ţi, fă socoteala la date. Era chiar momentul în care tatăl dumitale descoperise secretul ucigător, secretul Tezaurului, când Maria cea Bună se strecura cu perfidie pe lângă dumneata. Şi Maria cea Bună a dispărut din Mânăstirea Crucii chiar în ziua în care Vincent Carpentier a suferit, înainte de a părăsi Parisul, trei încercări de asasinat!

Chipul Irènei era livid şi pe frunte îi apăruseră broboane de sudoare.

— În ziua aceea s-a crezut că totul se terminase — continuă Marguerite. Se credea că vagmistrul îşi îndeplinise însărcinarea. Nu mai era nevoie de dumneata. S-au întors la dumneata numai după ce s-au convins că Vincent Carpentier, după ce trecuse pe lângă glonţ şi otravă, scăpase printr-o a treia minune şi de pumnalul lui Coyatier.

Atunci, contele Julian, acest misterios frate al Măriei cea Bună, ieşi din umbră. El ţi se înfăţişă înconjurat de tot prestigiul care-l însoţeşte pe moştenitorul deposedat al unui neam ilustru.

Dumneata ai regăsit în el acea retorică italiană, acea bizară poezie de care sora lui s-a servit ca să pună stăpânire pe imaginaţia dumitale de copil. Contele Julian, devenit cavalerul Mora, te-a cucerit prin aşa-zisa lui nenorocire, prin prestigiul pretinsei sale familii ilustre, prin înspăimântătoarele primejdii de care se înconjura cu o eroică fantasmagorie… Ei da! Nu te învinovăţesc: cunosc şi eu diabolica lor îndemânare. A fost o vreme când au reuşit să mă înşele şi pe mine.

O atrase spre dânsa pe Irène care se clătina şi o strânse la piept.

— Te afli între Rău şi Bine, fata mea — zise ea cu un adevărat elan de emoţie. Este momentul să alegi. Simţi bătăile inimii mele? Da, şi eu am fost amăgită ca şi dumneata; dar poate că eu aveam de ispăşit greşelile din trecut.

Nu mai există nimic pe lumea aceasta care să-mi poată reda entuziasmul sau fericirea, nimic, în afară de sentimentul datoriei, bucuria de a înfrunta primejdia care te face să ispăşeşti. Aici, eu nu sunt decât un soldat sub arme. Irène, ai încredere în mine?

— Da… fără să vreau — răspunse tânăra fată.

— Avem amândouă nevoie ea această încredere să fie deplină — continuă Marguerite — căci secretul meu trebuie să rămână în mine. Nu-mi este îngăduit să-ţi spun ce voi face aici în această noapte.

— Aici, la mine — răspunse Irène. Aşadar, este adevărat! Îmi cereţi să părăsesc locuinţa la această oră înaintată?…

— Viaţa tatălui dumitale depinde de asta.

— Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă — strigă Irène — explicaţi-vă! Nu pot să vă descriu neliniştea care-mi cuprinde sufletul. Fie-vă milă de mine!

— Fac mai mult decât să-mi fie milă — replică Marguerite, copleşind-o de mângâieri. Mi-eşti dragă ca şi cum ai fi fiica mea. Şi tocmai de aceea vreau să joc, cu toate şansele de a o câştiga, această partidă, a cărei miză este fericirea sau nefericirea dumitale.

Trebuie să adaug, fiindcă nu vreau să te înşel chiar de ar fi în interesul dumitale, că mai am şi un alt scop, nu personal, dar care ţine do autoritatea cu care soarta m-a învestit, în ciuda poziţiei mele modeste. Eu reprezint aici asociaţia de binefacere care luptă împotriva ligii Fracurile Negre. Sunt la postul meu.

— Există vreun pericol pentru dumneavoastră, dacă luaţi astfel locul meu?

— Desigur că da, dar sunt înarmată.

Privirea Irènei se îndreptă spre cutele elegante ale rochiei pe care o purta Marguerite. Aceasta zâmbi fără să vrea.

— Oh! făcu ea. Nu sunt înarmată în felul în care crezi dumneata. Pistoalele pe care le-aş putea ascunde sub mătasea fustei, mele ar însemna o apărare prea slabă faţă de duşmanii cărora va trebui să le ţin piept. Poţi să fii înarmat cu o platoşă şi cu o spadă, dar armura cea mai bună este aceea căreia un bun calcul i-a călit plăcile în prudenţă, unită cu îndrăzneala şi cauza cea dreaptă. Nu te teme pentru mine. Am păzitorii mei, care veghează asupra mea.

Un ultim cuvânt. Tatăl dumitale a sosit, sau cel puţin aşa cred, căci nu l-am văzut încă. Poate ai să-l întâlneşti la palatul de Clare. În noaptea aceasta, fata mea, multă lume e în picioare. Cele două armate sunt fată în faţă în Parisul care va dormi liniştit, fără să bănuiască nimic.

Tatăl dumitale a părăsit mina de la Stolberg în urma unei scrisori venind de la dumneata, înţelege-mă bine, am spus: *o scrisoare venind de la dumneata*. A plecat de ieri, luând totul cu el, ca filozofii antici. Totul este secretul. Nu există mai multe feluri de a prăda un astfel de om: el trebuie ucis.

Cele două armate despre care vorbeam se înfruntă deci pentru şi împotriva acestui biet bătrân, uzat prematur, şi a cărui minte e întunecată la fel ca privirea celor care încearcă să se uite în soare. El a văzut tezaurul. Fără noi — fără mine — ar fi fost până acum de zece ori înjunghiat. Nu-mi mulţumi, eu am nevoie de el. Şi să nu-ţi fie teamă: răspund de el, dacă mi te supui.

— Mă voi supune, doamnă — murmură Irène. Porunciţi-mi.

Şi îşi trecu mâna peste frunte, gest ce arăta tulburarea care îi copleşea mintea obosită.

Contesa scoase din buzunar un carneţel cu coperte de sidef, din care rupse o filă.

— Vei pleca acum, imediat — zise ea, scriind câteva cuvinte cu creionul. Pregăteşte-te. Trăsura mea aşteaptă în faţa intrării principale din strada Celor care pleacă. Vei spune vizitiului, înainte de a te urca: "Sunt domnişoara Irène", şi asta va fi de ajuns. Trăsura te va conduce direct la mine acasă.

Irène îşi aruncase un şal pe umeri şi îşi înnoda panglicile pălăriei. Nu mai şovăia de loc, dar mişcările ei aveau o încetineală de automat. Ai fi zis că e una din acele somnambule care se mişcă în afara inteligenţei şi în afara voinţei lor proprii.

Marguerite îi întinse hârtia, după ce o împăturise.

— Aceasta este pentru doamna mea de companie — zise ea — căci soţul meu, contele de Clare, e prea suferind ca să te poată primi. Reynier nu cunoaşte demersurile mele: îl vei vedea sau nu-l vei vedea, după cum vei hotărî. Vei fi ca la dumneata acasă. Poate că ai să-l găseşti la palat şi pe tatăl dumitale; dar se poate să ţi-l aduc cu când mă voi reîntoarce. În două ore trebuie ca vizitiul meu să fie din nou la postul lui, în strada Celor care pleacă; vei fi bună să-l previi. Acum să ne mai îmbrăţişăm o dată, scumpă copilă, şi la revedere!

O strânse pe Irène în braţe, apoi îi deschise chiar ea uşa. Irène coborî scara, fără să spună un cuvânt.

Pe platforma neluminată a scării nu era nimeni.

Contesa Marguerite nu observă ca uşa din faţa celei a Irènei era uşor întredeschisă, uşa pe care sta scris cu cretă: *Domnul şi doamna Canada*.

Marguerite rămase o clipă aplecată peste rampă. Reintră în cameră numai după ce nu mai auzi paşii Irènei pe trepte.

În clipa când răsucea de două ori cheia pe dinăuntru, uşa de la camera familiei Canada se învârti în balamale uşor şi fără zgomot, dar îndată se închise la loc, fiindcă se auziră paşi pe coridorul care ducea la apartamentul cavalerului Mora.

Era pe la ora unsprezece şi jumătate seara.

De obicei, Castelul Gaillaud nu aştepta să se facă atât de târziu ca să adoarmă.

Paşii se apropiară. O siluetă de om bătrân, care părea ajuns la ultima limită a vârstei, traversă întunericul platformei şi se profila o clipă pe fereastra slab luminată de razele lunii strecurate printre nori. Bătrânul coborî scara.

De cealaltă parte a uşii încuiate, în camera Irènei, contesa Marguerite era singură. Nici o aparenţă de emoţie nu se vedea pe acest chip palid. Ea împinse măsuţa pe care se afla lampa, în aşa fel ca s-o aşeze chiar în faţa ferestrei. Ridică abajurul şi deschise fereastra. Trecură câteva secunde, apoi o umbră omenească se profila pe creasta zidului ce despărţea curtea de drumul Perilor.

— Gata! zise încet Marguerite. *Va fi ziuă*.

Umbra dispăru. Marguerite stinse lampa.

Curând după aceea, o mişcare nelămurită se produse în partea din cimitir unde se afla mormântul colonelului Bozzo-Corona. Se auzi scârţâitul unui mic grilaj care se deschide şi se închide iar. Apoi o lumină slabă se aprinse dincolo de geamlâcul ce închidea intrarea în cavoul funerar al colonelului. Treptat, această lumină dispăru, ca şi cum cel care o purta ar fi coborât scara.

Contesa Marguerite, nemişcată, rezemată de bara de la fereastra Irènei, asculta şi privea.

Capitolul XVI - Încuietoare fără cheie

Părăsind-o pe contesă, Irène Carpentier era hotărâtă să i se supună întru totul. Ea suferise, aşa cum am încercat să arătăm, o adevărată fascinaţie.

Marguerite avea o putere de convingere de neînvins; era înzestrată cu acel dar suprem de a fermeca prin cuvinte, ascunzând minciuna sub un înveliş de sinceritate.

O înşelase pe tânăra fată relatându-i o istorie adevărată. Şi atâta timp cât se aflase sub stăpânirea vocii sale mieroase, sub vraja privirii sale seducătoare şi sincere, Irène nu observase nici lipsurile din povestirea ei, nici reţinerile din mărturisirile sale, şi nici măcar latura neverosimilă şi romanţioasă ce reieşea din motivele atât de vagi invocate de Marguerite spre a justifica intervenţia sa.

Irène admisese totul, până şi existenţa acelei ligi misterioase, înfiinţate în afară de orice prevedere legală, scăpată de sub orice control public, în care oameni de bine întrebuinţau aceleaşi procedee nepermise rezervate asociaţiilor de răufăcători şi reînviau în plin secol al XIX-lea temerara uzurpare a tribunalelor libere din Evul mediu.

Bunul simţ al Irénei nu se revoltase nici de această fantasmagorie a Binelui care combate Răul cu propriile lui arme şi în propria lui beznă. Ea crezuse, aşa cum admiţi o noutate necunoscută, dar plauzibilă, în această viguroasă organizaţie, a cărei influenţă se întindea de la Paris până în provincie şi chiar până în străinătate, Nu-i trecuse, de asemenea, prin gând că această concurenţă particulară, făcută administraţiei de stat, putea să fie dificilă şi poate chiar imposibilă.

La drept vorbind, ea nici nu-şi pusese o asemenea problemă. Totul îi apărea ca şi cum aşa trebuia să fie, atât din punct de vedere personal, cât şi al certitudinii unei primejdii de moarte care-i ameninţa pe cei dragi.

Primejdia era evidentă. În această privinţă, trecutul stătea ca dovadă pentru prezent. Vincent Carpentier şi Reynier scăpaseră amândoi ca prin minune de la încercări de asasinat.

În fapt, nu exista decât un singur punct slab în pledoaria Margueritei: cel care privea pe cavalerul Mora. Aici se

confruntau două fascinaţii. Contesa trebuise să combată un sentiment, închipuit poate, dar adânc, pentru că era născut o dată eu prima visare a tinerei fete.

Orice femeie poartă în ea elementul pe care noi îl numim, în lipsa altui cuvânt, romanţios. În aceasta constă originalitatea, farmecul, poezia femeii. Ea este mai frumoasă decât bărbatul pentru că pune mai multă fantezie în sentimentele sale şi, fără să mai căutăm un alt adjectiv pentru acest fel de a fi al ei, vom fi mult mai aproape de adevăr numindu-l simplu: elementul feminin. Ca orice lucru omenesc, el poate fi bun sau rău; ca orice lucru feminin, el poate fi adorabil sau detestabil. El poate da naştere fericirii sau nenorocirii.

O fiinţă prin excelenţă abilă, maica Maria cea Bună, tulburase odinioară inima de copil a Irènei. În locul unui sentiment adânc, dar liniştit, ea îi strecurase în suflet un poem. Eroul epopeii fusese ţinut mult timp în dosul cortinei; apoi apăruse încununat de toate podoabele: măreţie decăzută, merite cavalereşti, lupta slăbiciunii izolate împotriva unei întregi armate de forţe, mister, fatalitate, speranţe vaste cât lumea.

Şi acelaşi erou, căci în orice lirism există şi o latură comică, prezenta, în loc de acte de familie, o dovadă miraculoasă a identităţii sale: asemănarea extraordinară Cu sora lui, maica Maria cea Bună.

Ştim cum fusese subjugată Irène. Vechea ei dragoste pentru Reynier se mai lupta în fundul inimii sale, dar rezultatul acestei lupte. În care bunul simţ înfruntă fantezia, nu este niciodată îndoielnic.

S-a mai văzut că, pentru a învinge rezistenţa bunului simţ din inima Irènei, fusese necesară întrebuinţarea unui mijloc, grosolan în aparenţă, dar deosebit de abil în fapt.

Échalot ne-a lămurit, în toată naivitatea lui, asupra acelui "truc" copilăresc cu luneta; nu judecaţi niciodată prea de sus diplomaţiile vulgare; ele sunt cele care dau rezultate. În cele din urmă, este adevărat, inima reacţionează, bunul simţ încearcă să se facă ascultat: Irène, într-o bună zi, privise în adâncul ei cu îndoială, cu teamă. Dar idee a de a-şi trăda poemul său de nefericire şi do măreţie i se părea condamnabilă ca o nelegiuire.

Am socotit de cuviinţă să dăm cititorului aceste explicaţii ce arată starea morală a Irènei la începutul întrevederii ei cu Marguerite. Izbânda acesteia din urmă va apărea mai firească

dacă ne gândim că ea nu a făcut decât să scoată la iveală ezitările Irènei, scrupulele sale şi educaţia ei anterioară în materie de credinţă.

Ea era copilul unui roman întunecat şi nelămurit: primul ei vis de tinereţe o aruncase în bezna unei drame îngrozitoare. Limitele acceptate de bunul simţ obişnuit nu existau pentru ea.

Se poate afirma că, după ce îşi părăsise camera, Irène ajunse la capătul scării numai printr-o scrie de mişcări automate, fără să-şi dea scama de ceea ce face. Trecu prin grădinile ce despărţeau pavilionul Gaillaud de casa de raport mergând cu paşi repezi drept înainte.

I se poruncise să se ducă la trăsură şi să se urce în ea. Primul ei gând fusese să-şi aducă aminte de comisionul pe care i se poruncise să-l transmită vizitiului. În mână avea un bilet scris de contesa Marguerite pentru doamna ei de companie. Acest *memento* concret adunându-i gândurile, ea zise:

— Voi dormi la palatul de Clare, şi trebuie ca vizitiul contesei să vină îndărăt peste două ore.

Dar se opri brusc, mai mirată chiar decât în clipa când i se făcuse prima oară propunerea de a petrece noaptea în afara camerei sale.

Îşi continuă totuşi drumul. Micile grădini erau pustii. Nu se vedea nici o lumină la ferestrele casei de raport; în gang, Irène repetă, ca şi cum ar fi vrut să se convingă pe ea însăşi:

— Mă duc la palatul de Clare. Sunt pe drum. Trăsura e acolo.

În curtea lăptarului întâlni aceeaşi singurătate, dar din grajduri se auzeau zgomote şi cocoşul, deşteptat de trecerea ei, cântă, salutând o rază de lună care tocmai se strecura printre doi nori. Ca să ajungă în strada Celor care pleacă, unde aştepta trăsura, nu mai avea să treacă decât prin aleea ce ducea la poarta principală.

Se mai opri o dată. În acelaşi timp cu o mare slăbiciune fizică ce o cuprinsese, se născuse şi nehotărârea. Se lăsă să cadă pe o piatră ce marca un colţ al aleii, deoarece simţea, că-i vine ameţeală.

— El m-a prevenit — murmură ea în timp ce, cu mâinile reci, îşi apăsa fruntea înfierbântată — mi-a spus: "Duşmanii mei ne dau târcoale. Vor încerca să ne separe. Vei auzi că sunt acuzat, insultat..." Şi-a adăugat: "Mă vei apăra?" Iar eu i-am

răspuns: "Chiar de-ar fi toată lumea împotriva dumitale, toată lumea, chiar şi cei pe care îi iubesc cel mai mult pe acest pământ, nu voi crede decât în dumneata".

Îşi simţea inima strânsă de o spaimă apăsătoare, în care îndoiala ceda pasul în faţa remuşcării.

— Nici n-o cunosc pe această femeie — se mai gândi. Ea mi-a vorbit, într-adevăr, de cei pe care îi iubesc, dar a spus oare adevărul? Şi eu, chiar de la prima învinuire — prima calomnie, poate — mi-am călcat făgăduiala, am ascultat, am crezut, am trădat!

În liniştea din jur se auzi un tropăit. Caldarâmul străzii răsună sub copita nerăbdătoare a unui cal care stătea pe loc, şi o voce adormită bombăni:

— Ce, te plictiseşti? Şi eu la fel. Aşa e când te afli în slujba diavolului!

Irène nu auzi decât un mormăit, din care nu se desluşea sensul cuvintelor pronunţate. Un singur lucru o izbi, anume că se afla numai la zece paşi de trăsura care trebuia să o ducă. Acest lucru o scoase din amorţeală. Mai repetă o dată în sinea ei: "Mă duc la palatul de Clare". Imaginile tatălui ei şi a lui Reynier îi trecură prin faţa ochilor. Se ridică în picioare. Impulsul primit îi îndreptă primii paşi spre poarta principală, dar se întoarse aproape numaidecât şi traversă în sens contrar curtea lăptăriei. Murmură:

— Ce drept are această femeie asupra mea? Sunt oare sclava ei? De ce să o cred? Ceva îmi spune că m-a înşelat.

Mergând, căpătă curaj, inima i se uşura; şi mai zise:

— Dintr-un cuvânt, dintr-un singur cuvânt, sunt sigură că el va spulbera toate aceste învinuiri. Ar fi îngrozitor să-l osândesc fără să-l fi ascultat. Trebuie să-l văd!

Aceste fraze se terminară printr-un strigăt de surprindere şi de spaimă. O voce răguşită behăia în faţa ei:

— Frumoasă vreme ca să te plimbi la lumina lunii, tinereţe! Vrei să facem împreună un tur de-a lungul cimitirului?

O mogâldeaţă omenească, ce părea întruchiparea gârbovirii, intra pe gangul de sub casa de raport. Venea dinspre Castelul Gaillaud.

Era un bătrân îndoit de şale, care înainta cu paşi mărunţi şi cu mare greutate. Purta o lungă manta vătuită, ca anteriul unui preot. Irène nu-l mai văzuse niciodată.

În starea de zdruncinare a minţii sale, această întâlnire stranie făcu să se nască în ea o îndoială şi o speranţă. Se pipăi în gând, străbătută de idee a că totul nu era decât un vis penibil.

Bătrânul trecu pe lângă ea. Rânjea încet şi veselia lui sinistră suna sec ca fâşâitul unui pergament pe care îl Mototoleşti.

— Ţi-e frică de mine, tinereţe? mai zise el. Nu m-ai mai întâlnit niciodată. Unii ies în timpul zilei. Şi eu am fost tânăr pe vremea străbunicii dumitale. La vârsta mea, ce-mi mai trebuie! O gaură într-un zid vechi. Bufniţele şi cu mine umblăm numai noaptea. Somn uşor, fetiţa mea. Există pe aici morţi şi vii care nu vor dormi în noaptea asta — şi alţii care nu se vor mai deştepta niciodată. Ha, ha, ha, ia spune, nu-i aşa că îmi arde încă de glumă?

Bătrânul se strecură în spaţiul mai luminat de dincolo de gang. Îşi strângea mantaua în jurul trupului care tremura de frig.

Irène îşi urmă drumul şi mai tulburată. Simţea că-i îngheaţă oasele. Nu se mai gândea la nimic. Când ajunse la scara pavilionului Gaillaud, întoarse capul înainte de a urca. Bătrânul dispăruse.

— Unde o fi locuind omul ăsta? se întrebă ea. De unde vine?

Apoi adăugă, apucându-se de rampă ca să urce treptele:

— Dumnezeule! Umblu, vorbesc, înseamnă că toate astea nu sunt un coşmar!

Ajunse la etajul unde era camera sa, fără să ştie precis ce voia să facă. Din instinct, se opri în faţa uşii, ca şi cum ar fi vrut să intre, dar asta nu ţinu decât o clipă, îşi continuă drumul, înăbuşindu-şi cu grijă zgomotul paşilor. Se îndreptă spre coridorul care ducea la apartamentul cavalerului Mora.

Acest coridor nu avea ferestre care să se deschidă în afară. Era întuneric beznă. Irène ajunse de-a dreptul la uşa cavalerului. Bătu uşor în uşă. Nu primi nici un răspuns, în mijlocul tăcerii, i se păru că aude un uşor zgomot înspre platforma scării unde numai două camere erau locuite: a ei şi cea a menajului Canada. Dar chiar presupunând că nu se înşelase, zgomotul nu se mai repetă.

Bătu a doua oară, zicând încet:

— Julien, răspunde-mi. Eşti aici? Eu sunt. Trebuie neapărat să-ţi vorbesc.

Iarăşi, nici un răspuns.

Într-o împrejurare obişnuită, totul s-ar fi terminat aici. Relaţiile Irènei cu cavalerul Mora nu erau numai curate ca Irène însăşi, dar şi înconjurate de un fel de etichetă solemnă, care îşi avea originea în pretenţiile princiare ale cavalerului Mora. El învăluia totul, chiar şi dragostea lui, într-o mantie cvasi-regală.

Dar poate că această rezervă, în aparenţă atât de lăudabilă şi care nu contribuise cu puţin la prestigiul exercitat de el asupra tinerei fete, se mai, datora şi altor motive despre care cititorul va lua cunoştinţă mai târziu. Oricum ar fi, Irène nu trecuse până acum pragul locuinţei cavalerului.

Totuşi, acum ea nu şovăi. În noaptea aceasta nu era în apele ei. Se comporta ca o somnambulă în stare de veghe.

Mâna sa căută clanţa uşii în mod firesc, ca şi cum ar fi făcut-o din obişnuinţă. Clanţa rezistă. Uşa era încuiată cu cheia.

Învăţatul şi spiritualul meu prieten Edouard Fournier a scris o carte fermecătoare, intitulată *Vechiul Nou*, care mă face să mă gândesc la un brevet căpătat cu mare zarvă, sub domnia lui Louis Philippe, de un *inventator* ca atâţia alţii. Acest brevet se referea la "încuietorile fără cheie", care au avut pe atunci un oarecare succes de curiozitate. Nu mai ştiu dacă Edouard Fournier menţiona acest amănunt în lista sa, atât de bogată în vechituri reîncălzite, dar este lucru sigur că "încuietoarea fără cheie" era foarte la modă în secolul al XVIII-lea. Ştrengarii noştri de unchi aveau mania secretelor, a ascunzătorilor, a arcurilor, a capcanelor. Casele de petreceri din cartierul Popincourt, azi pe cale de dispariţie, sunt pline de asemenea fleacuri ingenioase, iar Castelul Gaillaud, care fusese o asemenea casă, avea şi el destule. Cele mai multe uşi aveau un *secret* al lor, de pe timpul când fusese construită casa, şi acesta era tocmai ceea ce inventatorul modern numea în brevetul său "încuietoare fără cheie"; era vorba de o plăcuţă ascunsă în lemnul uşii, care făcea să sară zăvorul atunci când se apăsa într-un anumit fel.

Uşa Irènei avea şi ea o asemenea instalaţie. Ea căută şi găsi, în locul cunoscut, o placă la fel cu a sa. Apăsă. Încuietoarea se deschise şi clanţa, mânuită din nou, se supuse.

Irène intră fără şovăire. Mai întrebă o dată:

— Eşti aici, Julian?

Dar o făcu numai formal, căci nu aştepta răspuns.

Pentru orice eventualitate, închise uşa. O nespusă oboseală o copleşea. Se lăsă să cadă într-un fotoliu, gândind: "Se va întoarce, am să-l aştept".

Capitolul XVII - La cavalerul Mora

Fotoliul în care se aşezase Irène se afla lângă fereastra ce dădea spre drumul Perilor şi cimitir. Cealaltă fereastră, aceea la care l-am văzut apărând pe cavalerul Mora prima oară, în clipa când soarele la asfinţit aprindea literele ce compuneau numele colonelului Bozzo-Corona, avea obloanele închise.

În mintea Irènei era un gol atât de neobişnuit, încât nici nu se gândi să se apropie de această a doua fereastră, ca să vadă ce făcea contesa Marguerite în camera ei. Nu s-ar putea spune că uitase de contesă, dar facultatea ei de a judeca se afla într-o stare de totală amorţeală. Ne-a spus-o ea însăşi, "va aştepta", asta era tot. Oboseala sa fizică nu însemna nimic faţă de descurajarea ce-i apăsa fiinţa.

Fereastra dinspre cimitir era larg deschisă. Irène simţi o uşurare expunându-şi fruntea înfierbântată la adierea răcoroasă a nopţii.

Lumina misterioasă zărită de Marguerite în spatele grilajului de la mormânt dispăruse de mult, şi totuşi ceva părea să mai trăiască încă în cimitir. Se auzea dintr-acolo un zgomot surd şi înăbuşit, ce părea că vine de la o lucrare subterană, şi şoapte murmurau prin tufişuri. Uneori urechea putea să perceapă chiar şi câte un ras înfundat. Dar în fiecare noapte se aud asemenea zgomote inexplicabile.

Dacă nu cumva petreceau paznicii în vreun colţ pe iarbă, alt sabat nu putea să se ţină în acest loc, decât cel mult al stafiilor cheflii, căci, am spus-o mai înainte, o împrejurare recentă făcuse necesară întărirea pazei cu câini. În timpul zilei, puteau fi văzuţi stând legaţi în lanţurile lor; ei formau patrula de temut a paznicilor, şi administraţia era foarte mândră arătându-i vizitatorilor.

Iluzie sau realitate, aceste zgomote din câmpul morţilor nu existau pentru Irène. Nimic nu ajungea până la urechile sale, deşi era în mod involuntar atentă, dar atentă numai la tăcerea deplină care domnea în coridor. Pândea să audă zgomot de paşi pe scări. Spera, deşi contesa îi spusese: "Cavalerul Mora va fi ocupat în noaptea asta". Aceste cuvinte se detaşau dintre celelalte ameninţări încâlcite ce apăsau cugetul Irènei; ele o înspăimântau.

Desigur, nu exista nici o legătură posibilă între aceste cuvinte şi întâlnirea cu bătrânul necunoscut pe care îl văzuse adineauri în gang.

După cavalerul Mora, cel pe care îl revedea cel mai mult în mintea ei adormită era acest bătrân. Cine să fie? De unde venea? Irène era sigură că nu-i mai auzise niciodată glasul, şi totuşi căuta în amintirile sale un glas asemănător...

Deodată se ridică pe jumătate. Cineva urca încet şi cu greutate treptele scării.

Irène nu se gândi de loc la cavaler, atât de diferit i se părea acest pas greoi de mersul moale şi uşor al frumosului italian. Ea îşi zise:

— E bătrânul. Poate că locuieşte la mansardă.

Dar cel care urca nu apucă pe ultima scară, ce ducea la etajul de deasupra. El traversă platforma şi se îndreptă spre coridor.

Irènei i se tăie răsuflarea. Fu cuprinsă de o nouă temere. Şi răniţii merg uneori cu acest pas greoi al bătrâneţii. Se întâmplase oare vreo nenorocire?

Numele lui Julian îi apăru pe buzele tremurânde. Se dădea o luptă, simţea asta din instinct, mai mult decât din convingere. Să fie Julian cel care se întorcea învins?

Pasul şovăi pe pardoseala coridorului. Apoi se opri chiar în faţa uşii. Irène se ridică, gata să se repeadă să deschidă. I se păru că aude zgomotul cheii în broască.

Cineva bătu la uşă. Ea recăzu pe scaun. Nu era cavalerul Mora. În temerea ei, păstră tăcerea.

O voce slabă şi obosită îngăimă:

— Să fi greşit oare uşa? Totuşi, acesta este etajul. Am traversat platforma, am luat-o la dreapta pe coridor... poate că doarme.

Irène auzea bine aceste cuvinte. Inima i se zbătea în piept. Sudoarea îi curgea pe tâmple. Nu voia să creadă în mărturia simţurilor.

Cel de afară bătu încă o dată, mai tare, în uşă şi chemă:

— Irène!

Tânăra fată se clătină pe scaun.

— Tata! murmură ea.

Apoi, într-o tresărire iute ea fulgerul, adăugă ca pentru sine:

— Etajul, platforma, coridorul! Cine i-a dat aceste amănunte mincinoase?

— Irène — repetă glasul. Sunt tare obosit, fata mea. Eşti culcată? Deschide, eu sunt. Am primit scrisoarea ta şi iată-mă. Eşti cumva prea bolnavă ca să vii până la uşă?

— Scrisoarea "mea"! repetă Irène. "Bolnavă"?

În cele din urmă se ridică. Dar abia se ţinea pe picioare; cu mare greutate ajunse până la uşă, pe care o deschise.

— Unde eşti? întrebă Vincent Carpentier, căci el era.

Căuta s-o vadă în întunericul deplin al camerei.

Irène i se aruncă în braţe.

— Ştiam eu bine — zise Vincent — că nu m-am înşelat, deşi mi-e mintea cam obosită, asta-i sigur. Nu mă mai descurcam în Paris. E tare departe de aici până la Mesagerii. Aprinde o lumânare, fata mea. Dar, mai înainte, condu-mă la un scaun, că sunt mort de oboseală. Irène îl conduse până la fotoliul din care tocmai se ridicase.

Luna apăru în acel moment şi camera se lumină uşor. Un sfeşnic de aramă aflat pe masă îşi trăda prezenţa printr-o lucire metalică. Irène îl văzu şi pipăi faţa de masă primprejur. Mâna sa întâlni o cutie de chibrituri.

Între timp, Vincent spunea:

— Bine ai făcut că mi-ai scris, fetiţo, dar trebuia să o faci mai din timp. De ce nu-mi mai vorbeşti de loc despre Reynier? Spune-mi, zidul acesta mare de pe bulevardul de alături este al cimitirului, nu-i aşa? Acolo îi este mormântul?… Ei bine, tocmai asta mă înspăimânta! Am vedenii. Adineauri, pe bulevardul pustiu, am crezut că-l văd cu mantaua vătuită strânsă împrejurul trupului său slab, slab… Am luat-o la fugă, şi uite, mai gâfâi încă. Pot să jur că el era!

Irène asculta fără să-l întrerupă. Chibritul scăpărat făcu o rază de lumină.

— Nu poate să fie el, fiindcă e mort — reluă Vincent Carpentier. Eşti sigură că e mort, nu-i aşa?

— Cine, tată? întrebă Irène, a cărei mână tremura apropiind chibritul de lumânare. Ai pronunţat numele lui Reynier. Cu mila lui Dumnezeu, Reynier este în viaţă.

Feştila se aprinse, luminând în acelaşi timp camera şi pe cele două personaje ale acestei scene. Camera era, fără nici o îndoială, camera unui bărbat, De altfel, peste tot, pe mobile, erau aruncate numai veşminte bărbăteşti. Vincent zise:

— Cât eşti de palidă? Vino să mă îmbrăţişezi. Desigur, desigur, Reynier este în viaţă. Nu despre el vorbeam. Mi-am cam pierdut memoria. Acestea sunt hainele soţului tău, dar nu-mi amintesc să mă fi anunţat că v-aţi căsătorit.

Lumânarea, după ce-şi aruncă prima sa licărire, începea acum să-şi micşoreze flacăra până la buza de ceară şi lumina tot mai slab.

Irène avusese timp să vadă chipul tras şi pustiit al lui Vincent, ale cărui şuviţe de păr alb îşi arătau dezordinea pe craniul pământiu din cauza febrei. S-ar fi zis că îmbătrânise cu zece ani în cele câteva luni care trecuseră de la vizita pe care i-o făcuseră Irène şi Reynier la minele din Stolberg. Printre petele cenuşii şi lugubre ce-i acopereau faţa şi sub smocurile zbârlite ale sprâncenelor, ochii lui măriţi trădau nebunia.

Irène îi întinse fruntea să i-o sărute. Flacăra lumânării ajunsese acum până la ceară, dând lupta între întuneric şi lumină.

— Dar despre cine vorbeai, tată — întrebă Irène — când ai spus: "E mort"?

— Despre demon — răspunse Vincent, pe care îl trecură fiorii sub veşmintele sale grosolane.

Căci şi costumul îşi avea partea lui în groaznica schimbare sub care apărea acum. Îndemânarea unui actor nu ar fi reuşit să-l deghizeze şi să-l grimeze mai bine de în o făcuse spaima, ajutată de haina mizeriei.

Era îmbrăcat ca un ţăran din Prusia renană, ca un ţăran foarte sărac. Postavul hainei era uzat, pielea încălţămintei ruptă. Sub braţ ţinea o mică valiză de pânză.

Reluă, mângâind cu o mână tremurătoare părul blond al Irènei:

— Nu este destul să fie mort, ştiu asta… Au rămas ceilalţi: o întreagă haită de asasini! Dar ei nu posedă secretul. Ei nu bănuiesc că în spatele palatului, spre grădină — exact în locul însemnat cu punctul roşu în planul meu — nu există, între partea de afară şi ascunzătoare, decât grosimea unui bloc de piatră redus la jumătate. Mi-am adus târnăcopul, l-am ascuns jos, în dosul unor scânduri, târnăcopul meu de miner. Cunosc locul unde trebuie să lovesc ca să crap zidul din trei izbituri… Da, voi avea destulă putere!

Dar nu spune nimic — se întrerupse el, coborând glasul — nu spune nimănui nimic, nici chiar lui Reynier! Ţi-aduci aminte de tablou? Subterana unde se afla tezaurul, bătrânul şi tânărul? De multe ori privirile mele au comparat chipul lui Reynier şi cel al paricidului. Şi într-o zi, chiar Reynier mi-a spus: "Nu-i aşa că îi semăn…?" Tăcere, copila mea, nu trebuie să trezim destinul care doarme!

Irène asculta. Ştia acum destule lucruri ca să poată deduce sensul ascuns al acestor cuvinte enigmatice, dar nu făcea legătura între ele şi ceea ce umplea şi frământa creierul bolnav al tatălui ei. Pentru ea nu era vorba de un tablou, ci de un om; de omul ce-i ocupa neîncetat gândurile: era vorba de cavalerul Mora.

— E adevărat că seamănă umil cu altul — murmură ea.

Vincent Carpentier o privi adânc.

— Tu eşti moştenitoare — îi zise el — prin soţul tău. El este cel din urmă, nepotul. Coyatier mi-a spus totul. El cunoaşte întâmplări stranii, dar nu ştie unde se află tezaurul. Numai doi eram cei care ştiam unde se află tezaurul: *el* şi cu mine. El e mort, eu sunt singur.

Irène deschise gura ca să spună: "Nu am soţ", spre a pune capăt erorii în care se afla tatăl ei. El însă îi impuse tăcerea cu un gest plin de emfază mută şi reluă:

— Voinţa lui Dumnezeu este ca tezaurul să fie al meu.

Altfel, de ce atâtea minuni? Ar fi trebuit să mor de zece ori până acum. Tezaurul i-a omorât pe toţi ceilalţi.

Coyatier îi cunoaşte pe toţi pe nume, pe cei care au ucis şi pe cei care au fost ucişi. Ultimul a căzut sub ochii mei, lovit de un paricid — mereu, mereu. El îşi ucisese tatăl, bătrânul din

tablou, îşi ucisese fiul şi nepotul, frumosul marchiz Coriolan, chiar în noaptea când Reynier ceruse adăpost la casa blestemată de lângă Sartène. Reynier nu ştia că acolo era la el acasă şi că acel marchiz Coriolan, frumosul tânăr asasinat, era fratele mai mare al tatălui său…

Taci! făcu el, întrerupându-se. Nu spune nu. Vrei să ştii mai mult decât mine? Există două moşteniri: pumnalul şi tezaurul. Nici unul dintre moştenitori nu a murit în patul lui — niciodată. Tot acest aur, adunat cu sânge, ucide în mod fatal şi nu va înceta să ucidă.

Eu am văzut tezaurul; nu există nimic asemănător pe lumea aceasta. Este cerul şi iadul. Te atrage ca o putere de uriaş, te îmbată ca o licoare arzătoare.

Am iubit, dar asta nu-i nimic; am plâns-o pe aceea care era jumătate din mine, şi îţi spun că nici asta nu-i nimic, nimic, pe lângă această voluptate sfâşietoare ca o tortură, pe lângă acest martiriu plin de desfătare!

Sforile îmi intrau în carne, agonia îmi înăbuşea gâtul, moartea mă apăsa cu genunchiul pe piept, dar nu sufeream de toate acestea; nu mă gândeam nici la tine, copilă scumpă, nici la mine: mă fascina aurul, sorbeam focul diamantelor, beam laptele miraculos al perlelor…

Şi, să ştii, asta nu este încă nimic, nimic! Perlele, aurul, diamantele? O mizerie! Omul a construit turnul lui Babel în ciuda lui Dumnezeu. Nu era decât o monstruoasă grămadă de pietre. Ceea ce ajunge până la cer este un simplu petic de hârtie, pe care îl poţi ascunde în palmă. Ţara negustorilor şi a ducilor, Anglia, a inventat acest monstru: biletul de un milion. Am văzut teancuri din aceste bilete de bancă din care numai unul singular umple un cufăr mare cu aur, dacă l-ai schimba în monedă. Am văzut un vis imposibil, înfăptuit, exagerat, înmulţit prin el însuşi. Am încercat să număr, şi am înnebunit!

Se opri ca să-şi şteargă sudoarea de pe faţă.

Irène se liniştise din nou.

— Tată — zise ea, încercuiri să-i domolească pornirea — vorbeşte-mi despre dumneata, te rog.

— Dar ce fac eu? strigă Vincent. Eu sunt tezaurul. Am târnăcopul cu mine. Cunosc locul precis. Îl văd; aş putea să merg acolo chiar şi legat la ochi. Voi străpunge zidul, aurul va curge… va curge…

— Tată, tată! îl întrerupse tânăra fată. Atunci să vorbim de mine, care sunt tare nefericită şi am mare nevoie de sfaturile dumitale.

— Oare Reynier nu se poartă bine cu tine? întrebă Vincent, încruntând din sprâncene.

— Nu l-am mai văzut de mult pe Reynier, tată. Ţi-aş fi spus-o dacă mi-ai fi lăsat timp să vorbesc, căci vreau să-ţi mărturisesc tot adevărul: nu sunt măritată; cum aş fi putut să mă mărit fără binecuvântarea dumitale?

— Este drept — murmură Vincent. Trebuia să mă fi gândit la asta.

— Nu mă voi mărita niciodată cu Reynier — continuă tânăra fată.

— Eh, eh! făcu Vincent, care devenea distrat. Ceartă de îndrăgostiţi…

Privirea i se opri asupra hainelor bărbăteşti răspândite pe mobile şi adăugă:

— Te cunosc: eşti fiica mamei tale; nu puteai să ai purtări urâte. Este aici ceva pe care eu nu-l înţeleg. Explică-te, dar repede. În noaptea asta am treabă, multă treabă.

— Ce treabă poţi avea, bunul meu tată? Eşti zdrobit de oboseală…

— Da — bombăni Vincent — zdrobit. Nu voi ajunge până la bătrâneţe. Copiilor le trebuiesc părinţi: tu ai fost crescută ca o domnişoară. Spune-mi totul. Şi vorbeşte repede.

— Nu am nimic de mărturisit, care să mă facă să roşesc — zise Irène, înălţând capul fără să vrea.

— Cu atât mai bine. Dar care alt om decât Reynier poate să-şi lase hainele la tine? Iată ce vreau să ştiu.

— Aici nu sunt acasă la mine, tată.

Privirea lui Vincent luă o expresie plină de îngrijorare.

— Atunci — murmură el — înseamnă că m-ai înşelat? Căci sunt sigur că am urmat toate indicaţiile din scrisoarea ta: o învăţasem pe dinafară.

Irène era ea însăşi teribil de tulburată. Îşi dădea seama că următorul ei cuvânt va face să-i ţâşnească în faţă dovada unei josnice infamii.

Vincent spunea:

— Mintea mi-e slăbită, e adevărat, totuşi n-am visat. Am primit scrisoarea copilei mele, sunt sigur de asta. Pe drum am

citit-o de o sută de ori. Din această scrisoare am aflat de moartea diavolului... Iar cât despre faptul dacă e scrisul tău — adăugă el adresându-se Irènei — ai să vezi!

În timp ce vorbea, se scotocea prin buzunarele hainei, de unde scoase mai întâi nişte pistoale şi un pumnal.

— În călătorie trebuie să fii înarmat — bodogănea el drept scuză. Drumurile sunt nesigure... Aşa! strigă apoi. Iat-o! Priveşte.

Irène luă scrisoarea pe care i-o întindea. Era atât de palidă, de parcă nu mai avea nici o picătură de sânge în vine. Îşi aducea aminte de cuvintele contesei Marguerite, care îi spusese: "Tatăl dumitale a plecat de la mina din Stolberg *în urma unei scrisori de la dumneata*". Privi scrisoarea. O lacrimă îi arse pleoapa, în timp ce murmura:

— E scrisul meu, dar e de mâna lui... Doamne Dumnezeule, mă vei osândi oare să-l urăsc?

Vincent Carpentier, ca majoritatea celor cu mintea bolnavă, care vor să-şi dovedească lor înşişi că sunt lucizi, se arătă foarte mulţumit că a regăsit scrisoarea. Îşi ştergea fruntea zâmbind, atât de obosit de parcă ar fi alergat poşte întregi, dar zâmbetul care îi lumina faţa era sinistru la vedere.

— Am spus eu! Ştiam eu bine! murmură el. Am eu idee a mea, este adevărat; dar asta nu înseamnă că mi s-a întunecat mintea de tot. Şi Cristofor Columb îşi avea idee a lui şi nu era nebun. Va râde mai bine cine va râde la urmă.

Irène nu-l mai asculta. Începuse să citească scrisoarea, urmărind rândurile cu o adâncă încremenire. Scrisul ei de femeie, elegant şi graţios, era atât de bine imitat, încât în primul moment fu cu totul surprinsă. Totuşi nu putea exista nici un fel de îndoială, deoarece ea ştia bine că nu scrisese această scrisoare; dar se gândi: "Oricare altul, afară de mine, s-ar fi lăsat înşelat". Şi ideea examinării îşi croi drum.

În imitaţii se petrece un fapt curios. Oricât de mare ar fi îndemânarea falsificatorului, el nu se poate niciodată dezbăra de "mâna" lui, adică de felul său personal de a mânui condeiul. Acest lucru este caracteristic, ca şi stilul unui literat, ca şi maniera unui pictor. Poate fi deghizat, dar nu suprimat.

Experţii se înşală arareori asupra acestui indiciu, mult mai sigur chiar decât forma literelor, voinţa puţind întotdeauna să schimbe obişnuinţa.

Irène nu era o expertă, dar era femeie şi aici era vorba de bărbatul care îi ocupase gândurile din primele zile ale tinereţii sale.

Cavalerul Mora îi scria adesea. Ea citea şi recitea de fiecare dată scrisorile lui. "Mâna" lui îi era tot atât de binecunoscută ca şi intonaţia glasului. Înainte de a fi citit, sau mai curând de a fi înţeles o singură frază din scrisoarea falsă, Irène ştia că era scrisă de cavalerul Mora. Precauţiunile luate ca să-l amăgească pe Vincent, departe de a zdruncina siguranţa Irènei, erau tot atâtea indicii care pledau împotriva cavalerului Mora. Aici, raţiunea se asocia cu prima impresie, instinctivă şi sentimentală. Fusese întrebuinţată însăşi hârtia de scris a Irènei,

unul din plicurile ei, ceara şi chiar pecetea. Numai cineva aflat în apropierea ei putea să-şi procure aceste accesorii.

În momentul când Irène începu să citească cu atenţie, adică să înţeleagă sensul mesajului, actul preliminar era înfăptuit, convingerea ei era deplină.

Iată care era conţinutul scrisorii:

"Bunul şi scumpul meu tată,

Nefericirea vieţii mele este că te ştiu îngropat în fundul acelui mormânt, la care numai gândindu-mă mă trec fiorii. Sunt slăbită şi foarte bolnavă, altfel aş fi luat diligenţa ca să viu la Stolberg să te aduc cu mine. De când te-am văzut acolo atât de trist şi de schimbat, chipul tău îmi stăruie mereu în faţa ochilor.

Inima îmi spune că tu n-ai făcut niciodată rău. Nu mi-ai încredinţat secretul tău, dar sunt sigură că nu de justiţie ţi-e frică, de asta sunt sigură. Vorbeşti mereu de duşmani puternici. Tremur de teamă să nu-ţi descopere refugiul.

Tocmai acolo, tată dragă, primejdia poate fi mai ameninţătoare. O crimă poate fi atât de uşor săvârşită şi ascunsă în întunecimile acelea! Inima încetează să-mi mai bată când mă gândesc la asta. Te văd singur şi fără apărare. Galeriile acelea sunt atât de lungi şi de îngheţate! Cui ai putea să ceri ajutor? Ei n-ar avea nici măcar nevoie să-ţi sape un mormânt, fiindcă la fiecare pas se deschide o prăpastie..."

Acest pasaj din scrisoare era şters şi înnegrit de urmele de mâini ale lui Vincent, care probabil îl citise şi-l recitise cu degetele încă murdare de la lucru.

Irène ridică ochii spre el. Credea că privirea tatălui ei o urmărea în timp ce citea.

Dar nu era aşa. Pleoapele lui Vincent erau închise, iar el se răsturnase pe speteaza fotoliului. Dacă n-ar fi fost mişcarea buzelor lui care-i tremurau încet şi fără să scoată nici un sunet, ai fi putut crede că doarme.

— Ţi-e rău, tată? întrebă tânăra fată îngrijată, căci avea într-adevăr un aer de muribund.

Vincent tresări şi răspunse:

— Parisul ăsta este enorm. Locul unde vreau să mă duc e departe, foarte departe de aici.

Se întrerupse, ca să adauge:

— Căci mă aflu la Paris! Iar el e mort! Spune-mi că a murit cu adevărat...

Îşi lăsă capul în piept. Gândul îi trecu la altceva. Murmură:

— După el, era rândul lui Reynier. Nu mai rămânea decât Reynier. De ce a spus Irène: nu mă voi mărita niciodată cu Reynier?... Fetele tinere sunt nebune.

Glasul îi devenise nedesluşit. Irène nu mai înţelegea ce spunea.

Ea îşi continuă citirea:

"...Zi şi noapte mă gândesc la asta, dragă tată. Ai făcut bine că ai fugit atunci, dar acum ceva îmi spune că primejdia se află în fundul acelui oribil refugiu.

Anii au trecut. Dacă ai şti cât eşti de schimbat! Când am venit să te văd, eu, care sunt fiica ta, abia te-am recunoscut. Cei mai buni prieteni, cei mai feroci duşmani ai tăi ar trece pe Ungă tine pe stradă fără să te recunoască.

Nicăieri nu eşti mai bine ascuns că la Paris. Nu voi putea fi liniştită decât atunci când voi veghea eu însămi asupra dumitale.

Tată, nu sunt bogată, dar lucrez, şi voi avea întotdeauna atât cât trebuie pentru noi amândoi. Camera mea este mare. Are vedere spre câmpie, sau mai degrabă ai putea jura că e cea mai frumoasă şi mai râzătoare câmpie din lume. Căci nu vreau să te înşel cu nimic. Această masă de verdeaţă de sub fereastra mea este cimitirul Père-Lachaise; dar vei vedea şi tu: afară de un singur mormânt, care aminteşte de monumentele albe din Italia noastră, ochiul ar căuta în zadar vreo urmă de criptă. Tufişurile şi florile ascund tot ce este trist, iar mormântul colonelului Bozzo-Corona seamănă el însuşi cu acele mici temple construite ca să înfrumuseţeze grădinile..."

Irène se opri din nou.

Nu ştiu cum să explic faptul. Sigur, o hârtie nu poate păstra urma unei emoţii, şi totuşi două amprente de degete crispate, în care cărbunele minei se imprimase în liniile fin trasate ale epidermei, care sunt, după părerea fiziologilor, organul şi sediul pipăitului, apăreau la cele două capete ale rândului ce conţinea

numele colonelului Bozzo-Corona. Rândul era astfel pus între două paranteze.

De bună seamă, atenţia cititorului s-a oprit aici cu luare-aminte. Şi fără îndoială că scriitorul a pus mâna pe condei tocmai ca să spună acest lucru.

Faptul apărea ca din întâmplare. Un motiv în plus. O femeie a fost aceea care a găsit axioma: adevăratul gând al unei scrisori se află în post-scriptum. Dar aceasta putea fi valabil pe vremea când axiomele erau adevărate, înaintea potopului. Astăzi, post-scriptumul nu mai spune nimic. Intenţiile unei scrisori se furişează pe unde pot, dar eu vă recomand să urmăriţi propoziţiile incidente. Ele sunt ca şi măsuţele. Pui pe ele obiectele care te incomodează. Dacă totuşi nu descoperi nimic, iscodeşte punctuaţia, cercetează pecetea, disecă iscălitura. Am descifrat intenţiile unei scrisori până şi după plic şi marca poştală.

După ce citi pasajul de mai jos, Irène nu se mai întrebă la cine se referise adineauri Vincent, când spusese: *El e mort*. Dar chiar această descoperire năştea în mintea ei o confuzie.

Se afla încă sub impresia întrevederii cu contesa Marguerite şi toate cuvintele contesei proclamau sfinţenia omului pe care Vincent îl numise "diavolul".

Irène încercă să pună o întrebare, dar Vincent îşi deschise mica lui valiză în care se aflau îngrămădite laolaltă lenjerie, haine, o pâine şi diferite scule de fier.

Irène continuă să citească. Scrisoarea se termina astfel:

"Sunt prea suferindă ca să vin să te aştept la diligenţă, îţi voi indica deci cu exactitate itinerarul pe care-l vei urma ca să poţi ajunge la mine.

Mai întâi, îţi las o zi întreagă ca să te pregăteşti. Şi eu trebuie să-mi aranjez camera, dorind să te primesc cât mai bine. Vei pleca a doua zi după primirea acestei scrisori. Graţie drumului de fier care s-a terminat între Liège şi Quievrain, vei străbate, teritoriul în câteva ore. De la frontieră până la Paris, ia-ţi un loc bun în cupeul diligenţei. Pentru cazul că nu vei avea bani, îţi trimit alăturat un mic mandat asupra lui: Verboëck şi fiul, din Liège.

M-am informat. Diligenţa din Belgia soseşte la Paris între ora zece şi ora unsprezece. Poţi să ajungi la mărie înainte de miezul nopţii.

Îmi cunoşti adresa, în strada Celor care pleacă, bariera Migdalilor, lângă Père-Lachaise. Orice trăsură te va conduce aici. Dar cum aici nu există portar şi toată lumea va fi culcată la acea oră, notează bine indicaţiile pe care ţi le dau."

Apoi, scrisoarea descria în amănunt parcursul pe care cititorul îl cunoaşte. Era explicat totul. Numai că itinerarul, ajuns la platforma pe care se deschidea în realitate uşa Irènei, nu se oprea acolo. El continua, spunând:

"La noi nu e nimic luminat, este o biată casă săracă. Bagă de seamă să nu nimereşti în altă parte. Uşa camerei mele nu dă pe platformă. Pe aceasta o vei traversa şi vei lua-o la dreapta, pe coridor, unde vei fi la capătul drumului, căci pe coridor nu locuiesc decât eu.

Te aştept şi sunt dinainte fericită la gândul că te voi îmbrăţişa, bunul meu tată.

Fetiţa ta care te iubeşte."

Era semnat simplu: "Irène".

Irène împături încet scrisoarea.

— Tată — zise ea — nu eu am scris această scrisoare.

Vincent îşi închise valiza. Un zâmbet îi flutură pe buze. Dar, aproape imediat după aceea, privirea i se tulbură din nou.

— Să ştii — făcu el — că eu nu mai înţeleg când se glumeşte. Nu te juca cu mine.

— Am spus adevărul, tată — afirmă tânăra fată. Cineva mi-a imitat scrisul.

Paloarea lui Vincent căpătă o nuanţă cenuşie şi un fior îi trecu prin tot corpul.

— Atunci este o capcană! bâlbâi el.

Irène stătea pe gânduri. Ea zise, căci încerca încă să se mai îndoiască:

— Dacă ar fi o capcană, el nu şi-ar fi părăsit camera în ziua şi la ora indicată în scrisoare.

— Despre cine vorbeşti?

— Despre cel la care ne aflăm.

— Dar nu suntem la tine acasă?

— Nu, tată.

— La cine suntem?

— La cavalerul Mora.

Vincent Carpentier respiră uşurat din adâncul plămânilor, ca şi cum se temuse să nu audă alt nume. El repetă, făcând apel la memorie:

— Cavalerul Mora… un italian?

— Da, din Neapole.

— Nu-mi amintesc să mai fi auzit vreodată acest nume…

Se întrerupse, ca să adauge:

— Cât despre ziuă şi oră, suntem într-adevăr la ora stabilită, dar ziua era fixată pentru mâine.

— Cum aşa? întrebă Irène.

— Îţi voi spune; din scrisoarea ta, eu nu am reţinut decât un singur lucru: anunţarea morţii lui. Ceea ce mă pune pe gânduri! Trebuie să fie şi asta o minciună, ca tot restul.

— Vorbeşti despre colonelul Bozzo, tată?

— Da… Într-o zi vei înţelege de ce anunţarea acestei morţi ridica lespedea de pe mormântul meu… Dar tu poţi să-mi răspunzi. Scrisoarea spune că i se vede mormântul de la fereastra ta.

— Scrisoarea spune adevărul.

— Ai citit inscripţia?

— În litere de aur, pe lespedea de marmură albă.

Trăsăturile lui Vincent, jucăuşe ca ale unui copil, se luminară.

— Ce spuneam? reluă el.

— Vorbeai despre ziua fixată, răspunzând la observaţia mea asupra absenţei cavalerului Mora.

— Aşa-i. Puteam oare să mai aştept? Când am citit rândul acela, care mi se părea că se desprinde din scrisoare cu litere de foc, rândul în care se vorbeşte de monumentul funerar al persecutorului meu, al asasinului meu, am luat-o la fugă prin galeria minei, strigând: "E mort! E mort!" Nu era un acces de nebunie, fata mea. Moartea aceluia este viaţa mea. Şi ce înseamnă viaţa mea? Bucuria, beţia, voluptatea nespusă de a vedea încă o dată tezaurul meu!

— Este oare al dumitale, tată? întrebă Irène.

Vincent Carpentier se ridicase în picioare. Figura i se coloră subit. Patima îi dădu pentru o clipă aparenţa puterii şi a tinereţii.

— A fost o muncă de uriaş — zise el cu o voce gravă şi plină de o tainică emfază — un calcul îngrozitor! Cel care ar scrie povestea cercetărilor mele, a sforţărilor mele, a spaimelor mele, a primejdiilor mele, a chinului meu, nu va fi crezut. Tezaurul îmi aparţine, fiindcă eu l-am descoperit!

Ochii care îi ardeau în cap se stinseră dintr-o dată. Aruncă Irènei o privire vlăguită. Vocea i se strânse în gât şi el continuă încet, răspunzând unei întrebări care nu-i fusese pusă:

— Unde se află? Nimeni nu va şti. Nici Reynier, nici tu. El arde, ucide. Îl păstrez numai pentru mine, numai pentru mine singur, căci el înseamnă moarte!

Capitolul XIX - Inima Irènei

Timp de câteva minute, Vincent Carpentier rămase pradă unui fel de delir. Cuvintele sale, care erau din ce în ce mai încâlcite, ajunseră cu totul de neînţeles.

Completa lui istovire îl calmă. La întrebările Irènei, care încercă să readucă discuţia pe făgaşul ei firesc, el îi răspunse, obosit şi indiferent, că, în toiul nerăbdării, plecase din Stolberg cu o zi mai devreme.

În consecinţă, cavalerul Mora nu-l putea aştepta decât a doua zi seara la aceeaşi oră. Absenţa cavalerului nu era deci o circumstanţă în favoarea lui.

Irène era mai mult indignată decât înspăimântată. Ea încercă totuşi să nu creadă în urzeala aceasta de necrezut, care o învăluia în mod evident.

Totul părea imposibil în aventurile ei din această noapte, dar totul era real, căci inima şi raţiunea sa erau de acord să se îndoiască, iar îndoiala odată învinsă, dispărea şi din mintea şi din inima ei.

— Şi cum se face că eşti aici, la cavalerul Mora? întrebă deodată Vincent. Îl cunoşti?

Irène se roşi, dar răspunse:

— Îl iubeam, tată.

Vincent nu se arătă prea surprins. Gândul îi rătăcea aiurea. Irène adăugă:

— Cavalerul Mora mi-a promis să mă ia în căsătorie. Venea pe la mine. Este prima oară când am intrat la el, dar va fi şi ultima.

— Ah! făcu Vincent, a cărui linişte părea şi mai ciudată decât surprinderea de adineauri. Atunci, prin tine a aflat el refugiul meu? De multe ori eşti ucis de propriii tăi copii.

— Iartă-mi această greşeală, tată; avem încredere în el.

— Niciodată n-ar fi trebuit să mai dau semne de viaţă, nici chiar ţie. Aşa îmi trebuie!

Urmă o tăcere.

— Şi de ce acest Mora mi-ar fi întins o capcană? făcu Vincent, care îşi vorbea lui însuşi. Aici trebuie să fie mâna Fracurilor Negre. Acest Mora este fără îndoială unul nou.

— Tată, trebuie să-ţi spun totul — făcu Irène, cu greutate. Adineaori, cineva îl acuza în faţa mea pe cavalerul Mora — şi martor mi-e Dumnezeu că nu l-am crezut! — spunând că el este şeful Fracurilor Negre.

— Şeful — repetă Carpentier — şeful! Într-o locuinţă mizerabilă ca asta! Dacă ar veni acum, l-aş ucide ea pe un câine. Şi să nu începi eu văicăreli, mă înţelegi! Şeful! Cine poate să fie şeful acum? Domnul Lecoq e mort, şi asta nu am aflat-o din vis. Mi-a spus-o probabil Reynier… Are vreun nume de botez, acest şef? Ah! Şeful!

— Altădată — pronunţă rar Irène — când maica Maria cea Bună îmi vorbea de el, îi spunea contele Julian.

Lui Vincent i se urcă tot sângele în obraz. Albul ochilor i se injecta şi părul i se zbârli pe cap. Era înspăimântător să-l vezi.

— Ce ai, tală? strigă Irène îngrozită.

Carpentier încercă să se ridice, dar nu reuşi. Din roşu cum era, chipul îi deveni livid.

— Tată, tată! făcu tânăra fată, care se repezi să-l prindă în braţe.

El o respinse.

— Sunt nebun — bolborosi el — nebun de-a binelea, simt foarte bine asta. Aud cuvinte de pe cea lume: maica Maria cea Bună, contele Julian… Mi-aduc aminte: era în acelaşi timp şi bărbat şi femeie, şi tânăr şi bătrân… Îţi dădea de pe atunci târcoale… din cauza mea! Ghicise taina din fundul inimii mele.

Taina arde, străluceşte; şi se vede, se simte prin carnea şi oasele mele!

Îşi apăsă cu amândouă mâinile fruntea, ca şi cum ar fi vrut să nu o lase să plesnească. Apoi zise deodată, cu un râs sinistru:

— Contele Julian îi face curte fetei mele! Contele Julian îmi dă întâlniri! Un mort care îşi are coşciugul în cimitir şi cameră în oraş…

Se opri şi-şi aţinti privirea asupra Irènei, adăugând:

— Şi ce este acolo? Tu ştii? Ce este oare în acel mormânt, pe care au săpat numele colonelului Bozzo-Corona?

Irène nu răspunse.

În tăcerea care urmă, şi tatăl şi fata îşi aţintiră deodată urechea la zgomotele nelămurite ce veneau de afară.

De la începutul întrevederii lor, drumul Perilor rămăsese absolut liniştit, ca şi partea cimitirului de lângă zidul înconjurător.

Chiar în clipa în care Vincent vorbea despre mormântul colonelului, vântul aduse lătratul gros al unui dulău ce părea că umblă prin cimitir. Aproape în acelaşi timp, frunzişul boschetelor se mişcă şi se auziră paşi pe nisipul aleii. Un glas, nici tare, nici slab, rosti aceste cuvinte ce se puteau distinge:

— Ăsta-i Colţ-Rău! Nătărăul de Similor l-a scăpat!

Irène se repezi la fereastră. În trecere, ea suflă în lumânare şi camera se cufundă în întuneric.

Vincent încercă să spună ceva, dar Irène i-o luă înainte:

— Pentru viaţa noastră a amândurora, tată, nu vorbi!

Lătrăturile se apropiau.

Când Irène ajunse la fereastră, văzu, la lumina difuză a lunii ascunsă în nori, umbre care se mişcau în jurul mormântului. Şi un glas zise, de data aceasta încet:

— La fereastra italianului era lumină. Acum s-a stins! Băgaţi de seamă!

Vincent reuşi să se ridice în picioare.

— Ce este, fetiţa, ce este? întrebă el înspăimântat.

— Nu ştiu — răspunse Irène. Poate că vom avea răspunsul la întrebarea pe care ai pus-o adineaori.

— Ce întrebare?

— Întrebai ce au pus în mormântul colonelului Bozzo-Corona… Dar, tăcere! Ascultă!

Lătrăturile deveneau tot mai furioase.

— O sută de franci pentru chefuială cui sugrumă animalul! murmură primul glas.

I se răspunse:

— Roblot şi Zéphyr sunt la răspântia Crucii. Ei au tot ce le trebuie.

— Dar paznicii?

— Ăia dorm duşi. Roblot le-a îndulcit rachiul aseară.

— Roblot! făcu Vincent, care era acum alături de fiica lui. Îţi aduci aminte de frumosul meu dulău danez, care te iubea atât de mult? Cezar?

— Ultimul dumitale valet de cameră se numea Roblot, tată.

— Da. Primul meu asasin…

Nu apucă să termine. Lătrăturile câinelui, care se apropiau neîncetat, se schimbară dintr-o dată într-un urlet prelung, curmat de un horcăit.

— Sfârşitul lui Colţ-Rău — zise cineva în cimitir. Mort pe câmpul de onoare!

Apoi cel care vorbise primul adăugă:

— Roblot ăsta are stofă. Bine au făcut că l-au tocmit şi pe Zéphyr.

Irène era numai urechi, cufundată oarecum în acest ocean de taine inexplicabile.

Ceea ce se petrecea în cimitir o făcu să-şi îndrepte numaidecât gândurile la doamna contesă de Clare, pe care o lăsase în camera ei. Contesa trebuie să fi auzit şi să fi văzut totul, şi ea. Fără îndoială, luase locul Irènei tocmai ca să audă şi să vadă totul.

Timp de o clipă, luna, ieşită din nori, scaldă peisajul într-o lumină albă. Mormântul colonelului apăru din umbră. Nu era nimeni în jurul lui, dar frunzişul din apropiere se mişca.

Irène se îndepărtă brusc de la geam, trăgându-l şi pe tatăl ei după dânsa.

Vincent era liniştit. Părea interesat, aproape amuzat. El zise:

— De ce dracu vor ei să violeze un mormânt gol? E curios, pe cuvânt!

— E gol? gândi tare Irène.

Vincent o privi la lumina slabă ce pătrundea în cameră, apoi se dădu îndărăt, ca în faţa unui gând ce l-ar fi lovit cir brutalitate.

— Crezi tu — făcu el cu o voce zdrobită de emoţie — ai tu motive să crezi că tezaurul este acolo, în mormânt?

Şi înainte ca Irène să fi putut răspunde, adăugă:

— Nu, nu, nu! Locul celălalt este mult mai bun! Dacă ai vedea cât este de bine lucrat! Eu, eu îl văd în fiecare noapte, şi de douăzeci de ori pe noapte. Este tot un mormânt, sau mai bine zis o capelă funerară. Există acolo o măreţie care îţi înfioară inima, ca gândul la Dumnezeu. Este mică, dar vastă cât lumea. Ei, fetiţo, fetiţo, cât eşti de fericită sau de nenorocită că poţi rămâne rece în faţa scăpărării acestor gânduri! Irène zâmbi trist.

— La ce mi-ar folosi tot acel aur? murmură ea. Inima mea s-a înşelat. Am dispreţuit pe cel care mă iubea… şi pe care îl iubeam, poate…

— Să iubeşti! Să iubeşti!… strigă Vincent, care ridică din umeri. Mare scofală!

Dar se întrerupse şi reluă îndată:

— Ai dreptate! Trebuie să-l iubeşti pe Reynier. E un băiat bun. Şi eu am iubit. Dar iubirea moare, şi nu lasă în urmă decât lacrimi. Aurul este nemuritor. Ascultă. O femeie nu poate rezista unui demon. Acel om care ţi-a furat inima este demonul aurului. Nu pe tine te voia el, ci pe mine. Dar în mine există ceva supraomenesc, căci am scăpat de primejdie prin zece, prin douăzeci de minuni. Aurul mi-a dat această putere. Am văzut aurul şi asta m-a călit. Demonul are dreptate să se teamă de mine. Numai eu sunt, în tot universul, capabil să-l zdrobesc, să-l înăbuş sub greutatea propriului său tezaur…

Ha, ha, ha — continuă el într-un hohot de râs — am muncit timp de luni şi ani. Am citit ceasloave vechi care vorbeau de alambicuri, de creuzete, de baloane de sticlă în care plumbul cenuşiu devenea galben ca o rază de soare. Nebunii! În adâncurile acelei nopţi groaznice, în galeria în care târnăcopul meu muşca stratul de cărbune, am mai consultat şi altă carte: judecata mea. Şi am născocit, înţelege-mă bine, mijlocul de a ascunde întreg tezaurul la subsuoara mea. Eu, priveşte-mă! Crezi tu că poate fi omorât un om căptuşit cu tot aurul din lume?

Irène nu mai asculta. O resemnare tristă o copleşea. Aştepta să se întâmple ceva tragic şi nu făcea nici o sforţare ca să lupte împotriva nenorocirii necunoscute care o ameninţa.

Se îndreptă spre fereastra opusă, cea care avea vederea spre camera sa, dar nu mai văzu lumină acolo.

Vincent veni după ea. Îşi puse mâinile pe umerii ei şi continuă, de abia pronunţând cuvintele, ca şi cum beţia i-ar fi încurcat limba în gură:

— Cât vrei tu să capeţi ca dotă? Căci după ce voi avea tezaurul, nu mă vei mai vedea. Voi dispărea. Nu voi fi nici în cer, nici în iad. Voi fi în aur. Cât vrei? Am să mă duc chiar în această noapte, imediat; am să mă adăp din izvorul nesecat, aşa cum umpli o cupă cufundând-o în apa oceanului. Cât vrei?

— Tată — zise Irène — dinspre cimitir nu se mai aude nimic. Cel pe care îl numeşti demonul se va reîntoarce.

Vincent se înfiora din cap până în picioare, ca şi cum o deşteptare bruscă i-ar fi zdruncinat extazul.

— E adevărat, e adevărat — făcu el — suntem în casa lui, suntem chiar în capcană. Să ieşim. Du-mă în camera ta.

— Nu pot să te duc în camera mea, tată.

— De ce?

În câteva cuvinte şi fără să pronunţe nici un nume, Irène povesti cum una din nobilele sale cliente îi luase în mod bizar cu împrumut, pentru o noapte, camera.

Vincent o asculta cu atenţie, iar Irène continuă astfel:

— Pot să-ţi ofer un alt adăpost. Această contesă de care îţi vorbesc este foarte cunoscută şi ea l-a adăpostit şi pe Reynier, urmărit de acelaşi duşman, care e şi al dumitale. Ea se interesează de dumneata. Conduce o mare asociaţie de binefacere, care veghează asupra dumitale cum a vegheat şi asupra lui Reynier şi asupra mea.

— Parcă se aude scârţâitul unui grilaj care se deschide! o întrerupse Vincent Carpentier, apropiindu-se de fereastra ce dădea spre Père-Lachaise. O asociaţie de binefacere spui? Care veghează asupra mea?

Un mare nor negru acoperea cerul. Afară, totul intrase în întuneric. Totuşi, în jurul mormântului, al cărui grilaj scârţâi într-adevăr din ţâţâni pentru a doua oară, puteau fi zărite două sau trei umbre. O clipă, acea lumină roşiatică pe care contesa Marguerite o văzuse înăuntru, ca şi cum cineva ar fi coborât în adâncul mormântului, se arătă din nou, dar de data aceasta ridicându-se şi dispărând apoi imediat.

— Cum se numeşte contesa ta? întrebă Vincent cu o voce clară şi hotărâtă.

— Doamna Marguerite de Clare — răspunse Irène.

Afară, o voce zise:

— E cineva la fereastra italianului: Sunt sigur de asta.

Vincent o apucase pe fată de mână.

— Bănuiam eu — zise el cu un ton hotărât. Suntem înconjuraţi de Fracurile Negre. Cunoşti pe cineva în casa asta căruia să-i poţi cere adăpost?

Irène scutură din cap.

— Trăiesc singură — răspunse ea. Nu vorbesc niciodată cu nimeni… Deci, tată, trebuie să ne ferim de doamna contesă de Clare ca şi de cavalerul Mora?

— De ea trebuie să te fereşti şi mai mult.

— Totuşi, ea este duşmana lui de moarte. Tată, bietul meu tată, dacă ai şti în ce groaznică îndoială mi se cufundă mintea! Simt că ne aflăm pe marginea unei prăpăstii, dar nu înţeleg nimic, nimic! Sufăr chinurile iadului.

Vincent zise cu răceală:

— Aşa este când înnebuneşti. Am trecut şi eu prin asta. Dar eu nu am înnebunit. Eu văd limpede. Sunt acolo, de o parte Cavalerii Tezaurului, care caută şi vor căuta mereu, de cealaltă parte, demonul, care s-a ascuns până şi în mormânt ca să nu fie asasinat. Singur contra o mie, demonul va fi cel mai tare.

— Priveşte — făcu Irène — iată nişte oameni care sar peste zidul cimitirului.

Vincent privi şi murmură:

— Ce vor fi găsit în coşciug?

— Tată, vor fi aici în câteva minute.

— Iar doamna contesă de Clare va fi foarte mulţumită să revadă un vechi prieten ca mine — zise Vincent Carpentier, cu un fel de linişte ciudată. Am cunoscut-o pe când se numea Marguerite de Bourgogne, în cartierul Latin. A ucis, pe atunci, mai mulţi Buridani! Eu văd lămurit, da! Văd bine! Toţi se învârteau în jurul tău nu pentru tine, ci pentru mine. *Eu sunt SECRETUL!* Voiau să pună mâna pe mine: unul ca să îngroape secretul la o sută de picioare sub pământ, ceilalţi ca să afle acest secret.

Îşi frecă încet mâinile şi reluă:

— Numai eu sunt în primejdie. Cu tine ce-ar putea să facă?

— Nu te voi părăsi!… voi să strige Irène.

— Ei, ei, ei! făcu Vincent. Vorbe mari. Eu am treaba mea, şi m-ai stânjeni… Ah! Diavolul! Ce bine i-a lucrat! Dar pe mine nu mă va lucra!

Reaprinse chiar el lumânarea, zicând:

— Vreau să-i scriu procurorului regal, ca să-i denunţ! Voi face o listă! Îi cunosc pe toţi pe nume!

La lumina care se răspândi în jurul lor, Irène văzu că privirea tatălui ei era din nou rătăcită. Ea căzu într-o adâncă descurajare şi îi trecu prin gând să strige "Foc!", ca să ridice toată casa în picioare.

Dinspre cimitir nu se mai auzea şi nu se mai vedea nimic.

Vincent continua pe tonul cel mai liniştit:

— El? De ce m-aş ocupa de el? Reynier îl va ucide: asta le e soarta. Cum? Numai Dumnezeu singur ştie!

Irène îşi împreună mâinile şi strigă:

— Reynier! Îl uitasem pe Reynier! Se află la palatul acelei femei. El ne va apăra, el te va salva, tată, sunt sigură.

În apropierea unui nebun, totul ia un aer de nebunie: Irène se repezi spre uşă, ca şi cum palatul de Clare ar fi fost la câţiva paşi de acolo.

Vincent o opri.

— Nu am nevoie de Reynier — pronunţă el cu autoritate. O să vină el şi fără noi, fiindcă aşa îi este soarta. Să fim serioşi. Eu văd lămurit. Şi am de lucru. Trebuie să scap de tine. Vrei să te duci să mă aştepţi într-o biserică?

— La ora asta, tată?

— Ai dreptate, sunt închise. Şi cafenelele. E vreun post de pază pe aproape? Dar poate că nu ţi-ar plăcea să stai cu soldaţii… Ce voiam să te mai întreb? Un ultim lucru, şi l-am uitat… A, mi-am adus aminte! Maica Maria cea Bună unde se află acum? Ştii?

— La mânăstirea ei — răspunse Irène, care în acelaşi timp trăgea cu urechea spre coridor.

În fiecare clipă credea că aude zgomot de paşi.

— Unde este mânăstirea ei? întrebă Vincent. Departe de aici?

— În strada Thérèse.

La acest nume, Carpentier tresări; zise:

— În strada Thérèse! O mânăstire! Nu exista pe vremea mea.

— Au înfiinţat una în vechea casă a colonelului.

Vincent bătu din palme şi striga într-un adevărat elan de veselie:

— Perfect! Văd lămurit! Nimic nu s-a schimbat. Acelaşi suflet în acelaşi trup. Să plecăm. Du-te unde vrei, fetiţa mea, nu mi-e frică pentru tine. Dacă va trebui, te vor apăra cu preţul vieţii lor!… În ochii lor, tu valorezi sute de milioane. De altfel, eu am treburile mele. Este poate ultima noapte.

O dădu pe fată la o parte, luă în mână un pistol şi deschise uşa, adăugând:

— Îţi interzic să vii după mine. Primejdia se află lângă mine. Pe mine vor să mă omoare!

Dispăru în coridor.

Irène rămase încremenită. Spaima care îi apăsa pieptul nu era pentru ea. Din instinct, şi fără să-şi dea seama ce se petrece în mintea ei, calculă timpul necesar ca să parcurgă drumul Perilor, să cotească pe bulevard şi să o ia pe strada Celor care pleacă. Oamenii din cimitir trebuie că se aflau jos acum, ca să-i taie calea tatălui ei.

Nu se poate spune că ea cugeta, căci în mintea-i totul era dezordine şi desperare, dar din acest haos mintal apăru totuşi un nume: Reynier. Îl strigă pe Reynier cu tot elanul inimii sale.

În noaptea aceasta, o legătură îi căzuse de pe ochi. Acest văl, ce se sfâşiase pentru ea, i se părea însă depărtat şi nefiresc. Nici nu mai voia să creadă că existase, între ea şi palidul, seducător ce-i tulburase mintea de copilă se afla acum un secol. Pentru că nu mai credea şi nici nu crezuse vreodată într-adevăr. Se simţea strivită de remuşcări.

Ura şi iubea cu toată puterea fiinţei sale. Un straniu miraj îi arăta în acelaşi timp obiectele dragostei şi urii sale: pe Reynier şi pe contele Julian; ca asemănare, doi gemeni; ca vârstă, un fiu şi un tată…

Transformarea s-a produs nu într-un minut, ci în câteva secunde.

Toate acestea îi trecură Irènei prin minte cu iuţeala fulgerului. Şi nu rămase decât un nume: Reynier! Reynier! Prima amintire din copilărie, când tatăl îi spunea: el iubeşte ca o mamă! Zâmbetul drag pe care îl revedea aplecat asupra

leagănului ei, frumosul prieten care o ducea de mică în braţe, vorbindu-i ca unei femei: atât de blând, de bun, de mândru, de curajos! Reynier! Reynier! Frate şi logodnic! Întreaga ei inimă de altădată!

Există atâtea otrăvuri pentru inimă, şi atât de uşor poate fi picurat în suflet şi în trup somnul amăgitor al opiului! Ah! Dacă Reynier ar fi aici, cum l-ar implora să o ierte!

Pasul tatălui ei, care răsunase tare pe coridor, deveni mai slab în clipa când el coti spre platforma scării.

Irène, chinuită de gândul de a lua o hotărâre, făcu un pas spre uşă. În acel moment, vocea lui Vincent se auzi gravă şi ameninţătoare. Zicea:

— Cine e acolo? Sunt înarmat. Am câte un pistol în fiecare mână. Dacă te pui în calea mea, eşti mort!

O altă voce, care îi merse Irènei la inimă, răspunse:

— Tată, dumneata eşti? Şi ea, unde este?

Tânăra fată se repezi nebună de bucurie, strigând:

— Reynier! Domnul fie lăudat! Reynier! Reynier! Reynier al meu!

Capitolul XX - Doamna Canada în cercetare

Vincent Carpentier, în momentul când cotise după colţul coridorului, îl zărise într-adevăr pe Reynier.

Reynier se afla în picioare în faţa uşii de la camera Irènei, care dădea spre scară. Bătuse de trei sau de patru ori la uşă fără să capete răspuns, şi tocmai se aplecase, ca cineva care vrea să asculte prin gaura cheii la zgomotele dinăuntru.

Vincent, care îşi armase pistolul, îl recunoscu în clipa când se ridica, şi zise aproape vesel:

— Ei, ei! Tu eşti, băiete? Bună seara! Ce mai faci? Soseşti la vreme, te vei ocupa de mititica. A avut un şoc, ştii? E o boală a familiei. Dă-te la o parte, ca să trec. Am de lucru şi sunt grăbit.

Irène se şi aruncase de gâtul lui Reynier şi murmura:

— Iartă-mă, iartă-mă, am fost nebună, e adevărat. Nu-l părăsi pe tata. În jurul nostru se află o primejdie de moarte.

Bucuria te înmoaie, ca şi durerea. Reynier se clătină sub sărutările Irènei.

— Venisem să te apăr — zise el. N-a existat noapte în care să nu mă fi învârtit în jurul locuinţei tale, Irène. Astăzi am văzut, am auzit…

— Bine, bine! îl întrerupse Vincent. Noi însă ştim mai multe decât tine, băiete. Aş fi preferat să nu fii amestecat în treaba asta, fiindcă… fiindcă… În sfârşit, n-are importanţă. Biata ta mamă se afla bolnavă la noi, acolo, când eram în Italia. Buna şi sfânta fiinţă care era soţia mea o învăţase să creadă în Dumnezeu. În toiul frigurilor sale, ne povestea despre nişte lucruri ciudate; şi când pomenea de tatăl tău, îl numea "demonul". Asta nu împiedică însă ca tu să fii un mieluşel. Îmbrăţişează-mă, dacă vrei, dar lasă-mă să trec.

Irène zise:

— Ce-ai aflat, Reynier, dragul meu? Te implor, nu-l părăsi. Vrea să se ducă la tezaur…

Dar scoase un scurt ţipăt de durere, căci Vincent o apucase de braţ şi o strângea tare, aproape să i-l rupă.

— Niciodată acest cuvânt! rosti el cu voce joasă. Dumnezeu trăsnea pe fiii lui care se atingeau de Arcă. Aceasta este Arca mea, numai a mea! Nu te atinge de ea!

— Şi ei vorbeau, pe sub zidul cimitirului, de un tezaur — murmură Reynier. Noaptea e plină de acest cuvânt.

Pe scară se auzi o voce groasă, care zicea, gâfâind:

— Uite-i că vin! Uite-i că vin! Stinge lumina, domnule Canada.

— Voi trece peste trupurile lor! strigă Vincent, care învârtea ameninţător pistolul în mână. Chiar dacă sunt o sută, chiar dacă sunt o mie! Haide, la o parte! În noaptea asta sau niciodată!

O respinse cu asprime pe Irène, care i se agăţase de haină, şi ridică pumnul asupra lui Reynier.

— Ei, cine-i acolo? întrebă vocea groasă de pe scară. Nu eşti singur. Canada?

Échalot, pe care suntem obligaţi să-l facem să apară pe neaşteptate, căci nimeni nu bănuia prezenţa lui pe platformă, Échalot răspunse liniştit:

— Fii calmă, Léocadie, dar bagă de seamă. Aici, toţi sunt oameni cunoscuţi: mica brodeză din faţă, vechiul meu artist-pictor din strada Apusului, domnul Reynier, despre ale cărui

neplăceri cu cavalerul Mora ţi-am povestit, şi domnul Carpentier, fostul arhitect, care-i aiurit ca un iepure, în urma nenorocirilor suferite. Urcă să vezi, îl ţin bine!

Vorbind, îl apucase de mijloc, pe la spate, pe Vincent. Acesta se smucea furios.

Échalot continuă cu aceeaşi dulceaţă în glas, cu toate că-şi strângea omul până la sufocare:

— Drept care, tinere şi domnişoară Irène, noi vă oferim adăpostul prieteniei în împrejurarea periculoasă în care vă aflaţi şi despre care am cunoştinţă, dat fiind că am ascultat, în interesul dumneavoastră, pe la uşi, de la ora şapte aseară şi până în clipa de faţă. Mă doare şi mijlocul din această cauză. Daţi-vă osteneala şi intraţi la doamna Canada, soţia mea, al cărei soţ legitim mă aflu, deci domnul Canada ca şi ea.

— Dar repede! făcu fosta îmblânzitoare, care sări peste ultimele trepte ale scării. Toată banda e pe urmele mele. Mii de draci! Ce canalii! Dar nu e prima dată că mă pun de-a curmezişul acestor monştri ca să-i lipsesc de victimele lor!

Vincent, învins de viguroasa strângere a lui Échalot, nu mai făcea nici o mişcare şi se lăsa împins spre uşă.

Reynier zise:

— Cred că te recunosc, prietene, eşti Échalot, fostul meu model.

— Da, în prezent rentier prin alianţă. Ce mai faceţi?

— E un om admirabil — făcu Irène — să-i primim bucuros ospitalitatea.

— Oferită cu autorizaţia cucoanei mele — adăugă Échalot, împingând uşa cu piciorul. Odată aflaţi înăuntru, veţi fi în siguranţă şi puteţi spune, ca la teatru: "Mulţumescu-ţi ţie, Doamne! Suntem salvaţi! Salvaţi!"

El intră primul, ţinându-l strâns ca într-un cleşte pe Vincent. Îmblânzitoarea, care se apropiase ca un vârtej, îi împinse pe Reynier şi pe Irène înăuntru şi încuie uşa. Ar fi rostit bucuroasă un discurs, dar nu mai avea suflu: de la drumul Perilor alergase cu sufletul la gură.

— Persoanele aici adunate — reuşi totuşi să spună — sunt asigurate ca într-un sanctuar în apartamentul unei femei locuind cu soţul ei, în care nimeni nu are dreptul să intre, nici măcar poliţia autorităţii judiciare!

Şi se trânti în fotoliu, care trosni din toate încheieturile.

— Ascultaţi! făcu ea imediat ce se aşeză. Au ajuns pe platformă!

Toată lumea ascultă, inclusiv Vincent, care începuse să se împotrivească.

Dar Échalot îi spuse cu blândeţe:

— Trebuie să stai liniştit, arhitectule, numai o clipă, căci de nu, te voi înăbuşi în interesul dumitale.

— Pe el îl caută — făcu încet doamna Canada. Ssst!

În tăcerea care urmă după acest ultim ordin, se auzi zgomotul făcut de câţiva oameni care traversau tiptil platforma. O voce zise:

— Camera italianului este pe coridor, în fund!

O alta adăugă:

— Brodeza trebuie să fie pe undeva pe aici. Vizitiul nici n-a văzut-o.

— Vizitiul poate că a tras un somn pe capră, de atunci.

— Şi-a băgat dracul coada aici!

Continuau să treacă fără zgomot, dar repede.

Două voci mai de la urmă schimbară aceste cuvinte:

— Aşadar, bătrânul a ieşit din groapă?

— Marguerite, Samuel şi Prinţul l-au văzut cu ochii lor. Îi privea cu un aer batjocoritor pe cei care ridicau piatra de pe mormântul lui.

— Şi atunci ce s-a găsit în mormânt?

Acestea fură ultimele cuvinte ce se mai auziră.

Când zgomotul încetă, doamna Canada repetă:

— Da, ce s-a găsit în mormânt? Puţină cenuşă, probabil, cu pucioasă şi mai ştiu eu ce. Nu foloseşte la nimic să îngropi un vampir.

— L-am văzut — murmură Vincent Carpentier — l-am văzut şi eu. Sunt sigur că l-am văzut.

— Atunci vorbeşte, omule — zise Échalot, care îl ţinea mereu strâns de mijloc. Te ascultăm.

Vincent nu răspunse.

Fosta îmblânzitoare, cu un gest bărbătesc, scapără un chibrit în talpă. Lumânarea aprinsă făcu să apară interiorul bizar pe care l-am mai descris. Patul conjugal era nedesfăcut. În schimb, în copaia care servea drept leagăn micului Saladin, fiul natural al lui Similor, se vedea un pachet de zdrenţe, din care apărea mica figură gălbejită şi morocănoasă a ţâncului adormit.

Tocmai spre acesta se îndreptă privirea lui Échalot de îndată ce se făcu lumină.

Lângă îmblânzitoarea aşezată la colţul şemineului, stăteau Reynier şi Irène, ţinându-se de mână.

Échalot îi dăduse drumul lui Vincent Carpentier, care acum se sprijinea cu mâinile de masă ca un om rupt de oboseală.

— Dacă cineva doreşte să ia ceva — zise doamna Canada cu solemnitate — suntem aici, cu toată sinceritatea, între oameni cinstiţi. Arhitectul, cum îl numiţi, nu prea pare în apele lui. Un păhărel de vin i-ar face bine.

Échalot turnă în pahar. Vincent refuză.

— Atunci, adu încoace — reluă doamna Canada. Eu aş bea cu plăcere o gură.

De îndată ce dădu pe gât paharul, trase cu putere aerul în piept.

— Acum mă simt mai bine — zise doamna Canada. Am un caracter bun, dar nu trebuie ea stomacul să sufere, nu sunt obişnuită. Trage şi tu o duşca dacă vrei, domnule Canada. Ne găsim într-o împrejurare excepţională, care merită explicaţii. Iată doi tineri ce formează o pereche simpatică. Asta îmi reaminteşte de o alta — ei, Canada! — asemănătoare prin frumuseţe, unită prin virtute, înconjurată de primejdia misterioasă care o făcea şi mai interesantă: de Maurice al meu şi de Valentine…

— Doamnă… — încercă să spună Irène.

— Mulţumiri? o întrerupse femeia. Nu-i nevoie, între vecinii de pe aceeaşi platformă. Când relaţiile noastre ne vor fi îngăduit să ne cunoaştem mai bine, veţi afla că noi — eu şi Canada — suntem artişti, cu inima în palmă, cu toate că el a lucrat în farmacie. Tocmai pălăvrăgeam astăzi împreună, ca soţ şi soţie, după-masă, despre toate aceste lucruri, în legătură cu mărturisirea ce mi-o făcuse domnul Canada că lucrase pentru această lepădătură de italian, fără să-i cunoască, bineînţeles, mârşăvia. Atunci, după ce l-am săpunit bine, cum am dreptul, fiindu-i tovarăşă, am spus: "Ne pricepem noi!" Cu ocazia unei alte ticăloşii, am băgat cheia sub uşa stabilimentului meu, care era splendid, şi mi-am riscat viaţa în favoarea unui tânăr ia care ţineam şi a logodnicei sale, amândoi urmăriţi de năpârcile şi şerpii de la Mâine va fi ziuă sau Fracurile Negre… Dar ce tot îndrugă bătrânul? Parcă ar fi bolnav.

Vincent se prăbuşise cu capul pe masă şi Irène se frământa în jurul lui.

— Mormăie încet una şi bună — răspunse Échalot: "Am de lucru, am de lucru..."

— Şi noi — replică doamna Canada — avem şi noi de lucru. Şi fără să vreau să poruncesc cuiva, rog pe frumoasa domnişoară şi pe prietenul ei să mă asculte cu atenţie, pentru că-i priveşte şi pe ei tot atât cât şi pe tata Vincent. Până una alta, afacerea asta nu se referă direct la noi, la mine şi la Canada al meu... Eram deci cu povestirea acolo unde spuneam că după ce scăpasem din groaznice primejdii salvând nevinovăţia, onoarea ne obliga acum să ne aruncăm din nou în mijlocul primejdiei. Şi că Échalot (vreau să spun Canada) îmi răspundea: "Noi suntem ca acei câini de Terranova, care se aruncă în valuri ori de câte ori se îneacă cineva!"

Prea bine! Aseară l-am culcat pe micul orfan care se află acolo în covată. Nu prea ştiam mare lucru, dar aveam bănuieli, prin puterea presimţirilor, că o să fie înghesuială în noaptea asta. Aproape că-mi venea să mă duc să-i vorbesc domnişoarei Irène ca să o întreb deschis ce necaz are, dar Canada a obiectat că ea ştia şi, mai puţin ea mine. Dar iată că deodată auzim bătând în uşa ei. "E cavalerul Mora — îmi spuse Échalot — vine în fiecare seară la ea." Eu întredeschid uşor uşa, ca să văd cum arată această pasăre; dar ce văd? Era contesa de Clare! O figură binecunoscută de mine. Da! Însă acum nu mai aveam liniştea să mă duc să mă culc. Îi spusei lui Canada: "Ţi-aduci aminte de domnul Gondrequin Militând, care trăncănea mereu: «Prezentaţi arm! Drepţi! Înainte marş!» Acum e cazul nostru. Să ne luăm armele, sacul la spinare, şi la drum!..." Asculţi, mică vecină?

Irène îl aşezase pe tatăl ei pe un scaun şi îl supraveghea cu îngrijorare.

— Vă ascult, doamnă — răspunse ea.

— Şi eu de asemenea — adăugă Reynier, care părea viu impresionat.

— Perfect! Veţi vedea că merită. Mai întâi, Échalot, care are urechea fină, a fost însărcinat să afle cam ce se vorbea la domnişoara Irène, în timp ce eu pândeam pe afară. De ce? Fiindcă, de la primele cuvinte, Marguerite îi ceruse să-i împrumute camera şi fiindcă eu mirosisem o lovitură aranjată în stil mare. Am ieşit afară. Nimic prin curte, nici pe stradă; dar

acolo, după colţ, la cârciuma "La drumul mare", două capete care făceau cât un sac întreg de informaţii: domnul Piquepuce şi domnul Cocotte. Puţin mai încolo, tatăl orfanului, numitul Similor, care este regele puşlamalelor, cu un oarecare Roblot…

Vincent tresări la acest nume şi-şi roti privirea de jur împrejur.

— Să fim calmi — îl sfătui Échalot, care se aşeză lângă el şi îl apucă prevăzător de mâini. Ce talent are dumneaei când se porneşte să-ţi descrie o întâmplare!

Fosta îmblânzitoare continuă:

— Mai departe, pe drumul Perilor, de-a lungul cimitirului, câteva mogâldeţe… Dar uitasem să vă spun că tocmai în faţa porţii de la intrare se afla o trăsură frumoasă şi că recunoscusem pe capră pe fostul vizitiu al colonelului…

— Giovan-Battista! murmură Vincent. Şi eu l-am recunoscut. Sunt încă sănătos la minte.

— Cu atât mai bine pentru dumneata, bătrâne, asta îţi va putea fi de folos. Suferi de o boală grea, aceea de a şti prea multe, şi era mai bine dacă rămâneai acolo, în groapa dumitale de cărbuni. Nu de azi, de ieri, se ştie că Tatăl Tuturor este ca Jidovul Rătăcitor, care nu moare niciodată. Totuşi, el a murit. Dar păzeşte-te! Mie mi-e frică de asemenea morţi. Se gândeşte pesemne că încuietoarea lăzii lui are două chei, atâta vreme cât dumneata nu vei fi în mormânt. Şi are răbdare. S-a învârtit în jurul fetiţei dumitale timp de luni şi ani de zile. Nevinovata de ea i-a servit să întindă capcana… Cât despre ceilalţi, Cavalerii Tezaurului, nu e nici o filozofie, ei vor să-ţi facă şi dumitale ceea ce au făcut astă-noapte mormântului colonelului: să te spintece ca să vadă ce ai înăuntru.

Vincent dădu din cap cu gravitate şi zise:

— Vorbeşti foarte înţelept, cumătră. Gândesc şi eu la fel cu dumneata.

— Mulţumesc. Cu toate că nu te-ar fi costat nimic să-mi zici doamnă. Dar nu-i nimic. Nu sunt eu prea subţire, dar mă strecor peste tot când vreau…

— Nu există cineva mai şiret ca ea! confirmă Échalot.

— Fac şi eu ce pot. Am tras cu urechea într-o parte, am spionat în cealaltă, m-am lăsat chiar luată în zeflemea şi dispreţuită de aceşti bădărani, fiindcă am făcut pe femeia care a băut un pahar mai mult.

Bineînţeles că m-am ferit de alde Piquepuce, Cocotte şi ceilalţi, care îmi cunoscuseră fostul meu stabiliment de la bâlci.

Aşa am descoperit tertipul cu cimitirul, escalada, spargerea, doi paznici cumpăraţi cu aur şi chiftelele împărţite dulăilor, ale căror cadavre vor fi găsite mâine dimineaţă prin toate colţurile cimitirului.

Prea bine. Aveam o dorinţă nebună să intru în cimitir şi dădeam târcoale pe drumul Perilor, pe unde nu mai era nimeni.

"Ei, mătuşă Lampion, nu vrei să vii încoace?" întrebă un neisprăvit cocoţat călare pe zidul cimitirului.

"*E ziuă* aici înăuntru?" îi răspunsei eu de colo.

Trebuie să precizez că persoana cu acelaşi nume, zisă regina Lampion, e damă de consumaţie la cafeneaua "L'Épie-Scié" , frecventată de gloata Fracurilor Negre.

Cu toate că nu era măgulitor pentru mine să fiu confundată cu o asemenea otreapă, drojdie a societăţii, am răspuns: "Fireşte, umflatule, că vreau să vin dacă e vreo poartă deschisă".

Drept poartă sta chiar îngâmfatul. Era pus acolo ca să mute scara dintr-o parte într-alta a zidului, după cum era cazul de intrare sau de ieşire.

În timp ce el trăgea scara care se afla pe dinăuntru, eu îmi schimbai ţinuta, ciufulindu-mi părul şi deschizându-mi bluza. Norocul meu că sunt roşie la faţă ca şi regina Lampion. Şi mă căţărai gemând uşor, căci pe ca o chinuie reumatismele.

"Un păhărel pentru osteneala mea" — zise omul de pe zid.

"Ce proastă sunt! făcui eu. Mi-am uitat traista la «Drumul mare», dar am să-ţi aduc două păhărele în loc de unul, umflatule, după ce îmi astâmpăr curiozitatea."

În faţa lunii tocmai se afla un nor negru ca cerneala.

"Drace! Dar te-ai cam împlinit la trup, mătuşă Lampion" — zise portarul meu.

Am trecut dincolo. M-am dus direct spre arborii care înconjurau mormântul şi m-am ascuns într-un tufiş de chiparoşi.

Cineva vorbea. Eu o credeam pe Marguerite în camera domnişoarei Irène, dar ea se mutase, şi tot teatrul jucat eu dumneata, copilo, nu avea alt scop decât să te expedieze la palatul de Clare. Domnul Reynier se afla deja acolo, cel puţin aşa credea dumneaei; erau luate toate măsurile pentru ca arhitectul, întâmpinat la sosirea diligenţei de un om al ei, să fie

şi el condus la palat. Am auzit toate amănuntele acestui plan din spatele chiparoşilor.

În felul, acesta, întreaga familie trebuia să fie prinsă dintr-o, dată în plasă, şi odată cei trei căzuţi în năvod, Cavalerii Tezaurului socoteau că vor putea smulge secretul lui papa Vincent prin violenţă sau prin şiretenie...

Vincent îşi lăsă capul în piept şi murmură:

— Nu am nici un secret. Nu ştiu nimic, absolut nimic. Nu există nici un tezaur.

— Bine — făcu doamna Canada. Nebunii au şi ei momentele lor de şiretenie...

Se întrerupse brusc, ca să tragă cu urechea. Din nou paşii traversau platforma.

— Unde naiba s-a dus? întrebă o voce de afară. Camera lui e goală.

— E glasul doctorului Samuel — făcu încet îmblânzitoarea.

Aceeaşi voce de afară întrebă în faţa uşii:

— Cine locuieşte aici?

— Unul Canada şi femeia lui — i se răspunse.

Şi trecură mai departe.

— Nu că acest cartier ar fi mai rău decât un altul — reluă îmblânzitoarea după ce paşii se îndepărtară — dar postul de pază e departe şi, la ora asta, pungaşii sunt stăpânii casei. Sunt sigură că stau ascunşi peste tot primprejur, în umbra zidurilor, ca muştele... Ce spune?

Această ultimă întrebare îi fu adresată lui Échalot. Vincent pronunţase câteva cuvinte cu voce scăzută.

— N-am putut să înţeleg — bine — răspunse Échalot. Ceva cam aşa: "Am de lucru, voi trece".

— Vorbeşte aiurea. Ţine-l bine... Iar voi, tinereilor, fiţi atenţi! N-am terminat încă. Ce mi-a mai rămas de spus o lucrul cel mai uimitor din toate.

Capitolul XXI - Misterul de la Père-Lachaise

Pe figura dolofană a mamei Léo Canada se citea satisfacţia naivă a povestitorului care a ajuns la partea cea mai interesantă a naraţiunii sale.

— Dincolo de pilcul meu de chiparoşi — zise ea — se aflau cinci Fracuri Negre sau Cavaleri ai Tezaurului, dintre cei mai de vază, care ţineau sfat: cel pe care ei îl numesc "Prinţul", apoi doi din cei noi, domnul Comayrol şi bunul Jaffret, cum îi numeau, şi în fine doctorul Samuel şi contesa Marguerite. Pe ici pe colo se aflau oameni pe care îi auzeai, dar nu-i vedeai, iar în aleile cimitirului erau puse santinele în punctele înaintate.

Când luna apărea dintre nori, puteam să văd mormântul, alb printre frunzişuri, şi zăream spatele casei noastre, unde nu licărea decât o singură lumină, chiar la etajul nostru, în locuinţa cavalerului Mora.

Se vorbea mult despre cavalerul Mora. Marguerite, care pare a fi acum Marea Maestră a afacerii, zicea:

"Dacă nu găsim Scapularul în lada de aici de jos, nici vreo altă indicaţie, ceea ce m-ar mira, căci Tatăl Tuturor cam dăduse în mintea copiilor, iar şiretlicurile sale miroseau cât de colo a copilării, ne rămâne Vincent, pe de o parte, şi italianul, pe de alta. Vincent n-a vrut să fie cu noi, pe vremuri; a lucrat de unul singur şi a luptat la fel.

Colonelul avea o slăbiciune pentru el, se amuza să-i urmărească sforţările, să-i pătrundă calculele; bătrânului cotoi îi plăcea să scarmene bine şoricelul înainte de a-l ronţăi.

Dar într-o zi se pare că şoricelul era cât pe-aci să-l ronţăie el pe cotoi. Şoricelul căzuse în cursă. Piquepuce şi Cocotte vă pot spune că în acea seară îl lăsaseră pe prietenul Vincent, legat burduf, în aceeaşi cameră cu colonelul — şi totuşi, a doua zi, întreaga bandă fu pusă în picioare ca să alerge după acelaşi Vincent. Şoricelul scăpase..."

Aici, doamna Canada fu întreruptă de Vincent, care începu să râdă liniştit.

— Toate astea sunt sau nu adevărate, omule? întrebă îmblânzitoarea. Eu, mă înţelegi, habar n-am. Contesa Marguerite e cea care vorbea.

— Reynier îşi aminteşte bine de ea — răspunse Carpentier. Îi pozase mascată în atelierul lui, pentru Venus...

— Ea era, aşadar! strigă fără să vrea tânărul pictor.

— Ea m-a întrebat dacă voiam să devin Cavaler al Tezaurului — continuă Vincent, ridicând din umeri cu dispreţ. Cavaler al Mizeriei! Sunt legaţi la ochi, se joacă de-a baba-oarba ca nişte copii. Nu există nici un tezaur.

— Atunci — mai întrebă îmblânzitoarea, făcând cu ochiul către ceilalţi — despre ce treabă vorbeai? Treaba pe care o ai de făcut în noaptea asta?

Vincent se uită furios la ea.

— Şi pentru ce — adăugă doamna Canada — a încercat bătrânul tigru să te sfâşie de trei ori în aceeaşi zi? În ziua care a urmat nopţii când Piquepuce şi Cocotte te-au legat de mâini şi de picioare? Şi de ce ţi-a venit aşa, să o ştergi ca o nălucă şi să te îngropi de viu la celălalt capăt al lumii? Cu atât mai bine dacă nu există tezaur. Dar smintiţii devin şireţi când e vorba să scape de cei ce-i păzesc şi să afle mijlocul de a se arunca cu capul înainte de la etajul al cincilea sau în foc. Avem noi grijă de dumneata, bătrâne… Dar să ne întoarcem la oile noastre. Atenţie, domnule Reynier! Ceea ce urmează te priveşte. Marguerite continuă cam aşa:

"Cât despre celălalt, italianul care îşi zice cavalerul Mora, este exact contrariul; el a vrut să intre în asociaţia noastră, însă noi l-am refuzat. Şi bine am făcut. El este duşmanul nostru cel mai de temut. Poartă în frunte semnul neamului său. Dacă ar fi printre noi, ar fi Stăpânul. Noi nu mai vrem Stăpân. L-am lăsat să trăiască întocmai ca şi pe Vincent, numai ca să nu ucidem se creţul o dată cu el.

Celălalt însă, ultimul, care nu-şi cunoaşte nici măcar origina, contele Reynier, el ne aparţine. Nici nu avem nevoie să-l suprimăm. Doctorul Samuel l-a primit într-o noapte în sanatoriul său în nesimţire şi străpuns de trei răni, din care fiecare putea fi mortală…" Este sau nu adevărat, tinere? întrebă. Îmblânzitoarea întrerupându-şi relatarea.

Reynier, care era palid şi-şi întorcea privirea de la Irène, răspunse:

— Este adevărat în privinţa rănilor, dar nu am auzit niciodată să se adauge la numele meu titlul de conte, care nu-mi aparţine.

Vincent spuse cu emfază:

— Bunicul lui ar fi putut plăti cu bani gheaţă chiar şi titlul de rege.

— Dar cine este el, tată? întrebă Irène.

— Întreabă-l pe el, fetiţo — replică Vincent. O ştie din noaptea aceea când şi-a recunoscut propriul portret în casa blestemată de pe teritoriul localităţii Sartène; pe mine aceste lucruri nu mă privesc: eu am treaba mea.

— Şi dumneata crezi că poţi să bagi numai vârful degetului mic într-un asemenea angrenaj, fără să intri cu tot trupul? întrebă mama Canada, care îşi propti mâinile în şolduri cu un aer de deplină mulţumire. Dar asta-i un fel de ghici-ghicitoarea mea care te înhaţă ca o ceată de jandarmi, m-auzi! Te distrezi, domnule Canada?

— Doamne! răspunse Échalot. Povestea ta e interesantă şi dramatică cum nu se mai poate, Léocadie; dar sunt încă multe pe care nu le înţeleg.

Irène apucă mâna lui Reynier şi-i şopti la ureche:

— Asemănarea era pricina! În rătăcirea mea, eu tot pe tine te iubeam!

— Eu — continuă îmblânzitoarea triumfătoare — simt că toate acestea îmi zgândăresc inteligenţa. Înţeleg totul, ghicesc totul, Dacă i-ai da drumul cumătrului Vincent, s-ar duce drept ca o săgeată la tezaur, dar ar fi doborât sau înjunghiat la mijlocul drumului. Eu sunt păţită, aşa că ştiu să mă uit de două ori înainte de a mă amesteca în asemenea încurcături; am văzut moartea cu ochii, încât pot să mă laud că ştiu cum se zbate inima în piept când eşti gata să dai ortul popii. Ei bine, nu-mi pasă! Mă bag din nou, de bună voie şi fără dezgust, în această aventură, ca şi cum nu ar fi mai periculoasă decât o piesă de mare spectacol. Lumină, maşiniştilor! Curaj, orchestră! Se impune şi o duşcă! În sănătatea tuturor!

Şi dădu pe gât un pahar plin ochi, apoi reluă, plescăind zgomotos din limbă:

— Pe unde trece, asta face bine. Cine doreşte, nu are decât să ceară. Şi acum voi continua, dar mai pe scurt, întrucât Marguerite e guralivă ca o coţofană, şi dacă aş povesti tot ce-a spus ea, ar ţine până mâine dimineaţă.

Ca să sfârşesc, iată rezumatul: acest năbădăios de tezaur ucide, dar şi apără. Pentru italian, dar mai ales pentru Vincent, este ca o platoşă fără de care ei ar fi fost spintecaţi de nenumărate ori. Italianul a servit drept câine de vânat Fracurilor Negre ca să descopere vizuina lui Vincent, pe care şi el, la

rândul lui, a descoperit-o prin mititica aci prezentă. Marguerite întreţinea un agent la mină, care s-a întors azi cu poşta la ora patru după-amiază, ajungând înaintea diligenţei şi anunţând sosirea dumnealui. Imediat au fost luate toate măsurile şi armata se află în picioare, atât pentru săpăturile din cimitir, cât şi pentru cele două afaceri de la palatul de Clare şi de la mânăstirea din strada Thérèse, despre care vom Vorbi mai încolo.

Se pare că italianul este maică stareţă în această ticăloasă de mânăstire, unde se bănuieşte că există pivniţe cu cinci şi şase etaje, ascunzând bogăţii mai mari decât cele din Peru ale marelui Mogul, adunate cu ale lui Rothschild şi cu lista civilă a regelui. Arhitectul ştie asta.

Vincent făcu un gest de negaţie, dispreţuitor.

— Bine! continuă mama Canada. Nu-i da drumul, Échalot. Are mutra unuia care pune la cale o sminteală.

Se înţelege că Marguerite nu le spunea toate astea Fracurilor Negre cu toată gura, aşa cum o fac eu, căci ei se înţeleg prin jumătăţi de cuvinte; dar eu cunosc cheia şaradelor lor, şi chiar astăzi domnul Canada mi-a povestit despre ei nişte amănunte uimitoare. Sunt stăpâniţi de o singură idee, tezaurul. Poliţia lor nu l-a pierdut nici o clipă din vedere pe italian. Când au aflat că a venit să locuiască aici, în cartierul săracilor, lângă cimitir, între mormântul colonelului şi camera fetei domnului Vincent, au pus în mişcare întreaga maşinărie a lor, care este foarte bine întocmită. Dacă ar putea fi trimisă la expoziţie, guvernul i-ar acorda o medalie de aur.

Afacerea îi priveşte şi pe cei vii şi pe cel mort: pe cel pe care-l credeau mort… Ia, vezi că arhitectul începe să se distreze!

Vincent, într-adevăr, ridicase brusc capul.

Mama Canada reluă, adresându-i un semn prietenesc din cap:

— Nu Marguerite este cea care ţi-a scris scrisoarea falsă, omule, scrisoarea care îţi vorbea, fără să dea impresia, despre mormântul Tatălui Tuturor. Aceasta este opera italianului. Marguerite şi Cavalerii Tezaurului l-au lăsat pe italian să treacă înainte şi să scoată, cum se zice, castanele din foc, ca să i le ia şi să le mănânce ei calde. Ca să spun că aş putea să descurc

ţesătura vicleniilor fir cu fir, ar fi o lăudăroşenie; dar asta a fost ce era mai principal.

Afacerea cu răscolitul mormântului seamănă leit cu tot ce pun ei la cale. Au întreprins-o pe de o parte ca să se asigure că coşciugul conţinea cu adevărat un om mort, iar pe de altă parte ca să vadă dacă Scapularul nu fusese îngropat o dată cu răposatul Stăpân, dar mai ales ca să atragă lupul (adică pe italian) afară din pădure. Socoteau să-i facă de petrecanie chiar în noaptea asta.

Dar asta nu e încă nimic. Mai era toată comedia, din care prima scenă a fost vizita doamnei contese la Irène. Cită dibăcie şi viclenie a cheltuit ca să capete camera dumitale, nu-i aşa, tinereţe? A durat pe puţin două ore. Asta pentru că pivotul maşinăriei era acolo.

Voiau mai întâi să închidă singurul ochi deschis înspre partea cimitirului unde trebuiau să se petreacă lucrurile. Una la mână! Căci nu mai pun la socoteală fereastra cavalerului Mora, considerat că şi-a căpătat deja paşaportul pentru lumea cealaltă.

Voiau să pună mâna pe persoana jupânului Vincent în momentul sosirii lui; natural, ei credeau că, descinzând din trăsură, el se va repezi drept spre camera fiicei sale… Înţelegi, vecină mică? Două la mână! Numai că Marguerite nu ştia de schimbarea adresei. Ea l-a aşteptat nerăbdătoare mult şi bine, fără să-l vadă sosind. În timp ce, dimpotrivă, italianul, care nu aştepta nici o vizită, a împrumutat camera sa domnului Vincent, fără să ştie.

Ia spuneţi, nu-i aşa că mă descurc destul de bine în toată încurcătura asta?

Rezumat general: domnul Reynier se afla dinainte la palatul de Clare, iar trăsura Margueritei a stat toată noaptea în faţa uşii, trebuind s-o ducă acolo pe domnişoara Irène şi să vină s-o ia pe Marguerite, care socotea să se reîntoarcă la palatul de Clare însoţită de Vincent. Rezultatul capcanei: ar mai fi putut păstra oare tăticul secretul în faţa celor doi copii ameninţaţi cu moartea?

Aici, Vincent îşi lăsă capul în piept şi murmură:

— Nu există nici un secret. Sunt nebun!

— Perfect — făcu îmblânzitoarea. Prefer să te văd smintit, omule, decât ticălos. În orice caz, asta te priveşte… Dar să ne

apropiem de sfârşit, noi trei, tinereilor, în timp ce Marguerite vorbea, era mare tărăboi în mormânt, unde Cocotte îşi făcea meseria lui de lăcătuş, împreună cu camarazii. Deodată s-a auzit glasul unui dulău care lătra furios la vreo două, trei sute de metri, în nişte tufişuri, şi domnul Piquepuce, care stătea de pază la colţul aleii, se dădu îndărăt, zicând:

"Neîndemânaticul ăsta de Similor! Iată ce înseamnă să pui curcanii la treabă. L-a scăpat pe Colţ-Rău, care este animalul cel mai feroce din toată haita de câini!"

"Douăzeci de ludovici cui va face să tacă animalul" — zise Marguerite.

Frunzele foşniră. Cineva plecase ca să câştige cei douăzeci de ludovici.

Colţ-Rău se apropia adulmecând. Lătra cât o haită întreagă. Maeştrii începură să se teamă, deşi până atunci se crezuseră la adăpost de orice primejdie, întrucât luaseră toate măsurile de prevedere.

Şi mie mi-a fost cam frică. Dacă venea paznicul să apere dulăul, afacerea era proastă. Mă şi gândeam s-o şterg, cu atât mai mult cu cât aflasem cam tot ceea ce voiam să ştiu. Dar cum poţi să-ţi părăseşti locul când spectacolul e în toi? Era momentul loviturilor de teatru şi al surprizelor.

Urletele numitului Colţ-Rău se încheiară printr-un "hâc!"

"Bine lucrat! rosti doctorul Samuel. Cuţitul trebuie că i-a retezat dintr-o dată beregata!"

Aproape în acelaşi timp se auziră paşi grăbiţi şi licheaua de Similor apăru tremurând şi clătinându-se. Ăsta e caraghiosul caraghioşilor; nu spun mai mult despre el, fiindcă a fost în relaţii de prietenie cu domnul Canada, soţul meu de-al doilea. Era atât de speriat, că nu-i mai puteau ieşi vorbele din gură. În cele din urmă spuse că în masacrul clinilor de pază prin chiftele otrăvite avusese omenia să salveze viaţa lui Colţ-Rău din cauza frumuseţii lui şi că ştia el un englez care l-ar fi cumpărat cu cincizeci de franci. De aceea îl ţinuse legat din scurt cu o funie, dându-i prevăzător câte o bucată de came, ca să-l domolească. Dar iată că trecând pe lângă un desiş de chiparoşi, des ca părul din cap, animalul deveni deodată furios, şi cum el încerca să-l potolească, dulăul îl trânti jos şi se repezi în desiş. Acolo se dădu o luptă mare, dar imposibil de văzut cu cine. Colţ-Rău lătra ca turbat, apoi din beregată îi ieşi un horcăit. Şi din desiş o voce

dulceagă zise: "N-o să mai latri de-acum înainte, dulăiaş!" După aceea, frunzele chiparoşilor se mişcară din nou, lăsând să apară un bătrân slăbănog, strâns într-o manta vătuită, care părea să aibă peste o sută de ani şi care târa după el trupul câinelui.

Similor spunea că nu văzuse în viaţa lui ceva atât de lung şi descărnat ca acel bătrân. Aproape că se vedea prin el. Avea o faţă gălbejită şi turtită ca o pară fleşcăită. Marguerite întrebă: "Unde s-a dus?"

Similor reluă:

"Altădată, l-am zărit de două sau de trei ori pe colonel, şi, dacă nu ar fi în pământ, aş putea să jur că era el. A trecut chiar pe lângă mine, făcându-mi un mic semn prietenesc din cap, şi a mormăit încet: «Drăguţii de ei, îşi dau multă osteneală, multă, multă osteneală. Uite, omule, îţi aduc câinele, poate vrei să-l împăiezi. Iată mai bine de un an de când sălăşluiesc aici, unde este un cartier liniştit, Dacă vor tot veni mereu aşa, să deranjeze morţii, care au plătit locul lor de veci, ne vom plânge guvernului»."

Cavalerii Tezaurului ascultau acestea cu gura căscată. Dar ei nu cred, desigur, în strigoi.

În timp ce Similor povestea că bătrânul Matusalem scheletic îi urase noapte bună şi se depărtase, împleticindu-se pe picioarele lui ca fusele, ca să dispară ca o umbră în spatele unui cavou, iată că deodată grilajul de la mormântul colonelului se luminează ca de un foc bengal. Acum, ce-i drept, era de aşteptat un acord de orchestră. Apoi ţâţânile încep să scârţâie, uşa se deschide şi, fără să se sinchisească, iată-i că scot un sicriu, dus de patru inşi, care rânjeau şi spuneau: "Nu mai e un om, e un iepuraş. Se pare că tăticul şi-a redus greutatea cât a stat în pământ. Nu mai sunt înăuntru nici zece kilograme din carnea lui de diavol..."

Capitolul XXII - Două mumii

Auditoriul mamei Canada merită să fie descris. Fiecare din cele patru personaje prezente o asculta, dar atenţia lor era de grade diferite.

Trebuie amintit că, sub forma stranie a povestirii sale, se ascundea un fond ameninţător: o primejdie prezentă şi îngrozitoare. Mai trebuie de asemenea amintit că toţi cei de faţă erau, mai mult sau mai puţin, iniţiaţi în ciudăţeniile dramei ce se juca. Această dramă era însăşi viaţa auditorilor; fiecare îşi avea rolul lui.

Vincent Carpentier stătea liniştit şi posomorit, ca unul căruia nu i se dezvăluia nimic nou. Spusese, atunci când îmblânzitoarea vorbise despre lătratul câinelui:

— Toate acestea sunt adevărate. Am auzit şi dinele şi oamenii.

Auzise şi Irène; Reynier de asemenea, după cum vom vedea în curând. În plus, Irène avea încă proaspete în minte impresiile rămase de la întrevederea cu contesa de Clare. Pentru ea, această noapte forma un tot plin de fapte nefireşti, care purtau în ele dovezile evidente ale autenticităţii lor. Uneori, judecata ei se revolta împotriva aspectelor imposibile şi nebuneşti ale evenimentelor ce o înconjurau; dar adevărul i se impunea cu atâta brutalitate, că ea rămânea subjugată, suferind în acelaşi timp de îndoielile sale, dar şi de convingerile oare o zdrobeau. Povestirea doamnei Canada o interesa pentru că simţea nevoia de a-şi explica şi de a afla anumite lucruri, dar, mai presus de curiozitatea neîncetat trează, se afla în ea un sentiment mai puternic, o dorinţă mai aprigă. Era dorinţa nerăbdătoare de a fi singură cu Reynier. Faţă de Reynier, i se părea că renaşte sau mai curând că se deşteaptă dintr-un somn apăsător, funest. Inima i se avânta spre el ca o sclavă scăpată din lanţuri.

Nu era liber de orice altă preocupare decât îndrăgostitul şi supusul Échalot. În dicţionar nu există nici o expresie în măsură să redea arzătoarea admiraţie care îl exalta pe acest prinţ consort. Pentru el, Léocadie făcea să trăiască în această noapte întreg prestigiul unei feerii de mare spectacol. În ochii lui, ea era

eroina. O găsea frumoasă, tulburătoare, curajoasă până la supranatural, şi nu o dată i se întâmplase să spună încet, fără să-l lase din mână pe Vincent, prizonierul său:

— Această dragoste este dragostea mea; se vorbeşte de tezaur, dar iată un adevărat tezaur, care se exprimă cu eleganţă şi care împinge veselia naţională franceză până şi în sânul celor mai îngrozitoare primejdii!

Mama Canada reluă:

— Afacerea începe să devină nostimă, nu-i aşa, copii? Ia să mai trag o duşcă! Pe afară nu se mai aude nimic, dar să fim oricum, cu ochii în patru. M-ar mira grozav ca *Mâine va fi ziuă* să se fi retras în cuşca sa, aşa, fără să pună ceva la cale împotriva noastră. Vom vedea noi. Mai sunt încă trei ore bune de noapte, dacă ceasul meu nu bate câmpii. Au mai mult timp decât le trebuie.

Aşadar, toată lumea înconjura sicriul. Luna apăruse pentru un minut şi, în timp ce domnul Cocotte umbla la încuietorile capacului, putui să le disting chipurile aproape ca în plină zi.

Prinţul e un om destul de chipeş, doctorul Samuel însă n-a întinerit în ultimul timp; domnul Comayrol şi bunul Jaffret nu sunt decât nişte bieţi burghezi, despre care nu-i nimic de spus, dar Marguerite! Ah, Doamne! Ce femeie straşnică!

Totuşi nu trebuie să credem că bătrânul oase-nşirate, de care vorbise Similor, fusese lăsat deoparte. Marguerite îl chemase pe Roblot, şi o duzină de jucători de cărţi de la cafeneaua "L'Épie-Scié" cutreiera prin cimitir.

"Vi-l vom aduce — zise Roblot — şi-l vom pune cu celălalt în ladă."

Nu stă în obiceiurile şi principiile mele să glumesc cu asemenea lucruri, domnul Canada mi-e martor că eu respect buna-cuviinţă; dar, ce să zic, tot ce se petrecea acolo era mai mult caraghios decât tragic.

Tânărul domn Cocotte este un bun meseriaş, atunci când vrea. El începu cu partea de deasupra sicriului, zicând:

"Am scos afară coletul, fiindcă în groapă locul era prea strimt. Şefii nu ar fi putut supraveghea deschiderea dulapului. Veniţi mai aproape şi priviţi cu toţii. Nici o înşelăciune!"

Domnul Cocotte scoase cuiele ferecăturilor în văzul tuturor. Fiecare putu constata că erau neatinse. Sicriul arăta lung şi îngust, pe măsura unui mort înalt, dar nu prea solid.

Toţi şefii se aplecară când capacul se deschise şi îl auzii pe abatele X... spunând: "El este! Chiar el!" Eu, bineînţeles, nu puteam să văd în interiorul sicriului.

"Este grozav de bine conservat — observă Cocotte — şi eu găsesc că arată mai sănătos decât când era în viaţă. Timpul plăcut petrecut în cimitir l-a înviorat."

"Ai crede că acum se va deştepta, învârtindu-şi degetele de la mâini — adăugă Prinţul — şi că ne va spune cu vocea lui mieroasă: «Bună ziua, bibicilor, vă merg bine treburile? Am tras un pui de somn, după câte se pare. Aţi fost cuminţi în timp ce dormeam? Dar hai să vorbim serios, vreţi? Va fi ultima mea afacere!»" Şi încă un şir de asemenea năzbâtii care îi făceau să moară de râs pe toţi.

Numai Marguerite nu râdea. Pentru ea nu poate fi vorba niciodată de distracţie. Ea fu prima care băgă mâna să scotocească în fundul lăzii şi chiar în scutecele mumiei, căci o auzii spunând: "E uscat ca iasca!"

"Şi nici nu miroase urât" — remarcă doctorul Samuel cu mirare.

Domnul Comayrol insinua: "Dar dacă e carton..."

Marguerite strigă tocmai atunci: "Simt ceva, aici, la subsuoara lui stângă!"

Râsetele încetară, căci fiecare spera într-o descoperire extraordinară. Glasurile tremurau de emoţie întrebând: "E Scapularul?"

"Ia sfâşiaţi-mi această pânză! porunci contesa. Vreau să văd!"

"Bibicilor scumpi, aşteptaţi, aşteptaţi! se auzi o voce care nu mai vorbise până atunci. Să nu stricăm nimic. Vă împrumut eu o foarfecă. Am câştigat recompensa de douăzeci de Louisi. Sunt cel care l-a omorât pe urâciosul de Colţ-Rău."

Ai fi zis că fiecare primise câte o măciucă în cap; văzui cum cercul farsorilor dimprejurul sicriului se strânse şi se turti dintr-o dată. În acelaşi timp se făcu o tăcere atât de mare, că puteai să auzi musca zburând.

Pe cuvânt, chiar şi eu am crezut o clipă că mortul era cel care vorbea! Dai eram foarte bine plasată, ca să pot vedea totul. Pe deasupra capetelor plecate se înălţa o siluetă subţire şi înaltă, apărută nu ştiu de unde.

Numai o aruncătură de ochi mi-a trebuit ca să pot recunoaşte acel trup slăbănog, care se bălăbănea pe picioare în mantaua lui vătuită: era colonelul Bozzo-Corona.

"Bună ziua, Marguerite pisicuţo — zise el — bună ziua, bătrâne Samuel, bună ziua, Capet Prinţule; bună ziua, Comayrol, Jaffret şi ceilalţi! Sunteţi sănătoşi? Cu atât mai bine! Şi eu de asemenea, mulţumesc. E o vreme grozavă pentru plimbare: nici ploaie, nici vânt, nici soare. Iată foarfeca, să tăiaţi pânza!"

Contesa vru să spună ceva, dar îi clănţăneau dinţii în gură.

Capacul era larg deschis. Ea se afla singură lângă sicriu, în genunchi, aproape pe vine. Colonelul, mai la o parte, stătea în picioare în faţa ei. O rază de lună care se strecura printre ramuri îi căzu pe faţă. Zâmbea liniştit, ca un bun părinte care face o surpriză plăcută familiei sale.

"Cât despre miros — reluă el — nu e de mirare, Samuel puiule. Ştii bine că abatele Franceschi m-a îmbălsămat chiar în noaptea când am murit. Se pricepea tânărul, şi văd că şi aici înăuntru sunt tot atât de bine păstrat ca o mumie. Nu vrei foarfecă mea, bombonico?"

Ceea ce stăpânea acum acest cerc spart, dar care era pe cale să se formeze din nou în spatele Margueritei, nu mai era spaima. Citeam pe toate figurile o uimire crescândă şi o curiozitate împinsă la culme. Fiecare încerca să compare mumia culcată în sicriu, nemişcată şi mută, cu mumia vie şi vorbitoare, al cărei profil ascuţit era scos în evidenţă de lumina lunii.

În fiecare clipă, noi capete apăreau din umbră ca să privească acest spectacol cu adevărat uluitor. O rază de lună pătrundea acum în interiorul coşciugului: aceeaşi rază care făcea să lucească şi fruntea colonelului. Toţi aceşti curioşi, pe care întunericul cimitirului îi scotea la iveală ca şi cum Père-Lachaise ar fi fost un parc al Tuileriilor plin de trecători în haine negre, se trăgeau spre Marguerite şi se îngrămădeau în spatele ei. Colonelul rămăsese singur de partea lui.

Întinzând cât mai tare gâtul, puteam să văd figura mumiei: cea adevărată, din sicriu. Şi pot să jur că era la fel cu cealaltă mumie, cu cea vie, cea care stătea în picioare, îţi făcea impresia că bătrânul oase-nşirate se afla lângă un iaz şi s-ar fi oglindit în apă.

În acel moment, luna, curăţită de nori, făcea să se vadă literele de aur ale mormântului, care minţeau spunând: *Aici*

doarme colonelul Bozzo-Corona, binefăcătorul celor săraci. Rugaţi-vă pentru odihna sufletului său.

Sfinte Dumnezeule! Dar la ce mai foloseşte diavolul? El nu-şi face datoria dacă lasă să fugă asemenea suflete din pârjolul iadului. Afară doar dacă blestematul ăsta bătrân şi descărnat de Rodrigue nu este chiar el diavolul în persoană. Se poate şi asta.

Ajunsesem aşadar acolo unde colonelul spunea: "Nu vrei foarfeca mea, bombonico?" Şi adăugă: "În fond, ai dreptate, asta taie prietenia, după câte se spune. Nu te deranja, am să operez chiar eu".

Se aplecă asupra sicriului şi, cum Marguerite schiţă o mişcare, el mai zise:

"Nu-ţi fie teamă, căprioară, n-am să şterpelesc bijuteria pe care rămăşiţa mea pământească, aici de faţă, o poartă sub cămaşă. Nu merită osteneala. A fost o vreme când Scapularul din La Merci conţinea ceva: o relicvă sau un secret. Erau vremuri bune pe atunci, iar eu eram tânăr. În zilele noastre, toate religiile închină steagul, chiar şi cea a Fracurilor Negre. Sunteţi o grămadă de filozofi! Într-un rând, în locul secretului am pus o păcăleală, Samuel ştie asta: cuvântul *nimic*, scris în toate limbile pământului... Da, da! Aveam o fire poznaşă. Nimic era încă prea mult. În ziua morţii mele, am golit medalionul... Poftim, pisicuţo, iată-l!"

În timp ce vorbea astfel, tăiase pânza giulgiului. Degetele lui uşoare ţineau Scapularul, pe care îl întinse Margueritei, adăugând:

"Şi am băgat înăuntru şi un cântecel, care mi-a plăcut întotdeauna: versuri mai populare, desigur, decât cele ale lui Casimir Delavigne[44]:

Când raţele se duc la câmp,
Prima merge înainte...

Şi râse tare, cu râsul lui binevoitor şi dulceag.

Marguerite era verde de furie. Toţi ticăloşii strânşi în spatele ei priveau peste umărul ei medalionul pe care contesa îl deschisese. Nu se putea citi scrisul, dar toată lumea înţelegea cântecul. Câţiva rânjiră.

---

[44] *Delavigne Casimir* (1793–1843), poet francez, membru al Academiei Franceze, al cărui teatru a rămas fidel formelor clasice. (n.r.)

Marguerite aruncă Scapularul şi-l calcă în picioare.

"Eu sunt *Maestrul!* pronunţă ea încet; şi în tonul ei era ca o ameninţare cu moartea. Colonelul Bozzo se află aici, culcat în sicriul lui. Legea noastră osândeşte pe orice străin care se amestecă printre noi ca să ne descopere secretele. Oricine ai fi, îmi aparţii!"

"Pisicuţo — ripostă bătrânul, al cărui calm ironic părea că sporeşte paralel cu pornirea contesei — nu există decât un singur secret. Eu îl posed, iar tu îl cauţi: cum aş fi putut să ţi-l fur? Eu sunt aici, adormit între aceste patru scânduri, e adevărat, dar în acelaşi timp sunt şi aici, în picioare, ceea ce e tot atât de adevărat, fiindcă mă vezi şi mă auzi. Explică asta dacă poţi! Tu ai vrea să mă deschizi, aşa cum ai făcut cu această ladă, ca să vezi ce se află în interiorul meu. Ai vrea să rosteşti faimosul: *E noapte*, *tăiaţi craca*... [45]"

Ochii Margueritei erau plini de foc. Este splendidă această femeie! Trebuie să fie cam de vârsta mea, dar e păstrată în puf!

"Da — zise ea — ai ghicit. În sicriu este loc pentru doi."

Bătrânul ridică din umeri.

"Strângându-ne mai bine, ai avea şi tu loc, dragoste — mormăi el. În asociaţia noastră suntem şi noi ca toată lumea: nu mai credem în nimic. Dacă le-aş spune băieţilor noştri, cu mâna pe inimă: «Veţi putea voi să-l jertfiţi pe cel care v-a fost ca un tată timp de două treimi de secol?» ei mi-ar da cu tifla, poznaşii. Dar dacă le-aş sufla la urechi: «Îngeraşilor, tezaurul s-a mărit, s-a mărit, s-a tot mărit! Am cu ce să fac din fiecare din voi câte un Rothschild. Multiubita noastră Marguerite nu valorează mai mult de doi franci şi cincizeci, este ştiut, dar eu vă ofer zece, douăzeci, o sută de milioane pentru pielea ei»..."

"Nu te-ar crede — îl întrerupse contesa. I-ai înşelat de atâtea ori!"

Bătrânul îşi scoase cutioara de aur cu portretul împăratului Rusiei şi o ciocăni uşor.

"Putem să încercăm — zise el. În orice caz, că au să mă îngroape o dată mai mult sau mai puţin, nu contează. Iar acum, între noi doi, căprioara mea, ţin-te bine!"

---

[45] Formulă sacramentală pentru condamnarea unui maestru al Fracurilor Negre. (n.r.)

Capitolul XXIII - Sfârşitul istoriei cu cimitirul

Vincent Carpentier se rezemase cu coatele de masă şi-şi ţinea capul cu amândouă mâinile, zbârlindu-şi părul încâlcit şi barba sălbatică. Ochii lui posomorâţi priveau în gol.

Échalot, păzitorul lui, murea de somn. Stătea totuşi treaz la postul său; dar nu mai auzea nimic şi repeta din timp în timp, ca în vis:

— Ce mai talent de orator are nevasta asta a mea! Atenţia Irènei şi a lui Reynier obosise. Ei nu mai erau la înălţimea "talentului" doamnei Canada şi povestirea Sa nu-i mai interesa aproape de loc.

— Iată doi puişori — zise ea — care ar prefera să se afle între patru ochi, ca să poată gânguri împreună despre dragostea lor. Mă pricep la astea. Am simţit, în mai multe rânduri, aceleaşi bătăi a două inimi care se divinizează reciproc. Încă puţină răbdare. Dacă flecăresc atât de mult, nu o fac nici ca să mă laud, nici ca să-mi arăt meritele. Toate împrejurările uimitoare menţionate mai sus vă privesc, şi o veţi vedea acum.

Dacă o scurtez este pentru că domnul Canada şi cu mine vrem să dăm, peste puţin, o raită pe afară. Ticăloşii îşi au planurile lor şi pun mâna în foc că suntem asediaţi. În consecinţă, tânărul nostru este rugat, în mod special, să asculte până la sfârşit.

Nu pot să neg că poveştile cu strigoi m-au înfricoşat întotdeauna; dar acest spărgător de nuci care era colonelul nu-ţi dădea nici un fior de spaimă. Eram numai curioasă. Ţineam mult să aflu dacă el o va mânca pe Marguerite, sau dacă aceasta îl va mânca pe el.

Fracurile Negre părăsiră cu încetul partea în care se afla doamna contesă şi se apropiară de omul care îşi pipăia priza de tabac în fundul cutioarei lui de aur.

"Căprioară mică — zise acesta, adresându-se contesei — am impresia că nu ai careu de aşi împotriva mea. Dacă ai avea puşculiţa, ar fi cu totul altfel; dar vezi că deocamdată o am eu, şi tu n-ai dat dovadă de o bună judecată când ai ridicat glasul împotriva tatălui tău."

"Credeam că ai murit..." — voi să spună Marguerite, care o lăsă mai moale.

"Minţi, drăguţo. Ştii foarte bine că eu nu voi muri niciodată."

"Tocmai când eram pe cale să descopăr în sfârşit marele secret..." — continuă contesa.

"Te iert — o întrerupse bătrânul. Cusurul meu este că sunt bun până la prostie. Spune-i mulţumesc lui tăticu."

El închise cutioara cu un zgomot sec şi continuă:

"N-ai fi descoperit nimic, prostuţo. Când ţin eu ceva, nu-i nici un pericol să-mi scape din mână! Eu v-am avut întotdeauna la inimă, copii, asta-i sigur, şi tot atât de sigur e că şi voi mă iubiţi ca pe cel mai bun moş turtă-dulce ce a existat vreodată. Numai că aţi format mica voastră asociaţie a Cavalerilor Tezaurului ca să mă trimiteţi pe lumea cealaltă. Nu văd nici un rău în asta. Se mai întâmplă în familie. Şi atunci, ca să nu mai fiu tot timpul cu ochii în patru, mi-am dat demisia şi am pus să fiu băgat în pământ, aşa cum te retragi din afaceri. Asta nu m-a costat mai mult decât preţul unui om slab şi mort, căruia i s-a aranjat un cap. În timp ce înlocuitorul meu dormea în cimitir, eu mă odihneam. Mă cam plictiseam însă. În fiecare zi mă deşteptam spunându-mi: «Nimeni nu va încerca astăzi să mă înjunghie, nici să mă împuşte, nici să mă strângă de gât, nici să-mi pună otravă în supă. E cam monoton». Îmi părea rău după voi. Şi, ca să-mi omor timpul, o să râdeţi, căutam soluţia ca să iau tezaurul eu mine, dacă vreodată *cârna cu coasa* mi-ar li făcut proasta glumă să se gândească la mine. Să fie oare ceva cu neputinţă? Nu se ştie. Am un dinte găurit. Trăsneai a mea era să condensez atât de mult tezaurul, încât să-l pot băga în gaura dintelui... Ei, dar îmbătrânesc şi cad poate în mintea copiilor. În orice caz, nu am reuşit deplin; tot ce am putut face, şi este foarte puţin, a fost să reduc budana mea de aur topit, înaltă şi lungă cât cea de la Heidelberg, la conţinutul unei jumătăţi de ceaşcă. Şi chiar poate la ceva mai puţin decât atâta, căci de când cu uneltirile acestui ticălos de cavaler Mora, şi chiar ale tale, Marguerite, ca să aduci la Paris această curcă plouată de Vincent Carpentier, am reuşit să fac să intre întreg tezaurul La Merci în tabachera mea".

În asistenţă se produse o mişcare ca o zguduitură.

Bătrânul ţinea în mână tabachera, şi crezui că are să fie făcută bucăţele cât ai bate din palme. Dar el adăugă paşnic, oferind o priză Prinţului:

"Obişnuieşti, Capet? Nu este asta tabachera cu pricina. Ia te uită! continuă el. E lumină la nepotul meu în cameră! Aţi cam întârziat să-i faceţi de petrecanie ăstuia, puişorilor. Este un băiat instruit şi nu lipsit de calităţi. Până în momentul morţii mele, încercase de trei sau patru ori să mă îmbrace în patru scânduri, şi numai ca să scap de atenţiile lui mi-am pus singur la cale înmormântarea. Da, da! Iată că situaţia de defunct serveşte la ceva! Cât eşti de liniştit în această situaţie!... Dar voi nu mă mai ascultaţi, vă uitaţi cu toţi la fereastra cavalerului Mora. Hai să vedem! Voi, care aveţi vederea bună a tinereţii, pe cine zăriţi în cameră?"

"Sunt doi!" murmură Marguerite.

"Un bărbat şi o femeie" — adăugă Samuel.

"Nu se pot desluşi chipurile" — făcură ceilalţi.

"Ba da, ba da — reluă bătrânul, care îşi pusese mâna streaşină la ochi. Oare ticălosul meu de nepot are o amantă? Asta nu m-ar mira, cu moravurile lui stricate... Ei, ei! Dar nu-l aşteptam pe prietenul meu Vincent decât mâine."

"E adevărat! strigară din toate părţile. E Vincent! Vincent Carpentier!"

"Cu Irène!" bâigui Marguerite, care părea uluită.

Bătrânul se uită primprejur, căutând ceva ca să stea jos. Negăsind nimic, împinse cu piciorul capacul sicriului şi se aşeză comod deasupra.

"Parcă-i mai bine când te odihneşti — zise el. Biata mea Marguerite, tu credeai că mititica este la tine acasă şi te aranjaseşi să-l primeşti tu însuţi pe Vincent... Ei, dar iată că s-a stins lumina! Nu mai e nimeni! De acum încolo s-a terminat cu flecăreala, trebuie să lucrăm! Vă propun un târg! Sunteţi de acord?"

Vă închipuiţi poate — se întrerupse aici mama Canada — că bătrânul spărgător de nuci vorbise prea multe şi că eu, cu toate că am trăit la Paris, în mijlocul secolului al nouăsprezecelea şi al bâlciului, nu m-am putut dezbăra cu totul de superstiţiile din Saint-Brieuc, unde am văzut lumina zilei. Artistul este un filozof, nu-i aşa, el nu crede în strigoi şi în alte baliverne medievale. Totuşi, simţeam o crampă la stomac văzându-l pe bătrân aşezat

pe sicriu, la marginea mormântului său, atât de slab şi prăpădit că l-ai fi dat jos numai cu o suflare, în mijlocul acelor bandiţi fără credinţă şi fără lege, dintre care cel mai bun nu face nici o deosebire între o lovitură de cuţit şi un bobârnac.

Orice aţi spune, acest om nu este o fiinţă de rând. Îl vedeam tot aşa de bine cum vă văd pe voi, în cercul Fracurilor Negre, care se strânsese în jurul lui. Mă întrebam pentru ce a mai înfruntat el această primejdie, de ce-i sfida astfel pe foştii lui asociaţi, după ce fugise de ei până în mormânt. Când îmbătrâneşte prea mult, oare şi diavolul să cadă în mintea copiilor?

Era liniştit, nici mai mult nici mai puţin ca un invalid care stă la aer pe esplanadă. Îşi învârtea degetele, torcând ca un pisoi amărât, tolănit în soare, sus pe streaşină. Trebuie să vă spun că eu am trecut prin mâinile lui, mai bine zis prin ghearele lui, căci nu se află în grădina zoologică un tigru mal feroce decât Cotoiul ăsta.

Ghearele lui, le cunoşteam prea bine! Atâtea masacre şi silnicii a comis cu ele! Sigur şi incontestabil că este o prostie să crezi în fleacurile melodramelor, dar vampirul de la Ambigu îşi prelungise astfel vinovata lui existenţă, bând castroane întregi de sânge cald...

El îi privea deci cu un aer cam prostuţ, deşi puţin viclean, şi reluă:

"Drace! Cum să nu fiţi de acord! Marguerite, frumoasă îmbufnată, eşti totuşi la vârsta judecăţii, turturica mea, şi ştii bine ce înseamnă să te pui rău cu tăticu. Toţi, atâţi cât sunteţi, puteţi crede una sau alta, dar în fond sunteţi singuri că vă am la mână. Oricare ar fi jocul pe care îl joc, eu tot sunt tare pe situaţie; nu-i aşa, Samuel? E mult timp de când n-ai mai auzit vorbindu-se de vagmistru?"

Nimeni nu răspunse. Chipurile erau întunecate. Samuel nu putu să-şi ascundă o strâmbătură de nelinişte.

"Vagmistrul n-a dat greş cu nimeni, decât cu tine, doctore — continuă bătrânul. Ai avut noroc. Cu atât mai bine pentru tine, dar nu fi prea mândru de asta. Spuneam deci că suntem de acord. Bat cu pica sau dau jos treflă, asta mă priveşte. Mă las îngropat, apoi reînviu, libertatea libertăţilor, pe voi nu vă priveşte. De îndată ce reapar, sunt Şeful necontestat şi, ca şi soarele, pretutindeni unde intră, stinge luminările. Aşa stând

lucrurile, nu e de mirare că interesele noastre sunt aceleaşi. Am venit în noaptea, asta la voi, fiindcă în locul unde m-am retras duc lipsă de ajutoare. Dimpotrivă, voi aveţi prea multe, şi Dumnezeu ştie cât sunt de prost îndrumate de când am părăsit serviciul activ. În fine, n-are a face. Cel puţin aţi urmat calea cea bună, pândindu-l pe Vincent Carpentier, pe fiica lui, Irène, şi pe tânărul pictor Reynier. Acesta din urmă trebuie lichidat cât de curând. Ştiţi sau nu ştiţi de ce, n-are importanţă; este un fapt: vreau să moară!"

Irène se strânse lângă Reynier. Acesta rămase rece.

Vincent înălţă capul pe jumătate şi zise cu glas moale:

— De două nopţi n-am închis ochii. Unde se află pe aici o mână de paie?

Îmblânzitoarea auzi şi-i făcu un semn cu degetul lui Échalot.

— Bagă-l în cabinetul de toaletă — zise ea. Aşa ne scăpăm de el, fiindcă voi avea nevoie de tine. Încuie-l cu cheia şi se va simţi acolo ca la Mazas[46]... Pune-i salteaua ta.

Apoi continuă, în timp ce Échalot se îndrepta spre pat:

— Aproape am terminat, îndrăgostiţilor. Bătrânul mai zise:

"Rămâne acum vecinul, acest cavaler Mora, ale cărui ferestre puteam să le văd prin grilajul mormântului meu. Eraţi cât pe-aci să scoateţi pentru el castanele din foc, scumpii mei copii. Presupun că nu e nevoie să vă mai spun cine este el..."

"Nu — îl întrerupse Marguerite. Nu e nevoie. Într-adevăr, ştim."

Bătrânul îi făcu, surâzând, un semn din cap.

"Tu ai prea mult duh — zise el. Asta te împiedică să ghiceşti adevărul. Fii sinceră: îţi închipui că acest cavaler Mora se află în clipa de faţă sub mantaua mea vătuită?"

Fără să mai aştepte răspunsul contesei, adăugă scurt şi precis:

"Aveţi afacerea în mână, duceţi-o până la capăt. Dacă mă descotorosiţi în noaptea asta de familia Carpentier şi de italian, veţi fi recompensaţi. Iată ordinea de bătaie: italianul trebuie suprimat, Vincent de asemenea şi Reynier la fel. Aceştia trei sunt adevăraţii Cavaleri ai Tezaurului. Cât despre tânăra Irène, ea a ştiut să-mi placă. De când am timp liber, am redevenit,

---

46 Închisoare celulară din Paris, dărâmată în 1898. (n.r.)

amator. O vreau vie şi neatinsă: dacă mi-o stricaţi, e ca şi cum nu aţi făcut nimic!"

Vincent Carpentier îl urmase docil pe Échalot, care îl conduse în cabinet, unde mai întâi fusese întinsă pe jos o saltea. Se părea că ultimele cuvinte pronunţate de doamna Canada îi erau indiferente.

Échalot îl întrebă:

— Aşadar, jupâne, nu ne mai gândim la faimoasa treabă pe care o aveam de făcut în noaptea asta?

— Ce treabă? bombăni Vincent. Mie mi-e somn.

— Atenţie! făcu îmblânzitoarea. Încuie uşa de două ori cu cheia. Arată ca unul care pune ceva la cale.

Échalot învârti de două ori cheia în broască şi se întoarse la covată în care dormea micul Saladin. Îndreptă cu o dragoste de mamă zdrenţele oare-i serveau copilului drept acoperământ şi îi zise:

— Pe tine, mititelule, te interesează prea puţin că aici se discută despre viaţă şi despre moarte. Vârsta fericită, care nu cunoşti clocit liniştea nevinovăţiei! M-ar mira grozav ca Léocadie să nu mă bage în noaptea asta în vreo nouă încurcătură. Cu cât povesteşte mai mult, cu atât înţeleg mai puţin, în pofida uşurinţei ei de a explica. Fă nani, micuţule. Cel de Sus va avea grijă de adoptivul tău, care a înlocuit indiferenţa adevăratului autor al zilelor tale!

— Înţelegeţi — continuă îmblânzitoarea, adresându-se ca şi până acum Irènei şi lui Reynier — că ţineam să vă precizez acest ultim amănunt al condamnării voastre la moarte. Bătrânul a mai spus o mulţime de alte lucruri, cum ar fi transformarea tezaurului, unde nu s-ar mai afla nici măcar o piesă de cinci franci, ci numai turtii moderne, englezeşti şi din alte ţări, în valoare de mii de milioane; şi că ascunzătoarea nu mai servea la adăpostirea bogăţiilor din La Merci, ci ca să-l adăpostească pe el, pe Matusalem, ca un vierme într-o nucă. Şi că el ar fi admirabil instalat acolo.

"E mai puţin încăpător decât mormântul meu de alături — adăugă el — dar este mai central pentru distracţiile Parisului, Operă, Palais-Royal şi Bursă, unde mai încasez micile mele câştiguri, atunci când este cazul. Trebuie să mărturisesc că Vincent îmi aranjase această tainiţă cum nu se poate mai dibaci. Nu mă simt bine decât acolo, şi dacă v-am poruncit să terminaţi

cu el este pentru că nu vreau să mai vină să mă deranjeze: e necesar pentru liniştea mea..."

Şi aşa mai departe! După ce a flecărit atâta, s-a uitat la ceas şi a zis:

"Mieluşeilor, s-a făcut târziu. Puneţi-mi scoica la loc; iar eu am să intru în cealaltă groapă. Ştiţi de unde să luaţi vânatul. Şi mâine, fix la amiază (vedeţi că nu am nevoie de întuneric), veniţi să mă vedeţi la mine acasă."

"Unde?" întrebă Marguerite.

"Tot la aceeaşi adresă: strada Thérèse. Am la bunele maici o mică locuinţă. Întrebaţi de maica Maria cea Bună, care mă va anunţa."

Se ridică apoi în picioare şi-şi strânse mantaua vătuită în jurul trupului său slab.

Marguerite medita cu capul lăsat în jos şi cu sprâncenele încruntate. Bătrânul îi mângâie bărbia:

"Sigur, sigur — zise el — am vrea să-l ronţăim pe tăticu în timp ce-l avem în mână. Întrucât tezaurul este acum atât de concentrat, poate că tăticu îl are chiar în buzunar..."

Marguerite ridică brusc capul. Dacă ea ar fi spus atunci un singur cuvânt sau ar fi făcut un gest, Cavalerii s-ar fi repezit, cred, grămadă asupra bătrânului. Dar a şovăit. Şi bătrânul ajunse la zidul înconjurător, pe care îl trecu fără vreo sforţare vizibilă, şi tot atât de uşor cum ar fi făcut-o Mazurier, cel care juca odinioară rolul maimuţei Jocko la Poarta Saint-Martin. Toţi rămaseră cu gura căscată văzând sprinteneala lui.

După ce dispăru bătrânul, Marguerite zise:

"E contele Julian, sunt sigură".

"Şi ce trebuie să facem?" întrebă Samuel.

"Să facem tot ce-a spus el."

"Şi pe urmă?"

"Mâine vom merge la întâlnire."

"Îşi va bate joc de noi. Este invulnerabil. La ce ne-ar folosi să-l omorâm?"

Marguerite se gândi o clipă, apoi zise:

"Nu o vom ucide pe maica Maria cea Bună. O vom prinde de vie. Am ghicit: ea este tezaurul!"

— Asta a fost — continuă mama Canada. Am plecat aşa cum venisem, pe scară, spunând Umflatului că mă duc să-mi iau traista de la "Drumul mare", ca să-i aduc paharul de rachiu făgăduit.

"Mulţumesc, maică Lampion — îmi răspunse el — şi, vezi, toarnă o măsură mai mare, că destul am aşteptat trataţia dumitale."

N-am putut să trec pe la "Drumul mare", fiindcă domnul Piquepuce venea în urma mea. Se ducea să ducă ordine. Când m-am întors, la cotitura drumului Perilor am văzut Fracurile Negre cum săreau zidul unul după altul, ca furnicile.

Sigur că la ora asta ne dau târcoale. Nu îi aud şi nu-i văd, dar îi simt. Sunt peste tot, pe aici, primprejur. Au aflat de la vizitiul Margueritei că domnişoara Irène n-a părăsit casa şi că domnul Reynier şi Vincent Carpentier au intrat aici. Combinaţia lor, ca să-i adune pe toţi aceştia la palatul de Clare, s-a dat peste cap, dar asta nu-i împiedică să pună altceva la cale, în acest cartier unde poliţia nu-şi vâră niciodată nasul. Dacă aţi înţeles totul din povestirea mea, cu atât mai bine. Dar eu, nu. Am povestit numai pentru voi, şi acum nu mai am timp să vă cer lămuriri.

Ceea ce este clar e că sunt patru condamnaţi, inclusiv vecinul Mora. Acesta li se va strecura printre labe, dar cu voi trei, ei bine, vor avea de lucru! Aici aţi putea fi în siguranţă, dacă nu ar fi uşa şi ferestrele. Nu ştiu ce uneltire pot să pună la cale aceşti ticăloşi, dar oala e pusă la foc. Şi eu fierb.

Nu ştiu cum se poate explica lucrul ăsta! Mă interesez de soarta voastră de parcă aţi fi de-ai mei. Am mai salvat eu o pereche, care se afla şi mai aproape de marginea prăpastiei. Voi încerca… Eşti gata, domnule Canada?

— La ordin, Léocadie — răspunse Échalot.

Irène întrebă:

— Ce veţi face, bună doamnă?

— Acela care mi-ar spune şi mie ce voi face — răspunse îmblânzitoarea — mi-ar aduce o mare uşurare. Tocmai m-am reîntors din America, unde sunt mulţi sălbatici, dar cu toate astea, tare aş vrea, la ora actuală, să fim acolo, fie chiar şi în

mijlocul deşertului. Fracurile Negre sunt diavoli şi la lumina zilei, dar în noaptea asta sunt nişte diavoli turbaţi, fiindcă sunt stăpâniţi de febra tezaurului. Şi, să ştiţi, aş minţi dacă aş spune că nu doresc să văd şi eu minunea aceea: mii de milioane care se pot ascunde în mica tabacheră a bătrânului spărgător de nuci… Mii de draci! Asta aţâţă curiozitatea. La bâlci, încasările mele erau din bănuţi de aramă. Şi o sută de franci în gologani atârnă greu, nu glumă! De aceea, zic, e tare atrăgător să poţi contempla un adevărat tezaur, compus din aur, diamante, rubine şi perle veritabile. E caraghios, dar nu pot să nu mă gândesc la el. Iar tu, domnule Canada?

— Şi imaginaţia mea hoinăreşte cam tot prin partea aceea — răspunse Échalot. Dacă domnul Vincent ar vrea să ne spună unde se află, ne-am duce să aruncăm o privire…

— Taci din gură! Ar fi un bun furat. Şi ca să-i răspund domnişoarei Irène, vă spun care e părerea mea. Aici nu sunt de nici un folos. Afară, e altceva; cu îndemânare şi îndrăzneală, îi putem îndrepta pe o cale greşită. Întrucât Umflatul m-a luat drept acea târâtură urâtă care este regina Lampion, înseamnă că semăn cu ea. Nu mă măguleşte, dar dacă asta ar putea fi un mijloc de salvare, aş binecuvânta Providenţa, căci, fiind recăsătorită, nu mai am nevoie să mă gândesc la cuceriri. Cât despre domnul Canada, ar putea să strecoare vreo minciună pe lângă Similor. Ei nu s-ar mai feri de el, acum că fostul lui patron, vecinul de pe coridor, se ţine pentru moment alături de Fracurile Negre. Într-un cuvânt, vreau să acţionez, să mă mişc… Dacă nu aveţi nimic împotrivă, înainte de a pleca, pot să vă sărut, tinereilor?

Irène îi întinse obrazul rece.

— Orice s-ar întâmpla, doamnă — zise ea — eu vă mulţumesc din toată inima.

— O strângere de mână, băiete! făcu îmblânzitoarea, întorcându-se spre Reynier. Suntem între artişti, cu toate că de categorii diferite. Pe câţi pictori nu i-am făcut eu să lucreze! Înainte, domnule Canada!

Acesta se şi afla lângă uşă.

— Scumpii mei copii — reluă îmblânzitoarea, care era cu adevărat mişcată — vom face tot ce vom putea. Rolul vostru este să staţi liniştiţi şi să nu deschideţi sub nici un motiv. Bineînţeles că dacă tata Vincent reuşeşte să iasă din vizuina lui,

voi trebuie să-l opriţi aici, chiar cu forţa dacă va fi cazul. Pe el îl pândesc ei în special, şi la primul pas pe stradă va fi strivit ca o muscă. Noi amândoi, soţiorule, vom merge să dăm târcoale cu lupii... Veţi avea numai două sau trei ore de aşteptat, da, căci acum se luminează devreme. Să nu aveţi grijă de noi, fiindcă noi unim curajul cu şiretenia. Şi dacă se înfierbântă lucrurile prea de tot, m-am gândit acum, în timp ce vorbeam, la un truc ca să punem în picioare nu numai vecinii, dar şi soldaţii şi pompierii, căci, dacă vreau eu, şi diavolul va lua armele. La drum, domnule Canada!

— Prezent! făcu Échalot, deschizând uşa. Plin de zel, când e vorba să-ţi fiu pe plac!

Uşa se închise în urma lor şi cheia scrâşni de două ori în broască, pe dinafară.

— E mai sigur aşa — zise îmblânzitoarea. Aş da mult ca să am o traistă.

Ultimele cuvinte auzite din interior fură următoarele:

— Ai cutia de chibrituri, domnule Canada? E nevoie de ea în cazul în care vom folosi trucul de care am pomenit.

Irène şi Reynier erau acum singuri.

Aşteptaseră cu pasiune şi doriseră mult această clipă. Mai ales Irène, a cărei inimă renăştea acum şi în care se deştepta femeia, după lunga orbire ce-i copleşise adolescenţa.

Drama care îi înconjura avea în ea ceva atât de neverosimil şi atât de imposibil, încât raţiunea lor se ridica în fiecare clipă chiar împotriva mărturiei simţurilor. Ei auziseră, văzuseră, dar, în pofida voinţei lor, încercau să nu creadă. Era ca şi cum sub ochii lor se juca o piesă de teatru prost concepută, construită pe dinafară după toate regulile dramatice, dar despre care amatorii de crime, ce se dau în vânt după melodrame, pe bulevard, nici n-ar fi vrut să audă.

În toată afacerea asta, nimic nu stătea în picioare. Povestea era mai mult grosolană decât dementă. Actorii jucau în contra oricărui bun simţ. Un copil obişnuit cu basmele cu cocoşul roşu ar fi respins cu dezgust aceste brutale născociri. Totul era însă adevărat. Realitatea ameninţătoare, implacabilă, se impunea chiar din aceste extravaganţe. Istoria povestită de mama. Canada, şi care apărea ca o înscenare absurdă, conţinea pentru fiecare din ei dovezi certe, pe care nici unul nici celălalt nu le putea respinge. Departe de a se îndoi, ei ştiau prea multe.

Îmblânzitoarea de-abia dacă le dăduse, pe ici pe cele, câteva amănunte noi, caraghioase sau îngrozitoare.

Amândoi ascultaseră trişti, uimiţi, ca nişte bolnavi al căror coşmar nu se mai termină. Doriseră cu pasiune sfârşitul acestei odioase hărţuieli, aşteptând clipa când să-şi poată schimba între ei gândurile, să-şi deschidă inimile, să vorbească de iubirea lor. Erau osândiţi, dar poţi oare pierde vreodată speranţa, atunci când iubeşti? Şi ei, se iubeau, ca şi cum primejdia, care îi ameninţa din toate părţile, ar fi concentrat într-un focar arzător întreaga înflăcărare a tinerei lor iubiri.

Reynier, al cărui întreg trecut nu fusese decât un cult îndelung, nu adorase niciodată atât de mult. Această pornire îl făcea să simtă că orice altă impresie, speranţă sau teamă dispăreau în faţa fierbintei sale adorări.

Irène se afla la prima ei oră de dragoste. Mai mult chiar decât Reynier, ea dispreţuia, respingea tot ce nu era dragostea sa, în care dăinuiau remuşcări dureroase şi o imensă nevoie de ispăşire.

Câte cuvinte le stăteau pe buze! Atâta vreme cât prezenţa îmblânzitoarei şi a soţului ei îi ţinuseră despărţiţi, sufletele lor se avântaseră unul spre celălalt. Iar acum, că piedica dispăruse, stăteau tăcuţi, ca şi cum însăşi posibilitatea pe care o aveau de a-şi spune totul le-ar fi luat dintr-o dată graiul.

Stăteau mână în mână. Reynier era în picioare. Irène rămăsese tot în locul în care o lăsaseră soţii Canada la plecare. Îşi ţinea ochii în jos. Aştepta.

Aştepta primul cuvânt al lui Reynier, care, desigur, nu putea fi nici o aluzie, nici un reproş. Ea cunoştea prea bine inima iubitului ei, ca să se teamă de aşa ceva. Reynier, ca să întrebuinţăm expresia atât de frumoasă, dar şi atât de demodată a vechilor povestiri, era o oglindă de generoasă delicateţe.

Ceea ce o speria pe Irène, ceea ce o apăsa ca o tortură, era această tăcere şi, totuşi, chiar de i-ar fi fost viaţa în joc, nu ar fi putut găsi cuvântul care să o rupă.

Reynier, egoist şi el o dată, o privea cu încântare. Niciodată, în clipele lui de desperare ce erau aproape să-l ucidă, atunci când visurile sale crude şi multiubite îi arătau printr-o fermecătoare iluzie fericirea pierdută, niciodată, zic, nu o văzuse atât de adorabil de frumoasă.

Deodată, simţi o lacrimă caldă, care îi picurase pe mână. Apoi, cu o mişcare bruscă, această mână, strânsă cu putere, fu dusă la buzele Irènei.

Reynier căzu în genunchi în faţa ei. Braţele tinerei fete i se încolăciră de gât, şi ea îl strânse la piept într-o îmbrăţişare avântată.

— Te iubeam, te iubeam — zise ea printre suspinele care îi zbuciumau pieptul. Am chemat moartea de atâtea ori. Era în mine o nebunie dureroasă până la supliciu. Mi se pusese o legătură peste inimă!

— Copilă scumpă — murmură Reynier, strivit sub povara acestui prim sărut — atunci când sufeream prea mult îmi spuneam: ea mă iubeşte.

— Cu tot sufletul şi cu toată viaţa mea! rosti Irène, care în această clipă era femeia împlinită, cu o frumuseţe încununată de o aureolă tragică. Acest om merită o pedeapsă mortală.

Sub focul privirilor ei, Reynier îşi lăsă ochii în jos.

— Ce mult seamănă cu tine! zise ea.

Un fior îi trecu prin tot trupul, în timp ce adăuga:

— Şi cât de inexplicabil este tot ceea ce ne înconjoară!

Reynier nu răspunse; ea strigă:

— Vrei să fugim împreună? La capătul lumii? Sunt gata să te urmez.

— Dar tatăl nostru… — murmură tânărul.

— Da, e adevărat — zise ea — nu sunt bună de nimic. Mereu uit pe cineva: când pe el, când pe tine!

— De altfel — răspunse Reynier cu glas domol — acest om veghează în jurul nostru, privirea lui ne ţine prizonieri. El nu te-ar lăsa să pleci, nici pe tine, şi nici pe mine.

— Nu poţi să lupţi împotriva lui?

— Ba da. Voi lupta. Acum că mi-ai spus: "Te iubesc", acum trebuie să-mi apăr fericirea, şi o voi apăra!

Irène îi întinse fruntea, gândind cu glas tare:

— Ar trebui să-ţi cer iertare, în loc să-ţi fac reproşuri; dar de ce ai întârziat atâta, Reynier, bunul meu Reynier? Tu ştiai ceea ce eu nu ştiam. Au vrut să te ucidă. De ce nu te-ai întors? De ce nu m-ai luat cu tine ca pe un copil înşelat?

— Am fost vinovat — răspunse scurt Reynier. Şi, numaidecât, adăugă: Fiecare încearcă să fugă de soarta lui.

Ochii mari ai Irènei îl priveau întrebători. El continuă:

— Mi-ai spus adeseori: "Am pentru tine o dragoste de frate".

— Tu te mai gândeşti şi la altceva — murmură tânăra fată.

— E adevărat. Mă gândesc şi la cuvintele pe care le-ai pronunţat adineauri: "Ce mult seamănă cu tine!"

Urmă o tăcere. Amândoi erau palizi. Irène vorbi cu greu:

— Îmi amintesc de tabloul acela care era mereu acoperit cu o pânză.

— De multe ori — reluă Reynier cu o voce nespus de tristă — am vrut să mă îndepărtez de tine pentru totdeauna.

Ea se strânse lângă el, ca şi cum s-ar fi temut de împlinirea acestei ameninţări.

— Pe mine mă urmăreşte o fatalitate — continuă tânărul. Dragostea mea aduce nefericire.

— Dragostea ta este singurul meu bun pe acest pământ — zise Irène, lăsându-şi capul frumos pe umărul iubitului ei. Fără tine nu aş fi oare şi eu condamnată?

Reynier o strânse în braţe.

— E adevărat — încuviinţă el. Nu eu l-am făcut pe tatăl nostru Vincent să intre în cercul funest în care ne aflăm prinşi cu toţii.

Irène vru să spună:

— Asemănările pot fi şi produsul întâmplării…

Dar Reynier o întrerupse ca să-i răspundă:

— Am regăsit-o pe mama…

Şi cum fata lăsă să-i scape un gest de veselă surpriză, el dădu încet din cap şi încheie:

— Ca să o văd murind… Nu trebuie deplânsă — continuă el. S-a stins în braţele mele spunând: "Ultimul meu ceas e cel care vede şi primul meu surâs".

Se întrerupse din nou şi-şi trecu mâna peste fruntea scăldată de o sudoare rece.

— Există — pronunţă el cu glas încet — în acest roman întunecat, care este povestea noastră, o logică implacabilă. Ori de câte ori gândurile mele vor să fugă şi să se refugieze în imposibil, o mână de fier le reţine. Prima oară când am privit tabloul, capul mi s-a umplut de gânduri care erau nebuneşti, dar care reprezentau purul, neîndurătorul adevăr. Acest om este tatăl meu, şi a vrut să mă ucidă.

Capitolul XXV - Mama lui Reynier

În jurul celor doi logodnici domnea o adâncă tăcere, înăuntru ca şi afară. Micul Saladin dormea în albia lui, puţin agitat de vânzoleala neobişnuită ce dăinuise toată noaptea în jurul său.

În cabinetul transformat pentru Vincent Carpentier în închisoare de protecţie nu se auzea nici cei mai mic zgomot, şi orice atac din partea aceea părea atât de exclus, încât Irène şi Reynier, absorbiţi de patosul convorbirii lor, uitaseră aproape de vecinătatea lui Vincent. Se aflӑ acolo în siguranţă. Oboseala îl îmblânzise fără îndoială, şi febra lui, calmată de epuizare, îl lăsase în pace.

De la plecarea soţilor Canada, palierul rămăsese pustiu şi tăcut.

Ultimele cuvinte ale lui Reynier o înfioraseră pe Irène. Ea zise:

— Eşti absolut sigur că e tatăl tău?

— De mult timp — răspunse Reynier — da, de foarte mult timp această teamă s-a născut în mine. Nu aş putea spune cum s-a strecurat în mintea mea, dar e sigur că aventura mea nocturnă din câmpia Sartènei lăsase o rană misterioasă în adâncul amintirilor mele. De câte ori, la Roma, nu m-am deşteptat tresărind, fugind de acel portret al marchizului Coriolan, care era propria mea imagine, şi astupându-mi urechile ca să nu mai aud glasul bătrânei melc gazde, ce-i spunea lui Coyatier: "Seamănă cu el?"...

În ziua când în galeria contelui Biffi, m-am pomenit în faţa acelei pânze ciudate, *tabloul lui Brigand*, a cărei copie ai văzut-o mai târziu, am simţit că mi se înmoaie picioarele. Eram şi acolo, mă recunoşteam. Numai că nu mai eram victimă, ci asasin.

În Corsica, bătrâna Cherchelita mă iniţiase în legea familiei noastre: "Să loveşti sau să fii lovit!" Soarta mă pândea pretutindeni! Degetul ei ameninţător îmi arăta trecutul, ca să văd viitorul.

În momentul reîntoarcerii, toată inima mea zbura spre tine. Tu erai, tu eşti şi tu vei fi mereu viaţa mea întreagă. Dar mă întrebam: am oare dreptul să iubesc? Şi când întâlnii senina ta

prietenie de copil în locul iubirii la care visasem, nu îndrăznii să mă plâng.

Eu însumi am fost rece. Mă ascundeam, ca să sufăr. Cum se poate explica acest lucru? Totuşi, nu credeam. Judecata mea se opunea instinctului. Dar instinctul era mai tare. El îmi arăta calea destinului. Şi eu făceam mai mult decât să cred: simţeam. Eram sigur.

Călătoria pe care am făcut-o împreună la tatăl nostru Vincent, la minele din Stolberg, mi-a dezvăluit mai multe lucruri. În tablou se mai afla, în afară de victimă şi asasin, şi un al treilea personaj: tezaurul. Tezaurul îşi făcea apariţia. L-am văzut şi eu prin demenţa lui Vincent Carpentier.

Şi nu m-am mirat când tu, la întoarcere, ai amânat data căsătoriei noastre. Îl întâlnisem pe scări pe cavalerul Mora. Nu-l mai văzusem până atunci, dar l-am recunoscut.

Destinul câştiga teren împotriva mea. Eram reuniţi, noi, cele trei personaje ale dramei: el, cu şi tezaurul.

El avea nevoie de tine împotriva mea, care reprezentam ameninţarea destinului, şi împotriva lui Vincent, care reprezenta tezaurul. De aceea nu m-am depărtat Am rămas în apropierea ta. De ce să-ţi fi spus cât sufeream? Şi cum? Vegheam în zadar, fiindcă nu-l puteam lovi pe duşman, care era tatăl meu, dar, în fine, vegheam.

Au încercat să mă asasineze. Pentru alţii ar fi fost un motiv de îndoială. Pentru mine era o dovadă de neînlăturat. Eu cunoşteam legea familiei: lovitura de cuţit era prima mângâiere a tatălui meu.

Eram oare convins? Preferam să mă învinovăţesc de nebunie. A trebuit cuvântul mamei mele, ca să înfrâng îndoielile.

Aceasta s-a întâmplat cam după şase săptămâni de la intrarea mea în sanatoriul doctorului Samuel, unde fusesem transportat în stare muribundă. Rănile îmi erau aproape vindecate. Aş fi putut rămâne acolo timp de un secol fără să bănuiesc ceva, căci învăţatul şi seriosul medic care mă îngrijea îmi inspira un adevărat respect.

Un singur fapt ar fi putut să nască în mine neîncrederea. Zărisem prin geamul meu, în curtea bolnavilor trataţi gratis, o figură care îmi răscolea amintiri sinistre. Pe oameni ca Coyatier, zis vagmistrul, nu-i poţi uita niciodată. Aş fi putut să jur că era el.

Chiar în ziua când mi s-a îngăduit să fac un tur prin grădină, acesta s-a apropiat de banca pe care stăteam şi mi-a zis:

"Vă salut, domnule Reynier. Aveţi un nume din Tirol, pe care austriecii l-au adus la Veneţia. Ştiu că aţi fost odinioară la Sartène; aş vrea să ştiu dacă aţi fost până la Triest".

"Am fost la Sartène de două ori — răspunsei eu — căci am dorit mult timp şi cu pasiune să capăt o explicaţie pe care ai fi putut să mi-o dai."

"Ei, ei! făcu el. Va să zică vă mai amintiţi de mine? Eu vă cam uitasem de atunci. Există însă o biată femeie, care e pe cale să treacă în lumea drepţilor şi care odinioară şi-a părăsit copilul în Italia austriacă. Ar dori să vă vadă înainte de a muri."

Deschisesem gura ca să întreb cine era această femeie. Coyatier ghici şi îmi răspunse:

"Mama dumneavoastră, cine să fie! Fusese o fată frumoasă. Cherchelita, bătrâna dumneavoastră gazdă de la Sartène, a cunoscut-o bine. Era numită femeia diavolului. Proastă poziţie. Dacă doriţi mai multe explicaţii, le veţi obţine de la mama dumneavoastră".

Am întrebat unde se afla.

"Chiar aici — răspunse vagmistrul. Veţi fi lăsat să o vedeţi. Ea se află sub protecţia doamnei contese de Clare, una din susţinătoarele aşezământului. Aţi putut constata că pot exista primejdii şi în apele Senei ca şi în marea Corsicei. Comedia neagră în care aţi jucat un roi fără să vreţi a început acum mai bine de o sută de ani. Această comedie merge înainte la ţintă, în fiecare act se ucide un om, lângă un morman de aur, care înghite sângele. Vreţi să vă vedeţi mama?"

Peste câteva minute mă aflam în sala comună a ospiciului, căci sanatoriul doctorului Samuel are şi o secţie gratuită de spital. Vagmistrul, înainte de a mă părăsi, mă puse să stau lângă un pat în care zăcea o biată fiinţă aproape neînsufleţită. Ea deschise ochi, adânciţi în orbite din cauza agoniei, şi făcu o sforţare să întindă mâna spre mine.

"Reynier, fiul meu — îmi zise ea — răul poate să nască şi binele. *El* este cel care ţi-a scris pentru mine numele pe faţă, încercând să te înjunghie. Voi muri mulţumită că am putut să-ţi arăt primejdia cu degetul..."

Irène, nu voi mai repeta în faţa ta povestea mamei mele. A fost o povestire scurtă şi întreruptă de spasmele care preced agonia. A fost o povestire îngrozitoare.

El, omul pe care ea îl numea astfel de parcă ar fi fost singurul pe lume, era contele Juliano Bozzo, fratele mai mic al marchizului Coriolan Bozzo, a cărui asasinare s-a produs în Corsica aproape sub ochii mei.

Mama mea nu era ţigancă din naştere, dar umbla eu o trupă de ţigani care rătăceau prin Lombardia. Fusese furată — sau găsită de mic copil — şi i se spusese Zorah, nume care era săpat pe cruciuliţa de argint ce-a purtat-o la gât până la moarte. După ce şi-a părăsit primii stăpâni, ea continuă să se numească Zorah ţigăncuşa.

Era frumoasă; poate că ar fi fost şi bună, însă nenorocirea nu lăsase în ea decât un singur simţământ: răzbunarea. Iubise atât de mult, încât acum ura de moarte.

Într-o noapte, în câmpia Milaneză, nu departe de sălaşul fraţilor ei, mama mea, care nu era pe atunci decât o tânără fată, aproape o copilă, a fost martora unei lupte pe viaţă şi pe moarte. Se oprise amuţită în spatele unei tufe, auzind zăngănit de arme. Unul din cei doi luptători căzu. Adversarul său se aruncă asupra lui şi îl străpunse cu lovituri de spadă, înainte de a fugi.

Erau doi fraţi: doi Bozzo. Aceştia au şapte vieţi, nu pier uşor. Julian nu-şi pierdu tot sângele prin cele treizeci de răni care îi zdrobeau trupul şi pe care le datora dragostei de frate a marchizului Coriolan, fratele său mai mare. A fost salvat prin îngrijirile ţigăncuşei.

Când m-am născut eu, Julian o părăsise. S-a întors totuşi la ea, căci leagănul meu a fost furat la câteva săptămâni după naştere. L-au găsit în fundul unei râpe, unde eu zăceam pe o grămadă de iarbă, între două stânci care m-ar fi putut strivi.

Dar şi eu am şapte vieţi în mine. În răstimp de trei ani, mama a fost nevoită să mă apere de o sută de ori. Într-o seară, la Verona, am primit o lovitură de pumnal chiar în braţele ei.

Atunci, pierzând nădejdea de a mă mai putea ocroti împotriva acestei uri înverşunate, al cărei motiv ea îl cunoştea, căci Julian, pentru a o seduce, îi încredinţase secretul speranţelor sale, atunci ea se hotărî să se despartă de mine.

Eu mă numeam tot Juliano, ca tatăl meu. Când am împlinit cinci ani, ea mi-a atârnat de gât un bilet cu numele de Reynier şi m-a părăsit, adormit, pe treptele mânăstirii Sfântul Francisc, la Treviso.

Cunoşti restul, şi ştii cum femeia sfântă care acum se află în ceruri, doamna Carpentier, mama ta, m-a primit, pe mine, micul vagabond sălbatic, ca să facă din mine cel mai fericit dintre copii.

Necunoaşterea originii mele mă punea la adăpost de alţi, dar şi de mine însumi. În clipa când se despărţi de mine la Treviso, mama îmi zicea încă de multă vreme Reynier. Celălalt nume îl uitasem. Dar purtam, se vede, semnul destinului meu. Cineva mă recunoscuse înainte chiar ca eu să-mi fi privit chipul în acel tablou de la galeria Biffi, a cărui vedere îmi distruse dintr-o dată nepăsarea mea de adolescent. Un cuţit catalan, m-a lovit pe la spate, la Roma, într-o seară pe când căutam un model de bandit în dosul ghetoului, şi cu ocazia acelui prim duel, zgârietura pe care o primisem se învenina fără nici un motiv aparent, ca şi cum aş fi fost atins de o armă otrăvită.

Revelaţiile mamei mele erau confuze şi mai cu seamă lipsite de legătură. Când am părăsit-o, ea mi-a spus: "Voi termina de povestit mâine".

Dar a doua zi am găsit-o acoperită cu un giulgiu. Murise.

* * *

Reynier se opri. Irène îşi lăsase frumosul cap blond pe umărul lui şi îl privea tăcută. Pe chipul tinerei fete se citea o nespusă tristeţe.

Reynier aştepta un cuvânt.

— Irène — murmură el după un timp de tăcere — vei mai putea oare să mă iubeşti?

Ea i se aruncă de gât. Ochii li se umeziseră la amândoi, ca şi cum ar fi fost udaţi de aceleaşi lacrimi.

— Reynier, Reynier al meu — zise Irène — aş vrea să-ţi dau mai mult decât viaţa mea. Sufăr auzindu-te: dar câtă fericire simt în această suferinţă! Continuă, vorbeşte-mi despre tot ce te priveşte, vreau să ştiu totul. Iubesc şi urăsc: la fel ca şi biata ta mamă.

— Urăşti! repetă tânărul pictor cu o bucurie amestecată cu groază. Nu uita că răzbunarea e cu neputinţă.

Ea lăsă ochii în jos, ca să ascundă flacăra sumbră ce i se aprinsese în privire.

— Mi se pare — reluă Reynier — că încă mai aud acel murmur înăbuşit ce ieşea de pe buzele mamei mele. Îmi spusese, admirând, ca toate mamele, tinereţea robustă a fiului ei: "Tu eşti cel mai tare, ucide-l".

Irène simţi, că o trec fiorii.

— Dar a adăugat — continuă Reynier: "Copilul meu, te-am cântărit din prima privire, tu nu vei lovi. În această bestie feroce, tu îţi vezi tatăl. Şi atunci, mai bine fugi, căci în legea fatală care Conduce neamul tău nu există decât două căi: de a ucide sau de a fi ucis. Du-te la capătul lumii, ascunde-te ca şi cum ai fi făptuit o crimă".

— Avea dreptate — îl întrerupse Irène cu glas încet — trebuie să fugim. Oriunde vei vrea să mergi, eu sunt gata să te urmez.

Reynier apăsă pe inima sa mâinile tinerei fete, dar nu răspunse. Ea îi aruncă o privire îngrijorată, apoi murmură încet, cu glas zdrobit:

— Mama ta a mai spus ceva, iubitul meu Reynier. Şi mie mi se pare că aud vocea ei agonică. A spus: "Această tânăra fată va fi pierzania ta. Ea te-a trădat, uit-o!"

Tânărul pictor voi să nege, dar Irène continuă cu energie:

— Şi avea dreptate. Îţi spun că o aud. A adăugat: "Această fată atrage duşmanul pe urmele tale. Ea reprezintă o primejdie pentru tine, va fi nenorocirea şi pierzania ta. Are un tată atins de o boală necruţătoare. Nimeni nu îl va putea salva, nici vindeca: *El a văzut tezaurul!"*

La rândul lui, Reynier tresări, bâiguind fără să vrea:

— E adevărat, a spus asta.

— Şi avea dreptate! Avea dreptate! strigă Irène triumfătoare, dar adânc tulburată. Trebuie să o asculţi. Noi suntem nenorocirea, tatăl meu şi cu mine, noi suntem primejdia; trebuie să ne părăseşti pe amândoi.

Vorbea din adâncul inimii, iar vocea ei avea un ton implorator.

Reynier o privea în extaz. Chiar şi când era departe do ea, chiar şi în visările lui de iubire, nu o adorase niciodată cu atâta pasiune.

— Dumnezeu să aibă în paza lui sufletul mamei mele — pronunţă el încet după o scurtă tăcere. Acestea sunt amintiri de o clipă. Eu însă am alte amintiri, cele de o viaţă întreagă. Eu mai am o mamă, de la care am primit, de asemenea, ultimul cuvânt, o dată cu ultima ei suflare. Ea mi-a spus, arătându-mi o copilă scumpă care dormea, învinsă de plâns lângă patul de agonie: "Reynier, tu vei deveni bărbat. Bietul meu Vincent a fost bun cu tine; întoarce-i dragostea pe care ţi-a arătat-o. Uneori, durerea este un rău sfetnic; Vincent va rămâne singur cu durerea lui. Poate că va avea nevoie de tine. Promite-mi că nu îl vei părăsi niciodată". Am promis. Şi aceea care fusese providenţa tinereţii mele a continuat, zâmbind în toiul chinului ei: "Reynier, şi eu am făcut tot ce am putut mai bine pentru tine. Aminteşte-ţi de dragostea mea, iubeşte-mi copila, protejeaz-o. O iubeşti ca un frate, iubeşte-o şi mai mult, iubeşte-o ca o mamă. Înlocuieşte-mă, fiindcă eu mă duc. Dacă îmi promiţi asta, voi muri mulţumită". I-am apăsat frumoasa mână palidă şi rece pe inimă, şi i-am promis.

— Aşadar — făcu Irène, care ascultase cu ochii plecaţi — tu îţi îndeplineşti o datorie iubindu-mă?

— Este o datorie sfântă, pe care o plătesc... — începu Reynier.

Dar nu termină şi, întrerupându-se, strigă într-un elan de patimă nestăvilită:

— Mint! Încerc să te înşel, înşelându-mă pe mine însumi. Amintirea mamei tale este religia mea, e adevărat; dar ar putea exista vreo religie împotriva dragostei mele? Tu nu ştii cât am suferit eu prin tine, tu nu ştii în ce măsură sufletul meu se contopeşte cu al tău. În lumea aceasta, pentru mine nu exişti decât tu. Din cauza ta îl ocoleam pe omul acesta, deoarece mi se părea că paricidul ar fi stat între tine şi mine ca o barieră de netrecut. Dar poţi oare crede că a existat măcar o zi, o oră fără să mă gândesc, în adâncul inimii mele, la tine? Această femeie, contesa Marguerite, mă cucerise prin tine. Mi-a vorbit despre tine. Şi în timp ce mă credea în adăpostul meu, eu ieşeam noaptea fără ştirea nimănui. Eram aici, sub fereastra ta, pândind, veghind. Şi, Domnul fie lăudat, nebunia s-a dovedit

până la urmă înţelepciune, căci aşa am putut descoperi primejdia care te ameninţă astăzi! Eu, cel dinţii, ca o sentinelă la postul ei, am auzit paşii duşmanului. Semnalul de alarmă a fost dat de mine. Irène scumpă, atunci când, în durerea ta, gândul te-a purtat spre mine, atunci când ai pronunţat numele meu, eu am putut răspunde: Iată-mă!

O ridică în braţe, tremurândă, dar fericită, şi în timp ce ea murmura rugăciuni de mulţumire, el continuă, închizându-i gura cu sărutări:

— Te iubesc! Te iubesc! În nenorocirea noastră, mai am încă fericirea mea, cea mai mare din toate, aceea de a simţi că dragostea mea merge mână în mână cu datoria mea, căci te voi iubi chiar şi împotriva datoriei mele. Eşti a mea, mi-ai spus-o. Ce importanţă mai are restul? Tatăl tău este şi al meu. Primejdia? Dar am chemat-o, aşa cum implori salvarea! Şi a venit, o slăvesc, căci ea reface prin noi o familie. Să nu ne mai despărţim niciodată, niciodată! Vom fi salvaţi împreună, sau tot împreună vom muri!

Buzele Irènei le atinseră pe ale lui. Ea murmură:

— Reynier! Iubitul meu Reynier!

Rămaseră înlănţuiţi într-o îmbrăţişare mută.

În mijlocul tăcerii profunde care îi înconjura, se auziră în acelaşi timp două zgomote, atât de slabe amândouă, încât la început ei nu le dădură atenţie. Primul venea dinspre palier. Celălalt părea să vină din cabinetul în care se afla închis Carpentier.

Irène şi Reynier ciuliră urechile în acelaşi timp. Nu trebuia prea mult ca să fie readuşi la simţământul primejdiei care îi ameninţa.

Zgomotul ce venea de pe palier, sau mai curând de pe scară, era aproape imperceptibil.

— *El* este, se reîntoarce acasă — zise Irène foarte încet.

În tremurul vocii i se ghicea întreaga ură.

— Aş dori să fie *el* — răspunse Reynier. Este singurul de care mă tem; dar sunt cel puţin doi, fiindcă îi aud vorbind.

Prin uşă străbăteau într-adevăr şoapte, care fură însă acoperite de un fel de trosnituri venind dinspre cămăruţa de alături. Parcă cineva scutura cu mare grijă o cercevea de fereastră şi îi zăngănea geamurile.

— Există vreo fereastră în cabinet? întrebă Reynier.

— Da — răspunse Irène. Cabinetul dă spre grădină, ca şi camera în care ne aflăm, dar fereastra este condamnată, căci conductele de scurgere a apei trec de-a curmezişul ei.

Reynier făcu un pas spre uşa cabinetului. El gândi cu glas tare:

— Biata lui minte, cum se frământă! Nu am încredere în liniştea lui de adineauri. Părea astfel numai ca să ne înşele supravegherea.

— Trebuie să fie foarte obosit! obiectă tânăra fată. Şi etajele sunt atât de înalte! De altfel, din partea aceea nu se mai aude nimic. Acum se aude aici un zgomot.

Nu apucă să termine; dar degetul ei arăta uşa care dădea pe palier. Era evident că mai multe persoane se opriseră acolo, aşteptând. Reynier zise:

— Poate că este Échalot cu nevasta lui. Sunt desigur oameni buni, dar naivi ca toţi cei de seama lor, şi buna femeie se agită mai mult decât trebuie.

În timp ce vorbea, răsucise mânerul ferestrei.

— Ei, ei — se auzi pe palier — iată că deschid fereastra.

Dar numai Irène auzi aceste cuvinte. Reynier spunea:

— Înălţimea etajelor nu înseamnă nimic. Tata are idee a lui fixă. I-am citit în ochi intenţiile. N-aş fi liniştit nici dacă l-aş şti prizonier în vârful coloanei Vendôme.

Se aplecă în afară. Noaptea era pe sfârşite, dar întunericul se îngroşase foarte mult, fiindcă luna scăpătase dincolo de orizont. Dintr-o privire, Reynier putu totuşi să vadă că mica fereastră a cabinetului, aflată alături de el, în dreapta, şi în faţa căreia ţeava de scurgere trecea în diagonală, era neatinsă şi închisă. Ascultă. Nici un sunet nu mai venea dinspre cabinet.

În clipa când se retrase, ţinând cu amândouă mâinile canaturile ferestrei ca să le închidă, Irène rosti foarte încet numele lui. Se întoarse cu o tresărire. O văzu pe tânăra fată în picioare lângă uşă, cu degetul pe buze. Ea îi făcu semn să se apropie.

Pe platforma scării se vorbea încet, dar, în lipsa oricărui alt zgomot, cuvintele treceau prin lemnăria uşii.

— Sunt aici, fiindcă e lumină — zise un glas.

Un al doilea răspunse:

— Sunt sigur că am zărit adineaori femeia lângă intrarea dosnică de la "Drumul mare"; avea aerul că se ascunde în umbră cu gândul de a spiona, nu încape îndoială. Bărbatul era jos, ascuns în spatele lemnelor lăptarului, sub poarta de intrare.

— Atunci, cine e acum aici? Fereastra n-a fost deschisă de vânt.

A doua voce răspunse:

— Eu îi cunosc foarte bine, pentru că am fost în reiaţii intime cu amândoi, fapt de pe urma căruia toate binefacerile mele au fost răsplătite prin cea mai neagră nerecunoştinţa. Femeia este o lepădătură, fostă artistă de bâlci, un colos cu barbă şi cu arta de a sparge pietre pe burtă. Bărbatul este la fel, un fost servitor de farmacie, pe care îl luasem la mine ca valet de cameră. Este angajat la italianul de alături, ca să-l ajute la fabricarea otrăvii lui pentru şoareci. Pun rămăşag pe toată averea mea că i-au adăpostit la ei pe brodeză, pe pictor şi pe fostul zidar de arhitect. E în firea lor să se amestece în toate intrigăriile, ca să-şi câştige existenţa. Să vâre domnul Cocotte sârma în broască, şi se va vedea dacă am ghicit bine!

La această propunere nu se dădu răspuns. De cealaltă parte a uşii părea că cei de acolo stau şi se sfătuiesc.

Irène, albă ca o statuie, rămăsese nemişcată, cu urechea aplecată spre palier. Reynier zise:

— Îl cunosc pe cel care a vorbit. E unul din fostele mele modele, cu numele de Similor.

Irène pronunţă încet aceste singure cuvinte;

— Fracurile Negre!

— Dacă toţi ar fi ca ăsta — reluă tânărul pictor aproape vesel — aventura nu ne-ar da prea mult de furcă. Sunt înarmat. Peste o oră se va lumina de ziuă.

Fu întrerupt de Irène, care îl strângea de braţ, murmurând:

— Ascultă!

Vocea care vorbise la început spunea, întocmai ca şi Reynier:

— Nu mai avem decât o oră de noapte ca să câştigăm premiul. Trebuie să ne grăbim. Numai că tânărul pictor se va opune dacă e aici, va fi tărăboi, şi stăpânii au spus să nu facem gălăgie.

Similor fu cel care răspunse:

— O sută de franci în palmă, domnule Piquepuce, şi eu salvez partida!

Se auzi un zornăit de monezi, în timp ce Piquepuce bombănea:

— O sută de palme, dacă îţi baţi joc de noi!

— Şi custura mea înfiptă în spate! adăugă o voce care nu vorbise până atunci.

Până acum se auziseră patru glasuri, dar ceata asediatorilor trebuia să fie cel puţin dublă. Similor reluă:

— Apropiaţi-vă ca să vă vorbesc în taină. Nu e nevoie să audă şi vecinii, nu-i aşa? Se zice că în civilizaţia secolului al nouăsprezecelea, drepturile paternităţii au supravieţuit progresului, şi sunt inprescriptibile, ca şi altădată. Pentru asta, ceasurile nu contează. Dacă mi s-a şterpelit copilul, pot să-l iau îndărăt de oriunde, chiar în mijlocul nopţii şi chiar în ziua de duminică.

— Ce ne priveşte pe noi asta? întrebă Piquepuce.

— Vă priveşte, căci eu am un fiu natural în aceste locuri, pe care mi l-au subtilizat bărbatul şi femeia Canada ca să-i dea lecţii de saltimbanc; dar ei nu au asupra copilului nici un drept legal să-l supună la tratamente rele ce fac de ruşine omenirea în timpurile noastre.

Ochii Irènei şi ai lui Reynier se întoarseră în acelaşi timp spre leagănul în care dormea micul Saladin. Apoi se uitară unul la altul. La rândul lui, tânărul pictor păli şi el.

Avea şi de ce. De cealaltă parte a uşii, discursul lui Similor fusese primit cu adevărate aclamaţii. Era un pretext, un mijloc, o cheie. Nu se mai gândeau nici măcar să fie precauţi. În caz de scandal, vecinii erau câştigaţi dinainte.

— Asta face cât un comisar în uniformă şi cu eşarfă! zise Piquepuce vesel.

Şi bătu de trei ori din palme, adăugând:

— Un copil furat de saltimbanci! L-au deşălat, i-au frânt oasele. I-au dat, drept hrană, să înghită numai săbii.

— Şi nenorocitul de tată — întări tânărul domn Cocotte, maistru lăcătuş — i-a văzut, dincolo de fortificaţii, jonglând cu mititelul. Fără un anumit semn, pe care nevinovatul îl are sub urechea stângă, nici nu l-ar mai fi recunoscut.

— La pulpa piciorului — rectifică Similar. Un neg din născare. Aiurita lui de mamă defunctă îl avea la gură.

Urmă un hohot de râs. În interiorul camerei nu se auzea nici o mişcare.

Similor, îmbătat de succes, ridică glasul şi strigă, cu fală:

— Deschideţi, în numele legii, care este aici în acord cu natura!

— Nerodule! se stropşi la el Piquepuce.

Dinăuntru nu se dădu nici un răspuns. Reynier o susţinea pe Irène în braţe. El spuse:

— Orice s-ar întâmpla, îl voi apăra pe tatăl nostru.

Cei de afară bătură pentru a doua oară, şi Piquepuce zise:

— Bărbatul şi femeia Canada sunt invitaţi să deschidă de bună voie, ca urmare a drepturilor unui părinte caro vine să-şi ceară copilul, fiind nemulţumit de educaţia care i se dă.

— Perfect! făcu Cocotte. Asta zic şi eu exprimare!

Iarăşi, nici un răspuns. Piquepuce reluă, după o clipă:

— Nu vă serveşte la nimic să faceţi pe surzii. Se ştie că sunteţi aici, şi nu se acţionează fără rost. Tatăl îşi vrea copilul, dacă i-l predaţi nu vi se va face nici un rău.

Aceeaşi tăcere.

— Ce încăpăţânaţi sunt! ziseră glasurile de pe palier.

Piquepuce reluă:

— O dată, de două ori, de trei ori! Rămâneţi direct răspunzători de nesupunere. Nu ne e greu să intrăm şi fără voia voastră, oameni buni. Am adus şi lăcătuşul. Vino încoace cu şperaclul, Cocotte!

Imediat se produse un zgomot metalic în broască.

Atunci se auzi vocea lui Reynier, gravă şi reţinută:

— Bărbatul şi femeia Canada sunt plecaţi — rosti el. Reveniţi pe lumină, dacă aveţi treabă cu ei. Eu păzesc casa şi refuz să deschid. Dacă intraţi, o faceţi pe riscul şi răspunderea dumneavoastră!

Zgomotul din broască nu se opri, dar păru a se încetini. De bună seamă că afară, pe palier, şovăiau.

— Miroase a om înarmat până în dinţi! bombăni Cocotte.

— E om voinic? întrebă Piquepuce. Să fie pictorul?

— Cât despre asta, da — răspunse Similor — e pictorul şi e voinic. I-am recunoscut papagalul.

Scula lui Cocotte aproape că nu mai lucra. Un glas aruncă întrebarea:

— Care intră primul?

— Curiosule! făcu Piquepuce.

Şi îşi roti privirea ca pentru a-i întreba pe cei aflaţi pe palierul mai întunecat decât un cuptor.

— Bălanul e aici? întrebă el.

După ce auziseră vocea lui Reynier, cei de pe palier vorbeau atât de încet, încât cuvintele lor nu mai treceau prin uşă. Cu toate că cei doi tineri ciuleau urechile, de-abia dacă mai prindeau câte o vorbă din când în când.

La numele de Bălanul, o voce groasă şi răguşită răspunse:

— Prezent!

— Ţi-ai adus anteriul? întrebă iarăşi Piquepuce. Vino mai în faţă, ca să te vedem.

Ceilalţi se dădură la o parte şi o matahală cu un cap lânos, îmbrăcată într-o veche redingotă de om avut, care îi venea până în călcâie, ieşi înainte. Cu tot întunericul, se vedea bine că era un negru.

Piquepuce schimbă cu el câteva cuvinte scurte şi îi puse doi ludovici în palmă. Negrul îşi scoase numaidecât lunga lui redingotă, pe care o îmbrăcă de-a-ndoaselea, în aşa fel ca spatele hainei să-i vie în faţă.

— Jos hainele de pe voi! porunci Piquepuce. Şi să fie bine căptuşit! Va face *figura cu ursul* ca un băiat de ispravă.

Între redingotă şi trupul negrului fură îndesate trei sau patru vestoane şi jachete, astfel că el apăru în umbră gras cât un butoi.

— Voi, ceilalţi, la picioare! porunci din nou Piquepuce. Pregătiţi-vă sforile. O am şi eu pe a mea şi vă voi da o mână de ajutor! Învârteşte cârligul, Cocotte, şi fiţi cu băgare de seamă la manevră! Chiar de-ar avea şi un tun pictorul, răspund de reuşită. Gate? Şi acum, înainte! Prezentaţi-i ursul!

Cocotte învârti, şi zăvorul sări din lăcaş.

În clipa în care uşa fu deschisă, Reynier se afla în picioare, la trei paşi de prag, cu câte un pistol în fiecare mână. Intenţia lui hotărâtă era să tragă, nu numai ca să se apere, ci ca să scoale toţi vecinii cât ai bate din palme şi să capete ajutor. Bun sau rău, era singurul mijloc de apărare. Reynier nu avea de ales.

Totuşi, cele două pistoale rămaseră mute, fiindcă prima sa privire căută în zadar duşmanul pe care trebuia să-l ochească. Ceva ciudat şi totodată caraghios îi apăru în faţa ochilor. Matahala amintea de teribila naivitate a anticelor şiretlicuri de război, şi numai un om înnebunit de spaimă putea să atace uriaşul manechin care astupă la început toată intrarea. Dar Reynier era cutezanţa însăşi. El aşteptă.

Manechinul se prezenta cu spatele şi mergea de-a-ndăratelea. Braţele sale, încrucişate pe burta care nu se vedea, erau ţinute ascunse de namilă, părul lung, dar creţ, îi cădea până la gulerul redingotei, lăsând să se întrezărească numai o linie neagră, care trebuia să fie ceafa. De la ceafă până la glezne, redingota cădea drept, şi pulpanele ei măturau pardoseala. Acest colos înainta cu paşi mărunţi, mereu de-a-ndăratelea, fără să dea impresia că vrea să se întoarcă.

Irène îl privea îngrozită. Reynier, convins că matahala era o pavăză vie, menită să acopere atacul adevăraţilor duşmani, pândea la dreapta şi la stânga, căutând să străpungă cu o privire ageră întunecimea palierului.

Nimic nu mişca, iar colosul înainta fără şovăire.

Capitolul XXVII - Cabinetul de toaletă

Aceasta era o veche stratagemă, de care se serveau banditţii de prin munţii Apenini ca să poată intra în casele bine apărate.

De cele mai multe ori, *Compare Orso*, cumătrul urs, cum botezaseră briganzii italieni maşina lor de asediu, era un manechin adevărat, menit să primească gloanţele, dar nu întotdeauna se putea avea la îndemână un asemenea obiect, şi se întâmpla adeseori ca rolul Cumătrului Urs să fie încredinţat unuia dintre bandiţi în carne şi oase, pe care îl burduşeau cu ţoale ca pe o saltea şi care, împins înaintea atacatorilor, făcea oficiul pavezei antice.

Meseria de urs este în realitate mai puţin periculoasă decât se pare. În majoritatea cazurilor nu se trage în urs, a cărui apariţie are numai darul de a crea confuzie şi învălmăşeală printre cei asediaţi, dacă ursul este o simplă marionetă. Dar dacă ursul este un tâlhar adevărat şi care îşi cunoaşte rolul, se pot obţine prin el mai multe înlesniri.

Dacă cititorul a fost atent la rândurile care încheiau ultimul nostru capitol, el a înţeles desigur că, în aparenţă, ursul era un om care se prezenta cu spatele, având braţele încrucişate pe burtă. Ca să atace, el ar fi trebuit să se întoarcă cu faţa.

Aici se află partea principală a "figurii", ca să vorbim pe limba domnului Piquepuce.

În realitate, ursul merge simplu înainte, ca oricare din noi. Numai haina îi e întoarsă. Şi nu e decât un vlăjgan solid, purtând în faţă partea din spate a redingotei şi ţinându-şi braţele încrucişate la spate.

Apariţia lui produce, fără îndoială, o şovăire. Se vede limpede că este un şiretlic. În astfel de situaţii, mintea iscodeşte. Se caută ocolirea capcanei. Nu mai supraveghezi manechinul, ci ceea ce se află în jurul său, în spatele lui...

Dar, deodată, braţele se desfac şi ameninţă. Strania creatură poate lupta de-a-ndăratelea. Mâinile sale sunt puse în mişcare pe dos... Şi nu mai ai timp să parezi lovitura. Ursul a lovit mai repede ca gândul. Este ca o mână care a făcut explozie; spărtura e făcută; atacanţii nu mai au decât să se repeadă la asalt.

* * *

Vocea Irènei fu aceea care rupse tăcerea. Ea zise pe un ton de adâncă uluire:

— Fii atent! I-am văzut ochii lucind prin păr!

Reynier zărise şi el două scânteieri printre şuviţele de lină încreţită. El ţinti, dar degetul său nu mai avu timpul, să apese pe trăgaci. O lovitură îi zbură pistolul din mână şi două braţe solide i se încolăciră în jurul gâtului. În acelaşi timp, smocurile de lână, date înapoi printr-o mişcare bruscă a capului, demascară presupusa ceafă, care nu era decât faţa neagră a "Bălanului".

Ceata de bandiţi năvăli prin uşa deschisă.

— Picioarele! ordonă căpitanul Piquepuce.

Într-o clipă, Reynier fu redus la neputinţa cea mai absolută.

Cocotte, lăcătuşul, care purta un costum de fante de mahala, o susţinu galant pe Irène, care se clătina, şi o conduse la fotoliul Voltaire al doamnei Canada.

— Tot respectul pentru sexul frumos — grăi el. Ce pisicuţă drăguţă! Fii liniştită, inimioaro, nu-ţi vom face neplăceri.

Negrul îşi arăta colţii de lup într-un zâmbet de triumf:

— Pe cinstea mea — zise Piquepuce, ridicând din umeri — nu trebuiau luate atâtea măsuri. Era numai o întâlnire de îndrăgostiţi. Căutaţi să vedeţi unde s-a fofilat tăticu.

Similor începuse să scotocească peste tot prin cameră şi-şi umplea buzunarele. Nu aruncase nici măcar o privire asupra leagănului lui Saladin, care, trebuie să o spunem, sforăia fără istov.

— O pereche de prieteni să stea pe scări — mai zise Piquepuce — pentru cazul că bărbatul şi femeia Canada s-ar întoarce de la plimbare. Să păzească bine!

El se uită pe sub pat, după ce pipăise cuvertura de ia un capăt la altul al patului.

— Despre tata Vincent, nici urmă! bombăni apoi. Am fi nişte neghiobi să-l lăsăm să cadă în mâna brigăzii lui Roblot. Scormoniţi peste tot!

Bălanul şi un alt bandit spătos îl păzeau pe Reynier, care nu se mai mişca şi încerca să ocolească privirea Irènei, ca şi cum i-ar fi fost ruşine de înfrângerea suferită.

Irène, nemişcată şi amuţită, stătea acolo unde o aşezase Cocotte. Ochii ei erau pironiţi în pământ. Ai fi zis că excesul de durere o făcuse nesimţitoare; dar nu era aşa. Sub masca de nepăsare deznădăjduită, ea îşi păstra tot sângele rece şi asculta

cu atenţia încordată zgomotele care veneau din încăperea unde se afla închis Vincent Carpentier.

Aceste zgomote, care nu-şi schimbaseră natura, scăpau de sub perceperea asediatorilor, din cauza propriei lor gălăgii, dar Irène le urmărea, le explica şi înţelegea semnificaţia lor precisă! Pentru ea era limpede că Vincent lucra la evadarea sa. Nu mai avea nevoie acum să simuleze oboseala, dar adineaori se arătase doborât de ea tocmai ca să fie închis în cabinet şi să-şi poată câştiga libertatea de mişcare.

Înfăţişarea lui răvăşită şi abătută îi înşelase pe soţii Canada; ea nu ar fi trebuit să o înşele însă pe Irène. Fata îşi reproşa egoismul dragostei ei. Dorinţa de a se afla singură cu Reynier ca să obţină iertarea lui o stăpânise adineaori în aşa măsură, că nu mai existase altceva pentru ea. Desigur că nu uitase primejdia în care se afla tatăl ei, dar o clipă această primejdie se depărtase şi se retrăsese, în mintea sa, printre lucrurile care pot fi lăsate pe a doua zi. Îşi zisese: îl va lua somnul. Dar acum îşi dădea seama de viclenia lui Vincent Carpentier, la care patima era mai puternică chiar decât istovirea. Irène ghicea fiecare sforţare a lui; ea îi urmărea cazna; îl vedea prin lemnul uşii în luptă cu implacabila tortură a ideii sale fixe. Cuvintele pronunţate de Vincent, care păreau a fi ale unui dement, îi reveneau în memorie cu o semnificaţie precisă, care îi scăpase mai înainte. Vincent spusese de douăzeci, de o sută de ori poate: "În noaptea asta *am treabă!"* Irène ştia despre ce treabă vorbea tatăl ei. Era sigură: tatăl ei se trudea să iasă ca să se ducă la tezaur.

Înălţimea ferestrei deasupra nivelului grădinii nu avea importanţă pentru el. În starea lui mintală, nimeni nu mai cântăreşte piedicile. Nebunii au întotdeauna aripi, începuse cu cerceveaua ferestrei, luând mai întâi multe precauţiuni ca să înăbuşe zgomotul lucrării sale. Nimic nu e mai îndemânatic şi mai prudent ca mania. Dar cerceveaua rezistase, iar lipsa de unelte îngreuind efortul lui, treaba se prelungise.

Trebuie să vă reamintim că această fereastră a cabinetului era condamnată.

Poate că Vincent binecuvânta în acest moment tărăboiul care se făcea în camera soţilor Canada şi care îi permitea să lucreze mai liber. În orice caz, profita de această situaţie. Acum

el scutura mai tare cadrul ferestrei, şi numai învălmăşeala din cameră putea să abată atenţia Fracurilor Negre.

Totuşi, ce era de făcut? Irène îşi simţea inima încleştată de o dureroasă nehotărâre. Din ce parte se arăta primejdia mai ameninţătoare pentru tatăl ei? Dorinţa înfrigurată ce-l împingea să iasă afară putea fi oare mai mortală decât pumnalul bandiţilor?

Tocmai când, cu inima strânsă, Irène îşi punea aceste întrebări, prin uşa cabinetului răzbătu un adevărat vacarm. Cerceveaua ferestrei fusese smulsă din ţâţâni.

Reynier tresări şi înălţă capul. Ochii lui întâlniră privirea Irènei, în care se citea groaza. S-ar fi zis că tânărul pictor simţea o amară uşurare văzând această spaimă.

În cameră, toată lumea tăcu şi nimic nu mai mişcă, Fracurile Negre ascultau cu atenţie.

Timp de o jumătate de minut se făcu linişte şi în cabinet. Apoi se auzi o uşoară frecare.

— Bătrânul este acolo — zise Piquepuce, şi arătă cu degetul spre uşă. Ne-a simţit şi încearcă s-o şteargă.

Noi ştim că Piquepuce nu se înşela decât pe jumătate.

— Deschideţi — propuse Similor, ca şi cum ar mai fi fost încă nevoie să se caute motive. Dulapul micuţului meu este dincolo, şi am dreptul să-i iau lenjeria.

Cârligul lui Cocotte fu introdus în încuietoarea cabinetului; aceasta cedă de la prima încercare.

— Aveţi milă! strigă Irène, împreunându-şi mâinile. Nu-l ucideţi! Bietul de el şi-a pierdut mintea.

Cocotte împinse uşa cu piciorul.

— Binevoiţi să intraţi — zise el către ceilalţi. Apoi, întorcându-se Spre Irène, adăugă: Să-l omorâm? Dar drept cine ne iei dumneata, inimă scumpă?

Piquepuce, om precaut, îl apucă pe Similor de umeri şi îl împinse în încăpere, ca pe un balon de încercare, în pofida împotrivirii acestuia.

Fu în zadar. Cabinetul era gol. Fereastra desfăcută arăta pe unde îşi luase Vincent tălpăşiţa.

— A zburat! strigă Similor. Dar pun rămăşag că pasărea nu va ajunge până jos fără să-şi frângă gâtul.

— Unde Roblot îl va culege! bombăni căpitanul. Piquepuce. Încalecă pe ţeava, omule! O sută de franci dacă pui mâna pe el înaintea lui Roblot.

Similor scoase capul pe fereastră.

— Nu-l mai văd — zise el — ţeava se clatină, şi nu e momentul, tocmai acum când am venit să-mi iau copilul, să primejduiesc în mod nechibzuit viaţa tatălui său.

— După el, Bălanule! urlă Piquepuce. Iată-l pe bătrân, a pus piciorul pe zidul din faţă! Zece ludovici, douăzeci de ludovici cui îl prinde!

Negrul se apropie şi încercă ţeava de plumb, dar se dădu înapoi, scuturându-şi lâna de pe cap.

— Roblot şi ai lui sunt acolo jos, în grădină! strigă Iar Piquepuce, cu desperare. Scârba asta de Roblot are întotdeauna noroc!… Uite, Roblot l-a văzut! Mii de draci! Mai bine îl dobor cu un glonte pe bătrânul zidar decât să i-l las lui Roblot, care se va îmbogăţi dintr-o dată! Unde sunt pistoalele pictorului?

Toate Fracurile Negre se aflau acum îngrămădite în cabinetul de toaletă. Reynier se strecură până la Irène şi îi întinse mâinile în tăcere. Tânăra fată i le dezlegă eu bietele ei mâini tremurânde.

— Fugi — zise ea, arătându-i uşa. Eu nu pot. Sunt zdrobită trupeşte, sufleteşte. Te rog, fugi şi nu te teme pentru mine, nu-mi vor face nici un rău.

— Nu pe acolo — zise Reynier, scuturându-şi mâinile scăpate din strânsoare. Pe unde a trecut tatăl tău, pe acolo voi trece şi eu. Nu ştiu dacă am să-l pot scăpa, dar mă va avea lângă el în ceasul morţii!

Atinse cu o sărutare fruntea Irènei şi se repezi spre cabinet.

În acel moment, Similor îi dădea lui Piquepuce un pistol în mână, zicând:

— Orice împuşcătură se poate motiva după cartier. Când e o cazarmă pe aproape, cetăţenii spun: o sentinelă şi-a zburat creierii, fiindcă era, persecutat de sergent. În faţa Sorbonei, sunt studenţii care dau foc unui punch. În jurul fabricilor, este contramaistrul care…

Fu îmbrâncit la o parte de Reynier, care dădu buzna în cămăruţă. Tânărul pictor trecu printre bandiţi ca o nălucă şi ajunse la fereastră tocmai în clipa când Piquepuce striga, ridicând pistolul:

— Asta îi va scula pe toţi de la "Drumul mare" şi de prin împrejurimi. Uite-l, s-a oprit. Era o vreme când nimeream ţinta de la o distanţă ca asta fără să dau greş.

Pistolul îi sări din mână, iar el căzu în genunchi, zdrobit de un pumn furios.

Reynier se servi de el ca de o treaptă pentru a încăleca fereastra şi, agăţându-se de conductă, se lăsă să alunece în jos, în direcţia apucată de Vincent Carpentier.

Piquepuce se ridică ameţit, în râsetele trupei sale.

— Ticăloşilor! strigă el. Anume aţi făcut asta, ca să-l lăsaţi să treacă! Sunteţi pizmaşi pe mine! În loc de unul, Roblot va avea doi! Vă priveşte: dacă nu puneţi mâna pe ei, vă tai pe toţi ca pe nişte lemne!

— Din vina lui Similor! făcu Cocotte pe un ton plângăreţ.

Şi ceilalţi repetară:

— Similor e de vină!

Piquepuce se aplecase din nou peste fereastră.

— Iată-i că s-au încăierat i zise el cu o mare mirare.

— Cine? întrebară câteva glasuri.

— Arhitectul şi aşa-zisul ginere. Dar bătrânul loveşte serios! Putem să punem, din nou mâna pe ei. Cocotte, la jumătate din oameni, treci de zidul Perilor şi coteşte după casă; eu voi face la fel prin strada Celor care pleacă… Înainte, marş!

Toată lumea reintră val vârtej în camera lui Canada, care era acum goală. În timpul acestei învălmăşeli, Irène dispăruse.

După ce zgomotul coborârii gălăgioase încetă să se mai audă pe scări, capul îngrijorat al lui Échalot apăru din umbra palierului. Ascultă, trase cu ochiul, apoi intră. Tulburarea îi era mare, dar cu totul străină de scena al cărei teatru fusese locuinţa lui. Se apropie de albia în care micul Saladin dormea cu un somn liniştit şi se aşeză în genunchi.

— Dintre toate măgăriile tatălui tău — zise el pe un ton solemn — asta este cea mai grosolană! Ştiu bine că a fost numai un pretext; dar ca să mă acuze, pe mine şi pe Léocadie, că te-am crescut prost, că ţi-am rupt oasele, este o josnicie. Şi poftim de vezi dacă ţi-a dat măcar o mângâiere pe frunte! Toate astea i se trec la socoteală. Când vei fi mare, ţi se va depăna bob cu bob tot ce a făcut fiecare pentru fericirea ta, şi ţi se va spune: alege acum între noi!

Nu trebuie să credem că mama Canada procedase fără chibzuinţă atunci când îl băgase pe Vincent Carpentier în mica încăpere, pe care acesta o râvnise atât de mult. Planul bunei femei nu era prea complicat; ea încerca să câştige timp până se va face ziuă, când cercul diabolic în centrul căruia protejaţii ei erau ţinuţi de către Fracurile Negre se va împrăştia.

Părerile mamei Canada în privinţa puterii Fracurilor Negre puteau fi puţin cam încâlcite, romanţioase şi pline de acea exagerare populară care imprimă chiar adevărului o nuanţă fantastică; dar în afară de slăbiciunea sa pentru elementul miraculos parizian, care reprezintă melodrama intrată în mitologie, trebuie să mărturisim că avea în faţă motive întemeiate să se teamă. Căci mai văzuse odată Fracurile Negre la lucru; simţise cândva În beregată răceala lamei de cuţit a asociaţiei.

Acolo, departe, în oazele africane, toate animalele se în fi oară auzind glasul leului, pentru că leul este cel mai puternic dintre animale. Dar de adevărată vitejie dă dovadă numai omul, care luptă chiar şi în stare de slăbiciune.

Mama Canada, amestecând legenda cu istoria, credea că ceea ce numea ea *Mâine va fi ziuă* avea o putere supranaturală; totuşi, la nevoie, nu se clădea înapoi în faţa acestei sperietori a viselor sale. Avea în ea acea fărâmă de cavalerism ce se mai găseşte încă în popor, mai rar, este adevărat, dar pe care zadarnic l-ai căuta în altă parte. Ea mergea la luptă ca acei viteji din vremurile poetice, care îşi loveau bucuroşi fierul de lance împotriva platoşelor vrăjite. Această primejdie, care trecea marginile credibilului, o atrăgea. În fond, ea mai apucase odată monstrul de coarne, şi monstrul nu o sfâşiase.

Scopul ei era să apuce ziua. Atâta vreme cât ţinea noaptea, nu avea nici o speranţă, nici în poliţia pe care o ura, dispreţuind-o totodată, nici în celălalt mijloc de salvare care ar putea fi numit comunitatea şi al cărui element principal este ajutorul solid pe care vecinii şi-l acordă între ei, chiar fără să vrea sau să ştie, ci numai prin simplul fapt că s-au strâns la faţa locului.

Îmblânzitoarea ştia că strategia Fracurilor Negre plasează cohortele-i misterioase între victimele alese şi civilizaţia

ambiantă. Ea văzuse această bandă stranie acţionând chiar în centrul vieţii pariziene, acolo unde atâtea priviri sunt neîncetat atente şi unde există atâtea posibilităţi de ajutorare.

Aici, în acest cartier periferic şi pierdut, lipsit de orice supraveghere administrativă, Fracurile Negre puteau să lucreze în voie. Câmpul de bătaie era în stăpânirea lor.

Dar a apuca să se facă ziuă, vă spun, era o dorinţă greu de realizat. Ceea ce socotea doamna Canada să facă, odată ziua venită, ca să consolideze victoria, mă prind că nu ştia nici ea. Fiecare ceas cu greutăţile lui!

În acest ţinut duşmănos, camera sa din pavilionul Gaillaud era singurul adăpost pe care îl putea oferi protejaţilor ei. Ca să mărească, oricât de puţin, slaba securitate a acestui adăpost, cel mai bun lucru era să vegheze dinafară uşii încuiate.

Mama Canada, împărţindu-şi forţele, îl trimisese pe Échalot ca cercetaş, iar ea se plasase în aşa fel, ca să poată supraveghea cârciumă "La dramul mare", care era un soi de cartier general al Cavalerilor Tezaurului.

Chiar de la început, atenţia îi fusese atrasă de zarva din jurul cârciumei, ale cărei ferestre erau închise. Şefii erau acolo.

Dacă doamna Canada se temea de ceva, aceasta nu era desigur bănuiala că Vincent Carpentier, istovit cum îl ştia, ar fi putut să fugă pe fereastră. Când luase în primire locuinţa, ea găsise fereastra cabinetului bine bătută în cuie şi astupată în plus de trecerea conductei.

Fereastra făcuse chiar obiectul unei discuţii de familie între soţii Canada. Albia lui Saladin urma să fie instalată în cabinetul de toaletă; dar Échalot se opusese, obiectând lipsa de aer, şi Saladin rămăsese în continuare oaspetele camerei conjugale, aşteptând ca tâmplarul să vină să desfacă fereastra.

De aceea, primele sforţări ale lui Vincent Carpentier de a scoate cuiele groase şi solide care ţintuiau cercevelele în zid nu preziceau un succes rapid. Oricare altul s-ar fi lăsat descurajat de greutatea unei asemenea munci, care trebuia făcută şi fără zgomot. Cuiele, enorme, fuseseră bătute adânc şi capetele lor intrate în lemnărie nu puteau fi apucate în nici un fel. Iar Vincent, afară de briceag, nu avea nici o altă unealtă.

Dar există ceva şi mai tare decât fierul unei unelte — este voinţa omului. După ce Vincent trecuse pragul cămăruţei ce-i fusese atribuită ca loc de odihnă pentru oboseala lui, i se luase

de pe inimă o greutate apăsătoare. Aici se simţea liber, fiindcă ochii copiilor nu mai erau aţintiţi asupra lui. Înainte de a fi fost închis acolo, adevăraţii lui duşmani nu mai erau cei care îi ameninţau viaţa. El se temea acum tocmai de cei care se puneau de-a curmezişul mişcărilor sale, sub motivul că-l salvează.

Dincolo de aparenta apatie care îl făcea să-şi lase capul în jos, în el era o furtună de patimi. Ideea lui fixă, aţâţată cu o violenţă nemaipomenită, se zbătea în el ca demonul care îi chinuia pe posedaţii de altădată, în vinele sale clocotea aur lichid. În faţa ochilor săi, tezaurul strălucea şi dansa cu scânteieri ameţitoare. Febra lui, înăbuşită dar adâncă, îi pătrundea până în fibrele cele mai ascunse ale fiinţei. Creierul său, îmbătat de aur, delira la rece. Vincent se scălda cu o dureroasă voluptate în acest ocean al milioanelor, în care ar fi dorit să se cufunde şi să moară înecat. În jurul lui, noaptea avea culoarea aurului; era plină de tainice, de gingaşe armonii.

La început nu se grăbise. Fereastra care se afla în cabinet, la îndemâna lui, îi era de ajuns ca să poată fi liniştit. Gândea: "Am toată vremea; odată ajuns în stradă, voi alerga mai iute ca o trăsură în galop".

Aducându-şi aminte cele povestite de mama Canada, îşi zise: "Colonelul a minţit, el minte întotdeauna. Cum ar fi cu putinţă să încapă tot acest tezaur într-o cutioară? Sunt numai poveşti, bune ca să-i prostească pe oameni".

Dar se întrerupse, ca să se întrebe: "Şi dacă totuşi a murit? Şi dacă toate acestea sunt mai presus de natură? Ce nu se poate face cu mii de milioane?"

Reveria asta îl mângâia. Adăugă: "Dacă aş putea găsi acea cutioară în care încap toate aceste bogăţii concentrate!... Ba nu! făcu el cu un fel de mânie împotriva lui însuşi. Mă las dus de zborul imaginaţiei. Nu-i înţelept; să rămânem mai bine în cadrul realităţii. Un tezaur este un tezaur, nu-l iubesc decât aşa: un munte de bogăţii a căror greutate te copleşeşte, o mare în care te scalzi..."

Atinse uşor cerceveaua. Lemnul, aspru la pipăit, i se păru ros de carii. Cu o bucurie trufaşă se apucă de lucru, gândind: "E o bună bucată de vreme de când n-am mai lucrat în meseria mea, dar n-are a face, nu va fi prea greu!"

Primul cui, când fusese bătut, se îndoise sub lovitura ciocanului, oprindu-se în scoaba cercevelei; el nu rezistă; Vincent, care era, după cum ştim, un lucrător foarte îndemânatic, îl trase cu uşurinţă. Dar cel de-al doilea era bătut atât de adânc, încât floarea lui intrase aproape cu totul în lemn. Era cu neputinţă deci să fie scos, căci nu avea de ce să-l apuce.

În acel moment, Reynier şi Irène rămăseseră singuri de cealaltă parte a uşii. Murmurul convorbirii lor intime de-abia ajungea la urechile lui Vincent, ocupat acum cu scobitul lemnului în jurul cuiului. În el nu mocnea nici un fel de mânie.

Cele două glasuri care vorbeau în şoaptă îi răscoleau gândurile, care se învârteau mereu în acelaşi cerc. Îşi zicea, zâmbind cu orgoliu: "Nu trebuie decât să vreau, ca să le pot oferi luxul, strălucirea, puterea, faima chiar, în fine, tot ce se poate cumpăra. Căci totul se cumpără! Reynier ar deveni un frumos şi important senior, iar o ducesă mai frumoasă decât Irène nici că s-ar pomeni".

Se opri din lucru. În acest spaţiu strimt, lipsit de aer, năduşeala îi curgea şiroaie pe frunte. În euforia monologului său se strecură o notă de ironie. "Ei stau acolo — gândea Vincent, depănând veşnicul refren al logodnicilor. Irène, sunt sigur, nici n-are nevoie să-i mai explice cum a fost vrăjită de acest mizerabil de Mora. Reynier nu vrea altceva decât să creadă în dragostea sa. Ei mă condamnă, mă privesc ca pe un nebun, fiindcă am altă manie decât a lor. Foarte bine, au dreptate. Înţelepciunea este dragoste şi apă rece. Mă gândisem la început să iau pentru ei un milion, un biet milion, oare era prea mult? Da, era prea mult, sau nu era destul. Cu bani ca aceştia intră nenorocirea în casă. Ei ard, ucid!"

Se întrerupse, ca să adauge cu o energie întunecată: "Numai eu, eu singur pot să mă ating de acest secret al diavolului. Este al meu, m-am făcut diavol ca să devin Stăpânul. Ce are a face dacă mă loveşte trăsnetul? Sunt bătrân, am suferit, nu mai sper în nimic".

Cuţitul său muşcă din nou lemnul, cu mai multă vigoare. Scobitura era acum destul de adâncă, dar cuiul, neobişnuit de lung şi de gros, părea mai solid ca niciodată.

După cinci, minute, Vincent îşi şterse fruntea, lăsând să-i scape primele semne de nerăbdare.

"Am să mă las oare învins de o bucăţică de fier? bombăni cu un început de enervare care părea că îl miră şi pe el. Haide! Trebuie să fiu calm! Să nu mă las pradă unor dorinţi nestăpânite. Asta ar atrage atenţia copiilor, care ar încerca să mă oprească. Şi vai de cel care mi s-ar pune de-a curmezişul în noaptea asta!"

Aceste ultime cuvinte le rosti în gând. Ele făcură să-i năvălească sângele la tâmple. Repetă: "Fii calm! Fii calm!" Dar mâinile îi tremurau. Lama briceagului, înfiptă prea adânc în lemn, se rupse de la mâner.

Vincent se ridică furios şi blestemă: "Am ghinion! zise el. Ştiam că vor fi mii de piedici. Tezaurul este o zână, tezaurul se apără. Dar îl voi avea! Îl voi avea chiar în noaptea asta!"

Înfăşură batista în jurul cuiului şi trase cu toată puterea. Simţi că îl dor vinele capului, dar cuiul nu cedă.

Criza se apropia, în acest timp, neaşteptată şi violentă, cu atât mai mult cu cât bolnavul făcea sforţări să o înlăture. Se agăţă de ceea ce numea el sângele lui rece; credea că e stăpân pe sine, dar în creierul său zdruncinat totul clocotea.

Mâinile lui pipăiau în jur, pe podeaua prăfuită a cabinetului, căutând o nouă unealtă. Soţii Canada trebuie că-şi spărgeau singuri lemnele. Dacă Vincent ar găsi toporişca, ar face ţăndări cerceveaua. Dar pe podea nu era nimic altceva decât restul de cărbune şi praf. Vincent începu să se învârtească prin cămăruţă ca un tigru în cuşcă. Nu era loc să faci acolo mai mult de trei paşi.

La un moment dat se opri şi îşi lipi urechea de încuietoarea uşii. Vorbea Reynier. I se păru că aude cuvântul de "nebun".

"Vorbesc despre mine — îşi zise Vincent. Îmi dau seama că nu mă mai iubesc, nici unul nici celălalt. Parcă poţi să iubeşti un nebun! Şi ei mă cred nebun. Aş putea foarte bine să dărâm uşa cu o lovitură de picior, dar ei s-ar pune amândoi împotriva mea. Sunt oare destul de puternic ca să pot trece peste ei? N-aş putea să lovesc tare, mi-ar fi frică să nu omor pe careva."

Se dădu înapoi, ca şi cum s-ar fi speriat de propriul său delir. Încăperea era atât de mică, încât această mişcare îl aduse lângă geamul pe care îl atinse cu spatele, producând primul zăngănit auzit de cei doi logodnici în camera lui Canada.

Noi nu am uitat că, în acelaşi timp, un alt zgomot ajunsese la urechile Irènei şi ale lui Reynier: apropierea Fracurilor Negre asediatoare.

În clipa când Reynier se dusese să se uite afară pe fereastră, Vincent stătea tăcut în vizuina lui, supărat că a dat în mod imprudent semn de viaţă şi că a dezvăluit poate planul său de evadare, dar totodată şi fericit de descoperirea pe care întâmplarea i-o adusese în faţă. Pentru un om de meserie, şi, el era un asemenea om, cerceveaua, în urma atingerii, sunase a doagă.

"De afară — gândi el — chiar şi un copil n-ar avea decât să o împingă puţin ca să intre."

De îndată ce Reynier, liniştit în urma cercetării, părăsise fereastra camerei lui Canada, Vincent căută minerul de care trebuia să tragă pentru a smulge fereastra din ţâţâni.

Judecata lui era simplă. Nu mai era cazul să lucreze pe tăcute şi să-şi înăbuşe eforturile; trebuia să lucreze repede, asta-i tot. Văzuse poziţia conductei şi sprijinul pe care putea să i-l dea ea să coboare în grădină. De acum încolo, zgomotul avea mai puţină importanţă, cu condiţia să fugă imediat după ce ceilalţi ar fi prins de veste.

Vincent se afla în acea stare de exaltare mintală în care maniacul simte că are aripi în loc de braţe; i se părea că va putea să alunece în jos de-a lungul conductei aşa cum alunecă din vârful stâlpului nenumăraţii campioni ai întrecerilor populare.

Dar fereastra nu mai avea mâner, şi degetele lui pipăiră cu înfrigurare lemnul fără să poată apuca ceva.

Un răcnet i se opri în gât. Această întâmplare nenorocită îi închidea din nou portiţa deschisă a celulei sale, mai cu seamă că în delirul lui, care creştea neîncetat, îşi închipuise că nu mai avea decât un pas de făcut, o mână de întins, ca să atingă tezaurul.

Tezaurul era acolo, îl vedea. "Fii calm! Fii calm!" îşi spunea cu năduf. Inima îi bătea cu putere în piept, şi în faţa ochilor îi jucau prelungi licăriri orbitoare.

Cei din camera soţilor Canada nu mai vorbeau, dar se auzea acum un fel de râcâială. Vincent abia dacă putea să prindă acest zgomot, care era foarte slab; totuşi, inima i se opri în piept.

Îşi amintea de mari chinuri şi de groaznice încercări, iar cea mai dureroasă dintre toate era, fără îndoială, amintirea acelei nopţi când, sub stăpânirea aceleiaşi pasiuni de astăzi, sărise peste zidul palatului Bozzo ca să dea asalt tezaurului. Fiecare din torturile suferite în acea noapte lăsase în fiinţa lui cicatrice de neşters, încă dureroase, şi care, la cea mai mică atingere, făceau să i se redeştepte spaima, mortală şi totodată voluptoasă, din inima sa. Căci dacă văzuse de aproape supliciul, în acea noapte el văzuse de aproape şi tezaurul. Iar tezaurul îi vorbise mai tare decât supliciul.

Printre cicatricele sale era una care dăinuia ca o rană proaspătă, anume ura acerbă ce-l sugruma în timp ce contele Julian forţa încuietoarea de la camera tezaurului. El, Vincent, era întins, inert, pe podea, cu mâinile şi picioarele legate, în timp ce rivalul lui, paricidul, forţa ultimul obstacol ce-l despărţea de tezaur. De multe ori, adormit sau în stare de veghe, Vincent auzise mişcarea înceată a fierului care pipăia şi încerca interiorul încuietorii. Şi simţise, da, simţise în jurul pumnilor săi striviţi de sfori sforţarea tremurândă a bătrânului condamnat, care încerca să-i dezlege mâinile ca să facă din el un apărător.

Acum, de asemenea, ceea ce făcea să-i îngheţe sângele în vine era aceeaşi senzaţie zgândărită dintr-o dată. Auzea cum lucrează fierul în broască, şi rana amintirii sale zvâcnea dureros. La început crezu în reapariţia îndărătnică a acelei senzaţii iluzorii, dar, trăgând mai atent cu urechea, îşi dădu seama de realitatea zgomotului. Era de altfel un scrâşnet asupra căruia nu te puteai înşela când l-ai auzit o dată. Îl recunoşti dintr-o mie. Cheia are alt glas, mai limpede şi mai ferm. Ea caută, încearcă şi deschide.

Noi ştim că Vincent nu se înşela. Într-adevăr, la uşa dinspre palier cineva lucra cu *gura de lup*, şi Cocotte era cel care mânuia instrumentul: virtuos, aproape tot atât de abil ca şi contele Julian atunci.

În clipa următoare se produse năvala Fracurilor Negre. Vincent nu ştia încă nimic despre şiretlicul din războaiele vechi, întrebuinţat acum, dar profită de tărăboiul iscat în camera lui Canada, ca să spargă cu cotul unul din ochiurile ferestrei. În felul acesta, el avea de unde să apuce, şi printr-o zgâlţâire a cercevelei uzate, care de abia se mai ţinea, făcu să cadă înăuntru întreaga fereastră.

Vincent sări peste marginea ferestrei şi îmbrăţişă conducta, pentru a-şi începe numaidecât călătoria salvatoare.

Pe Vincent, totul îl favoriza. Febra îi reda puterile de altădată şi învăluia ca o pânză primejdiile acţiunii sale. Nu vedea decât ţelul urmărit şi îşi zicea, repetând refrenul maniei lui: "Fii calm! Îmi voi îndeplini treaba în această noapte. Este ora cea de pe urmă şi suprema sforţare. Fii calm!"

Drumul însă era departe de a fi atât de uşor precum şi-l închipuise. Conducta vibra sub greutatea lui, fiind slab fixată în perete prin nişte cârlige roase de rugină, şi el crezu de câteva ori că legăturile se vor rupe. Atunci cântărea în linişte efectele probabile ale căderii sale, gândind: "Sunt rezistent la lovituri. După toate câte am suferit eu, altul ar fi murit de zece ori. Căzând, nu voi muri din asta. Există lucruri miraculoase: nu pot să mor când am un asemenea secret în mine. Dacă nu voi fi decât rănit, nu-i nimic. Mă voi târî, la nevoie, chiar în mâini şi pe genunchi. Târnăcopul meu se află acolo. Ştiu unde să lovesc ca să spintec zidul dintr-o singură izbitură..."

Ridică brusc capul în sus, fiindcă se auzea un glas deasupra lui, la geamul pe care tocmai îl părăsise.

— A zburat! spunea Similor aplecat în afară. Dar pun rămăşag că pasărea nu va ajunge până jos fără să-şi frângă gâtul!

Vincent atingea în acel moment colţul pavilionului Gaillaud. În acest loc, conducta, schimbându-şi poziţia oblică, cobora vertical spre pământ, pe lângă colţ. Ţeava întâlnea, la nivelul primului etaj, zidul de împrejmuire al proprietăţii de alături, un teren transformat în şantier, care se învecina de o parte cu drumul Celor care pleacă şi de cealaltă parte cu strada Perilor.

Chiar spre partea aceasta dispăruse pentru, o clipă Vincent din ochii celor care se aflau, la fereastra cabinetului, într-adevăr, el se lăsase să alunece dintr-o mişcare până la zid. După ce puse piciorul pe zid, începu să se uite primprejur, căutând drumul, care aici nu-i mai era cunoscut.

După cum se întâmplă adeseori spre sfârşitul nopţilor pariziene, la apropierea caldelor dimineţi de vară, cerul atât de senin, pe care mai înainte luna plutea în toată splendoarea ei, se acoperise de nori groşi şi grei ce nu mai lăsau să se vadă nici

un colţişor de firmament. La această oră, când zorile stăteau să mijească, întunericul se accentua pentru câteva clipe.

Coborârea era mai lesnicioasă spre şantier, unde numeroase bucăţi de lemn sprijinite de zid puteau să-i servească de scară, dar exista o raţiune majoră pentru care Vincent nu apucă această cale. Îşi lăsase târnăcopul într-o tufă de flori, nu departe de poarta de intrare a pavilionului. Pentru el era o armă, dar şi o salvare. Îşi dorea târnăcopul aşa cum Richard al III-lea dădea totul pentru un cal.

Se apleca deci spre grădină. Tocmai atunci Piquepuce, care-l înlocuise pe Similor la fereastră, îl văzu şi promise douăzeci de ludovici celui care va încerca să-l prindă.

Vincent se interesa prea puţin de ceea ce se întâmplă deasupra lui. Atenţia sa era atrasă de o masă întunecată şi uşor mişcătoare care se zărea la colţul grădinii, chiar lângă zid. În centrul acestei mase i se părea că o lumină roşie se aprindea şi se stingea rând pe rând.

De la fereastra de sus se auziră aceste cuvinte, rostite cu invidie de Piquepuce:

— Roblot şi ai lui sunt acolo jos, în grădină…

Aceste cuvinte îl opriră pe Vincent tocmai în clica când măsura înălţimea de la care trebuia să sară.

În acelaşi moment se auziră dinspre colţul în care se afla masa întunecată aceste alte cuvinte, pronunţate cu o mânie reţinută:

— Stinge-ţi pipa, Malou, că te zdrobesc!

Vincent Carpentier se dădu înapoi. Un zgomot destul de puternic îl făcu să-şi ridice din nou ochii spre fereastră, desigur fără să-şi închipuie că de acolo un pistol îl luase la ochi. Pe faţada înnegrită a pavilionului Gaillaud văzu un obiect care se lăsa în jos, urmând linia conductei.

Vincent simţea că prin vine îi curge foc; pulsul trăda o stare acută de febră, dar mişcările lui păstrau o remarcabilă precizie şi, ceea ce se întâmplă adesea în astfel de situaţii, nebunia lui se comporta cu un neclintit sânge rece. Ignorarea oricărei primejdii poate să dea o aparenţă liniştită chiar şi pornirilor violente.

Noţiunea de primejdie era inexistentă pentru Vincent. El înainta spre ţelul său fără să şovăie sau să se întoarcă, întocmai ca mistreţul care îşi croieşte drum prin pădure.

"N-aş vrea să omor pe cineva — îşi zise el — dar ce are ăsta cu mine? E fără îndoială înarmat, iar eu nu sunt. Dar la război ca la război!"

Scutură cu amândouă mâinile conducta, care de la prima zguduitură se dezlipi din zid în două sau trei locuri. Obiectul mişcător se opri şi o voce rosti încet:

— Tată, nu te teme, eu sunt.

— Care eu? întrebă Vincent.

— Eu, Reynier.

Vincent dădu drumul conductei şi începu să râdă uşor.

— Îmi vine în ajutor — bombăni el. Copiii ăştia sunt tare stânjenitori. Trebuie totuşi să procedez în aşa fel încât să nu-i fac prea mult rău.

Privi în jos când la dreapta, când la stânga zidului. La stânga, în partea şantierului, se afla o grămadă de paie, între nişte prăjini sprijinite de zidul şi de streaşină pavilionului Gaillaud.

Vincent dădu din cap satisfăcut.

— Tată — zise Reynier, care se apropia — eşti înconjurat de duşmani. N-am vrut să te las singur în această mare primejdie.

— Perfect! făcu Vincent. Eşti un băiat cum nu se poate mai bun. Lasă-te să aluneci dintr-o dată, căci partea de jos a conductei nu mai ţine.

Reynier ascultă şi căzu în braţele lui.

— Bine! făcu Vincent, care îl îmbrăţişa bucuros. Mulţumesc pentru buna ta intenţie, drag copil, dar nu am nevoie de tine, ba dimpotrivă; fă-mi plăcerea şi du-te la vecin, să vezi dacă sunt acolo.

În timp ce spunea acestea, îl apucă de mijloc pe fiul său adoptiv şi-i dădu brânci ca să-l arunce în partea dinspre şantier, pe grămada de paie. Dar Reynier părea pregătit pentru aşa ceva. El cunoştea starea mintală a lui Vincent şi ghicea obsesia care îl stăpânea cu putere. Rezistă din instinct.

Urmă o luptă la care asistau, de sus, domnul Piquepuce, aplecat peste balustrada ferestrei cabinetului, şi, de jos, Roblot cu oamenii lui.

Cei doi adversari se clătinau pe creasta zidului. Ca vigoare, Reynier era în mod vădit superior tatălui său adoptiv; dar acest avantaj era anulat de faptul că el nu putea să-şi lovească părintele. Dimpotrivă, pe Vincent nu-l oprea nimic.

— Bătrânul loveşte tare! zise căpitanul Piquepuce, vorbind despre Carpentier.

Era adevărat. De îndată ce văzu că planul îi era ameninţat de opunerea lui Reynier, Vincent Carpentier îşi pierdu firea. El îl apucă de gât pe Reynier, ca şi cum ar fi vrut să-l sugrume; dar văzând că tânărul îl va trage cu el în cădere, îi dădu drumul, şi pumnul său închis lovi cu furie în creştetul logodnicului fiicei sale.

Reynier scânci:

— Tată! Oh, tată! Ai să mă omori!

Maniacul nu răspunse. El lovea cu regularitatea unui ciocan de fierar care bate nicovala.

Reynier fu în curând năucit. Piciorul lui calcă în gol. Amândoi se împiedicară; dar Vincent se agăţă cu mâna de zid, în timp ce tânărul fu aruncat în curtea şantierului.

Vincent se ridică, fără a se mai uita să vadă ce i se întâmplase fiului său adoptiv. El zise:

— Toată lumea se pune de-a curmezişul între mine şi opera mea, dar voi izbândi în pofida oricăror piedici.

Fie că mintea lui zdruncinată nu-şi mai amintea de capcana pe care o zărise din întâmplare în grădină, fie că idee a lui fixă, ajunsă la paroxism, înăbuşea în el simţul primejdiei, că se pregăti să coboare fără teamă. Îşi spunea: "De îndată ce voi avea târnăcopul în mână, vai de cei care îmi vor tăia calea!"

Dar cei care aşteptau să-i taie calea erau mulţi.

Mai întâi era Roblot şi ceata lui, care stăteau la pândă ca nişte câini de vânătoare. Apoi era trupa căpitanului Piquepuce, care cobora în goana mare scara pavilionului Gailland şi care, fireşte, trebuia să ajungă înaintea lui în aleea unde se afla târnăcopul său.

Vincent nu se sinchisea nici de unii, nici de alţii. El se agăţă cu amândouă mâinile de creasta zidului şi se lăsă să cadă fără să păţească nimic pe pământul moale al unui răsad.

Roblot se repezi numaidecât din colţul său. Dar în faţa lui se ivi o formă omenească, ce-i tăie drumul cu un gest poruncitor. Era o femeie îmbrăcată în negru şi voalată.

— Drace! exclamă fostul valet de cameră. Aşadar, eraţi aici, doamnă contesă? Dacă mă opriţi să-l înhaţ pe individ, o să-şi ia zborul, şi dumneavoastră ştiţi că are în el şapte vieţi. Nu e un joc cinstit. Premiul mi se cuvine!

Marguerite ieşise dintr-un tufiş de liliac. În noaptea aceasta, toţi Cavalerii Tezaurului, erau la datorie.

— Vei avea un premiu de patru ori mai mare decât Cel făgăduit — zise ea încet — îl vei avea chiar de zece ori, dacă vei proceda cu dibăcie. Nu mai e vorba să-l oprim pe Vincent, ci să ne ţinem pe urmele lui. El este acela care ne va conduce la ascunzătoarea colonelului.

Vincent se întoarse la auzul acestor şoapte; dar, la porunca contesei, Roblot şi oamenii lui se retraseră în umbră. Toţi se ascunseră la o cotitură a aleii.

Fiindcă vedea ochii aprinşi ai fostului valet lucind în umbră, contesa adăugă:

— *E ziuă*, aţi fost preveniţi. În jurul vostru vor fi numai ochi. Ascunzătoarea aparţine asociaţiei. Consiliul va plăti. Pedeapsă cu moartea pentru cei care se vor atinge de bunul comun!

Roblot ascultase cu o prefăcută supunere ultimele cuvinte ale Margueritei.

— E normal — răspunse el — jos mâinile! Nu-i voie decât să priveşti!

În timpul acestei discuţii, la capătul scării pavilionului Gaillaud, Piquepuce, Cocotte şi compania fură întâmpinaţi de doctorul, Samuel, care le vorbi exact în acelaşi fel.

Aşa se face că Vincent Carpentier găsi pustie aleea ce ducea de la pavilion la drumul Celor care pleacă. Cei care îndepărtau toate piedicile din calea lui erau chiar Cavalerii Tezaurului.

El îşi luă târnăcopul din locul uncie îl ascunsese.

— Te simţi mai bine cu el în mână! murmură apoi, strângându-l de coadă.

Ca să pretindem că nu bănuia nimic din ceea ce se petrecea în jurul lui, ar însemna să nu spunem adevărul. Adevărul este că se simţea urmărit din toate părţile. Dar asta nu îl interesa aproape de loc. El avea încredere în fatalitatea care îl conducea. Era sigur că va ajunge la tezaur. Dincolo de aceasta, nimic nu mai exista pentru el.

Îşi puse târnăcopul pe umeri şi, fără să se mai uite înapoi spre pavilionul Gaillaud, unde se afla fiica lui, se îndreptă spre casa de raport. Gangul era gol. De asemenea, nu se vedea nimeni nici în curtea lăptarului, nici în aleea de la poarta de intrare, care, ca de obicei, era larg deschisă.

Vincent coti după colţul de lângă poarta de la intrare. Cupeul, care staţionase acolo o bună parte din noapte, dispăruse. Vincent ascultă tăcerea care domnea în strada Celor care pleacă, strâmtă şi întortocheată, unde totul părea adormit de la un capăt la altul.

O clipă, şovăi încotro să apuce. În mintea lui era o mare zăpăceală. "Oare nu-mi mai cunosc drumul? gândi el. E la stânga. La dreapta merge spre Charonne. După ce voi ajunge la Père-Lachaise, o voi ţine drept înainte."

Apucă spre bulevardul ce ducea în afara oraşului. În spatele lui, cele două bande, a lui Roblot şi a lui Piquepuce, îl urmau cu

paşi de lup, dar nu depăşiră poarta de la intrare. Numai negrul numit Bălanul fu trimis înainte, şi acesta se strecura ca o reptilă de-a lungul prăvăliilor închise.

Vincent mergea cu pas hotărât şi liniştit prin mijlocul străzii, după obiceiul prudent al celor care cunosc nopţile Parisului. Ceea ce îl preocupa în mod deosebit era să găsească drumul cel mai scurt. Căuta să-şi reamintească numele numeroaselor străzi care îl despărţeau de ţinta sa. Ca să ilustrăm ciudăţenia stării sale mintale, ne pot fi de ajuns câteva cuvinte: el îşi dădea seama că era încolţit de o haită de duşmani, cu toate astea îşi zicea: "Voi cere primului trecător pe care îl voi întâlni să-mi arate drumul".

La încrucişarea străzii Celor care pleacă cu strada Migdalilor, dincolo de barieră, Vincent auzi deodată o larmă ce părea foarte aproape, dar a cărei provenienţă rămânea nevăzută. Era un zvon de glasuri care vorbeau şi râdeau.

În strada Migdalilor, toate galantarele aveau obloanele trase. Potrivit programului municipal de pe atunci, felinarele nu fuseseră aprinse din cauză că luna luminase o bună parte din noapte. Întunericul nu lăsa să se vadă firma cârciumei "La drumul mare", prin ale cărei obloane trase se strecura gălăgia din local.

Câteva umbre se mişcau la intrarea în aleea strâmtă ce ducea direct la cabinetele separate. Vincent trecu fără şovăială înainte, dar cu mâna strângea tare coada târnăcopului. Un fel de hotărâre neclintită îi străbătea negura minţii, încât nici nu se gândi să le ceară celor de acolo vreo informaţie.

Dar, câţiva metri mai încolo, foarte aproape de bulevardul ce ducea în afara oraşului, o altă umbră se arătă în întunericul unei alei suspecte. Era o femeie. Văzându-l pe Vincent că se apropie, ea ieşi din adăpost ca pentru a-l recunoaşte, dar în aceeaşi clipă se petrecu ceva cu totul neaşteptat. Doi bărbaţi se iviră din alee în urma ei. Unul o apucă de mijloc, pe la spate, celălalt îi astupă gura cu mâna ca să nu ţipe, şi, cu toate că părea deosebit de voinică, femela fu trasă repede înapoi, în aleea întunecată.

Vincent grăbi pasul. Mergând, îşi zise: "Este femeia aceea cumsecade de acolo, de sus, care a sărit zidul în cimitir ca să-i spioneze. De ce se amestecă ea? Toţi oamenii aceştia sunt atinşi de boala tezaurului. Tezaurul îi înnebuneşte".

La capătul străzii Migdalilor, se uită înapoi pentru prima oară. Drumul pe care îl străbătuse părea pustiu şi absolut liniştit. Totuşi, la vreo cincizeci de paşi în urmă, se mişca ceva pe trotuarul din stânga. "Dacă e un câine, apoi e straşnic de lung" — îşi zise Vincent.

Traversă bulevardul.

La barieră, doi agenţi, pe jumătate adormiţi, stăteau pe o bancă la uşa gheretei de accizi[47].

"Câinele nu va putea trece pe aici fără să se ridice, dacă nu are decât două labe" — îşi zise Vincent.

— Mergi departe la lucru, prietene — întrebă unul din cei doi agenţi — de-ai plecat atât de dimineaţă?

— În cartierul Palais-Royal — răspunse Vincent. Nu sunt din Paris; care e drumul cel mai scurt, rogu-vă?

— Strada la Roquette, piaţa Bastiliei, străzile Saint-Antoine şi Saint-Honoré. E cam departe, dar e pavat peste tot.

— Mulţumesc. Dumneavoastră, cei de aici, îi puteţi oare împiedica pe asasini şi pe tâlhări să intre în Paris?

— Noi nu suntem poliţişti — răspunseră în acelaşi timp cele două Uniforme Verzi, cu mândrie.

Vincent se îndepărtă.

La oarecare distanţă de barieră se afla atelierul unui cioplitor în marmură. În faţa uşii se înălţau câteva blocuri de piatră brută. Vincent se piti în dosul unuia din aceste blocuri şi aruncă o privire înapoi. Voia să vadă dacă *acel câine se va ridica în sus*.

Chiar în clipa când întorcea capul, felinarul atârnat deasupra uşii de la ghereta vameşilor lumină trecerea negrului, care mergea agale, cu mâinile în buzunare. Negrul îşi smulse pipa din gură şi duse mâna la şapcă. Fără îndoială că întreba cât este ceasul, căci unul din agenţi îşi scoase ceasornicul din buzunar şi se uită la el. În spatele negrului apărură, una după alta, două cete. Amândouă schimbară câteva glume cu oamenii din post.

Nu numai câinele cel negru şi cam lung fusese obligat să redevină om ca să poată trece bariera. Toată haita a trebuit să se arate la faţă. În rândul celor două cete, Vincent putu să

---

[47] Accíz *s. n.* impozit indirect, instituit asupra produselor şi serviciilor de primă necesitate. (< fr. *accise*). În text este cu sensul de ghişeu, probabil unde se plăteau taxe. (nota lui BlankCd)

numere şaisprezece sau optsprezece copoi. Nu se arătă însă nici înspăimântat, nici surprins. Mania era mai tare decât orice alt simţământ.

Ocoli piatra mare în dreptul căreia se ascundea şi se strecură între alte două blocuri.

Negrul se apropie de vitrina pietrarului, dar nu cercetă de loc pietroaiele. Îi aşteptă pe cei ce veneau în urmă şi îi şopti ceva la ureche lui Roblot, care sosise primul. Roblot se opri îndată.

— Ce s-a întâmplat? întrebă de departe. Piquepuce.

Roblot făcu un pas spre el şi-i spuse încet:

— Vrei să ne unim?

— Chiar aşa — răspunse Piquepuce — vreau, cum să nu!

— Şi eu la fel — făcu Cocotte, care se amestecă drept al treilea ca autoritate — dar fără ceilalţi, suntem destui trei. Să îndepărtăm gloata!

Ajunseseră tocmai în faţa celor două blocuri de marmură printre care îi privea Vincent.

— Unde naiba s-o fi dus? întrebă tare Roblot, ca şi cum i-ar fi pierdut urma.

Negrul fu cel care răspunse:

— Dacă nu cumva a sărit zidul de împrejmuire, la dreapta…

Roblot nu-l lăsă să termine.

— Hai! strigă el. Acum, la coteţ! Cei care vor să sară gardul pietrarului, n-au decât să-şi ia avânt, eu mă duc să mă culc!

— Şi eu la fel — răspunseră împreună Piquepuce şi Cocotte.

Nimeni nu ridică vreo obiecţie. Numai negrul deschise gura să răspundă. Roblot însă îl strânse cu putere de încheietura mâinii.

Capitolul XXXI - Lovitura de pumnal

Nu trecură trei minute, şi strada Migdalilor rămase pustie. Toţi Cavalerii Tezaurului dispăruseră.

Vincent ieşi din ascunzătoare şi privi în jurul lui cu atenţie. Ceva îi spunea că se înscenase o comedie anume pentru el. Nu auzise nici unul din cuvintele schimbate între Roblot, Piquepuce

şi Cocotte, dar văzuse gestul iui Roblot de a impune tăcere negrului.

"Din locul unde mă aflu acum şi până acolo unde merg — se gândi el, sprijinit în cot de blocul de piatră în, dosul căruia se ascunsese — pun rămăşag că mai bine de o sută de nemernici se află postaţi la pândă. Poate chiar mai mult de o mie. Au şi de ce. Chiar de-ar fi de două, ba chiar de trei ori pe atâţia, nu vor putea pune mâna pe mine, garantez!"

Apoi reluă, cu acea gravă seriozitate a nebunilor:

"La prima vedere, ar exista un mijloc cu mult mai simplu: nu aş avea decât să mă duc la vameşi şi să le spun: Treziţi-vă prieteni, adunaţi-mi cincizeci de oameni voinici, iuţi de picior şi cu vederea bună. Nu-i nimic dacă vă veţi pierde slujbele, căci n-o să mai aveţi nevoie de ele. Eu vă garantez la fiecare douăzeci şi cinci de mii de livre venit, şi chiar mai mult. Banii nu sânt pentru mine o problemă. Am tot bănetul din lume".

Tot gândind astfel, Vincent îşi părăsise ascunzătoarea şi mergea înainte cu pas hotărât, ca un om cumsecade Care discută cu propriul său gând. Privindu-l cum mergea cu târnăcopul pe umăr, nimeni n-ar fi putut bănui, desigur, că această unealtă grosolană de fier era cheia celui mai fantastic tezaur căruia imaginaţia omenească i-a putut preamări vreodată bogăţia.

Vincent avea, rând pe rând, momente de linişte absolută şi crize de bruscă neîncredere, când simţurile sale redeşteptate brutal se ascuţeau ca acelea ale unui sălbatic. Atunci asculta tăcerea dimprejur şi zgomotele îndepărtate ce veneau din centrul oraşului. I se părea că aude din toate părţile paşi care se târăsc, respiraţii care se reţin. Sudoarea îi scălda fruntea, şi îşi apăsa cu amândouă mâinile inima care i se zbătea în piept.

Nici una din căile care se împletesc la răsărit de strada Migdalilor nu era încă oficial înregistrată, dar existau acolo numeroase drumuri care şerpuiau printre mlaştini. Acest loc era pe atunci unul din cele mai pustii ce se puteau întâlni la Paris, Lui Vincent nu-i era frică, căci o luă fără şovăire pe primul drum mai scurt care îi apăru la stânga, spre a urma indicaţiile date de vameş şi a ajunge pe povârnişul de la Roquette. Era o simplă potecă, mărginită de ziduri de lut înalte până la brâu, care se îndrepta, cu ocolişuri, spre un vast teren îngrădit, pe cale de a fi parcelat, dar care îşi mai păstra denumirea galantă din secolul

al optsprezecelea de. Folie-Regnault[48]. Nici o clădire nu exista încă prin partea locului, dar ici-colo se vedeau grămezi de moloz şi câteva blocuri de piatră.

Poteca urca în pantă uşoară. Vincent mergea pe o margine îngustă folosită ca trotuar, mai ridicată decât partea carosabilă, care avea exact lăţimea cuprinsă între cele două făgaşuri adânc săpate de roţile căruţelor. În spatele zidului pe care aproape că îl atingea cu cotul, se auzi un strănut înfundat.

— Nenorocitule! făcu o voce mânioasă.

Şi o altă voce adăugă:

— Să-ţi fie de bine!

Vincent se opri brusc, Se îndreptă de şale şi respiră adânc. Trecându-şi apoi târnăcopul în mâna stângă, se sprijini cu dreapta de zid şi sări dincolo, căzând în picioare.

De felul lui era un om curajos, deşi nu îndrăzneţ. Acum proceda astfel deoarece era sub stăpânirea unui impuls oarecum străin de firea lui, aşa cum fac cei pe care delirul febrei îi împing spre fereastra deschisă. Trei indivizi o apucară la fugă peste câmp. Vincent îi ameninţă cu târnăcopul, spunând:

— Ştiau ei bine că aveam să le zdrobesc ţeasta!

Se simţea puternic ca un uriaş.

Profitând de locul ridicat pe care se afla, privi de jur împrejur, ca să se orienteze, La dreapta şi la stânga drumului, terenurile se întindeau până departe. Spre răsărit, către Vincennes, se zărea la orizont o linie mai puţin întunecată.

— Se luminează de ziuă! zise el. Şi această zi va vedea ceva nemaipomenit: un nenorocit, un vierme, mai bogat decât douăzeci de regi la un loc! Ieri era un guzgan de mână, care îşi câştiga o pâine amară tăind la cărbune. N-a existat niciodată o poveste mai uimitoare ca a mea. Haide, la treabă! Sunt în întârziere.

Înainte de a sări din nou pe drum, îşi mai roti o dată privirea peste terenul acela presărat cu pietre, care fusese altădată ceea ce se chema Folie-Regnault. Printre pietroaiele albe se zăreau şi nişte puncte negre. Vincent avu un zâmbet plin de orgoliu.

— Voi ucide cât mai puţin voi putea — zise el. Dar eu sunt fatalitatea: pe unde trec, zdrobesc.

---

[48] Casă, loc de petrecere. (n.t.)

De îndată ce piciorul lui atinse pământul potecii, o luă la goană, nu ca să fugă de duşmanii închipuiţi sau de cei adevăraţi pe care tocmai îi văzuse, ci ca să câştige timpul pierdut.

Întârziase. Ziua se apropia, şi pentru a-şi împlini "treaba" lui, avea nevoie de întuneric şi de singurătate.

În câteva minute ajunse în strada Roquette, pe care o străbătu tot în fugă.

Lumina crepusculară nu era încă deplină în clipa când trecu prin piaţa Bastiliei. Se lăuda în sinea lui că nu simte nici o oboseală şi era mândru că putea să meargă din ce în ce mai repede.

Pe drum, lepădase de pe el tot ceea ce îi stânjenea; mai întâi pălăria, apoi veşmintele de deasupra. Mergea acum în cămaşă şi cu capul gol, cu pletele cărunte şi asudate în bătaia vântului.

În interiorul Parisului, aşa cum era obiceiul pe atunci, o treime din felinare rămâneau aprinse toată noaptea. Era destul ca să poţi vedea prin întuneric.

Din când în când, Vincent Carpentier se uita înapoi. Ajungând la intrarea străzii Saint-Antoine, aruncă o privire îndărăt. Punctele negre pe care le zărise pe terenul Folie-Regnault erau la capul străzii, urmărindu-l fără îndoială de la distanţă, ca nişte trăgători împrăştiaţi pe un câmp de manevre. Nici unul nu trecuse încă de Coloana din Iulie.

Vincent nu avea cum să se înşele. Îşi recunoştea duşmanii mai mult cu ochii minţii decât cu cei adevăraţi. Când străbătu piaţa, nu era nimeni acolo; dar după ce trecuse în partea cealaltă, umbrele păreau că ies ca din pământ. Chiar şi un copil şi-ar fi putut da seama ce se întâmplă.

Vincent nu simţi nimic care ar fi putut semăna a frică, încercă să numere copoii din haită, dar nu reuşi. Ceea ce simţea acum era un fel de iritare împotriva acestor nenorociţi care nutreau gândul nesăbuit de a i se pune în cale, lui, omul destinului.

În timp ce privea spre ei, printre Cavalerii Tezaurului se produse o mişcare de regrupare. Era ca şi cum un ordin misterios i-ar fi strâns în jurul şefilor. În dreptul Coloanei, ascunşi după balustradă, rămaseră câteva clipe grupaţi astfel, apoi se împrăştiară din nou. Unii o luară pe strada Tournelles, ceilalţi se îndreptară în pas alergător spre bulevardul Bourbon.

Vincent îşi zise: "Vor să mă împresoare!"

Asta îl făcu să râdă. Se înălţă din tot trupul şi pieptul i se umflă, în timp ce adăuga: "Nesăbuiţii! Ei nu ştiu că a sosit ceasul meu. Eu nu mai sunt eu însumi. Fiinţa mea e plină de suflul aurului, şi sunt puternic ea un uriaş. De ce să-i omor pe aceşti nenorociţi? În loc să-i dobor, voi scăpa de ei prin iuţeala pasului meu".

Sări pe trotuarul străzii Saint-Antoine şi o luă la fugă cu o viteză într-adevăr neobişnuită pentru un om de vârsta lui. În mintea lui însă, această viteză era de trei ori, poate chiar de zece ori mai mare. Delirul îi umplea creierul cu iluzii. Îşi închipuia că atinge pământul ca o rândunică pe vreme de furtună sau că alunecă cu repeziciunea unei locomotive care gonea cu toată presiunea vaporilor. Gândea: "Inima nu-mi bate mai tare, respiraţia mi-e liniştită".

Aici se înşela cu totul. Dimpotrivă, respira gâfâind, iar inima i se zbătea cu putere în piept. În plus, printre cei care îl urmăreau, se aflau oameni care alergau cel puţin tot atât de bine ca şi el.

Piquepuce şi Roblot se desprinseră de restul bandei, precedaţi de tânărul şi strălucitorul Cocotte, care era sprinten ca un cerb.

Cei doi căpitani nu-şi împrăştiaseră soldaţii cu intenţii cinstite, sub motivul de a-l prinde pe fugar între două flancuri. Roblot şi Piquepuce voiau să câştige premiul numai ei doi; poate că şi ambiţia de a afla marele secret pusese stăpânire pe ei. Voiau să se scape de însoţitorii lor, asta-i tot.

Datorită galopului îndrăcit în care se lansase Vincent după ce trecuse de piaţa Bastiliei, reuşita şiretlicului lor era destul de sigură. Oamenii lor aveau de făcut un lung ocol, atât cei din strada Tournelles, cât şi cei din bulevardul Bourbon. De acum încolo, numai Cocotte îi mai putea stânjeni.

Şi acesta îi stânjenea mult, într-adevăr. Era voinic şi foarte bine proporţionat în statura-i mijlocie. Ca să-i lase în urmă pe cei doi camarazi, el nu făcuse nici un efort deosebit. Dacă i-ar fi venit poftă să se distanţeze complet de la primul colţ de stradă, ar fi fost pentru el doar joc.

— Sunteţi amândoi ca Oreste cu Pylade, nu-i aşa? îl întrebă încet Roblot pe Pique-puce.

Piquepuce răspunse:

— E adevărat că ne leagă o prietenie foarte strânsă.

— Atunci, te-ai opune dacă i-am scrânti o labă?

Piquepuce şovăi:

— Mde! zise el în cele din urmă. E oricum un alergător de prima mână şi se pare că vrea să ne-o ia înainte… Dar, bagă de seamă, dacă nu reuşeşti, va trebui să-i iau partea împotriva ta. Aşa e cinstit între prieteni buni.

— Şi dacă reuşesc?

— Suntem în misiune comandată. Când treaba e grabnică, nu poţi să te opreşti şi să te cerţi. Fă cum vrei.

În acel moment ajunseseră la capătul străzii Saint-Antoine, în locul unde azi se află o cazarmă. Pe atunci, aici era o adevărată reţea de străduţe strimte şi întortocheate, care păreau concepute împotriva oricărui bun simţ, şi dintre care una, strada Jean-Pain-Mollet, înconjura Primăria cu cotituri fără nici o noimă.

Vincent apucase pe strada Jean-Pain-Mollet; Cocotte era acum singurul care îl urmărea îndeaproape. Roblot şi Piquepuce veneau la vreo cincisprezece paşi în urma lui Cocotte. În spatele lor, drumul era gol.

Piquepuce văzu că Roblot îşi băga mâna sub reverul redingotei. La lumina felinarului din apropiere, ceva luci printre degetele fostului valet.

— Ia te uită! făcu Piquepuce. Un stilet napolitan! Ştii cum să-l mânuieşti?

— L-am cumpărat de la Giovan-Battista — răspunse Roblot — împreună cu modul de întrebuinţare. Dacă îl ating, îl schilodesc, dacă nu, nici nu-şi va da seama că am încercat.

Piquepuce gândi în sinea lui: "Dacă nu reuşeşti, te voi omorî, şi în felul ăsta tot doi o să rămânem". Era un om deştept.

Roblot făcuse până aici un drum destul de lung, dar cum era voinic, din câteva sărituri se apropie de Cocotte cu atâta uşurinţă, încât acesta nici nu-i auzi paşii pe caldarâm.

După ce scurtă distanţa atât cât crezu el de cuviinţă, Roblot se opri pe loc, ochi şi aruncă stiletul. Cocotte, rănit, scoase un urlet şi căzu în genunchi. Stiletul i se înfipsese în pulpa piciorului, pe la spate.

Roblot trecu pe lângă el ca o săgeată. Piquepuce, care venea în urmă, strigă cu prefăcătorie;

— Opreşte-te, ticălosule! Te prind eu! Îl voi răzbuna pe bietul meu prieten!

Şi dispărură amândoi la cotitura străzii. Cocotte încercă să se ridice, dar nu putu. Era atât de aproape de Primărie, încât gardienii de pază veniră, la strigătele lui, să-i dea ajutor.

— Acum — zise Roblot, care se lăsă ajuns — s-a terminat eu prostiile! Nu mai suntem decât doi împotriva jupânului, care e bine legat la trup şi are şi afurisitul acela de, târnăcop. Să mergem în acelaşi rând, ca să nu-l lăsăm să se apere cu mâinile. Dacă vom avea de discutat între noi, o vom face pe urmă.

Vincent auzise foarte bine urletul de durere al lui Cocotte. Se opri să tragă cu urechea la colţul străduţei Cocoşului, care dădea în strada Sticlăriei, singura cale prin care se putea ajunge în cartierul Palais-Royal. Încerca să se lămurească asupra urletului auzit şi care însemna pentru el o enigmă. Singurul lucru pe care îl înţelegea bine era că el continua să fie urmărit, şi chiar de foarte aproape.

Lucrul i se părea de neînţeles, fiindcă, după socotelile lui, făcuse minuni de repeziciune. Goana lui, de la piaţa Bastiliei încoace, i se părea tot atât de iute ca şi zborul unei păsări. Încercă să-şi spună: "Nici măcar nu mi-am pierdut suflul!" Dar focul lăuntric care îi ardea pieptul dădea triumfului său o crudă desminţire. Nu numai că-şi pierduse răsuflarea, dar tot trupul îi era o baie de sudoare, iar picioarele i se împleticeau ca ale unui vânat gonit de copoi.

Se răzvrătea împotriva acestei evidenţe. Dorea încă să mai creadă în vigoarea sa neobosită şi, aşa cum o numea el, supranaturală. Când îi văzu pe Roblot şi Piquepuce, care tocmai ieşiseră din strada Jean-Pain-Mollet, simţi chiar un fel de umilire. Aceasta îl prăbuşea din înălţimile la care îl înălţase nebunia lui; îi nega destinul. Fu cuprins de o furie oarbă împotriva acestor doi oameni care dezminţeau închipuita lui putere, şi gândul de a-i distruge puse deodată stăpânire pe el.

La colţul străzii Cocoşului, unde se oprise, se afla magherniţa unui cizmar, lipită de zid şi care, la această oră din noapte, era închisă. Ea făcea un ieşind de circa două picioare, cu micul ei acoperiş, ce nu trecea cu mult de înălţimea unui om.

În faţa magherniţei se lucra la şoseaua îngustă. Era acolo o grămadă de materiale de construcţie, cu o tăbliţă în vârf, luminată de un lampion.

Vincent îşi puse jos târnăcopul şi apucă un pietroi din grămadă, gândind: "Aşa, n-o să le văd sângele curgând".

A fost singurul său gând. Nici n-ar mai fi avut timp să conceapă sau să formuleze altul. Roblot şi Piquepuce se apropiau alergând.

Locul de trecere lăsat pentru pietoni de către lucrătorii de la drumuri se afla între grămada de materiale şi maghernţă.

— Iată că nu se mai vede — zise Roblot, care întoarse capul în timp ce trecea chiar pe lângă zid. Înseamnă că a galopat straşnic dacă a şi ajuns în strada Sticlăriei.

— Eşti sigur că a luat-o pe aici? întrebă Piquepuce.

A fost ultimul cuvânt pronunţat.

Vincent Carpentier, care ţinuse pietroiul strâns la piept, îl ridică deasupra capului şi îl proiectă cu o forţă zdrobitoare… Din piept îi scăpă un răget surd.

A fost ca o ghiulea de tun. Cei doi fură daţi peste cap cu o violenţă nemaipomenită. Roblot fu omorât pe loc de pietroiul care îi zdrobise pântecele; Piquepuce se alese doar cu o lovitură indirectă, dar atât de puternică, încât căzu cu capul înainte peste grămada de materiale, unde rămase lungit, fără cunoştinţă.

Vincent îşi reluă târnăcopul şi îşi urmă drumul, fără măcar să se mai uite înapoi. Era mândru de el, purtând capul sus şi respirând aerul cu putere. Întreaga exaltare îi revenise, dar calmă; triumfa, aşa cum se cuvine unui uriaş care şi-a pus piciorul pe creştetul a doi pigmei.

"Şi când mă gândesc — îşi spunea el zâmbind cu îngăduinţă — că m-am îndoit o clipă de mine! Nici n-aş fi avut nevoie de armă. Ar fi muşcat ţărâna chiar dacă îi atingeam numai cu dosul mâinii. Dacă ar exista un meterez între mine şi tezaur, simt că aş putea să prefac şi meterezul în pulbere."

În lunga stradă a Sticlăriei, nimeni nu-l opri din drum. De-abia în strada Lombarzilor începu să întâlnească oameni. Pe la Hale erau o mulţime. Vincent saluta cu mâna pe toţi cei care îl priveau în trecere.

În apropiere de biserica Saint-Eustache, al cărei orologiu bătea ora trei şi jumătate, un lucrător săpător îl întrebă dacă umblă să-şi găsească de lucru. Vincent răspunse:

— Eu nu-i dispreţuiesc pe cei săraci, dar averea mea este nemăsurată!

Apoi, văzând mirarea lucrătorului, se deşteptă din visul său şi adăugă, arătându-şi fruntea:

— Prietene, am fost bolnav, sunt încă puţin zăpăcit la minte.

Cerul se în carcase cu nori grei, cu toate că nişte zori întunecate şi cenuşii începuseră să mijească, în momentul când Vincent, trecând strada Neuve-des-Petits-Champs, ajunse la pasajul Choiseul, încă închis la ora asta.

Pe măsură ce se depărta de cartierul Halelor, singurătatea era mai deplină. Adevăratul Paris, funcţionarii şi negustorii, mai aveau pe puţin două sau trei ore de dormit.

Nu mai este cazul să-i spunem cititorului că Vincent Carpentier ajunsese acum la capătul drumului său. Palatul Bozzo-Corona, fiecare a ghicit de mult, fusese ţinta acestei lungi călătorii, începută în câmpia de la Stolberg şi terminată prin străzile noastre.

Totuşi, Vincent nu coti la stânga în faţa pasajului, pe unde ar fi ajuns de-a dreptul în faţa intrării palatului. El merse înainte până în strada Saint-Roch, pe care o parcurse până la capăt, ca să ajungă în strada Vrăbiilor.

La colţul dintre aceste două străzi încetini pasul, ca să arunce o privire spre vechea cocioabă suspectă a cărei jaluzea trasă ţinea loc de firmă. Nimic nu se schimbase de trei ani încoace. Jaluzeaua, puţin mâncată de carii, era aceeaşi ca şi altădată, cu scândurelele ei de un verde prăfuit.

"Aici i-am auzit pentru prima dată glasul — îşi zise Vincent. Aveam tot dreptul să-l omor, fiindcă se îmbrăcase în haine de călugăriţă şi încercase să-mi fure fata. Dar pe atunci nu ştiam asta, şi nici eu nu eram omul care sunt astăzi. Am crescut, am crescut, am crescut! Eu însumi nu-mi mai recunosc puterea!"

Trecu apoi mai departe şi nu se opri decât la locul, binecunoscut de cititorii noştri, unde vechiul zid al grădinii Bozzo-Corona se afla chiar În faţa casei a cărei mansardă Vincent o luase cu chirie sub un alt nume.

Nici aici nu se produsese vreo schimbare, atât doar că se instalase o mică cruce deasupra porţii grădinii, din cauza noii şi pioasei destinaţii a palatului, ocupat acum de călugăriţe.

Vincent ridică ochii pentru a privi fereastra fostei sale camere, pe ale cărei geamuri primele licăriri ale zorilor aruncau o lumină palidă.

— Acolo — murmură el cu adâncă emoţie — acolo am petrecut nopţi întregi de muncă, de calcule, de îmbătare, Sufletul mi se călea. Puterea aurului se strecura în mine pe

nesimţite. Treceam prin încercările suferinţei, ca să devin de neînvins şi de neatins.

Gândind astfel, avea liniştita mândrie a unui învingător de multă vreme obişnuit cu triumful.

Ochii săi cercetară strada Vrăbiilor de la un capăt la altul, unde însă nu se zărea nimeni. Se îndepărtă apoi cât putu mai mult de zid şi păru că îşi adună forţele, ca un clovn care vrea să încerce un salt mortal. S-ar fi zis că gândul de a sări dintr-o dată peste zid îi aţâţa nebunia.

Totuşi nu era aşa. Vincent, aflat exact în faţa portiţei, îşi luă avânt, se repezi peste toată lărgimea străzii şi dădu cu tocul de fier al bocancului o puternică lovitură în broasca portiţei.

Exista oare ceva real în fantasmele lui legănate de febră? Poate că da. Nebunia este o forţă. Lovitura fusese dată cu atâta furie, că bătrâna poartă trosni de sus şi până jos, în timp ce zăvorul sări din veriga lui.

Vincent nu se miră câtuşi de puţin. Se aşteptase la acest rezultat. Împinse cu cotul portiţa, care se clătina, şi intră ca la el acasă.

Amintirile mai existau încă aici. Lunga comedie jucată de colonel în timpul construirii ascunzătorii îi reveni în minte. Se revăzu coborând din faimoasa trăsură, al cărei vizitiu juca rolul unui vameş, întrebând în fiecare seară, la trecerea unei bariere imaginare: "Aveţi ceva de declarat?" Se mai revăzu traversând, cu ochii legaţi, această grădină, pe care o credea atunci o livadă de la ţară. Se mai re văzu, în fine, mult timp după aceea, şi anume după ce începuse lupta, surprins de oamenii colonelului în clipa când cobora zidul, escaladat eu ajutorul unui cârlig, şi legat fedeleş ca să fie dus, ca prizonier, în camera tezaurului.

Noaptea aceea îi lăsase impresii atât de îngrozitoare, încât o sudoare rece îi musti sub păr. Totuşi înainta, dar nu spre uşa palatului situată la nivelul zidului, prin care fusese introdus pe braţe, ca un balot, la ultima sa vizită; nici spre uşa cu două canate deschisă deasupra peronului scos din uz, cu lespezile acoperite de muşchi, ci spre partea de răsărit a clădirii.

Acolo nu exista nici o deschizătură. Ferestrele erau mai sus de nivelul obişnuit, deasupra unui zid masiv, străpuns de două mici răsuflători zăbrelite la nivelul solului. Chiar aici văzuse Vincent, cu trei ani în urmă, prin geamul de la postul său de observaţie, lumina mişcătoare ce se oprea şi dispărea — lumină

pe care el o urmărise cu atâta pasiune din fereastră în fereastră în toată lungimea parterului clădirii. Şi tot printr-o fereastră deschisă la câţiva paşi mai încolo sărise el deasupra răsadurilor de flori, când evadase şi scăpase ca prin minune de la moarte, părăsind astfel întunecata scenă unde se jucase tragi-comedia paricidă: contele Julian intrând în pielea bunicului său asasinat.

Această scenă îi reveni lui Vincent cu atâta putere în minte, încât se produse în el un fel de ură împotriva propriei sale agonii. O mână de gheaţă îi strângea inima şi simţi cum un fior cumplit îi străbate întreg trupul.

Totuşi nu şovăi nici o clipă. După ce se orienta bine, zgârie pe zid, cu vârful târnăcopului, patru linii în formă de pătrat. Pe urmă trase cu urechea. Din stradă nu se auzea nici un zgomot, iar casa părea pustie.

Chipul său exprima un fel de pioasă reculegere.

— Alchimiştii erau nişte nebuni — rosti el cu o exaltare reţinută — dar eu, eu am cercetat, am descoperit motorul care animă omenirea. Numai şase palme de zid mă mai despart de Marea Operă!

Apoi ridică târnăcopul cu amândouă mâinile, zicând:

— Voi sfâşia acest zid ca pe o foaie de hârtie!

Şi, într-adevăr, prima lovitură dată cu unealta sa făcu să sară o enormă bucată de piatră. Pe drept cuvânt se putea spune că fusese o lovitură dată cu o mână de uriaş.

În fundul scobiturii de forma unei pâlnii foarte largi, lăsată de piatra sărită, se zărea o mică gaură rotundă, cât un bob de linte: de la prima lovitură, vârful târnăcopului străpunsese toată grosimea zidului. Această gaură apăru slab luminată, şi Vincent strigă ridicând din nou târnăcopul:

— E lampa! Lampa care străluceşte veşnic în sanctuarul de aur!

La a doua lovitură, târnăcopul, pătrunzând în gaură, se înfundă până la mâner. Vincent îl scoase şi îşi lipi ochiul de mica deschizătură.

Era într-adevăr ascunzătoarea pe care o construise chiar el, sau mai bine zis o săpase în grosimea fostului zid de apărare al Parisului, peste care fusese ridicată o aripă a palatului Bozzo. Vincent recunoscu pereţii şlefuiţi şi îmbrăcaţi în stucaturi. Dar conţinutul capelei nu mai era de loc acelaşi. Ochiul lui Vincent căuta zadarnic vreo urmă din marele şi fascinantul tezaur La Merci, pe care colonelul i-l arătase altădată. Nu mai existau nici coloane de aur, nici grămezi de pietre preţioase.

Vincent nu se miră câtuşi de puţin de acest lucru. El aflase că contele Julian, împingând la extrem ideea bunicului său, se străduise de trei ani încoace să concentreze, să chintesenţieze oarecum tezaurul. Mai aflase de asemenea, din cele spuse de mama Canada, că la cimitir *fantoma*, adică contele Julian însuşi, se lăudase că a redus întreg tezaurul la un volum atât de mic, încât acea imensă cantitate de milioane ar fi putut să încapă în mica sa tabacheră rusească.

Era poate cam exagerat; pe contele Julian nu-l costa nimic să spună baliverne, dai trebuie că exista un sâmbure de adevăr în aceste lăudăroşenia, şi Vincent era tocmai omul potrivit ca să înţeleagă strania speranţă a Tatălui Tuturor, care căuta un mijloc misterios şi imposibil ca să comprime acest, munte de bogăţii, să distileze acest fluviu de aur, spre a face din el o simplă duşcă pe care o dai pe gât, o pastilă pe care o înghiţi, ba chiar şi mai puţin: o boare pe care o aspiri, un suflu atât de gingaş, încât sufletul să-l poată sorbi şi lua cu el dincolo de mormânt.

Nebunia lui Vincent Carpenilor se îndrepta tocmai spre aceste visuri de *delirium aureum*. El îşi aruncă asupra ascunzătoarei o lungă şi arzătoare privire. Emoţia puternică ce-l stăpânea avea în ea ceva mistic. Dar nu văzu pe nimeni în ascunzătoarea destul de bine luminată de magnifica lampă care atârna de boltă.

De abia după câteva minute se ridică. Lumina zilei se mărise; arborii din grădină ieşeau din umbră. Vincent făcu un gest de mânie şi zise:

"Atâta timp pierdut! Trebuie să-l recâştig… La lucru!"

Şi începând din această clipă, se repezi cu o adevărată furie asupra zidului, fără răgaz sau întrerupere, abia îngăduindu-şi puţin timp ca să respire. Nu se îndura să se oprească nici măcar spre a-şi şterge sudoarea ce-i curgea şiroaie pe frunte. Lovea, lovea, gemând, suflând ca un brutar ce frământă de zor.

Fiecare lovitură de târnăcop făcea să zboare în ţăndări alte bucăţi de piatră, şi spărtura se lărgea cu o iuţeală uimitoare.

Vincent avea ochii înroşiţi, dar chipul îi rămânea palid. Părul, deşi năclăit de sudoare, i se zbârlise şi i se făcuse vil voi pe cap. Exaltarea lui mintală ajunsese la paroxism. Buzele contractate lăsau sa-i scape cuvinte fără şir, dar care trădau dezordinea înfierbântată a vedeniilor ce-i îmbătau triumful. Zicea:

— Curaj, om bătrân! Cerşetor! Mizerabil! Cunoşteau ieri pe cineva care să fie mai decăzut ca tine? Cu mâinile murdare, cu trupul acoperit de zdrenţe, cu fruntea înnegrită de cărbune, slab, desperat, învins, rob!… Trage-i bine! Sângele care iţi năvăleşte în creier nu te va ucide! Ai puterea unui uriaş, a zece uriaşi! Eşti aproape un zeu, căci tu porunceşti demonului aurului, care ţine în mâinile lui omenirea întreagă!

Ultima lovitură de târnăcop făcu să cadă un bloc de piatră, care se rostogoli cu zgomot înăuntru, lăsând loc pentru trecerea unui om.

Vincent se opri, nu ca să respire, ci ca să scoată din piept un horcăit de triumf.

În acea clipă, şi tocmai când se pregătea să intre prin spărtură, se auziră paşi grăbiţi pe caldarâmul străzii Vrăbiilor. Era un bărbat, iar în urma lui o femeie, care se apropiau, mergând însă la o depărtare destul de mare unul de celălalt. Păreau morţi de oboseală, ca după o lungă alergătură, mai ales femeia.

Bărbatul avea hainele murdărite de pământ, ca şi cum o luptă recentă l-ar fi tăvălit pe jos. Părul, muiat de sudoare, i se lipise de tâmple. Femeia se clătina în mers. În semiîntunericul cenuşiu care învăluia strada, părea frumoasă şi foarte tânără, în ciuda veşmintelor sale ponosite.

Afară de aceşti doi trecători, strada era goală.

Bărbatul nu se opri din goană în momentul când trecu, prin faţa portiţei de la grădină. Se vedea bine că nu cunoaşte locul. Dar femeia îi strigă:

— Aici este!

Bărbatul se întoarse numaidecât din drum.

Vincent nu auzise nimic din toate acestea. El trăia zăvorât în ideea lui fixă ca într-o închisoare cu ziduri de nepătruns, care nu lăsau să se audă nimic dinafară.

Intră în ascunzătoare chiar în clipa când bărbatul, ascultând de chemarea tinerei femei, se reîntorcea pe stradă şi se pregătea să păşească pe portiţa grădinii.

Cititorul cunoaşte foarte bine ascunzătoarea, căreia Vincent Carpentier îi fusese şi arhitect şi zidar sub îndrumarea colonelului Bozzo-Corona, ca să nu mai trebuiască să o descriem din nou. Va fi destul să amintim că se afla înconjurată de grosimea considerabilă a unui zid vechi care făcuse parte din centura de fortificaţii a Parisului şi care servea acum drept fundaţie palatului Bozzo, de curând devenit aşezământ religios.

De o parte, ascunzătoarea dădea în alcovul fostei camera de culcare a colonelului, unde, într-o anumită noapte, am fost martorii unei drame sinistre: uciderea şefului Fracurilor Negre de către contele Julian, nepotul lui. De cealaltă parte, ascunzătoarea dădea în grădina palatului, spre care nu exista nici o deschidere. Numai că zidul, scobit ca o nucă, avea acum un aspect înşelător, ascunzându-şi spre exterior extrema slăbiciune sub aparenţa unei clădiri vechi şi solide. Vincent ştia mai dinainte unde trebuia să lovească spre a străpunge dintr-o singură izbitură acest înveliş plăpând. Acesta era secretul reuşitei sale miraculoase.

Ultima oară când Vincent văzuse ascunzătoarea, se afla chiar în alcovul colonelului, unde zăcea la pământ legat. A spune că îşi amintea doar, ar fi să spunem prea puţin. Impresiile acelei nopţi rămăseseră vii în fiinţa lui şi ele nu aveau să moară decât o dată cu el. În stare de veghe, ca şi în somn, visul său deschisese de atâtea ori acea uşă magică dincolo de care se afla tezaurul!

Ochii săi înfierbântaţi de febră, dar lacomi şi însetaţi de miracole, cercetară dintr-o singură şi arzătoare privire

ascunzătoarea până în cele mai îndepărtate colţişoare. Ascunzătoarea era însă pustie.

În faţa uşii închise care dădea spre alcovul colonelului era aşezată o ladă de fier. La dreapta acestei lăzi, şi chiar lângă ea, se afla un mic pat desfăcut, în care părea că dormise cineva. Lampa din tavan lumina slab pereţii circulari şi goi.

Vincent nu văzu decât atât.

Înainta până la ladă, în ale cărei tăblii de bronz se răsfrângeau în reflexe slabe razele lămpii.

— Tu — zise el — tu ai putea să-i dai de lucru chiar şi unui meşter lăcătuş, dar mie nu-mi pasă de secretele şi de vicleşugurile tale! Iată o cheie care deschide toate încuietorile!

Ridică târnăcopul şi îl roti pe deasupra capului, socotind că nu va trebui să lovească decât o singură dată. Dar târnăcopul îi scăpă din mâini şi căzu la pământ, unde îl urmă şi Vincent, scoţând un geamăt scurt. Un stilet italian, înfipt pe la spate, îi străpunsese inima.

Mai avu totuşi puterea să se întoarcă, şi privirea lui muribundă recunoscu, sub îmbrăcămintea ei monahală, pe maica Maria cea Bună, în picioare, în dreptul spărturii din zid.

Am scris prea multe rânduri ca să relatăm această scenă, care s-a produs cu iuţeala fulgerului. De la intrarea şi până la căderea lui Vincent nu trecuse nici o jumătate de minut. Tocmai atât cât era necesar ca cineva să traverseze în fugă distanţa dintre strada Vrăbiilor şi spărtura de curând deschisă.

Şi, într-adevăr, bărbatul pe care îl văzusem trecând adineaori fără să se oprească prin faţa portiţei de la grădină şi apoi întorcându-se îndărăt la chemarea tinerei femei necunoscute, care îi spusese: "Aici este!", nu avusese nevoie de mai mult timp ca să parcurgă această distanţă. Chiar în clipa când Vincent căzuse pe spate, bărbatul ajunsese în pragul spărturii. Tânăra femeie îl urma la câţiva paşi.

Vincent privea cu ochii stinşi, dar măriţi de agonie, spre maica Maria cea Bună, care îşi dădu voalul pe spate, lăsând să se vadă chipul imberb al cavalerului Mora.

Buzele lui Vincent se mişcară, articulând:

— Julian Bozzo! Paricidul!

Acesta avea un rânjet de pisică sălbatică.

— Omule — zile el, ştergându-şi stiletul de pulpana pelerinei victimei sale — te-ai străduit mult ca să-ţi găseşti

mormântul. Dar fii împăcat, că nu te vei duce singur pe lumea cealaltă. În mormântul acesta e loc pentru toţi prietenii noştri. Aurul a văzut sânge. Şi asta îi face sete, aşa că vom avea de ce râde…

Dar fu întrerupt de un strigăt sălbatic al lui Vincent, care pronunţă numele lui Reynier. Tânărul pictor se afla în picioare în cadrul deschizăturii, palid, cu hainele în neorânduială şi cu părul răvăşit.

Nu mai apucară să rostească nici un cuvânt.

Contele Julian îşi fixă stiletul în poziţie de ochire după metoda napolitană şi-l ţinti pe Reynier drept în inimă. Dar pumnalul zbură în gol, căci Reynier văzuse târnăcopul azvârlit pe lespezile ascunzătorii şi se aplecase chiar în clipa aceea să-l apuce.

Târnăcopul, ţinut cu putere în amândouă mâinile, se ridică în sus. Apoi se auzi trosnetul înfiorător în clipa când spintecă trupul contelui Julian. Acesta căzu în genunchi alături de Vincent, şi rămase aşa, în ciuda cumplitei adâncimi a rănii primite.

Irène, care apăruse şi ea în cameră, se repezi spre tatăl ei, dar Vincent refuză îngrijirea ce încerca să i-o dea, bolborosind în prada unui intens delir:

— Lasă-mă! Spune-i lui Reynier să spargă lada! Vreau să văd tezaurul înainte de a muri. Vreau, vreau, vreau!

Reynier rămase împietrit, ca şi cum ar fi fost lovit de un trăsnet.

Contele Julian îi zise cu un glas slab, dar desluşit:

— Te salut, fiule! Ai adus la îndeplinire legea noastră!

— Dumneata! bâigui Reynier. Tatăl meu!…

— Ştiai asta! replică Julian. Şi eu de asemenea; când am încercat să te ucid, ştiam că eşti fiul meu. În neamul nostru, aceasta este legea sângelui. Eu l-am ucis pe bunicul meu, care şi el îi omorâse pe tatăl şi pe fratele meu.

Vincent horcăia, dar încă mai asculta. Irène, ea însăşi, trăgea cu urechea, cu toată groaza de nedescris care o apăsa.

Contele Julian mai spuse, adresându-i-se ei:

— Tânără fată, te urăsc pentru că-l iubeşti. Fiul pe care i-l vei da va fi răzbunarea mea.

Puterile îl părăseau cu fiecare clipă. Sângele îi curgea gârlă din trup. Îşi luă mâna de la rană şi o vârî sub haină. Când o scoase, ţinea între degete o cheie cu toarta încrustată.

— Reynier. O recunoşti? strigă Vincent, regăsind o ultimă fărâmă de vlagă în adâncul patimii sale. Este cheia din tablou! Cheia tezaurului! Ia-o, fiule, ia-o! Şi deschide lada, dacă ţii la mine! Vreau să mor contemplând tezaurul. Tezaurul, tezaurul, tezaurul!

Contele Julian îi întinse cheia lui Reynier.

— E cheia tezaurului — repetă el — şi tezaurul se află acolo.

Arătă cu mâna spre ladă.

— Ia-o! Dar ia-o odată! horcăi Vincent. E a ta, e a ta? Ia-o, ori te blestem!

Reynier întinse maşinal mâna, dar Irène, făcând o săritură, smulse cheia şi o aruncă departe de ei.

Capul lui Vincent se prăbuşi pe podea. Contele Julian căzu şi el cu faţa la pământ.

Irène îi cuprinse pe Reynier în braţe şi îl trase afară zicând:

— Vino! Altfel te va prinde nebunia aurului. Eu însămi simt cum mă cuprinde. Aici este iadul. Vino repede afară! Acest tezaur ucide, acest tezaur atrage blestemul. El este paricidul!

Cum Reynier şovăia încă, ea îi ridică aproape pe sus, într-un elan înfierbântat, şi strigă:

— Alege între tezaur şi mine, căci vreau să fiu mamă!

Reynier o urmă. Înţelesese ultimul cuvânt rostit cu toată semnificaţia lui adâncă.

Vincent Carpentier încercă să se târască spre cheie, dar îşi dădu suflarea la jumătatea drumului.

Contele Julian îşi întoarse privirea muribundă spre cei care fugeau şi murmură:

— Copilă divină! Ai învins oare destinul? Fi-voi eu ultimul blestemat?

În această clipă supremă avea frumuseţea lui Satan doborât de trăsnet. Adăugă, în timp ce o rază întunecată îi lucea în privire, căci şi el înţelesese misterioasele cuvinte ale Irènei:

— Nu voi putea fi răzbunat; dacă rămâne sărac, el îşi va iubi copilul, şi copilul îl va iubi pe el…

Apoi tăcu.

Lampa lumina acum două leşuri.

* * *

Trecu o oră. Afară era ziuă. Parisul, deşteptat din somn, făcea să se audă murmurul acela adânc şi continuu care este respiraţia acestui oraş colosal.

Dar Parisul nu cunoştea încă cele întâmplate în ultima oră. El trecea fără grijă pe lângă această baltă de sânge care înroşea deznodământul unei drame cu substrat moral.

De altfel, Parisul are oare nevoie să vadă în acţiune morala acestei sinistre fabule, care este blestemul aurului? Nu ia el parte în fiecare zi la câte o tragedie publică sau particulară, în care orice lacrimă, orice picătură de sânge ţipă sau horcăie: "Banul ucide, banul blestemă"?

Există un proverb care provoacă zâmbetul, un adagio demodat ce se repetă de când lumea: "Bogăţia nu aduce fericire". Şi nici onoare, vom adăuga noi.

Dar cu asta încă nu am spus destul. Banii aduc nenorocire şi ruşine.

În vremuri de belşug, asemenea vorbe fac pe oameni să ridice din umeri. Ele sunt aruncate la coşul expresiilor comune şi învechite. Dar vine un moment când fiecare inimă sângerează, deoarece un văl de doliu apasă pe fruntea patriei: fiecare om se reculege atunci în tristeţea lui. Te simţi pe atât de umilit, pe cât erai de mândru; pe atât de slab, pe cât te credeai de puternic. În astfel de momente se trezeşte conştiinţa. Şi te întrebi, în uimirea unei căderi care părea cu neputinţă: de unde vine această prăbuşire nemaipomenită? Faptele răspund, şi iată ce reiese din jalnicul lor strigăt: Nu duşmanul ne-a doborât, ci furtul!

Aurul ne-a ucis, aurul ne-a blestemat. Armata noastră dublată avea rezerve numai pe hârtie, armele noastre nu luau foc, cartuşele erau umplute cu tărâţe; lipseau furajele pentru cai, pâinea pentru trupă; uniformele erau din iască, bocancii aveau tălpi făcute din ziare vechi.

Căci astfel sunt crimele aurului: pe cât de îngrozitoare, pe atât de caraghioase. Pretutindeni, fraude care înăbuşă curajul, furtul care paralizează eroismul; pretutindeni aurul, mârşava sete de aur înfiptă ca un cancer în sânul patriei muribunde!

Se spune că ghearele lui lacome merg şi mai departe decât furtul, şi că ar fi existat bărbaţi, ba chiar şi femei, în stare să vândă secretul ultimelor sforţări ale agoniei noastre…

Dar aceste pagini, care sunt opera uşuratică a unui povestitor, nu: au poate căderea să atingă subiecte atât de grave. Deci, să ne terminăm povestirea.

Fantoma colonelului Bozzo-Corona, apărută noaptea trecută în faţa Cavalerilor Tezaurului în boschetele de la Père-Lachaise, le dăduse acestora întâlnire pentru ora douăsprezece din zi. Ea făgăduise să-i primească în strada Thérèse, în fostul ei palat, transformat în mânăstire. Le mai făgăduise, de asemenea, împărţirea atât de mult aşteptată a bogăţiilor din La Merci, cu condiţia ca asociaţia, lucrând pentru el, să-i facă să dispară pe Vincent Carpentier, pe Reynier, şi mai ales pe cavalerul Mora.

Să nu fi ştiut oare contesa Marguerite şi asociaţii ei că fantoma şi cavalerul Mora erau una şi aceeaşi, persoană? Acest lucru îl interesa prea puţin pe colonel. El era ca acei tirani care mint fără dorinţa de a fi crezuţi, fiindcă se simt destul de puternici ca să impună minciuna.

Pentru toată lumea, această întâlnire era o bătălie, o provocare, iar colonelul ştia bine că adversarii lui vor fi înarmaţi; el însă era sigur că le va opune arme cu mult superioare.

Către ora şapte dimineaţa, contesa Marguerite de Clare, precedând întâlnirea cu aproape o jumătate de zi, apăru în echipajul său la colţul străzii Thérèse. Ea îl întâlni pe doctorul Samuel la poarta palatului.

Acesta venea pe jos. Era foarte palid. El o anunţă pe Marguerite de moartea lui Cocotte, a lui Piquepuce şi a lui Roblot, cei mai buni ofiţeri subalterni ai asociaţiei.

Cu toate aceste pierderi, doctorul reuşise să strângă im număr destul de mare de adepţi în apropierea palatului, şi Marguerite recunoscu la mesele cafenelei din apropiere mutra ieşită din comun a lui Similor, bând în sănătatea sa în onorabilă companie.

Marguerite însăşi fu cea care trase ciocanul uşii de la intrarea palatului. Dinăuntru nu răspunse nimeni.

O femeie care trecea pe acolo spuse:

— Dacă le căutaţi pe bunele maici, aţi venit prea târziu. Mânăstirea s-a mutat în noaptea aceasta.

Samuel şi Marguerite se uitară unul la altul.

— Dacă ţi-e frică — rosti încet contesa — voi intra singură.

Samuel împinse cu mâna tăblia porţii, care se deschise numaidecât.

Trecură împreună pragul. Curtea era goală, ca şi grajdurile şi remizele, ale căror uşi erau larg deschise. Dimpotrivă, loja portarului şi diferitele etaje ale clădirii dimprejurul curţii aveau obloanele trase.

Marguerite intră pe seara din dreapta, care ducea altădată în apartamentele particulare ale colonelului Bozzo-Corona. Noi ne amintim că cea mai mare parte a palatului era, pe atunci, afectată birourilor asociaţiei filantropice înfiinţate de bătrânul demon, deghizat în binefăcător al omenirii.

Nu fusese mare lucru de schimbat ca să se dea acestei locuinţe austere o aparenţă mănăstirească. La uşile de la primul etaj fuseseră instalate ghişee zăbrelite.

O singură uşă era deschisă: aceea prin care Vincent Carpentier fusese introdus în sufragerie, în acea seară de iarnă când colonelul îl angajase în serviciul său pentru o lucrare misterioasă.

Contesa Marguerite şi doctorul Samuel trecură prin anticameră, apoi prin sufragerie, unde nu se mai găsea ni ei o mobilă. Aceeaşi pustietate era şi în salon.

În fiecare din aceste încăperi, ca şi pe palierul de la primul etaj, Marguerite şi însoţitorul ei găsiră toate uşile încuiate, afară de două: aceea prin care intrau şi aceea care îi conducea spre încăperea următoare. S-ar fi zis că o mână misterioasă le pregătise drumul în această locuinţă părăsită.

Doctorul şi contesa ghiceau a cui era mâna.

— Tatăl ne-a deschis calea — zise Marguerite ieşind din salon.

— Şi drumul duce desigur la o capcană — adăugă Samuel.

Dar asta nu-i făcu să se oprească. Degetele doctorului Strângeau, sub haină, mânerul unui pistol. Contesa nu avea nici o armă.

Trebuiră să parcurgă astfel aproape toată casa, spre a ajunge la fosta cameră de culcare a colonelului.

Amândoi ştiau bine că acolo va fi punctul final al călătoriei lor. Fără să vrea, încetiniră pasul în timp ce se apropiau de acest prag înfiorător.

În penultima încăpere se opriră. Era încăperea în care colonelul şi Vincent Carpentier auziseră încercarea îndelungată, dar sigură, a contelui Julian de a forţa încuietoarea uşii, înainte de a aduce la îndeplinire crima de paricid, care constituia dreptul ereditar al fiilor acestui neam sângeros.

Deasupra uşii, o inscripţie glăsuia:

Camera maicii stareţe

Marguerite nu şovăi nici o clipă: era curajoasă din fire. Apăsă pe clanţă.

Camera stareţei arăta ca şi celelalte, lipsită de orice mobilă; numai, în faţa alcovului gol atârna pe perete portretul în picioare al maicii Maria cea Bună. Zâmbetul îngheţat al acestui chip palid, a cărui posomorâtă frumuseţe părea cioplită în alabastru, făcea să-ţi treacă fiori prin tot trupul.

— E *el!* murmură Marguerite.

Samuel tremura.

Camera nu avea altă ieşire vizibilă decât cea prin care intraseră doctorul şi contesa Marguerite. Dar în fundul alcovului lucea un buton de oţel, şi o tăbliţă, proaspăt scrisă, atârna de tapiţerie. Aceasta nu conţinea decât patru litere şi spunea:

AICI.

— Ne aşteaptă! gândi cu glas tare Marguerite.

— Acolo e moartea! murmură Samuel tremurând ca varga.

Marguerite făcu un pas către alcov. Doctorul adăugă:

— Mai este încă timp să ne retragem.

Admirabila statură a Margueritei se îndreptă cu trufie.

— Nu am ştiut niciodată să dau înapoi! zise ea.

Mâna sa apucă butonul de oţel. Blocul de piatră, pe care Vincent îl echilibrase cu atâta artă, se învârti numaidecât în balamale, lăsând deschisă intrarea în ascunzătoare.

Sub această boltă joasă, cu toată spărtura dinspre grădină, era destul de întuneric. Lampa votivă a zeului Aur dădea o lumină spălăcită şi sporea întunecimea.

Marguerite mergea înainte. Samuel încercă să privească peste umărul ei. Era un fricos decis, căruia îi clănţăneau dinţii în gură, dar care îndrăznea.

La început nu văzură nimic, afară de ladă şi de reflexele de bronz.

Marguerite, stăpânindu-şi glasul care era gata să ţipe, zise cea dintâi:

— Văd doi oameni lungiţi.

— Şi ascunzătoarea e spartă — adăugă Samuel, zărind prin spărtura din zid arborii din grădină.

Contesei i se înăbuşi glasul în gât, în timp ce murmura:

— Am ajuns oare prea târziu? Ne-a luat-o înainte Vincent Carpentier?

Voi să facă un pas, dar simţi sub picior, între talpă şi lespede, cheia pe care Irène o aruncase acolo. O ridică de jos maşinal. În aceeaşi clipă, Samuel zise:

— Ăştia doi sunt morţi.

Tot atunci, Marguerite strigă:

— Vine cineva! Apără intrarea! Am cheia! Tezaurul este acum al nostru!

— Al nostru al tuturor! rosti Prinţul, care sări înăuntru prin spărtura din zid, cu pumnalul în mână.

După el veneau abatele X…, Comayrol şi bunul Jaffret.

— Am cheia — repetă Marguerite, întâmpinându-i pe noii veniţi cu o privire duşmănoasă şi mândră. Împărţeala se va face după voia mea, căci eu sunt Şeful. Casa e înconjurată de oamenii mei şi ei ştiu dinainte că astăzi, în plină zi, eu pot să spun: *Este noapte!*

Ea se aplecă de două ori, punând întâi mâna pe pieptul lui Vincent Carpentier, apoi pe cel al contelui Julian.

Samuel le vorbi în şoaptă Cavalerilor Tezaurului, spunând:

— Mai întâi să vedem ce se află în ladă. La ce bun să lovim, dacă lada e goală?

Prinţul răspunse:

— Decât să murim ca ei, mai bine să trăim în pace.

— Hazardul — adăugă abatele X… — ne-a scăpat de cei mai primejdioşi duşmani ai noştri. De ce te mai plângi, Şefo? Şi dumneata te-ai grăbit să vii înaintea orei de întâlnire!

Comayrol şi bunul Jaffret se apropiară încet de ladă.

— Nu e prea mare — observă Comayrol cu părere de rău.

— Dacă doamna contesă binevoieşte să-mi încredinţeze cheia — rosti Jaffret — eu mă pricep la acest soi de încuietori.

Samuel îşi puse pe braţul Margueritei mâna care îi tresărea nervos.

— Noi aşteptăm — făcu el. Aici, minutele sunt secole.

În emoţia acestui om, pe care fiecare îl cunoscuse rece ca piatra, era ceva straniu şi ameninţător.

Marguerite împinse la o parte piciorul ţeapăn al contelui Julian, care îi împiedica trecerea, şi se apropie şi ea de ladă. Se uită pentru prima oară la cheia pe care o ţinea în mână.

Cheia, fin lucrată, era dublă, făcută să acţioneze cu amândouă capetele. Fără un cuvânt, Marguerite apropie la întâmplare unul din cele două capete de încuietoare.

Cavalerii Tezaurului îşi opriră răsuflarea. Unora li se urcase tot sângele în faţă, alţii erau mai livizi decât cele două cadavre întinse pe lespezi. Pe toate frunţile, sudoarea curgea şiroaie.

Cheia atinse gaura broaştei, dar nu intră. Se auzi un adânc oftat, care semăna a geamăt.

Marguerite întoarse cheia cu celălalt capăt, care intră în gaură şi deschise încuietoarea fără nici o greutate.

O forţă bestială îi împinse pe toţi înainte. Lada fu înconjurată de cei prezenţi, care se strânseră atât de aproape, încât capacele nu mai aveau loc să se rotească în balamale.

Marguerite le porunci să se dea îndărăt. Dar ei erau îmbătaţi; nu înţeleseră; strigau:

— Deschideţi! Cine vă opreşte să deschideţi?

Îmbătată ca şi ei, Marguerite smulse cheia din broască şi îi lovi cu ea peste faţă. Aşa se pedepseşte haita de dulăi care vrea să împartă prada înainte de vreme.

Câinii urlă de durere, dar se reped din nou. Cavalerii Tezaurului, mai lacomi decât haita înfometată, nu urlară. Sângele le curgea, fără ca ei să-şi dea seama, din buzele năuce, care repetau:

— Deschideţi! Deschideţi odată!

Se dădură totuşi cu un pas înapoi, şi cele două capace de fier se învârtiră în ţâţâni.

Se făcu o linişte atât de adâncă, încât li se auzeau bătăile inimilor în piepturi. Apoi un surd concert de blesteme umplu cavoul. În ladă nu se afla nimic. Sau, cel puţin, nu se vedea nimic.

Chipul bunului Jaffret se umplu de lacrimi. Călcâiul Prinţului izbi cu ciudă fruntea îngheţată a contelui Julian.

— Să-l scotocim pe mort! strigară cu toţii.

Căci aceeaşi idee le venise tuturor. Colonelul se lăudase că el condensase atât de mult tezaurul, încât l-ar fi putut băga în mica sa tabacheră de aur.

Se aruncară asupra cadavrului. Începură să-l despoaie. Ar fi fost în stare să-l şi spintece, ca să-i răscolească şi măruntaiele!

Dar Marguerite, fără să spună un cuvânt, băgase mâna în interiorul lăzii. Haita auzi zgomotul unei plăci metalice care fu mişcată din loc.

Capitolul XXXIV - Trăsnetul

Lăsară cadavrul şi se repeziră asupra lăzii.

Văzură... Desigur că fantoma din cimitir exagerase întrucâtva, vorbind de tabacherea sa cu portretul împăratului Rusiei. Dar nu exagerase prea mult.

Ceea ce văzură era tezaurul — imensul tezaur al Fracurilor Negre. Rodul unei jumătăţi de secol de jafuri legendare, de prădăciuni organizate, centralizate, produsul celei mai vaste, celei mai perfecte maşini de furai pe care inginerii crimei o construiseră vreodată.

Ceea ce văzură putea să încapă uşor în săculeţul de catifea brodată care atârna, după moda de atunci, la braţul contesei Marguerite. Erau două mici teancuri de hârtie, care, puse umil peste altul, n-ar fi făcut mai mult decât un volum din colecţia editurii Charpentier. Unul din teancuri se compunea din bancnote, celălalt din recipise de depuneri la bănci.

Prima bancnotă purta cifra: *Fifty thousand pounds* (cincizeci de mii de lire sterline, adică l 250 000 de franci).

Pe prima recipisă se putea citi: *Ten thousand L. B. per annum* (rentă de 10 000 lire sau 250 000 franci, ceea ce însemna un capital de aproximativ cinci milioane de franci).

Însumarea filelor acestui volum de tip Charpentier, dacă erau toate la fel, trebuia să dea un total ameţitor.

Nu ştiu cum se făcu, dar la vederea acestei enorme grămezi de bogăţii, pistoalele şi pumnalele ţâşniră deodată: toate mâinile apărură înarmate.

Singură Marguerite nu avea decât cheia ei, pe care o apropie, după ce o întorsese cu capul celălalt, de broasca ce închidea fundul dublu, zăbrelit, al lăzii, prin care se vedeau bancnotele şi titlurile. Mâna nu-i tremura de loc. Ochii îi ardeau cu patimă. În jurul frumuseţii sale plutea o aureolă de fanatică reculegere.

— Toate acestea sunt ale mele! pronunţă ea rar, cu o voce pe care ceilalţi nu i-o cunoşteau.

Cheia scrâşni în broască.

Fiecare dintre cei prezenţi repeta în sinea lui:

"Toate acestea sunt ale mele!"

Acelaşi delir cuprinsese toate minţile.

Marguerite mai spuse:

— Nu vreau să împart nimic!

Samuel întinse pistolul cu un gest fanfaron.

— Nici o împărţeală! strigă el.

— Totul pentru ultimul care rămâne în viaţă! ţipă Prinţul, cu spume la gură.

Zăbrelele se deschiseră.

Dintr-o dată, toţi se aruncară asupra lăzii, sau mai bine zis unii peste alţii, cuprinşi de o frenezie oarbă, încercând să apuce, dar să şi lovească.

Încuietoarea însă, deschizându-se, produsese un zgomot slab şi sec, asemănător celui pe care îl făcea odinioară bateria vechilor puşti cu cremene. În interiorul lăzii apăru o licărire care lumină tăblia de la fund, lăsând să apară pe fondul negru un şir de litere albe, până atunci invizibile.

Literele spuneau:

"Iubiţilor, îmi iau cu mine micile economii, ducându-le într-o lume mai bună sau mai rea. Vom şti asta cu toţii astăzi. Pe curând!"

Licărirea venea de la un fitil cu fosfor, aprins de un arc pe care îl declanşase deschiderea încuietorii. Fitilul arse timp de o secundă: tocmai atât cât trebuia ca să se poată citi acest testament batjocoritor, suprema ironie a colonelului. Apoi pământul se cutremură îngrozitor, şi zidurile plesniră ca o ţeavă de tun care face explozie, îngropând sub dărâmăturile lor

ascunzătoarea şi pe nenorociţii aflaţi acolo. Fitilul aprinsese o puternică încărcătură explozivă: lada sărise în aer.

În momentul exploziei se auzi mai întâi un strigăt de moarte, apoi pârâitul năprasnic al dărâmăturilor — apoi nimic.

Oamenii din cartier, atraşi de detunătură, găsiră o largă crăpătură în zidul care rezistase din cauza extraordinarei lui grosimi. În faţa spărturii se afla o mică grămadă de ruine care fumegau…

În aceeaşi zi, spre sfârşitul după-amiezii, doamna Canada, ajutată de Échalot, era ocupată să umple un cufăr în mica odaie a pavilionului Gaillaud, pe care doamna contesă de Clare o luase, în ajun, cu împrumut de la Irène.

Irène, în costum de călătorie, stătea rezemată de balustrada ferestrei. Reynier, îmbrăcat, era întins pe pat.

Afară, nimic nu schimbase peisajul trist, dar fermecător, oferit de perspectiva cimitirului Père-Lachaise. Nici o urmă de violare nu mai rămăsese în jurul mormântului, aflat în mijlocul boschetelor pline de verdeaţă, iar soarele de la ora şase, luminând literele de aur, făcea să poată fi citită inscripţia mincinoasă:

Aici doarme colonelul Bozzo-Corona, binefăcătorul celor săraci.

Reynier, pe pat, se afla în prada unei febre mistuitoare. La fereastră, Irène plângea liniştit.

— Dacă n-ai nimic împotrivă, Amédée — spunea doamna Canada — nu înghesui prea tare lucrurile vecinei noastre. Sunt simple, dar de prima calitate, şi curate, zău! Ca ale unui puişor.

Făcu apoi cu ochiul şi adăugă, mai încet:

— Plecarea ei, vezi tu, are motive onorabile, precum se obişnuieşte în înalta societate, dar, oricum, în locul ei, eu nu l-aş lăsa singur pe bietul pictor, aşa bolnav cum este.

— Care va să zică — întrebă el foarte încet — tu crezi că domnul Reynier este fiul nefericitului meu patron, cavalerul Mora?

— Gura! Sunt lucruri care îţi dau fiori! Mica domnişoară spune că el însuşi i-a făcut de petrecanie ticălosului, cu o lovitură de târnăcop.

— Ca să-l răzbune pe arhitect, presupun?

— Gura! Dacă te-ar auzi, asta i-ar zgândări şi mai mult amara durere.

Doamna Canada se întrerupse aici, ca să spună cu glas tare:

— Îţi iei şi broderia, copilă? Cea care se află pe gherghef?

Irène nu răspunse. Ai fi crezut-o moartă dacă, din când în când, câte un suspin de plâns nu i-ar fi mişcat pieptul.

— Vezi bine că putem să vorbim în toată voia, doamnă Canada — reluă Échalot. În starea sa de deznădejde, ea nu mai aude nimic.

— Adevărul este — zise buna femeie, care se opri din treabă — că, pesemne, contesa care-i comandase broderia asta nu mai are nevoie nici de fotoliu, nici de nimic. Şi totuşi, ea mai răsufla încă atunci când a fost scoasă de sub dărâmături. Toţi ceilalţi s-au curăţat, *direct*. Nu mai rămăsese nici un mădular întreg. Ticăloasa asta are şapte vieţi!

— Dar patronul? întrebă Échalot. Ştii, eu mă ataşez…

Mama Canada ridică din umeri.

— Cadavrul lui nu avea nici o zgârietură — răspunse ea. Era însă deghizat în călugăriţă. Şi îi venea de minune, cu obrajii lui fără barbă… Şi acolo mi-am dat seama — adăugă ea coborând glasul — că semăna ca două picături de apă cu pictorul de aici…

— S-a terminat, buna mea vecină? întrebă Irène cu o voce obosită.

Ea se întoarse, şi era atât de palidă, încât Échalot întinse mâna să o susţină. Reynier o auzi şi se ridică în capul oaselor, mai palid decât ea.

— Irène — rosti el cu greutate — ştiu de ce mă părăseşti astfel.

Ea încercă să-l întrerupă; dar el continuă:

— Ţi-e frică de fatalitatea care mă urmăreşte. Nu vrei să fii soţia unui…

Fata se repezi spre el, şi mâna ei tremurândă îi astupă gura.

— Ai făcut-o pentru mine — murmură ea, lăsându-se să cadă în genunchi lângă pat. Reynier, Reynier, chiar din ziua în care m-am născut am fost nenorocirea ta!

El o trase la pieptul lui, murmurând:

— Irène, dacă tu m-ai iubi, înseamnă că Dumnezeu mă va fi iertat.

Domnul şi doamna Canada stăteau discret deoparte şi îi priveau uniţi astfel într-o fierbinte îmbrăţişare. Mama Léo izbucni în plâns. Ea scoase o batistă cu carouri, din care Échalot apucă un colţ ca să-şi oprească şuvoiul de lacrimi.

— Dacă te-aş vedea făcându-ţi aşa bagajele, Léocadie, ca să mă laşi singur în viaţă… — începu Échalot.

Mama Canada îi trase brusc batista.

— Destul! zise ea. Că mi-o uzi de tot… Fii bărbat!

Apoi se apropie de pat în vârful picioarelor şi-şi duse milităreşte mâna la frunte, spunând:

— Aşa stând lucrurile, tinereţe, putem să despachetăm bagajele, da? Rămâneţi aici, ca să vă faceţi fericiţi unul pe celălalt.

Irène, trezită deodată, îi zâmbi printre lacrimi, în timp ce Reynier acoperea cu sărutări frumoasele mâini ale fetei.